Sven Wimnell 23 januari 2019:
Artiklar om utrikes och internationella förhållanden 22 dec 2018 - 22 jan 2019

http://wimnell.com/omr36-39zzzzz.pdf

Sven Wimnell 23 januari 2019: Artiklar om utrikes och internationella förhållanden 22 dec 2018 - 22 jan 2019
http://wimnell.com/omr36-39zzzzz.pdf

Innehåll:

Sida

3 **Artiklar om utrikes och internationella förhållanden 22 dec 2018 - 22 jan 2019 utom om klimat och Brexit.**

490 **Artiklar om Brexit 22 december 2018 - 22 januari 2019**

544 **Folk och försvar**

Artiklar om utrikes och internationella förhållanden 22 dec 2018 - 22 jan 2019 utom om klimat och Brexit.

Artiklar om nobelpris och Svenska Akademien paceras här. Artiklar om Brexit placeras i slutet i det följande

Artiklar om utrikes förhållanden för tiden 1 november - 21 december 2018 finns på sidorna 39 - 832 i
Sven Wimnell 2 januari 2019:
Artiklar om utrikes förhållanden från 1 november till 21 december 2018. Komplement till redovisningen 21 december om samhällsplaneringens problem, klimatet och regeringsbildningen.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzx.pdf
På sidorna 2 - 38 finns om levnadsförhållanden och om utvecklingens krafter.

"Ledare: Xi Jinping har ersatt reformer med stärkt repression

DN LÖRDAG 22 DECEMBER 2018

I dagarna är det 40 år sedan Deng Xiaoping tog kontroll över det kinesiska Kommunistpartiet. Under centralkommitténs möte den 18–22 december 1978 manövrerade han ut Mao Zedongs efterträdare Hua Guofeng och inledde en historisk omläggning av Kinas ekonomiska modell.

De föregående decennierna hade Mao genomfört en rad brutala socialistiska experiment. I ”det stora språnget” och kulturrevolutionen hade miljoner människor dödats samtidigt som ekonomin lagts i ruiner.
Deng var inte lika ideologiskt förblindad som sina företrädare. Han konstaterade att det inte spelar någon roll om en katt är svart eller vit så länge den fångar möss, gav bönderna mer kontroll över vad de producerade och inrättade exportzoner i de södra delarna av landet. Basplattorna för en kapitalistisk marknadsekonomi lades successivt på plats. Processen fick namnet ”reform och öppnande”.
De ekonomiska liberaliseringarna gav ett visst andrum. Under 1980-talet tog kinesiska studenter för sig och krävde också politiska förändringar. Även i partiledningen stärktes de reformistiska strömningarna. Deng hade dock aldrig avsikten att lätta på Kommunistpartiets grepp om makten. Den 4 juni 1989 rullade pansarvagnarna in på Himmelska fridens torg.
Liberaliseringarna och integrationen i den internationella ekonomin fortsatte dock under 1990-talet. Väst var först skeptiskt, och införde sanktioner efter att studentprotesterna slagits ner. Men USA och

Europa blev snabbt mer välkomnande, förhoppningar närdes om att handel, tillväxt och ekonomisk frihet successivt också skulle ge politisk omdaning.
I siffror har Dengs reformprogram varit en formidabel succé. 1978 var Kina ett ekonomiskt bakvatten. I dag är landets ekonomi världens näst största. Hundratals miljoner kineser har lyfts ur fattigdom och in i medelklassen. Marknadskrafterna har uträttat mirakel där planekonomin orsakade förödelse. Någon demokrati blev det däremot aldrig.
Länge verkade Kina ändå röra sig i rätt riktning. Enväldet som karakteriserat Maos år vid makten ersattes av ett delat ledarskap. Den totalitära kontrollen av människors vardagsliv försvann. När Hongkong införlivades 1997 tolererades stadsstatens individuella friheter. I akademiska kretsar talades det till och med hoppfullt om hur lokala val fick en starkare betydelse och kunde utgöra grogrund för ett framtida folkstyre.
Det rörde sig alltid delvis om en illusion. Förtrycket av de etniska minoriteterna i Tibet och Xinjiang var kompakt. Censuren gav aldrig vika. Regimen fortsatte att låsa in dissidenter. Men tumskruvarna lättades successivt under flera decennier. Sedan Xi Jinping kom till makten 2012 har de dragits åt igen.
Xi har skalat bort begränsningarna på sin egen maktutövning och när en personkult som inte skådats sedan Maos dagar. Samtidigt upprättar regimen en digital övervakningsapparat utan motsvarighet. I Xinjiang har hundratusentals människor låsts in i omskolningsläger. Kring Hongkong blir greppet stadigt hårdare.
Dessutom spänner Kina allt oftare sina ekonomiska och militära muskler. Landet behöver inte längre följa Deng Xiaopings råd att ”dölja sin styrka, bida sin tid”. Relationerna med USA är sämre än på länge.
Stormakter har alltid stora maktambitioner. När en ny utmanare kliver in i ringen skapar det osvikligen spänningar. Men påfrestningarna blir större när makten och ambitionerna inte bara är stora utan också auktoritära.
Kommunistpartiet har gjort sitt bästa för att förtrycka alla minnen på hemmaplan av protesterna på Himmelska fridens torg. Varken i kinesiska skolböcker eller genom de internetsökningar som kan göras från landet går det att hitta upplysningar om kraven på demokrati och hur regimen krossade dem. Ändå utgör studenterna en ständig påminnelse om att frihet inte är något västligt påfund, kineserna längtar också. En dag kommer de att kräva sin rätt.

DN 22/12 2018 "

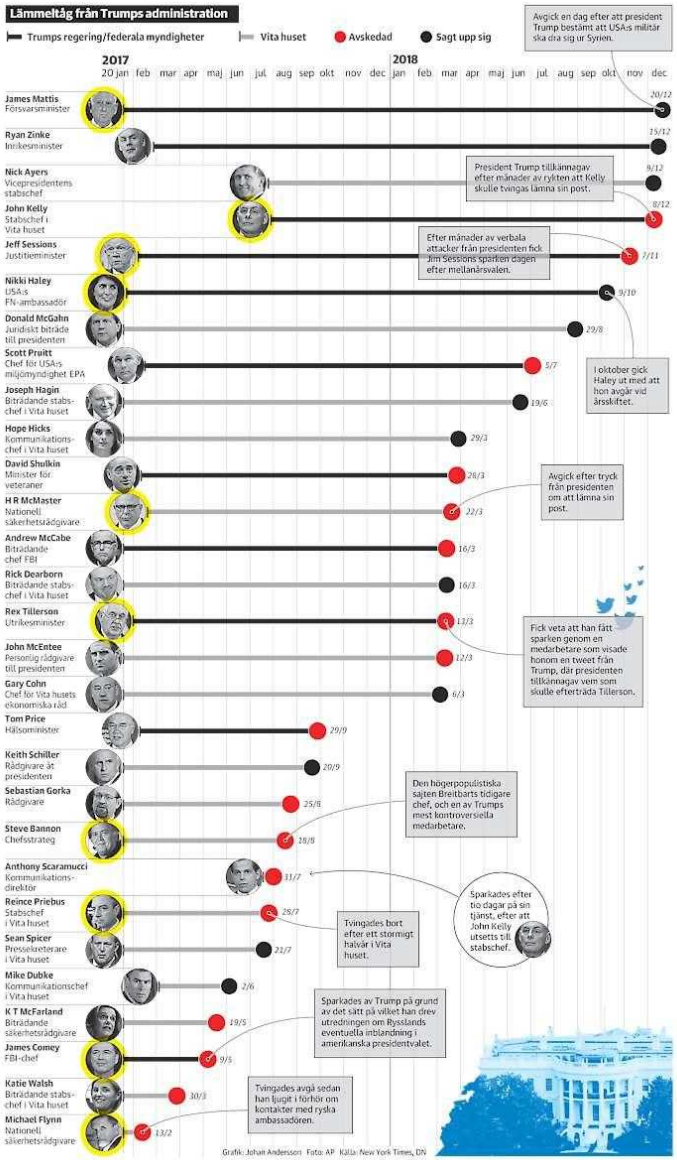

" Björn af Kleen: Har Trump råd att leka envåldshärskare?

DN LÖRDAG 22 DECEMBER 2018

USA är skakat av president Trumps beslut att kalla hem trupperna i Syrien. Ett beslut som togs i strid med Pentagon, säkerhetsrådet och det egna partiet. Och som fick försvarsministern att säga upp sig. Har Trump råd att leka envålds-härskare?

Sammanbrottet var oundvikligt.
I sin bok ”Fear” – en av de mest spridda om Trumperan – förklarar veteranreportern Bob Woodward varför.
I början av april 2017, när Trump suttit tre månader i Vita huset, sprids bilder inifrån Syrien av barn och kvinnor som gasats ihjäl av landets egen ledare, Bashar al-Assad.
Fruktansvärda fotografier av oskyldiga människor med fradga i mungiporna och stelnade ansiktsuttryck av rå skräck.
Trump blir ovanligt illa berörd.
Hans första instinkt är att ringa sin försvarsminister James Mattis och beordra ett lönnmord:
– Låt oss döda den jäveln! Låt oss invadera!
Mattis, en general dekorerad med fyra stjärnor och 40 års erfarenhet av militärt ledarskap, svarar lugnt: Ja, herr president. Han lovar att leverera en topphemlig plan.
Men så fort Trump slängt på luren säger Mattis till en senior underordnad.
– Vi kommer inte genomföra något av detta. Vi kommer att göra något mycket mer återhållsamt.
Detta var innebörden av ”de vuxna i rummet”.

Ministrar och rådgivare som i kraft av sin långa erfarenhet vågade obstruera mot Trump utan att för den skull genera honom i varje känsligt ögonblick.
Jim Mattis avsked på torsdagskvällen, och stabschefen John Kellys sorti vid nyår, innebär att de sista medlemmarna av de ”vuxna i rummet” lämnar Vita huset. Militärerna, som många satt sin tilltro till, är förbrukade. Borta.
Det finns fortfarande senior personal runt Donald Trump men nästan alla kvarvarande nyckelpersoner har utmärkt sig för sin följsamhet snarare än för sin integritet.
Att rekrytera personal med riktiga meriter visar sig nu svårt, nästan omöjligt. Unga talanger aktar sig för närkontakt med Trump – Nick Ayers, vicepresidenten Mike Pence 36-åriga stabschef, sade hellre upp sig från regeringen än avancerade till Ovala rummet. Hope Hicks, presidentens tidigare kommunikationschef, slutade trots mycket nära band till familjen Trump.
Medelålders auktoriteter tänker inte rasera sina utsikter i den amerikanska eller internationella politiken. FN-ambassadören Nikki Haley, som slutar nu vid nyår, bidar sin tid i skuggan. Inte ens den republikanske cynikern Chris Christie, en 56-årig tidigare guvernör i desperat behov av ett toppjobb, vill slava för Trump.
Reaktionerna i den amerikanska huvudstaden på torsdagskvällen var ovanligt starka, även med denna presidents mått.
Nancy Pelosi, Demokraternas ledare i representanthuset, gick ut till reportrar och sade att hon var ”skakad” av Mattis uppsägning.
Hon viftade med försvarsministerns avskedsbrev och uppmanade allmänheten att ta del av det. På ett respektfullt sätt skriver Mattis att Trump upphäver den världsordning som USA bidragit till att upprätthålla efter andra världskriget. Supermakten ingår allianser med andra demokratier och tar avstånd från diktaturer. Det finns gott om undantag från regeln men Mattis var inte beredd att helt överge kursen.
Nancy Pelosi, en garvad 78-åring, använder sällan överord. Hennes oro var djupt känd.
Medier som vanligtvis tar Trumps parti var ovanligt tystlåtna om Mattis sorti. Presidentens stödtrupper på Fox News koncentrerade sig på andra nyheter. Även sajten Breitbart, som uttolkar den högerpopulistiska folkviljan i braskande rubriker, avstod från att håna Mattis.
Wall Street Journals konservativa ledarsida, som anstränger sig för att se framgångar i Trumps kaos, gjorde en stark markering i sin fredagsupplaga: Trump agerar mindre som kreativ normbrytare och mer som en ”rasande tjur”, skriver tidningen och skyller vikande börskurser på presidenten.
Att avsluta krigen i Mellanöstern var ett av Trumps vallöften, och ett av Obamas också. Det har gått 17 år sedan terrorattacken den 11 september 2001 och krigsstämningen som drev fram anfallen mot Afghanistan och Irak är sedan länge över. I nästa presidentval kan den första kull amerikaner som föddes efter 9/11 rösta.
I folkdjupet finns äkta uppgivenhet med USA:s evighetsoperationer i Mellanöstern, som är extremt kostsamma och svåra att göra slagfärdig kampanjpolitik av. En generation soldater, ofta rekryterad från den amerikanska underklassen, är traumatiserad. Varför?
När Trump bombade Syrien i april 2017, som svar på Bashar al-Assads kemattacker på det syriska folket, sade den republikanske senatorn Lindsey Graham till honom: Bra, men vad gör du nästa gång? Detta är ett evighetskrig. Det finns inget slut. Det handlar om gott mot ont.
Långa perspektiv är inte Trumps främsta gren.
Men även väljare som älskar Trumps nationalism, och står bakom hans intentioner, inser kanske vikten av allierade. Tillbakadragandet från

Syrien lämnar Benjamin Netanyahu i sticket, vilket kan uppröra den konservativa väljarkår som identifierar sig med Israel.
Syrienbeslutet togs i strid med Pentagon, det nationella säkerhetsrådet och den absoluta majoriteten av republikaner i senaten.
Trump motiverade draget i en liten film där han deklarerar att IS är utplånat, vilket inte stämmer.
Tillvägagångssättet är oförsiktigt även för att vara Donald Trump.
Det är tveksamt om väljarna älskar honom till den grad att han kan leka envåldshärskare.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

" Svårt att hitta kompetent ersättare

DN LÖRDAG 22 DECEMBER 2018

Efter försvarsministern James Mattis avgång kan Donald Trump få svårt att hitta en kompetent ersättare. Flera av de namn som diskuteras som tänkbara försvarsministrar har en annan syn på amerikansk utrikespolitik än presidenten.

När försvarsministern James Mattis avgick skrev han i sitt avskedsbrev att Trump borde hitta en ersättare som delar presidentens utrikespolitiska vision. Det kan bli svårt, då det inte är många röster bland Republikanernas utrikespolitiska veteraner som är överens med Trump. Utrikespolitiskt har presidenten förespråkat parollen "America first", som innebär en mindre aktiv roll globalt för USA, såväl militärt som diplomatiskt.
Samtidigt vill han ha närmare samarbeten med flera länder som USA länge betraktat som fiender. Det finns få ledande republikaner som har samma världsbild.
Bland de namn som nu sägs vara tänkbara för att bli försvarsminister finns Jack Keane, en tidigare general som sägs ha blivit tillfrågad om jobbet tidigare. Keane medverkar frekvent som försvarspolitisk analytiker i den konservativa tv-kanalen Fox News, varifrån Trump gjort flera rekryteringar. Själv säger dock Keane att han inte är intresserad.
Även senatorn Tom Cotton, som tidigare sades vara tilltänkt som CIA-chef, har nämnts. Cotton har uttryckt en rad kontroversiella åsikter, som stöd för vattentortyr. Senatorn Lindsey Graham kan också vara tilltänkt för uppdraget. Graham kommer sannolikt att ta över senatens juridiska utskott nästa år, så det skulle innebära en viss förlust för partiet om han lämnade senaten.

Alla tre kandidater är dock tydligs motståndare mot Trumps vision om ”America first”. Keane kritiserade i veckan Trumps beslut att dra tillbaka trupper från Syrien. Både Cotton och Graham har tydligt etablerat sig som hökar bland republikanerna och båda har motsatt sig Trumps nedskärningar i militärbudgeten.
Cotton vill också ha mer militär närvaro i Syrien och har föreslagit att störta både Bashar al-Assad och Irans regim med militära medel. Cotton skrev i veckan under ett brev tillsammans med fem andra senatorer som kritiserade Trumps beslut om Syrien.
Enligt källor till Politico kan vice försvarsministern Patrick Shanahan också vara en tänkbar kandidat för att ta över Mattis jobb.

Martin Gelin "

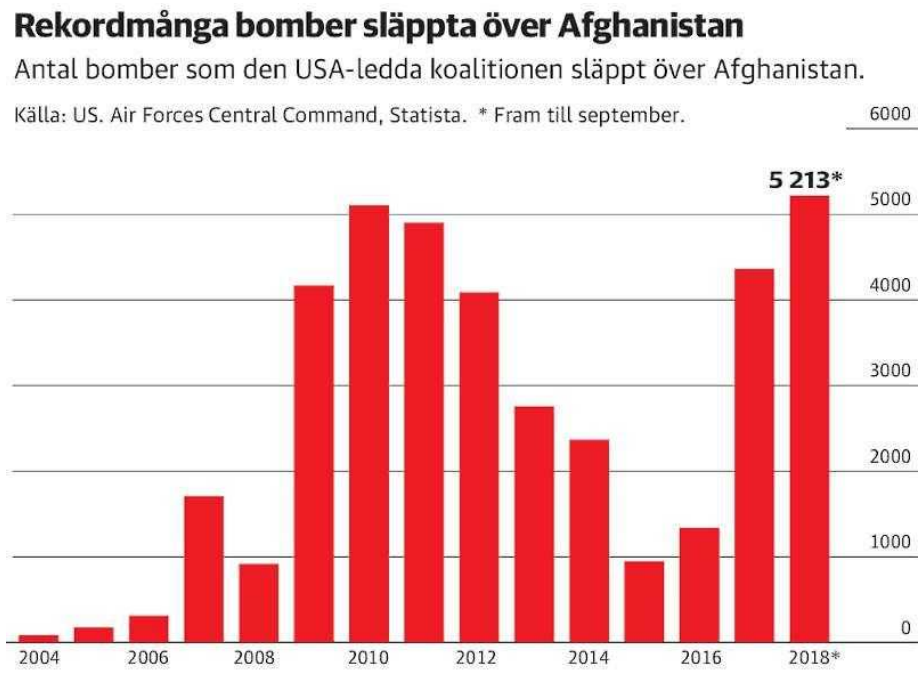

"Beslutet om Afghanistan i linje med USA:s tidigare ”berg och dalbanepolitik”

DN LÖRDAG 22 DECEMBER 2018

"Den amerikanske presidenten Donald Trump följer upp beslutet att dra tillbaka USA:s styrkor i Syrien med en drastisk minskning av den amerikanska militära närvaron i Afghanistan. Truppminskningen befaras påverka nyligen påbörjade fredsförhandlingar med talibanerna.

Natten till fredagen svensk tid rapporterade amerikanska medier att Donald Trump uppmanat försvarshögkvarteret Pentagon att presentera en plan för hur USA kan minska sin militära närvaro i Afghanistan.
ANNONS:

President Trump har hittills inte uttalat sig officiellt i frågan. Uppgifterna kommer från anonyma militärkällor som uppger att det handlar om en halvering av den nuvarande styrkan, från 14 000 soldater till cirka 7 000.
USA har en snart tjugoårig nutidshistoria av militär inblandning i - Afghanistan, präglad av tvära kast och drastiska beslut. Ett slags berg och dalbane-politik där den militära närvaron stundtals ökat för att sedan drastiskt minska. I det avseendet är Trumps handlingsmönster visavi Afghanistan likt hans föregångares.
Efter terrordåden den 11 september 2001 invaderades Afghanistan av en amerikanskledd styrka. Syftet var att tvinga bort de sunniextremistiska talibanerna från makten. Talibanerna hade tagit över år 1996 efter det inbördeskrig som utlösts i spåren av Sovjetunionens reträtt ur Afghanistan 1989. Talibanregimen antogs ge skydd åt al-Qaidaledaren Usama bin Ladin, skyldig till 11 september-attentaten.
Men USA:s inblandning i Afghanistan ledde till nya våldsamheter och det blev inte bättre av att den dåvarande presidenten George W Bush några år senare beslöt att rikta krigsansträngningarna mot Saddam Husseins Irak.
Bushs efterträdare Barack Obama gick till val på att avsluta kriget i Irak och i stället sätta fokus på Afghanistan. Under sin första mandattid som president ökade Obama drastiskt antalet soldater i Afghanistan, från cirka 30 000 till över 100 000 år 2011.
Syftet med truppförstärkningen var att kväsa talibanerna, utbilda den afghanska armén och stabilisera regeringen i Kabul. För att sedan gradvis kunna minska närvaron och ”avsluta jobbet” lagom till slutet på Obamas andra mandatperiod i början av 2016.
När Obama lämnade presidentposten fanns det en amerikansk styrka på cirka 12 000 man i Afghanistan, men jobbet var långt ifrån avslutat. Regeringsarmén var korrupt och omotiverad, talibanrörelsen på frammarsch och IS-terrorister hade börjat dyka upp. Mycket av det gigantiska amerikanska civila stödet hade försvunnit i korruption.
När Donald Trump tillträdde i början av 2017 sade han sig vilja sätta ”Amerika först”. Men den negativa spiralen i Afghanistan fick honom ändå att förra året motvilligt besluta om en liten ökning av truppnärvaron, till nuvarande 14 000 man.
Samtidigt ändrade Trump militärens ”rules of engagement” (ungefär: regler för strid). De strategiska besluten om exempelvis flygattacker flyttades till lokala befälhavare. Förändringen har fått kritik eftersom den anses ha ökat risken att civila hamnar i vägen för bombflyg.
Nyheten om den kommande neddragningen mottogs med blandade känslor i USA. Talibanerna är på offensiven och kontrollerar allt större delar av Afghanistan.
Samtidigt görs ansträngningar för att nå en politisk lösning. Så sent som i onsdags avslutades förberedande fredssamtal i Abu Dhabi där USA, Pakistan och Saudiarabien överlade med talibanernas representanter. Bedömare i USA befarar nu att det amerikanska inflytandet i samtalen kommer att minska om de har mindre militära resurser i ryggen – och att detta på motsvarande sätt gynnar talibanerna.
Vid sidan av den amerikanska armén finns en Natoledd styrka i Afghanistan med ”utbildande och rådgivande” uppgifter. Sverige bidrar med ett femtiotal militärer i insatsen, som sammanlagt omfattar cirka 16 000 personer från ett fyrtiotal länder.

Erik Ohlsson "

"Michael Winiarski: I dag är det helt andra som ropar ”US go home”

DN LÖRDAG 22 DECEMBER 2018

”US go home!” var under flera årtionden stridsropet vid protester mot den amerikanska imperialismen och krigspolitiken, från Vietnam, över Latinamerika till Irak. Men när Trump meddelar att USA ska dra hem sin militär från Syrien möts beskedet av ilska, även från vänsterhåll.

Det svenska Vänsterpartiets ledare Jonas Sjöstedt kritiserar Trumps reträtt från kriget i Syrien, eftersom USA överger de kurder i norra Syrien som besegrade IS.
Det är bara ett exempel på att det numera inte så sällan är liberala, socialdemokratiska och ibland vänsterinriktade politiker som efterfrågar amerikanskt engagemang, och i vissa fall ingripanden, medan extremhögern dömer ut det.
Det är onekligen en annan värld vi lever i än under den långa period då världspolitiken klövs mellan socialism och kapitalism och de partipolitiska motsättningarna stod mellan höger och vänster.
Då fördömde vänstern närmast reflexmässigt det mesta som USA företog sig i omvärlden, medan högern stödde det.
I dag är situationen delvis omvänd, och skiljelinjerna går på en annan ledd. Det är inte samma politiska krafter som förr som i dag stödjer den sittande USA-presidenten. Vilket förstås beror på att Trump inte liknar någon tidigare president.
Att Ryssland och Turkiet välkomnade beslutet om reträtt från Syrien var knappast en slump. De har båda starkt intresse av att få USA ur vägen i Syrien. Och både Erdogan och Putin är medlemmar i den ”auktoritära internationalen” som Trump ser sig som en del av.
Det är inte bara de ryska och turkiska regimerna – och Iran – som gläds åt Trumps beslut. Även stora delar av den globala populistiska högern – som Marine Le Pen i Frankrike – stödjer den syriske diktatorn Bashar al-Assad.
Trumps beslut har dock en vidare innebörd än Syrienkonflikten. I själva verket är det ett uttryck för en konsekvent världsbild. Trump misstror sedan länge amerikanskt globalt engagemang. På den punkten har Trump utbrett stöd bland många amerikaner, som inte heller ser någon vits med att skicka soldater att dö på avlägsna platser.
Vad säger att han inte så småningom tar ett steg som än mer chockar de utländska bundsförvanterna?
Trumps välkända motvilja mot de allierade i Europa och mot Nato, som han i strid mot fakta enbart ser som en kostnad, kan i förlängningen betyda att han tar USA ut ur den västliga försvarsalliansen. Det kan han göra lika ensidigt – och på lika falska grunder – som han lämnade Parisavtalet om klimatet, rev upp frihandelsavtalet i Stilla havet, avslutade militärövningarna i Sydkorea och kungjorde USA-reträtterna från Syrien och Afghanistan.
Frågan blir i så fall hur mycket Trump hinner med att genomföra av sin egen variant av ”US go home!” – med hans egna ord ”America first” – under den tid han har kvar i Vita huset.

Michael Winiarski "

" Ytterligare nio gripna för dubbelmordet i Marocko

DN LÖRDAG 22 DECEMBER 2018

Ytterligare nio personer har gripits misstänkta för inblandning i dubbelmordet på en dansk och en norsk kvinna i Marocko. Polisen har beslagtagit elektronisk utrustning, gevär, knivar, svärd och komponenter som kan användas för att tillverka bomber.

De nio männen har gripits i fem olika städer i Marocko under torsdagen och fredagen och misstänks ha kopplingar till dubbelmordet. Enligt marockanska myndigheter tillhör männen samma nätverk som de fyra män som sedan tidigare är misstänkta för morden på kvinnorna. Polisen utreder morden som terrorbrott.
Den 28-åriga norskan och den 24-åriga danskan hittades döda en mil från det lilla samhället Imlil i Altasbergen i måndags av franska turister. Båda kvinnorna hade knivskador på sina halsar.
Ett videoklipp som knutits till mordet är sannolikt äkta, enligt den norska polismyndigheten Kripos preliminära analys.
Klippet, som spridits på sociala medier, påstås visa mordet på en av kvinnorna. Facebook har gått med på att ta bort klippet från sin plattform.
De marockanska utredarna granskar ytterligare en video där fyra män sitter framför vad som ser som en hemmagjord IS-flagga och svär trohet till terrorgruppen.
Personerna i det filmklippet är desamma som de som misstänks för morden, enligt åklagare i Marocko.
De mördade kvinnorna var studenter på ett program med huvudämne friluftsliv vid ett universitet i norska Telemark.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se "

" USA stämmer kineser för cyberattacker

DN LÖRDAG 22 DECEMBER 2018

Mitt under vapenvilan i handelskriget blir relationen mellan USA och Kina alltmer spänd. USA har stämt två kinesiska medborgare för cyberattacker mot företag i syfte att stjäla hemliga uppgifter från flera länder, däribland Sverige. Kränkande, svarar Kina och kräver att åtalet dras tillbaka.

På torsdagen väckte USA åtal mot två kinesiska medborgare som anklagas för en rad dataintrång som drabbat 45 amerikanska myndigheter och teknikföretag. Attackerna ska ha pågått i minst tolv år och skett på uppdrag av den kinesiska säkerhetsmyndigheten.
Stölderna av hemliga uppgifter i attackerna, som går under namnet Cloud Hopper, ska ha drabbat minst tolv länder, inklusive Sverige.
Utrikesminister Margot Wallström (S) kommenterar de oroväckande uppgifterna på Twitter. ”Kampanjer som Cloud Hopper eroderar tilliten i cyberrymden och hotar den globala uppkoppling som vi alla är beroende av”, skriver Wallström.
De två åtalade kineserna ska ha varit del av en grupp kallad APT 10 som jobbar med att hacka sig in sig olika nätverk.
– Det här handlar om öppet fusk och stöld och ger Kina en orättvis fördel på bekostnad av laglydiga företag och länder som följer internationella regler, sade vice justitieminister Rod Rosenstein, enligt Financial Times.
Kina förnekar anklagelserna och på fredagen uppmanade det kinesiska utrikesdepartementet USA att upphöra med den "kränkande smutskastning" som landet utsätter Kina för i frågor kring cybersäkerhet. Kina kräver att åtalet mot de kinesiska medborgarna

dras tillbaka. Samtidigt går Kina till motangrepp och anklagar USA för att länge ha avlyssnat utländska regeringar, företag och individer.
Nyheten om åtalet kommer samtidigt som Kina och USA är mitt inne i en infekterad handelskonflikt. Länderna kom under G20-mötet i Buenos Aires överens om en vapenvila och förhoppningen är att man ska kunna lösa upp knutarna före den 31 mars. För bara några dagar sedan meddelade den amerikanske finansministern Steven Mnuchin att nya handelssamtal är planerade efter årsskiftet.
De kommer nu att ske i en miljö där, förutom det nyligen väckta åtalet, relationen även tyngs av att Kanada, på USA:s begäran, för några veckor sedan grep telekomjätten Huaweis finanschef med misstanken att hon brutit mot USA:s sanktioner mot Iran.
Att Kina utför industrispionage och stjäl teknologi är en av de anklagelser som USA angett som skäl till att inleda ett handelskrig och höja tullarna på varor från Kina. Det tillsammans med USA:s stora handelsunderskott mot Kina och att landet konkurrerar på orättvisa villkor genom statligt subventionerade företag har förargat den amerikanske presidenten Trump som hotar med ytterligare tullar om frågan inte är löst i mars.
Vilka företag som de anklagade kineserna har gjort intrång i är än så länge inte känt. Men enligt källor till Reuters ska de ha hackat sig in i de amerikanska teknikjättarna IBM och HP Enterprise. Genom att tränga in i dem ska man sedan ha fått tillgång till information om företag och myndigheter som är deras kunder.
Enligt åtalet ska kineserna ha hackat sig in i 90 datorer i flera företag och myndigheter och stulit hundratals gigabyte känslig information. Måltavlor för industrispionaget ska enligt stämningsansökan bland annat ha varit rymdmyndigheten Nasa, den amerikanska flottan, energidepartementet och företag inom flyg-, försvars- och rymdindustrin.
Marianne Björklund "

"Björn Wiman: Varför fortsätter Akademien tala om jakt och krig?

DN LÖRDAG 22 DECEMBER 2018

Svenska Akademien säger sig vilja fred – men talar om jakt och krig. Björn Wiman avlyssnar de våldsamma undertonerna i - torsdagens högtidssammankomst.

Ingen som har följt det senaste årets händelseutveckling kring Svenska Akademien kan ha undgått den oblyga krigsmetaforik som har präglat somliga av ledamöternas retorik. Det har talats om ”manskap”, ”eld upphör” och ”hänsynslösa angrepp” från Akademiens ”fiender”. Stundtals har man fått känslan av att institutionen styrs av vad som brukar gå under beteckningen ”militärt överintresserade personer”.
Med torsdagskvällens högtidssammankomst skulle ett annat, mindre stridbart tonläge slås an, inte minst genom medlaren och nya ledamoten Eric M Runessons tal, en klok och sympatisk plädering för trovärdighet, tillit och konstruktivt samarbete.
Men det är – som alla litterärt intresserade vet – genom metaforerna vi lever. Därför var det intressant att notera hur Runessons fredsplaidoyer som genomgående liknelse använde bilden av en våldsam hjortjakt. Runesson beskrev hur en grupp (män?) gemensamt ska omringa och fälla en hjort – och för att göra det måste alla verka tillsammans. Vad den stackars hjorten hade gjort för ont framgick inte. Inte heller vem den var eller vilka som var jägarna.
Det enda som stod klart var att den aggressiva metaforen avslöjade mer än som var avsikten – alldeles oavsett att just hjortjakten råkar vara ett tema i den snart nedkämpade ledamoten Katarina Frostensons lyriska författarskap.

Ännu mer tillspetsad blev saken i den ständige sekreteraren Anders Olssons föregivet självkritiska årsberättelse, i vilken han liknade sig själv och sitt (med ett undantag) manliga följe vid ”De sju samurajerna” från Akiro Kurosawas film om de svärdbeväpnade krigarna i det feodala Japan. Där kom det igen: svärd, jakt, strid och krig... De militanta metaforerna visar att Svenska Akademiens världsbild nog har förändrats mindre under det gångna året än vad många skulle önska.
Kanske borde Anders Olsson och hans medsoldater även reflektera över sensmoralen i Akiro Kurosawas film. Samurajerna vinner förvisso striden. Men endast tre av dem överlever.

Björn Wiman
bjorn.wiman@dn.se "

"Årets 10 största genombrott

DN SÖNDAG 23 DECEMBER 2018

Revolutionerande bilder av embryon toppar listan över årets genombrott enligt tidskriften Science. Där finns även en asteroid, ett nytt sätt att spåra brottslingar och sex mellan människans utdöda släktingar.

Ny teknik låter forskarna kartlägga livets mirakler
Utvecklingsbiologi. En enda cell blir till en kropp. Den vuxna kroppen läker efter en skada. Det är några av livets mirakler som forskare nu kan följa i utsökt detalj genom att avläsa arvsmassan inuti enstaka celler.
”Ett barn blir till” med bilder av mästerfotografen Lennart Nilsson är en av världens mest sålda fotoböcker. Den skildrar vägen från ett befruktat ägg till en nyfödd bebis uppbyggd av flera biljoner celler.
Nu finns ett nytt sätt att fånga livets utveckling. Bilderna bygger på teknik som tidskriften Science placerar högst på sin lista över vetenskapens viktigaste genombrott under det gångna året.
– Jag tror att det så småningom leder till ett Nobelpris, säger Michael Vanlandewijck, biolog vid Karolinska institutet.
Sedan några år tillbaka har forskare kunnat avläsa genetisk information i form av rna – ett slags arbetskopior av cellkärnornas dna – i enstaka celler. Michael Vanlandewijck använder metoden till att studera blod-hjärnbarriären.
Andra forskare fokuserar på embryon. Analyser av tusentals enskilda celler visar hur de slår av och på olika gener. Genernas aktivitet gör så att nya celler bildas vid exakt rätt tid, på rätt plats och i ett biologiskt samspel med en galax av cellgrannar som tillsammans utgör en organism. Datorberäkningar och ärftliga genändringar gör det möjligt

att följa cellernas släktlinjer, och se hur de bildar olika vävnader och organ.
Den avgörande tekniken kallas ”single cell rna-sequencing”. I år har den använts till att kartlägga den tidiga utvecklingen hos zebrafiskar, grodor och andra ryggradsdjur.
En studie av salamanderarten axolotl har gett ny kunskap om dess unika läkkött. Om salamandern förlorar ett ben så får den ett nytt inom några månader. Det sker genom att celler i benstumpen programmerar om sig till stamceller som bildar ett nytt ben.
Av både etiska och tekniska skäl handlar forskningen än så länge om embryon från andra djur än människor. Men flera forskargrupper studerar mänskliga celler. I Europa har 60 företag och nästan lika många vetenskapliga institutioner slagit sig samman för att kartlägga förlopp i enskilda celler som orsakar cancer, diabetes och andra sjukdomar.
I förlängningen kan det leda till nya behandlingar – och till alltmer detaljerade bilder av cellernas dans i en levande kropp. Fotografen Lennart Nilsson, som avled i fjol, skulle säkert ha uppskattat den nya tekniken.

Denisovamänniska + neandertalare = sant
Paleontologi. En benflisa från en flicka född i nuvarande Ryssland för mer än 50 000 år sedan ger ett spännande besked: Hennes föräldrar tillhörde var sin människoform.
Neandertalarna levde samtidigt som de så kallade denisovamänniskorna, som forskare hittat lämningar av i grottan Denisova i Centralasien. Tidigare forskning har visat att de ibland fick barn med varandra.
En 2,5 centimeter lång benflisa från grottan kommer från ett sådant barn, en flicka som dog i tonåren. En kromosomanalys visar att hennes mamma var neandertalare, medan pappan var denisovamänniska.

Asteroid träffade Grönland
Geologi. Nedslaget rev upp en krater med en diameter på tre mil och sände chockvågor genom hela Arktis. Trots att kraterns yta är stor nog att rymma hela Paris har den tills nyligen varit okänd.
Forskare hittade nedslagsplatsen under ett kilometertjockt täcke av is med hjälp av flygburen radar. De bedömer att kratern bildades för mindre än 100 000 år sedan. Möjligen är den bara 13 000 år gammal.
I så fall är asteroiden en tänkbar förklaring till att världen drabbades av tusenårig vargavinter vid slutet av den senaste istiden.

Metoo gör avtryck i forskarvärlden
Trakasserier. Tiden då sexuella trakasserier inom den akademiska världen systematiskt tystas ned kan vara över. Efter att en rapport visade att mer än hälften av alla kvinnliga universitetsanställda blivit utsatta för sexuella trakasserier har det börjat hända saker.
Framstående forskare har fått lämna tjänster efter att de funnits skyldiga till sexuella trakasserier. Livstidsutmärkelser kan dras tillbaka och universiteten måste berätta för vissa organisationer om någon som fått anslag från dem utreds för sexuella trakasserier. Men inte alla organisationer kräver detta.

Gratistjänst avslöjade misstänkt mördare
Genetik. I april grep polisen i Kalifornien den tidigare polisen Joseph James DeAngelo, 72, misstänkt för våldtäkter och ett dussin mord för mer än trettio år sedan. De lyckades spåra honom med hjälp av en genetisk gratistjänst på nätet.
Mer än 15 miljoner människor i världen har köpt kommersiella gentester. Testföretagen hanterar resultaten med sekretess, men den som vill maximera sina möjligheter att hitta släktingar kan ladda upp sina data i en databas – som blivit en ny resurs för poliser som utreder allvarliga brott.

Första läkemedlet för att tysta sjukdomsgen
Medicin. För tjugo år sedan upptäckte amerikanska forskare att det går att stänga av bestämda gener med bitar av dubbelt rna. De belönades med Nobelpriset i medicin för upptäckten.
Efter många svårigheter har upptäckten nu lett till en medicinsk behandling. I år godkändes det första läkemedlet baserat på metoden, som kallas rna-interferens, i både USA och EU.
Läkemedlet tystar en gen som ligger bakom den sällsynta Skelleftesjukan, som är ärftlig. Fler läkemedel i klassen väntas, men de blir förmodligen dyra.

Små kristaller löser problem
Kristallografi. Dna-spiralen är en av oräkneliga molekyler som fått sin form känd tack vare röntgenkristallografi. Men metoden kräver att ämnet bildar en kristall stor som ett sandkorn. Ibland är det omöjligt. Nu har forskare utvecklat en teknik som bara kräver en miljarddel så stor kristall.

Gelé förklarar sjukdomar
Fysiologi. Pyttesmå vätskedroppar sköter viktiga transporter i kroppens celler. Men det händer att trafiken flyter ihop till trög gelé, till exempel vid sjukdomen ALS. Flera forskargrupper har hittat sätt att lösa upp trafikstockningen, vilket kan leda till nya behandlingar.

Badrumsmattan var ett djur
Paleontologi. Den gåtfulla varelsen Dickinsonia liknade en räfflad badrumsmatta och levde i havet för mer än en halv miljard år sedan. Var den en svamp, ett djur eller något helt annat?
Trots fossilens rekordhöga ålder gjorde forskare i Australien ett försök att besvara frågan med kemiska analyser. De hittade molekyler besläktade med kolesterol vilket bekräftar att Dickinsonia var ett djur, enligt forskarna.
Möjligen var den en föregångare till ett myller av djurformer som senare utvecklades under den så kallade kambriska explosionen.

Nytt slags kontakt med galax
Astronomi. Astrofysiker har för första gången spårat neutriner som träffar jorden till en specifik källa i en annan galax. Ett nätverk av detektorer utspridda i en kubikkilometer is nära Sydpolen registrerar sällsynta spår av neutriner i form av ljusglimtar. I september 2017 gav anläggningen, känd som Icecube, en god uppfattning om vilken riktning en neutrino kommit från.
I somras kunde amerikanska forskare koppla neutrinon till en starkt strålande så kallad blazar i hjärtat av en fjärran galax. Det visar att neutriner fungerar som en ny typ av budbärare om händelser i världsrymden.

Och några sammanbrott
Bränder, värmeböljor och orkaner. 2018 var året då klimatförändringarna blev kännbara för många. Men trots otaliga rapporter om klimatförändringarnas konsekvenser är det enligt Science tydligt att det finns en politisk ovilja mot att vidta åtgärder.
Bland årets vetenskapliga sammanbrott nämns också att den kinesiske forskaren He Jiankui gjorde många etiska övertramp i sina experiment för att skapa världens första genförändrade bebisar.

Per Snaprud
per.snaprud@dn.se
Amina Manzoor
amina.manzoor@dn.se "

"Fakta. Topplistan

Varje år utser den vetenskapliga tidskriften Science det gångna årets tio största vetenskapliga genombrott. Förutom vinnaren koras nio ytterligare bidrag utan inbördes rangordning. Förra året vann forskning om två kolliderande neutronstjärnor. "

" Bojs: Därför är dans så bra för våra hjärnor

DN SÖNDAG 23 DECEMBER 2018

Själv dansar jag för att det är skoj, inte för att det skulle vara nyttigt. Men ny forskning pekar mot att dans både skärper och bevarar hjärnans funktion.

Att dans kan skydda mot demens kanske kan övertyga folk som ”aldrig dansar nyktra”, som påstår att de ”har två vänsterfötter” eller att de över huvud taget inte ”förstår syftet” med att dansa.
Världens befolkning blir allt äldre, och tyvärr har inte alla förmånen att få åldras friska. Inte i kroppen och inte i hjärnan. Efter 65 års ålder fördubblas risken för demens ungefär vart femte år, och efter 85 års ålder är nästan var tredje person mer eller mindre påverkad av demens.
Dock verkar förekomsten av demens för varje årsklass minska något i Europa och Nordamerika. Risken att drabbas påverkas inte bara av gener och otur, utan också av miljöfaktorer.
Allt som är bra för hjärtat är bra även för hjärnan. Som att röra på sig, hålla sig hyfsat smal och vid behov behandla riskfaktorer som högt blodtryck och diabetes.
En annan miljöfaktor är utbildning. Hög utbildning i ungdomen skyddar mot demens senare i livet.
I medelåldern är det fördelaktigt med stimulerande arbete. Det får gärna innehålla höga krav och mycket aktivitet, men det ska vara stort eget handlingsutrymme. Om man har förmånen att ha ett sådant arbete är det bra för hjärnan att hålla på så länge som möjligt. Långtråkiga, passiva och hårt styrda jobb däremot, samvarierar med att hjärnan

åldras snabbare. Det visar en ny studie på 3 000 Kungsholmsbor, som forskare har följt under nio år.
Studien som publicerades häromdagen i Journal of Alzheimers Disease ingår i ett mer omfattande projekt som kallas Kungsholmsstudien. Den är baserad på människor som bor i stadsdelen Kungsholmen i centrala Stockholm, och är en av världens viktigaste kunskapskällor när det gäller miljöfaktorer som påverkar risken för demens.
För ett par veckor sedan var jag med och arrangerade en föreläsning med Laura Fratiglioni, neurolog och epidemiolog och ledare för Kungsholmsstudien.
Publiken bestod av hängivna tangodansare, så föreläsningen kom att handla mer om fritidsaktiviteter än om hjärt- och kärlhälsa, utbildning och arbeten.
Kungsholmsstudien och andra forskare i världen har visat samband mellan människors fritid och förekomsten av demens. Att vara aktiv på fritiden och efter arbetslivet verkar ha en skyddande effekt.
Socialt aktiv, det vill säga att träffa folk, som familj, vänner och bekanta.
Fysiskt aktiv, det vill säga att röra på sig.
Intellektuellt aktiv, som att lösa korsord och spela sällskapsspel.
En sysselsättning som på en och samma gång ger full pott på både social, fysisk och intellektuell aktivitet är just dans. Därav följer att dans borde skydda extra bra mot demens.
Tyvärr räcker studiematerialet på Kungsholmen inte till för att bevisa den saken; folk i stadsdelen dansar inte tillräckligt mycket.
Men det finns andra indikationer. Till exempel en femton år gammal epidemiologisk studie från New York som publicerades i New England Journal of Medicine.
Och den populärvetenskapliga tidskriften New Scientist rapporterar i sitt senaste nummer om flera nyare experimentella studier. Där ibland en tysk studie från förra året, som visar att när äldre personer ägnar sig åt dans får de bättre balans, men också mätbar tillväxt i en del av hjärnan som kallas hippocampus och som annars krymper med stigande ålder.
Och redan innan man börjar oroa sig för demens kan det vara bra att känna till en fem år gammal studie från Sheffield med Liat Levita som huvudförfattare. Den visar att försökspersoner blev mer kreativa när de fick dansa en stund, jämfört med när de fick trampa på motionscykel eller bara sitta still.
Så långt vi kan blicka bakåt i historien har dans och musik varit en fundamental del av mänskligt liv. Det finns goda skäl att hålla liv i den traditionen – inklusive nya och vetenskapliga skäl.
Bara att sätta fart runt julgranen i morgon!

Karin Bojs
vetenskap@dn.se "

" En självförvållad kris för Trump och Washington

DN SÖNDAG 23 DECEMBER 2018

Analys
Efter att Donald Trump vägrat godkänna en budget utan finansiering av gränsmuren mot Mexiko stängde federala myndigheter i Washington ner på lördagen. Donald Trump skyller krisen på Demokraterna, men en majoritet av det amerikanska folket lägger skulden på Trump.

Än en gång råder kaos i Washington. Trots att ett och samma parti kontrollerar Vita huset och kongressens båda kammare så har federala myndigheter än en gång tvingats stänga.
I flera veckor har Trump gjort klart att han hellre ser att den federala statsapparaten i USA stänger än att godkänna en budget utan pengar till gränsmuren. Efter påtryckningar från kärnväljare och högerpopulistiska medieröster tycks Trump ha blivit än mer övertygad om att hans förtroende som president står och faller med denna fråga.
Att bygga gränsmuren var ett av Trumps allra viktigaste vallöften. Han har krävt minst 5 miljarder dollar för att bygga muren, men Demokraterna i kongressen har meddelat att de inte kommer att säga ja till en sådan budget. För att en budget för fortsatt finansiering av statsapparaten ska godkännas av senaten krävs 60 röster, Republikanerna har i nuläget 51.
– Överge din strategi. Du kommer inte att få en gränsmur i dag, nästa vecka, eller i januari när Demokraterna tar makten över representanthuset, sade Chuck Schumer, Demokraternas ledare i senaten, i ett tal riktat till presidenten.
Att statsapparaten stänger innebär i praktiken att hundratusentals statsanställda inte får arbeta från lördagen. Det gäller bland annat anställda på utrikesdepartementet, inrikesdepartementet, justitiedepartementet, miljödepartementet och departementet för inrikes säkerhet, som delvis kommer att stängas. Även nationalparker stängs.
Alexandria Ocasio-Cortez, en ung demokrat som tillträder i kongressen i januari, skrev i ett rasande meddelande på Twitter på lördagen att det är ”fullständigt oacceptabelt” att statsanställda nu förlorar inkomst under perioden då myndigheterna är stängda.
Donald Trump lovade gång på gång under valkampanjen 2016 att han skulle få Mexiko att betala för gränsmuren, men det har han inte lyckats med. Trumps anhängare har i tilltagande frustration över den uteblivna muren skapat en egen kampanj för att driva in pengar till murbygget, genom insamlingssajten Gofundme. På fyra dagar har de fått in 13 miljoner dollar. Det är långt ifrån den summa presidenten kräver, men det signalerar hur viktig frågan är för hans väljare.
På fredagen försökte Trump skylla krisen i Washington på Demokraterna, då han påstod på Twitter att ”det är Demokraternas fel” att statsapparaten stänger.
Chuck Schumer svarade då snabbt: ”Nej, det är ditt fel” och delade med sig av en redan berömd video från Ovala rummet förra veckan, där Trump säger rakt ut till en småleende Schumer att han själv tar på sig hela ansvaret för att statsapparaten kan stänga.
Även det amerikanska folket ger Trump skulden för krisen. I en opinionsmätning gjord av nyhetssajten Politico i veckan säger 51 procent att de kommer att skylla på Trump eller Republikanerna om statsapparaten stänger. 31 procent skyller på Demokraterna.
Gränsmuren har inget starkt stöd bland amerikaner, där knappt 4 av 10 väljare säger att de vill ha muren. Ungefär lika många har förtroende för Trump som president.

Trump kräver nu att Mitch McConnell, Republikanernas talman i senaten, ska förändra reglerna för en budgetomröstning, så att det krävs 51 röster i stället för 60 för att få igenom den. McConnell har sagt att det inte kommer att ske.
Turbulensen i Washington har skapat rejäl oro på finansmarknaden. Börserna i New York avslutade veckan med det största raset sedan finanskrisen 2008.
Trump säger samtidigt att han är beredd på en ”riktigt lång” period då den federala statsapparaten är stängd, i väntan på att han ska få igenom sina krav för gränsmuren.
– Det är nu eller aldrig, sade Trump i veckan.
Där har kanske Trump rätt. I januari tar Demokraterna över majoriteten i representanthuset, då kandidaterna som segrade i höstens mellanårsval svärs in. Det lär inte göra det lättare att få igenom finansieringen av en gränsmur.

Martin Gelin "

" Bankrån på Svalbard – för första gången

DN SÖNDAG 23 DECEMBER 2018

På fredagen utsattes det enda bankkontoret på Svalbard för ett väpnat rån. Enligt norska medier har något liknande aldrig tidigare inträffat på ögruppen i Norra ishavet. – Det är overkligt. Jag trodde att det var ett skämt, säger en invånare till lokaltidningen Svalbardposten.

Ögruppen Svalbard ligger otillgängligt i havet mellan Nordnorge och Nordpolen. Brottslighet brukar inte drabba de omkring 2 600 invånarna, varav många ändå bär vapen – som skydd mot de nästan lika många isbjörnarna.
Men fredagen före jul inträffade något historiskt i huvudorten, Longyearbyen, skriver Svalbardposten.
– Det var ett väpnat rån i banken. Vi fick in en anmälan klockan 10.40, säger Terje Carlsen, kommunikationsansvarig hos Sysselmannen, den norska regeringens högste representant på ögruppen.
Enligt det norska public service-bolaget NRK är det första gången som ett bankrån begås på den lilla orten. Förövaren, en man, ska ha varit utrustad med någon form av skjutvapen och fick med sig en okänd summa pengar innan han greps i närheten av banken – den enda på Svalbard.
Vid tiden för rånet befann sig tre bankanställda i lokalen, de ska alla vara fysiskt oskadda.
Hilde Fålun Strøm hade ett ärende i närheten och uttrycker samma överraskning som de flesta andra på orten.
– Det är overkligt. Jag trodde att det var ett skämt, men folk skulle ju inte skämta om något sådant, säger hon till Svalbardposten.

– Vi är ett samhälle som omger oss med vapen och som hanterar dem. Det här är chockerande. Men vad skulle han göra efter att han fått pengarna? fortsätter hon.
Enligt de norska medierna är gärningsmannen inte norsk, och ska ha varit på tillfälligt besök på Svalbard. Han har skickats till Tromsø på norska fastlandet där rättsligt efterspel väntar efter det historiska brottet.

Sujay Dutt
sujay.dutt@dn.se "

" Antalet nyfödda det lägsta sedan 1899

DN SÖNDAG 23 DECEMBER 2018

Japans befolkning minskade under 2018 med 448 000 personer, den största minskningen sedan mätningarna inleddes 1899. Antalet nyfödda är också rekordlågt.

Nya siffror från de japanska hälsomyndigheterna visar att Japans befolkningsminskning fortsätter och att myndigheternas mål att öka antalet födda barn per kvinna till 1,8 före slutet av 2025 är långt ifrån att uppfyllas.
Födelsegenomsnittet, alltså hur många barn varje kvinna i genomsnitt föder, låg på 1,43 under 2017 och 1,44 året före, skriver Japan Times.
Samtidigt som antalet nyfödda minskade till 921 000 från 946 000 år 2017 ökade antalet dödsfall till 1 369 000 vilket gör att landets befolkning nu minskar med 448 000 trots att invånarna lever allt längre.
Minskningen kan framför allt hänföras till att antalet kvinnor i åldrarna 25 till 39 minskar, skriver JiJi Press.
Minskningen har länge oroat de japanska myndigheterna eftersom den skapar en tickande ekonomisk bomb där färre arbetar och fler måste försörjas genom pension. 2017 hade Japan 127 miljoner invånare men den siffran kommer sannolikt att minska till 83 miljoner år 2100 då hela 35 procent av befolkningen beräknas vara över 65 år, enligt siffror från FN.
Japans premiärminister Shinzo Abe har gjort frågan till en av de mest prioriterade. I ett tal den 1 januari i år kallade Abe befolkningsminskningen för en ”existentiell kris” som i slutändan handlar om Japans överlevnad som nation.

Siffror från Världsbanken visar att antalet födda barn per kvinna har följt en nedåtgående trend över hela världen sedan 1960 då den låg på omkring 5 barn per kvinna. De senaste siffrorna, som är från 2016, visar 2,4 barn per kvinna.
Trenden är lika över i stort sett hela världen där framför allt utvecklingsländerna står för den stora förändringen.
I Sverige har födelsesiffrorna varit låga under en längre tid. 1960 föddes 2,2 barn per kvinna för att 2016 ha gått ned till 1,9 barn, vilket utan invandring skulle ge en negativ befolkningstillväxt.
I oktober 2018 var Sveriges folkmängd 10 215 250 vilket var 109 772 personer fler än vid samma tid förra året, visar siffror från SCB.
Världens befolkning beräknas öka med omkring 80 miljoner personer under 2018.

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se "

" Julgranar och julpynt vållar strid mellan kristna ryssar och ortodoxa judar

DN SÖNDAG 23 DECEMBER 2018

Betlehem. Julen har kommit till det heliga landet! Det låter egendomligt – med tanke på julens ursprung i Betlehem. Men på senare år har julen visat sig på platser där man förr aldrig såg ett spår av den, och denna nya sorts jul kommer inte från krubban i Betlehem utan från Ryssland och Ukraina.

Och den nya julen kommer inte alltid i fridens tecken. Den dryga miljon sovjetmedborgare som anlände till Israel åren före och efter Sovjetunionens kollaps 1991 har satt djup prägel på landet, politiskt men också kulturellt. Julen, för dem, är inte som för israeliska judar något främmande och irrelevant, utan något mycket kärt.
Alla religioner hölls kort av kommunistregimen, och julen bannlystes redan på 1920-talet. Kyrkor och synagogor gjordes om till lokstallar och traktorverkstäder, för att illustrera materialismens triumf. Men nyåret, Novij god, kunde inte gärna förbjudas, och under dess täckmantel överlevde mycket av julens innehåll.
Julgranar blev nyårsträd. Just detta är också de israeliska ryssarnas ursäkt då ortodoxa judar protesterar mot granar och julpynt i snabbköp och köpcentra: ”Det är inte julen vi firar, utan vårt nyår!”
Häromdagen i ett stort köpcentrum i Maalot vid gränsen till Libanon, häpnade DN:s utsände över den kompakta julstämningen. Maalot har en stor andel ryska invånare, och de som ryser av obehag får hålla god min.
Men i Beit Shemesh mellan Jerusalem och Tel Aviv har de många ryssarna fått böja sig för de ännu fler ultraortodoxa invånarna – de har

fått stänga sina ”orena” bagerier och slakterier. Julstaden framför andra är Haifa vid Medelhavet, där ryssar och kristna araber tar över Ben Gurion-boulevarden, stadens huvudstråk, och klär den i rött, vitt och glittrande ljus.
I Betlehem ringer klockorna som vanligt och julgranarna går inte att räkna – fast de flesta är av plast.
Bland ex-sovjetiska israeler finns alla möjliga kombinationer av judisk och kristen identitet. Många har en judisk anfader eller anmoder, som blev deras inträdesbiljett till Israel, utan att de någonsin upplevt något judiskt. En del är djupt troende kristna, som för vart år känner allt mindre behov av att dölja detta.
Denna nya folkgrupp vållar komplikationer, som då israeliska soldater dödas men inte kan begravas med sedvanliga hedersbetygelser, eftersom de ortodoxa rabbinerna inte klassar dem som judar. (Druser och beduiner har sina egna militära begravningsplatser.)
När någon av dem sätter bo tillsammans med en ”regelrätt” jude måste de gifta sig utomlands, oftast på Cypern. Många av barnen till sådana par ärver denna status. De är israeler men rutan som anger religion på deras id-kort lämnas tom.
Synen på Jesus, julens orsak och mening, varierar förstås. Många stora israeliska tänkare, som Martin Buber och Josef Klausner, har hyllat Jesus som en frände och hävdat att hans gärning inte går att förstå om man inte ser honom i sitt judiska sammanhang. Ett sådant synsätt är främmande och rent av stötande för många troende judar och kristna, som vant sig vid att se förhållandet mellan religionerna som ett ”antingen eller”.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

"Fakta.

I Israel lever omkring två hundra tusen kristna av många olika slag. Fler än hälften är grekisk-ortodoxa palestinier – som i likhet med ryssarna firar jul den 7 januari.
Det finns också några tusen maroniter, som på senare år begärt att klassas som araméer och inte som araber.
Antalet kristna bland invandrare från de forna sovjetländerna är svårt att uppskatta, eftersom många talar tyst om sin tro, men det rör sig om mellan femtio och hundra tusen.
Det finns också omkring tio tusen judar, de så kallade ”messianska judarna”, som hyllar Jesus som Messias men inte på några villkor vill kallas kristna.
Slutligen finns ett par tusen munkar och nunnor och omkring tio tusen kristna ryska och ukrainska gästarbetare. "

"Jesus finns över hela världen

DN SÖNDAG 23 DECEMBER 2018

Under tre år har den norska fotografen Jonas Bendiksen följt män runt om i världen som alla anser sig vara Jesus. På julafton öppnar en utställning med hans bilder på Fotografiska i Stockholm.

Eldklot som slungas från himlen och brinnande svavelsjöar.
Nej, det är inte ett utdrag ur FN:s senaste klimatrapport, utan en undergångsvision från Uppenbarelseboken som framstår som allt mer trovärdig.
Inte underligt då att det runt om i världen finns människor som hävdar att de är Guds son, som åter nedstigit till jorden. Under tre år har Jonas Bendiksen följt några av dem med kameran, och med start på julafton ställs bilderna ut på Fotografiska i Stockholm.
– Det har varit tre år av magiska situationer, säger den norska fotografen.
Han träffade bland annat brasilianske Inri Cristo, som sedan barnsben plågats av syner. Efter en sväng som guru för förmögna på 1970-talet fick han en vision under fastan om att han var den korsfäste som återfötts, och sedan dess har han spridit Kristi evangelium. Hans församlingsmedlemmar är numera Bendiksens ivrigaste följare på Instagram.
– För mig är det svårt att peka på varför deras tro skulle vara mer orimlig än andras tro, menar Jonas Bendiksen.
I sibiriska Krasnojarsk träffade han profeten Vissarion. Hans församling har nu växt till en stad på fem tusen invånare, vars jul sammanfaller med hans födelsedag den 14 januari.
När Bendiksen ville fånga firandet med en översiktsbild blev dock stämningen uppjagad, eftersom han råkade klättra upp i deras heligaste träd. Men Guds son manade till lugn.
Fotoprojektet springer ur en livslång fascination för religiositet, som Bendiksen tror beror på att han växte upp i ett gudlöst hem. Genom att följa kristusfigurerna har han kunnat närma sig frågor om tro.
– Mitt dna är en skeptikers, den första frågan jag ställer mig är alltid: ”Är detta sant?” Men när jag sett vilken otrolig livskraft, mening och skönhet tron kan föra med sig, blir jag mer ödmjuk. Jag är inte längre säker på att frågan om sanningen är viktigast.
Hans första messianska möte var med Moses Hlongwane, en sydafrikansk juvelhandlare som i början av 90-talet förstod att han var Fadern inkarnerad. Bendiksen sökte upp honom i en by utanför Durban, och när det kom fram att den norske besökaren ännu inte bokat hotell bjöds han att sova över. Männen i släkten sov i ett rum, kvinnorna i ett annat, men Frälsaren hade gott om plats inne hos sig.
– Så jag hoppade i säng med Messias första kvällen. Det var väldigt spännande.
Så: snarkar Messias?
– Ja, lite, men jag har definitivt hört värre.
Utställningen ”The last testament” på Fotografiska i Stockholm pågår den 24 december 2018– 17 februari 2019.

Leonidas Aretakis
leonidas.aretakis@dn.se "

"Inget slår originalet Winston Churchill

DN SÖNDAG 23 DECEMBER 2018

Att upptäcka allt det myten utesluter är ingen konst när det gäller Winston Churchill. Med tanke på alla nya filmer och böcker tycks han aldrig gå ur tiden. Jesper Högström läser den senaste biografin om den store bulldoggen.

Andrew Roberts
”Churchill. Walking with destiny”
Allen Lane, 1 105 sidor
När man ska utse sin favorit-Winston Churchill finns det några stycken att välja mellan. Brian Cox (”Churchill”), John Lithgow (”The crown”) och Gary Oldman (”Darkest hour”) har alla gjort hyggliga insatser på sistone, även om ingen av dem kan konkurrera med Albert Finney i ”The gathering storm”. Men om man talar om Winston Churchill, den fiktiva skapelsen, är det inget snack om att ursprungsversionen står sig bäst.
En av de Nobelpris i litteratur som brukar utsättas för mest hån är just det som gick till Churchill, 1953. Men frågan är om det inte är det mest välförtjänta. Sällan har nämligen en litterär skapelse gjort ett sådant intryck på världshistorien som den Winston Spencer Churchill redan från början var.
I Andrew Roberts nya biografi möter vi återigen en figur i grunden formad av samma litterära och retoriska tradition han sedan ägnar sitt liv åt att bidra till. Redan som 21-åring 1895, när han lyckas snacka till sig ett uppdrag som krigskorrespondent på Kuba, inleder Churchill en karriär som högbetald journalist och författare av bestsellers om samma krig där han själv deltar. Som politiker ser han sig senare som en del av samma mytologiska historia som den han suggererar fram i tal och böcker – den om det hjältemodiga engelska folket på sin ö, bärare av allt som är bäst och vackrast i mänsklighetens historia. Som Tolkiens värld, befolkad både av godmodiga hober och ädla riddare av Gondor, hyggliga och fredsälskande men redo att stå emot mot Saurons horder intill sista blodsdroppen.
Att upptäcka allt den myten utesluter är ingen konst. Churchills bornerade formuleringar om arbetarklassen, eller om det brittiska imperiets färgade undersåtar är ett lätt byte för Roberts ironier (Winston klagar över hur obekvämt det är att bli transporterad i bärstol under ett besök i Kenya 1907, ”det var antagligen värre för bärarna”, kommenterar biografen).
Han var en skapelse av sin tid och sin klass, det brittiska imperiet och dess aristokratis tunna toppskikt, och han var självklar rasist i den meningen att han trodde att olika ”människoraser” befann sig på olika stadier av utvecklingen (och att han själv, som vit engelsman, hörde till det högsta). Det blev en praktisk belastning för honom även som krigsledare, eftersom han gravt underskattade både turkarnas stridsduglighet under första världskriget och japanernas under det andra. Han kunde, som framgår av alla de fiktiva porträtten av honom, vara hopplös att samarbeta med – egocentrisk, impulsiv, fåfäng.
Många har dragit slutsatsen att han var komplett omöjlig som politiker, utom i just den mytologiska situation som uppstod, när han kallades av Ödet till att leda Midgårds härar mot Hitler och hans orcher.
Ändå finns det ett försonande drag som alla Churchills många vedersakare har svårt att komma förbi. Han hade humor. Han hade ett smittsamt gott humör. Hans retorik blev aldrig hätsk, småsint eller förbittrat pedantisk. Hans avsky för nazismen (och kommunismen) grundade sig i ett slags visserligen patriarkal men djupt känd humanism – det var helt enkelt inte fair play med åsiktsförföljelse och terror.

Han hade ett slags svåremotståndlig charm, som fångas ganska väl i en anekdot Roberts berättar från hans första tid som premiärminister. Churchill irriterar sig på en visslande tonåring på gatan och befaller denne att sluta. Pojken käftar tillbaka: ”Du kan ju alltid stänga öronen, eller hur?”. Churchill går förtjust därifrån och upprepar skrattande repliken under hela dagen. Det är, som Roberts reflekterar, svårt att tänka sig samma situation med Hitler och en tysk tonåring.
Överhuvudtaget har Roberts en torr saklighet som fungerar bättre än nervösa försvarstal eller flåsig indignation. Den längsta meningen i hela den 1 105 sidor tjocka boken är en som upptar en halv sida och där Churchills politiska felgrepp radas upp, från motståndet mot kvinnlig rösträtt som ung parlamentsledamot till sättet att klamra sig fast vid makten som strokedrabbad 80-åring (nyligen skildrat i ”The crown”).
Hans misstag var många, men hans historiska betydelse går inte att förneka. Nej, naturligtvis var Churchill inte mannen som ensam krossade Hitler; utan Sovjet eller USA skulle Storbritannien aldrig ha vunnit kriget (vilket Churchill själv var den förste att erkänna). Däremot var han den som hindrade Storbritannien att sluta fred med Nazityskland på sommaren 1940, något som Hitler, påpekar Roberts, skulle ha varit ytterst villig att göra, för att sedan kunna ta sig an sitt verkliga drömprojekt och krossa Sovjetunionen.
När det gäller det personliga är Roberts brittiskt knapp. Det i populärkulturen numera fastslagna påståendet att Churchill skulle ha varit bipolär, ständigt förföljd av sin ”black dog”, avfärdas som en överdrift av den opålitlige livläkaren Moran. Att han skulle ha varit alkoholist likaså – att Churchill drack kopiösa mängder går inte rimligen att förneka, men Roberts påpekar att han ändå, som sjuttioåring, hade arbetsdagar på 18 timmar och citerar gillande en vän, romanförfattaren C P Snow – ”hade han varit alkoholist hade han aldrig klarat av att dricka så mycket”.
Det hindrar inte att myten Churchill fortfarande kan ha sin berusande verkan. Har man en svaghet för den heroiska retoriken – för Gullbergs ”Död amazon”, för Shakespeares Henrik V vid Agincourt – är det lätt att man låter legenden om den store bulldoggen stiga en åt huvudet. De billiga kopiorna saknas inte. Boris Johnson vill gärna imitera sin stora förebild och drömmer om att slåss mot EU:s superstat på stränderna och på landningsplatserna, på fälten och på gatorna. Donald Trump har approprierat en Churchillbyst till sitt ovala rum.
Men det är hembrygd och fulöl. Inget slår originalet Winston Churchill, som Andrew Roberts biografi påminner oss om, även om han ska avnjutas med ansvar.

Jesper Högström "

"1.”The gathering storm” (2002)
Från ”åren i vildmarken” på 1930-talet med Churchill som ensam röst mot Hitlers upprustning. Albert Finney hittar nyanserna i Churchillfigurens kombination av barnslig tjurighet och magnifik kampvilja, dessutom i storslaget samspel med Vanessa Redgrave som lady Clementine.

2.”Darkest hour” (2017)
Svårt klichétyngd version av den mest sönderberättade episoden av alla i Churchills liv, när han tar över premiärministerposten 1940 och samlar landet mot Hitler. Gary Oldman får till och med åka tunnelbana för att visa sin gemenskap med det engelska folket, medan verklighetens Churchill hellre skulle ha gått nykter i en vecka. Dock snygg peppversion av det klassiska ”Vi ska slåss på stränderna”-talet.

3.”Churchill” (2017)

Brian Cox gör en skakig föredetting som blivit överspelad av krigsutvecklingen, våndas över soldaterna som dog vid Gallipoli i första världskriget och försöker sabotera D-dagen. Mer omprövande än trovärdigt, men stark insats av Miranda Richardson som hårt prövad fru Clemmie.

4.”The crown” (2016)
John Lithgow som den åldrade Churchill under hans sista tid som premiärminister. Robust och rörande porträtt av en gammal primadonna som inte kan förmå sig att lämna scenen. "

" Gammeldags jul i Alsace

DN SÖNDAG 23 DECEMBER 2018

Fransmännen älskar att ta barnen på ett besök till Alsace för att uppleva gamla tiders helgfirande. Att vandra runt i den medeltida staden Colmar i juletid är nästan som att kliva in i en saga av HC Andersen.

Snön ligger vit på taken endast tomten är vaken. Han sitter utanför hotell Colombier och metar från en flatbottnad eka i kanal Quai de la Poissonnerie som rinner förbi. I fönstren på husgaveln mittemot lyser det i juldekorerade rum. Husfasaderna och julgranarnas belysning tävlar om uppmärksamheten, för att inte tala om marknadsstånden som just vaknat till liv. Mellan husväggarna i de smala gränderna vid La Petite Venise ekar julmusiken. Kulörta lampor blinkar ihärdigt från det lilla uppbyggda nöjesfältet där karusellens hästar galopperar fram, till barnens stora förtjusning.
Sommarens strida ström av besökare bland vingårdarna runt Colmar är sedan länge över. Nu stundar en ny ström av turister som vill återuppleva en jul där julgranen en gång i tiden föddes. Att resa utmed Route des Vins längs Vogesernas sluttningar, på smala vägar som letar sig fram mellan vinfälten och de små medeltida byarna Riquewihr, Kaysersberg, Turckheim eller Eguisheim, är en upplevelse även vintertid.
Jul- och nyårstid i Alsace handlar inte bara om tomtar och julpynt, utan också om vin. Så här års har vinmakarna mer tid att prata med besökarna och att prova vin tillsammans. Men allt arbete i vingården ligger inte nere – det är under vintermånaderna som vinrankorna beskärs för att förberedas för våren. När vi besöker odlingarna runt Kaysersberg pågår arbetet för fullt trots att ett lätt snötäcke lägger sig.

Inne i staden Colmar har snön redan smält när jag promenerar längs kullerstensgatorna och tittar i skyltfönster med samma förundran och spänning som jag upplevde som barn. Känslan av förväntan gör sig påmind när jag tittar i skyltfönster fyllda av paket och leksaker. Jag får en déjà vu-upplevelse från när jag första gången fick följa med far ner till lanthandeln i juletid. Länge stod vi och stirrade på leksakerna i butiken.
Just nu är hela staden ett enda stort skyltfönster. Det doftar kanel, anis, kardemumma och kryddnejlika. Från gatuståndenen säljs franska specialiteter, som till exempel sniglar och de julkakor från Alsace som kallas ”bredele”. På kajerna står huttrande tomteklädda försäljare och försöker locka barn med sockervadd och brända mandlar medan föräldrarna passar på att ta sig ett glas varmt vin, ”vin chaud”. Lilla Venedig, som staden med rätta kallas, genomkorsas av kanaler. Quai de la Poissonnerie är kantad av korsvirkeshus, restauranger och hotell. I små flatbottnade båtar, som är Colmars svar på Venedigs gondoler, färdas besökare runt på kanalerna till tonerna av klassiska julsånger blandade med positivmusik.
Det är här i Vogesernas dalgångar som julgranen lär ha sitt ursprung. Under medeltiden i Alsace framfördes ofta så kallade mysteriespel, historier hämtade från Bibelns skapelseberättelse. Det enda träd som var grönt och kunde symbolisera kunskapens träd den här tiden på året, var en gran. Dekorationerna i granen bestod av äpplen och oblater som skulle symbolisera Jesus. Historien berättar att under ett mycket dåligt äppelår fick en glasblåsare i byn Meisenthal i uppdrag att ersätta frukterna med glaskulor. Det var så julgranskulorna såg dagens ljus sägs det.
Likt ett historiens skilsmässobarn har Alsace kastats mellan fransmän och tyskar och på så sätt utvecklat en mycket egen stil. Det är i detta spänningsfält som regionens mat- och vinkultur växt. Traktens vinproducenter gör tyskt vin på franskt vis. Medan tyskarna strävar efter viner med ansenlig sötma låter fransmännen vinerna bli torra och friska.
Hos vinproducenten Albert Mann i Wettolsheim utmed vinvägen Route des Vins d’Alsace blir vi bjudna på en alsassisk lunch, baeckaoffa, tillsammans med bröderna Jacky och Maurice. På spisen står långkoket som består av kött, grönsaker och rotfrukter och puttrar.
– Om vi ger jorden de bästa och naturligaste förutsättningarna får vi det smakrikaste vinet tillbaka, säger Maurice Barthelmé.
På kvällen blir det ett besök hos kocken Jean-Yves Schillinger på restaurang JY’S i Colmar. Efter många år på restauranger i New York återvände han hem för att ta upp de alsassiska mattraditionerna men i en modernare tappning.
– Jag vill göra något nytt och annorlunda av den mat som förknippas med Alsace. Det har visat sig vara ett uppskattat koncept inte minst hos de yngre gästerna, som i dag reser mycket och inspirerats av världens alla kök, säger Jean-Yves.
När jag nu efter åtskilliga besök i Alsace i första hand är här för att få en försmak av julen måste jag åter besöka min favoritby Kaysersberg. När ortens son läkaren, prästen, musikern och Nobelpristagaren Albert Schweitzer lät de första tonerna av Johannespassionen stiga mot valven i 1100-talskyrkan var det en ung vinmakare vid namn Marcel Blanck som stod bredvid och vände notbladen.
I grannbyn Kientzheim några mil nordväst om Colmar ligger ett hus med putsade fasader som rymmer vintraditioner sedan början av 1600-talet, Domaine Paul Blanck. Det är i detta område med en radie av ett par mil runt vindistriktets huvudstad Colmar, som de mest namnkunniga vingårdarna ligger. En av dessa vinmakare är nämnde Marcel Blanck. På Domaine Paul Blanck ryms vintraditioner sedan början av 1600-talet. Stafettpinnen har han i dag lämnat över till sonen Philippe och brorsonen Frédéric, men hans kunnande genomsyrar fortfarande produktionen.

När jag för flera år sedan fick en pratstund med Marcel Blanck högt uppe på en av vinsluttningarna ovanför Kaysersberg plockade han fram en flaska vin och glas ur sin ryggsäck och pekade sedan med handen ner mot bykyrkan nedanför oss.
– Det var där nere jag som grabb assisterade Albert Schweitzer och det var där min passion för musik föddes. Jag komponerar därför mina viner på ett liknande sätt som en kompositör skriver musik. Det låter kanske konstigt i mångas öron.
Medan vi smuttade på det medhavda vinet pekade han ut var den gamla slottsruinen från 1200-talet låg, var Frankrikes första allmänna badhus från 1612 var beläget och var Albert Schweitzers museum, som i dag är inrymt i hans födelsehus, gömde sig.

Jörgen Ulvsgärd "

"Äta & dricka
La Maison Rouge
En prisvärd, lagom modern restaurang i traditionell stil.
9 rue des Ecoles Colmar 03, Colmar
www.restaurant-maisonrouge.com
Restaurant Auberge de L'Ill
Mat- och vinkonnässörer passerar inte förbi Illhaeusern utan ett besök på Auberge de L'Ill som i decennier haft tre stjärnor i Guide Michelin. Stället är en institution i Alsace.
2 Rue de Collonges au Mont d'Or, Illhaeusern
www.auberge-de-l-ill.com
JY'S
Mästerkocken Jean-Yves Schillinger har efter alla sina år utomlands öppnat en Michelinkrog med mat i fransk crossoverstil. Restaurangen ligger i hjärtat av Colmar i La Petite Venise. På sommaren kan man sitta på terrassen vid kanten av floden Lauch.
17 Rue de la Poissonnerie, Colmar
www.jean-yves-schillinger.com
Bo bra
Hotel des Berges
Vill man stanna över i Illhaeusern kan man ta in på Hotel des Berges, ett 150-årigt familjedrivet hotell på banken till floden Ill. Pris från cirka 1 200 per natt.
4 Rue de Collonges au Mont d'Or, Illhaeusern
www.hoteldesberges.com
Hotel Colombier
Detta är ett av de klassiska hotellen i Colmar, beläget i de historiska kvarteren runt La Petite Venise med utsikt över kanalen Quai de la Poissonnerie. Pris från cirka 1 300 kronor natten.
7 Rue Turenne, Colmar
www.hotel-le-colombier.fr
Hostellerie Le Maréchal
Ett romantiskt hotell vid torget La Petite Venise med 30 rum som alla är personligt inredda. Här ligger också en av stadens bättre restauranger A l'echevin. Familjen Bomo har drivit verksamheten i över 40 år. Pris från cirka 1 200 per natt.
4-6 Place des 6 Montagnes Noires Colmar
www.hotel-le-marechal.com
Hotel Le Chambard
I den historiska byn Kaysersberg kan man ta in på Hotel Le Chambard, och här är bakgatorna längs floden Weiss minst lika intressanta som huvudstråken. Pris från cirka 1 900 per natt.
9-13 Rue du Général de Gaulle, Kaysersberg
www.lechambard.fr/en
Se & göra
Vingårdar i Alsace som kan besökas vintertid:

Bergheim är en favoritby i Alsace eftersom den är betydligt mindre exploaterad än till exempel den pittoreska Riquerwihr. I Bergheim kan man också passa på att besöka vingårdarna Domaine Marcel Deiss och Gustave Lorentz. I byn Ribeauville ligger F E Trimbach. Domaine Paul Blanck i Kientzheim är också en vingård som är värd ett besök.
www.marceldeiss.com
www.gustavelorentz.com/en
www.trimbach.fr
www.blanck.com/en
Museum över Nobelpristagare
Fredspristagaren Albert Schweitzers museum i byn Kaysersberg är väl värt ett besök. Här ska man vandra omkring tidigt om morgnarna innan turistbussarna tar över.
126 Rue du Général de Gaulle, Kaysersberg-Vignoble
www.tourisme-alsace.com/en/269000078-Docteur-Schweitzer-Museum.html

Fakta. Alsace

Resa dit, med tåg: För att ta sig till Colmar från Stockholm får man byta bland annat i Malmö, Köpenhamn, Hamburg och Basel. Sträckan Hamburg–Basel trafikeras med nattåg.
Flyg: Från Köpenhamn eller Stockholm till Basel och tåget därifrån till Colmar.
Koldioxidutsläpp: Flyg Stockholm–Basel cirka 572 kg per person, tur och retur, inklusive höghöjdseffekt. Tåg Stockholm–Colmar 111 kg per person, tur och retur (För beräkningsmetod se www.klimatsmartsemester.se)
Bästa tiden: December om man är ute efter julstämning.
Tidsskillnad: Ingen.
Språk: Franska och tyska.
Valuta: Euro.
Prisnivå: Något lägre än i Sverige.
Ta dig runt: Inga stora avstånd mellan byarna i Alsace. Går bra med buss eller taxi.
Bra att veta: Julbelysningen i Alsace tänds 23 november och sitter uppe en vecka in i januari. "

" Per Svensson: När makten försvinner i tomma luften

DN MÅNDAG 24 DECEMBER 2018

Två dagar före jul 1989 lyfte en helikopter från ett tak i Bukarest. Ombord fanns Nicolae och Elena Ceausescu. Berättelsen om det rumänska härskarparets fall och död är ett lärostycke om makt och maktlöshet.

Det är en av de mest dramatiska bildsekvenserna från den dramatiska hösten och förvintern 1989. Nicolae Ceausescu höjer och sänker handen i en dämpande gest, så som man kan göra inför en flock högljudda och oregerliga barn.
Han inser att något har hänt, men han förmår inte förstå vad. Det är som i Dylan-låten: Something is happening, but he don't know what it is.
Men vi vet. Vi ser. Det är makten som glider honom ur händerna. Berlinmuren hade fallit. Kommunistregimerna i Polen, Tjeckoslovakien och Ungern hade störtats. Revolutionsvågen rullade obevekligt fram över Östeuropa. Men i Rumänien regerade fortfarande diktatorn, *conducatorn,* Ceausescu och hans hustru Elena vidare som om verkligheten inte fanns. Befolkningen svalt och frös, medan härskaren manifesterade sitt storhetsvansinne med ett monstruöst palatsbygge.
Personkulten var pervers, men bidrog också till tyrannens fall. Han förfördes av sin egen propaganda och trodde sig vara älskad av folket.
Men nu är det den 21 december 1989. Ceausescu är just återkommen från ett statsbesök i Iran. I Timisoara i västra Rumänien har invånarna, många av dem etniska ungrare, revolterat mot hans regim.
Demonstrationerna har slagits ner brutalt (om än inte med tillnärmelsevis så många dödsoffer som revoltörerna lyckades få omvärlden att tro).
I huvudstaden Bukarest ska Ceausescu hålla ett av sina vanliga tal från centralkommittébyggnadens balkong. Nedanför honom en mur av agenter från säkerhetstjänsten Securitate, en skyddsvall av applåderande partilojalister och ett hav av utkommenderade medborgare med flaggor, banderoller och porträtt av härskarparet. Det ser ut som det brukar. Men från havet stiger plötsligt ett trotsigt dån. Det är dånet från människor som inte längre är rädda, som inte längre accepterar sina statistroller. Ceausescu kan inte tro sina ögon och öron.
Makten är som en levande varelse, lever bara så länge den får syre. När människors hat mot härskaren vuxit sig större än deras rädsla för honom upplöses makten som dimma i solsken. Vi har sett det gång på gång i historien. Förhäxningen bryts. Tyrannen förvandlas till ett tomt ormskinn i ett övergivet palats med toaletter av guld eller till en smutsig trasa som halas upp ur kloakhålet.
Timmarna efter Ceausescus tal var Bukarest en stad i revolutionsläge. Demonstrationer. Skottlossning. ”Den rumänske diktatorn skickade soldater och stridsvagnar mot sitt folk efter det att ett möte i stadens centrum slutat i fiasko”, rapporterade Dagens Nyheter fredagen den 22 december.
Samma dags förmiddag stormade en folkmassa centralkommitténs byggnad. Paret Ceausescu räddade sig i en helikopter som lyfte från husets tak. Den landade sedan på en åker. Sällskapet kapade först en bil, sedan en annan, men till sist greps Nicolae och Elena Ceausescu och fängslades på en militärförläggning i Targoviste norr om Bukarest. Där blev de på juldagen arkebuserade efter en summarisk skådeprocess.
In i det sista tycks makarna Ceausescu, att döma av ögonvittnesberättelser, ha hållit fast vid övertygelsen att folket, det

riktiga folket, fortfarande inte ville något annat än äta ur deras händer. I det avseendet var de trogna en inarbetad tradition i tyrannkretsar. Kejsar Nero, för att ta ett exempel, drabbades av samma för härskare katastrofala öde som Ceausescu: armén vände sig emot honom. Till sist övergavs han också av sin egen livvakt. Då flydde han till häst från kejsarpalatset. I den romerske historieskrivaren Suetonius ”Kejsarbiografier”, för all del ett verk känt för att vara saftigare än sanningsälskande, berättas livfullt om den tidigare så mäktige kejsarens förnedrande flykt. Det hela påminner om Ceausescus sista dagar i livet: Härskaren är inte längre den som inbäddad i lyx injagar skräck i omgivningen. I stället den som fylld av skräck jagas och tvingas hålla till godo med undersåtarnas simpla bröd.
Nero tvingades krypa genom snår och sand när han genom ett hål i en mur smugglades in i en villa som tillhörde en av hans frigivna slavar. Där fick han sedan vila på ”en usel dyna över vilken en gammal mantel låg utbredd”. Fylld av fasa inför den ruskiga död som enligt hans sällskap väntade honom om han skulle bli gripen (naken piskas till döds med spön) bestämde han sig för att begå självmord, och bad ”att någon annan genom sitt exempel skulle ge honom mod att själv söka döden”. Ingen verkade sugen på att agera vägvisare in i dödsriket, men till sist förmådde Nero sig ändå att med hjälp av sin sekreterare Epafroditus trycka in en dolk i strupen.
En officer, en centurion, utsänd för att gripa den detroniserade kejsaren fann den döende ännu vid liv. Centurionen låtsades ha kommit till den jagades undsättning. Nero trodde honom och rosslade fram ett sista bevis för att makten allvarligt kan skada sina innehavares förmåga till verklighetskontakt: ”Detta är trohet”. Sedan dog han, som sitt självbedrägeris fånge.
”My precious”, väser Gollum, den patetiska och sorgliga varelse som låtit sig förtäras och förstöras av sitt begär efter maktens ring. Julen är rätt tid för omläsning av JRR Tolkiens mästerverk ”Sagan om ringen”. Inte bara för att det är en bok som kräver många lediga timmar utan också för att den så tydligt knyter an till den kristna julens stora tema: maktens maktlöshet och den maktlöses makt. I Tolkiens saga är det de till synes små och obetydliga statisterna i det historiska dramat, hoberna Frodo och Sam, som får det tunga uppdraget att föra maktens ring till mörkrets hjärta för att oskadliggöra den och frälsa världen från ondskans tyranni.
Och i julevangeliet berättas om en gud som utövar makt genom att avstå från makt, som stiger ner till världen i skepnad av den bräckligaste och mest utsatta av människor; ett nyfött barn som kommit till världen i ett stall.
Det är denna storslagna paradox som gestaltas så suggestivt när Jussi Björling i julens mest älskade sång, ”O, helga natt”, blir både det heligas härold och frihetens förkunnare: ”Folk, fall nu neder och hälsa glatt din frihet”. God jul!

Per Svensson
per.svensson@dn.se "

" Tio saker som blev bättre under 2018

DN MÅNDAG 24 DECEMBER 2018

Nyhetsflödet får bränsle av dramatik, och dramatik betyder ofta konflikt och kris. Men bakom rubrikerna går världen framåt på alla möjliga sätt.

1. Trenden fortsätter – färre dör i krig

Med den blodiga konflikten i Syrien sköt siffran över antalet döda i krig i höjden. Det skedde efter en period med historiskt låga dödstal. Men nu ser det ut som om kulmen på denna senaste krigsvåg inträffade 2014, då sammanlagt 144 000 människor dödades i väpnade konflikter. Därefter har nämligen antalet civila och militära dödsoffer i krig minskat år för år, och den trenden har fortsatt 2018, enligt Uppsala konfliktdataprogram. Årets siffra innebär sannolikt mer än en halvering jämfört med för fyra år sedan.

Den främsta orsaken till nedgången de två senaste åren är att terrorsekten IS så kallade kalifat i det närmaste utraderats. Att kriget mot IS klingat av minskar dödstalet bara i Irak med mer än 10 000. Och i Syrien har den väpnade konflikten en betydligt lägre intensitet i år än tidigare. Visserligen har krigen i Jemen och Afghanistan ökat i intensitet, men det väger inte upp minskningen i de två andra krigshärjade länderna.

Forskarna definierar krig som en väpnad konflikt med mer än 1 000 döda per kalenderår. Antalet krig i världen var för två år sedan tolv, ungefär lika många som under 1990-talets mest krigiska år. Förra året var det tio. I år kommer antalet att sjunka till sex eller möjligen sju.

2. Terrorn kräver färre dödsoffer

Precis som i fråga om krigen minskar antalet döda i terrordåd för fjärde året i rad. Siffrorna blir helt klara först nästa år, men enligt IEP, det institut som årligen sammanställer siffror över terrordåd, har den förbättring som ägde rum de tre åren dessförinnan fortsatt under 2018. Den största minskningen mellan 2016 och 2017 skedde i Irak med 56 procent. I Syrien var nedgången nästan lika stor, 48 procent. I Somalia ökade dödsfallen dock, mycket på grund av ett extremt blodigt dåd som dödade över 500 människor. Afghanistan har nu tagit över Iraks tidigare position som farligaste land.

I Europa har också antalet terrorrelaterade dödsoffer minskat dramatiskt. Under 2017 och 2018 har inga stora terrordåd inträffat av det slag exempelvis Paris, Bryssel, Nice och Istanbul fick genomlida 2015 och 2016. Däremot har antalet mindre attacker utförda av ensamma gärningsmän ökat något. Att de stora dåden minskat tros även i Europa ha med IS kollaps att göra.

3. Demokratin bryter fram i Afrika

Gamla despoter gör vad de kan för att klamra sig fast, och valda auktoritära ledare försöker förlänga sina mandatperioder, men överlag bryter demokratin långsamt fram i Afrika. I år har val hållits i 20 av kontinentens länder.

Det folkliga stödet för demokrati är också starkt: runt 70 procent av afrikanerna vill ha det, och över 80 procent avvisar envälde, visar opinionsmätningar de senaste åren.

Under året har jättelandet Etiopien genomgått en häpnadsväckande inre demokratisering, en utveckling som påverkar hela Afrikas horn. Nästa år väntar viktiga val i de regionala stormakterna Sydafrika och Nigeria.

4. Högsta valdeltagandet på 33 år
Ryktet om ett allt svalare politiskt engagemang tycks överdrivet, alla fall att döma av hur många som röstar. I de två val vi i Sverige bevakade intensivast i år, det svenska riksdagsvalet och det amerikanska mellanårsvalet, ökade valdeltagandet dramatiskt.
I Sverige var valdeltagandet på 87 procent den 9 september det högsta sedan 1985, och det var högre än alla val före 1968. Rekordnivåerna hittar man vid valen 1976 och 1982, då 92 respektive 91 procent av väljarkåren gick till valbåsen. Bottennoteringen hittills var 2002, då deltagandet var 80 procent.
I USA brukar andelen röstande i de val som ligger mellan presidentvalen vara mycket blygsamt. Årets 49,3 procent var det högsta deltagandet i ett mellanårsval sedan 1914. Siffran innebär en kraftig uppgång från det förra mellanårsvalet 2014, då andelen bara var 36,7 procent, den lägsta på 72 år.
Trots att valet inte gällde Donald Trump var det ändå den polariserande presidenten som engagerade väljarkåren, menar statsvetarna.

5. Internet når mer än halva mänskligheten
År 2018 har inneburit en milstolpe för global kommunikation: för första gången har mer än hälften av världens befolkning tillgång till internet. Drygt 51 procent, eller 3,9 miljarder människor, använder nu nätet, enligt FN-organet ITU, Internationella unionen för telekommunikation. För 13 år sedan var det den andel som gällde i de rika länderna (där är andelen i dag 81 procent).
Det är i utvecklingsländerna uppkopplingen har exploderat, från bara 7,7 procent 2005 till drygt 45 procent i dag – och det är Afrika som står för den snabbaste ökningen, från endast 2 procent då till 24,4 procent i dag.

6. Hotade arter hämtar sig, fler upptäcks
Två giganter i djurvärlden som varit hårt tillbakapressade, sillvalen och bergsgorillan, har hämtat sig och är inte längre akut hotade. Aktiva naturskyddsinsatser har haft effekt, enligt Internationella naturvårdsunionen.
Hoppet har ökat även för ett annat stort och utrotningshotat djur, sumatranoshörningen. Det finns bara ett 80-tal noshörningar kvar i Indonesiens övärld. Deras överlevnad hänger på om naturvårdare kan flytta isolerade fertila individer till skyddade områden där finns fler av samma art. Precis en sådan räddningsoperation lyckades i år. Den ses som det första steget i en större insats för att öka antalet.
Samtidigt har biologer hittat 157 nya växt- och djurarter under ett pågående forskningsprojekt i Mekongdeltat i Sydostasien. En gibbonapa har döpts efter Star Wars-figuren Luke Skywalker och en fladdermus efter den amerikanska artisten Lance Bass. En del av dem har man hittat tidigare, men det är först nu man kunnat slå fast att de är egna arter.

7. Energi från sol, vind och vatten växer
Förnybara energiformer som vattenkraft, biobränsle, sol, vind och geotermisk energi fortsatte under 2018 att tränga undan fossil energi. Runt 40 procent av ökningen av energikonsumtion de kommande fem åren kommer att bestå av förnybart.
Produktionen av el ligger här i framkant. Om fem år kommer en tredjedel av världens elproduktion att vara fossilfri, enligt Internationella energimyndigheten IEA. Världens kapacitet för solel ökade 2018 preliminärt från 400 till 500 gigawatt.
När det gäller transporter och uppvärmning går omställningen lite trögare. Där är man mer låst i fossila system.
Kina står för den snabbaste tillväxten av förnybar energi, men det är det utskällda Brasilien som har den överlägset högsta andelen, 42

procent (mer än dubbelt så högt som EU). Källorna till detta är nästan helt biobränsle och vattenkraft.

8. Koreahalvön blir mindre spänd
Året har bjudit på mycket uppståndelse kring Koreahalvön, där en avspänning börjar skönjas.
Än är det visserligen för tidigt att avgöra om Donald Trumps och Kim Jong Uns nyfunna vänskap, eller vad man ska kalla lappkastet i deras relation, kommer att leda till verklig kärnvapennedrustning i Nordkorea, men mellan Nord och Syd har flera konkreta steg tagits mot ett slags normalisering. Vid ett historiskt toppmöte i april avslutades formellt Koreakriget efter 65 års vapenstillestånd.

9. Andelen extremt fattiga är rekordlåg
Andelen extremt fattiga i världen fortsätter att minska. Världsbanken uppskattar att det i år är 8,6 procent av världens befolkning som dagligen har mindre än 1,90 dollar att leva på. För tre år sedan var andelen 10 procent.
Minskningen är dock inte lika snabb som den var under 1990-talet och 2000-talet. Ju lägre andel extremt fattiga, desto svårare att lyfta dem som återstår över fattigdomsstrecket. Eftersom världens befolkning ökar med drygt en procent per år (en siffra som dock långsamt faller) minskar *antalet* extremt fattiga nästan inte alls just nu.

10. Allt färre könsstympas
Antalet flickor som utsätts för könsstympning har minskat dramatiskt, särskilt i östra Afrika. En forskningsrapport som kom i början av november talar om en ”stor och betydande” minskning över tre decennier, och nedgången fortsätter.
I Östafrika har förekomsten av stympning hos flickor upp till 14 års ålder minskat från 71 till 8 procent sedan 1995. Det går lite långsammare i Väst- och Nordafrika, men antalet flickor som räddas undan den grymma sedvänjan ökar stadigt även där. I Jemen och Irak, två av de få länder utanför Afrika där kvinnlig könsstympning förekommer, syns däremot ingen förbättring.

Anders Bolling
anders.bolling@dn.se "

" Allt fler väljer tåget för att ta sig ut i världen

DN MÅNDAG 24 DECEMBER 2018

Intresset för att ta tåget utomlands har ökat kraftigt. Centralens resebyrå i Kalmar, en av få som säljer tågresor till utlandet, har mer än fördubblat sin försäljning. Och antalet sålda Interrailkort har ökat med cirka 50 procent under året. Många barnfamiljer vill gärna prova tågsemester.

– Orsaken till intresset är svår att veta men klimatfrågan är trolig, rörelsen ”stanna på marken” växer sig starkare, säger Ivar Karlsson, chef på Centralens resebyrå i Kalmar.
Resebyrån är en av få i Sverige som bokar och säljer tågresor till utlandet. De höll kvar vid det när SJ för fyra år sedan, 2014, helt slutade med försäljningen av tågbiljetter till utlandet. Sedan dess har det varit knepigt att på egen hand få ihop en tågresa ut i Europa, betydligt svårare än att klicka fram en flygresa.
På senare tid har Centralens resebyrås försäljning mer än fördubblats, och är på väg att trefaldigas.
– Barnfamiljer är den grupp som ökar starkast. En del har upptäckt att det kan bli billigare för en familj att ta tåget ut i Europa eftersom barn under 12 år åker gratis.
– Jag har en familj nu som ska åka under jullovet, de har fyra barn under 12 år, de har undersökt alternativ med lågprisflyg men för dem blir tåget billigare.
Ökningen är så stor att det har blivit svårt för resebyrån att hinna med alla förfrågningar. Och det är inte så enkelt att bara anställa fler och bygga ut verksamheten.
– Dels sitter vi i ett k-märkt hus som inte går att bygga om hur som helst, dels måste personalen ha kompetens och det tar tid att få det.
Själv har Ivar Karlsson ett förflutet som SJ-anställd, han började jobba där som 15-åring redan 1965. Han har genom åren skaffat sig en minst sagt gedigen kunskap om tågresande – och ett enormt kontaktnät. Nu deltar han i ett evenemang för tågresor på Stockholms central som resetidningen Vagabond har arrangerat. Där finns bland annat Snälltåget som under sommaren kör nattåg direkt till Berlin. De har också märkt av ökningen.
– Den har pågått ett tag, i över ett år, men i våras märkte vi en väldigt kraftig ökning, då blev det nästan en fördubbling jämfört med tidigare år, säger Marco Andersson, försäljningschef på Snälltåget.
Ökningen av antalet människor som suktar efter tågsemestrar märks på flera fronter, inte minst på sociala medier. Hos Facebook-gruppen Tågsemester tickar nya medlemmar in i strid ström.
– Vi är uppe i 35 000 medlemmar nu. Det är framför allt barnfamiljer och pensionärer, berättar Susanna Elfors, en av administratörerna, som också är på plats på eventet.
– Det finns ett otroligt sug efter att resa, men det saknas kunskap. Det är bara några få i Sverige som är experter, säger hon.
Ivar Karlsson inflikar att han anser att flyget särbehandlas på flera sätt.
– Så fort tåg är försenade skrivs det i medierna. Flyg är också försenade men det får du får aldrig läsa om. Fast på sätt och vis kanske det är positivt och handlar om att vi har ett större grundförtroende för - tågen, säger han.
Samtidigt som intresset för tåg har ökat har antalet flygresor bromsat in. Efter att sedan 1990-talet ha ökat med i genomsnitt 2,9 procent har de under perioden januari till och med november i år inte ökat, utan legat på samma nivå som under samma period förra året.
Inrikesresorna har under perioden minskat med 3 procent medan utrikesresorna har ökat med 2 procent.

På Centralstationen passerar en strid ström av nyfikna människor. Sångaren i Weeping Willows, Magnus Carlson, är en av dem.
– Jag är på väg till en konsert i Varberg och fick syn på det här. Jag har hundra konserter per år och åker alltid tåg. Sedan två år tvingar jag alla som reser med mig att åka tåg, och vi har aldrig missat en spelning på grund av att tåget skulle vara försenat.
– Tidigare tog jag till exempel flyg till Luleå, nu tar jag nattåget, det är mycket mysigare. Och att ta flyget till Göteborg är helt sjukt, det är snabbare och bekvämare med tåg, säger Magnus Carlson.
Han har ett stort intresse för klimat och miljö och ägnade bland annat hela sitt sommarprogram åt frågorna.
– Den här rekordsommaren har varit en katalysator, och när det väl snöar kan det vräka ned.
Själv har Magnus Carlson aldrig tågluffat med Interrailkort men det kanske kommer, han plockar med sig några broschyrer. Hittills i år har försäljningen av Interrailkort i Sverige ökat med ungefär 50 procent, från 11 000 till 16 000 sålda kort.
– De senaste årens klimat- och flygdebatt har spätt på intresset rejält. Det finns en tydlig trend att många väljer att byta flyg mot just tåg under semestern. Vi gläder oss speciellt åt att intresset från barnfamiljer ökar kraftigt, säger Jonas Falk, försäljningsansvarig på SilverRail, företaget som ansvarar för distribution av Interrailkort i Sverige.
Intresset för att åka tåg har över lag vuxit. SJ:s affärsresebokningar har ökat med 21 procent i vinter jämfört med förra året och SJ ökar antalet avgångar på flera linjer, både inom Sverige och till Köpenhamn.
– Trenden med ökat tågresande känns riktig, det är inte bara en fluga. Ingen vet var det här slutar, säger Ivar Karlsson.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se "

" Julsemestern – tre veckor i Europa

DN MÅNDAG 24 DECEMBER 2018

En resa med många upplevelser och tid att reflektera. Julia Andersson har köpt sitt första Interrailkort och under jul- och nyårshelgen ska hon och pojkvännen ut på ett tre veckor långt tågäventyr i Europa.

– Jag är så exalterad, det var länge sedan jag var så upprymd inför en resa.
Julia Andersson strålar klarare än alla juldekorationer på Stockholms central. Hon har precis fått sitt semesterpaket och en mängd tips och råd av Ivar Karlsson, som driver Centralens resebyrå i Kalmar. Det är Interrailkort, platsbiljetter, sovvagnsbiljetter, kartor och lite annat. Hon och pojkvännen Joel ska i väg på en julresa i Europa.
De ska till Portugal men det ingår också många andra resmål under turen.
– Vi åker via Köpenhamn, Hamburg, Paris, San Sebastián, Porto, Lissabon, Faro, Sevilla, Córdoba, Barcelona, Genève, Basel, Hamburg, Köpenhamn, säger Julia Andersson och räknar av på fingrarna.
På vissa ställen stannar de en dag, som lunchen med kompisar i Köpenhamn. På andra ställen, som exempelvis Paris och San Sebastián, stannar de ett par dagar. Totalt blir de borta tre veckor.
– Vi kommer att uppleva så många ställen och även få tid att reflektera över dem.
Hon tycker om att resa och har rest över världen till länder som Kina, Indien och Sydafrika. Men klimatfrågan har gjort att flygandet har börjat skava.

– Jag vill inte flyga längre, nu vill jag testa andra sätt. Få äventyr på närmare håll.
Julia Andersson har vänt sig till Centralens resebyrå i Kalmar för att få hjälp, och hon är mer än nöjd.
– Vi hade aldrig kommit i väg utan Ivar. Vi har fått så många konkreta tips, ”när ni kommer dit så gå till höger, där finns ett bra kafé”, berättar hon.
Många vittnar om Ivar Karlssons breda kunskap och om att han förutom bokningar bidrar med tips på sevärdheter och annat på vägen. Han verkar ha rest på alla tåg och på Centralen svarar han sekundsnabbt på alla frågor. Ivar Karlsson förefaller ha alla linjer och tider i huvudet.
– Jag har rest väldigt mycket i mitt jobb, mycket har varit research. Men jag har alltid åkt tåg, även när ungarna var små, och jag har varit med sedan Interrail startade 1972, säger han.
Vart åker du om du får välja din favorit?
– Gaeta, 13 mil söder om Rom. Man kan åka dit som kortsemester och det är roligt att åka via Schweiz ena vägen och via Österrike den andra. Över huvud taget är alppassager fina, säger Ivar Karlsson.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se "

" Säpo-chefen: Två terrordåd avvärjda

DN MÅNDAG 24 DECEMBER 2018

Säkerhetspolisen har det senaste året avvärjt minst två terrordåd i Sverige, hävdar chefen Klas Friberg. I båda fallen har personer - häktats misstänkta för olika typer av förberedelser för terrorbrott. Ett ovanligt facit för en myndighet som vanligtvis slår till innan planerna gått så långt.

– Det är lite mer än vi haft de senaste åren, säger Säkerhetspolisens chef Klas Friberg.
Men han vill inte tala i termer av framgång.
– Jag tycker att det är tragiskt att vi har den situation vi har. Vi har ungefär 3 000 personer som finns i extremistiska miljöer och som skulle kunna vara beredda att ta till våld. Nu har vi två ärenden som kommer att visa det.
Det handlar dels om terrortillslaget mot platser i Västsverige, dels om den razzia mot flera personer med uzbekiskt ursprung som Säpo genomförde i april i Akalla i Stockholm och Strömsund i Jämtland. I båda fallen är det sannolikt att terrorattentat avvärjts, uppger han.
– I det sistnämnda har vi en förundersökning som snart kommer att leda till åtal där misstankarna rör förberedelse till terrorbrott, och då kan man verkligen säga det. I det andra är det vår uppfattning att vi hade ett förestående terrorbrott och att vi har gått in och avvärjt det, säger han.
Vilka de tänkta målen var eller hur många människor som kunde ha drabbats är inget han går in på. De misstänkta har nekat till brott.
Säpo brukar hävda att det inte är antalet åtal och domar om terrorbrott som avgör hur effektiv terrorbekämpningen är, utan att det i första

hand handlar om att förebygga och förhindra terrorhandlingar innan de sätts i verket.
– Ser vi att en information är allvarlig, då ska vi avvärja det. Då går att rädda liv först, inte att få en bra förundersökning och fälla någon för brott – nej, då slår vi till tidigare i så fall. Nu hoppas vi att vi har kunnat göra det på ett sådant sätt att vi både klarar avvärjandet på ett bra sätt, men också att vi har fått tillräckligt så att en åklagare kan driva det här i en förundersökning, säger Klas Friberg.
Få har åtalats, och ännu färre har dömts, för förberedelse eller stämpling till terrorbrott i Sverige de senaste åren. Ett exempel är det dåd mot Lars Vilks som tre göteborgare misstänktes ha planerat 2011, något som till en början rubricerades som förberedelse till terrorbrott. Domen blev i slutändan dagsböter för brott mot knivlagen.
Att det saknas vittnesmål är ofta ett problem, men även att de misstänkta vet exakt hur de ska dölja sina förehavanden och planer, - säger Klas Friberg.

TT "

" Flera stora katastrofer bara i år

DN MÅNDAG 24 DECEMBER 2018

Indonesien har drabbats ovanligt hårt av naturkatastrofer under 2018 med minst tre vulkanutbrott och tre större jordbävningar sedan i juli.

Medan Indonesien försöker hämta sig efter den andra jultsunamin på 14 år kan man konstatera att det varit ett ovanligt katastroftungt år för den vidsträckta önationen.
Indonesien är alltid utsatt för naturens krafter. Landet ligger delvis i de tropiska cyklonernas väg, men framför allt ligger det mitt på den så kallade eldringen, ett band av områden med hög seismisk aktivitet runt Stilla havet.
Det senare leder till återkommande vulkanutbrott och jordbävningar som ibland i sin tur orsakar tsunamier. En tsunami inträffar i genomsnitt vart femte år i landet.
Dessutom är Indonesien ett av de länder som påverkas mest av det återkommande väderfenomenet El Niño, som leder till uteblivna regn och ibland svår torka. Under torråren rasar ofta enorma skogsbränder, som fyller luften med rök över stora områden. De flesta bränder startas av svedjebrukare.
Bara under andra halvåret 2018 har Indonesien drabbats av åtminstone tre större jordbävningar, varav två orsakat tsunamier, och tre vulkanutbrott.
Den 5 augusti skakades turistön Lombok av en jordbävning med magnituden 6,9. Den hade föregåtts av ett förskalv på 6,4 den 29 juli och följdes av ytterligare ett skalv med magnituden 6,9 den 19 augusti. Vid alla de tre skalven krävdes dödsoffer. Sammanlagt dog nära 600

människor, och över 1 000 skadades. Runt 80 procent av alla byggnader på norra Lombok förstördes eller skadades.
Den 28 september drabbades ön Sulawesi av ett skalv med storleken 7,5 knappt åtta mil från provinshuvudstaden Palu. Kort därefter svepte en tsunami in i en smal vik utanför. Mer än 2 500 dödsoffer krävdes.
En serie jordbävningar ägde rum den 2 oktober på östra Sumba, en ö ungefär 50 mil öster om Java, varav den kraftigaste med magnituden 6,3. Materiella skador uppstod men det rapporterades inga dödsoffer.
Den 3 oktober fick vulkanen Soputan på norra Sulawesi utbrott. Vulkanisk aska sprutades fyra kilometer upp atmosfären. Den indonesiska geologiska myndigheten tror att det var den kraftiga jordbävningen på ön fem dagar tidigare som väckte Soputan.
Dagen efter, den 4 oktober, vaknade ytterligare en vulkan, Gamalama på ön Ternate i norra Moluckerna. Gamalama ligger 70 mil öster om den plats på Sulawesi där den förödande jordbävningen den 28 september ägde rum, men experter tror att även detta vulkanutbrott provocerades fram av den händelsen.

Anders Bolling
anders.bolling@dn.se "

" Vågen drog in under konsert på stranden

DN MÅNDAG 24 DECEMBER 2018

Mer än 200 personer har hittats döda efter tsunamin som drabbat öarna Sumatra och Java i Indonesien. Landets katastrofmyndighet varnar dock för att dödssiffran kommer att stiga betydligt. Enligt Röda korset är vägarna svårframkomliga och det är svårt att överblicka katastrofen.

På söndagskvällen svensk tid hade 222 människor bekräftats döda och omkring 850 människor skadade. Nu uppmanas människor att hålla sig borta från stränderna. En varning för extremt högt vattenstånd gäller fram till på juldagen.
– I det här skedet handlar allt om att rädda liv. Skadade människor ligger begravda under raserade hus. Det är bråttom om de ska överleva, säger Fredrik Hammarbäck på Röda korset.
Tsunamin slog till utan förvarning vid 21.30-tiden på lördagskvällen lokal tid. Eftersom något föregående skalv inte märkts av, överraskades befolkningen.
Minst 589 byggnader har skadats av tsunamin, varav minst nio hotell. Bilder visar vägar som är blockerade av bråte från raserade byggnader, träd som ryckts upp med rötterna och omkullkastade bilar. 350 fartyg och mindre båtar har förstörts, skriver Jakarta Post som citerar den indonesiska katastrofmyndigheten.
Landets president Joko Widodo sade på söndagen att det nu gäller att ta hand om de skadade och döda och att hitta dem som ännu inte fått hjälp, skriver tidningen Kompas.
Tsunamivågorna bildades efter att vulkanen Anak Krakatoa som ligger mitt i Sundasundet fick ett utbrott, skriver sajten Volcano Discovery. Vulkanen fick fyra utbrott och tsunamin uppstod 24 minuter efter det

sista utbrottet, som fick havsbotten att röra sig. Att vågen blev så omfattande kan enligt den indonesiska geologiska myndigheten bero på att det rådde högvatten vid tillfället.
Indonesiens katastrofmyndighet varnar för att det kan komma fler jättevågor eftersom vulkanen Anak Krakatoa fortsätter att spruta glödande lava högt upp i luften.
Norrmannen Øystein Lund Andersen befann sig på en strand på västra Java och fotograferade vulkanutbrottet när han blev vittne till hur den första vågen drev in.
”Jag var tvungen att springa medan vågen passerade mellan 15 och 20 meter upp på land. Nästa våg träffade hotellområdet där jag bor och slog omkull bilar på vägen bakom det”, skriver han på Facebook.
– Jag sprang genom skogen upp till vägen och in på hotellet där min familj fanns. Familjen bodde på andra våningen och när jag kom upp till dem kom en andra våg in över hotellområdet. Det var ett väldigt högt ljud från den, säger Øystein Lund Andersen till DN.
Han arbetar på Norges ambassad i Jakarta men ägnar också sin fritid åt att fotografera vulkaner.
– Efter att den försvunnit gav vi oss av från hotellet och upp i skogen till en by 70 meter högre upp tillsammans med andra evakuerade.
På västra Java brakade tsunamivågen in över en strandscen i Tanjung Lesung där rockbandet Seventeen spelade. En video från konserten visar hur scenen dras med av vattnet, och ut i publiken. Flera av bandmedlemmarna har hittats döda eller saknas. Många i publiken befaras ha omkommit.
I övrigt var flera av offren lokala affärsinnehavare och besökare som befann sig närmast havet. Det drabbade området är populärt bland turister och många har kommit dit inför julhelgen.
Utrikesdepartementet i Stockholm uppmanar svenskar på plats att följa lokala rekommendationer och anvisningar. På söndagen fanns inga uppgifter om att svenskar kommit till skada.
Flera evakueringsplatser har upprättats i området där drabbade nu får hjälp med mat, kläder och tak över huvudet.
Röda korset får kontinuerliga uppdateringar av sin systerorganisation i Indonesien. 20 lokala medarbetare och volontärer deltar i räddningsarbetet. Det har ännu inte fattats något beslut om att skicka personal eller förnödenheter från Sverige.
– Det är fortsatt en väldigt svår situation i området. Människor är rädda och skärrade. De första dagarna är det en kamp mot klockan att rädda så många liv som möjligt, säger Fredrik Hammarbäck på Röda korset.
Hjälporganisationen har stora lager av mediciner och förnödenheter på de indonesiska öarna.
– Flera vägar har raserats eller skadats så det är logistiskt svårt att ta sig fram till de platser där hjälpen behövs, säger Fredrik Hammarbäck.
När Internationella Röda korset har analyserat hjälpbehovet är det tänkbart att Sverige bidrar med personal och utrustning. Under hösten har flera svenskar deltagit i återuppbyggnaden efter jordbävningen på den indonesiska ön Sulawesi.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se
Clas Svahn
clas.svahn@dn.se "

"Fakta. Dödliga tsunamier

Mars 2011: Ett skalv med magnituden 9,0 drabbar Japan, cirka 19 000 dödas i tsunamin. I kärnkraftverket Fukushima utlöses en härdsmälta.
December 2004: Ett skalv med magnituden 9,1 utanför Sumatra, Indonesien, ger en tsunami som slår hårt mot Indonesien, Sri Lanka, Thailand och Indien. Över 220 000 uppskattas ha dött.

Juli 1998: Papua Nya Guinea drabbas av två skalv med magnituden 7,0. Tsunamin sveper bort sju byar. Dödstalet kan vara 6 000–8 000.
Augusti 1976: En tsunami skapas efter ett skalv med magnituden 7,9 nära de filippinska öarna Mindanao och Sulu. 5 000–8 000 dödas.
Maj 1960: Över 5 700 människor dödas i Chile, 61 i Hawaii och 142 i Japan av en tsunami efter ett skalv med en magnitud på 9,5. "

" Djuren som överlevde när paradiset brann

DN MÅNDAG 24 DECEMBER 2018

När människorna i Paradise flydde genom elden för att överleva branden fanns det dem som i stället tog sig åt andra hållet. I grupper om två sökte djurskyddsvolontärer igenom det brandhärjade området för att rädda de djur som inte tagit sig ut.

Två stora mörkbruna blandrashundar kastar sig mot gallret till inhägnaden som är deras tillfälliga hem i Oroville, Kalifornien. De

slickar på händerna på alla som kommer i närheten, och visar stolt upp tuggleksakerna som de har fått att förströ sig med.

De två fem månader gamla hundarna har inget namn, och ingen vet vem deras ägare är. Den enes vänstra framben är svett. De räddades från Camp Fire, den största skogsbranden någonsin i Kalifornien, där 89 personer dödades och över 18 000 byggnader förstördes.
Hur många djur som dog i branden vet man inte.
– Medelhushållet i USA har i snitt mer än två djur, så om 14 000 bostäder förstördes innebär det att 28 000 djur blev hemlösa. Många lyckades ta med sina djur – andra inte, säger Norm Rosene.
Till vardags är han tandläkare. Men när branden slog till var han en av de många djurskyddsvolontärer som i stället för att fly branden gick åt andra hållet – för att söka igenom bostäder och ägor och leta upp djur som blivit kvar.
– När branden var som värst skickade vi upp 70 team på två personer per dag, säger Norm Rosene.
Han vill inte säga att volontärerna riskerade något när de tog sig in i branden. ”Allt handlar om träning”, menar Norm, som själv rest runt i världen för att hjälpa till att evakuera djur från katastrofzoner.
Men faktum är att volontärerna tog sig in i en ödelagd stad där lågorna fortfarande kunde byta riktning vilken sekund som helst.
– Det var en utmaning, eftersom vinden var så stark. Ena sekunden kunde den blåsa åt ett håll, och då var man säker där man stod. I nästa stund kunde vinden byta riktning och röra sig mot där man var. Så det gällde att alltid ha radion till hands och kommunicera var elden rörde sig. Vi hittade många brända djur.
I dag har djurhärbärgena i Oroville och Chico, två städer nära Paradise plats för 1 000 djur. Men när situationen var som värst fanns 2 000 djur inhysta på härbärgena.
– Vi trodde aldrig att en sådan här katastrof skulle hända oss och här. Men nu hände det, och då hade vi som tur var tränat inför det, säger Norm.
Förutom hundar och katter räddades getter, grisar, hästar, hönor och gäss.
– Vi hittade väldigt många hönor. Även där allt var utbränt kunde man hitta hönor som klarat sig, säger Norm.
Den australiensiska vallhunden Kelsey tittar nyfiket ut på vad som händer från den transportbur som nu är hennes hem. Några gånger om dagen tar volontärerna ut henne på promenad – och låter den bollsugna hunden få välbehövlig motion.
I ett annat tält plaskar ankor runt i vattentråg medan olika raser av hönor häckar på sina sittpinnar. Ljudet blir ibland öronbedövande med tuppar som gal och en generator som brummar för att hålla upp värmen i tältet, nu när temperaturen börjar gå mot normalt kaliforniskt vinterväder.
Förutom de hundratals volontärerna finns här uniformsklädda militärer, en del av det amerikanska hemvärnet, som blivit inkallade för att hjälpa till. Nu gosar de med de djur de lärt känna under veckorna efter branden.
– Det där är min favorit, säger en muskulös hemvärnsman ömt och pekar på en liten terrierblandning som gärna vill nosa på hans fingrar.
Svenskättade Norm Rosene är noga med att inte kalla härbärget för ett adoptionscenter.
– Vårt mål är att alla djur ska få komma tillbaka till sina ägare. Och vi vet vilka de flesta tillhör.
Djurens välmående dokumenteras noggrant. På varje bur sitter papper, minutiöst ifyllda med vilken typ av mat de gillar, vilka mediciner veterinären ordinerat för deras olika skador, och vilka behov de uträttat under senaste promenaden.

Djurarterna påverkades på olika sätt av branden. Medan en del hundar har brännskador är katterna särskilt känsliga för andningssvårigheter om de andats in rök. Veterinärer gör regelbundna kollar av djurens tillstånd.
För det är viktigt.
Varje dag kommer människor som förlorat allt för att få återse de djur som de trodde att de mist i branden.
– Det blir många kära återseenden. För vissa är djuren allt de har kvar. Och vi ser till att de har det bra så länge det behövs, tills ägarna kan ta hem dem igen, säger Norm Rosene.

Evelyn Jones
evelyn.jones@dn.se"

"Fakta. Dödligaste branden någonsin i Kalifornien

Branden startade på morgonen den 8 november. Den tros ha startat av gnistor från en kraftledning.
På grund av den ovanligt torra sommaren och hårda vindar spred sig branden snabbt. Som mest slukade elden 60 fotbollsplaner per minut.
Över 18 000 byggnader, de flesta av dem bostäder, förstördes i branden.
Staden Paradise med 27 000 invånare drabbades värst, och är i det närmaste utplånad.
Dödssiffran efter branden är 89 personer, vilket gör branden till den dödligaste någonsin i Kalifornien, och den dödligaste i USA på 100 år.
Den 25 november hade räddningstjänsten lyckats få branden under kontroll. "

" Nytt hårt ordkrig mellan Erdogan och - Netanyahu

DN MÅNDAG 24 DECEMBER 2018

Ordkriget mellan den israeliska premiärministern Benjamin - Netanyahu och Turkiets president Tayyip Erdogan har flammat upp på nytt – för femtioelfte gången. Bägge parter anklagar varandra för mord på kvinnor och barn.

Den senaste omgången i duellen började på lördagen, då den turkiske presidenten talade inför ett ungdomsmöte:
– Judarna i Israel sparkar fiender som redan slagits till marken. Judar sparkar inte bara män, utan också kvinnor och barn. Vi muslimer skall lära dem en läxa, om de har mod att konfrontera oss.
Israels och Turkiets intressen har inte kolliderat på sistone. Tvärtom har Netanyahu, genom ett inofficiellt avtal med Erdogans skyddslingar Hamas i Gaza, gjort vad denne länge rekommenderat. Men UD-källor i Jerusalem säger till DN att utbrottet torde ha att göra med vårens turkiska kommunval: ”Det brukar alltid hetta till då”.
Den turkiske utrikesministern Cavusoglu tog upp tråden och brännmärkte Netanyahu som ”mördare av tusentals barn”. Netanyahu - svarade på söndagen och rådde Erdogan att inte predika moral för Israel:
– Han, som ockuperar norra Cypern, och vars armé massakrerar kvinnor och barn i kurdiska byar i och utanför Turkiet, borde inte mästra Israel.
Numera, i de flesta arabländer, skiljer officiella talesmän och medier allt oftare mellan israeler och judar. I Turkiet däremot används termerna allt oftare av makthavare och den statskontrollerade pressen

som synonymer. En annan beteckning med antijudiska övertoner är ”bankränte-lobbyn”, en internationell liga Erdogan ideligen utpekar som den turkiska ekonomins olycka.
Men antijudiska reflexer och tankemönster florerar också utanför politikernas led. Statliga TRT:s tv-följetonger, som är omåttligt - populära i arabvärlden, porträtterar rutinmässigt judar som den turkiska historiens bovar.
Den osmanska tiden, som Erdogan svärmar för, var en tid av imponerande judisk-muslimsk sämja. Men nu skrivs den historien om. Kurder och deras organisationer, liksom den terrorstämplade Gülen-rörelsen, kallas ofta ”judiska” på sociala medier – trots att Gülen--rörelsen har ett dokumenterat antijudiskt förflutet. (Sedan han inrättade sig i USA 1999 har Fethullah Gülen tagit bort antijudiska vändningar i skrifter och predikningar.)
Sedan israeliska kommandosoldater dödade nio turkiska aktivister på väg till Gaza 2010 har relationerna mellan länderna varit usla – utom på det ekonomiska området, där de är mycket goda.
Allt fler av de turkiska judarna, som stammar från Spanien och - Portugal, ser framtiden an med ångest och har nappat på dessa länders erbjudande om medborgarskap.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

" Trump utser ny försvarsminister efter Mattis

DN MÅNDAG 24 DECEMBER 2018

Den biträdande försvarsministern Patrick Shanahan kommer att ersätta den avgående Jim Mattis som tillförordnad försvarsminister. Det skriver president Donald Trump på Twitter.

Genom söndagens utnämning tvingar Trump Mattis att sluta två månader tidigare än beräknat. I sitt avgångsbrev hade Mattis skrivit att han planerade att sluta den 28 februari för att ge presidenten och kongressen tid att hitta och utse hans efterträdare.
Nu blir det inte så. Presidenten ville av allt att döma inte ha kvar Jim Mattis på posten längre än nödvändigt.
Shanahan har en bakgrund som vicepresident för Boeings Supply chain and operations, ett företag han kom att arbeta för under nästan 30 år. Där ledde han bland annat konstruktionen av Boeings Dreamliner och har också arbetat inom Boeings missilförsvarssystem.
Den 19 juli 2017 utsågs Shanahan till USA:s 33:e vice försvarsminister.
På söndagen skrev USA:s president att Patrick Shanahan kommer att ta över som tillförordnad försvarsminister efter Jim Mattis den 1 januari 2019.

Clas Svahn "

" Efter Nobelkrisen har den norska laxexporten till Kina åter tagit fart

DN MÅNDAG 24 DECEMBER 2018

Norsk laxexport till Kina har tagit fart på nytt och Fredrik Nordøy kan se ljust på framtiden. Tänk vad ett föredrag av en ”Nudelkung” kan föra med sig. – 2018 år blir vårt bästa år, säger den 24-årige ägaren till Nordøy Sea.

Den norska Nobelkommitténs beslut att utse den kinesiske regimkritikern Liu Xiaobo till fredspristagare 2010 skapade stora konsekvenser för Norges export till Kina i allmänhet – och av lax i synnerhet. Först i maj i fjol hävdes restriktionerna och nu har exportsiffrorna tagit fart igen. Redan i januari i år hade exporten åttadubblats jämfört med samma månad 2017.
En som jublar över de växande affärerna är Fredrik Nordøy – sannolikt Norges yngste laxexportör. 20 år gammal hörde han ett föredrag med Lee Chul-ho, i Norge även kallad Mr Lee och ”Nudelkungen”, och känd för att ha introducerat snabbnudlar i landet. Det inspirerade den dåvarande ekonomistudenten vid universitetet i Trondheim att starta ett företag som exporterade fisk till Sydkorea. Han fick hjälp med startkapital av den tv-kände norske investeraren Arne Hjeltnes och hade även tjänat lite pengar själv genom att arbeta på en fiskeodling.
I dag har Nordøy Sea växt kraftigt och levererar även till Kina, Hongkong, Taiwan, Frankrike, Spanien och Polen.
– Ja, vi har faktiskt en liten export även till Sverige och den hoppas vi kunna öka, säger Nordøy på telefon från sitt kontor i idylliska Sandnessjøn, som ligger på den norska nordostkusten i höjd med Luleå.
Han berättar att det inte alltid var lätt att få tiden att räcka till när man samtidigt som man läste till tentor skulle leda ett företag.
– Samtidigt lärde jag mig väldigt mycket av jobbet som jag hade nytta av i mina studier, säger han och betonar att man inte bör gå för fort fram när man bygger ett företag. Det ska byggas sten för sten.
Hans export av fisk och skaldjur växer sakta men säkert och kommer 2018 att nå en rekordomsättning på 60 miljoner norska kronor. Det mesta av vinsten har gått till investeringar i bolaget. Under året har hans bolag med sju anställda fram till december exporterar 750 ton lax men också 150 ton torsk, 20 ton krabba och 15 ton musslor över världen.
Även totalt sett upplever norsk laxexport ett rekordår. Fram till slutet av november hade grannlandet exporterat 962 000 ton till ett värde av 62 miljarder norska kronor. Det motsvarar en ökning i volym på 6 procent och i värde med 5 procent jämfört med samma period i fjol.
Den ökade exporten har gett de börsnoterade laxföretagen en rejäl skjuts. Bolag som Salmar, Austewoll och Norway Royal Salmon hade tidigare i år ökat med 44–58 procent.
Färsk norsk lax hade 2010 en marknadsandel på 94 procent i Kina. Efter konflikten kring fredspriset var den 2015 nere på under 3 procent. Återhämtningen sker långsamt och förväntas i år ligga på runt 24 procent.
– Med full tillgång till marknaden är målet att nå 65 procent. Norska och kinesiska myndigheter förhandlar för närvarande om ett frihandelsavtal som vi förväntar oss ska förbättra marknaden för norsk lax ytterligare, säger Sigmund Bjørgå vid branschorganisationen Norsk sjömatråd.
Han konstaterar att det även finns veterinärmedicinska problem som skapar handelshinder och att dessa även anfördes av Kina som skäl för att man nästan slutade importera.

Kina är världens största marknad för fisk och skaldjur. Bjørgå berättar att kineserna årligen konsumerar 100 000 ton lax.
– Vi förväntar oss att konsumtionen ska öka till 240 000 år 2025 och därför tror vi att Kina blir en av de största marknaderna för lax i framtiden, säger han.
Norges svaga exportsiffror till Kina efter ”fredspriskrisen” är inte helt rättvisande. För samtidigt steg landets export till Vietnam dramatiskt. Det visade sig att en del av den norska laxen smugglades med båt till Kina och i takt med att den kinesiska importen nu stiger igen sjunker den dramatiskt i Vietnam.
Fredrik Nordøy tror på ljusa tider för sin expanderande verksamhet, inte minst på grund av att sushin fått sitt genombrott även i väst. Han konstaterar också att i en tid när konsumenterna blir allt mer medvetna om vad man stoppar i sig och när konsumtionen av kött faller är fisk och skaldjur ett givet alternativ.
– Laxen med sin röda färg ser aptitlig ut på tallriken, säger Nordøy, vars affärer i Europa förstås ökar inför julhelgen när lax i många former står på bordet.
Veckorna före jul steg exportpriset på norsk lax med 6,7 procent och kilopriset var 63 svenska kronor.
I Asien är det full rulle mest hela tiden.
– Norsk lax är vad Ikeas möbler är för Sverige, säger Nordøy.

Jens Littorin
jens.littorin@dn.se "

" Stilla nätter, blida stjärnor – i en värld full av misstro

DN MÅNDAG 24 DECEMBER 2018

Julen 1818 var som en föraning av julen hundra eller tvåhundra år senare. Det är så mycket som måste läkas. Vad gör man av all ömsesidig misstro? Jens Christian Brandt berättar historien om ett sargat Europa.

Alla traditioner måste börja någonstans. Kanske så här: senhösten 1818 är den provisoriska orgel som använts i småstaden Oberndorf sedan kyrkan drygt fyrtio år tidigare eldhärjats så fuktskadad (enligt andra källor råttbiten) att den inte går att spela på, åtminstone inte - under julmässan. Man får improvisera, någonting måste ju sjungas under den heliga natten, och lösningen blir att organisten tonsätter en dikt som församlingens kaplan skrivit. Tanken är att de ska framföra melodin tillsammans; två gitarrer, en duett under blida stjärnor, och när de börjar repetera är ingen av dem säker på att psalmen kommer att bli någon succé.
Kaplanen, han som på lediga stunder skriver religiös poesi, har dåligt rykte – hans överordnade försöker sedan ett år tillbaka få honom avskedad eftersom han i tjänsten flirtar med kvinnor och gnolar tvetydiga visor – och organisten, en mer strävsam natur, tänker ibland att detta musikaliska partnerskap kanske inte gagnar karriären.
Till saken hör att det inte bara är kyrkorgeln som gått sönder. Två år tidigare har staden Oberndorf delats på mitten: den norra halvan har tillfallit kungariket Bayern; den södra, en överbliven rest, ligger kvar i Österrike. En europeisk erfarenhet: knappt är ett krig över, knappt har en tyrann störtats, förrän segrarna samlas kring ett skrivbord där de

drar krokiga linjer längs de utrullade kartbladen – varpå gränserna flyttas på nytt.
Den där julen 1818 är som en föraning av julen hundra eller tvåhundra år senare. Det är så mycket som måste läkas. Men hur ska ett polariserat samhälle växa samman igen, vad gör man av all ömsesidig misstro? Nu är Napoleon besegrad, men konflikten mellan revolutionärer och reaktionärer är bara i sin linda. Snart ska den ta hela kontinenten som gisslan. Censuren arbetar redan för högtryck, liksom ideologerna.
Ibland när duon övar sin psalm kommer kyrkvaktmästaren förbi med en trave ved. Han haltar lite, kanske är det en krigsskada. Kaplanen kan en del om sådant, hans far var musketör, en liten tennsoldat i de väldiga arméer som hos Leo Tolstoj marscherar i väg till trumvirvlar bara för att sedan utplånas på dimmiga slagfält. När vaktmästaren gått tar de upp gitarrerna igen. Utan att något sagts känner de att deras framträdande, hur improviserat det än blir, har ett berättigande. För psalmen handlar om att ett barn föds, en födelse som fördriver mörkret och upphäver döden.
Vi lämnar dem där, en stund bara, och slår i stället upp Michail Bulgakovs ”Det vita gardet”, en roman som börjar med det ödesdigra ackordet: ”Storslaget och skrämmande var året 1918 efter Kristi födelse, andra året efter revolutionen.” December i inbördeskrigets Ryssland, december i Kiev. Eller nej, platsen där allt utspelas kallas konsekvent Staden, exakt så, inget annat, ett stort ”S” och den bestämda formen som antingen antyder att andra städer är bleka kopior av detta ouppnåeliga ideal – eller tvärtom att städernas namn kan skifta, att historien som ska berättas samtidigt utspelas också i andra metropoler.
Vad Bulgakov skildrar är den sista akten i den konflikt som hundra år senare oförmedlat blossat upp på nytt. Kiev är en kosmopolitisk enklav i det igensnöade, lantliga Ukraina. Ett fäste för liberalism och individualism. En ombonad, halvt borgerlig och halvt aristokratisk värld där kaklet är holländskt och boksamlingarna nedärvda.
Medan flyktingar från hela det sönderfallande ryska imperiet strömmar dit, till den sista fristaden, närmar sig också de andra genom de angränsande skogarna – dåtidens gula västar, en bräcklig koalition av ärkekonservativa bönder och kommunistiskt drillade rödgardister. De kommer, så småningom, att erövra staden och smula sönder allt de finner under sina stövelklackar. Kvar blir bara stjärnorna, heter det i slutpassagen: ”stjärnorna ska finnas kvar, också när skuggan av våra kroppar och våra gärningar är borta.”
Det är en märklig genre i 1900-talets litteratur, alla dessa berättelser om undergång. När man läser Bulgakov och de många andra författarna som – i takt med att förra seklet framskrider – avlägger liknande vittnesmål tvivlar man inte på att iakttagelsen är korrekt. Civilisationen utplånas gång på gång, alltid är det de som fann mening i tillvaron som får sin värld sönderslagen av dem som endast fann mening i abstrakta idévärldar och de förra klamrar sig fast vid tingen, vid det holländska kaklet, för att de där sakerna symboliserar livets förvirrande, outgrundliga skönhet. Ingenstans gestaltas det där mer gripande än hos den polske poeten Zbigniew Herbert som i sin dikt ”Rapport från en belägrad stad” skriver:
kvar har vi bara platsen tillgivenheten för
platsen
än håller vi templens ruiner husen och
trädgårdarnas vålnader
om vi förlorar ruinerna återstår inget
Mot slutet av dikten – som skrevs 1982, vid en tid då ingen kunde ana att Centraleuropas diktaturer skulle försvinna innan decenniet var till ända – formuleras ett slags löfte som projiceras på framtiden:
och om Staden faller och bara en enda
undkommer

skall han bära Staden inom sig på
landsflyktens vägar
skall han vara Staden
Man vet inte vilken roll vi själva tilldelats i allt detta. Om bara ruinerna återstår, om allt av värde försvunnit, är vi sentida läsare kanske barbarer, en vild hop som stövlat in efter den stora förstörelsen och nu rotar runt i askan och på måfå drar fram några brända bokryggar som vi låtsas uttyda – medan vi egentligen håller dem upp och ned.
Men eftersom det är julafton skippar vi den sortens reflexioner. Bättre att återvända till St Nikola i Oberndorf, en kyrka som för övrigt byggts alldeles för nära floden, de ideliga översvämningarna fräter ned fundamentet, snart kommer den att falla sönder och rivas. Fast vid det laget kommer den improviserade julpsalmen som gitarrduon äntligen framför den 24 december 1818 att vara spridd över hela världen, själva sinnebilden för jultraditioner: ”Stille Nacht, heilige Nacht”.
Om man får svära i kyrkan: det är ingen stor poesi, utan omisskännligt en amatörs verser. Fast när psalmen så småningom landar i det fjärran Sverige sker ett mirakel. Översättaren, en saklig protestant, kastar en uppgiven blick på originalets barocka kaos – nyckfulla bilder som utan antydan till mönster staplats på andra bilder – och bestämmer sig för att tillföra en smula struktur. Och tydliga scenangivelser, till att börja med en interiör: stjärnan blid skiner på barnet i stallets strå och på de vakande fromma två. Perspektivet skiftar sedan till natten utanför krubban: den befolkas av änglar och herdar och rymden ljuder av glädjens ord.
De som intresserar mig mest är de vakande fromma två. Kanske talar änglarna sanning, kanske är en frälsare född, egentligen är det oviktigt. För de båda i stallet är som alla andra föräldrar, de kommer att älska sitt barn vad det än blir av honom. Och någonstans handlar ”Stilla natt” också om det, om den där överrumplande kärleken – större än alla andra känslor – den som man inte visste fanns, men som uppfyller en i samma stund man håller barnet i sin famn. Vilka misstag vi än begick, den kärleken rättfärdigar våra liv. Och även om vi under året som gick påmindes om att planeten inte är självläkande; så återföds världen om och om igen, i natt, varje natt, i det där stallet.

Jens Christian Brandt "

" Krav på bättre larm efter tsunamikatastrofen

DN TISDAG 25 DECEMBER 2018

Det var ett gigantiskt stycke av vulkanön Anak Krakatau som vid raset orsakade tsunamin som hittills krävt minst 373 dödsoffer. Behovet av nya varningssystem är akut, enligt Indonesiens katastrofmyndighet.

Det bekräftade antalet dödsoffren fortsatte stiga under julafton och var vid 14-tiden, svensk tid, 373. Fortfarande saknas 128 personer och 1 459 rapporteras vara skadade i varierande utsträckning, uppger landets katastrofmyndighet, enligt Reuters.
Flodvågen orsakades av att en stor del av öberget Anak Krakataus södra sida lossnat och rasat ner i sundet. Chefen för Indonesiens meteorologiska myndighet, Dwikorita Karnawati, bekräftade i går teorin efter att ha studerat den europeiska rymdorganisationen ESA:s bilder från satelliten Sentinel-1.
Forskare har tidigare larmat om att de rådande varningssystemen för tsunamier inte reagerar på jordskred, bara jordbävningar. Sutopo Purwo Nugroho, talesperson för landets katastrofmyndighet, skriver i en serie Twitterinlägg att åtgärder måste vidtas omedelbart.
”Indonesien måste bygga tidigare varningssystem för tsunamier som orsakas av undervattensskred och vulkanutbrott. Jordskred orsakade Maumere-tsunamin 1992 och Palu-tsunamin 2018”, skriver Sutopo Purwo Nugroho.
Han påpekar vidare att landets nätverk av larmande varningsbojar inte fungerat sedan 2012. Vandalism, en alltför sparsam budget och tekniska skador är några av skälen till de eftersatta varningssystemen.
Vulkanen Krakatau har hotat Sundasundets närområde i århundraden och ön Anak Krakatau, som bildades 1927 efter Krakataus historiska utbrott 54 år tidigare, har varit särskilt hotfull på senare tid. Förra veckan präglades av häftiga utbrott och på lördagen kom den förödande tsunamin därifrån.
Många seismologer har betonat den överhängande risken för fler naturkatastrofer i området mellan öarna Java och Sumatra.
Vulkanologen Teresa Ubide säger till Guardian att ett bättre varningssystem kanske inte skulle ha haft så värst stor effekt eftersom Anak Krakatau ligger så pass nära kusten och tsunamis kan röra sig med stor hastighet.
Sedan tidigare är hjälporganisationer som Röda korset och Röda halvmånen på plats för att också förebygga sjukdomar och annat som kan följa på naturkatastrofer. Dricksvatten, presenningar, verktyg och hygienartiklar finns i hjälpsändningarna.
Katastrofmyndigheten meddelade redan i helgen att det senaste utbrottet sannolikt kommer att följas av fler och man råder kustbefolkningen att vara extra vaksamma, eller helst hålla sig borta från området. Anak Krakatau har vuxit nästan 7 meter per år sedan 1950-talet och hör till den senaste tidens mest aktiva del av Eldringen, den tektoniska struktur som sträcker sig som en krokig båge runt nästan hela Stilla havet.

Ossi Carp
ossi.carp@dn.se "

"Fakta. Dödliga tsunamier

Mars 2011: En tsunami efter ett jordskalv med magnituden 9,0 drabbar Japan, med omkring 19 000 döda och saknade som följd. Tsunamin

utlöser en härdsmälta i kärnkraftverket Fukushima, den värsta kärnkraftsolyckan efter Tjernobyl 1986.
December 2004: Ett skalv med en magnitud på minst 9,1 drabbar Aceh på Sumatra, Indonesien. Den efterföljande tsunamin ödelägger stora områden längs den sydostasiatiska kusten. Indonesien, Sri Lanka, Thailand och Indien drabbas värst. Över 220 000 uppskattas ha dött, bland dem många västerländska turister.
Juli 1998: Papua Nya Guinea drabbas av två skalv med magnituden 7,0. Tsunamin efter skalven ödelägger tre mil av den norra kusten och sveper bort sju byar. Dödstalet uppskattas officiellt till 2 000, men kan vara uppemot 6 000–8 000.
Augusti 1976: Ett skalv med magnituden 7,9 nära de filippinska öarna Mindanao och Sulu resulterar i en tsunami med fem meter höga vågor. 5 000–8 000 människor dödas, många av dem sveps bort i sömnen.
Maj 1960: Över 5 700 människor dödas i Chile, 61 i Hawaii och 142 i Japan när en tsunami når land efter ett megaskalv i Chile med en magnitud på 9,5. Vågorna uppges ha varit uppemot fem meter höga. "

" Pressad Netanyahu utlyser nyval i april

DN TISDAG 25 DECEMBER 2018

Israel går till val den 9 april. Det beslöt premiärminister Benjamin Netanyahu på måndagen, sedan han insett att ett lagförslag om ortodoxa judars värnplikt skulle fällas i Knesset.
Jerusalem

Frågan om värnplikten, som med jämna mellanrum störtar israelisk politik i kris, är bekväm att gå till val på för Netanyahus del. Den lag som utarbetats var mycket mild mot de ultraortodoxa judar som vägrar värnplikt, och den såg ut att antas med bred marginal, trots att koalitionens ultraortodoxa partier förbjudits av sina rabbiner att rösta ja.
Högsta Domstolen, som beordrat Knesset att lagstifta i ärendet före årets slut, hade antagligen givit Netanyahu ännu en frist om han bett om det. Men premiärministern, vars kalkyler sker med ett öga mot de rättsprocesser där han är inblandad, beslöt att det är bättre att klippa av diskussionerna och gå till val snarast.
Regeringens juridiske rådgivare, som samtidigt i vissa stycken fungerar som riksåklagare, har antytt att han kommer att fatta beslut om åtal mot Netanyahu i vår. Det gäller framför allt tre stora korruptionsutredningar, med kompromettterande inspelningar och sms-meddelanden. Värre ändå för Netanyahus del är att tre av hans nära medarbetare gått med på att vittna för åklagarsidan, om dennes försök att köpa eller byta sig till positiv publicitet från stora nyhetsmedier.
De brott som utreds är svåra och kan leda till fängelse. Men just nu vet ingen om ett eventuellt beslut att åtala kommer strax före vårens val – eller strax efter det. För Netanyahu vore det mest bekvämt om det kom efter valet. Ett åtal före valet skulle kunna spränga de egna leden i

hans parti Likud, där hittills alla slutit upp bakom hans tes att utredningarna är en komplott från de krafter som inte lyckats besegra honom vid valurnorna.
Om däremot budet om åtal kommer efter en klar valseger, så kommer Netanyahu att tolka resultatet som ett frikännande. ”Det är väljarna, inte domstolarna, som utser våra ledare”, upprepar han och hans talesmän dagligen. Det hejdlösa stödet från partiets breda lager, som för tankarna till ledare i enpartistater, går hand i hand med en intensiv avsky mot pressen och rättsapparaten, vilka sägs gå i ”vänsterns” ledband.
Men finansminister Moshe Kahlon och hans parti Kulanu, som är givet i nästa koalition om Netanyahus Likud bildar regering, har redan deklarerat att han inte kommer att ta plats i en regering som leds av en åtalad person. Detsamma gäller de av dagens oppositionspartier som Netanyahu gärna skulle locka med i en ny koalition: efter att de krävt hans avgång på moraliska grunder kan de inte sätta sig i hans regering.
Netanyahu inledde redan på måndagen valkampanjen med en presskonferens i Knesset, där han beskrev Israel inre och yttre situation i rosenskimrande ordalag. Sin vana trogen varnade han i samma andetag för alla de faror som lurar i en fientlig region – faror som kräver en erfaren och ansvarig ledare.
Många i och utanför Israel drömmer om ett slut på epoken Netanyahu, med allt vad den inneburit av saboterade fredsförhandlingar, anti-demokratisk lagstiftning, monopolbildning i ekonomin och närmande till några av världens minst aptitliga ledare.
Samtidigt bör ingen vänta sig någon förändring i liberal och demokratisk riktning om Netanyahu tvingas lämna scenen. Få i hans parti och hans koalition delar hans aversion mot krig och hans försiktighet i säkerhetspolitiken. Hans uppgörelse nyligen med islamistiska Hamas i Gaza är ytterst impopulär i hans egna kretsar, och han är sannolikt den ende nationalistpolitiker som skulle ha kunnat genomdriva den utan internt uppror.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

"Fakta. Israels regering

Den regering som nu upplöser sig själv har en minimal majoritet på 61 av Knessets 120 mandat. Men opinionsundersökningar tyder på att Netanyahu, med bred marginal, är den partiledare som kommer att ha lättast att bilda regering också efter nästa val. Det finns ingen lagparagraf som tvingar regeringschefen att avgå sedan åtal väckts. Men de flesta bedömare menar att statens grundare ansåg det så självklart att den misstänkte godvilligt skulle träda tillbaka att det inte föll dem in att lagstifta om det. "

" Hemligt rättsfall kan ha Trump-koppling

DN TISDAG 25 DECEMBER 2018

USA:s högsta domstol fattade på söndagen sitt första beslut i ett hemligstämplat rättsfall som kittlat grävande reportrar i månader. Vad man vet är att det rör sig om ett statsägt bolag i ett annat land – och allt pekar på att det är kopplat till Vita huset och Rysslandsutredningen.

Det pågår 17 kända utredningar med direkt eller indirekt koppling till president Donald Trump och Rysslandsutredningen. Sju av dem ligger under den särskilda utredaren Robert Mueller och hans team. Fler utredningar än så kan dock pågå och åtminstone en har kunnat identifieras. Det gäller ärendet med det hemlighetsfulla namnet ”Sealed vs Sealed” som registrerades i en domstol i Washington DC den 16 augusti. Justitiedepartementet står på ena sidan och det enda man vet om motparten är att det är ett bolag som är statsägt utanför USA.
Åklagarsidan har hittills haft svårt att få bolaget att vara samarbetsvilligt, men har haft framgång i appellationsdomstolen när företaget nonchalerat en åtalsjurys begäran om ”information”. På söndagen stod det klart att USA:s högsta domstol börjat hantera ärendet – domaren John Roberts utfärdade då ett tillfälligt uppehåll i beslutet om domstolstrots mot bolaget, enligt CNN.
Vad som är känt är att bolaget den 19 september misslyckades att argumentera för att låta bli att överlämna den eftersökta informationen till åklagarna. Också två överklaganden har misslyckats och ett antal hemligstämplade dokument har sedan dess registrerats fram till förra fredagen då företrädare från bägge parter framförde sina argument muntligt.
Vid det tillfället fattade domstolen det radikala beslutet att spärra av hela den aktuella våningen så att ingen skulle se vilka som kom och lämnade rättssalen. Då och vid andra kända tidpunkter har reportrar noterat extra stor rörelse vid Rysslandsutredningens huvudkontor.
Vad som ytterligare kopplar ärendet till Rysslandsutredningen är att en appellationsdomare, Gregory Katsas, klivit åt sidan när det föll på hans lott. Katsas var tidigare rättslig rådgivare i Vita huset och president Trump utnämnde honom senare till en plats i denna domstol. Katsas har sagt att han på grund av jävsrisk ska kliva åt sidan gällande allt som rör Rysslandsutredningen.
Att någon utöver de närmast inblandade alls kunnat koppla ärendet till Rysslandsutredningen har att göra med att två av Politicos reportrar i oktober råkade höra någon på domstolen be om den särskilda utredarens senaste dokument. Bara tre timmar senare dök det upp i det aktuella ärendenumret 18-3071 och i USA finns nu bara en särskild utredare: Robert Mueller.
Svar eller nya ledtrådar kan komma före nyår. Det är fram till dess som HD har på sig att granska ärendet, enligt chefsdomaren John Roberts beslut.

Ossi Carp
ossi.carp@dn.se "

”Om Vesuvius får ett utbrott hinner vi inte sätta oss i säkerhet”

DN TISDAG 25 DECEMBER 2018

" Vulkanen Vesuvius har ödelagt omgivningarna flera gånger genom historien men det har inte hindrat hundratusentals människor att bosätta sig på sluttningarna. Den nya katastrof-planen imponerar inte på alla. – Om Vesuvius plötsligt skulle explodera så tror jag inte att vi har den minsta chans att hinna sätta oss i säkerhet, säger borgmästare Salvatore Di Sarno i orten Somma Vesuviana.

”Böj er fram”, säger kvinnan som driver kiosken vid vulkanen Vesuvius rand och vi lutar oss mot det massiva trästaketet intill den djupa kratern. Då ser vi hur en tunn vit rök stiger upp ur ett hål. Ånga.
Vesuvius är vid liv men sover sin törnrosasömn till dess det är dags att vakna. Vulkanen har redan ödelagt Neapeltrakten fullständigt två gånger. Första gången under bronsåldern cirka 1800 år före Kristus. Det mest kända utbrottet inträffade 79 e Kr.
Den gången förstod inte invånarna den annalkande katastrofen. Människorna i Pompeji, strax sydost om Vesuvius, ansåg sig inte ha någon anledning att frukta det stora grönskande berget. När det började regna aska och pimpsten tog de skydd inomhus och kom aldrig mer ut. Men mer om deras öde senare.
Efter 2 000 år är vulkanen fortfarande aktiv. Det korta avståndet till miljonstaden Neapel gör att Vesuvius numera är noga kontrollerad och att det finns en detaljerad katastrofplan för evakuering.

Utsikten över Medelhavet från Vesuvius högsta punkt, 1 200 meter över havet, är unik. Framför oss ligger hela Neapelbukten och Sorrentohalvön, fridfullt och vykortsvackert. Promenadvägen går runt den enorma kratern som är 230 meter djup.
Det senaste utbrottet inträffade år 1944. Det varade endast i en vecka, men ställde till med stor förödelse och 26 personer dog.
Vid vulkanens rand ligger en kiosk som drivs av kusinerna Adriana Affuso och Luisa Maddaloni i tredje generationen. De tar sig hit upp varje morgon med en urgammal Fiat som klarar stigningen och den sandiga vägen.
– Min mormor tog sig hit upp på en åsna varje dag, berättar Adriana.
På 800 meters höjd växer en frodig tallskog som är betydligt decimerad efter de intensiva skogsbränderna sommaren 2017. Här bor Marianna Pompilio, 79, tillsammans med sin make i ett stort hus, byggt långt innan vägen hit blev klar.
– Jo, jag bor högst upp på en vulkan. Det har jag gjort i 70 år nu. Vulkanen är som en gammal släkting som inte kan göra oss något illa. Jag sover alltid gott om natten, skrattar Marianna som också är djupt religiös.
Barnbarnet Stefano jobbar i familjens verkstad som tillverkar smycken gjorda av vulkanens lava. Stefanos sambo Giulia Pugliese är guide.
650 000 personer besöker vulkanens topp varje år. De senaste 400 åren har Vesuvius haft 45 utbrott.
– Fram till mitten av 1800-talet visste man inte mycket om hur en vulkan fungerade. Människorna använde huvudsakligen helgonbilder för att beskydda sig, säger Giulia Pugliese.
I dag har en katastrofplan upprättats som omfattar 600 000 personer, vilka ska evakueras vid en nödsituation. Varje kommuns invånare har redan en bestämd destination till en av Italiens 20 regioner.
Salvatore Di Sarno är ny borgmästare i Somma Vesuviana, en typisk tättbebyggd ort nära vulkanen med 35 000 invånare. Borgmästaren är inte imponerad över den plan som finns. Den statliga fyrfiliga vägen nummer 268 som byggdes för att vara en snabb flyktväg bort från Vesuvius i riktning söderut är fortfarande en byggarbetsplats. Trots att den invigdes 1998, så har stora delar av vägen bara en fungerande fil öppen för trafik.
– Jag är uppriktigt sagt oroad. Om Vesuvius plötsligt skulle explodera så tror jag inte att vi har den minsta chans att hinna sätta oss i säkerhet, säger Salvatore di Sarno som tidigare jobbade inom den italienska finanspolisen som är en militär kår.
Närheten till Medelhavet och många hamnar har gjort att detta område alltid har varit tätt befolkat. Vulkanen i sig har med sina många lavautbrott skapat en extremt bördig jord, samtidigt som det alltid har funnits gott om dricksvatten.
Franco Mosca bor också i Somma Vesuviana. Han är mångsysslare och gör eget vin, skriver böcker och följer de arkeologiska utgrävningarna i trakten där kejsar Augustus troligen hade en villa.
– Under antiken visste folk inte att Vesuvius var en vulkan som kunde vakna till liv. I dag har folk här vant sig vid vulkanen. Den som odlar ser Vesuvius som en källa till välstånd, säger Franco Mosca.
Luigi Ostella är fjärde generationen som driver baren Centrale i byn San Sebastiano al Vesuvio – en bar som dränktes i lava 1944.
– Om du är rädd kan du inte leva här. Du vaknar varje morgon och tittar ut genom fönstret. Vulkanen är det första du ser. Jag tar ett djupt andetag och så fortsätter jag dagen, säger han.
Vesuvius utgör trots allt inte den största risken i dag. Situationen är betydligt farligare 2 mil västerut. Här ligger staden Pozzuoli och de Flegreiska fälten (Campi Flegrei). Ett landskap med ett 40-tal vulkan-kratrar varav flera är aktiva. Det osar svavel, rykande hett vatten sprutar fram och bubblande gyttjevulkaner skapar en mycket speciell atmosfär.

Solfataran är den mest kända vulkanen som länge varit en stor turistattraktion med mängder av besökare. Området är nu stängt efter en olycka för ett år sedan då en hel familj omkom. En del av marken utanför ett inhägnat område gav plötsligt vika – troligen efter häftiga regn – och en elvaårig pojke åkte ner i ett hål. Där blev han snabbt kolidioxidförgiftad och medvetslös. Samma sak hände med föräldrarna som försökte rädda sin son. Kritik har riktats mot ägarna. Hur kan en vulkan vara privat? Solfataran är antagligen den enda i hela världen, ägd av familjen Angarano. De försvarar sig med att något liknande aldrig hänt sedan denna sevärdhet öppnades för allmänheten år 1900.
I Agnano, som är en del av staden Neapel, ligger Institutet för geofysik och vulkanologi (INGV). Vulkanexperten Giuseppe De Natale visar kontrollrummet med otaliga skärmar som registrerar jordskalv och all vulkanisk aktivitet i hela Italien. Utöver Vesuvius och Campi Flegrei handlar det huvudsakligen om Etna och vulkanön Stromboli, vilka båda är aktiva och hör till Sicilien.
Utan tvekan är Campi Flegrei en mycket farligare situation än Vesuvius, betonar Giuseppe De Natale.
Han grundar detta på att marken de senaste åren hela tiden stigit och sjunkit. Det handlar inte om små förändringar. Fenomenet kallas ”bradisismo”.
– Det finns ett enormt tryck i marken. Under åren 1982–1984 steg marken i Pozzuoli med 186 centimeter. En mycket stor siffra för bara två år. Efter detta har marken delvis sjunkit tillbaka, förklarar han.
I dag är aktiviteten blygsammare men kontinuerlig. Det är inte mindre oroväckande eftersom marken stiger konstant med fyra centimeter varje år. De Natales hypotes – och här är han i minoritet – är att det beror på stora mängder gas som finns under jordskorpan och som flyttar sig. En annan teori, som flera forskare diskuterar, är att det rör sig om enorma mängder flytande magma. Denna finns på en nivå av åtta kilometers djup men kan troligen med lätthet ta sig upp till ett par kilometer.
– Detta är den mest kritiska teorin med mängder av flytande magma som försöker stiga upp mot jordskorpan, betonar Giuseppe De Natale.
Pozzuoli som ligger väster om staden är också farligare av ett annat skäl, menar han. Att aska och pimpsten från Vesuvius skulle falla över staden Neapel är ganska osannolikt.
– I de högre luftlagren dit askan snabbt når vid ett explosivt utbrott dominerar nästan alltid starka ostliga vindar. Det är därför föga troligt att Vesuvius aska kan falla över Neapel. Men om utbrottet sker i Campi Flegrei är risken enorm eftersom Neapel ligger i rak ostlig linje endast 20 kilometer bort.
Nedfall av aska och pimpsten är en stor risk inte bara för att det blir svårt att andas. Det leder snabbt till att hustak rasar in. Enligt civilförsvarets beräkningar så ger endast 30 centimeter aska en tyngd av 300 kilo per kvadratmeter. Därför har flera kvarter i västra Neapel klassats som röd zon, vilket innebär att området helt skall utrymmas vid en nödsituation.
I dagens Pompeji går turisterna omkring i en unik stad som dränktes av aska och pimpsten och som på så vis förblivit intakt bevarad. Brödet som bagaren aldrig hann ta ut ur ugnen finns kvar. Liksom de döda. Inte deras kroppar, men de hålrum som de lämnat kvar i marken. Arkeologerna har fyllt dessa med gips. I museet kan man ta del av deras dramatiska dödsögonblick, i många fall med händerna för ansiktet för att försöka skydda sig mot askan.
De som flydde omedelbart hade kanske en chans att sätta sig i säkerhet. Men de skräckslagna människorna sökte i stället skydd inomhus kanske i tron att utbrottet snart skulle vara över. Efter fyra-fem timmar började tak och hus att rasa samman och flertalet av invånarna kvävdes till döds. Vulkanexperterna har räknat ut att

Vesuvius under detta utbrott totalt spydde ut tre kubikkilometer material. Det motsvarar ungefär 400 000 kubikmeter i sekunden. Staden är bara utgrävd till två tredjedelar. Man har redan mer att ta hand om än vad man klarar av.
Besökarna i fjol var hela 3,4 miljoner och det ökar stadigt med 200 000 personer om året. Besökarna flockas kring hus som stadens bordell ”lupanare” eller i familjen Vettiis hus, där fruktbarhetsguden Priapos är i färd med att väga sitt attribut på en våg. Här ser man alltid turister som fnissar och undrar om det de ser verkligen kan vara riktigt. Känslan är att invånarna gått ett ärende, och strax är tillbaka. Det är vi besökare som är främlingar i den här antika världen.

Peter Loewe
loewepeter@gmail.com "

"Fakta. Vesuvius och Campi Flegrei

Vesuvius har ödelagt Neapeltrakten två gånger. Först cirka 1800 f Kr. Sedan det stora utbrottet år 79 e Kr som totalförstörde staden Pompeji med 20 000 invånare.
En inskription på en husvägg som hittades i september 2018 visar att staden Pompeji förmodligen blev äldre än vad man tidigare trott. Inskriptionen – det gäller en kommentar om en stor måltid – visar att staden levde så sent som den 17 oktober år 79. Därför tror många arkeologer i dag att Vesuvius utbrott troligen ägde rum den 24 oktober och inte 24 augusti.
Vesuvius senaste utbrott 1944 varade i en vecka. 26 personer dog och byar förstördes.
Risken för ett nytt utbrott anses i dag vara större i de Flegriska fälten väster om Neapel som har intensiv vulkanisk aktivitet. Här har marken stigit nästan två meter.
Enligt evakueringsplanen gjord av Italiens civilförsvar måste 600 000 personer som bor i Neapels röda zon lämna sina hem om Vesuvius får ett nytt utbrott. Motsvarande siffra för Campi Flegrei är 500 000.
Marsili är Italiens största vulkan som ligger på havsbottnen mellan Kalabrien och Sicilien. Den är 70 kilometer lång och 30 bred. Höjden 3 000 meter gör att toppen ligger 450 meter under vattenytan. Om den får ett större utbrott kan den orsaka en tsunami. "

" Ljusskygg handel över gränsen till Nordkorea

DN TISDAG 25 DECEMBER 2018

Nordkoreanska kvinnor säljs som fruar till ungkarlar på den kinesiska landsbygden. Affärsmannen Lis restaurang vid gränsfloden är fasad för en resultatrik varusmuggling. Full aktivitet råder i det fördolda längs den 140 mil långa gränsen mellan Kina och Nordkorea. Nu visar satellitbilder att landet förbereder att kraftigt öka handeln med grannen.

Det isolerade Nordkorea är inte så isolerat som USA:s president Donald Trump hade önskat. Gränsvakter mutas. Ljusskygga verksamheter fortsätter. Men när landets ledare Kim Jong-Un nu beslutat att prioritera ekonomisk utveckling kan gränshandeln – om och när sanktionerna hävs – komma att omfatta lagliga transaktioner och i en helt annan storlek än tidigare.
Kina har redan föreslagit att de internationella sanktionerna ska hävas. Och nu pekar satellitbilder på att Kina planlägger ett ökat handelsutbyte med Nordkorea.
På den nordkoreanska sidan händer det också saker. Växande byggprojekt av olika storlek – vägar, broar, järnvägar, kraftstationer och huskroppar samt renoveringar av befintlig infrastruktur – pågår på minst sju platser vid viktiga gränsövergångar i den kinesiska provinsen Jilin och på orter på andra sidan gränsen i Nordkorea. Ofta i omedelbar närhet till tullstationer. Det tyder på att projekten har anknytning till handel.
Några av byggena har pågått sedan tidigare. Andra startade 2017 då spänningen mellan Nordkorea och omvärlden trappades upp när landet testade missiler och provsprängde kärnvapen.
Utvecklingen har fortsatt i år under FN:s sanktioner, fastslår NK News, en webbtidning specialiserad på nyheter om Nordkorea, som publicerat satellitbilderna.
Slutsatsen är att Kina oavsett restriktioner tycks angeläget om att utveckla gränshandeln och samarbetet med Nordkorea i framtiden. Planen är att det ska ske för ömsesidig nytta, dels för den isolerade grannationen, dels för nordöstra Kina, som ofta beskrivs som ett rostbälte med ålderdomlig statlig industri i behov av förnyelse.
Nordkoreas BNP uppgick förra året till 30,7 miljarder dollar, en ökning med 3,7 procent jämfört med 2016.
Det är Nordkoreas egna siffror och därför omöjliga att kontrollera. Men det är första gången som nationen lämnat ifrån sig en sådan statistik två år i rad efter att tidigare ha behandlat ekonomisk tillväxt som en statshemlighet. Den sydkoreanska centralbanken har kommit fram till liknande beräkningar.
Handeln med Kina motsvarar mer än 90 procent av Nordkoreas sammanlagda handelsvolym, och av den handeln står staden Dandong för 70 procent.
Nu hoppas kinesiska entreprenörer att gränsstaden Dandongs strategiska placering ska förvandla den till en växande knutpunkt för affärer med Nordkorea.
Många investerare från andra platser i Kina har i år rest till Dandong för att köpa lägenheter i spekulationssyfte. Priset har stigit med 60 procent sedan det politiska tövädret på Koreahalvön började.
– För att begränsa spekulation har stadens myndigheter infört åtgärder som gjort det svårare att låna pengar till fastigheter, men priset håller sig på ungefär samma nivå på över 6 000 yuan (cirka 8 000 kronor) per kvadratmeter, säger Yan, en företagare i Dandong till DN på telefon.

Det tidigare ödsliga bostadsområdet i stadens nya distrikt, som byggdes förra gången Kina trodde sig se en öppning av den nordkoreanska gränsen, har slutligen börjat fyllas i år.
– En del entreprenörer har inte nöjt sig med att köpa lägenhet, utan har själva flyttat till Dandong för att driva affärsverksamheter eftersom de hoppas på en blomstrande gränshandel, säger företagaren.
Kina gör sig redo för ett nytt kapitel i Nordkoreas historia.
○ ○ ○
Kinesiska ledare har i minst 20 år försökt förmå Nordkorea att ta efter de ekonomiska reformer som varit så framgångsrika för Kina.
Dels för att Kina hade tjänat på det ekonomiskt, men framför allt för att Kommunistpartiet i Peking sett marknadsekonomiska reformer som ett sätt för Nordkorea att förbättra villkoren för sina invånare. Därmed skulle familjedynastin Kim sitta säkrare vid makten och nationen Nordkorea inte riskera att falla samman – med risk för en efterföljande ström av miljontals flyktingar till Kina.
Så lyder än i dag den kinesiska analysen. Kina önskar ett stabilt Nordkorea. Stabilt också för att ledningen i Peking vill ha ett buffertland så att inte amerikanska trupper i Sydkorea kommer inpå knuten.
Den förre nordkoreanske diktatorn Kim Jong-Il var bara intresserad av att stärka landets militär. När hans son Kim Jong-Un tillträdde 2011 närdes vissa förhoppningar i Peking att han såg fördelarna med en friare ekonomi. Den tron dämpades när Kim lät avrätta sin marknadsliberala farbror Jang Song-Thaek 2013.
Fem år senare säger sig den nordkoreanske ledaren vara klar med utvecklingen av landets kärnvapen. Han har klivit ut på den internationella scenen och är beredd att prioritera ekonomin.
Tre gånger i år har Kim Jong-Un rest till Kina för att träffa president Xi Jinping. Under det senaste besöket sa Xi att han var mycket glad över grannlandets ”betydelsefulla beslut”.
Vad satellitbilderna visar är att Kina inte kommer att förspilla någon tid. Den dagen Nordkorea vill och tillåts bedriva handel utan restriktioner står den stora grannen beredd.
○ ○ ○
Från Vita drakens by i Kina tittar man direkt in på ett böljande nordkoreanskt landskap. Det är nordkoreansk landsbygd när den är som fattigast. För några år sedan fanns här inte ens ett gränsstängsel. Stämningen var spöklik i den gassande eftermiddagssolen när jag besökte byn för ett par år sedan. Nästan alla husen stod övergivna. Orter som denna som tidigare blomstrade har förlorat stora delar av sin befolkning eftersom jobben flyttat någon annanstans. Andra invånare har skrämts av närheten till Nordkorea.
De avfolkade byarna blev lätta mål för nordkoreaner på stöldturné i Kina. De kom alltid över gränsen efter mörkrets inbrott och tog tv-apparater, kylskåp och annat som de kunde sälja när de kom hem. Andra gånger, vittnade bybor, hörde de knackningar på dörren. När de öppnade möttes de av utsvultna nordkoreaner som tiggde mat.
Efter en serie rånmord för några år sedan varnas befolkningen i kinesiska gränsbyar för att gå ut efter mörkrets inbrott. Det är över delar av gränsen som vid Vita drakens by som unga nordkoreanska kvinnor smugglas för att säljas som fruar till kinesiska bönder. Hur många som i dag lever på detta sätt i Kina är okänt, men det handlar mest troligt om tusentals.
I sin bok ”För att kunna leva” beskriver Yeonmi Park hur hon flydde från Nordkorea till Kina och hur nordkoreanska kvinnor där blir bortgifta. Till slut lyckades hon nå Sydkorea, där hon i dag lever som en av drygt 30 000 nordkoreanska avhoppare.
○ ○ ○
Affärsmannen Li från södra Kina satte upp en restaurang som fasad där gränsfloden Yalu är som smalast. Med båt tar det honom bara tre minuter, alltid i skydd av mörkret, att nå sina nordkoreanska

leverantörer på andra sidan floden. Skillnaden är vilka han nu för tiden gör affärer med.
Förr var det med vanliga nordkoreaner. På senare år är det höga militärbefäl som tagit över gränshandeln, förklarade han när vi sågs i hans restaurang.
Det var hösten 2016 och han beskrev sin smuggling av varor som enkel och säker. Han köpte nordkoreansk sjögurka och ginsengrötter, öl, kosmetika, sprit med hjorthorn och tandkräm med ginseng – allt producerat i Nordkorea och lätt att avyttra i Kina.
Eftersom han gjorde affärer med militärbefäl var det inga problem med gränskontrollen.
○ ○ ○
Smuggling och trafficking är traditionella verksamheter som pågått i årtionden över gränsen mellan Nordkorea och Kina.
En tredje aktivitet gäller nordkoreanska gästarbetare. De arbetar i textilindustrin, i fiskfabriker och i restauranger. De finns även i Ryssland, Mellanöstern och till och med i Europa.
FN:s sanktioner förbjuder för närvarande omvärlden att ta emot nya nordkoreanska gästarbetare, men, enligt uppgift från gränsstaden Dandong till DN, har reglerna kringgåtts i Kina genom att nordkoreanska arbetare ges turistvisum.
Det ska se ut som att nordkoreanerna är turister, men precis som tidigare arbetar de i kinesiska fabriker, där de får lön i hårdvaluta som de skickar hem till den nordkoreanska staten.
En annan nyhet är en hektisk fiskmarknad som sedan i somras dagligen lockar hundratals kineser över gränsen till Nordkorea, enligt sydkoreanska medier. Kineserna tar sig till gränsövergången Hunchun, som ligger där gränserna mellan Kina, Nordkorea och Ryssland strålar samman. Bussar tar besökarna från gränsen till fiskmarknaden, som beskrivs som en grossistverksamhet, med låga priser.
Nordkoreansk fisk och skaldjur står på FN:s lista på varor som är utsatta för sanktioner sedan i augusti 2017.
○ ○ ○
Nordkorea har metaller och mineraler, textilindustri, jordbruksprodukter och fisk och skaldjur – men även billig arbetskraft. Kina planerar investeringar i landet och då är turism en sektor. Nordkorea är i färd med att utveckla en del av sin östra kust runt staden Wonsan till en turistregion, en plats där Kim Jong-Un tros ha tillbringat en stor del av sin barndoms somrar.
Ett nordkoreanskt sändebud på besök i Vita huset rapporterades i somras ha ställt frågan direkt till den amerikanske presidenten om USA kunde tänka sig att investera i en integrerad semesteranläggning med kasino i Wonsan.
Om frågan verkligen ställdes har inte officiellt bekräftats, men att kasinoverksamhet ligger den nordkoreanska ledningen varmt om hjärtat är ingen överdrift.
Ett kasino drivs på ett hotell i en särskild ekonomisk zon i Rason i norra Nordkorea. Det ligger nära gränsen till Kina och syftet är att locka kinesiska besökare att sätta sprätt på sin valuta. I Kina är kasinospel förbjudet.
Därför var förvåningen stor när ett kasinobygge nyligen stoppades på ett annat håll i Nordkorea, i staden Sinuiju som ligger tvärs över floden från Dandong i Kina, där lägenhetspriserna rusat i år.
Hotellbygget skulle ha rymt ett kasino och blivit 30 våningar högt, men har nu stoppats på 20:e våningen. Förhoppningen var troligen att även här locka kinesiska spelare att spendera hårdvaluta. Anledningen till byggstoppet uppges ha varit missnöje från Kina, men motstridande argument pekar på att Kina inte haft synpunkter på det andra nordkoreanska kasinot vid gränsen.

I stället påstås orsaken ha varit att kassan hade sinat för den kinesisk-nederländske byggherren, som är en omstridd man som tidigare avtjänat fängelsestraff.
Vad Nordkorea alltid behöver från omvärlden, i tider av sanktioner eller ej, är inte så lite och mest tydligt olja, bensin, maskinutrustning, livsmedel och mediciner.
När Kim Jong-Un gjorde sitt tredje besök i Kina i år passade han på att besöka ett jordbruksvetenskapligt centrum i Peking, som är specialiserat på maskiner och på utveckling av ris och majs.
Jordbruk, fiske och turism verkar vara några av de områden där Kina och Nordkorea hittills planerat handel och samarbete. Men i ett kinesiskt perspektiv är det alltid bäst att börja en nya era med investeringar i infrastruktur. Det är den planen som satts i verket och som nu syns på satellitbilderna.

Torbjörn Petersson "

" Linus Larsson: Facebooks 2018 – ett katastrofår utan motstycke

DN TISDAG 25 DECEMBER 2018

2018 har varit ett år av säkerhetsläckor, tunga avhopp och smutskastningskampanjer för världens största sociala nätverk. Det senaste stora avslöjandet kom nyligen från New York Times: Facebook har släppt användarnas information till storföretag genom specialskrivna avtal.

Spotify kunde läsa 70 miljoner människors privata Facebookmeddelanden. Netflix fick likartad tillgång.
Sony, Microsoft och Amazon fick tillgång till folks e-postadresser via deras vänner. Användarna informerades inte. Allt skedde genom specialavtal som öppnade för åtkomst till information som Facebook gav till utvalda medan man gjorde en stor affär av att reglerna hade skärpts till.
Det senaste avslöjandet kommer från New York Times och bygger på hundratals sidor interna dokument som genomlyser hur Facebook har slutit avtal med andra teknik- och medieföretag. (Spotify säger sig inte ha förstått vad tillgången innebar.) Företagen fick data från Facebook. Facebook fick hjälp att locka användare. ”Vi säljer aldrig dina data”, har varit Facebooks mantra sedan de tidiga dagarna.
Nej, visst. Men byter gärna bort dem.
Uppgifterna kröner ett år som för Facebook inte kan beskrivas som annat än katastrofalt. Skandalerna och misslyckandena har under 2018 staplats på hög i en sådan takt att det har varit svårt att hänga med. Så, en kort resumé.

I våras briserade Cambridge Analytica-skandalen med full kraft. Tiotals miljoner profiler hade samlats in och utan tillåtelse använts i Donald Trumps presidentvalskampanj. Något unikt hände: Avslöjandet ledde inte bara till stora rubriker och upprörda reaktioner – Facebook fick också stryk på börsen. På några dagar hade motsvarande över 1 000 miljarder kronor försvunnit. Facebook bad om ursäkt.

En säkerhetsblunder under hösten gjorde att obehöriga kunde nå 30 miljoner personers information. För 14 miljoner läckte inte bara namn och kontaktuppgifter, även bland annat de senaste tio platserna personen hade checkat in på. Facebook bad om ursäkt.

New York Times avslöjade hur Facebook hade anlitat en pr-byrå för att i hemlighet smutskasta kritiker och konkurrenter. Facebook bad om ursäkt.

En lång rad centrala profiler hoppade av från Facebook. Bland dem grundarna av Instagram, som Facebook köpte 2012. Det var en sällsynt lyckad affär, eftersom Instagram lockar den yngre målgrupp som Facebook har svårt att nå. Precis vad Facebook behövde, just sådana anställda som Facebook behövde. Men grundarna stod inte ut. ”En vis man lämnar Facebook”, skrev den inflytelserika techskribenten Kara Swisher och pekade ut orsaken: Att Mark Zuckerberg skulle lägga sig i hela tiden.

Det var fler som inte stod ut. Under året lämnade också grundarna av Whatsapp, som Facebook köpte två år senare. Hur gärna ville de sluta? Så gärna att de avstod från 1,3 miljarder dollar som kontraktet lovade dem om de hade stannat längre. Kort därefter uppmanade en av dem alla att radera sina Facebookkonton.

Internt på Facebook är arbetsmoralen i fritt fall. År 2017 svarade 72 procent av de anställda att de anser att Facebook gör världen bättre. 2018 hade andelen rasat till 53 procent. Samtidigt trodde bara drygt hälften av dem att Facebooks framtid var ljus. Ett år tidigare var andelen 32 procentenheter högre.

Brittiska utredare tvingade till sig interna mejl som bekräftade hur högt uppsatta chefer godkände en gräddfil till känsliga uppgifter för vissa starka företag, medan konkurrenter stängdes ut. ”Yup, go for it”, svarade Mark Zuckerberg själv på frågan om en konkurrerande tjänst skulle få strypt tillgång.

Facebook minskar i Europa. Användartillväxten i USA stagnerar. Visserligen växer den i andra delar av världen, delvis tack vare uppgörelser med lokala operatörer som gör Facebooksurf gratis medan annat kostar pengar – kontroversiellt då det kan anses strida mot nätneutraliten.

Facebook medgav till slut plattformens roll i att piska upp hatet mot minoriteten rohingyer i Myanmar. Långt efter fördrivningarna, massflykten och våldet raderades ett par av de värsta kontona, tillhörande högt uppsatta militärer. Facebook – ja, man kan gissa det – bad om ursäkt.

Ett litet urval från Facebooks i särklass mest katastrofala år. Och då har jag inte ens nämnt efterspelet till presidentvalet i USA och Brexitomröstningen, där allt fler detaljer om hur Ryssland använde Facebook för att påverka opinionen framkommer.

Mark Zuckerberg hade tidigt ett motto som luktar svettig Silicon Valley-pepp lång väg: ”Move fast and break things.” Om du inte pajar grejer så rör du dig inte tillräckligt snabbt, gillade han att säga. Om något så visade det här året vad det innebär att paja grejer. Och Mark Zuckerberg har pratat om det som något bra.

Linus Larsson
linus.larsson@dn.se "

”Paralympics i Stockholm skulle ge viktiga förebilder”

DN ONSDAG 26 DECEMBER 2018

"DN. DEBATT 20181226
Paralympics kan bli ett fantastiskt verktyg för att inspirera fler till fysisk aktivitet i vardagen – inte minst unga med funktionsnedsättning. Behovet av förebilder är stort och Paralympics skulle ge en unik möjlighet att visa upp parasportens elitidrottare, skriver Margareta Israelsson, Rasmus Isaksson, Harald Strand och Håkan Thomsson.

I debatten om ett OS och Paralympics i Stockholm och Sverige år 2026 finns en rad åsikter och uppfattningar. För oss som representerar personer med rörelsenedsättning, synskador och intellektuella funktionsnedsättningar är ett argument kraftigt överskuggande allt annat: Paralympics i Stockholm kan bli ett fantastiskt verktyg för att inspirera fler till fysisk aktivitet – inte minst barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Det skulle också bidra till att stärka Stockholms arbete inom tillgänglighet och bidra till att göra samhället mer tillgängligt för alla.
Statens folkhälsoinstitut uppger att det är mer än tio gånger vanligare med dålig hälsa bland personer med funktionsnedsättning än hos den övriga befolkningen.
Detta beror till stor del på bakomliggande riskfaktorer för ohälsa – såsom livsvillkor och levnadsvanor, något som med rätt vilja går att förändra.
Alla människor behöver ägna sig åt fysisk aktivitet för att må bra. Forskning visar dock att personer med funktionsnedsättning har ännu större nytta av att vara fysiskt aktiva än andra. Kontinuerlig träning ökar välbefinnandet, skapar en känsla av delaktighet och är socialt utvecklande. Människor med funktionsnedsättning uppger att de blir rörligare, får mindre smärtor och kan minska medicineringen när de börjat träna regelbundet. Svenskarnas intresse för hälsofrågor är i dag större än någonsin och tar sig tydliga uttryck i vår vardag. Men den grupp som skulle ha störst nytta av fysisk aktivitet – personer med funktionsnedsättning – är inte alls lika aktiv.
Förhållandena är desamma för gruppen unga med funktionsnedsättning, det vill säga att de inte idrottar i samma utsträckning som andra ungdomar. I dag idrottar mer än hälften av alla 7–18-åringar, bland unga med funktionsnedsättning är den siffran mindre än en femtedel.
Vi arbetar dagligen för att förbättra detta, men vi behöver hjälp från samhället för att lyckas. Ett OS och Paralympics i Stockholm skulle ge oss en unik möjlighet att nå ut på bredden och visa upp parasporten för stockholmarna. Det skulle samtidigt spridas i tv-sändningar över hela världen och vi är övertygade om att det går att genomföra spelen på Stockholms villkor, utan arenabyggen och svällande budgetar. Tillsammans med Sveriges olympiska kommitté vill vi arrangera hållbara vinterspel som både är ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart.
Men kan verkligen ett elitidrottsarrangemang som Paralympics i Stockholm 2026 påverka vardagsidrottandet för personer med funktionsnedsättning?
Ja, det är vår övertygelse.
1 Behovet av förebilder. Elitidrottsprestationer symboliserar för många människor förmågan att lyckas med det som verkar omöjligt att uppnå. Det gäller inte minst prestationer från idrottare med funktionsnedsättning. Ett Paralympics i Stockholm ger oss möjlighet att lyfta fram parasportens elit som kan inspirera alla svenskar, med

eller utan funktionsnedsättning, till regelbunden fysisk aktivitet – och att nå höga mål. I ett Paralympics i Sverige har vi också möjligheten att införa medaljevent för personer med intellektuella funktionsnedsättningar, något som saknas på vinter-Paralympics som det ser ut i dag.
2 Ökad efterfrågan till parasport – mer tillgänglighet. Sverige har en tradition av att ligga före andra länder i arbete med att anpassa samhället sett till de behov som personer med funktionsnedsättning har. Sverige var exempelvis värd för det första Paralympics inom vintersport som hölls 1976. Den traditionen håller på att blekna. Vi har långt kvar till målet om att samhället ska vara tillgängligt för alla, trots att svensk lagstiftning förpliktigar till detta. Många människor med rörelsenedsättning, synnedsättning eller intellektuella funktionsnedsättningar möter dagligen tekniska hinder i sin vardag på grund av att samhället inte är anpassat efter deras förutsättningar. Vidare finns hinder i form av fördomar hos medmänniskor som begränsar deras liv och faktiskt påverkar deras hälsa. Detta gäller även när personer med funktionsnedsättning utövar idrott.
Många idrottsutövande personer med funktionsnedsättning har brist på tillgång till lokaler som saknar tillgänglighetsanpassning efter deras behov. En tillgänglighetsrapport som Parasport Sverige har gjort visar till exempel att hela 40 procent av svenska idrottsanläggningar saknar handikapptoalett.
Ett Paralympics i Sverige kommer att sätta fokus på vad som behöver förändras. Vi vet att Paralympics 2026 i Stockholm i förlängningen skulle leda till ökad tillgänglighet för alla. Och när fler börjar idrotta så spar det offentliga medel på sikt. Även om det inte är den viktigaste effekten, visar forskning att samhället sparar 330 000 kronor per person och år när en person med funktionsnedsättning börjar med regelbunden fysisk aktivitet.
I dag är parasporten tionde störst bland idrottsförbund när det gäller kommersiella investeringar. Marknaden har förstått den attraktion som parasportens idrottshjältar besitter. Investeringar för att få samhället tillgängligt för alla behöver göras oavsett OS eller Paralympics.
3 Minska klyftan mellan parasport och annan idrott. Ett svenskt värdskap skulle innebära att integrationen mellan parasporten och den övriga idrotten skulle öka. En sådan utveckling leder på sikt till att klyftan mellan personer som har funktionsnedsättning och resten av befolkningen minskar. Arbetet har redan börjat i samband med ansökningsprocessen. Sverige skulle bli en föregångare där Paralympics och OS för en sådan utveckling vidare på global nivå.
Sammantaget så menar vi att det här är en unik möjlighet för Stockholm och Sverige. Förutsättningarna för att kunna arrangera ett vinter-OS och Paralympics som är ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbara har aldrig varit bättre. Idrottsrörelsen och parasporten skulle kunna dra nytta av stora långsiktiga värden och det skulle stärka folkhälsan, inte minst för personer med funktionsnedsättningar. För Stockholms del så är det dessutom en enorm möjlighet att kunna visa upp vår öppna, tillgängliga huvudstad för omvärlden.

Margareta Israelsson, ordförande Sveriges paralympiska kommitté
Rasmus Isaksson, ordförande, DHR, Delaktighet, handlingskraft, rörelsefrihet
Harald Strand, ordförande, FUB, För barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning
Håkan Thomsson, ordförande Synskadades riksförbund "

" Svenska larmet skyddar aktivister över hela världen

DN ONSDAG 26 DECEMBER 2018

Mer än 150 utsatta människorättsaktivister världen över har försetts med ett elektroniskt larm som låter dem meddela omvärlden om de blir angripna eller bortförda. Systemet utvecklas och styrs från Stockholm, medan aktivisterna finns spridda över hela världen. DN var med när Frank Mugisha, aktivist för Ugandas extremt utsatta hbtq-rörelse, fick prova ut sitt larm.

I oktober 2010 tryckte den ugandiska tidningen ”Rolling stone” en förstasida som utlovade 100 bilder på homosexuella i landet – ”Uganda’s top homos”.
Med svart text på illgul bakgrund skrev tidningen: ”Hang them.” Häng dem.
Outningen var långt ifrån landets första. Tidningar i Uganda hade pekat ut människor som homosexuella förr, med namn, bild och ofta grova anklagelser om övergrepp mot barn.
– I nästan varje outning som har hänt i Uganda har mitt namn eller min bild varit med, säger Frank Mugisha, chef för organisationen Sexual minorities Uganda som företräder hbtq-personer i landet.
Vad har hänt efter outningarna?
– Jag var ju redan ute, så inget speciellt. Ja, förutom att jag förlorade en del vänner. Och så alla hot. Men de får jag oavsett om jag har blivit uthängd av en tidning eller inte.
Frank Mugisha är på ett kort Sverigebesök. Om några dagar ska han återvända till Uganda, ett land där homosexualitet kan ge långa fängelsestraff och vars lagar mot samkönat sex har fördömts av Amnesty som drakoniska och fått tusentals människor att fly landet, enligt hjälporganisationer.
Men när han återvänder kommer han vara en del av ett globalt nätverk av utsatta människorättsaktivister som när som helst, med en knapptryckning, kan slå larm om de blir attackerade, gripna eller bortförda. Systemet drivs från Sverige och använder en kombination av gps-positionering, mobilnätverk och satellituppkopplingar och övervakas dygnet runt.
DN var med när Frank Mugisha fick sitt larm på plats i Stockholm hos Civil rights defenders, organisationen som ligger bakom systemet.
Larmen finns i flera varianter. Den första, nu pensionerade, har formen av ett svart armband i futuristisk design som knäpps fast kring handleden. Dels gav det en tydlig visuell markering, ingen skulle missa att personen hade särskilt skydd. Dels registrerade armbandet om det slets av från bäraren och kunde då skicka en extra larmsignal.
I dag används gps-kopplade dosor i stället. De är lättare att gömma och funktionen är enkel: När fara uppstår behövs bara en knapptryckning så aktiveras larmet. Signaler sickas till mobiltelefoner över hela världen, med uppgifter om vem som skickat det tillsammans med geografisk position.
Ett larm går alltid till två dygnet runt-övervakade telefoner i Stockholm, övriga till aktivistens betrodda kontakter.
– Det mest extrema jag fruktar är att bli dödad. Min kollega blev mördad. Jag kan bli gripen och torterad av polisen eller andra fångar. Bara genom att vara mig själv, som öppet homosexuell och känd i offentligheten, utsätts jag för enorma risker, säger Frank Mugisha.
Hur skulle larmet hjälpa dig i en nödsituation?
– I första hand att det ska få internationell uppmärksamhet. Och att mina kollegor vet att något har hänt mig. Att det blir offentligt så folk börjar ställa frågor.

Senast larmet gick var för bara några veckor sedan. En tidig morgon i oktober tryckte Joel Ogada på sin knapp efter vad som beskrivs som en ”säkerhetsincident” nära hans hem i östra Kenya. Han arbetar med miljö- och människorättsfrågor och omfattas av larmsystemet eftersom han fått ta emot hot för sitt arbete mot den korrupta gruvnäringen i området, enligt Civil rights defenders. Faran kunde dock avhjälpas snabbt.
En annan gång kunde organisationen följa gripna demokratiaktivister i Belarus. Via gps:en kunde de spåra deras position ändå in på polisstationen.
– Om en aktivist grips så kommer nog någon att ta larmet. Kanske förstöra det. Men då ska aktivisten åtminstone ha fått iväg ett meddelande. Det är en helt annan situation än för några år sedan. Då kunde de bara försvinna utan spår, säger Peter Öholm på Civil rights defenders.
I dag bärs de elektroniska larmen av omkring 150 personer världen över. De flesta är öppna med det, de hoppas att det ska avskräcka från attacker. Några är anonyma.
Grunden för systemet är korta, enkla sms med den nödställda aktivistens geografiska position. Men Civil rights defenders experimenterar med mer avancerade funktioner. Aktivister ska kunna markera säkra områden och ställa in automatiska larm om de rör sig utanför dessa områden, eftersom det kan vara ett tecken på att de förts bort mot sin vilja. Eller tvärtom – rita ut farliga områden på en karta och se till att omvärlden får larm om de av någon anledning skulle ha hamnat där.
Organisationen testar också ett system med en digital världskarta, där larm och rörelser ska kunna registreras var i världen de än sker. Långt ifrån alla vill ha varje rörelse rapporterad, men de kan aktivera sådan spårning tillfälligt för ett uppdrag.
– Det finns liknande system för till exempel socialarbetare i Sverige, de är ofta inställda för att larma polisen. Men för de här aktivisterna är situationen den motsatta, deras motståndare är ofta kopplade till polisen eller regeringen i landet, säger Peter Öholm.
Frank Mugisha har i många år varit Ugandas kanske mest kända profil i den extremt utsatta rörelsen för hbtq-personers rättigheter. Han har fått utmärkelser, nominerats till Nobels fredspris och skrivit om frågan i The Guardian och New York Times. Internationellt tryck på Ugandas regering är det viktigaste skyddet om han grips, säger han. Det har hänt förr. Han berättar om både kortare frihetsberövanden och ett gripande. Då var det uppmärksamheten som räddade honom, säger han.
Sådant ska larmen i Natalia Project göra möjligt. Men även om Frank Mugisha inte behöver trycka på knappen kommer det att ge en gnutta trygghet. För lämna Uganda tänker han inte göra, trots att många andra hbtq-personer har flytt. Han älskar landet, säger han, och dessutom vill han inte överge sitt arbete och det han jobbar för.
– Det handlar också om att avhjälpa den här paranoian. Jag vet att jag bär något som kan hjälpa mig. I mitt land kan man bara försvinna. Med larmet kan folk veta var jag befinner mig.

Linus Larsson
linus.larsson@dn.se "

"Fakta. Döpt efter mördad aktivist

Larmsystemet har byggts upp under några år och omfattar i dag omkring 150 människorättsaktivister i flera världsdelar.
Satsningen kallas Natalia Project, döpt efter Natalja Estemirova. Hon var en rysk människorättsaktivist som 2009 kidnappades nära sitt hem i Tjetjenien och senare hittades mördad. "

" Den nya tidens kinesiska bonde hyr ut sin mark

DN ONSDAG 26 DECEMBER 2018

Klädd i kavaj och utan valkar i händerna. Så ser den nya tidens kinesiska bonde ut. När Li Heshan i Västra hästens by söder om Peking ska bärga skörden hyr han in traktorer, maskiner och arbetskraft som får jobbet gjort. Han är en del av världens mest omfattande jordbruksreform. För tio år sedan gavs 700 miljoner kinesiska bönder möjlighet att börja hyra ut, byta eller överlåta sina odlingsrätter.

– Mycket smidigt, säger han hemma i soffan framför den stora platt-tv:n.
Li Heshan utökar ständigt sina arealer, där han odlar majs och vete på slätten i provinsen Hebei. Han förfogar nu över fält som tillsammans mäter över 500 kinesiska mu, en yta som motsvaras av cirka 35 hektar eller ett kvadratiskt område med en sida av nästan 600 meter.
– Det är inte bara jag som tjänar pengar på att odla upp större arealer, men det är oftast till mig som bönderna i byn kommer när de vill hyra ut sin mark, säger den kinesiske storbonden Li.
Han är en känd man i Västra hästens by med 10 000 invånare efter sin tid som byns tidigare partisekreterare. Nu fungerar han som rådgivare till den lokala ledningen och när bråk uppstår mellan bybor är det till Li Heshan de kommer för att få hjälp att lösa sina dispyter.
Jämfört med jordbruken i Europa och USA är hans åkerjord ingenting att komma med. Särskilt i den amerikanska Mellanvästern breder fälten ut sig på ett helt annat sätt, men ändå skvallrar hans majsodlingar om att nya vindar blåser i Kina.
I mitten på 1980-talet bröt Kina upp folkkommunerna med kollektivjordbruk som Mao Zedong infört och gav bönder åter jord att odla på egen hand.
Vad det handlade om var att varje hushåll på landsbygden fick rätten till en liten bit mark, vilket innebar en ny frihet. Men av de styckade små ytorna blev det ett lapptäcke av jordplättar och aldrig något effektivt jordbruk.
Kinesiska bönder har i snitt haft jordbitar motsvarande endast en fotbollsplan i storlek. Traditionellt har de varit undersysselsatta och bara haft arbete runt 70 fulla dagar om året på sina fält, förklarade Dang Guoying vid Kinesiska akademin för sociala studier under en intervju med DN för några år sedan.
För landets bästa måste bönderna bli mer produktiva. Därför behöver Kina större samlade jordbruksfält som brukas av färre bönder, löd slutsatsen från Dang Guoying och andra experter för länge sedan.
År 2008 gavs 700 miljoner bönder möjlighet att börja hyra ut, byta eller överlåta sina odlingsrätter. Så långt som till att bönderna själva skulle få äga sin jord vågade inte det styrande Kommunistpartiet gå – all mark i Kina är statlig – men sedan tio år ges bönderna större frihet att göra vad de vill med sina rättigheter till marken.
Resultatet av reformen är större verkningsfullhet och bättre avkastning när de odlingsbara ytorna slagits ihop till större enheter. Det är en utveckling som Li Heshan i Västra hästens by kan skriva under på.
– För åtta, nio år sedan upptäckte jag att det fanns stora markstycken längs med floden i byn som var misskötta eller inte använda över huvud taget. Då tänkte jag att den jorden borde utnyttjas. Sedan fortsatte jag att hyra mark från fler och fler bönder, säger Li Heshan.
Han visar en anteckningsbok där han på sida efter sida noggrant noterat hur mycket han betalar i hyra varje år för de åkerbitar han hyr av bönder i byn. Den enhetliga taxan ligger på 300 yuan per år och mu (cirka 400 kronor per 666 kvadratmeter).

Om den ersättningen lever upp till ”fullgod kompensation till bönderna, enligt kinesisk lag”, som ett policydokument slog fast för tio år sedan är oklart. Då sades att bönder som flyttade till städer skulle få en extrainkomst eller rent av ett startkapital om de samtyckte till att hyra ut sin mark. I Västra hästens by rör sig summorna snarast om fickpengar.
Men det har heller inte gått så illa som kritikerna för tio år sedan förutspådde. De oroade sig för invånarna som skulle bli jordlösa.
Feng Dajun, en 50-årig kvinna, har inte ångrat ett ögonblick att familjen beslutade sig för att sluta producera majs och vete och i stället började hyra ut sina tio jordlappar till bland annat Li Heshan.
– Jag saknar verkligen inte tiden på fälten. Det fanns inget bra med att arbeta på fälten. Vad vi gör nu ger oss mycket större inkomster, säger hon sittande på trappan utanför den frukostrestaurang som hon driver med sin man i Västra hästens by.
Deras vuxne son har tagit över vetemjölsfabriken som de också startade när de övergav livet som bönder.
Officiell statistik saknas på området, men varje år under de senaste 10–15 åren beräknas till att börja med fyra miljoner bönder ha tvingats lämnat sin mark när lokala myndigheter sålt rättigheterna till deras mark till fastighetsbolag. Den utvecklingen har inneburit att åkermark försvunnit i snabb takt. Bönderna har kompenserats med godtyckliga belopp, men ofta lurats på pengar som i stället hamnat i tjänstemäns fickor.
Sedan finns det bönder som Feng Dajun och hennes familj som självmant slutat att bruka jorden och valt att hyra ut rätten.
Båda grupperna kallas ibland för ”moderna bönder i det nya Kina”.
Det kan betyda att de sysslar med i stort sett vad som helst, men den gamla stämpeln blir de aldrig av med.
– Bönder förblir vi alltid, oavsett vad vi arbetar med, säger Feng Dajun, och sammanfattar därmed synen som landsortsbor i Kina år 2018 ännu bär med sig.
Sin bakgrund kan de inte lämna bakom sig. Det hör ihop med mantalsskrivningssystemet som Mao Zedong införde på 1950-talet. Systemet har liknats vid apartheid eftersom det gör skillnad på invånare som är skrivna i städer och på landsbygden.
Under de senaste 40 åren har över 600 miljoner kineser flyttat till städerna, 170 miljoner stadsbor har blivit runt 800 miljoner, men många av dem saknar socialt skyddsnät och grundläggande rättigheter.
Enligt Världsbanken bor 58 procent av Kinas invånare numera i städer, men färre än 40 procent är mantalsskrivna där och har rättigheterna som följer med.
När Li Keqiang blev Kinas premiärminister för fem år sedan talades mycket om nongcun chengzhenhua, en urbaniseringsvåg som beskrevs som hans favoritprojekt.
Folkvandringen från landsbygden till städerna fortsätter som tidigare och är redan den största i världshistorien i sitt slag. Ändå har Kina en bit kvar att gå från fattigt jordbruksland till en medelklassekonomi. I urbaniseringsgrad ligger Kina där Europa gjorde kring 1960.
Men om tio år är planen att 70 procent av befolkningen ska bo i städer där de ska utgöra en betydande skara av konsumenter, som ska hjälpa till att driva den kinesiska ekonomin framåt. Om planen lyckas innebär det att Kina då kommer att ha 220 städer med över en miljon invånare.
Den andra sidan av myntet är vad som ses i Västra hästens by: ett moderniserat jordbruk, när bönderna blir färre.
Planen är att antalet bönder, som 2008 utgjorde 30 procent av arbetskraften i Kina och i dag uppgår till 17 procent, ska minska till en andel på drygt fem procent om tio år.
– Ja, det är så här regeringen vill att jordbruket ska utvecklas, säger Li Heshan, storbonden i byn.

Han ler brett när han visar upp sitt stora majsfält som snart ska skördas.

Torbjörn Petersson
torbjorn.petersson@dn.se"

"Fakta. Kina moderniserar jordbruket

Små jordlotter slås samman till större när invånare som tidigare brukat jorden väljer att hyra ut sina markrätter. Det betyder färre bönder som odlar upp större sammanhängande fält än tidigare och ett effektivare jordbruk.
Trenden är tydlig: 2008 sysselsatte jordbruket i Kina cirka 30 procent av arbetskraften. 2017 var andelen 17 procent och om ytterligare tio år är målet endast drygt fem procent.
Den nya sortens storbonde jobbar ofta själv inte i jordbruket, utan hyr in maskiner och arbetskraft. Källa: DN "

"Carl Johan von Seth: Miljoner har mättats – men matens nya dilemman pockar på svar

DN ONSDAG 26 DECEMBER 2018

Startskottet gick för exakt 40 år sedan. Hundratals miljoner magar har mättats tack vare de kinesiska jordbruksreformerna. Nu står matförsörjningen inför nya problem.

På en utfattig ort i Anhuiprovinsen hördes startskottet för Kinas agrara revolution. Det var vintern 1978–1979 som byn Xiaogang avskaffade det kollektiva jordbruket och införde ett privat arrendesystem. Småbönderna vann något som liknande självständighet. Och snart skulle ett helt land ansluta sig till den nya ordningen.
Ärren efter tidigare decenniers massvält syns, om man tittar noga, fortfarande i det kinesiska samhället. Ett sådant kusligt spår är det faktum att egendomligt få kineser fyller 58 nästa år. Den akuta hungern och skyhöga spädbarnsdödligheten som härjade i slutet av ”Det stora språnget” decimerade en generation.
Tack vare reformerna som inleddes för 40 år sedan har hundratals miljoner magar mättats. FN:s jordbruks- och livsmedelsorgan, FAO, redovisar en 60-procentig minskning i andelen under- närda kineser från år 1990 till 2015.
Jordbruket är samtidigt en motsägelsefull symbol för landets politiska och materiella omvälvning.
Det var visserligen här som de allra första brotten mot planekonomin och Maos idéer sågs. ”Folkkommunerna” avvecklades förhållandevis snabbt, och utan sentimentalitet.

Men jorden förblir också ett av kommunistpartiets sista tabun. Kina – numera det land i världen som har näst flest miljardärer – tillåter fortfarande inte privat ägande av mark.
Inga bönder är självägande. Alla är i praktiken kronbönder under centralkommittén i Peking.
Parallellt med de svindlande framstegen dröjer problem också kvar, medan nya dilemman pockar på svar. Jordbrukets utveckling hindras fortfarande av korruption och myndigheternas godtycke. Medan tillverkningsindustrin på många håll är supermodern har investeringarna i avancerad jordbruksteknik inte hängt med.
Landsbygden har därför halkat efter landets städer och fabriksregioner. Och befolkningen är delvis låst i det politiska kast- system som skiljer glesbygdsbor och stadsbor åt.
Produktionsökningen har samtidigt haft kännbara biverkningar. Jordbruket i Kina använder dubbelt så mycket konstgödsel som det globala genomsnittet. En studie tyder på att frukt- och grönsaksodlare använder flera gånger mer gödsel än vad som behövs. Särskilt i de nordliga provinserna hotar jordbruket också vattenförsörjningen.
Landet konsumerar hälften av världens fläsk och totalt en fjärdedel av allt kött som produceras på planeten.
Trots större skördar har Kina också blivit världens största importör av livsmedel. Efterfrågan på utländskt foder och särskilt sojabönor är en global ekonomisk faktor att räkna med. Handeln har – förutom att den blivit en viktig spelbricka i konflikten mellan USA och Kina – förändrat jordbruket och hela landskap i Brasilien.
Klimatfrågan hänger på det sättet samman med vad Kina, och alla andra länder, väljer att lägga på tallriken.
I hela världen har svältens fasor minskat de senaste decennierna. I Kinas reformer speglas framgången. Nya dilemman – ett ökat gap mellan stad och land, rovdrift på jorden, ökade västhusutsläpp – delar landet också med resten av planeten.

Carl Johan von Seth carljohan.vonseth@dn.se

" Brist på läkemedel och vatten efter tsunamin

DN ONSDAG 26 DECEMBER 2018

Räddningsarbetare i Indonesien får det allt svårare att hitta överlevare sedan ett skyfall svept in i landet. Samtidigt varnar hjälparbetare för att rent vatten och läkemedel saknas på många platser. Tsunamin som drabbade öarna Java och Sumatra har hittills skördat över 400 liv.

Den tsunami som på lördagen nådde stränderna runt Sundasundet har hittills skördat 429 liv, skadat 1 485 människor och 154 personer är saknade. Katastrofmyndigheten befarar dock att antalet döda och skadade kommer att växa.
– Vi söker fortfarande efter offer som kan vara begravda under bråte, säger Ketut Sukarta, som leder katastrofmyndigheten i provinsen Lampung på Sumatra till AFP.
Räddningsarbetet är för närvarande intensivt med såväl myndigheter som hjälporganisationer och frivilliga. Men räddningsinsatsen har försvårats av skyfall i de katastrofdrabbade områdena.
Röda korset i Sverige har inte kallats till Indonesien, men säger att de står redo.
– Våra kolleger i landet arbetar tillsammans med myndigheterna för att se vilka humanitära insatser som behövs just nu, säger Fredrik Hammarbäck, pressansvarig på Röda korset i Sverige och tillägger:
– Vi har inte fått någon förfrågan än, men vi står redo för att åka dit.
Samtidigt som skyfall försvårar räddningsinsatsen varnar hjälparbetare längs de katastrofdrabbade indonesiska ständer för att rent vatten och läkemedel saknas på många platser.

– Många barn lider av feber och huvudvärk och de har inte fått tillräckligt att dricka, säger Rizal Alimin, läkare på hjälporganisationen Aksi Cepat Tanggap, till The Guardian och fortsätter:
– Vi har mindre läkemedel än vad vi brukar ha. Det är inte hälsosamt här för de evakuerade. Det finns inte tillräckligt med rent vatten. De behöver mat och folk sover på golven.
Cirka 16 000 människor har hittills evakuerats. En som lyckades fly undan flodvågen är Neng Sumarni, 40 år och hennes familj.
Neng Sumarni befarar att hennes hem inte längre finns kvar.
– Jag är rädd för att mitt hem ligger nära stranden, säger hon till The Guardian.
Hjälparbetare försöker nu stabilisera situationen bland annat genom att sätta upp tält och hjälpa evakuerade att komma tillrätta.
– Många har flytt till högre terränger och vi har fortfarande inte lyckats komma i kontakt med dem, säger hjälparbetaren Abu Salim.
Tsunamin orsakades av gigantiska rasmassor från vulkanön Anak Krakatau, som har varit särskilt aktiv den senaste tiden. Flodvågens hastighet, närheten till folktäta samhällen vid strandkanter och bristfälliga varningssystem bidrog till katastrofens omfattning.
I går meddelade myndigheter att man nästa år ska bygga ett nytt varningssystem som ska kunna visa vågornas storlek, enligt BBC.
Vulkanen Krakatau har hotat Sundasundets närområde i århundraden och ön Anak Krakatau, som bildades 1927 efter Krakataus historiska utbrott 54 år tidigare, har varit särskilt hotfull på senare tid. Förra veckan präglades av häftiga utbrott. På lördagen kom den förödande tsunamin därifrån sedan stora klippblock lossnat på södra sidan.
Sedan tidigare är hjälporganisationer som Röda korset och Röda halvmånen på plats för att också förebygga sjukdomar och annat som kan följa på naturkatastrofer. Dricksvatten, presenningar, verktyg och hygienartiklar finns i hjälpsändningarna.
Katastrofmyndigheten varnar för att utbrottet sannolikt kommer att följas av fler och råder kustbefolkningen att vara extra vaksam.
Anak Krakatau har vuxit nästan sju meter per år sedan 50-talet och hör till den senaste tidens mest aktiva del av Eldringen, den tektoniska struktur som sträcker sig som en krokig båge runt nästan hela Stilla havet.

Ossi Carp
ossi.carp@dn.se
Viviana Canoilas
viviana.canoilas@dn.se "

" Diamanthandlare fixade vigseln för 261 brudar

DN ONSDAG 26 DECEMBER 2018

261 föräldralösa kvinnor gifte sig vid ett massbröllop i staden Surat i Indien under julhelgen. Bröllopet bekostades av diamanthandlaren Mahesh Savani, som hjälpt tusentals brudar som saknar egna medel.

Att gifta sig i Indien är en kostsam historia för brudens familj, som ska betala för ceremonin och festen som ofta pågår i flera dagar. Efter bröllopet flyttar indiska kvinnor av tradition hem till mannens familj och hon förväntas ha en rejäl hemgift med sig. Att kräva hemgift är sedan länge förbjudet enligt indisk lag, men alljämt mycket utbrett.
Surat i delstaten Gujarat är centrum för den internationella diamanthandeln. Mahesh Savani (längts bak i mitten på bilden) föddes i en familj som byggt en förmögenhet på ädelstenar. Han har själv aldrig behövt vända på slantarna, men en händelse för tio år sedan har affärsmannen själv beskrivit som ett slags uppvaknande.
Mahesh Savanis bror dog en kort tid innan hans båda döttrar skulle gifta sig. Savani trädde in och räddade vigseln och tillställningarna med motsvarande 150 000 kronor. Samtidigt började han fundera över vilka möjligheter som kvinnor som saknar föräldrar och släktingar har att bilda familj. Han ville hjälpa till och startade en fond tillsammans med sina bröder. Kvinnor kunde anteckna sig på listor på bland annat sjukhus. De senaste åtta åren har Mahesh Savani bekostat årliga massbröllop och sett till att 3 172 kvinnor fått en dag att minnas resten av livet. De nygifta får även gåvor till hushållet och en hemförsäkring.
Av årets brudar var tre kristna, de sitter längs fram på bilden i vita klänningar. Sex brudar var muslimer och resterande 252 hinduer.
Massbröllopet i Gujarat fick stor uppmärksamhet i indiska medier, men det kan inte jämföras med ett bröllop tidigare i december som beskrivs som det mest påkostade någonsin i Indien.
När Asiens rikaste person Mukesh Ambani, god för mer än 150 miljarder kronor, gifte bort sin enda dotter Isha sparades det inte på krutet. Bröllopet och flera fester i Italien, Rajasthan och Bombay kostade drygt 1,2 miljarder kronor, men då ingick underhållning av Beyonce och namnkunniga gäster som Hillary Clinton och John Kerry.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se "

"Minst 43 döda i attacken i Kabul

DN ONSDAG 26 DECEMBER 2018

Afghanistan. Dödssiffran stiger efter attacken mot en regeringsbyggnad i Kabul. Minst 43 människor dödades i dådet, de flesta civila. Det betyder att dådet är ett av årets dödligaste .

Det var mitt på måndagseftermiddagen lokal tid som en självmordsbombare i bil utlöste sin sprängladdning vid en regeringsanläggning i centrala Kabul. Skräckslagna människor bevittnade sedan hur män med automatvapen stormade huset. Flera personer hoppade ut genom fönstren för att fly attacken.
Men hundratals blev fast inne på anläggningen under flera timmar medan eldstriden rasade mellan gärningsmännen och säkerhetsstyrkor. Sedan de tre angriparna dödats kunde 350 anställda fritas.
De flesta som dödades i attacken var civila.
Hittills har 43 kroppar burits ut och transporterats bort från platsen, och tio skadade förts iväg med ambulans, enligt myndigheterna.

TT-AFP-Reuters "

”Statsapparat hålls stängd tills muren finansierats”

DN ONSDAG 26 DECEMBER 2018

USA:s statsapparat är fortsatt delvis stängd, sedan förhandlingarna mellan Demokraterna och Republikanerna misslyckats. På tisdagen meddelade presidenten att stilleståndet kvarstår – tills muren mot Mexiko är finansierad, rapporterar Reuters.

Stängningen av statsapparaten trädde i kraft på lördagen efter att de senaste veckornas budgetförhandlingar studsat mellan senaten och representanthuset.
Förhandlingarna om statsapparatens finansiering har gång efter annan låst sig, framför allt på grund av president Donald Trumps ultimatum – han vägrar godkänna en budget som inte säkrar finansieringen av en mur mot Mexiko.
Förhandlingarna fortsätter men ännu syns inga tecken på att en lösning kan vara på gång. På tisdagen meddelade Trump att hans tidigare besked står fast.
– Jag kan inte säga när statsapparaten öppnas igen, sade han under en videokonferens med amerikanska trupper utomlands, enligt Reuters.
– Vad jag kan säga är att den inte kommer att öppna innan vi har en mur, ett stängsel eller vad de väljer att kalla det, fortsatte han och sade att det viktigaste var att bygget levde upp till vad han lovat under sin valkampanj – en barriär för att hindra människor från att ta sig in i landet.
USA:s president tillbringade sin jul i Vita huset och beskrev under julafton hur han väntade på att Demokraterna skulle komma tillbaka

till förhandlingsbordet för att komma överens om en lösning för gränsen mot Mexiko.
”Så småningom kommer Demokraternas ovilja att komma överens ha kostat landet mer än den mur vi pratar om”, skrev han bland annat på Twitter, innan han på juldagen önskade det amerikanska folket en god jul.

Josef Svenberg
josef.svenberg@dn.se "

" Känslosamma utspel av Trump skakar börserna

DN ONSDAG 26 DECEMBER 2018

Den senaste veckans börsras förvärrades på julafton i USA med det största fallet på tio år. President Donald Trump skickade ut en tirad av självömkande meddelanden på Twitter som tycktes förvärra börsraset. På Google nådde antalet sökningar på ordet “lågkonjunktur” den högsta nivån sedan 2009.

Från radioapparater, butiker och taxibilar över hela New York strömmade det ut musik på julafton där en berömd julsång proklamerade att detta är den mest underbara tiden på hela året.
Men det verkade inte speglas hos börsen på Wall Street eller i Washingtons regering. I huvudstaden firades i stället julhelgen med att federala myndigheter stängts, efter att Trump inte fått kongressen att godkänna finansiering av gränsmuren mot Mexiko.
I New York rasade börserna på julafton i det största tappet sedan finanskraschen 2008. På Google nådde antalet sökningar på ordet “lågkonjunktur” den högsta nivån sedan 2009.
Börserna kan också ha skakats av finansministern Steven Mnuchin uttalande i veckan om att han ringt runt till de sex största bankernas chefer i USA för att försäkra sig om att de har tillräcklig likviditet, en typ av uttalanden som i vanliga fall bara sker under finanskriser.
December var den sämsta månaden för börserna i New York sedan 1931.
Donald Trump firade sin julafton ensam på Vita huset, i jakt på syndabockar för den politiska och ekonomiska utvecklingen. ”Jag är alldeles ensam (stackars mig)”, skrev han i en lång tirad på Twitter, där

han försökte ge Demokraterna all skuld för krisen i Washington, medan centralbanken fick all skuld för börsraset.
Trump kallade centralbanken “det enda problemet vi har i vår ekonomi” och gick till personangrepp på centralbankschefen Jerome Powell, som höjde räntorna förra veckan.
Douglas Brinkley, en erfaren historiker, kallade Trumps beteende “sorgligt och patetiskt” och jämförde honom med Charles Dickens bittra karaktär Ebenezer Scrooge. Peter Wehner, en moderat republikan som länge varit kritisk mot Trump, säger till Washington Post: “Det här är bilden av en vilsen och skadad själ. Det är något sorgligt och anmärkningsvärt med en president som är så isolerad och ensam. Han är som Kung Lear, som skriker i motvind”.
Stephen Greenblatt, en litteraturvetare på Harvard, gör i den nya boken “Tyrant” en rad implicita jämförelser mellan Trump och just Shakespeares Kung Lear, som är lika maktgalen som han är ensam och övergiven. “Även i system som har mängder av institutionella bromsklossar har den högsta befälhavaren fortfarande stor makt. Så vad händer om ledaren inte är mentalt kapabel för sitt ämbete? Det är fruktansvärt farligt att ha en regering som leds av någon som styrs av impulser”, skriver Greenblatt.
Trump avslutade julafton på Vita huset med en traditionsenlig ceremoni där presidenten svarar på telefonsamtal från amerikanska barn runtom i landet, som har fått löften om att presidenten ska framföra deras meddelanden till jultomten. I det första samtalet från en sjuårig pojke som hoppades få prata med jultomten sade Trump, enligt Vita husets presskår: “Tror du fortfarande på jultomten?”
Så länge Republikanerna i kongressen förblir lojala gentemot Trump är det svårt att tala om en isolerad president. Men efter Trumps beteende de senaste veckorna, med det kontroversiella beslutet att ta amerikanska trupper ur Syrien, krisen i förhandlingarna med kongressen som lett till att federala myndigheter tvingats stänga och nu veckans attacker på centralbanken, verkar det som att fler republikaner i kongressen börjat ifrågasätta Trump. Under hösten och vintern har Trump även fått allt svårare att hålla fast vid sin image som oövervinnlig.
Dussintals av hans närmaste medarbetare har åtalats eller dömts till fängelse. Han har tvingats lägga ner sin välgörenhetsorganisation och återbetala miljontals dollar i de gåvor organisationen fått. Hans privata finanser och företag står inför hårda granskningar av både Robert Muellers utredning, kongressen och de separata undersökningar som görs av stadens New York justitieminister. Nästa vecka tar Demokraterna dessutom över representanthuset vilket ger dem makt att inleda en rad nya utredningar i exempelvis underrättelsekommittén.
Det kan förklara varför en president som gärna vill framställa sig som osårbar nu börjar låta mer självömkande än vanligt.

Martin Gelin "

" Ledare: Mot skammens kultur gäller bara nolltolerans

DN TORSDAG 27 DECEMBER 2018

Afghanistan är det dödligaste landet för journalister. Den årliga sammanställningen från Reportrar utan gränser visar att 15 mediearbetare dödats i år, varav nio i ett dubbelt bombdåd i Kabul den 30 april.

Det är också ett av de allra farligaste länderna för kvinnor. Gång på gång hamnar landet i botten vad gäller säkerhet, inflytande, utbildning – i stort sett alla parametrar som påverkar kvinnors liv. Så sent som i augusti hamnade Afghanistan på en med Syrien delad sistaplats på ansedda Women, peace and security index.
Desto modigare av Expressens Magda Gad, kvinna och journalist, att verka i landet och rapportera om vardagens helvete för några av de kvinnor som är måltavlor i det veritabla krig som förs mot dem av landets män.
Hon intervjuar till exempel Sohaila, 12 år, som är gift med 60-åriga Ahmad. Han slår henne och tvingar sig till sex med henne: ”Det ger glädje till män när flickorna är väldigt små”, säger han utan att kommentera vad samma åldersskillnad ”ger” till flickorna.
Sohaila vill bli läkare. I stället för att gå i skolan tvingas hon att leva med en förtryckare gammal nog att vara hennes farfar. Mannen själv säger att det vore en ”skam” om hon utbildade sig. Om hon vill skiljas är det skam, vill hon gå ut ensam – skam.
En annan kvinna som Magda Gad mött är Nasrin. Hon är gift med en tio år äldre kusin. Han har våldtagit henne och slagit henne med en käpp eller med sin kalasjnikov. Till slut band han fast henne och tände eld på henne med bensin, hon fick ligga på sjukhus i åtta månader. När hon till slut kom ut ville hon besöka en kvinnojour. Det fick hon inte för sina manliga släktingar – det vore skam.
Tydligare än så här kan inte skamkulturen (också ökänd under namnet hederskultur) beskrivas. Kvinna som går på en trottoar utan manlig eskort – skam. Man som våldtar sin 12-åriga hustru – ingen skam.
Det är lätt att förtvivla om Afghanistan. Landet har slitits sönder av otaliga krig och en talibanregim som grymt och metodiskt gjorde sitt bästa för att trycka tillbaka landets kvinnor till medeltiden. Det plågas av korruption, klanfejder och knarkhandel.
Västvärlden har försökt med mångmiljardbistånd, invasioner och demokratibyggande. Ibland kommer rapporter om framsteg – ett val kunde trots allt hållas i oktober – men desto oftare om nya terrordåd, talibanoffensiver och slukhål där biståndsorganisationernas välmenta bidrag försvinner spårlöst.
Men för Sohailas, Nasrins och landets alla andra kvinnors skull kan vi inte titta bort. Uppgivenhet betyder bara att Ahmad och hans gelikar kan fortsätta med sin tortyr av de kvinnor som hela tiden annars hotar att bringa dem ”skam”.
Det är mycket svårt att påverka situationen på marken i Afghanistan, även om vi aldrig kan upphöra att försöka. Desto viktigare att vi också gör mer i Sverige för att bryta hederskulturens destruktiva påverkan på människor som kommit hit.
I början av december friades en man av Hovrätten för västra Sverige sedan han velat gifta sig med en 13-årig flicka med syrisk bakgrund. De två föräldrar som försökt tvångsgifta bort sin dotter till mannen fick bara villkorlig dom för förberedelse till äktenskapstvång. Domstolsutslagen är exempel på hur valhänt och mjäkigt Sverige, ännu efter decennier av debatt, hanterar hederskulturen.
Det finns bara ett sätt att hantera dessa frågor: nolltolerans.
DN 27/12 2018 "

"Om Putin hade haft rösträtt...

DN TORSDAG 27 DECEMBER 2018

Titeln ”Winning the internet, losing the election” är synnerligen välvald på en rapport från tankesmedjan Frivärld. Det nya partiet Alternativ för Sverige, AFS, skapat av avhoppare som tycker SD är för mjäkigt, vann på många sätt kampen om nätet. Valet var det inte i närheten av att plocka hem. Inte ens ett riksdagsmandat, inte ens en procent av väljarna.

Rapporten, av Henrik Sundbom, är en pedagogisk genomgång av hur Europas högerradikala partier arbetar. Den borde vara obligatorisk läsning för politiskt intresserade.
Rörelser som AFS passar Putins Ryssland perfekt. De delar samma världsbild och hjälper mer än gärna till att sprida berättelsen om ett liberalt Europa som håller på att kollapsa. Fienderna är invandrare i allmänhet och muslimer i synnerhet.
Metoderna är desamma på båda sidor av Atlanten. Det handlar om att söndra och härska. Människor ska skrämmas, hetsas upp och vända sig mot varandra. Medlen är framför allt nätkampanjer med extremt aktiva sympatisörer, falska Facebook- och Twitterkonton samt falska eller överdrivna ”nyheter”.
Ryska aktörer som Sputnik hjälper till, AFS-företrädare reser till Ryssland för inspiration och samarbetar med andra Putinvänliga, mer eller mindre högerextrema partier.
Sundbom konstaterar i rapporten att AFS fått oproportionerligt mycket täckning av ryska propagandakanaler, är den klart mest ryssvänliga kraften i svensk politik och uttrycker ”direkt stöd för Kremls åsikter”.
Märkligt att ett nationalistiskt parti så gärna frotterar sig med den enda främmande makt som i realiteten kan utgöra ett militärt hot mot Sverige.
Direkt efter fiaskovalet började AFS tala om fusk och förbereda sig för EU-valet i maj 2019. Om Putin hade svensk rösträtt är det lätt att räkna ut vilken valsedel han hade sträckt sig efter.

Erik Helmerson
erik.helmerson@dn.se "

" Ett år präglat av novitjok och vivörliv

DN TORSDAG 27 DECEMBER 2018

Novitjok
Senapsgas kände världen till, men fram till i mars visste inte många vad novitjok är. Någon hade försökt mörda en rysk ex-agent och hans dotter i södra England. Vapnet var ett extremt kraftfullt kemiskt stridsmedel, framforskat av Sovjetunionen under kalla kriget. Senare avled en person som råkade komma i kontakt med ämnet.
Storbritannien pekade snart ut den ryska militära underrättelsetjänsten GRU som skyldig. Det innebär i sin tur att attentatet var godkänt av Kreml.
Novitjok, i fredstid, på allmän plats. Att den vedervärdiga historien uppdagades kan möjligen bero på klantiga gärningsmän, men GRU ska nog inte underskattas. Synnerligen tänkbart är att Moskva ville låta dissidenter och exilryssar veta att de inte går säkra någonstans.
Annekteringen av Krim, överfallet på Ukraina, blodbadet på civila i Syrien, hackerattacker och nättroll mot västliga demokratier. Och novitjok. God jul önskar Putin.
Gunnar Jonsson

Ordning och reda
Inte *ett* ord utan tre. Dock har de sedan länge varit sammansvetsade till en verbal allians.
Som Margit Silberstein i våras påpekade i en kolumn på denna sida (6/3) har ”ordning och reda” varit ”svaret på i stort sett alla samhällsproblem”. Politikerna har tävlat om att kräva och lova ”ordning och reda” överallt: i statsfinanserna, i flyktingpolitiken, på arbetsmarknaden, vid kaffeautomaten.
Det kan tyckas konstigt att svenska politiker ansett sig särskilt behöva framhålla att de vill ha ordningen och redan. Vem vill inte ha ordning och reda i finanserna? Vem vill ha oordning och oreda på arbetsmarknaden?
Men formeln ”ordning och reda” har haft en annan funktion än att övertyga väljarna om att den ena eller andra partiledaren inte är en anarkist som bejakar kaos. Frasen har varit så omtyckt därför att den som uttalar den på en och samma gång friskriver sig från ansvar för allt som inte är ”okej” och framstår som en tuffing redo att röja upp i den röra andra skapat.
Ordning och reda var därför det som gällde före valet. Efteråt har vi, precis som Margit Silberstein förutspådde, sett betydligt mindre av det strävsamma paret.
Per Svensson

Vivörliv
Jag också. Tillsammans skakade orden tyvärr inte om en hel värld, men i alla fall delar. Stjärnor som kommit undan, ofta framför ögonen på omgivningen, gjorde inte det längre. Män som byggt sina små forum eller stora imperier fick se dem falla på egna meriter. Skyldiga fälldes och enstaka oskyldiga föll.
För när enskilda händelser sammanflätades till mönster blev det uppenbart för de allra flesta att det inte går att försköna beteenden som gör halva befolkningen ofri. Inte ens om man insisterar på att kalla det vivörliv. Det är förstås varken elegant eller spektakulärt att betrakta kvinnor som villebråd. Bara unket. Ibland rent av kriminellt. Det sistnämnda gjorde nog både offer och förövare en aning överraskade.
Och om vi redan tidigare var noga med att säga att ”inte alla män” är inblandade kan vi efter året lägga till: men nästan alla kvinnor.
Amanda Sokolnicki

Värdegrund
Ordet definieras i Nationalencyklopedin som ”de grundläggande värderingar som formar en individs normer och handlingar”. Men, konstaterar NE också, ”på senare tid har det blivit vanligt att även enskilda företag och organisationer formulerar sin egen värdegrund”. Jo tack. Ordet har kommit att betyda allt och ingenting. Det strösslas av politiker, företagsledare och Powerpoint-matadorer. Efter valet kunde DN avslöja att det till och med använts som argument för att regeringskansliets tjänstemän skulle slippa hantera en regering stödd av SD. De 261 undertecknarna av det brev som cirkulerade på kansliet gjorde sig, under värdegrundens paraply, till myndighetsaktivister, långt från det svenska tjänstemannaidealet att bita ihop och göra sin plikt.
En sak är klar: Den som har en bra värdegrund är trygg nog att inte hela tiden springa runt och prata om den.
Erik Helmerson

Praxis
Ordet kvalar inte bara in på årets lista. Trots att det normalt associeras med trist formalia har det slungats av politikerna i eldiga anklagelser ända sedan Fredrik Reinfeldts andra mandatperiod. Tidigare har det framför allt handlat om budgeten. Den här gången gällde det talmansvalet.
Det visade sig snart att det inte ens funnits någon gemensam praxis. De borgerliga partierna har hävdat principen att talmansposten ska tillfalla det största partiet i konstellationen som bildar regering, Socialdemokraterna har ansett att den ska gå till det största partiet i riksdagen. Förut gick det bra ändå. Det block som kontrollerade en majoritet kunde hävda sina principer.
Praxisbråken lär hänga med oss ett tag till. De utgör en del av anpassningen till en ny politisk verklighet, för vilken nya gemensamma normer måste förhandlas fram.
Martin Liby Troein

Sondera
Ord förändras med tiderna, får nya innebörder. Ta ”sondera”, exempelvis. Det kommer från franskans ”sonder”, som betyder ”borra”. Och, som Nationalencyklopedin lär oss: ”inom geofysiken bestämning av markens fysikaliska egenskaper på olika djup, t.ex. jordlagers tjocklek, deras fasthet samt djupet till fast botten”. I överförd bemärkelse betyder ”sondera” att undersöka, höra sig för – vilket förstås också är ett sätt att bestämma djupet till fast botten. Är det inte vackert?
Men i svensk politik har ordet denna höst fått ytterligare en innebörd, nämligen att göra teater av sökandet, ja man är så ödmjuk och öppen och gör sitt absolut yttersta för att hitta gemensam mark, men misslyckas därför att ingen annan velat komma en till mötes. Så står sedan den arma sonderaren där ensam och övergiven, med borren i hand! Upprepa. Till sist är terrängen så hålig att den blir svår att navigera. Det är vådan med denna strategi. Ty den som sonderar gropar åt andra faller ofta själv däri.

Lisa Magnusson "

" Michael Winiarski: 2018 sjöngs den auktoritära internationalen

DN TORSDAG 27 DECEMBER 2018

Under 2018 fortsatte den antidemokratiska högernationalismen sin frammarsch över världen. De Stora Starka Männen präglade åter ett år som också såg Europas två mest inflytelserika kvinnor tappa det mesta av sin tidigare maktställning.

Till den auktoritära internationalen – med machomännen Donald Trump, Recep Tayyip Erdogan, Xi Jinping och Vladimir Putin som galjonsfigurer – sällade sig under året Brasiliens nyvalde president Jair Bolsonaro, en ivrig förnekare av det hot som klimatförändringarna innebär.
Till det här grabbgänget kan också Saudiarabiens starke man, kronprinsen Mohammed bin Salman, räknas. Hans hjärtliga ”high five”-hälsning med Putin några veckor efter det bestialiska mordet på journalisten Jamal Khashoggi sade mycket om de två despoternas valfrändskap. Trump gick inte så långt, men han har klargjort att han tror mer på de saudiska och ryska ledarnas ord än på den egna underrättelsetjänsten CIA.
När det nya året randades såg det ändå inte helt tröstlöst ut. De våldsamma chockerna efter Trumps makttillträde och Brexit-omröstningen hade visserligen övergått till en mer gradvis uppluckring av det internationella systemet, med uppsagda klimatöverenskommelser och frihandelsavtal och hotande handelskrig. Samtidigt stack fascistiska krafter upp sina fula trynen på allt fler håll – såväl i USA, Centraleuropa som här i Sverige.
Men i Europa fanns det mitt i alla sprickor tecken på ökad stabilitet. Frankrikes Emmanuel Macron och Tysklands Angela Merkel bildade en motkraft mot Trumps isolationism och Putins aggressiva beteende i Ukraina.
Ett år senare har Europas tre stora M – Macron (1), Merkel (2) och (brittiska premiärministern Theresa) May (3)– tappat mark mot just de nationalistiska strömningar som Trump har uppmuntrat. MMM-trion har försvagats genom att inte gå i takt med folkopinionen i sina respektive länder.
Därmed har det EU-vänliga fransk-tyska radarparet förlorat mycket av sin styrka.
Macrons ställning är trots de våldsamma gatuprotesterna inte akut hotad, medan det ser värre ut för de två kvinnliga tyska och brittiska ledarna. Merkel är på väg att fasas ut som Europas drottning. Och en skadeskjuten May slåss för sitt politiska liv.
Precis som Trump ville spelar inte USA länge en ledarroll. Men Trumps hopp om en förbättrad relation med Ryssland har inte blivit verklighet, trots hans vurm för Putin.
Dessutom har Trump försvagats på hemmaplan. Dels genom att Demokraterna vann majoriteten i representanthuset, som blockerar hans möjlighet att få igenom lagar och statsbudget som han vill. Dels genom att presidenten jagas av en FBI-utredning som ska fastställa om hans valkampanj samarbetade med höga befattningshavare i Kreml för att vinna presidentvalet.

Michael Winiarski "

"Under mitt liv har mina två största tillgångar varit mental stabilitet och att jag är… verkligen smart."
"Donald Trump på Twitter 6 januari 2018. "

" Carl Johan von Seth: Tio år senare går finanskrisens spöke över världen

DN TORSDAG 27 DECEMBER 2018

Det globala finansiella systemet klarade sig med blotta förskräckelsen när Lehman Brothers gick omkull i september 2008. Tio år senare går finanskrisens spöke genom världsekonomin.

Lägg förkortningen CLO på minnet.
Så heter en släkting till det finansiella instrumentet CDO, vars namn en del säkert minns från 2008. Krisförloppet kretsade då kring de bolån som hade fogats ihop och skurits på tvären i till synes aptitliga skivor.
Resultatet visade sig vara giftigt.
CLO är företagslånens motsvarighet. I dessa värdepapper paketeras lån innan de säljs vidare i världen. I dag är marknaden värd över 1 000 miljarder dollar.
Tio år efter finanskrisen har världsekonomins totala skuldsättning också ökat med 20 procent.
Den totala summan lån motsvarar nästan 800 000 kronor per invånare i världen. Nytt rekord, enligt Internationella valutafonden, IMF, som har oroats över utvecklingen det senaste året. Även den tidigare amerikanska centralbankschefen Janet Yellen varnar nu för att de nya skräplånemarknaderna håller på att skapa instabila skuldberg.
Under 2018 är det inte minst krediterna i tillväxtekonomierna som har skapat turbulens. En lång period av återhämtning och exceptionellt låga räntor har lockat kapital till nya marknader. Pengar som nu skrämts i väg, i samband med att de amerikanska räntorna stigit och bnp-tillväxten i världen mattats av.
Det har skett samtidigt som högt värderade börser i USA och Europa har börjat gunga.
Aktiehösten har varit grå. Nästa år kan bli mörkare.
2008 bildades G20. Världens största ekonomier samlades då för att tala om akut krishantering efter Lehmankraschen, och ett av svaren var att länderna skulle avhålla sig från desperata protektionistiska infall.
Det gick ganska bra. Tills 2018, som blev året då protektionismens ande väcktes till liv. G20-jubileet i november överskuggades av handelskriget som USA:s Donald Trump har förklarat mot Kina.
”I’m a tariff man”, jag är en tullman, twittrade presidenten strax efter mötet, och knuffade börsindexen ytterligare en bit nedåt.
Europa har sina egna gengångare från eurokrisåren. Visserligen lämnade Grekland formellt sitt krisprogram tidigare i år, men i gengäld röstade italienska väljare fram en regering som snabbt blåste till strid mot EU:s budgetregler. Sedan dess har italienska banker skakat och räntorna stigit illvarslande. Krisen har visat att frågan om eurosamarbetets framtid i praktiken är olöst. Kaoset kring Brexit har distraherat från dilemmat.
Känslan av splittrad brytningstid lär vi inte hinna skaka av oss under 2019.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se "

"Handelskrig är bra, och lätta att vinna."

"President Donald Trump twittrar i ett tidigt skede av - handelskonflikten mellan USA och främst Kina. "

" Rymdsondens bilder avslöjar vit jul även på den röda planeten

DN TORSDAG 27 DECEMBER 2018

Kan julen vara vit även på Mars? Jodå, åtminstone i den nordliga Korolev-kratern, vars maffiga istäcke figurerar på ett julkort från Europas rymdsond Mars Express.

Kratern är ungefär 80 kilometer i diameter. På det montage Europeiska rymdstyrelsen (ESA) har sammanställt av bilder från flera överflygningar ser den ut att vara fylld med fin snö. Men bedömningen är att det snarare är is.
Och isen tros vara hela 1,8 kilometer tjock, vilket gör kraterns höjdskillnader mer dramatiska än Grand Canyon i USA.
Någon risk för töväder i kratern finns inte. Forskare kallar den för en köldfälla: ”Luften som blåser över isen kyls ned och sjunker, vilket skapar ett lager kalluft”, som lägger sig som ett lock ovanpå isen i kratern, skriver ESA.
Inte för att någon fälla behövs egentligen. Korolev ligger långt norrut på den röda planeten Mars, vid 78:e breddgraden – motsvarande ungefär norra Grönland på jorden. Liksom på vår planet är det nu dessutom mitt i vintern på Mars norra halvklot. Senaste midsommar var i november 2017, och eftersom Marsåret är mycket längre än jordåret kommer nästa först i oktober 2019.
Närmaste ”väderstation” till Korolev är USA:s robotbil Curiosity, som befinner sig långt söder om kratern, nära Mars ekvator. Där är julvädret enligt Nasas webbplats soligt med upp till 6 grader Celsius dagtid. Nattetid rasar temperaturen dock till mer än 70 minusgrader. Och vid Korolev-kratern lär det alltså vara ännu kallare.
Det gör platsen mindre spännande i jakten efter spår av liv på den röda planeten. I det fallet är det främst vatten i flytande form som är av intresse.
ESA och ryska Roscosmos ska 2020 göra ett nytt försök med en robotbil inom projektet Exomars, just för att leta efter spår av liv.
Enligt de senaste planerna, framtagna av bland andra forskare vid Luleå tekniska universitet (LTU), ska den landsättas kring 20 breddgrader norr om Mars ekvator.
Ett tidigare försök, landaren Schiaparelli, skickades till Mars 2016. Men inför landningen gick något snett, sonden kom in med alldeles för hög fart och krossades mot Marsytan.

TT "

Ukraina

DN TORSDAG 27 DECEMBER 2018

Precis som allt annat i dagens Ukraina har gudstron blivit en del av politiken. Nu har landet fått en egen ortodox kyrka – skild från den ryska. Det kan betyda nya slitningar med Moskva.
DN har besökt kyrkor från bägge sidorna i Kiev.

Snövita, rubinröda och klargröna. Varmt orange, djuplila och himmelsblå. Mässkrudarna som hänger sida vid sida i den lilla kammaren invid altaret är så vackra att jag inte kan se mig mätt på dem.

Inom den ortodoxa tron ska upplevelsen av Gud inte bara vara andlig, utan också sinnlig. En gudstjänst ska ge en föraning om prakten i himmelriket.
Men den ortodoxa kristendomen i Ukraina handlar inte bara om gudstro. Precis som allt annat i dagens Ukraina har den blivit en del av politiken.
Kriget mellan Ryssland och Ukraina ledde först till politisk skilsmässa. Sedan ekonomisk skilsmässa. Och nu till religiös boskillnad.
Ukraina ska få en egen ortodox kyrka. Det är på tiden, säger den 29-åriga ukrainska prästen Ivan Sydor.
– Ukraina är det enda ortodoxa landet i världen som inte har en egen kyrka. Det är självklart att vi ska ha det. Det handlar om rättvisa och inget annat, säger Sydor.
Den ortodoxa tron i Ukraina och Ryssland har samma andliga traditioner, samma liturgi och samma rötter. Ursprunget är den ukrainska huvudstaden Kiev – härifrån kristnades det medeltida riket Rus.
Men sedan 1686 ligger patriarkatet – ledningen – för den enda erkända ukrainska ortodoxa kyrkan i Moskva.
Nu ska den religiösa makten återvända till Kiev. I oktober meddelade Bartholomeus, patriark av Konstantinopel (patriark är namnet på högsta ledaren inom ortodoxa kyrkan) att Ukraina har rätt att grunda en egen kyrka. Den kommer att lyda direkt under det ekumeniska patriarkatet i Konstantinopel – det högsta beslutande organet i den öst-ortodoxa kyrkliga gemenskapen.
Ukraina har i själva verket redan tre ortodoxa kyrkor: Moskvapatriarkatet, Kievpatriarkatet och den autokefala kyrkan. Men de båda sistnämnda har fram till nu betraktats som utbrytare och inte erkänts av patriarkatet i Konstantinopel.
Bara Moskvapatriarkatet har varit legitimt. Den ukrainska statsledningen betraktar det som en säkerhetsrisk, ett verktyg för

Ryssland att hålla kvar sitt grepp om Ukraina. Kriget har ökat spänningarna och president Petro Porosjenko har systematiskt lobbat för en egen ukrainsk kyrka.
När Bartholomeus meddelade att han godkänner den nya kyrkan var reaktionen i Moskva kategorisk. Den ryska patriarken Kirill klippte omedelbart av alla relationer till Konstantinopel och anklagar nu Bartholomeus för att splittra den ortodoxa gemenskapen.
I mitten av december utsågs metropolit Jepifanij till ledare för den nya kyrkan inför en jublande människomassa utanför Sofiakatedralen – en av Ukrainas äldsta katedraler, som byggdes år 1037 och ingår i Unescos världsarvslista. Det är där vi nu befinner oss, i ett så kallat refektorium, som historiskt utgjorde munkarnas matsal. I dag är det en fungerande kyrka.
Ivan Sydor anser inte att någon rysk-ukrainsk gemenskap existerar.
– Kirill säger att ryssar och ukrainare är ett folk. Men det är vi inte. Vi är inte ett folk, inte en stat och inte en kyrka, säger han.
Kievpatriarkatet, där han jobbar som präst, grundades i början av 1990-talet då metropolit Filaret bröt sig ur Moskvapatriarkatet. Den autokefala kyrkan grundades år 1921 när Ukraina under en kort tid var självständigt. Det är dessa två kyrkor som nu har gått ihop för att bilda en ny, självständig ukrainsk kyrka.
Den nya kyrkan kommer att ha en roll som går utöver det religiösa. En av dess huvuduppgifter blir att stärka den ukrainska identiteten.
Sydor väljer ut ett gyllene, brokadbroderat, fotsida tygstycke – epitrachilion enligt den ortodoxa vokabulären – från garderoben i kapprummet. Han trär det över huvudet. Gudstjänsten ska snart börja. Det är inte så mycket folk i kyrkan och de flesta går omkring och tittar på ikoner.
– Folk vet ännu inte att vi har gudstjänster. De tror att byggnaden fortfarande är ett museum, säger han.
Under Majdanrevolutionen ställde sig Kievpatriarkatet entydigt på demonstranternas sida. Moskvapatriarkatet, den största och mäktigaste kyrkan i Ukraina med flest egendomar, intog en mellanposition där man uppmanade bägge sidor att undvika våld.
– Moskvapatriarkatet ska inte betraktas som monolitiskt. Där finns många präster som är lojala med Ukraina. Men under kriget har det funnits präster som vägrar begrava ukrainska soldater, och vissa har samarbetat med krigsherrar. Det har lett till att de har förlorat i popularitet, säger Vsevolod Samochvalov, biträdande professor i internationella relationer på Vesalius College i Bryssel.
Det var kriget som fick Jaroslava Misjtjenko, djupt troende ortodox, att byta kyrka. Jaroslava är journalist i Kiev och ryska är hennes modersmål, precis som för många andra Kievbor. Hon har alltid tillhört en församling som lyder under Moskvapatriarkatet.
– Det var en chock för mig när kriget började och det visade sig att Moskvapatriarkatets präster stöder Ryssland. De går emot sitt eget land! Jag kan inte gå till en kyrka där prästerna säger att vi ska älska dem som anfaller oss, säger Jaroslava Misjtjenko.
För några månader sedan tog hon det slutliga steget och bytte kyrka till Kievpatriarkatet. Hon deltar nu regelbundet i gudstjänster i en enkel liten träkyrka som ligger i Obolon i Kievs norra förorter.
Kyrkan ligger inklämd mellan gigantiska skyskrapor. Mot stadens kalla neonljus tecknar sig den lilla kyrkans kupol i plåt.
Inget guld, inget överflöd. Kievpatriarkatet är fattigt i jämförelse med det betydligt större Moskvapatriarkatet.
– Jag började gå här för tre månader sedan. Varje söndag tar jag nattvarden. Vår kyrka är enkel. Själv älskar jag stora katedraler med mycket guld, jag är svag för det bysantiska. Det ska vara högt i tak, kyrkan och sångerna är vår gåva till Gud, säger Jaroslava.
De finaste, rikaste kyrkorna i Ukraina tillhör nästan alla Moskvapatriarkatet. Kronjuvelen är Lavra, ett av världens äldsta

ortodoxa, fortfarande fungerande kloster. Det grundades år 1051 och anses vara den östra ortodoxins viktigaste andliga och intellektuella centrum.
Lavra ligger vackert i centrala Kiev, uppe på en strandbank med utsikt över Dnjeprfloden. Med sina 28 hektar, 11 kyrkor och katedraler, 250 munkar och en prästutbildning är Lavran en av Moskvapatriarkatets allra viktigaste egendomar. Det har också röstats fram som ett av Ukrainas sju underverk.
– Det borde vara självklart att när Ukraina får en självständig kyrka ska vi få kontroll över Lavran. Att den nu tillhör Moskvapatriarkatet är väldigt märkligt. Det är som om Kievpatriarkatet skulle äga Frälsarkatedralen i Moskva, säger Ivan Sydor.
Klockan åtta på morgonen träder vi in i Refektoriumkyrkan i Lavran. Den väldiga salen tar nästan andan ur en då man träder in – uppe i taket släpper en jättelik kupol in morgonljuset och ikonostaserna som hänger längst fram vid altaret är slösande praktfulla.
De troende kommer in, går en efter en fram till ikonerna, korsar sig och kysser dem. När gudstjänsten inleds är salen halvfull och det är råkallt. Två timmar senare är kyrkan proppfull och så varm att jag svettas i min yllejacka. Människomassan har effektivt värmt upp den råkalla byggnaden.
Alla står – ortodoxa kyrkor har bara några enstaka bänkar där det är tillåtet för barn och äldre att vila benen. Det doftar av brinnande vaxljus och rökelse. Präster i gyllene skrudar går i processioner uppför och nerför altaret medan körsången fyller salen. DN:s fotograf Anders Hansson har försvunnit upp till altaret, där han får instruktioner av Lavrans egna fotografer och kameramän. Att detta är en församling med stora resurser märker man tydligt.
När gudstjänsten är över dirigeras vi upp och ner för de isiga kullarna till en av Lavrans kontorsbyggnader. Metropolit Antonij, medlem i den Ukrainska ortodoxa kyrkans synod, väntar på oss i sitt arbetsrum.
Frågan om ukrainsk autokefali (att Ukraina ska få en egen kyrka) gör honom beklämd.
– Det är vi som är den ukrainska ortodoxa kyrkan. Jag förstår inte varför folk talar om oss som ”Moskvapatriarkatet”. Den ortodoxa kyrkan har ingen påve, vi fattar självständigt våra beslut. Moskva blandar sig inte i vad vi gör, säger metropolit Antonij.
Enligt honom är det bara hans egen kyrka som finns representerad över hela Ukraina. Moskvapatriarkatet äger 12 334 kyrkor i Ukraina, mer än någon annan kyrka. Kievpatriarkatet som kommer på andra plats har bara 4 921 kyrkor.
– Om Kievpatriarkatet tog över Lavran skulle de inte ens ha tillräckligt med munkar för att fylla klostret. Vem ska bo här? Har de tänkt göra ett museum av vårt kloster, som på sovjettiden?
Metropolit Antonij säger att hans kyrka aldrig kommer att gå med på att lämna över sin egendom till något annat patriarkat. Ukrainska staten har flera gånger aviserat att man vill ta över kontrollen över Lavran.
– Vi kommer att ta till civil olydnad i så fall. Vad det kan leda till vet jag inte. Vi har upprepade gånger avrått från att starta en sådan process.
Några dagar efter vår intervju gör ukrainska säkerhetstjänsten SBU en husundersökning hos metropolit Pavlo, som leder Lavran.
En föraning om kyrkokriget som kommer.

Anna-Lena Laurén "

"Fakta. Kyrkorna i Ukraina

Furst Vladimir I av Kiev, även kallad Volodymyr I, lät döpa sig år 988. Han beslöt därefter att kristendomen skulle vara religion i Kievriket.

Efter att mongolerna plundrat Kiev 1240 flyttades tyngdpunkten i det rusiska riket till Moskva. År 1686 placerades kyrkan i Kiev under Moskvas ledning.
I oktober 2018 meddelade de östortodoxa kyrkornas högsta beslutande organ i Konstantinopel att Ukraina ska återfå sin egen kyrka.
I mitten av december valde Kievpatriarkatet och den ukrainska autokefala kyrkan en gemensam ledare, metropolit Jepifanij, för den nya, erkända ukrainska kyrkan.
I dag finns tre ortodoxa och två katolska kyrkor:
1Ukrainska ortodoxa kyrkan (Moskvapatriarkatet) är sedan 1990 en autonom kyrka inom den rysk-ortodoxa kyrkan och den enda ortodoxa kyrkan i Ukraina som har nattvardsgemenskap med världens övriga ortodoxa kyrkor. Det är den största kyrkan i Ukraina.
2Ukrainska ortodoxa kyrkan (Kievpatriarkatet) grundades 1992 av metropoliten Filaret, som bröt sig ur Moskvapatriarkatet. Den har betraktats som en olaglig utbrytare och Filaret har varit utesluten ur den ortodoxa gemenskapen. Den 11 oktober beslöt patriarkatet i Konstantinopel att välkomna honom tillbaka.
3Ukrainska autokefala ortodoxa kyrkan grundades år 1921 under Ukrainas korta självständighet innan bolsjevikerna tog över makten. Den förbjöds under sovjettiden, då endast Moskvapatriarkatet godkändes.
4 Den grekisk-katolska, uniatiska kyrkan är störst i västra Ukraina. Dess liturgi och traditioner är ortodoxa, men den lyder under påven.
5Det finns också en liten romersk-katolsk kyrka.
Fakta. Patriark och metropolit
Patriark är den högsta positionen inom den ortodoxa kyrkan. Fem länder har egna patriarker: Bulgarien, Ryssland, Georgien, Serbien och Rumänien.
Ledaren för den ukrainska kyrkan får titeln metropolit. En metropolit är en hög biskop, i rang närmast under patriarken. "

" Ryssland ser den israeliska bombräden som en provokation

DN TORSDAG 27 DECEMBER 2018

Analys
Relationerna mellan Israel och Ryssland har hastigt försämrats efter tisdagskvällens israeliska flygattack mot en iransk vapendepå väster om Damaskus.Moskva hävdar att den israeliska operationen utsatte civila flygplan på väg att landa i Beirut och Damaskus för ”akut fara”, men anger inte vilka plan det i så fall skulle röra sig om.

Formuleringarna i de ryska kommunikéerna var påfallande skarpa med tanke på att attacken skedde långt från ryska baser i Syrien. Den israeliska bombräden, en av de mest omfattande under hela det syriska inbördeskriget, betecknades som ”en provokation”.
Enligt uppgifter från amerikanska säkerhetskällor sårades flera höga medlemmar av den libanesiska Hizbollah-milisen under explosionerna. De hade kommit för att ta emot en vapenleverans från Iran, enligt samma källor.
Enligt israeliska källor avfyrade de israeliska attackplanen 22 målsökande missiler från libanesiskt luftrum. De upptäcktes av radarn i Syriens ryskbyggda antiballistiska system S-300, som skickade luftvärnsrobotar mot dem. Den syriska motelden aktiverade det israeliska luftvärnssystemet Arrow och flyglarmet hördes över hela norra Israel.
S-300 har under hösten installerats hos syriska arméenheter på president Vladimir Putins order, sedan syriernas äldre ryska system S-200 av misstag skjutit ned ett ryskt militärflygplan i september.

Enligt de ryska talesmännen avfyrade de israeliska planen ”sexton målsökande missiler, av vilka fjorton prejades av det syriska luftvärnet”. Israeliska experter betvivlar denna uppgift.
För Moskvas del är de geopolitiska intressena sammanflätade med prestigeskäl. Ryssland har inte något emot att Iran får betala dyrt för sin närvaro i Syrien. Men det är oacceptabelt för den image som president Vladimir Putin vill projicera, att israeliska plan opererar ostraffat mot mål i Syrien, trots de ryska försvarssystemen.
Det är också oacceptabelt för den ryska vapenindustrin, som säljer systemen till många länder. Om Israel fortsätter göra som det vill i Syrien så kommer Ryssland att frestas ge Syrien det hypermoderna systemet S-400, för att avskräcka Israel.
S-400 erkänns av de israeliska försvarsplanerarna som en mycket farlig motståndare.
Men det innebär också en fara för den som använder det. Israel använder numera det senaste amerikanska stridsflygplanet F-35, som knappt syns på radarskärmar. Om S-400 inte kan mäta sig med F-35 så får det konsekvenser för både rysk och amerikansk vapenhandel, och nationell prestige.
Tisdagens israeliska attack är den första mot iranska mål sedan incidenten med det nedskjutna ryska spaningsplanet i september. Fast detta sköts ned av en syrisk luftvärnspjäs, anklagade Moskva Israel för de femton ryska offrens död, eftersom den syriska missilen avfyrats mot israeliska plan.
Stämningen mellan länderna har varit spänd sedan dess, och vissa bedömare har antagit att Putin förbjudit Israel att agera i Syrien.
Det är också den första israeliska attacken sedan USA tillgännagav sin reträtt från Syrien. Den kom bara timmar efter att premiärminister Benjamin Netanyahu beslutat att utlysa nyval den 9 april. Även om tisdagens attack planerades innan dess så kan man vänta fler liknande operationer mot iranska mål i Syrien under valkampanjen.
Netanyahu, som sedan en månad också är försvarsminister, vill göra klart för nationalistväljarna att varken Putins vrede eller Donald Trumps chockbeslut att lämna Syrien kommer att påverka Israels kampanj mot Irans närvaro där.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

" Här har DDR fått återuppstå – som demensterapi

DN TORSDAG 27 DECEMBER 2018

DN i dresden
De sjunger pionjärsånger, handlar med östmark och läser tidskrifter som godkänts av det styrande partiet. Ett äldreboende i tyska Dresden har låtit Östtyskland återuppstå – som demensterapi. Här får de boende hjälp att liva upp gamla minnen från hemlandet som inte längre existerar.

Det är en vanlig torsdag i november 2018, men 97-årige Werner Mehlhom är på besök i sitt hemland Östtyskland. Ur radion strömmar DDR-hits och på soffborden ligger tidskrifterna *Sibylle* och *Guter Rat*, årgång 1963. Lunchen – för dagen soljanka (en rysk gryta på stuvad kål) med gräddpudding till efterätt – serveras ur färgglatt porslin som har tillverkats i arbetarnas och böndernas socialistiska stat.
Utanför de stora fönstren pågår livet som vanligt, men här inne råder ett 1960-tal i östtysk tappning.
Werner Mehlhom har liksom de flesta andra boende på vårdhemmet Alexa i Dresden, i Tysklands östra hörn, svårt med minnet och lider av en demenssjukdom. Vissa kommer inte ihåg vad de heter, andra vet inte skillnaden mellan en gaffel och kniv och många frågar samma fråga om och om igen. Men med hjälp av sånger, bilder och vardagsföremål från hemlandet DDR kommer minnena tillbaka.
– Känner ni igen den här herren? undrar vårdbiträdet Doreen Weber och håller upp ett inramat fotografi.
En äldre farbror med markerade glasögon och fast blick tittar ut över matbordet där ett tiotal vårdtagare lyssnar uppmärksammat.
– Det är ju Erich!, ropar Werner Mehlhom och pekar förtjust på porträttet av DDR:s mångårige ledare Erich Honecker.
Idolporträttet är av samma typ som hängde på väggarna i offentliga byggnader och i många hem.
– Och hans fru hette Margot, fyller han rappt i.
Idén till att skapa ett Östtyskland i miniatyr föddes av en slump för fem år sedan då äldreboendet skulle bygga en biosalong i retrostil. Chefen Wolfram Gunter, en 50-åring som lagt ner sin själ i jobbet, lät sig inspireras av 1950-talet och inredde salongen med röda stolar och porträtt av gamla filmstjärnor. Han gav sig också ut på jakt efter ett lämpligt fordon att ställa i entrén, som en blinkning till dåtidens biotrend att parkera en skinande bil vid ingången. Gunter föll för en rödvit moped av det östtyska märket Troll som han hittade på Ebay, en modell som var populär i DDR bland dem som inte hade råd eller tålamod att ställa sig i kö för en bil av märket Trabant.
Snart upptäckte personalen att de äldre inte var särskilt intresserade av filmerna som visades på duken – men desto mer fascinerade av mopeden som parkerats i salongen. En kvinna som inte mindes sitt förnamn började plötsligt berätta detaljerade historier om utflykter hon gjort i ungdomen med en likadan moped.
– Hon visste precis var bensintanken satt, hur man gjorde när tändningen trasslade och hon kunde i detalj redogöra för resor hon gjort med mopeden, säger Wolfram Gunter.
Han bestämde sig för att förfina konceptet. Tillsammans med personalen har han dammsugit loppmarknader, andrahandsaffärer och nätbutiker efter vardagsföremål från landet som inte längre existerar. Resultatet är ett DDR i miniformat där det mesta påminner om ett förflutet på andra sidan Berlinmuren: möbler, bordsdekorationer, väggplanscher, tidskrifter, musik med mera. Här finns ett helt kök av normaltypen Ratiomat 95 och en imitation av en ”Kaufhalle” som var

den statliga livsmedelskedjan i Östtyskland, fast med ovanligt välfyllda hyllor.
Där står en uppsjö av hushållsprodukter som sedan länge försvunnit från marknaden: tvålen Spee, linser från Tempo, en mixer av märket AKA och vinylskivor från DDR-skivbolaget Amiga. Kunderna ”betalar” varken med euro eller med kreditkort, utan med kopior av östmark som valutan i DDR kallades. Porträtt av marxismens grundare Karl Marx och kommunisten Clara Zetkin pryder sedlarna.
Werner Mehlhom plockar förtjust upp ett paket tvättmedel för 1,25 östmark. Liksom de flesta andra produkter överlevde inte det den tyska återföreningen för snart 30 år sedan. Men i 97-åringens minnen lever det vidare.
– Det är det allra finaste av tvättmedel. Bättre kan man inte få.
Eftersom många ur vårdpersonalen är födda efter återföreningen eller var mycket unga när muren föll saknar de egna erfarenheter av livet i DDR. Här har det uppstått en möjlighet för de äldre att lära personalen något om sitt hemland och tricksen som krävdes för att klara vardagslivet före 1989: de bästa knepen för att få tvålen att räcka längre eller hur man håller liv i en sur kolugn.
I gemenskapsrummet har man låtit installera en kopia av en mossgrön kolugn som var den huvudsakliga värmekällan i många östtyska hem.
– Det krävs en hel del erfarenhet för att få liv i en kolugn. Och vi märker hur de växer när de får lära personalen om hur de ska göra, säger Wolfram Gunter.
Enligt Gunter går det inte att bota de äldres demenssjukdomar och inte heller att stoppa sjukdomsförloppet med hjälp av vardagsföremål. Däremot verkar det som om DDR-konceptet har gjort att fler blivit piggare, gladare och mer pratsamma än tidigare.
– Sedan vi skaffade de nya rummen kan människor som tidigare bara velat ligga till sängs plötsligt själv breda sin macka och gå på toaletten utan hjälp, säger han.
DDR som terapi alltså.
Men trots alla ansträngningar att låta Östtyskland återuppstå handlar det inte om att skapa en illusion av att tiden stått stilla, som i den prisbelönade filmen ”Goodbye Lenin!”. De gamla må ha svårt med minnet, men de är fullt medvetna om att de lever i 2000-talet.
– Vi håller inte på och låtsas att det är 1960-tal och att vi fortfarande lever i DDR, säger Wolfram Gunter och pekar mot gatan utanför de stora fönstren där moderna bilar susar förbi och en affisch som gör reklam för ett nytt mobilabonnemang pockar på uppmärksamheten.
Inte heller handlar det om att glorifiera en kommunistisk diktatur eller att odla en nostalgi inför ett totalitärt samhälle, betonar han.
– Vi vill inte ha DDR tillbaka. Vi är glada att den tiden är förbi. Det här handlar inte om politik utan om att lyfta fram positiva erfarenheter och minnen ur vardagen.
Och dit hör inte politik. Här firas inga militära segerdagar, inga pionjärläger iscensätts och man tilltalar inte varandra med *kamrat (*Genosse). Här gäller herr och fru som tilltal, precis som i de flesta andra sammanhang i Tyskland. Bland de boende finns både de som jobbade för kommunistpartiet och för den hemliga polisen Stasi – och regimkritiker som suttit i Stasis ökända fängelser. Men politiken i DDR talas det sällan om.
– Det är inte vår uppgift att bearbeta historien. Vi går inte igenom vem som varit offer och vem som varit förövare tidigare i livet. Det här handlar inte om politik, utan om att ge de äldre livsglädje och ett gott slut på livet, säger Wolfram Gunter.
Så blir det dags för sångstund. Fru Fischer har somnat vid matbordet men vaknar till när de andra nynnar på folkvisan ”Du, du liegst mir im Herzen”. Hon skiner upp, missar inte ett enda ord i texten.
Sedan följer ett samtal om tiden på teatern, om makar och fruar som gått bort och om hur livet förändrades efter Berlinmurens fall och den

tyska återföreningen. Werner Mehlhom uttrycker en sorgsenhet över landet som inte längre finns.
– Allt var så praktiskt i vårt land. Vi levde gott och anständigt, säger han.
Vännen Eckbert Claus, som inte riktigt minns sin ålder, nickar.
– Fast för mig var ändå murens fall en befrielse. Vi blev fria och kunde resa till västra Tyskland för första gången, säger han.
Men Werner Mehlhom skakar på huvudet.
– Fast där fanns ändå inget att se!
Delar av inredningen påminner om 1970-talet.
”Good Bye, Lenin!” är en tysk långfilm från 2003 av regissören Wolfgang Becker som handlar om familjen Kerner i Östtyskland. Mamman i familjen är engagerad i det styrande kommunistpartiet och DDR:s framtid, medan pappan lämnat familjen och flytt till Västtyskland. Kort före Berlinmurens fall hamnar mamman i koma och missar processen då Tyskland återförenas. När hon vaknar upp ur koman bestämmer sig de två barnen för att undanhålla sanningen för mamman och ge sken av att Östtyskland lever vidare.
Sjuksköterskan Doreen Weber och Ilse Plaschke som bor på äldreboendet i Dresden där Östtyskland är tillbaka. Miljön väcker minnen hos de äldre som är piggare och mer pratsamma än tidigare.
”Det är ju Erich!”, ropar Werner Mehlhom när han ser bilden på det forna DDR:s ledare Erich Honecker.
På hyllorna finns hushållsprodukter som sedan länge försvunnit.

Wolfram Gunter
Lina Lund
lina.lund@dn.se "

”Ryssland hjälpte Trump i valrörelsen”

DN 27 DECEMBER 2018

"Ryssland gjorde bedömningen att Donald Trump skulle vara den mest fördelaktiga presidenten och använde botar och falska nyheter för att hjälpa honom under valkampanjen 2016, enligt den tidigare chefen för underrättelsetjänsten Mossad.

– Ryssarna granskade kandidaterna inför det amerikanska presidentvalet 2016, och beslöt vilken av dem som bäst passade deras syften, säger Tamir Pardo, som tidigare var chef för israeliska Mossad.
Pardo, som ledde Mossad 2011–2016, talade under en elektronikmässa i Tel Aviv om de nya internethoten mot demokratierna. Dessa hot, spådde Pardo, kommer att bli mer dramatiska i framtiden.
– Trumps medverkan var inte nödvändig för att verkställa hotet. I ett jämnt val kan en insats som den ryska fälla utslaget, men detta går aldrig att bevisa inför domstol.
Pardo jämförde bruket av virtuella och massproducerade nätaktörer med hotet från kärnvapenspridningen åren efter andra världskriget:
– Då bildades IAEA för att hindra spridning. Dess succé var inte total, men utan dess insats hade vi knappast suttit här i dag. Vi måste nu upprätta ett liknande internationellt organ för att gemensamt bekämpa botar och fake news.
Ett viktigt första steg, menar Pardo, vore att sätta stopp för möjligheten att öppna Facebook- och Twitterkonton utan att betala ett öre:
– Tänk er att varje konto på nätet måste kopplas till ett bankkonto. Bankkonton kan vi kontrollera. Bara detta skulle komplicera sabotörernas uppgift oerhört.

Långt viktigare än punktinterventioner i val, underströk Pardo, är de sekundära effekterna:
– Inga vapen och inga ryska militära insatser skulle ha kunnat åstadkomma vad som nu pågår i USA: Ett samhälle som sliter sig självt i stycken. Liknande saker händer i nästan alla länder.
Paradoxen, som vi först nu börjar få upp ögonen för, är enligt Pardo att de fientliga krafternas främsta allierade är verktyg som vi vant oss vid att betrakta som allierade: de egna mobiltelefonerna och våra käraste applikationer.
Pardo medgav att Rysslands experter på området hör till de främsta i världen, tekniskt sett:
– Men deras operationer tyder inte på något större förnuft. De lämnar oftast spår efter sig som gjort det möjligt för oss lägga ihop två och två.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

" Drabbade öbor flyttas i hårt väder

DN TORSDAG 27 DECEMBER 2018

Indonesien. Myndigheter försöker nu rädda människor på öarna i det tsunamidrabbade området till säkrare platser, eftersom ett rejält oväder med kraftiga regn och höga vågor har dragit in.

Området runt vulkanen Anak Krakatau mellan Java och Sumatra, som rasade på julafton och orsakade en kraftig tsunami, har också drabbats av vädrets makter. Hittills har 430 personer konstaterats avlidna efter tsunamin, 159 personer saknas och 1 495 personer är skadade.
Räddningsstyrkor försöker evakuera invånarna, men det är komplicerat och riskabelt. Höga vågor och störtregn gör att räddningsarbetet försvåras. Särskilt på de mest avlägsna öarna.
Hundratals människor är strandade, och sammanlagt har nästan 22 000 människor evakuerats med helikoptrar och båtar sedan tsunamin slog till.
Även på ställena dit de evakuerade nu förs råder svåra förhållanden. Tusentals människor har blivit hemlösa och många människor bor i tält.

TT-Reuters-AFP "

" Nya rutiner införs efter att ännu ett barn dött i förvar

DN TORSDAG 27 DECEMBER 2018

Efter att en åttaårig pojke avlidit i ett amerikanskt förvar meddelar den ansvariga myndigheten att man nu ska genomföra nya hälsokontroller på alla minderåriga i dessa förvar, samt se över sina rutiner för omhändertagna barn. Samtidigt släpper myndigheten en tidslinje över pojkens tid i förvaret, som varade flera dagar längre än rekommenderat.

Pojken från Guatemala blev under tisdagen det andra barnet på kort tid att dö i ett amerikanskt förvar vid gränsen mellan USA och Mexiko. Tidigare i december avled en sjuårig flicka, också hon från Guatemala, några timmar efter att hon tagits till ett förvar.
De aktuella förvaren sköts av den amerikanska myndigheten för tull- och gränssäkerhet, CBP. Enligt AP är det ovanligt att CBP behåller omhändertagna immigranter i förvar längre än ett par dagar, innan de lämnas över till andra myndigheter. Enligt riktlinjerna bör immigranter inte hållas i gränsförvaren, som vanligtvis är mindre och har färre tjänster att tillgå, i mer än 72 timmar.
Den åttaårige pojken, som tog sig in i USA tillsammans med sin pappa, satt i förvar i över en vecka innan han dog.
CBP har ännu inte lämnat någon kommentar om anledningen till den långa förvarstiden. Däremot har man släppt en tidslinje över händelseförloppet från omhändertagandet fram till pojkens död.
Enligt denna greps pojken och hans pappa vid lunchtid den 18 december, i närheten av gränspassagen vid El Paso, Texas. De kördes sedan till ett närliggande förvar för att påbörja utredningsprocessen.
Där blev de kvar i två dagar innan de flyttades till ett annat förvar, varifrån de sedan flyttades på nytt efter ytterligare två dagar. CBP redovisar att det löpande genomförts flertalet hälsokontroller och att pojken och hans pappa fått både måltider och tillgång till dusch och hygienartiklar.
På julaftonsmorgonen noterade en anställd att åttaåringen hostade och ”hade glansiga ögon”, varefter han kördes till sjukhus med misstänkt influensa. Läkarnas diagnos blev först vanlig förkylning, men efter att pojken fått 39,4 graders feber skrevs han ut med penicillin och febernedsättande medicin.
Tillbaka på förvaret började pojken bli illamående och kräkas. Enligt CBP tog pappan beslutet att ytterligare vård inte var nödvändig, då pojken ”hade börjat känna sig bättre”. Ingen sjukvårdare fanns i tjänst på förvaret, så när symtomen förvärrades igen några timmar senare togs beslutet att återvända till sjukhuset.
Under transporten dit förlorade pojken medvetandet, och väl på sjukhuset kunde han inte återupplivas. Han dödförklarades strax innan midnatt natten mot juldagen, lokal tid. Ingen dödsorsak har fastställts i nuläget.
Efter pojkens död, som CBP:s chef Kevin K McAleenan kallar ”en tragisk förlust”, utlovade myndigheten en oberoende utredning av händelsen. Senare meddelades även planer på både kortsiktiga och långsiktiga åtgärder.
Bland annat ska det genomföras nya hälsokontroller på alla barn i CBP:s förvar. Andra myndigheter ska kopplas in vid transporter och lokalerna ska förbättras så det finns en större medicinsk beredskap. Även rutinerna vid hantering av minderåriga ska ses över.

Fredrik Tano "

" Trump på julbesök hos soldater i Irak

DN TORSDAG 27 DECEMBER 2018

Irak. USA:s president Donald Trump gjorde ett oannonserat besök till de amerikanska trupperna i Irak på annandagen med hustrun Melania Trump. I samband med sitt besök passade Donald Trump på att försvara sitt beslut att kalla hem de omkring 2 000 amerikanska militärerna från Syrien.

– Jag tror att många människor kommer att börja tänka som mig. Det är dags för oss att börja använda våra huvuden, sade Trump i samband med besöket.
Presidenten sade dock att han inte hade några planer på att kalla hem de amerikanska militärerna från Irak.

TT-Reuters "

" Japans beslut om att ta upp valjakt igen får hård kritik

DN TORSDAG 27 DECEMBER 2018

Japan drar sig ur Internationella valfångstkommissionen (IWC) och börjar till sommaren jaga val kommersiellt i egna territorialvatten. Otroligt trist för det globala miljöarbetet, tycker svenska Greenpeace.

Enligt den japanska tidningen Sankei bestämde regeringen vid ett möte på tisdagen att hoppa av IWC. Nu är regeringens mål att återuppta den kommersiella jakten på val i sommar, vilket IWC inte tillåter.
Samtidigt slutar Japan jaga val i antarktiska vatten och på övriga södra halvklotet.
Japan har hittills bara fångat val i vad man sagt vara forskningssyfte, men enligt många har köttet från forskningsvalarna ändå hamnat på matborden.
Nu blir alltså valjakten erkänt kommersiell.
– Det är fruktansvärt tråkigt. Den här är en av de största internationella överenskommelserna på havsområdet, säger Frida Bengtsson, ansvarig för havsmiljöfrågor på svenska Greenpeace.
Varför Japan hoppar av Internationella valfångstkommittén kan hon bara spekulera om, men kanske har det att göra med att IWC:s mandat varit på väg att utvidgas.
– Man har velat utvidga IWC:s arbete så att det inte bara handlar om valfångst, utan om havsmiljö i stort, som fiskeredskap och föroreningar. Kanske vill Japan markera mot detta.

TT-AFP-Reuters "

”Många är fascinerade av människans grymhet”

DN TORSDAG 27 DECEMBER 2018

Mörk turism – att besöka platser associerade med död, lidande eller det makabra –har blivit ett växande fenomen.”Det vi människor har gemensamt är ju döden. Vi dras mot det mörka”, säger John Lennon, forskare i ämnet.

Det är en förvånansvärt vacker skog. De smala träden växer så tätt att man bara kan se tio meter framför sig. Rötterna slingrar sig som trinda huggormar runt markens lavastenar. Ett rep markerar den del av skogen som är förbjuden att besöka. Bakom stigen som leder in i grönskan ligger Aokigahara, också känd som Japans “självmordsskog”. Vid platsen som ligger i skuggan av det världsberömda berget Fuji finns det informationsskyltar riktade mot besökare som överväger att ta livet av sig. En mörk del av landets historia tänker nog de flesta – ett fascinerande resmål tänker andra. Aokigaharaskogen är ett av de omtalade målen för vad som kallas mörk turism – platser särskilt starkt associerade med död, svårt lidande eller det makabra. Skogen är dock ett av de mer extrema exemplen på denna form av turism. Andra reser till platser som koncentrationslägret Auschwitz-Birkenau, 9/11-minnesmärket i New York, Andravärldskrigsmuseet i New Orleans, fängelseön Robben Island i Sydafrika och Tuol Sleng-museets samlingar om folkmordet i Kambodja. De är alla exempel på mörk turism.

– Många är fascinerade av människans grymhet mot andra människor. Oavsett om det handlar om slagfält, fängelser eller platser där tortyr, massmord eller lönnmord har ägt rum, konstaterar John Lennon, professor och chef för the Moffat centre for travel and tourism på Glasgow Caledonian University. Han myntade termen med sin kollega Malcolm Foley 1996 och de har tillsammans skrivit boken ”Dark tourism – the attraction of death of disaster”.

– Denna fascination speglas också i samhället genom bland annat böcker film och tv. Intresset för människans mörka sidor är fortfarande otroligt stort. De märks så klart också inom turismen.

Var kommer detta intresse ifrån?

– Vi är fascinerade av någonting vi alla kommer att uppleva, tror jag. Det vi människor har gemensamt är ju döden. Vi dras mot det mörka, svarar Lennon.

Han betonar att det är svårt att säkert mäta om denna form av turism har växt i popularitet under åren, men noterar att platser som kan definieras som mörk turism får allt fler besökare. Ett stort resmål är Auschwitz-Birkenau. Besöken på detta museum och minnesmärke över Nazitysklands folkbrott har ökat de senaste åren. 2017 reste 2,1 miljoner personer till förintelselägret, 44 000 av dem var svenskar.

– Det är inte bara ”mörka turister” som besöker platser associerade till fenomenet mörk turism. Det är väldigt få som åker på semester för att enbart besöka dessa platser. De kan ha kommit till landet eller regionen av en annan anledning, kanske för att besöka vänner och familj eller medverka på exempelvis en konferens, understryker Lennon.

Utvecklingen syns världen över. När resesajten Tripadvisor publicerade sin lista 2018 över de tjugofem populäraste museerna i världen hade sex anknytning till fenomenet. 2006 öppnade forskningsenheten Institute for dark tourism research på University of central Lancashire i England med fokus på just mörk turism.

Har mörk turism några värden som den traditionella turismen saknar?

– Jag hoppas det. De här platserna finns bevarade så att vi inte glömmer vår historia. Vi håller dem öppna för att bevara bevisen för att dessa grymma händelser faktiskt har inträffat.
Några resmål inom den mörka turismen kan klassas som mer extrema, däribland Japans självmordsskog och aktiva krigszoner. I Netflixdokumentärserien ”Dark tourist” (2018) besöker journalisten David Farrier några av de mer kontroversiella exemplen, till exempel den mördade narkotikagangstern Pablo Escobars privata fängelse ”La Catedral” i Colombia, den radioaktiva kuststaden Fukushima i Japan och till Milwaukee för att vandra i seriemördaren Jeffrey Dahmers fotspår. Var går gränsen mellan turism, voyeurism och exploatering?
En person som definierar sig som mörk turist är Peter Hohenhaus. Sedan 2014 driver han en sajt på nätet om fenomenet.
– Den stora merparten av all mörk turism är helt oproblematisk. Men det finns naturligtvis exempel där gränserna inte är lika självklara. Det är där etiska dilemman uppstår.
Han poängterar att han själv aldrig skulle besöka Japans självmordsskog, en plats dit David Farrier åker i Netflixserien.
– Ett respektfullt beteende är ett måste. Du ska inte förolämpa någon. Jag skulle aldrig åka till aktiva krigszoner eller pågående katastrofer, men sådana platser utgör bara en liten del av den mörka turismen.
Hohenhaus har aldrig intresserat sig för ”färdigpaketerade” resor. Hans huvudsakliga intresse kommer från ett samtida historieintresse.
– Många av de mest berömda museerna i världen är i dag klassade som resmål för mörk turism. Men alla andra platser som jag har besökt kommer naturligtvis aldrig bli mainstream. De är ställen som inte bara kräver fysisk ansträngning utan även psykologisk och intellektuell sådan, säger han. Det mest emotionellt krävande resmålet som han besökt är minnesmärket Murambi för folkmordet i Rwanda.
Intresset för olika former ovanliga resmål har Peter Hohenhaus haft sedan barnsben. Han har nu besökt åtta hundra platser i över åttio olika länder och försäkrar att det varit mycket lärorikt.
– Det mörka i mörk turism refererar för mig inte till någonting som är moraliskt tveksamt, utan till vår samtids mörka verklighet. Mörka händelser i vårt förflutna och hur vi minns dessa, betonar han.
Som mörk turist åker du ständigt till platser förknippade med död och katastrofer, som du sedan kan lämna för att återvända hem. Ser du en problematik i dessa tillfälliga nedslag?
– Jag förstår inte varför det skulle vara ett problem. Det kan ju appliceras på alla typer av resor – äventyrsresor eller strandsemestrar till fattiga platser som Sri Lanka eller Kuba till exempel. Och om jag åker till ett resmål med en mörk historia som en mörk turist så engagerar jag mig i alla fall i den historien. Jag ignorerar den inte.
Sverige är inte känt för resmål som lockar mörka turister. Hohenhaus berättar att Vasamuseet är en av huvudstadens få attraktioner med anknytning till fenomenet. Inom paraplybegreppet faller dock bunkerturism, ett utforskande av övergivna underjordiska anläggningar, byggnader och samhällen. Lars Hanson är en svensk bunkerturist och anordnar träffar där nyfikna turister får besöka sådana platser.
– Det finns många sådana i Norden, men det har blivit svårare att anordna turer i berganläggningar med tanke på hur världsbilden ser ut just nu när vi börjar rusta upp vårt försvar. Många anläggningar som inte använts sedan kalla krigets dagar tas nu i bruk igen.
Varför växer den mörka turismen också i Sverige?
– Jag tror det har att göra med att historieintresset ökar i samhället. Man behöver inte åka världen runt för att hitta de här objekten eftersom vi har anläggningar från andra världskriget och kalla kriget som fortfarande är i bra skick.

Lars Hansson klargör att han själv inte kallar sig för en mörk turist, främst för att få vet vad det innebär.
– Det finns också en risk att man skulle kunna misstolka mina intentioner. Fast vanliga svenska turister som till exempel besöker krigsskådeplatser har ingen aning om att de också har varit på en plats för mörk turism.

Amanda Tosto "

”Är det en blinkning mot Svenska Akademien?”

DN TORSDAG 27 DECEMBER 2018

"Hilda Hellwig regisserar Molières fräcka ”Lärda kvinnor” som premiärspelas den 15 februari på Göteborgs stadsteater. En uppgörelse med ”snobberi, högmod, hyckleri och fåfänga i de fina salongerna”.

1 Vad gör denna pjäs från 1672 relevant i dag?
– Molière är oerhört intressant när det gäller hur vi människor reagerar som trendkänsliga varelser. Hur vi försöker anpassa oss till olika grupperingar och vara inne för att bli älskade. Alla problem hos den sekulariserade människan kan du se i hans pjäser och hyckleri är hans absolut viktigaste tema. Jag har en längtan att på nytt göra andra pjäser av Molière, som ”Misatropen” och ”Don Juan”, svarar Hellwig om pjäsen .

2 Din uppsättning har undertiteln ”sex, lögner och akademier” – är det en blinkning mot Svenska Akademien?
– Ja, men när vi planerade pjäsen så trodde vi inte att den skulle bli så aktuell. Under arbetets gång har vi naturligtvis blivit inspirerade av verkligheten, men den handlar ju om en litterär klubb och om uppblåsta poeter så det är inte så konstigt.

3 Vad menar du är särskilt tänkvärt i detta trehundrafyrtiosex år gamla verk?

– Den är en skrattspegel också mot vår tid. Det är många goda skratt och den blir absolut ett samtalsämne efter att man sett föreställningen.

Georg Cederskog
georg.cederskog@dn.se "

" Time markerar mot det dödliga våldet 2018

DN TORSDAG 27 DECEMBER 2018

Time Magazine brukar alltid utse någon nu levande människa till ”årets person”. För första gången bryter tidningen traditionen och sätter den mördade saudiske journalisten Jamal Khashoggi på omslaget. Han blir enligt redaktionen ”person of the year” för att markera det dödliga allvaret i alla verkställda hot mot världens journalister och därmed den krympande ytttrandefriheten.

Fram till mitten av december hade minst 52 journalister fått sätta livet till under 2018 bara för att de förmedlat nyheter som misshagat makthavare och kriminella organisationer. Time lyfter i ett läsvärt nummer även fram tre levande journalister som gjort särskilt viktiga insater under året: Maria Ressa (Filippinerna), Wa Lone och Kyaw Soe Oo (Myanmar). Plus tidningen Capital Gazette i Annapolis, USA, redaktionen där fem journalister mördades i juni.
Time noterar kallt att 2018 varit ett riktigt skitår för demokratin och friheten i världen.

Jan Eklund
jan.eklund@dn.se "

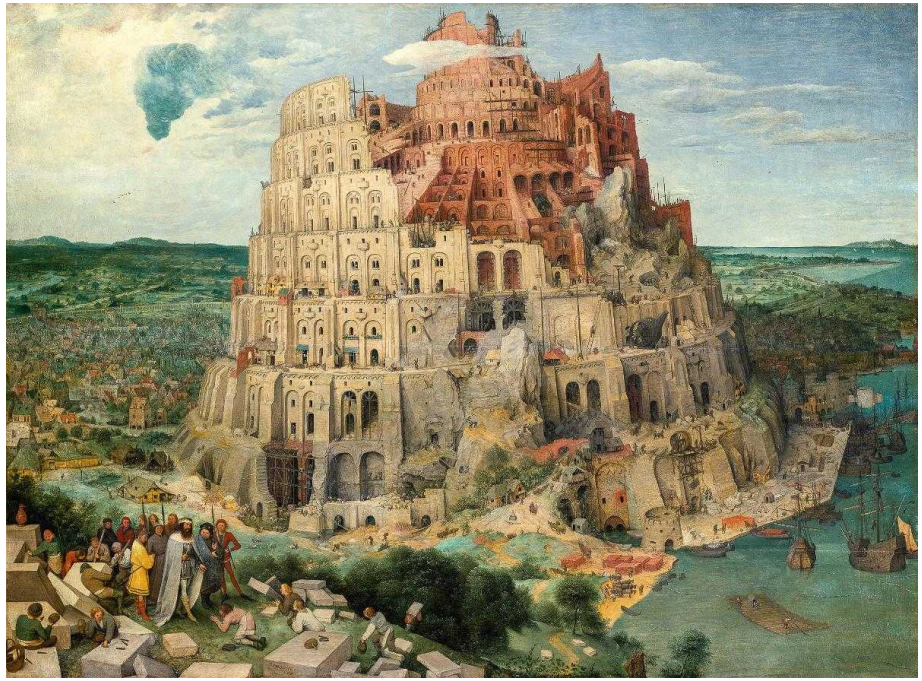

"Mäster Bruegel stod för tolerans och medkänsla

DN TORSDAG 27 DECEMBER 2018

Kunsthistorisches Museum i Wien kan skryta med den största utställningen någonsin med den flamländske 1500-talsmästaren Pieter Bruegel den äldre. En oförglömlig upplevelse, skriver Birgitta Rubin.

”Bruegel”
Kunsthistorisches Museum, Wien. Visas t o m 13/1.

”Once in a lifetime.” Bruegelutställningens slogan om ett unikt tillfälle i livet hamras in i all information från Kunsthistorisches Museum i Wien. Uppblåst reklam kan tyckas – men faktum är att denna hittills största retrospektiv tillägnad den berömde 1500-talsmästaren sannolikt aldrig kan göras om. Någonsin. Verken är alltför gamla, sköra. Och ovärderliga, i pengar såväl som prestige räknat.
Kunsthistorisches Museum äger själv flest målningar i världen av flamländaren Pieter Bruegel den äldre – tolv stycken. De lånas aldrig ut, men till 450-årsjubileet av konstnärens död har museet nu lyckats få substantiella inlån. Lockbetet var delaktighet i ett omfattande restaurerings- och forskningsprojekt, precis som vid den stora Hieronymus Bosch-utställningen häromåret.
Kunsthistorisches Museum har därför all rätt att skryta om denna extraordinära möjlighet att se hela 30 av 40 erkända målningar, plus ett stort antal teckningar och gravyrer, av konstnären som kallats Bonde-Bruegel. Han som revolutionerade landskaps- och genremåleriet med myllrande vinterscener och livliga bondemotiv.
Det är en oförglömlig utställning. När jag äntligen kom i väg till Wien var onlinebiljetterna slut sedan länge och presskortet min räddning. Men man kan köa på plats, till museets dagliga släpp av ett ospecificerat antal biljetter.
Köa får man även räkna med inne i utställningen – inför vartenda verk. Själv blev jag smått desperat av den trögflytande massan av besökare från halva världen. Audioguider och mobilkameror gör att publiken fastnar framför bilderna och dem som lutar sig fram för att se bättre utlöser larm. Det tjuter oavbrutet under mitt besök.
Oundvikligt, tror jag. Pieter Bruegels vida kända ”vimmelbilder” är som egna små världar, med en makalös mängd fint penslade detaljer. Människor, djur och ting är stundtals bara några millimeter stora. För att lindra frustrationen – och öka fascinationen – erbjuds publiken hemsidan insidebruegel.net. Där kan alla fritt surfa in i extremt högupplösta bilder av museets egna Bruegelmålningar.
Det svindlar. Här går det att närstudera tavelpartier ända ner till två millimeters nivå, kompletterat med röntgen-, 3D- och infraröd fotografi.
Den nya tekniken avslöjar senare övermålningar men framför allt noggranna underskisser och avgörande ändringar av ”Mästarens hand” – undertiteln på katalogen. Där presenteras alla forskningsrön om utställningens cirka 90 verk, med tekniska diskussioner i relation till olika bildtolkningar genom tiderna. Detaljstudier liksom materialanalyser presenteras även i några mindre salar på museet.
Utställningen är omväxlande kronologiskt och tematiskt hängd. Inledningsvis får publiken möta de viktigaste Bruegelsamlarna, däribland några habsburgska härskare tillsammans med prominenta borgare i konstnärens hemstad Antwerpen. Pieter Bruegel var eftertraktad och högt betald redan under sin korta livstid, med endast 17 års bevarad produktion.
Kunskapen om konstnärens liv är ytterst knapphändig. Han föddes någon gång mellan 1525 och 1530, eventuellt i det lilla samhället Breugel eller i Antwerpen, och levde sina sista år i Bryssel, där han dog 1569. Troligen fick han sin konstnärliga utbildning i Pieter Coecke van Aelsts studio i Antwerpen. Där lär han även ha skolats i miniatyrmåleri av dennes hustru Mayken Verhulst (vilket förklarar den utsökta detaljeringen). Parets dotter Mayken blev senare Bruegels hustru. De hann få två söner, Jan och Pieter, som båda blev konstnärer och fick egna söner som också målade.
I raden av Bruegels elaborerade teckningar armbågar jag mig fram till en tidig pastoral scen, där en ko mjölkas intill en tiggare, som smygtittar på ett kärlekspar – där mannens hand är uppkörd under

kvinnans kjol. Intill hänger ”Konstnären och konnässören”, den senare med en symbolisk penningpung i handen. Bildens åldrade konstnär, med bister blick och penseln i högsta hugg, har länge ansetts vara Bruegel själv.
Men han dog ju redan i 40-årsåldern, så numera tror experterna att Bruegels ärende var att kritisera giriga spekulanter på dåtidens konstmarknad. Precis som Banksy, när han nyligen lät strimla en av sina målningar på auktion, kommenterar konstförmedlaren Daniel Uchtmann. Han ger mig några pusselbitar till Bruegels senmedeltida värld och bildtradition.
Eftersom så lite är känt om konstnärens liv och kreativa process, hopar sig frågorna: var Bruegel moralist eller fatalist, optimist eller cyniker, humorist eller filosof, folklorist eller intellektuell?
En av få saker konsthistorikerna vet säkert är att Bruegel gjorde en studieresa till Italien 1552–54. Troligen bekostad av det förlag i Antwerpen som transformerade hans teckningar till koppargrafik, som är rikligt representerad på utställningen.
Efter Bruegels långresa dyker minnesbilder från Alperna ständigt upp i ett slags ”världslandskap”, med mäktiga berg mixade med flamländska slätter. Men i ungdomen var han framför allt influerad av Hieronymus Bosch, vilket tidigt gav honom epitetet ”Den andre Bosch”.
Föregångarens surrealistiska himmel- och helvetesvisioner var väldigt populära i mitten av 1500-talet och en sal ägnas åt Bruegels religiösa motiv, med makabra scener och burleska figurerna uppenbart inspirerade av Bosch. ”Dödens triumf”, som ägs av Pradomuseet, är dock den mörkaste helvetetsskildring jag har sett. Domedagen är passerad och arméer av skelett mördar allt i sin väg. Inte ens de rikaste och mäktigaste skonas, och längst ner i vänster hörn försmäktar en kung, utstyrd som en habsburgsk härskare.
Bruegels allra största målning, ”Kristus bärande på korset”, är utställd utan ram. Detta för att visa hur tunn träpannån är. Men i denna myllrande golgatascen är Kristus bara en liten figur i mitten, omgiven av människor upptagna av helt andra saker. Konstnären visar dock medkänsla med Jesu moder Maria, som ingår i förgrundens sörjande grupp. Ett av Bruegels centrala teman syns vara allmänhetens blindhet eller bristande engagemang i medmänniskors lidande.
En nyckel till Bruegels världsbild kan vara hans vän- och kundkrets i den kosmopolitiska hamnstaden Antwerpen, som bestod av prominenta handels- och vetenskapsmän. Flera av dem var medlemmar i den religiösa sekten Schola caritatis, som verkade för tolerans och opponerade sig emot de härskande katolikernas dogmatism och brutala avrättningar av kalvinistiska ”kättare”.
Ingen vet säkert om Bruegel var medlem av Schola caritatis men experterna är eniga om att han delade dess humanistiska ideal. Man vet också att han gjorde utflykter till landsbygden för att under täckmantel delta i bondebröllop och festivaler. Han ”wallraffade” alltså, studerade verkligheten. Och till skillnad från tidens satiriska bondeskildringar så lät han bönderna behålla sin värdighet, även om han också skämtade om allmogens seder och bruk.
Curatorerna gör en stor sak av att man nu visar två versioner av Bruegels mäktiga vision av Babels torn. Tornet i museets egen tavla bär spår av Colosseum i Rom, medan det senare, högre och mörkare tornet omringas av hotande ovädersmoln. Men vardagslivet pågår för fullt i byggnaderna.
Utställningen stoltserar även med fyra av Bruegels sex årstidsmålningar, däribland ”Jägarna i snön” från 1565. Ett incitament till konstnärens folkkära vinterbilder var den klimatomställning han upplevde under sin livstid, kallad “den lilla istiden”. Sjöar och kanaler frös, och i förgrunden till nämnda scen pulsar jägarna fram i snön, med ett koppel hundar i släptåg. Landskapet öppnar sig mot en vy med berg i bakgrunden och på isarna i mitten leker påpälsade barn och vuxna.

Bruegel fortsatte livet ut att smyga in religiösa motiv i många målningar. Här fastnar jag särskilt för ”Konungarnas tillbedjan i snön”, där Maria, Josef och Jesusbarnet skymtar i vänster hörn. De tre vise männen knäböjer anonymt i kylan, medan snön faller i mjuka tussar över den flamländska bondbyn.
En av Bruegels mest älskade bilder är annars ”Vinterlandskap med fågelfälla”, som finns i mer än 130 bevarade kopior. Båda sönerna kopierade faderns målningar, men främst Pieter Bruegel den yngre, vars verksamhet blir belyst i utställningens näst sista rum.
Min aktning för dynastins grundare växer för varje rum. Man blir varse hur skickligt han byggde upp sina kompositioner, hur han ledde betraktarens blick. Bruegels bildlösningar är djupt originella, med innovativa motiv och figurer hämtade även från illuminerade böcker, gobelänger och teatern.
Curatorerna utmanar en ensidigt moralistisk läsning av hans bilder och verkstexterna landar oftast i öppna tolkningar – vilket känns helt rimligt och trovärdigt. Bruegels mångbottnade bildspråk röjer en konstnär som var lika kvick som kritisk.
Det vimlar av omen i hans bilduniversum: hål i isen, fångstfällor, korpar. Och så den omtalade ”Skatan på galgen”, målad året före hans död, då det 80-åriga nederländska frihetskriget stod för dörren.
Den tekniska genomgången av Bruegels verk visar att hans sociala kritik inte tåldes under de kommande ofredsåren, då man bland annat målade över döda människor och sjuka barn i hans vimmelbilder. Erotiska antydningar kunde också ryka, som en utstående byxpung och ett par som vänslas på höloftet i ”Bondebröllopet”.
Detta mästerverk avslutar utställningen, intill den fartfyllda ”Bondedansen”. En minimal narr, i bildens centrum, är den enda figuren som möter publikens ögon och tittar rakt in i vår tid.

Birgitta Rubin birgitta.rubin@dn.se "

" Kulturprofilen överklagar våldtäktsdomen till HD

DN FREDAG 28 DECEMBER 2018

Kulturprofilen Jean-Claude Arnault överklagar hovrättens dom till Högsta domstolen. Han dömdes till två år och sex månaders fängelse för två fall av våldtäkt.

På onsdagen mottog Högsta domstolen ett överklagande från kulturprofilen Jean-Claude Arnault, som yrkar på att åtalet ogillas i sin helhet. Han har beviljats anstånd till den 28 januari med att utveckla grunderna för varför ärendet ska tas upp i HD.
Jean-Claude Arnault dömdes i september i tingsrätten till två års fängelse för ett fall av våldtäkt begången mot en kvinna för sju år sedan. Domen överklagades av både försvaret och åklagaren och hovrätten dömde mannen för ytterligare ett fall av våldtäkt till fängelse i sammanlagt två år och sex månader.
Maria Ulfsdotter Klang, justitiesekreterare vid Högsta domstolen, säger att HD bara ger prövningstillstånd om domen kan bli prejudicerande eller om synnerliga skäl föreligger. Högsta domstolen kommer att ta ställning efter den 28 januari när kompletteringarna till överklagandet lämnats in.
– Då kommer de rimligtvis ha fört fram varför de vill ha ett prövningstillstånd. Dokumentet de har skickat in nu innehåller i princip bara yrkandet, säger Maria Ulfsdotter Klang.
Generellt brukar det ta ett par veckor från att HD börjat titta på en överklagan till att rätten tar ställning, enligt Maria Ulfsdotter Klang.
Jean-Claude Arnaults försvarsadvokat Björn Hurtig sade efter hovrättens dom att man tänkte överklaga och att hans klient fortsatt

hävdar sin oskuld. Kammaråklagare Christina Voigt har tidigare sagt att hon tror att det är osannolikt att HD beviljar prövningstillstånd.

John Falkirk
john.falkirk@dn.se
Hanna Fahl
hanna.fahl@dn.se "

" De svagaste drivs ut i skogen efter förbud mot hemlöshet

DN FREDAG 28 DECEMBER 2018

Kan man förbjuda hemlöshet? Ungern kan – och har som första land skrivit in i grund- lagen att man inte får bo på gatan. Sedan den 15 oktober kan hemlösa fängslas och bli av med husdjur och ägodelar. Många flyr från polisen och ut i skogen.

Barnabás Balogh är bara 47 år gammal, men ser ut att vara minst 60. Han har ett stort ostyrigt skägg och sveper en tjock jacka om sig mot kylan.
– Jag har haft en blodpropp i benet, säger han och pekar på sitt vänstra lår. Men jag går inte till läkare, de vill bara amputera.
Vi träffar Barnabás på Klauzál tér, ett torg i Budapests gamla judiska kvarter där ett par tre hundra luggslitna män och kvinnor får fläskgryta, överkokt pasta och var sin chokladtomte. Varje söndag året runt delar en frivilligorganisation ut mat här.
I 22 år har Barnabás levt på Budapests gator, säger han. Dessförinnan arbetade han i en gruva i östra Ungern. Han har en exfru och två barn i Milano. Ibland hjälper han till i en blomsterbutik mot lite bröd.
– Jag sover hellre på gatan än i ett härbärge. Där är så mycket bråk och så riskerar du att bli rånad. Det har hänt mig fem gånger.
Sedan den 15 oktober riskerar sådana som Barnabás Balogh att gripas av polisen och hamna inför rätta, enbart för att de inte har ett hem. Då trädde en ny lag i kraft som gör det olagligt att ”ha permanent hemvist på allmän plats”.
Att göra hemlöshet olagligt har funnits på regeringens agenda länge. Redan 2012 stiftade premiärminister Viktor Orbáns regeringsparti Fidesz en liknande lag, men den fick tummen ner av konstitutionsdomstolen eftersom den ”inskränkte människors värdighet”.
Efter några års betänketid bestämde sig regeringen helt sonika för att ändra konstitutionen – vilket är möjligt tack vare Fidesz ”supermajoritet” på mer än 66 procent. Sålunda är Ungern nu det enda land i världen som förbjuder hemlöshet i sin grundlag.
Polisen kan varna en hemlös tre gånger – gärna under samma dag – och sedan gripa honom eller henne. Ägodelar och husdjur beslagtas och den hemlöse kan straffas med upp till 90 dagars inlåsning i häkte. Ett tiotal har hittills förts inför rätta.
Regeringen framställer lagen dels som en ordningsfråga, dels som en humanitär åtgärd, ett sätt att få in folk i stugvärmen. Enligt Orbáns talesman Zoltán Kovács satsar den ungerska staten mer än flera västländer på att bekämpa hemlöshet, och har avsatt motsvarande 282 miljoner kronor till detta för 2018.
Samtidigt hävdar hjälporganisationer att det finns 30 000 hemlösa i Ungern, men bara 11 000 sängplatser på härbärgen.
Regeringens kritiker ser lagändringen som ännu ett sätt för Orbán att attackera de allra svagaste, efter att hans parti i tre år har koncentrerat sig på att måla upp flyktingar och muslimer som den stora faran – i ett land där såväl flyktingar som muslimer lyser med sin frånvaro.
– Det här är helt enkelt ett sätt att värva röster genom att få bort stinkande, aggressiva människor från gatorna, säger Sándor Ésik, en advokat som har engagerat sig i frågan om de hemlösa.
Vi träffar Ésik på hans arbetsplats med utsikt över Ungerns magnifika parlamentsbyggnad. Det exklusiva kontoret, där han normalt sysslar med att lösa tvister mellan företag, är så långt ifrån de hemlösas värld man kan komma.
– Det här är ju inte mitt fält alls, men jag såg en sändning på nätet från en av de första rättegångarna mot en hemlös kvinna och det gjorde mig rasande att se hur hon behandlades, säger advokaten.
Han startade en namninsamling mot lagändringen som på tre dagar skrevs på av över 1 000 jurister, inklusive flera domare. Målet är att få konstitutionsdomstolen att ta upp den nya lagen, och ett par fall har redan hänvisats dit.
Jag påpekar att konstitutionsdomstolen domineras av ledamöter tillsatta av Fidesz – och att alla de domare som röstade nej till det förra försöket att förbjuda hemlöshet har ersatts i dag.
– Jag vet det, men som jurister måste vi gå den lagliga vägen. Vad nästa steg blir får vi se senare, säger Ésik.

– Det som gör mig upprörd är hur man använder brottsbalken. Brott är ju något man begår, inte något man hamnar i. De som är hemlösa har ju inte blivit det med flit.
Budapest har förändrats mycket de senaste 20 åren. I dag finns här allt en modern storstadsbo kan önska sig – veganrestauranger, hyrcykel-appar och ölsorter med namn som ”Crazy scientist”.
Men nymodigheterna är inte för alla. För dagens Ungern är ett land med stora klyftor.
På kommunisttiden bodde alla billigt i likvärdiga, ofta mycket torftiga lägenheter. Sedan privatiserades i princip hela bostadsbeståndet över en natt.
Resultatet är ett väldigt ojämlikt boende, där en liten elit bor på samma nivå som de mest välbeställda i Stockholm eller Wien, medan folk med vanliga yrken ofta får ta flera jobb bara för att ha råd med en tvåa.
Statssubventionerat boende, som skulle kunna fånga upp de sämst ställda, existerar i princip inte. Det är en av anledningarna till att många är hemlösa.
På härbärget Res i Budapests 6:e distrikt finns sängplatser för ett 50-tal kvinnor. Vi talar med ett par av dem – 31-åriga Nikolett vars mor mördades av hennes far, 41-åriga Gizike som flydde från en våldsam man.
Gemensamma nämnare för de flesta kvinnorna här är att de har utsatts för våld av sina närstående. Många har dessutom psykiatriska diagnoser av olika slag. Vissa av dem delar sin tid mellan gatan och härbärget.
Men att det skulle handla om självvald hemlöshet är svårt att tro.
– Jag har hört om den nya lagen och jag tycker inte om den, säger Nikolett.
– Jag varnade en hemlös vän som ville flytta till Budapest. De kommer att ta hunden ifrån dig sa jag, så hon vågade inte komma.
Föreståndaren Endre Buzás är frustrerad över att man förbjuder hemlöshet utan att göra något åt problemet, utan att se till att öka antalet sovplatser. Hans organisation har inte fått ett öre mer sedan lagen trädde i kraft. Bidragen från staten har inte ökat på tio år.
– Resultatet är att många hemlösa drar sig undan från sina vanliga platser i tunnelbanan och portgångar av rädsla för polisen. De flyttar ut i skogen. De försvinner. Nu kommer vintern och många riskerar att frysa ihjäl.
En kväll följer vi med Gabriella och Gyuri, två socialarbetare från Röda korset som gör sin runda bland hemlösa i Budapests utkanter. Här träffar vi de allra mest utsatta, de som i praktiken lever utanför samhället.
Vissa har bott i skogen länge, andra kan ha flyttat ut under hösten.
I ett övergivet skjul lever Ferenc och Gyuliana, ett mycket slitet par som verkar satsa mer på att föda sina katter än sig själva. Kvinnan är sjuk och de två socialarbetarna försöker övertala paret att ta henne till läkare eller till ett härbärge.
– Hon vill inte, hon är rädd att hon ska dö då, säger mannen. Röda korset-medarbetarna lämnar de två med några extra stearinljus.
En bit längre bort möts vi av en skylt med texten ”Varning – området bevakas av kameror och en hund”.
Han som har satt upp skylten heter Robert, är 65 år gammal och har mycket riktigt en hund, men inga kameror. Han visar runt i sitt hem som är ett mindre skrotupplag med resterna av en gammal bil och allsköns prylar huller om buller. Han har också två gäss och tre hönor. Sovplatsen är en madrass i ett skjul utan dörr.
Robert har hört talas om den nya lagen. Men han är inte rädd för polisen.
– Jag känner dem, de kommer inte att röra mig. Vad ska de göra, det här är ju inte allmän plats?

Det stämmer inte. Skogen är allmän plats, upplyser de båda socialarbetarna. Och Robert äger definitivt inte sitt ”hem”.
Ändå finns mycket som talar för att polisen varken kommer att röra honom eller många av de andra hemlösa som vi ser på gatorna under några dagar i Budapest.
På två månader har bara ett tiotal hemlösa hamnat inför rätta. Flera av dem vi talar med, på matutdelningen och på härbärget, säger att poliserna inte bryr sig om dem.
Ferenc, en man som tältar i skogen, berättar att polisen just hade varit på besök, men i ett helt annat ärende. De hade inga invändningar mot hans ”permanenta hemvist”.
– Det stämmer, säger advokaten Sándor Ésik.
– Våra poliser är redan utarbetade och har för lite resurser. Nu har de fått en uppgift till på halsen. Jag tror att många väljer att se mellan fingrarna på de hemlösa.

Ingmar Nevéus "

"Fakta. Förbudet skrevs in i grundlagen

Ungerns parlament antog i juni en ändring i grundlagen som gör det förbjudet att ”ha permanent hemvist på allmän plats”. Samtidigt har ändringar gjorts i brottsbalken, som reglerar straffen för hemlöshet. Sedan den 15 oktober riskerar hemlösa – efter tre varningar från polisen – att få tillgångar och husdjur beslagtagna, och att dömas till upp till 90 dagars inlåsning i häkte. Ett tiotal personer har hittills dömts för det nya brottet.
Enligt hjälporganisationer finns cirka 30 000 hemlösa i Ungern, varav de flesta i Budapest. På härbärgen finns runt 11 000 sovplatser.
Enligt den ungerska Helsingforskommittén kostar det skattebetalarna motsvarande 3 500 kronor att låsa in en hemlös i en månad – långt mer än hyran för en mindre bostad.

"Nu höjs risknivån för vulkanen

DN FREDAG 28 DECEMBER 2018

Indonesien höjer nu risknivån för den vulkan som orsakade lördagens tsunami och har krävt över 400 liv. Flygplan dirigeras om och människor uppmanas hålla sig borta från kusten. Oro finns för att en ny tsunami sköljer in över det katastrofdrabbade landet.

Fem dagar efter att en tsunami tog minst 430 liv på öarna Sumatra och Java höjer de indonesiska myndigheterna varningsnivån för vulkanen Anak Krakatau till näst högsta. Det var ett utbrott där som låg bakom tsunamin som tvingade 20 000 att evakuera och skadade 1 500 människor.
Nu varnar myndigheterna för att vulkanens aktivitet kan utlösa en ny flodvåg. Flygplan styrs om och ingen får komma närmare än fem kilometer från vulkanön. Samtidigt uppmanas boende vid kusterna att hålla sig borta från strandkanten. Ett lager av aska ligger nu på byggnader, bilar och växter som påminnelse om vulkanens aktivitet. Myndigheterna råder de som går ut att ha på sig glasögon och skydda ansiktet.
Tsunamin i lördags överrumplade turister, fiskare och småföretagare när den drog in och förstörde hem, bilar och ryckte upp träd. Någon varning utgick inte och befolkningen klagar på att de fått knapphändig information om hur de ska agera när naturkatastrofer inträffar, trots att de är vanliga i Indonesien.
Visserligen installerade landet ett uppgraderat varningssystem efter flodvågen annandagen 2004, då över 100 000 indoneser miste livet. Men det har inte fungerat ordentligt sedan 2012, enligt flera rapporter. Det trots att Indonesien enligt Björn Lund, seismolog vid Uppsala

Sumatra
Bandar Lampung
20 km
INDONESIEN
Sunda-
sundet
Anak Krakatau
Höjd: 268 m ö h
Serang
Jakarta
Tanjung Lesung
Pandeglang
Java
Grafik: Maria Westholm
Satellitbild: Google
Källor: BBC, Björn Lund, Uppsala universitet.

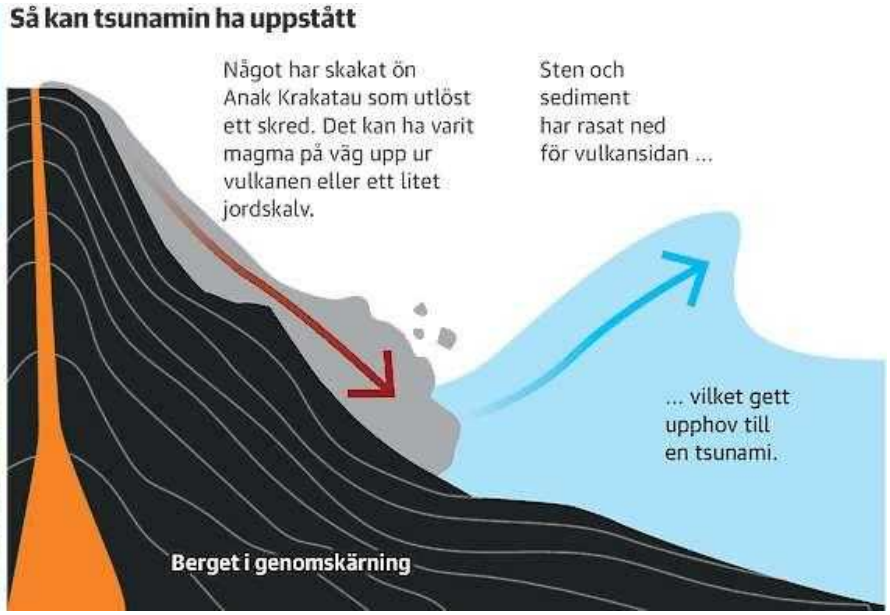
Så kan tsunamin ha uppstått
Något har skakat ön Anak Krakatau som utlöst ett skred. Det kan ha varit magma på väg upp ur vulkanen eller ett litet jordskalv.
Sten och sediment har rasat ned för vulkansidan ...
... vilket gett upphov till en tsunami.
Berget i genomskärning

universitet, har väldigt många seismiska mätningsstationer och uppgifter om jordbävningar kommer i realtid.
Problemet är att de bojar på djupt vatten som ska utlösa en tsunamivarning inte har underhållits. Dessutom når inte varningar ut till den indonesiska befolkningen.
– Där kan man titta på Japan som har ett system som snabbt sänder ut varningar till folk via sms eller appar. Samtidigt har man automatiska system som stänger av och stoppar tåg och tunnelbanor som är in närheten av området. Det fungerar väldigt bra generellt.
– Det skulle så klart vara fint med ett så väl utbyggt system också i Indonesien. Men det kräver infrastruktur och är förstås också en fråga om ekonomi. Det är stor skillnad på de ekonomiska förutsättningarna i Indonesien och Japan, säger Björn Lund.
Och även om det indonesiska varningssystemet hade varit intakt skulle det inte ha hjälpt vid lördagens katastrof. De system som finns upptäcker tsunamier som utlöses av jordbävningar, inte av vulkaner.
– De varningssystem som finns triggas av jordbävningar. Om det sker en stor jordbävning i ett område där man förväntar sig en tsunami går tsunamisystemet igång oavsett om man vet om det blir en stor våg eller inte. Ett vulkanutbrott ger inte samma utslag på de seismiska mätarna, säger Björn Lund.
Det som utlöste tsunamin i lördags var förmodligen ett undervattensskred. Det kan ha uppstått genom att magman tryckte sig upp genom vulkanen som skakade och sedan fick ett skred längs sidan ner under vattnet, enligt Björn Lund.
Nu råder oro för att samma sak kan hända igen.
– Eftersom det har varit ett skred kan det finns mer gammal lava som ligger längs vulkansidorna som kanske inte är helt stabila. Det skapar oro för att det ska komma ett skred till och att det skapar en ny tsunami. Men något måste sätta igång det hela och att förutspå risken för det är jättesvårt, säger Björn Lund.
Att en tsunami orsakas av en vulkan är ovanligt. Senaste gången Björn Lund känner till är när Krakatau exploderade 1883. Det ledde till en jättekatastrof som tog 36 000 människors liv. Det är ur den vulkanen som Arnak Krakatau har bildats.
Arbetet med att hjälpa de människor som drabbades i lördags är fortsatt intensivt.
– Läget är fortsatt svårt för alla som har skadats och är evakuerade. Många har förlorat nära och kära, sitt hem och kanske sin inkomstbringande verksamhet, säger Fredrik Hammarbäck, pressansvarig på Röda Korset i Sverige.
Internationella Röda Korset har 400 personer som deltar i räddningsarbetet. En stor utmaning är att nå fram till de drabbade. Vägar är svårframkomliga efter att infrastrukturen delvis har förstörts.
– Förutom att se till att de 20 000 personer som behöver hjälp får tillgång till mat, hygienpaket och filtar jobbar vi och myndigheterna med att röja undan och se till att människor håller sig från strandkanten, säger Fredrik Hammarbäck.
Indonesien ligger i den så kallade eldringen i Stilla havet och är ofta utsatt för naturkatastrofer. I år har varit det värsta på över tio år sett till antalet dödsoffer. För bara ett par månader sedan dog över 2 000 personer när en jordbävning och tsunami drabbade ön Sulawesi och i somras dog över 500 i en jordbävning på Lombok.

Marianne Björklund
Fakta. Tsunamin i Sundasundet "

"Minst 430 personer dog i tsunamin på öarna Sumatra och Java i lördags.
150 personer saknas fortfarande och 1 500 är skadade.
Runt 20 000 har tvingats lämna sina hem.
Det är tredje stora naturkatastrofen på Indonesien i år.

Landet ligger tillsammans med bland annat Nya Zeeland, Filippinerna, Japan , Alaska och ner över USA:s västkust i den så kallade eldringen känd för hög tektonisk aktivitet som utlöser många vulkaner och jordbävningar.
Den ö-båge som utgör Indonesien är resultatet av att den australiska tektoniska plattan trycks ner under den indoeuropeiska. "

" Oro över 5G-nät från kinesisk jätte

DN FREDAG 28 DECEMBER 2018

Försvarsminister Gavin Williamson är ”djupt oroad” över den kinesiska teknikjätten Huaweis inblandning när Storbritannien går över till 5G-nät.

– Jag känner en stor oro över att Huawei håller Storbritannien med 5G-nät. Det är någonting som vi borde titta mycket noga på, säger han till The Times och tillägger: ”Vi måste erkänna det faktum som nyligen blivit känt: att den kinesiska staten ibland agerar på ett skadligt sätt.”
Tidigare har chefen för den brittiska underrättelsetjänsten MI6, Alex Younger, varnat för att Storbritannien måste fatta beslut om företag som Huawei ska ges inflytande.
Centrala England är tänkt att bli först ut med att testa 5G-teknologin i stor skala.
Huawei har varit i hetluften sedan USA försökt svartlista bolaget internationellt och dess Kanadachef gripits. Västländer är rädda för att telekombolaget kan fungera som en trojansk häst för Kinas säkerhetstjänst.
USA:s president Donald Trump överväger att i ett presidentdekret i januari bannlysa alla amerikanska företag från att använda utrustning från Huawei, enligt källor till Reuters. Ordern har förberetts i månader och riktar sig mot utländska telekombolag som kan utgöra en nationell säkerhetsrisk för USA, enligt källorna.

TT AFP "

" Irak kan användas för fortsatta attacker mot IS

DN FREDAG 28 DECEMBER 2018

Analys
Under sitt överraskande besök hos trupperna i Irak under julhelgen försvarade Donald Trump sitt beslut att dra bort USA:s militär från Syrien: Han förklarade att ”vi har slagit ut” terrorsekten IS. Det är en bedömning som Trump är ganska ensam om.

Det dröjde dock inte länge förrän Trump under sitt besök på den amerikanska flygbasen al-Asad i västra Irak medgav att IS kanske inte är helt eliminerad: ”Vi kommer att hålla ett vakande öga på IS, resterna av IS”.
Han sade att USA inte längre kan fortsätta att vara världspolis. Men han gav ingen förklaring till varför han trots det inte har planer på att USA lämnar Irak eller vad skillnaden är mot Syrien. Enligt Trump är Islamiska staten nedkämpad i Syrien, men tydligen inte i Irak, där USA:s militär håller en styrka på drygt 5 000 soldater.
Ett viktigt skäl till att stanna i Irak är att USA vill motverka Irans ökade politiska och militära inflytande i landet. Men när USA lämnar Syrien, och de kurdiska bundsförvanterna, åt sitt öde, är det just Iran – och Ryssland – man lämnar fältet fritt för. För att inte tala om resterna av IS, som enligt FN-beräkningar fortfarande kan ha 30 000 aktiva medlemmar i Irak och Syrien.
Uppenbarligen har någon vid försvarshögkvarteret Pentagon lyckats få Trump att, åtminstone tills vidare, inte helt klippa av USA:s närvaro i regionen.
Dessutom kan Irak även i fortsättningen användas som en utgångspunkt för fortsatta amerikanska angrepp på IS.
Trump sade också att USA-närvaron i Irak möjliggör för amerikansk militär att ”vid behov” ingripa med räder in i Syrien. Om inte annat är det ett erkännande av att det finns en risk för att IS, trots att Trump har proklamerat seger över terrorgruppen, kan återkomma som en militär kraft i Syrien.
Trump hade inte behövt ha åkt ända till Irak för att förklara sitt beslut att lämna Syrien. Skälet till hans resa var till stor del inrikespolitiskt. På grund av den akuta politiska röran på hemmaplan hade Trump behov av att ändra dagordning och vända uppmärksamheten till annat. Förra veckans besked från Trump att USA ska dra bort sina militära styrkor från Syrien och trappa ner närvaron i Afghanistan möttes av hård kritik och fick försvarsministern James Mattis att avgå i protest. Samtidigt är delar av den amerikanska statsförvaltningen nedstängd på grund av att Vita huset och kongressen inte har kunnat enas om en budget. Trump är också allt mer pressad av olika brottsutredningar relaterade till Rysslands inblandning i valkampanjen 2016.
Genom att besöka en krigszon och posera i flygbombarjacka tillsammans med amerikansk militär personal, kunde han spela rollen som handlingskraftig militär överbefälhavare.
Kommer denna avledningsmanöver att lyckas? Det är inte troligt. När presidenten nu har återvänt till Vita huset är kriserna lika olösta som tidigare. Och redan på andra sidan nyår, den första veckan i januari, övertar Demokraterna majoriteten i representanthuset, vilket gör det än svårare för Trump att få igenom sina förslag i kongressen, däribland pengar för muren mot Mexiko. Dessutom väntas flera utredningar mot Trump sättas igång av olika utskott i representanthuset.

Michael Winiarski "

"Medium nekar till hundratals övergrepp

DN FREDAG 28 DECEMBER 2018

Rio de Janeiro. Det brasilianska mediet ”John of God”, som anklagas av 260 kvinnor för sexuella övergrepp, säger i förhör att han inte minns någon av kvinnorna. Han menar att hans ”andliga behandling” skett inför andra – de enda gångerna han varit i enrum med en kvinna har varit när hon själv bett om det.

Förhöret med det självutnämnda mediet John of God, som många tror har helande krafter, varade i flera timmar och kommer att ligga till grund för lördagens häktningsförhandlingar.
Efter det att den 76-årige så kallade mirakelmannen gripits har ytterligare flera hundra kvinnor hört av sig och vittnat om sexuella övergrepp.
Flera kvinnor, som velat bli botade från cancer, menar att John of God gjort sexuella närmanden under tiden han genomförde sin så kallade ”andliga behandling”.
Sexskandalen kring ett av världens mest kända medium har växt till att bli Brasiliens största metoo-skandal. Den har också fått ringar på vattnet utomlands eftersom många av patienterna som besökt honom kommer från USA och Europa.
Från Sverige har det i flera år gått särskilda ”helningsresor” till staden Abadiânia där John of God har sin andliga klinik Casa Dom Inácio de Loyola. John of God, eller João Teixeira de Faria som han egentligen heter, har hela tiden hävdat att han behandlat sina patienter gratis, men när polisen gick genom hans bankkonton hittade de 80 miljoner kronor.
I hans garderob i sovrummet fann polisen dessutom resväskor med nästan tre miljoner kronor i kontanter, samt flera vapen.
– Allt tyder på att han drivit en kriminell verksamhet i Abadiânia, säger domaren Liciomar Fernandes da Silva.
I förhöret menar John of God att han hade vapnen för att skydda sig mot inbrott. Han hävdar att pengarna kommer från sju lantgods som han driver i delstaten Goiás.
– Min klient nekar kategoriskt till alla former av sexuella övergrepp. Han har alltid utfört sin behandling inför andra människor, säger hans advokat Alex Neder.

Henrik Brandão Jönsson "

" 2018 minst blodiga krigsåret sedan den arabiska våren

DN FREDAG 28 DECEMBER 2018

Det dödligaste kriget i världen finns inte längre i Syrien – utan i Afghanistan. Senast i måndags skedde ett attentat i Kabul där över 40 personer miste livet. Detta beror delvis på en afghansk upptrappning, men framför allt på att antalet döda fallit dramatiskt i Mellanösterns konflikter. Dödstalet i år är det lägsta sedan arabiska vårens första år 2011.

Arabiska våren – eller ”arabiska branden”, som upprorsvågen nu ibland kallas – gav upphov till en rad väpnade konflikter som växte i intensitet. Våldet kom efter en historiskt oblodig period. Under några år var antalet döda i krig högre än de varit åtminstone sedan 1990-talet.

Men nu kan man se att den dödliga kulmen på denna senaste konfliktvåg inträffade 2014, då sammanlagt 144 000 människor dödades i väpnade konflikter.

När statistiken för 2018 börjar sammanställas av forskarna står det klart att antalet civila och militära dödsoffer i väpnade konflikter fallit för fjärde året i rad. Dödstalet i år är det lägsta sedan arabiska vårens första år 2011 och innebär av allt att döma mer än en halvering jämfört med för fyra år sedan, enligt preliminära bedömningar vid Uppsala konfliktdataprogram.

Blodbadet i Syrien överskuggade under flera år alla andra konflikter i denna dystra statistik. Men i år faller antalet döda både där och i Irak så pass mycket att Afghanistankriget återtar den tvivelaktiga positionen som världens blodigaste.

Den främsta orsaken till nedgången i Syrien och Irak i år är terrorsekten IS kollaps. Den gör att dödstalet i Irak i år faller med ungefär 10 000, och konflikten i det landet når nu sannolikt inte upp till forskarnas definition av krig, det vill säga minst 1 000 civila och militära dödsoffer i strid under ett kalenderår. I Syrien har även i år betydligt fler än så dött, men antalet kommer inte att nå 20 000.

I Afghanistan går utvecklingen åt motsatt håll. Antalet krigsdöda där var förra året runt 19 000, och i år kommer antalet att passera 20 000. Det är den högsta siffran hittills under den tid forskarna vid Uppsala konfliktdataprogram har pålitliga data, det vill säga sedan 1989. I flera år låg antalet döda i Afghanistankriget någonstans mellan 6 000 och 7 000. Det började öka 2013.

– Det ser inte så hoppfullt ut där heller, även om vissa trevare till fredssamtal gjorts, säger freds- och konfliktforskaren Therese Pettersson vid Uppsala universitet.

Ett huvudskäl till försämringen är att de internationella styrkorna dragits tillbaka, enligt Pettersson. De afghanska säkerhetsstyrkorna har inte kapacitet att hålla kontroll över landet.

– Dels är det otillgängliga områden, dels har soldater i armén dåligt betalt och låg stridsmoral. Det är problem med avhopp.

Med försvagat motstånd har talibanerna, som drevs från makten efter USA-invasionen 2001, kunnat återta territorier. Det råder oklar kontroll i flera regioner. En provins som tidigare ansetts relativt säker är Ghazni. Där går nu talibanerna till offensiv.

Konflikten med talibanerna är den dominerande, men det finns även en IS-falang i landet, framför allt i gränsområdena mot Pakistan. Den ligger bakom många terrorattacker i huvudstaden Kabul. Efter kollapsen i Mellanöstern har många IS-krigare uppmanats av terrorsektens ledare att ta sig till Afghanistan.

Det är ändå inte Afghanistans krigsplågor som hamnat mest i nyheternas fokus i år, det är Jemens. Där var antalet döda i strid som

högst 2015, och dödstalet ligger långt under det afghanska. Däremot är den humanitära katastrof som följt i det krigets spår sannolikt värst i världen just nu.
Bakslaget för Islamiska staten har alltså minskat blodspillan i världen, men samtidigt märks en oroväckande trend i konflikterna, framhåller Therese Pettersson: allt större utländsk inblandning.
– Det gör konflikterna mer blodiga och svårare att avsluta, visar forskningen. Mönstren är likartade i Syrien, Irak, Jemen och Afghanistan. Det är maktbalanser och rivaliteter som går långt tillbaka. De senaste fem tio åren har det också varit tunnsått med fredsprocesser och fredsavtal.
– Positivt i år är att man har fått i gång samtal om Jemen och har gjort försök i Afghanistan, även om det inte lett till så mycket än. Och avspänningen mellan Etiopien och Eritrea har haft goda effekter på konflikterna i den regionen, säger Therese Pettersson.
En annan försiktigt hoppfull händelseutveckling har ägt rum i Kaukasus, där Azerbajdzjan och Armenien enats om en ny vapenvila med sikte på att få ett slut på den 30-åriga konflikten om området Nagorno-Karabach.
Antalet väpnade konflikter ligger fortfarande på en historiskt hög nivå, men de allra flesta är små.
För två år sedan rasade tolv fullskaliga krig, som alltså skördar minst 1 000 döda per kalenderår, vilket var ungefär lika många som under 1990-talets mest krigiska år. Förra året pågick tio. I år kommer antalet att sjunka till sex eller möjligen sju, enligt Therese Pettersson.
Vad tror du om konflikterna 2019?
– Man behöver ha ögonen på Jemen och Afghanistan, och man får följa konsekvenserna på marken av att Donald Trump drar tillbaka trupp från Syrien och Afghanistan.
Anders Bolling
anders.bolling@dn.se "

"Dan Lucas: Räkna med turbulens på världens börser

DN FREDAG 28 DECEMBER 2018

Kraftiga upp- och nedgångar på börserna är något spararna får räkna med under de kommande dagarna, kanske veckorna. Men tecknen på att världskonjunkturen går mot sämre tider har funnits en tid och blir allt tydligare. Det lär inte ge stöd åt aktiekurserna. "
Torsdagens kursfall på Stockholmsbörsen, där det ledande indexet slutade på minus 1,6 procent, är en varningsklocka. Vi går mot en betydligt mer osäker ekonomisk utveckling än tidigare.
Visserligen kan det sägas att investerarna överreagerar. Det var tydligt när New Yorkbörsens ledande index föll med 2,5 procent på julafton, bara för att kraftig stiga igen på annandagen.
Men varken Stockholmsbörsen eller de stora europeiska börserna lät sig bevekas. Mönstret var detsamma överallt; efter en försiktig uppgång i inledningen av handeln, sjönk kurserna på bred front.
En orsak som gärna upprepades av analytiker runt om i Europa var att oljepriset har fallit och fortsätter att falla. Efterfrågan sjunker, vilket i sin tur ska bero på att konjunkturen viker.
Men en rad faktorer pekar i samma riktning: Världsekonomin bromsar.
I Sverige har flera bedömare skrivit ner sina prognoser över tillväxten nästa år. Statliga Konjunkturinstitutet till exempel, kom strax innan jul med en ny prognos där de tror att ekonomin endast växer med 1,3 procent under 2019, mot 2,2 procent i år.
Riksbanken skrev i förra veckan ner sin prognos över tillväxten från 1,9 procent nästa år till 1,5 procent.

Höjer man blicken till andra delar av världen syns också orosmolnen. Det hotande handelskriget mellan USA och Kina är kanske den värsta faran för världsekonomin.
En annan negativ faktor för ekonomin nästa år är Brexit, att Storbritannien lämnar EU i slutet av mars. Ännu syns inga tecken på att det brittiska parlamentet kommer att godkänna det utträdesavtal som så mödosamt blev klart i höstas. Utan avtalet ”kraschar” Storbritannien ut ur EU, vilket får ekonomiska återverkningar i hela Europa.
Till det kommer att även Kinas ekonomi visar tecken på inbromsning. Allt detta leder till att företagens vinster minskar och då blir den naturliga följden att aktiekurserna faller.
Vad ska då en småsparare tänka på?
Först och främst bör spararna räkna med att turbulensen på börserna kommer att fortsätta. Kasten mellan upp- och nedgång kommer att vara kraftiga till dess att osäkerheten om den ekonomiska utvecklingen har minskat.
Det är dock inget för småsparare att försöka parera.
Antingen inser man att aktiesparande är långsiktigt och att kurserna svänger – och extra mycket i osäkra tider. Eller så sparar man i annat än aktier.

Dan Lucas
dan.lucas@dn.se "

"Gatwick säljs till Frankrike

DN FREDAG 28 DECEMBER 2018

Franska Vinci Airports köper 50,01 procent av flygplatsen Gatwick. Vinci betalar 2,9 miljarder pund (33,3 miljarder kronor) för sin dryga hälft av storflygfältet i London, som är Europas åttonde största. Resterande 49,99 procent ska nuvarande ägaren Global Infrastructure Partners behålla.
Gatwick har världens mest trafikerade enskilda bana, som slog rekord 2017 med 950 flyg på ett dygn, skriver Vinci i ett uttalande. Vinci kommer med detta köp att kontrollera 46 flygplatser världen över.

TT "

" Fattigpojken från Dalarna som var med om att förnya världen

DN FREDAG 28 DECEMBER 2018

Johan Nilssons föddes 1858 som son till en backstugusittare. 30 år senare var han aktiv som missionär i Kongo – och därmed delaktig både i svensk historia och i världshistorien. Stefan Helgesson läser en ny studie om den moderna världens tvetydiga framväxt och förutsättningar.

Han föddes 1858 i Norrbärke socken i Dalarna och fick det svenskaste av namn: Johan Nilsson. Mamman dog ung; pappa Nils, bokförd som backstugusittare, gick ner sig i sorg och alkoholism. När Johan var i tioårsåldern övergav Nils sina barn i hopp om att de skulle tas om hand av fattigvården. Johan hamnade på nåder hos släktingar på mödernet, men fick alltid veta sin plats. Alltså längst ner i hackordningen, utan framtidsutsikter.

Snabbt scenbyte. Fristaten Kongo, 1889: Johan Nilsson för anteckningar i sin dagbok om en smittkoppsepidemi som drabbat regionen där han bor. En del byar har nästan utraderats och lokalbefolkningen anklagar européerna för att ha fört sjukdomen dit. Johans förklaring är att smittkopporna är ett straff för syndigt leverne. Stämningen är spänd, konflikt hotar. Krisen avvärjs – åtminstone för Johans del, som fortsätter sitt arbete en tid på den bosättning han varit med om att bygga upp, Kibunzi. Men i november 1891 avlider han, 33 år gammal, efter ett feberanfall.

Vad hände egentligen under mellanåren? Hur var det ens möjligt att en föräldralös pojk från Dalarna som vuxen hamnade i Kongo med ledaransvar för en lokal organisation med finansiering från Sverige? Och hur ska man förstå det ohyggliga faktum att han hamnar mitt i ett begynnande folkmord, pådrivet av koncessionsbolag i den belgiske kungen Leopolds privata egendom, Fristaten Kongo? Såg han något? Fattade han vad som pågick?

Jag har inte nämnt ordet missionär så här långt, eftersom det lätt kastar ett skynke över förståelsen. Men det var det han var, Johan Nilsson. Han är en av fyra tidiga missionärer som historikern Pia Lundqvist närstuderar i sin bok ”Ett motsägelsefullt möte: svenska missionärer och bakongo i Fristaten Kongo” (Nordic Academis Press). För att begripa de osannolika vändningarna i Nilssons liv, visar Lundqvist, måste hans öde placeras in både i svensk historia och i världshistorien. Och omvänt: genom individer som Nilsson förstår vi lite mer om både den svenska demokratins framväxt, och den moderna, postkoloniala världens tvetydiga förutsättningar.

Svenska Missionsförbundet bildades 1878. Det ingick i väckelserörelsen, ett slags kyrklig förnyelse som växte fram underifrån både inom Svenska Kyrkan – genom EFS, Evangeliska Fosterlandsstiftelsen – och utanför – genom uppkomsten av så kallade frikyrkor, exempelvis baptister och metodister.

Inspiration kom från Storbritannien och USA. Ett genomgående drag var radikaliseringen av protestantismens grundprincip, nämligen att ingen världslig auktoritet hade befogenhet att träda in i relationen mellan individen och Gud. Konsekvensen blev en stark jämlikhetsideologi som utmanade rådande etablissemang, inte minst dåtidens statskyrka. I England och USA hade frikyrkor varit pådrivande i kampen mot slaveriet, från sent 1700-tal fram till 1865, då slaveriet upphävdes i USA. För Johan Nilssons del var det genom fosterfamiljen han kom i kontakt med denna gemenskap som gick på tvärs mot samhällshierarkierna i övrigt.

Utvecklingen är främmande på så många vis i vår sekulariserade samtid. Den ska heller inte idealiseras, men kan möjligen jämföras

med den sociala energi som i dag koncentreras kring muslimska församlingar i Sverige. Jag gissar att Johan Nilsson skulle ha haft mycket lättare än dagens genomsnittsläsare att ta till sig uppriktigheten i muslimen Johannes Anyurus val att inleda sina böcker med ”I Guds, den Nåderikes, den Barmhärtiges namn”, och att kombinera detta med ett absolut jämlikhetspatos. Då som nu är det övertygelsen om en universell jämlikhet inför en högre auktoritet – kallad Gud – som förklarar också den politiska kraften i dessa rörelser.

Som namnet anger var Missionsförbundet från början inriktat på mission. Såväl kristendom som islam är, till skillnad från judendomen, missionerande religioner. Men seklet mellan ungefär 1850 och 1950 var historiskt unik: under denna period blev den västerländska kristna missionen – särskilt den långväga, ”yttre” missionen – en subkultur av ansenliga mått och oanade konsekvenser.

Det speciella med perioden var två sammanknutna skeenden: industrialiseringen och kolonialismen. Industrialiseringen skapade en underordnad arbetarklass i västländerna, men byggde också upp resurser och teknologier (tryckpressen, långväga sjöfart) som gick att bemäktiga sig genom kollektiv ansträngning. Till exempel genom församlingsarbete. I det avseendet jämför Lundkvist med rätta frikyrkorna med folkrörelserna i allmänhet.

Kolonialismen, i sin tur, ”öppnade” avlägsna territorier för missionsverksamhet. (Betänk ett ögonblick det våld och maktspel som ligger bakom det positiva ordet ”öppna”.) I Afrikas fall, där storskalig kolonisering tog fart först på 1880-talet, skedde det sent. Men här fick västerländsk mission kanske det allra största genomslaget.

Frågan är bara hur genomslaget ska förklaras och värderas. Fram till 1960-talet var den västerländska bilden av missionen stereotypisk: antingen heroiserande (Albert Schweitzer) eller förlöjligande (tänk på filmen ”Afrikas drottning”). Antikoloniala historiker på 60- och 70-talen var snabba att utfärda fördömanden. En mer ambivalent bild framträder i Chinua Achebes mästerliga roman ”Allt går sönder” (1958). Senare forskare har utvecklat förståelsen i så många riktningar – och utifrån afrikanska perspektiv – att den inte lånar sig till några enkla poänger.

Tillspetsat: var missionärerna kolonisatörer, eller utgjorde de en motkraft inom kolonialismens ram? Förutom Lundqvists omfattande studie bidrar också antropologen Simon Larssons avhandling ”Att bygga ett samhälle vid tidens slut” (2016) med nya försök till svar ur svensk horisont. Båda ägnar sig åt Missionsförbundets tidiga period i Kongo, vilket det finns en rent praktisk anledning till:

Missionsförbundets arkiv är rena guldgruvan för dagens forskare – och då tillkommer stora mängder osorterat material i privata arkiv. Det rör sig om rapporter, korrespondens, tidskrifter, fotografier, privata dagböcker, och så vidare, vilket möjliggör en närgången kartläggning av skeendet.

Om Larsson arbetar teoridrivet och vill förstå grundläggande tankefigurer och handlingsmönster hos missionärerna, är Lundqvist mer lagd åt det socialhistoriska hållet. Det som intresserar henne är främst tre ting: missionärernas sociala bakgrund, förhållandet mellan missionen och samtidens europeiska bildning, samt enskilda missionärers livsbana. Förutom Johan Nilsson ägnas halva boken åt minibiografier av missionärerna Mina Svensson, Selma Laman och Ivar Johansson.

Lundqvists kartläggning av 124 missionärers bakgrund under perioden 1881–1908 bekräftar att det var jordbrukare, arbetare och lägre medelklass som sökte sig till denna livsbana. Drygt hälften var kvinnor. Resultatet är inte överraskande, men har konsekvenser både för hur vi kan förstå missionärernas plats i svensk historia, och för deras roll i kolonialhistorien.

Missionen gav, bland mycket annat, nya livsmöjligheter. Den var en alternativ migration. För en piga eller diversearbetare kunde missionen

erbjuda studiemöjligheter och socialt avancemang. Och även om kvinnor först tilldelades ett ganska smalt verksamhetsområde skulle detta med tiden växa.
Med hänvisning till den sociala bakgrunden drar också Lundqvist den enkla men avgörande slutsatsen att missionärerna hade ytterst lite kontakt med sin tids borgerliga bildning. Däremot var de exceptionellt inlästa på bibeln och formade av tre övertygelser. 1) Att det fanns endast en rätt väg i livet, nämligen frälsning genom Jesus Kristus. 2) Att alla människor, oavsett kultur, språk, kön eller ”ras”, omfattades av löftet om frälsning – vilket var en radikalt universalistisk syn. 3) Att mänskligheten levde i den yttersta tiden före Kristi återkomst. ”Öppnandet” av missionsfälten kunde därför tolkas som ett tecken på den stundande återkomsten: tiden var inne att omvända hela mänskligheten innan Guds dom skulle falla.
Eftersom den postkoloniala kritiken i Edward Saids efterföljd – åtminstone i en tidigare fas – främst inriktade sig på den koloniala epokens högkultur, drog man generella slutsatser om ”orientalism” och kolonial diskurs som inte tog hänsyn till missionens egenart. Det som framkommer i Lundqvists närstudier av missionärerna är i stället en kombination av naivitet, nyfikenhet, paternalism, förändringsvilja och sårbarhet.
Naiviteten gäller särskilt det koloniala styret som sådant. Det fanns ingen missionär kring 1900 som ifrågasatte det, även om många upprördes över kolonisatörernas beteende. Inte heller Johan Nilsson begrep egentligen vilket maktsammanhang han hamnat i.
Paternalismen gentemot kongoleserna var också en nästan självklar utgångspunkt. Men mitt i en strukturellt rasistisk situation, där européer alltid hade trumf på hand, uppstod också möten och ömsesidiga förändringsprocesser vars utgång på intet sätt kontrollerades av missionärerna. I fråga om djärv kritik mot kolonialsystemet måste baptistmissionären E. V. Sjöbloms internationellt uppmärksammade rapporter på 1890-talet framhållas.
Och i ett längre perspektiv är det intressantaste med missionen de olika afrikanska gensvaren, även om det är ett ganska frånvarande perspektiv i Lundqvists bok.
Att mötet var möjligt måste tillskrivas en universalism vars gräns drogs mellan kristen och hedning, inte mellan vit och svart. Det gör det begripligt, om vi hoppar fram i tiden, att nästan hela den första generationen av det självständiga Afrikas ledare (Nelson Mandela, Graça Machel, Agostinho Neto, Jomo Kenyatta, med flera) hade först skolats inom ramen för någon mission. I all sin mångtydighet erbjöd missionen också en del afrikaner en villkorad väg in i det moderna.

Stefan Helgesson
kultur@dn.se
Stefan Helgesson är professor i engelska vid Stockholms universitet. "

" I den sanna litteraturen kan det inte finnas några lögner

DN LÖRDAG 29 DECEMBER 2018

Litteraturen skapar sin egen sanning oavsett hur mycket författaren hittar på. Med journalistiken förhåller det sig annorlunda.

En reporter på tyska Der Spiegel har vunnit både berömmelse och fina priser med vad som visat sig vara påhittade eller rent lögnaktiga reportage. Under flera år har han uppfunnit vad som inte finns eller personer som aldrig existerat. Numera kallas sådant för *fake news*. Till sist avslöjades han av sin egen redaktion. Affären är särskilt pinsam för Europas största nyhetsmagasin som – ofta självbelåtet – brukar berömma sig om sanning och fakta.

De förfalskade reportagen har varit stort uppslagna, ofta flera sidor långa, och prisats som föredömligt välskrivna. Förfalskaren var beundrad lika mycket för sina originella ämnen som för sina litterära stilmedel: en stil värdig en författare, särskilt sällsynt och efterfrågad i en tidning eller tidskrift, kanske därför att en sådan ändå har att ägna sig åt vad vi kallar verklighet, inte åt fiktion. Och skillnaden är väsentlig: i journalistiken måste vad som står där på raderna stämma intill den sista bokstaven. De allra strängaste krav gäller, också för en genre som reportaget.

Litteratur? På en roman eller en dikt finns inga motsvarande krav: hela Kina låter sig dränkas i en tsunami utan andra konsekvenser än att diktaren får beröm eller tadel för hur estetiskt övertygande han lyckas med det konststycket. Men journalistiken är annorlunda – skulle han skriva samma sak i DN (och texten slinka förbi faktagranskarna) skulle han omedelbart få sparken.

Mötet mellan litteratur och journalistik är alltid problematiskt: den förra riskerar att korrumpera den senare med sin fantasi och estetik, den senare den förra med sin saklighet och distanserade objektivitet. Och särskilt problematiskt blir det när den ena utger sig för att vara den andra eller tvärtom.

Utrikeskorrespondenten och författaren Ryszard Kapuscinskis första stora internationella framgång handlar om den etiopiske kejsaren Haile Selassie. Jag menar att ”Kejsaren” också är hans bästa bok och brukade säga det till honom, men också att jag varit alltför länge i branschen för att fästa någon större vikt vid bokens dokumentära kvaliteter: de hade så uppenbart förskönats av någon annan än reportern Kapuscinski, här och där var de förmodligen helt uppdiktade av författaren Kapuscinski. Med Haile Selassie hade den inte mycket att göra, något som inte på minsta vis förminskade bokens värde som storartad parabel över all slags despotiskt makt. Så lästes den också i hans kommunistiska hemland Polen.

Kunde det inte räcka?

Men Ryszard hävdade envist att vad han skrivit var sant. Jag trodde det inte för ett ögonblick och varje gång jag sade det till honom blev han lika upprörd. Alla fakta stämde. Allt kunde beläggas. Ingenting hade lagts till som inte funnits där. Hans ivriga, nästan beskäftiga halsstarrighet förvånade mig varje gång lika mycket eftersom vad han sade så uppenbart inte stämde.

Varför göra Haile Selassie till en vidskeplig analfabet när vi vet att han var en bildad och läsande person, en visserligen absolutistisk härskare, men med reformistiska ambitioner? Eller alla dessa färgstarka och absurda detaljer och anekdoter som min kollega hävdade att han hade från tidigare lakejer i palatset, men som av hänsyn till deras säkerhet förblivit anonyma och inte lät sig identifieras? Fanns de ens? Det lät

sig inte styrkas. I texten fungerar därför deras vittnesbörd och liknande ”fakta” som löst påhängda ornament, som utsmyckning av det slag som den stränge arkitekten Adolf Loos i funktionalistisk anda en gång brännmärkt som ”förbrytelse”. Säkert är att ingen kvalitetstidnings faktagranskare skulle ha låtit dem passera.

Varför insisterade Ryszard på att ha skrivit ett reportage, inte en roman? Det tog åtskillig tid innan jag upptäckte varför. När boken om Haile Selassie kommit ut på engelska turnerade han med den i Amerika och vid varje uppläsning eller diskussion konfronterades han med en och samma fråga.

Is it true or not?

Till en början hade han försökt undvika ett kategoriskt och enkelt svar på frågan eftersom ett sådant inte fanns. Förgäves. Den amerikanska publiken ville ha besked. *Facts or fiction?* Fostrad som den var i en anglosaxisk, strikt positivistisk tradition fanns här inget utrymme för någon relativism eller subtil postmodernism.

Yes or no?

Och det ”rätta” svaret kunde bara vara ett enda: ja, allt är bokstavligen sant. Skildrat just som det faktiskt var – inte som det kunde eller borde ha varit. Ty annars vore det ju påhittat och inte längre ”verkligt”, egentligen ren bluff. Men Haile Selassie hade bevisligen funnits och just om honom handlade boken, så att Ryszard mycket snart insåg att ingen i Amerika någonsin skulle intressera sig för hans bok om vad som stod i den inte stämde utan delvis var påhittat.

Alltså hade han känt sig tvungen att hålla sig till lögnen och försäkra att allt till punkt och pricka var sant.

”The Emperor” blev en stor bestseller och publikframgång i Amerika och snart också i Europa. Med rätta. Också min egen beundran för Ryszards bok har genom åren hållit i sig – även om den har mycket litet att göra med den Haile Selassie han utgör sig för att skildra.

Richard Swartz är journalist, författare och fristående kolumnist i Dagens Nyheter.

Richard Swartz
richard.swartz@chello.at "

" President Bolsonaros storebror: Han stod i köket med en laddad revolver

DN LÖRDAG 29 DECEMBER 2018

Guido Bolsonaro är storebror till Brasiliens nästa president. Han talar inte med medier, men gör ett undantag för Dagens Nyheter. – En natt när Jair sov över hos mig stod han plötsligt i köket med laddad revolver riktad mot mig. Jag tänkte ”att han aldrig slappnar av”. På nyårsdagen svärs Jair Bolsonaro in som president. Latinamerikas största land ska ledas av en högernationalist som gått till val på att bekämpa våld och korruption, men som hyllar den tidigare militärdiktaturen.

Klockan närmar sig lunch och huvudgatan gapar tom i Eldorado med sina 15 399 invånare. Vid kyrkan väntar en skolbuss på tomgång. Annars är det tyst.
Stadens största klädesbutik, som ägs av Bolsonaros syster, har öppnat för dagen, men ännu inte fått sin första kund. Även järnhandeln, som hon också äger, är tom. Men i elektronikbutiken Electronica, som ägs av storebror Guido Bolsonaro, är kommersen i gång.
Butiken ligger mitt emot polisstationen dit Guido Bolsonaro brukar ta journalister som fotograferar hans butik.
– Jag vill inte ha en massa reportrar som smyger omkring här, säger han.
Brasiliens blivande president har bett sin familj att inte prata med medier. Storebrodern har tagit ordern på största allvar, men gör ändå ett undantag för Dagens Nyheter.
– Ni är från Sverige och säkert inte lika ouppfostrade som brasilianska medier, säger han.

Guido Bolsonaro bär samma sidbena som sin lillebror. Det är något deras italienske far lärde dem. Mittbena är för kvinnor. Sidbena är för män. Guido talar också på samma karaktäristiska sätt som sin bror, med halva munnen stängd.
Senaste gången Jair Bolsonaro hälsade på i Eldorado, som ligger 25 mil söder om São Paulo, var för några år sedan. Han sov över hos sin storebror på soffan i vardagsrummet.
– På natten gick jag upp för att ta ett glas vatten. När jag vände mig om i köket stod han där med laddad revolver riktad mot mig. Först trodde jag att det var en inbrottstjuv. Jag tänkte ”att han aldrig slappnar av”.
– Men när han blev knivhuggen i höstas förstod jag. Jair har ständigt ett dödshot över sig, säger Guido Bolsonaro och refererar till när lillebrodern blev allvarligt skadad efter en knivattack under ett kampanjmöte i september.
Guido är den äldste av sju barn i familjen. Modern, Dona Linda, är liksom fadern invandrare från Italien. Den yngsta sonen dog.
– Mamma tvättade alltid i floden. Hon tog i för hårt och barnet föddes för tidigt, berättar Guido.
Familjen flyttade ständigt under uppväxten. Pappan försörjde sig som tandläkare, men eftersom han inte hade någon utbildning blev han utslängd från stad efter stad.
En gång fängslades han av militären under åren av diktatur i Brasilien för att han praktiserat som tandläkare utan yrkeslegitimation. Varje dag under den perioden skickades Guido till fängelset med mat. I två månader satt pappan inne. Efter det vågade han inte längre utföra ingrepp utan tillstånd och flyttade till Eldorado, som fått sitt namn efter den guldrusch som staden upplevde på 1940-talet.
Under nyårsdagen kommer Jair Bolsonaro att sväras in som Brasiliens president. Hans fem syskon tänker närvara. Sist de samlades var på sjukhuset, efter knivattentatet av en sinnesförvirrad motståndare under valrörelsen. Även deras 91-åriga mamma ska flyga upp till huvudstaden Brasília. Hon lider av Alzheimers och har ännu inte förstått att ett av hennes barn ska bli president i världens femte största land.
– När vi väl är där, och hon ser honom vinka, hoppas vi att hon ska inse vad som håller på att hända, säger Guido Bolsonaro.
En händelse som präglat Brasiliens blivande president inträffade den 21 april 1970 i Eldorado. En gerillagrupp hade bildats för att störta diktaturregimen som styrt Brasilien i 16 år. En av de mest fruktade gerillamännen var den före detta armékaptenen Carlos Lamarca som deserterat för att gå med i gerillan. Han hade rånat två banker i São Paulo för att skaffa pengar till gerillaverksamheten, dödat en vakt och var efterlyst. Ett ögonvittne larmade om att Lamarca tränade gerillamedlemmar i bergen kring Eldorado och tipsade militären som sände dit 2 500 man för att leta efter gerillan.
Det var helgdag och Eldorados främsta korplag möttes på fotbollsplanen. Plötsligt hördes ett öronbedövande larm från himlen. En militärhelikopter närmade sig planen.
– Vi hade aldrig sett en helikopter förr! Vi stod som urbefolkning och tittade på när järnfågeln landade, säger en man som minns händelsen i staden.
En av de som också stod med öppen mun var 14-årige Jair Bolsonaro. Han blev helt till sig när han såg helikoptern och sprang efter befälen. Utanför stadens skola stod fyra militärlastbilar fullastade med soldater. Bolsonaro gick fram till en av soldaterna och berättade att han kände till terrängen väl. När han och hans bror skulle fiska och leta guld i floden gick de alltid över bergen. Om soldaterna behövde hjälp kunde han guida dem. Ett befäl nappade på hans förslag och Jair Bolsonaro fick sitt första förtroendeuppdrag.
– Efter det pratade han bara om att bli militär, berättar brodern.

När Jair Bolsonaro fyllde 18 år blev han antagen till kadettskolan och gick sedan vidare till militärhögskolan Agulhas Negras (Svarta bergen) i delstaten Rio de Janeiro. Han avancerade till kapten för ett fallskärmsjägarförband och ingick i diktaturens försök att rensa ut landets oliktänkande. Det hjälpte föga. 1985 störtades diktaturen och Brasilien blev åter en demokrati. Sakta började såren läka efter alla de tiotusentals människor som hade torterats, sänts i exil eller dödats under generalernas tid vid makten.

Demokratins intåg gjorde att militärerna inte längre kunde leva i sin skyddade värld. Förmåner drogs in och många befäl fick sparken. Bolsonaro blev upprörd och planerade en väpnad protest. Han förberedde bomber som skulle sprängas på militärhögskolan och på andra regementen som ingick i konspirationen. Protesten avslöjades och den rebelliske Jair Bolsonaro fick lämna militären.

Men en sak lyckades han med. De lägre befälen, och deras fruar, såg upp till honom. De blev hans väljarbas när han gick med i det kristdemokratiska partiet PDC och 1988 valdes in i kommunfullmäktige i Rio de Janeiro.

– Flera gånger försökte hans pappa bli borgmästare i Eldorado. Jag tror att Jair ärvde sin pappas politiska ambitioner, säger tandläkaren Luiz Rosa.

Han anställdes för att utföra de ingrepp som Bolsonaros pappa inte själv fick göra på mottagningen i Eldorado. Ändå fortsatte pappan att bryta mot lagen.

– Rätt som det var, var han där med tången igen och drog ut en tand på en patient, skrattar Luiz Rosa.

Efter att Bolsonaros pappa gått bort i lungcancer, han rökte fyra paket om dagen, tog Luiz Rosa över kliniken som han driver än i dag. Han röstade på Jair Bolsonaro i presidentvalet, men säger sig inte ha stora förväntningar på framtiden.

– Det är inte lätt att styra Brasilien, men det bästa har han redan lyckats med. Arbetarpartiet är ute ur bilden.

Den högerpopulistiska våg som sköljer över världen har även tagit Brasilien med storm. Trots att Bolsonaro i 30 år varit kongressledamot utan större framgångar har han blivit landets mest populära man. Enligt den senaste undersökningen tycker 75 procent av brasilianarna att Bolsonaro är på rätt väg. Många menar att han är en stark man som ska rädda Brasilien undan våld, korruption och arbetslöshet. Hans ledarerfarenhet är dock begränsad. Han har styrt ett fallskärmsförband, men han har varken varit borgmästare eller guvernör.

Det som gjort Jair Bolsonaro mest känd är hans kontroversiella uttalanden. Han menar att militärdiktaturens enda misstag var att den inte dödade fler vänsterfolk. Han tycker att militären borde ha mördat ytterligare 30 000 personer. Han har också sagt att ordföranden för utskottet för mänskliga rättigheter är så ful att hon ”inte ens förtjänar att våldtas av honom” och att han hellre ser sina fyra söner dö än att de kommer ut som homosexuella. Ett av hans senaste uttalanden rör den svarta befolkningen som utgör majoriteten av landets invånare.

I Brasilien finns tusentals så kallade quilombos, byar som grundades av förrymda slavar under 1600- till 1800-talet. I regionen kring Eldorado finns det särskilt många eftersom de regnskogsklädda bergen fungerade som gömställen. Ända fram till 1980-talet var många quilombos isolerade. Särskilt tydligt är det i regionen där Jair Bolsonaro växte upp. Inte förrän på 1960-talet tilläts svarta gå med i fotbollsföreningen och på kommunens årliga bal var inte svarta välkomna.

Under ett valmöte, som filmades, på den judiska föreningen Hebraica i Rio hävdade Bolsonaro att han nyligen besökt en quilombo utanför Eldorado.

”Den smalaste slavättlingen där vägde sju arroba (105 kilo). De arbetar inte. Jag tror inte ens de duger till att föröka sig längre”, sa han och möttes av ett gapskratt.
Arroba är en portugisisk viktenhet som används i samband med att djur ska gödas inför slakten. Åklagarmyndigheten i Rio åtalade Jair Bolsonaro för diskriminering och begärde 700 000 kronor i böter. Domaren förhandlade ned böterna till 120 000 kronor. Efter det gick målet upp till Högsta domstolen. Men en månad före den första valomgången den 7 oktober i år valde domarna att lägga ned målet.
– De är inte intresserade av att skipa rättvisa. De valde att skydda honom, säger Benedito Alves da Silva.
Han är ledare för Ivaporunduva, en quilombo som ligger på andra sidan floden om Eldorado, där gerillamannen Lamarca flydde undan soldaterna i en kanot.
Här bor 98 familjer som livnär sig på självförsörjande jordbruk och bananodling. Familjerna har bildat ett kooperativ som säljer ekologiskt odlade bananer till grundskolan i Santo André, en av förortskommunerna till São Paulo. Bananförsäljningen ger quilombon en fungerande ekonomi och ser till att skolbarnen slipper besprutade bananer. Kontraktet förmedlades av Arbetarpartiet som tidigare styrde Santo André.
– En win-win-situation som de säger i storstaden, säger Benedito Alves da Silva och skrattar.
Hans mamma är 82 år och har flätat sitt gråa hår i två flätor. När hon växte upp fanns det ingen bro över floden. Ivaporunduva var isolerat. Först på 1980-talet erbjöds byn elektricitet, men det drogs bara ledningar till de hus som låg närmast kyrkan. De andra husen fick vänta tills Dilma Rousseff blev energiminister under Lula da Silvas regering 2003 till 2011. Då fick Ivaporunduva även en betongbro över floden som gjorde att byborna kunde ta bussen till Eldorado. Det var Lula da Silva som såg till att bron byggdes, påpekar Zilda da Silva.
För henne finns det en röd tråd mellan hjälpen som byn har fått och det som nu hänt da Silva.
Sedan nio månader tillbaka sitter Lula da Silva i fängelse efter att ha blivit dömd för korruption av den domare som Jair Bolsonaro nu utsett till sin justitieminister.
– Man mår bara illa när man ser sambanden, säger hon.
På byns torg sitter tre kvinnor på en bänk utanför den vitkalkade kyrkan. De skakar på huvudet när jag frågar vad de tycker om Bolsonaros rasistiska uttalande om quilombos.
– För det första, han har aldrig besökt en quilombo. Vi har hört med vårt riksförbund och ingen har tagit emot ett besök av honom. För det andra, vi är inte tjocka. Tvärtom.
– Vi jobbar på fälten. Då blir man inte tjock.
En av kvinnorna anklagar Bolsonaro för att sprida fördomar om invånarna i quilombos.
– Det är så få som besöker oss och då är det lätt för honom att påstå saker.
Nedanför kapellet ligger en vårdcentral. De senaste åren har en kubansk läkare bott i byn och tagit hand om familjerna som tidigare inte haft tillgång till läkarvård. Men efter att Jair Bolsonaro meddelat Kuba att han inte tänker betala regimen för deras hjälp har läkarna kallats hem. Frågan har skapat debatt eftersom läkarna inte fått behålla hela sin lön, delar av den gick till kubanska staten.
– Nu står vi utan läkare igen, konstaterar kvinnan på bänken.
Varje morgon hämtar skolbussen byns elever och kör dem till Eldorado där kommunens enda gymnasieskola ligger. Det var den skolan som militären använde som högkvarter när de jagade gerillamannen Lamarca för snart femtio år sedan. Det var också i den skolan som Bolsonaro gick. Enligt skolans rektor hade han medelgoda betyg och gjorde inget större väsen av sig. Skolan har inte heller gjort något för att lyfta fram att Brasiliens blivande president studerade här.

– Han vill ju att den brasilianska skolan ska vara opolitisk, säger rektorn och ler.
Ett av Jair Bolsonaros vallöften är att rensa ut lärare som uttrycker vänsteråsikter. Hans anhängare har uppmanat elever att filma lärare som kritiserar Bolsonaro och att sända in filmerna till dem. En ny lag gör att lärare som anses vinkla information under en lektion kan stängas av eller avskedas.
– Vi försöker hålla oss så sakliga som möjligt, menar rektorn.
Det skulle nog inte högernationalisten Jair Bolsonaro hålla med om. På väggarna i skolans rastgård hänger ett femtiotal skolarbeten som hyllar Dia do Zumbi, Zumbidagen, som är den svarta medvetanderörelsens dag i Brasilien. Flera skolarbeten pryds av svarta kvinnor som valt att inte längre rakpermanenta sig. I stället har kvinnorna låtit håret växa. Under ett av arbetena har eleverna skrivit ”För en värld där idéerna är viktigare än hudfärgen”.
– Jag tycker det är fint att eleverna lyfter fram den afrobrasilianska kulturen. Den är en viktig del i vår historia, säger rektorn.
På 1980-talet bodde han i en quilombo och arbetade som lärare.
– Då använde de ännu inte pengar. Allt var byteshandel, berättar han.
Även om en majoritet av invånarna i Eldorado röstade på Bolsonaro är han långt ifrån profet i sin hemstad. Av de 7 000 som röstade i kommunen, valde 3 200 motkandidaten Fernando Haddad från Arbetarpartiet. Bolsonaros stöd i sin hemstad är faktiskt betydligt mindre än i andra kommuner. En av anledningarna kan vara ett avlöjande från i somras. Det brasilianska veckomagasinet Época gjorde då en granskning som visade att åtta av de nitton butiker som Bolsonarofamiljen äger i Eldorado hade öppnats under de senaste två mandatperioderna. Under den perioden har Jair Bolsonaro fått kampanjstöd av högernationalistiska företagare. Den journalistiska granskningen anklagade Bolsonaro för att ha berikat sig under sin politiska karriär och låtit sina familjemedlemmar tvätta pengarna.
Familjen nekar till anklagelserna och menar att de själva lyckats skapa sitt familjeimperium som numera har monopol på byggnadsmaterial, kläder, elektronik och vitvaror i Eldorado. Familjen äger även stadens största spelbutik.
– Jag ser inget fel i att han kommit upp sig. Jair är en bra man. Jag känner honom personligen, säger en av kunderna i spelbutiken.
Han menar att många är avundsjuka för att det går så bra för Bolsonaro.
– Nu kommer det bli ordning och reda i Brasilien. Det är väl därför en del är rädda, säger han.
Tidigare var de enda som kom till Eldorado turister som skulle besöka den vackra Djävulsgrottan i närheten. Den har åtta kilometer långa gångar som är öppna för besökare. När staden nu blivit känd för något annat vill det lokala näringslivet satsa mer på turismen.
– Vi kan locka hit många Bolsonarosupporters som vill se staden där han växte upp, säger Juca Freitas, som driver Restaurante Eldorado på torget.
Han tillhör familjen Freitas, den andra stora företagarfamiljen i Eldorado.
Jag går in i järnhandeln som drivs av Bolsonaros syster Denise och undrar om jag kan få träffa henne. Personalen säger att hon flyttat till en annan stad. När jag kommer ut på gatan följer en kund efter och pekar på våningen ovanför järnhandeln.
– Hon bor där med deras gamla mamma, berättar han.
Efter ett tag ser jag Bolsonaros syster komma ut på balkongen. Hon följer sin brors uppmaning och vägrar att prata med medier.
När kyrkklockorna slår fyra slag och skolan stänger för dagen öppnar skolbussen, som stått på tomgång, sina dörrar. En del av gymnasie-eleverna kommer i kamouflagemönstrade tröjor med ett emblem som påminner om ett militärförband. Tröjorna har eleverna själva tryckt

upp inför terminsavslutningen. Jag tänker att eleverna måste vara anhängare av Bolsonaro.
– Nja, vi tyckte det såg tufft ut, säger en av tjejerna.
Hon rusar på bussen som ska ta henne hem. Vad tror hon om Brasiliens blivande president?
– Lyckas han få ned våldet är jag nöjd. Det har blivit för farligt. Många blir rånade. Får han dessutom stopp på korruptionen kan han bli den bästa president vi någonsin haft, säger hon.

Henrik Brandão Jönsson "

"Fakta. Jair Messias Bolsonaro

63-årige Jair Bolsonaro vann en tydlig seger med 55 procent av rösterna över Arbetarpartiets Fernando Haddad som fick 45 procent i höstens presidentval.
Bolsonaro har aldrig haft någon stark partitillhörighet. Under sin politiska karriär har han varit med i sex olika partier. Inför årets val gick han med i PSL, Socialliberala partiet, som är ett litet konservativt parti som inte haft något större inflytande på brasiliansk politik.
Jair Bolsonaro gick till val på löftet att minska våld och korruption. Och att förbättra ekonomin genom att öppna Amazonas för skövling och gruvdrift.
Bolsonaro har tillsatt en miljöminister som är klimatförnekare, liksom han själv, och som förespråkar att landet hugger ned regnskog för att skapa mer betesmark till landets köttproduktion.
Många drar paralleller mellan Bolsonaro och Donald Trump.
Familj: Har varit gift två gånger och är nu inne på sitt tredje äktenskap. Fem barn, fyra söner och en dotter.
Yrke: Före detta yrkesmilitär, kapten för ett fallskärmsförband.

Fakta. Presidentinstallationen den 1 januari

Installationen den 1 januari kommer att inledas med en mässa i katedralen i huvudstaden Brasília. Jair Bolsonaro kommer sedan att svära presidenteden på trappan till presidentpalatset. Bolsonaro och hans fru Michelle, som tidigare var hans sekreterare, har bjudit in 140 släktingar och vänner. Övriga deltagande är 2 000 politiker, militärer och domare. Installationen kommer att avslutas med ett cocktailparty där Sveriges ambassadör Per-Arne Hjelmborn kommer att närvara.
En av hedersgästerna under installationen är Ungerns president Viktor Orbán. Andra statschefer som kommer är Israels premiärminister Benjamin Netanyahu, Chiles president Sebastían Piñera, Colombias president Iván Duque, Honduras president Juan Orlando Hernández, Portugals president Marcelo Rebelo de Souza, Marockos premiärminister Saadedine Othmani och Kap Verdes president Jorge Carlos Fonseca, samt fem andra presidenter från Sydamerika.
Det var tänkt att USA:s president Donald Trump skulle komma, men han har i stället skickat sin utrikesminister Mike Pompeo. När Dilma Rousseff installerades 2015 företräddes USA av vice presidenten Joe Biden.

Fakta. Halva Sydamerikas befolkning bor i Brasilien

Brasilien är världens femte största land både till yta och befolkning. Landet har 210 miljoner invånare vilket är hälften av Sydamerikas befolkning.
Brasilien har rika naturresurser men utbredd korruption och brist på utbildad arbetskraft har hämmat utvecklingen. Till det har de senaste åren kommit minskad efterfrågan och lägre priser på brasilianska jordbruksprodukter och mineraler, vilket ledde till att Brasilien

hamnade i den värsta lågkonjunkturen på ett sekel. Först 2017 vände kurvan försiktigt uppåt igen.
Brasilien är ett land med stora klyftor, både socialt och ekonomiskt. Samtidigt har stora framsteg gjorts sedan millennieskiftet för att överbrygga dessa skillnader. Mer än 30 miljoner brasilianer lyftes ur fattigdom på ett årtionde – men med den ekonomiska kris som sedan följt riskerar flera miljoner att åter hamna under fattigdomsstrecket.

Fakta. Staden Eldorado

Grundades: 1842.
Invånare: 15 339, varav merparten bor utanför staden.
Yta: 1 654 kvadratkilometer, fjärde största kommunen i delstaten São Paulo.
Borgmästare: Durval Morais för det republikanska partiet, PR.
Läskunnighet: 85 procent. "

" Kaotiskt val stundar i Kongo

DN LÖRDAG 29 DECEMBER 2018

På söndag ska över 40 miljoner kongoleser välja en efterträdare till president Joseph Kabila, i ett val som är två år försenat.
En färsk opinionsundersökning ger oppositionens huvudkandidat en trygg ledning, men allt talar för att valet kommer att bli mycket kaotiskt. Och att Kabila försöker ”göra en Putin” i väntan på framtida comeback.

Om allt går väl blir årets val det första i landets historia som genererar ett demokratiskt maktskifte.
Mycket talar för att det inte kommer att bli en smidig process. Valet har redan skjutits upp i två år och var tänkt att till sist hållas den 23 december, men valmyndigheten Ceni tvingades skjuta upp processen ytterligare en vecka för att vinna tid. Under de senaste dagarna har förutsättningarna knappast förbättrats.
– Jag talade nyss med representanter för Ceni och de sade att 40 procent av vallokalerna inte hade fått några formulär för att rapportera sina resultat, säger en FN-anställd till DN på sen fredagseftermiddag lokal tid.
Ceni har dessutom slagit fast att väljarna i städerna Beni och Butembo i öster kommer att kunna rösta först i mars – två månader efter att valresultatet meddelats – på grund av konflikter i området och ett ebolautbrott som är det värsta i landets historia.
Nyheten om att 1,2 miljoner väljare berövas sin rösträtt i presidentvalet utlöste kravaller i Beni på torsdagen och en behandlingsklinik för ebolapatienter stormades av arga demonstranter.

Av 24 patienter som flydde kliniken i desperation hade 17 negativa provsvar, erfar DN, men sju av de försvunna kan bära på den dödliga smittan.
Om allt går väl kommer en efterträdare till sittande presidenten Joseph Kabila att sväras in den 18 januari, nästan på dagen 18 år efter att hans far Laurent Kabila mördades av sina egna livvakter i Marmorpalatset, det dåvarande presidentpalatset i Kinshasa.
Joseph Kabila blev då världens yngsta statschef och det var en motvillig monark, blyg i hållningen och oförberedd på uppgiften, som tog över tronen från sin far. I dag har han ett större midjemått och ett gråsprängt skägg som avspeglar den pondus som följer med det långa maktinnehavet.
Kabila och hans familj har tjänat miljarder på affärer i landet som är ett av de rikaste i världen, sett till naturresurserna som finns inom dess gränser. Kongo står för runt 60 procent av världsproduktionen av kobolt och har stora tillgångar av koppar, guld och diamanter, vid sidan av ovanliga mineraler som coltan samt en omfattande produktion av timmer.
Länge försökte Kabila undvika att alls hålla ett val men nu tycks han vara inställd på att ”göra en Putin”, att släppa fram en ställföreträdare som får styra de 84 miljoner invånarna i väntan på en framtida comeback.
Mannen som utsetts att bära regeringspartiet PPRD:s och Kabilas fana i valet är Emmanuel Shadary, som ställs mot de två oppositionskandidaterna Martin Fayulu och Felix Tshisekedi.
Tshisekedi har i likhet med Kabila ärvt sin position av sin far Étienne Tshisekedi som efter en politisk karriär som spände över ett halvsekel avled i fjol. Fadern lyckades överleva i den kongolesiska politiken genom att växla mellan att tidvis vara en renodlad oppositionspolitiker och tidvis vara en regeringens nyttiga idiot. Kritiska röster menar att sonen nu på liknande sätt går Kabilas ärende genom att ställa upp i valet och därmed splittra oppositionen. Om han inte kandiderat vore valet redan avgjort till Fayulus favör.
Fayulu är en affärsman som i två decennier arbetade på olika håll i Afrika för oljejätten Exxon Mobil innan han gav sig in i politiken.
Nu säger en färsk opinionsundersökning, som släpptes på fredagen, att oppositionens huvudkandidat Martin Fayulu ändå kommer att ta hem segern.
Institutet Berci har tillsammans med en forskningsgrupp vid New York University intervjuat 2 000 kongoleser. En sammanvägning med opinionsinstitutet Ipsos siffror ger Fayulu hela 47 procent av rösterna mot Tshisekedis 24 procent och 19 procent för Shadary.
Till skillnad från tidigare val har årets bara en omgång och det är den kandidat som samlar flest röster som vinner, oavsett om denna person fått egen majoritet.
– Det skiljer sex till sju miljoner röster mellan Shadary och Fayulu som är klar favorit, säger forskargruppens ledare Jason Stearns till DN.
Men få bedömare tror att det blir en ren tävlan, en åsikt som delas av de flesta kongoleser som vid det här laget är luttrade. Efter att vallokalerna stängt kommer det att dröja en hel vecka innan ett preliminärt resultat släpps av valmyndigheten och minsta antydan till oegentligheter kan tända den stora krutdurk som är Kongo, Afrikas till ytan näst största land. Redan har flera miljoner människor förlorat livet i den långa kedja av konflikter som startade efter diktatorn Mobutu Sese Sekos uttåg på sent 1990-tal.
Valet har setts som en milstolpe på vägen mot ett fredligare normaltillstånd. Men allt hänger på en kort mening: om allt går väl.

Erik Esbjörnsson
erikesbjornsson@gmail.com"

Demokratiska republiken Kongo (Kongo Kinshasa)

Demokratiska republiken Kongo, allmänt kallat för Kongo Kinshasa för att skilja landet från grannlandet Republiken Kongo [Brazzaville], är Afrikas till ytan näst största land. Med 84 miljoner invånare är landet det fjärde folkrikaste i Afrika.
Sedan sent 1990-tal har en rad olika konflikter plågat landet och totalt har fler människor dött i krigen än i någon annan konflikt i världen sedan andra världskrigets slut. "

" Kurder vädjar om hjälp från al-Assad

DN LÖRDAG 29 DECEMBER 2018

Syriska armétalesmän uppger att dess infanteri på fredagen tagit upp positioner i staden Manbij, 25 kilometer från den turkiska gränsen. Den kurdiska milisen YPG meddelar att president Bashar al-Assad tillmötesgått deras vädjan att skydda kurderna i regionen från turkiska styrkor.

Rent militärt rör det sig om en blygsam operation – 40 lastbilar med soldater som skall ha börjat patrullera i staden. Amerikanska armékällor i området säger dock att syrierna ännu inte hunnit fram. Men politiskt är det ett högintressant schackdrag, en syrisk markering till Turkiet att dess närvaro inte längre är vare sig nödvändig eller önskvärd. Det var ingen slump att Ryssland och den iranska regimens talesmän omedelbart prisade den syriska trupprörelsen. Turkiet, som har stora styrkor kring Manbij och ännu större ett stycke norrut, har i flera veckor aviserat en större operation mot kurderna. Efter USA:s beslut att kalla hem sina styrkor från gränsområdet har kurderna desperat sett sig om efter andra beskyddare. Turkiets president Erdogan kommenterade utvecklingen:
– Vi ville lära kurderna en läxa, men om andra ser till att deras miliser flyttar på sig behöver vi inte blanda oss i det hela. Vi vill ha bort alla terrorister från gränstrakterna.
Några av de syrisk kurdiska miliserna har sedan många år nära samarbete med PKK, de turkiska kurdernas armé, som är terroristklassad av Turkiet och USA. (Många av de kurder som stupat under de syriska milisernas kamp mot IS är turkiska kurder.) Turkiet håller fortfarande en rad städer i norra Syrien, som Afrin och Jarabulus, vars kurdiska invånare flytt.

Ett skäl till att den turkiska regimen inte lade ned mer energi på att stoppa europeiska jihadister på väg att ansluta sig till IS under åren 2013–2016, var att IS höll de kurdiska miliserna sysselsatta. Men efter att USA och kurderna drivit bort IS från gränstrakterna började Erdogan skicka trupper in i området.
Nästa troliga steg är att Syrien och Ryssland ökar pressen på Turkiet att evakuera hela Syrien.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

" Nathan Shachar: Amos Oz öppnade dörren till en ny hebreisk romankonst

DN LÖRDAG 29 DECEMBER 2018

Den israeliska författaren Amos Oz är död, efter en tids cancersjukdom. Han blev 79 år gammal. ”Han öppnade dörren till en ny hebreisk romankonst”, skriver DN:s korrespondent Nathan Shachar.

Amos Oz livsverk Strindbergs. Det hade funnits romanförfattare i den svenska och den israeliska litteraturen före dem, men det var de som lade grunden till en modern nationell romankonst där människor i böcker lät som de kunde göra i verkligheten.

Liksom Strindberg släppte in svenskar ur alla klasser i högkulturen och med dem det vitala vardagsspråket, så öppnade Oz dörren till en ny hebreisk romankonst, befolkad av nya aktörer, som talade landets levande språk.
Det har funnits många viktiga hebreiska författare före Amos Oz. Nobelpristagaren Shmuel Agnon, som Oz lärde känna som liten och beundrade mycket, var en av dem. Men den hebreiska litteraturens grundargeneration hade ena benet i den gamla världens bildningskultur och idébrytningar, i det judiska Östeuropa, i Talmud, i en värld som var dömd att försvinna innan den försvann rent fysiskt.
När de talade hebreiska lät det som böcker. Skillnaden, i psykologi och erfarenheter, mellan dem som skapade Israel och de som blev de första inhemska israelerna, var som skillnaden mellan två folk. De levde i varsin värld och talade – nästan – varsitt språk. Den stora boken om

den existentiella kontrasten mellan dessa bägge människoarter är Oz självbiografi ”En berättelse om kärlek och mörker”.
Amos Oz föddes i den gamla världen och bröt sig ur den på ett nästan våldsamt vis. Hemmet var en fortsättning på den intellektuella världen i Odessa och de andra metropoler där föräldrarnas och bekantskapskretsens livskänsla tagit form. Hans mor tog livet av sig när han var tolv, ett trauma han bara sent i livet förmådde närma sig litterärt. När han var femton år lämnade han hemmet i Jerusalem och flyttade till en kibbutz. ”Varför inte till Tel Aviv, hade det inte varit enklare?” undrade någon en gång under en pressträff med honom.
– Det var inte tillräckligt radikalt. Jag behövde ett totalt uppbrott. Bort från allt. Hemma var vi antisocialister, nu gick jag in i ett kollektiv. Jag vände ryggen åt min borgerlige bibliotekarie till far och gick lös på jordkokor med hacka och spade.
Israel före 1967 var ett fattigt och kaotiskt samhälle, men det var i en mening okomplicerat. Man hade lyckats, nu gällde det att hänga i och inte släppa taget. Allt berodde på israelerna själva, den stora frågan var om de skulle mäkta hålla stånd mot den yttre fienden. Oz var en av de första som förstod att kriget 1967 störtat det spelet över ända.
Israels framtid var nu sammanlänkad med palestiniernas, och nyckeln till överlevande var inte längre den egna kraften. Utmaningen hade varit att besegra araberna, nu blev utmaningen att komma överens med dem. Detta imperativ gick som en röd tråd genom hela Oz offentliga gärning och lämnade honom ingen ro.
I hans genombrottsroman ”Min Michael” (1968) blir femtiotalets delade Jerusalem en allegori över det svåra och symbolladdade förhållandet till araberna. Den unga lekskolefröken Hanna, på väg att mista förståndet av trist rutin och tunga plikter, drömmer – eller dagdrömmer – om de arabiska tvillingarna Khalil och Aziz, som hon lekt med i barndomen. Araben är på en gång demonisk fiende och mäkligt lockande. Ingen hade dittills närmat sig ämnet på ett så djärvt och subtilt vis.
Fädernas värld, som han en gång otåligt flytt, hamnade efter hand i ett annat ljus. Han beklagade att han trots sina mångspråkiga föräldrar vuxit upp som enspråkig, i ett land och i en värld som på vissa sätt var ett oskrivet blad, i en historia som just tagit sin början.
Han brukade säga om den jiddishtalande världen i östeuropa att de var européer och inte nationalister – i ett Europa där nationalisterna blev allt fler och européerna allt färre. Judarna var till sist de enda européerna, trots att de uppfyllt alla nationalismens kriterier: ett folk, ett språk och en tro: ”Det enda de saknade var stridsvagnar, och det blev deras öde”.
Amos Oz spelade, tillsammans med sina nästan lika berömda kollegor i romangebitet David Grossman och A.B. Yehoshua, en roll som det är svårt att finna paralleller till i andra länder. Så snart de yttrar sig blir det automatiskt rubriker och debatt, och inte sällan bemöter regeringar deras kritik med kommunikéer och dementier.
Det är ingen hemlighet att de lösningar och de kompromisser författarna anbefallt inte längre är aktuella. De sista gångerna DN träffade Oz gick det inte att ta fel på hans vånda, för att inte säga förtvivlan, över hur träffsäkra hans spådomar visat sig.
Amos Oz var ingen ”post-sionist”; han ansåg inte att konflikten gjort det ursprungliga programmet inaktuellt, och han vände sig med kraft mot tanken att judar och palestinier skulle upprätta en gemensam stat. Under en DN-intervju i oktober sade han att Israels värsta fiende inte längre finns utanför landet, utan i dess ledning:
– Det våra styresmän nu försöker göra är att skrämmas och stöta ut de som säger emot. Den som inte är 100 procent med oss är emot oss, ja rent av förrädare. Folk hör detta dagligen, i tv, i pressen; de hör sina ledare tala så och efterhand får de intrycket att det är så man

diskuterar: Antingen är du med mig eller så är du min fiende! Det är mycket farligt.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

" Turister dödade i attentat mot buss

DN LÖRDAG 29 DECEMBER 2018

Minst tre turister och deras lokala guide dödades och ett tiotal skadades vid ett bombattentat mot en turistbuss utanför Kairo på fredagen. Ingen grupp har tagit på sig attentatet, det första riktat mot turister i Egypten på två år.

Explosionen inträffade fyra kilometer ifrån pyramiderna i Giza. Enligt Egyptens inrikesministerie är tre av de dödade turister från Vietnam. Bomben ska ha legat mot en mur vid sidan av vägen och detonerade när bussen körde förbi.
– Bussen avvek från den rutt som har säkrats av säkerhetsstyrkor, säger Egyptens premiärminister Mostafa Madbouly till egyptiska Extra News TV.
Sammanlagt 16 personer befann sig ombord på bussen, 14 turister från Vietnam och två egyptiska medborgare, skriver nyhetssajten Egypt Independent. Bland de skadade finns busschauffören och turistföretagets representant.
Bomben exploderade klockan 18.15 lokal tid, men sent på fredagskvällen hade ännu ingen grupp tagit på sig attentatet.
Det är första gången på två år som ett attentat riktas mot utländska turister i Egypten. De senaste sju årens politiska oro och terrorattacker har inneburit ett hårt slag mot turismen, som är den viktigaste näringen Egypten. Intäkterna har mer än halverats.
Antalet utländska besökare minskade dramatiskt efter den arabiska våren och det folkliga upproret mot Hosni Mubarak 2011. Militärkuppen mot Muslimska brödraskapet och den första demokratiskt valda presidenten Muhammad Mursi två år senare

skrämde bort fler besökare. Under de följande åren utförde jihadister flera attentat mot hotell och turistbussar.
I oktober 2015 sprängdes ett ryskt passagerarplan fullt med charterturister över Sinaihalvön. Alla 224 ombord omkom och en terrorgrupp nära lierad med jihadistsekten Islamiska staten sade sig ha placerat en bomb ombord som orsakade explosionen. Även Egyptens kristna minoritet har varit måltavla för jihadisterna. Sedan 2016 har mer än 100 kristna dödats i dåd mot kyrkor och bussar med pilgrimer. Sedan slutet av 2016 har turismen i Egypten återhämtat sig något. Fredagens attentat mot de vietnamesiska turisterna innebär sannolikt att säkerheten kommer att skärpas inför det stundande nyårsfirandet.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se "

"Katarina Frostensons krav till Akademien dröjer

DN LÖRDAG 29 DECEMBER 2018

Akademiledamoten Katarina Frostensons förlikningsförslag till Svenska Akademien skjuts upp till den 7 januari, uppger hennes advokat Per E Samuelson.

Tidigare i december offentliggjorde Akademien den advokatutredning som drar slutsatsen att Frostenson bör lämna Akademien. Enligt utredningen har hon läckt information om Nobelpristagare och inval till maken Jean-Claude Arnault. Ständige sekreteraren Anders Olsson har tidigare sagt att han är öppen för en förlikning mellan Frostenson och Akademien.
I det kommande förlikningsförslaget väntas Frostenson, som nekar till att ha brutit mot några stadgar, ha utgångspunkten att hon lämnar Akademien frivilligt men att hon kompenseras ekonomiskt.

TT "

" Ledare: Farligare tider väntar när Bolsonaro greppar rodret

DN SÖNDAG 30 DECEMBER 2018

Vilket är Sydamerikas största språk? Nej, det är inte spanska. Svaret är – eller var i alla fall fram till alldeles nyligen – portugisiska. Det säger allt om Brasiliens storlek. Och om landets betydelse för en region där alla andra länder, med undantag av Guyana och Surinam, är spansktalande.

Den brasilianska ekonomin är Sydamerikas motor. Och den flera år långa krisen har lämnat spår även i grannländerna. Bortom hemregionen är det också Brasilien som gör avtryck – som Brics-land och med sina ambitioner om en plats i FN:s säkerhetsråd.
Dessutom fungerar Brasilien som en politisk trendsättare i Sydamerika. Kuppen 1964 och etableringen av en permanent militärregim med långtgående ideologiska ambitioner föregick och inspirerade liknande projekt i Chile och Argentina.
När generalerna lämnade makten 1985 gav det i sin tur en skjuts åt demokratin på kontinenten som helhet.
Brasilien skiljer sig visserligen på flera sätt från de spansktalande sydamerikanska systerrepublikerna – staten är större, ekonomin mer industrialiserad. Men landet fungerar både som en referenspunkt för och värdemätare på politikens tillstånd i regionen.
Det är ur det perspektivet valet av Jair Bolsonaro, som svärs in den 1 januari, ska bedömas.
Vad det är för figur som brasilianarna röstat fram till presidentposten är väl känt. Bolsonaro är en före detta fallskärmsjägare som under sina nästan 30 år i kongressen svärmat för den gamla militärdiktaturen. Till vicepresident har han valt en general som öppnat för soldaternas återkomst till makten.
Någon respekt för rättsstatens principer har heller inte Bolsonaro. Helst vill han gå i Filippinernas president Rodrigo Dutertes fotspår och låta polisen skjuta först och fråga sedan.
Allt detta kryddas med ett aggressivt kvinnoförakt samt hätska utfall mot homosexuella och andra minoriteter – samt ett intensivt klimatförnekande. Bolsonaro har visserligen tagit tillbaka löftet om att Brasilien ska lämna Parisavtalet, men reglerna för att stävja skövlingen av Amazonas tänker han fortfarande lätta på.
Sammantaget är det en osedvanligt osmaklig kombination av gamla och nya auktoritära traditioner som den tillträdande presidenten förkroppsligar.
Under valkampanjen avvisades Bolsonaros populism kategoriskt i andra länder i Sydamerika. Men hans framgångar har fött förståelse. I såväl Chile som Argentina har ledande politiker visat sig frestade att plocka i alla fall några recept ur hans kokbok.
Det finns en lång tradition av *caudillos* i Sydamerika: Starka män som lovar vitt och brett, kör över domstolarna, rundar kongressen, attackerar medierna och styr efter eget huvud. Historiskt har traditionen antagit olika politisk färg, men de senaste 15 åren har den skiftat i rött, när vänsterpopulister vunnit makten i en rad länder, och orsakat betydande skada: I Venezuela, liksom i centralamerikanska Nicaragua, har folkstyret monterats ner.
Ändå har Sydamerikas demokratiska ryggrad stått pall. Det hjälpte att vänsterregeringen i det största och viktigaste landet aldrig flirtade med auktoritära metoder. Liksom att den sydamerikanska högern var genuint lojal med demokratin, i bjärt kontrast mot stora delar av efterkrigstiden.

Bara genom sin politik lär Jair Bolsonaro orsaka skada. Värre är om han får Brasiliens demokrati att vackla. Och om han blir ett exempel för andra i regionen att ta efter.

DN 30/12 2018 "

" Karin Bojs: Pest är mitt självklara val för året som gick

DN SÖNDAG 30 DECEMBER 2018

För mig är valet enkelt. Jag väljer pest. Om jag ska framhålla något vetenskapligt rön från år 2018. Pesten fick pusselbitarna att falla på plats – för vårt språk och för Europas historia.

Ni har säkert hört uttrycket ”att välja mellan pest och kolera”. Folk som säger så brukar mena att man måste välja mellan två jättedåliga alternativ. Men de avslöjar bara sina bristande kunskaper. Om vi befinner oss i Sverige i nutid skulle kolera definitivt vara att föredra. Ganska lätt att behandla, bara man får rikligt med rent vatten och salt. Pest, däremot, skulle vara ett större problem, även om antibiotika kan fungera.
Utan antibiotika dör en stor del av de pestsmittade. För böldpest minst hälften, för lungpest nästan alla.
Än i dag drabbas hundratals människor av pest varje år. Men det var värre förr, mycket värre.
På 1300-talet härjade Digerdöden, som tog död på uppåt halva Europas befolkning.
På 500-talet grasserade den så kallade Justinianska pesten. Nya DNA-belägg visar att den spred sig mycket längre norrut än vad som tidigare har varit känt, åtminstone till nuvarande Tyskland.
På stäpperna i nuvarande Ryssland har pesten drabbat människor ännu tidigare, så långt tillbaka som för 4 800 år sedan, har DNA-analyser nyligen visat.

Men den stora sensationen slog ner i oktober i år. Då publicerade en grupp forskare i bland annat Göteborg och Köpenhamn en studie i tidskriften Cell, en av världens allra tyngsta vetenskapliga tidskrifter. Forskarna kunde visa att bönder utanför Falköping drabbades av pest redan för 4 900 år sedan. De har hittat DNA-spår hos två individer. Det stora antalet människor som under kort tid begravdes i den kollektiva stengraven stämmer väl med att en svår epidemi härjade.
Dessutom har forskargruppen konstruerat ett släktträd över alla kända pestfall under historiens lopp.
Det släktträdet har en nollpunkt, en tid och en plats där epidemin måste ha startat. Den tiden var för cirka 5780 år sedan. Platsen är inte lika uppenbar, men forskarna lägger fram mycket goda argument för att det var Trypillja.
Trypilljakulturen var en högt utvecklad jordbrukskultur i delar av nuvarande Rumänien, Moldavien och Ukraina. De byggde Europas första städer, där det bodde tiotusentals människor. Men de övergav allt som oftast sina bosättningar, brände ner dem och byggde upp nya. Så där höll de på, tills för cirka 4 800 år sedan, när hela kulturen mystiskt försvann.
Med de nya kunskaperna om pesten blir det lätt att förstå varför Europas gamla bondekultur blev kraftigt försvagad, och varför helt nya människor kunde vandra in, med start för just 4 800 år sedan.
De nya människorna kom från stäpperna i öster. De förde med sig kunskaper om metall, nya vanor och ett helt nytt språk – nämligen grunden till de indoeuropeiska språk som vi fortfarande talar.
Särskilt dramatisk verkar utvecklingen ha varit på brittiska öarna. En studie i tidskriften Nature tidigare i år visar att uppåt 90 procent av befolkningen byttes ut, med start för 4700 år sedan och under bara några århundraden framåt. Då tog den så kallade klockbägarkulturen över brittiska öarna. Deras ättlingar lever där än i dag.
Människorna i den tidigare jordbrukskulturen, som bland annat byggde den legendomsusade anläggningen Stonehenge, har knappt lämnat några genetiska spår efter sig, och inte heller den äldre brittiska jägarkulturen.
Naturestudien, som leddes av David Reich i Boston, bygger på DNA från 400 individer, och publicerades i februari.
Vid den tiden kunde forskarna inte förklara varför förändringen var så dramatisk. I studien spekulerar Reich och hans medförfattare om bland annat ny samhällsorganisation, ny teknik, klimatförändringar och sjukdomar.
Först i oktober i år fick vi alltså pusselbiten som fattades. Säkert hade samhällsorganisation och teknik, inte minst kunskaper om brons, betydelse. Kanske spelade en köldperiod viss roll.
Men att Europas befolkning i hög utsträckning byttes ut – det berodde till stor del på pesten.

Karin Bojs
vetenskap@dn.se "

" Kartlägger Stalins brott – nu är han åter fängslad

DN SÖNDAG 30 DECEMBER 2018

Under den snötäckta marken ligger niotusen människor arkebuserade och kastade i massgravar under Stalins utrensningar på 1930-talet. Få personer i Ryssland vet mer om gravarna än Jurij Dmitrijev som kartlagt större delen av ryska Karelen på jakt efter Stalins offer.Nu sitter han fängslad för andra gången, anklagad för pedofili. Och människorättsaktivister mobiliserar återigen för att få honom fri.

Sandarmoch.
Snön ligger vit över massgravarna i Sandarmoch. Stigarna är upptrampade. Folk besöker gravarna varje dag. Kvarlevorna av ungefär 9 000 människor ligger på några meters djup i de karelska sandmoarna. Arkebuserade och kastade i massgravar under Stalins utrensningar på 1930-talet.
Sandarmoch är den största massgraven i Karelen. Den är känd tack vare den ryska historikern Jurij Dmitrijev. På 1990-talet började han kartlägga var Stalins offer ligger begravda.
I dag sitter han fängslad för andra gången. För andra gången anklagad för pedofili. För tredje gången har han genomgått en psykologisk undersökning om sin sexualitet.
– Han började prata om politik. Kritisera ockupationen av Krim och Donbass. Det blev droppen för myndigheterna, säger Vladimir Popov, som var med och planerade minnesplatsen i Sandarmoch.
Det är ingen slump att Dmitrijev anklagas för just pedofili. Målet med processen är att svärta ner och diskreditera. Dmitrijev är också ordförande för Memorial i Petrozavodsk, en av Rysslands äldsta människorättsorganisationer. Den har länge svartmålats av Putinregimen. För några år sedan fick den stämpeln ”utländsk agent”.
Tack vare Jurij Dmitrijev är Stalins massgravar i Karelen de mest omsorgsfullt kartlagda i hela Ryssland. I nästan trettio år har han suttit i arkiv vintertid och letat efter gravar sommartid. När Sandarmoch upptäcktes 1997 hjälpte myndigheterna till med utgrävningarna. Området fredades och blev en officiell minnesplats.
Men Putinregimen vände upp och ner på det hela. En ny, så kallad patriotisk historieskrivning tog vid. Putinregimen erkänner visserligen att folk dog under Stalin, men relativiserar och förminskar det.
Mycket riktigt planerar nu myndigheterna att resa ett nytt monument i Sandarmoch. Inte över Stalins offer utan över ryska soldater som har dödats av det så kallade fascistiska Finland. Enligt finländska uppgifter begravde man aldrig några krigsfångar där, och några bevis för påståendena har ännu inte presenterats.
När Dmitrijev friades från anklagelser om barnpornografi i april var euforin gränslös. Dmitrijev hade då backats upp av Rysslands viktigaste författare och intellektuella, i en kampanj som pågick i över ett år. Få trodde på seger eftersom processen mot honom var politisk. Mycket riktigt var den inte över. Den friande domen revs upp. I juni greps Dmitrijev för andra gången. Den här gången anklagades han för sexuellt våld mot sin adoptivdotter Natasja.
– Förr drogs dissidenter inför rätta för narkotikainnehav. Nu är det pedofili. Systemet kommer ständigt på nya idéer, säger Vladimir Popov.
Vi träffar honom och hans hustru Julia Sjabanova i deras lilla lägenhet i Medvezjegorsk. Staden ligger ett tiotal kilometer från Sandarmoch och paret flyttade hit från Leningrad år 1970. Bägge var dissidenter, Vladimir dömd för antisovjetisk verksamhet.

– Min pappa och styvfar satt bägge tio år i läger i Vorkuta. Gulaglägren är en del av vår historia. Men det är det fortfarande många som vägrar erkänna. De kräver att vi ska hylla vårt förflutna. Många i Medvezjegorsk var inte alls glada över Dmitrijevs utgrävningar, säger Julia Sjabanova.
Hon smeker den svarta katten i sin famn. Hela väggen I vardagsrummet, från golv till tak, är täckt med böcker.
Vladimir Popov är landskapsarkitekt och var med och planerade hur den officiella minnesplatsen Sandarmoch skulle se ut. Tillsammans med Julia har han rest en sten till minnet av de ryssar som dödades under Stalin.
Alla andra folk – krimtatarer, judar, finländare, ukrainare och polacker – har sina egna minnesstenar. Den ryska restes så sent som för några år sedan.
Tigandet om Stalins brott har varit normen.
– Tack vare våra korkade makthavare har nu hela världen hört talas om Sandarmoch! Man borde förstås inte skratta eftersom det är förfärligt. Styrkan hos våra makthavare är tyvärr större än intellektet, säger Dmitrij Tsvibel.
Vi är tillbaka i Petrozavodsk och sitter inklämda i hans lilla arbetsrum på den judiska församlingens kontor. Tsvibel, som leder församlingen, är en av Dmitrijevs goda vänner och största supportrar. Han går på varenda rättegång för att visa solidaritet. Det var i det här trånga lilla arbetsrummet som han sist träffade sin vän.
– Jura kom och hälsade på i somras. Innan han skulle åka sade han: Dima, om något händer mig – lovar du att hjälpa min dotter? Han anade att det här skulle fortsätta. Själv trodde jag det inte, Jura har genomgått så många undersökningar att det inte längre går att bevisa att han är pedofil. Men det här är en process som handlar om att svärta ner Memorial och de har tydligen bestämt sig för att inte ge upp, säger Dmitrij Tsvibel.
I den nya processen har både domaren och åklagaren bytts ut. Domaren som friade Dmitrijev, Marina Nosova, gick miste om en plats i Högsta domstolen. Åklagaren tvingades begära avsked.
– De hade misslyckats med sin uppgift, konstaterar Tsvibel.
I den förra processen anklagades Dmitrijev för innehav av barnpornografi eftersom han fotograferat sin adoptivdotter Natasja naken. Den nio bilderna, där Natasja är mellan tre och sex år gammal, förklarades som icke pornografiska och åtalet förkastades.
Medan rättsprocessen pågick bodde Natasja hos sin mormor – samma mormor som lämnade henne på barnhem då hon var baby. I våras skrev Natasja ett brev till sin pappa som visades upp i rätten. Det inleddes med orden: ”Älskade pappa, jag saknar dig så.”
Nu vägrar mormodern lämna tillbaka henne och anklagar Dmitrijev för pedofili. Han får inte träffa Natasja, som i dag är tolv år gammal. Ingen vet var hon är och förhörsmaterialet är hemligt.
När rättegången ska inledas i Petrozavodsk tingsrätt är vi på plats över en halvtimme i förväg. Det är lång kö in till byggnaden. Säkerhetskontrollen är rigorös.
Korridoren utanför rättssalen på tredje våningen fylls med folk, bland dem 22-åriga Veronika Kamentseva. Hon studerar historia på Europeiska universitetet i Sankt Petersburg och har kommit till Petrozavodsk med nattåg.
– Det här är ingen rättegång, det är en fars. Jag studerar själv historia och jag vill försvara Dmitrijev som historiker. Vi är en hel grupp studenter som har en egen Facebookgrupp till stöd för Dmitrijev. Några av oss åker Petrozavodsk på varje rättegång enligt ett ambulerande system. Vi skramlar ihop pengar till biljetten, säger hon.
Den trånga korridoren där Dmitrijev ska föras in är till sist fylld till bristningsgränsen – studenter, vänner, människorättsaktivister från Petrozavodsk, Sankt Petersburg och Moskva. Det delas ut broscher med Dmitrijevs fotografi.

När poliseskorten äntligen blir synlig i ändan av korridoren börjar folk ropa, hurra och klappa i händerna. Dmitrijev, en skinntorr liten man med silvervitt hår, syns knappt bakom de storvuxna poliserna. Han nickar och ler vänligt medan han passerar, slagen i handklovar.
– Tack så väldigt mycket till er alla för att ni är här! Det betyder mycket för pappa. Otroligt att något så hemskt kan förena så många goda människor, säger Jekaterina Klodt, Dmitrijevs dotter.
I snart två år har hennes far åkt ut och in ur fängelset.
Nu är hon inte längre rädd.
– Jag har blivit luttrad. Jag gråter inte längre lika mycket. Jag hoppas han blir frisläppt igen, jag måste tro på det och hoppas, säger hon.
Jekaterina har inte fått träffa sin pappa sedan i somras. Hon har kallats in av åklagaren som vittne och får inte träffa honom i fängelset.
– Min bror har träffat honom och han säger att han mår bra. Han vill inte oroa oss, utåt är han alltid pigg och glad.
Efter två och en halv timme öppnas dörren. Dmitrijev förs ut under hurrarop och applåder. Arresten är förlängd till den 25 mars, rättegången fortsätter den 17 januari.
Allt tyder på att den kommer att fortsätta betydligt längre än så.
Mina tankar går tillbaka till ett handskrivet brev av Dmitrijev. En kopia av brevet, daterat den 16 augusti i år, har spikats upp på väggen i det lilla träkapellet i Sandarmoch.
”Hej Sergej,
Tack för brevet, varmt och vänligt som en sommardag. Det gjorde mig glad.
Frågorna som du ställer är frågor av vår tid.
Vart är vi på väg?
Vem är skyldig? Vad ska vi ta oss till?
Jag svarar: Leva. Jag kan tillägga till vad Solzjenitsyn sade: Lev inte i en lögn.
Lev utan skräck.
Så försöker jag leva själv.”

Anna-Lena Laurén
Jurij Dmitrijev. "

"Jurij Dmitrijev föddes i Petrozavodsk 1956. Han adopterades från ett barnhem och växte upp i en officersfamilj.
Från början av 1990-talet har han forskat i massgravar i ryska Karelen från 1930-talet, då Stalin genomförde utrensningar i hela Sovjetunionen. Han har gett ut böcker där han har dokumenterat alla de arkebuserade fångarna.
Dmitrijev har hittat en mängd massgravar i Karelen. De största är Sandarmoch (över 9 000 begravda) och Krasnyj Bor (cirka 1 200 begravda). "

" Michael Winiarski: Riskabelt att gräva i rysk historia

DN SÖNDAG 30 DECEMBER 2018

Ryssland är ett land med oförutsägbar historia. Det har sagts så många gånger att det var länge sedan någon blev förvånad av makthavarnas omtolkningar av det förflutna. Dagens ryska regim gör det lättare för sig, så att allt som kan fläcka bilden av ett hjältemodigt Ryssland har kriminaliserats.

Enligt en lag som Vladimir Putin signerade 2014 är det straffbart att ”medvetet sprida falsk information om Sovjetunionens aktiviteter under andra världskriget” och att ”skända symboler för Rysslands militära ära”.
En fri diskussion om olika sidor i Rysslands historia – även de mörka – har blivit allt mindre möjlig att bedriva. Den pågående processen mot Jurij Dmitrijev i Karelen är ett brutalt uttryck för den utvecklingen.
En del av vad som står i denna text kan därmed vara olagligt att framföra i Ryssland.
Det är en kraftig backlash jämfört med den öppenhet som rådde under det postsovjetiska 1990-talet. Då fick forskare gräva i Stalins skräckvälde, människorättsorganisationen Memorial fick verka fritt, flera av arkiven öppnades och debattens vågor gick höga om kommunismens förbrytelser mot de förslavade folken i det sovjetiska imperiet.
Nu är det åter hyperkänsligt att ifrågasätta storheten hos en diktator som har varit död i 65 år. Det ligger delvis i linje med stämningen i nationen; enligt en färsk undersökning från opinionsinstitutet Levada-center beklagar två tredjedelar av ryssarna att Sovjet föll samman. Det är den högsta siffran på tio år.
Märkligt nog upplever många unga ryssar fantomsmärtor efter ett land de aldrig har sett. Av de tillfrågade mellan 18 och 24 år sörjer 40 procent den svunna sovjetiska epoken.
En av få som tänker annorlunda, och personligen har drabbats av det, är Andrej Zubov, historieprofessor i Moskva. När han i en artikel jämförde den ryska annekteringen av den ukrainska halvön Krim med det nazistiska Tysklands Anschluss av Österrike 1938 fick han sparken från diplomathögskolan.
Jag träffade Zubov i Moskva inför 70-årsfirandet av segern i det som i Ryssland kallas ”stora fosterländska kriget”. Segerdagen riggades som en patriotisk manifestation, där ledarna i Ukraina likställdes med naziregimen i Tyskland.
Zubov betraktade inte Stalin som en befriare av Europa, utan som en massmördare som slogs mot en annan – Hitler.
Han rörde vid den kanske mest tabubelagda frågan i dagens Ryssland: att andra världskriget faktiskt började 1939, och inte 1941. Problemet, som sopas under mattan av Kremls historierevisionister, är att de sovjetiska kommunisterna och de tyska nazisterna under krigets två första år var intima bundsförvanter, som styckade upp östra Europa mellan sig.
Det är därför dessa föga ärorika två år har suddats bort i den officiella historien.
Och det är därför fängelse hotar den som uppmärksammar offren för Stalins massmord.

Michael Winiarski "

”Statyernas krig” rasar när Orbán misstänks vilja skriva om historien

DN SÖNDAG 30 DECEMBER 2018

”Statyernas krig” rasar i centrala Budapest. Och nu har Imre Nagy, hjälten från 1956 års uppror mot Sovjetunionen, flyttats bort. Samtidigt uppvärderas Miklós Horthy, den antisemitiske statschefen som samarbetade med Hitler under andra världskriget. Många anar en omtolkning av Ungerns historia, iscensatt av premiärminister Viktor Orbán.

Budapest.
Det hade bara drygt 20 år på nacken, men var ett av de mest populära monumenten i Budapest: statyn över Imre Nagy, reformkommunisten som stod upp mot Sovjetunionen och tog ledningen för revolten 1956. Upproret slutade med 3 000 döda och sovjetiska stridsvagnar på Budapests gator. Två år senare hängdes Nagy som ”landsförrädare” och kvarlevorna placerades i en omärkt grav.
Sedan 1996 har han stått där i brons, på en konstgjord bro, med sin karaktäristiska hatt. Ryggen symboliskt vänd mot ett Sovjetmonument ett kvarter bort, blicken mot parlamentet tvärs över det stora Lajos Kossuth-torget.
Natten till i fredags togs han bort. Nu pryds den tomma platsen i stället av blommor och tända ljus.
Flyttplanerna har varit kända i flera månader, och upprört många. Men när DN besökte platsen i mitten av december var det tjockt med ryska och engelska turister som turades om att fotograferas med mannen i hatt. De flesta visste inte vem han var.
Bland ungrare däremot är det svårt att hitta en enda som inte känner till Nagy. Och i detta land, där historien ständigt är omtvistad, är han en gestalt som nästan alla respekterar.
– En nationell hjälte, den största som vi har, sa Attila Cseh, en medelålders man med portfölj som skyndade förbi.
När jag berättade om flyttplanerna blev han arg.
– Det är skandal, vem har bestämt det?
Formellt fattades beslutet av Nationella kommittén för minnesmonument, men i praktiken är svaret av allt att döma Viktor Orbán.
Brons-Nagy ska inte skrotas, utan flyttas till en annan plats nära Donaukajen.
Men flytten upprör många eftersom statyn ska ge plats för ett återskapat monument från mellankrigstiden, då Ungern styrdes av riksföreståndaren Miklós Horthy.
– Regeringen har redan sett till att få bort många statyer av ”vänsterfolk” som den ogillar. När man flyttar Nagy är det sista steget i rehabiliteringen av Horthy, säger Balazs Csekö, en ungersk journalist och statsvetare.
Horthy var en amiral i den kejserliga österrikisk-ungerska flottan som kom till makten efter första världskriget. Han återinförde monarkin och fick själv titeln “regent” eller riksföreståndare.
Under 1930-talet allierade han Ungern med Hitlers Tyskland. När nazisterna angrep Tjeckoslovakien och Jugoslavien passade han på att annektera tidigare ungerska områden från de slagna länderna. Hans armé deltog på tyskarnas sida vid Stalingrad.
Mest besvärande för eftervärlden är att Horthy gick med på att deportera hundratusentals ungerska judar till nazisternas dödsläger. Det skedde motvilligt, hävdade han själv. Men i ett brev till sin premiärminister 1940 skrev han så här: ”Avseende det judiska problemet så har jag varit antisemit hela mitt liv. Jag har aldrig haft kontakt med judar.”

När det magnifika torget vid parlamentsbyggnaden nu omskapas är det för att ”återställa” det som det såg ut 1944. Nagy sveps bort och på samma plats kommer en mindre turistvänlig stenkolonn att resa sig, en kopia av den Horthy lät resa 1934 till minne av dem som dödades under den kortlivade ungerska Sovjetrepubliken 1918–19.
Under 2000-talet har det högerextrema partiet Jobbik fört fram Miklós Horthy som en hjälte och förebild. Orbán och hans parti Fidesz har hållit sig relativt kallsinniga. Tills nyligen. Vid ett tal i juni 2017 kallade premiärministern plötsligt den gamle riksföreståndaren ”en exceptionell statsman” som såg till att ”den ungerska nationen överlevde 20- och 30–talen”.
Samtidigt har Orbán på sätt och vis kommunisten Nagy att tacka för sin egen karriär.
Vid tiden för murens fall 1989 krävde miljoner ungrare att den avrättade revoltledaren skulle begravas på nytt under hedersbetygelser. Över 100 000 följde honom till den sista vilan, och Viktor Orbán, då en ung och okänd liberal, höll ett uppmärksammat tal till den döde ledarens minne: ”Nagy identifierade sig med nationens önskningar och gjorde slut på kommunistiska tabun, den blinda lydnaden gentemot det ryska imperiet och partiets diktatur.”

De hyllningsorden klingar falskt i dag, menar journalisten Balazs Csekö:
– Orbán använde Imre Nagy för att bli känd och klättra uppför karriärstegen. Nu är Orbán den som förödmjukar Nagy och förråder hans politiska arv."

"Fakta. Nagy och Horthy

Imre Nagy (1896–1958). Reformkommunist och premiärminister - under Ungernrevolten 1956. Han tog Ungern ur Warszawapakten, antog icke-kommunister som ministrar och lovade demokratiska reformer. Men revolten krossades när sovjetiska trupper invaderade Ungern, och Nagy hängdes som landsförrädare 1958.
Miklós Horthy (1868–1957). Amiral och befälhavare för den österrikisk-ungerska flottan under första världskriget. Styrde det självständiga Ungern som riksföreståndare 1920–44. Samarbetade med Hitlers Tyskland och betraktade sig själv som antisemit. Greps och tvingades bort från makten i oktober 1944, när tyskarna tillsatte en regering ledd av den fascistiska Pilkorsrörelsen. "

" Våld och anklagelser om fusk inför valet

DN SÖNDAG 30 DECEMBER 2018

Bangladesh mobila internetnätverk har stängts ned inför parlamentsvalet i dag, söndag. Efter en orolig valrörelse med våld och fuskanklagelser har mer än 600 000 poliser och militärer satts in för att skydda vallokalerna.

Det mobila nätverket har strypts på order av myndigheterna för att motverka ryktesspridning som kan leda till ännu mera våld. Under valrörelsen har minst sex partifunktionärer dödats. Mer än 8 000 politiker och aktivister från oppositionen uppges ha gripits och 12 300 har skadats. Oppositionsledaren Khaleda Zia från det nationalistiska partiet BNP har dömts till ett långvarigt fängelsestraff för korruption, som flera bedömare anser vara politiskt motiverat.
Allt talar för att premiärminister Sheikh Hasina Wajed från Awamiförbundet blir omvald för en tredje femårsperiod.
Bangladeshs ekonomi är en av de snabbast växande i världen och det har lett till att inkomsten per capita har tredubblats sedan 2009. Under den perioden har bruttonationalprodukten ökat med i snitt 6 procent om året, under det senaste året med 7,3 procent.
De kritiserade ingångslönerna inom textilindustrin, som står för 80 procent av exportinkomsterna, har höjts flera gånger.
Medellivslängden ökar och den minskade barnadödligheten lyfts fram som ett internationellt föredöme.
Samtidigt har dock landet rört sig i en mer auktoritär riktning och den 71-åriga Sheikh Hasina anklagas för att ha förlorat sin moraliska kompass. Yttrandefriheten har minskat och i flera uppmärksammade fall har journalister, bloggare och människorättsaktivister fängslats.
Tidigare i december släppte Human rights watch en rapport där säkerhetstjänsten anklagas för gripanden och hot mot oppositionen.
Det största oppositionspartiet, BNP, hävdar att deras valaffischer konsekvent har rivits ned och att regeringen har manipulerat vallängden.
Bangladesh anklagas också för att dra ut på visumprocessen för internationella valobservatörer och oberoende journalister.
Drygt 100 miljoner väljare är registrerade för att rösta, men en konsekvens av den stökiga valrörelsen kan bli att människor stannar hemma. Valet för fem år sedan urartade och ett 100-tal vallokaler sattes i brand.
Under tre årtionden har politiken i Bangladesh varit en hätsk tvekamp mellan de två starka damerna Khaleda Zia och Sheikh Hasina Wajed.
Den nuvarande premiärministern är dotter till Bangladeshs första ledare Mujibur Rahman, som mördades 1975 tillsammans med stora delar av sin familj. Khaleda Zia är änka efter Ziaur Rahman som var president i slutet på 1970-talet.
Tvisten om vilken av de tidigare ledarna som hade den avgörande rollen i inbördeskriget 1971, som ledde till att Bangladesh bröt sig loss från Pakistan, pågår fortfarande och är anledningen till att Sheikh Hasina och Khaleda Zia skyr varandra som pesten.
Självständighetskriget är ett öppet sår i det folkrika Bangladesh.
Khaleda Zia och Sheikh Hasina har avlöst varandra som premiärministrar flera gånger. Varje skifte innebär att hela etablissemanget byts ut. All makt hamnar i händerna på det vinnande partiet.
Förra valet bojkottades av BNP, men den här gången ställer partiet upp i en allians med tre andra partier. I Khaleda Zias frånvaro leds oppositionen av människorättsadvokaten Kamal Hossain.
Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se "

"Fakta. Mest tättbefolkade landet i världen

Bangladesh har 165 miljoner invånare och är världens mest tättbefolkade land och det åttonde mest folkrika.
När Indien delades i samband med självständigheten från Storbritannien 1947 blev dagens Bangladesh en del av Pakistan.
Bangladeshs (dåvarande Östpakistan) självständighet i december 1971 föregicks av ett nio månader långt krig, där Indien stred på Bangladeshs sida. Uppemot tre miljoner människor dödades under kriget och tio miljoner flydde till Indien. Komplikationer i samband med kriget är fortfarande en het politisk fråga.
Fram till början av 1990-talet styrdes Bangladesh flera gånger av militären.
Det låglänta Bangladesh är det land i världen som är mest utsatt för klimatförändringarna. När havsytan höjs kommer stora områden att bli obeboeliga och tiotals miljoner människor väntas bli klimatflyktingar.
Förra året tog Bangladesh emot 700 000 rohingyer, som är på flykt från Burma. DN "

" Vulkan krympte rejält efter utbrott

DN SÖNDAG 30 DECEMBER 2018

Indonesien. Den vulkan som orsakade förra veckans dödliga tsunami i Indonesien har tappat två tredjedelar av sin höjd. Landets vulkan-myndighet bedömer att Anak Krakatoa minskat från 338 meter till 110 meter. Den uppskattas ha förlorat 150–180 miljoner kubikmeter material i form av klippblock, stenar och aska som rasat ner i havet.

TT-AFP "

" Linus Larsson: Kanske flyttar det in en röststyrd assistent

DN SÖNDAG 30 DECEMBER 2018

”Techlash” – bakslaget för de förr så omhuldade teknikjättarna – var ordet som definierade 2018. Men hur blir 2019? DN:s Linus Larsson listar fem frågor att hålla ögonen på.

Det gångna året var på många sätt katastrofalt för världens stora teknikbolag. Tydligast var smällen mot Facebook – med skandaler, tunga avhopp, dataläckor och kollapsande arbetsmoral. Men bakslaget har drabbat fler, med en rejäl dipp både i anseende och i börskurs. Apple, Amazon, Facebook och Google har alla haft en riktigt deppig höst på börsen. Nu – nytt år. Här är fem frågor inför 2019.

1. Ska någon ta Facebook i örat?
Vad symboliserar Facebooks 2018 bäst? Jag har två alternativ: Antingen någon av de otaliga feta rubrikerna om skandaler. Eller en pressad Mark Zuckerberg som ber om ursäkt för Cambridge Analytica eller någon annan jätteskandal i offentliga utfrågningar.
Men den stora frågan är obesvarad: Ska Facebook bli föremål för ny, hårdare reglering? Än så länge har utfrågningarna som Facebookchefer har svettats sig igenom mest blivit spektakel där politiker har fått en chans att profilera sig som kritiska. Europeiska myndigheter har visserligen krävt att Facebook ska betala vite, men beloppen har varit så låga att de får ses som symboliska. Om inte skandalåret 2018 är nog för att motivera närmare tillsyn av Facebook är det svårt att se vad som skulle behövas.

2. Kommer Amazon till Sverige?
Allt tyder på att Amazon laddar för en senkommen entré på den svenska marknaden. När det händer lär ingenting bli sig likt inom e-handeln. Visserligen har våra lokala aktörer fått växa sig starka i skyddad verkstad medan Amazon fokuserade på större marknader. Men om de tror sig kunna leva på gamla meriter så lurar de sig själva. Menar Amazon allvar med ett intåg här så kommer de att få det hett om öronen. I framför allt USA tappar man nästan räkningen över hur många marknader företaget har vänt upp och ner på, från böcker via serverplats till färska grönsaker. Amazon är ett nästintill ostoppbart maskineri som maler ner det mesta i dess väg. Det finns ingen anledning att tro att Sverige skulle vara ett undantag.

3. När sker nästa stora dataläcka?
Sent i november tvingades hotellkedjan Marriott bekräfta att någon hade hackat dess bokningssystem och kommit över personuppgifter från svindlande 500 miljoner personer. Intrånget hade pågått sedan 2014. Ändå var det bara en i raden av dataläckor de senaste åren som omfattar tiotals eller till och med hundratals miljoner personer. Frågan är om sådana megaläckor kommer att fortsätta under 2019. Man ska vara ganska blåögd för att säkert svara ja på en sådan fråga, men det finns i alla fall en utveckling som man ska ta på allvar: Lagstiftning, som den europeiska dataskyddsförordningen GDPR, kan göra det rejält kostsamt att klanta sig. Som när Facebook i höstas läckte data från tiotals miljoner konton. En myndighetsutredning startade i Irland, där Facebooks Europakontor ligger. Maxböter: 14 miljarder kronor.

4. Accepterar vi röstassistenterna?
I takt med att datorer och mobiler blir standardiserade stapelvaror ökar leverantörernas desperation. Behovet att uppgradera minskar när allt

mindre skiljer en årsmodell från den tidigare. Det är mot denna bakgrund man ska se tidigare försök med smartklockor, som Apple Watch, och nu senaste röstassistenter som Amazon Echo och Google Home.
Det är inte länge sedan Google Home började prata och förstå svenska, så de präglas ännu av nyhetens behag. Men under 2019 lär vi märka om den röststyrda assistenten får en naturlig roll som klok hjälpreda, uppslagsverk och personlig organisatör. Eller om de slutar som glorifierade äggklockor.

5. Kommer vi att tänka på 5G?
De första 5G-näten är redan i gång. I liten skala, men ändå i gång. Och under 2019 lär vi se de första 5G-mobilerna på marknaden. Däremot är det tveksamt om det blir någon rusning – men det ska inte missförstås som att 5G inte spelar någon roll. Det är bara det att snabba mobiluppkopplingar inte är det viktigaste. 5G kommer handla mer om att koppla upp absurda mängder sensorer, maskiner och styrinstrument inbyggda i allt från hushållsmaskiner till fläktsystem och motorvägar. Dessutom med radikalt rappare svarstider än dagens mobilnät, viktigt för självkörande bilar och vissa industrirobotar.
5G kommer spela roll, men kanske inte i första hand som argument vid nästa mobilköp.

Linus Larsson
linus.larsson@dn.se "

" Björn Wiman: Bara genom rymden kan man se klart på livet på jorden

DN SÖNDAG 30 DECEMBER 2018

Det börjar närma sig tolvslaget, på fler än ett sätt. Under de runt 3,7 miljarder år som det har funnits liv på jorden har människan, *homo sapiens*, existerat i endast 200000. Av dessa präglades de första 193000 åren av ständig migration och primitiv kamp för överlevnad, därpå kom 7000 år av jordbruk och civilisation och sedan 300 år av industrialisering. Bara under de senaste 70 åren har vi levt i den period av ohämmad tillväxt och rovdrift som i dag är på väg att rubba hela den planetära balansen.

På julafton för precis 50 år sedan togs den legendariska bildserien ”Earthrise” (Jorduppgång) från månens baksida av besättningen på rymdskeppet Apollo 8. Fotografiet har kallats en av de viktigaste miljöbilderna någonsin, kanske för att det exponerar den tidlösa, intuitiva insikten om vår blåskimrande planets bräcklighet i den svarta världsrymden. Det vördnadsbjudande uttrycket ”vårt klot så ömkligt litet” har ju använts av både poeten Dante på 1300-talet och fysikern Ulf Danielsson i vår tid för att beskriva detta lilla dammkorn i universum, så utsatt i sin skönhet.
Också den tyske astronauten Alexander Gerst drabbades av denna poetiska klarsyn innan han nyligen landade på jorden efter att ha slutfört sitt uppdrag på den internationella rymdstationen ISS. ”Inte alla begriper hur skört och litet detta rymdskepp Jorden är och hur begränsade resurserna är”, skrev han efter att i 197 dagar ha betraktat den blå planeten på 400 kilometers förundransfullt avstånd. Nu sände han hälsningar till sina ofödda barnbarn och bad om förlåtelse för hur

vi – mänskligheten – genom klimatuppvärmning, nedsmutsning och massutrotning är på väg att förstöra den enda planet vi har.
Och kanske är det bara genom rymden som man kan se riktigt klart på livet på jorden. En av det gångna årets mest akut drabbande berättelser är Mats Strandbergs ungdomsroman ”Slutet”, som inte handlar om de möjliga konsekvenserna av klimatförändringarna men som ändå (eller just därför) är en kusligt precis skildring av människans belägenhet, på ett utmätt avstånd från katastrofen.
I ”Slutet” kommer hotet från den stora meteoren Foxworth som är på väg mot jorden. I slutet av maj får världen veta att kometen den 16 september (klockan 04.12 svensk tid) kommer att förinta allt liv på planeten. Atmosfären kommer att brinna och himlen fyllas av ett ljus starkare än någon sett. Haven kommer att förångas och bergen att koka.
Vad händer med människans civilisation när slutet på detta sätt får ett oåterkalleligt klockslag? Strandberg skildrar hur allt som man har tagit för givet faller sönder på bara några dagar: folk slutar gå till jobbet, skolorna stänger, börsen kollapsar. Nya krig blossar upp från ingenstans, medan gamla konflikter självdör. Flinande kometförnekare och svavelosande sektledare tar över offentligheten. Allsvenskan i fotboll kommer inte att hinna färdigspelas.
Jag skulle tro att Mats Strandbergs skildring ganska väl överensstämmer med hur mänskligheten skulle agera vid en liknande ”point of no return” – en definitiv dödsdom. Efter det inledande kaoset hittar de flesta av världens länder tillbaka till något slags ordning. En del människor satsar förvisso på att leva ut alla sina impulser, men många försöker också leva vidare med sina nära och kära och uppfylla sina plikter i yrkeslivet så att så många som möjligt ska få ett drägligt liv. I en av romanens bästa scener frågar en av huvudpersonerna sin mamma varför hon fortsätter att vattna sina krukväxter när det ändå bara är fem dagar kvar tills alla ska dö. Modern svarar att livet är tillräckligt deprimerande som det är, även utan vissna blommor i fönstren.
Mats Strandbergs roman är nödvändig läsning för en civilisation som nu, fem i tolv på nyårsnatten, börjar erfara sin egen dödlighet. Men det finns en stor skillnad mellan klimat- och kometkrisen. Klimatkrisen är inte binär. Här finns inget ”före” eller ”efter” en träff mot jordytan; inte ”liv” i ena sekunden och ”död” i den andra. Att bekämpa klimatförändringarna handlar inte om att ”lyckas” eller ”misslyckas”. Många människor på jorden drabbas redan nu av den globala uppvärmningen, ännu fler kommer att göra det i framtiden. Även om alla utsläpp av växthusgaser kunde elimineras i dag skulle det på sätt och vis vara ”för sent”. En global temperaturhöjning på 1,9 grader betyder inte frälsning, lika lite som 2,1 grader betyder total undergång. Klimathotet gör många av metaforerna i vårt språk missvisande.
I dag hörs allt fler röster som säger att det är ”kört” och att det bästa vi kan göra är att dra oss tillbaka för att lära oss att dö. Det är en - nihilistisk impuls som i grunden är främmande för människan. Man lämnar inte en svårt sjuk vän eller släkting under förevändningen att det är ”kört”. Man ger sig inte, man försöker igen. Inte för att man är övertygad om att hon eller han kommer att bli frisk, utan för att det är det enda rätta att göra.
Kvinnan som vattnar sin krukväxt fem dagar före slutet i Mats Strandbergs roman säger något väsentligt om människans villkor. När vi talar om undergången handlar det om meningen med livet på den här planeten.

Björn Wiman
bjorn.wiman@dn.se "

" Martin Luther King höll vreden vid liv – men föll aldrig för hatets lockelse

DN SÖNDAG 30 DECEMBER 2018

I år har det gått femtio år sedan Martin Luther King mördades i Memphis. Han var den amerikanska medborgarrättsrörelsens frontfigur och briljanta retoriker. I en ny bok diskuteras vad som fortfarande är levande och aktuellt i Kings politiska tänkande. Ola Larsmo läser en tung antologi om aktivismens moderna idé-historia.

Tommie Shelby, Brandon M Terry (red)
”To shape a new world. Essays on the political philosophy of Martin Luther King jr”
Harvard University Press, 2018

I slutet av Ava DuVernays fantastiska film ”Selma” skildras hur Martin Luther King inför tusentals aktivister håller sitt stora tal utanför guvernör Wallaces kontor i Montgomery 1965. King avslutar med vad som låter som ett citat ur en gospel: ”Mine eyes have seen the glory of the coming of the Lord; He is trampling out the vintage where the grapes of wrath are stored – Glory, glory, Hallelujah!”
Men det är ingen vanlig psalm. Det är Nordstatsarméns stridshymn från inbördeskriget. Vad King säger till Wallace, klätt i religiösa termer, är: vi är här igen och tänker avsluta vad som påbörjades för hundra år sedan. Det är sådan vi minns honom: King, aktivisten och den effektive retorikern.
I april i år var det femtio år sedan han mördades i Memphis. I samband med minnesåret ges hans böcker ut på nytt och på Nobelmuseet i Stockholm pågår en fin utställning om honom och medborgarrättsrörelsens historia. I en nyutkommen och spännande antologi lyfts också en annan sida fram: King som politisk teoretiker, med stor bäring på vår samtid. Det är temat för ”To shape a new world” (red. Tommie Shelby och Brandon M Terry). Syftet med volymen är att visa vad i Kings politiska tänkande som är levande och aktuellt, vilket visar sig vara det mesta: boken är överrik på uppslag och rymmer texter av många tunga namn.
Flera av antologins texter är långt ifrån okritiska mot medborgarrättsrörelsens över lag manliga ledarskikt eller för den delen mot King personligen. Men som redaktörerna framhåller i förordet vill boken framkalla en annan King än den snäll-King som blivit ett emblem och lyfta fram det centrala och provokativa i hans politiska tänkande.
Dit hör inte minst hans framgångrika förespråkande av ickevåldsstrategier, vilket fortfarande är kontroversiellt. Som King själv ständigt påminde om i tal och texter var den ickevåldsstrategi han förespråkade för social förändring inte undergiven. Det handlade om att finna de uttryck för förtrycktas vrede som gav resultat och skakade majoritetssamhällets självförståelse.
Antologins tyngsta text ringar in vad King menade med vrede och uppror. Martha Nussbaum jämför Gandhi, King och Mandela och placerar King just mitt mellan de båda andra framträdande revolutionärerna. King framstår här som mer pragmatisk än Gandhi, men mer försvuren till ickevåldsprincipen än Mandela. Vreden inför oförrätter är i Kings tänkande förändringens själva motor. Men vreden måste kanaliseras till vad som ger resultat.
Som Nussbaum formulerar saken är tanken på hämnd, på att ”ge igen”, något som så gott som alltid hindrar förändring av faktiska, orättfärdiga förhållanden. King argumenterar gång på gång, utifrån sitt kristna perspektiv, att den som vill åstadkomma förändring måste träna

sig själv i att hålla sin vrede vid liv, men också i att avstå från hat och hämndbegär.
Skillnaden mellan vrede och hat är central i hans begreppsapparat – de ska skiljas åt, inte bara för att vårda den egna själen, utan av mycket pragmatiska skäl: bara så kan man åstadkomma drastisk förändring. Med Nussbaums ord handlar det om att ”forma sin moraliska vilja i en kreativ och konstruktiv riktning”. Eller med Kings egna ord: man måste inte gilla sina medmänniskor för att älska dem – sagt om hans fiender. Just dissonansen mellan vita amerikaners självbild och den polisbrutalitet mot fredliga demonstranter de såg på tv-skärmen under bland annat Selmamarschen fick hela samhället att skaka till. För ett ögonblick.
Ickevåldstankarna fanns också etablerade i medborgarrättsrörelsen långt innan King fann sin plats i den, bland annat genom Rosa Parks. När han blev ett känt namn i samband med busstrejken i Montgomery 1955 var grunden lagd, inte minst genom många kvinnliga aktivisters protester mot segregeringen i Sydstaterna redan på fyrtiotalet.
Samma strategi hånades av Malcolm X, som avfärdade King och andra ickevåldsförespråkare som de vitas redskap och – intressant nog – som ”kvinnliga”. Vilket tvingade King att formulera tydliga svar: hans argument mot Malcolm X (och småningom Svarta pantrarna) var att väpnad kamp inte hade någon framtid. Afroamerikanerna var en stor men dock minoritet och separatism en omöjlighet – om man ville förbli amerikaner.
Men ickevåldstanken har också ett annat fäste i Kings tankevärld än det rent pragmatiska i hans centrala begrepp ”dignity”, värdighet. Här bygger han delvis på Kant och Frederick Douglass, men också på en annan tänkare vilken var viktig för den amerikanska vänstern, men som i dag hamnat i skuggan: Reinhold Niebuhr, vars ”Moral man and immoral society” fick stort genomslag när den kom 1932 och då bland annat varnade för den framväxande fascismen.
Som Niebuhr skrev: ”Människans förmåga till rättvisa gör demokratin möjlig. Vår benägenhet till orättvisa gör demokratin nödvändig”. Han odlade tanken på en ”överskottsetik”, där lagen var den minsta gemensamma nämnare alla måste följa, men att utveckling är omöjlig om det inte finns ett ”överskott” hos alla samhällsmedlemmar av att vilja bidra till rättvisa och inkludering.
Niebuhrs idéer beskrivs ibland som ”krass idealism” och fascinerade teologistudenten King. Flera av texterna i antologin granskar vad King lade i begreppet ”värdighet”. Det betydde bland annat att mycket konkret höja sig över hatande för att kunna uträtta något: den som inte ”böjer sig” behåller sin värdighet som individ och som medborgare. Här handlar det också om att stiga ut ur den nidbild av svarta som den vita kulturen format under århundraden. Att räta på ryggen. Men ”dignity” är vidare än så: det rymmer också ”rätten att vara fullvärdig medborgare” – vilket också är vad King lägger i begreppet ”integration”. Att vara integrerad är för King inte att ”anpassa sig” utan att *ta plats* i samhället, utöva sina demokratiska rättigheter och skyldigheter utan att någon annan kan förminska dem. ”Dignity”-begreppet har också vidareutvecklas av samtida samhällsteoretiker som Iris Marion Young och Jeremy Waldron.
En av antologins intressantaste texter, av Shatema Threadcraft och Brandon Terry, skjuter in sig på Kings och medborgarrättsrörelsens förhållande till jämställdhet och genus. Även ur ett sextiotalsperspektiv lämnade rörelsens ledarskikt mycket att önska – som mer framträdande roller för viktiga kvinnliga aktivister som Rosa Parks eller Fannie Lou Hamer. Samtidigt använder en framstående feminist som bell hooks gärna Kings centrala begrepp ”beloved society” – ungefär ett samhälle präglat av delaktighet och social rättvisa.
Som Threadcraft och Terry återkommer till var mycket av Black power-rörelsen bärare av en idé om maskulinitet och ett machoideal

som stod i rak konflikt med idéer om jämställdhet. Attackerna från Malcolm X och senare Black power-företrädare sköt också in sig på att Medborgarrättsrörelsens (manliga) företrädare ”kastrerat” sig genom sitt försvar för ickevåldsmetoder. Samtidigt höll vita rasister ständigt fram skräckbilden av den svarte mannen som ett våldtäktsmonster. Tankar om kön och genus låg hela tiden under ytan och var svårhanterliga. King blev aldrig feminist – i annan mening än att social rättvisa på alla plan var hans uttalade mål. Just därför, menar författarna, måste man på samma gång tänka mot och med King. Mycket hos den sene King – som i hans sista bok ”Where do we go from here. Chaos or community?” (1967) – är och förblir oförenligt med bilden av snäll-King. Han var hela sitt liv avvisande till kommunismen, men närmade sig uttalat den socialdemokrati han såg i den tidens skandinaviska samhällen. Han öppnar för tanken på medborgarlön. Den sene King ser kampen mot fattigdom som enda sättet att bryta ned segregering och urskiljer en radikal fördelningspolitik som vägen framåt – tankar som det demokratiska partiets vänsterflank i dag söker sig tillbaka till.
Som Cornel West framhåller i sitt bidrag var Kings sista år förmörkade av depressioner. Han var utsliten av att vara galjonsfigur och blev också alltmer obekväm, då han tog tydligt avstånd från Vietnamkriget och mer och mer fokuserade på ekonomisk rättvisa. Han var också i Memphis 1968 för att stödja renhållningsarbetarnas strejk, som var djupt kontroversiell. I ett USA på väg in i Nixoneran såg King få ljuspunkter. Han förväntade sig att bli mördad.
Men den bukett av idéer som slår upp mellan pärmarna av ”To shape a new world” har i dag funnit ett nytt fäste på många håll hos en yngre generation av amerikanska aktivister och politiker. Börjar man se efter tycker man sig se dem skjuta nya skott litet varstans i samtiden.
Ola Larsmo
kultur@dn.se "

100m
Hansjordebukta
Tromsö
2km
8
5
4
3
Kongeparken
6
2
7
Nordnorsk-
konstmuseum
Atlanten
NORGE
FINLAND
RYSS-
LAND
SVERIGE
60 mil
Akvarium Polaria
Hungeren
1

"En frostnupen vintersaga

DN SÖNDAG 30 DECEMBER 2018

Köra hundspann över gnistrande vidder, åka släde på en frusen sjö och fjordkryssa mellan delfiner och sälar. Den nordnorska naturen drar till sig turister från hela världen. Och mest lockar aurora borealis. DN Resor har varit på norrskensjakt i Tromsö i nordligaste Norge.

Temperaturen mäter 11 minusgrader och bergen är snöklädda. Amerikanerna på flygbussen huttrar i de för ändamålet inköpta ulltröjorna. Plötsligt skriker en av dem till och pekar mot vattnet. Mitt i den frusna vinterbilden står två stå-upp-paddlare på var sin bräda. Visserligen iklädda våtdräkter, men ändå. Amerikanerna skrattar förtjust. Det är antagligen precis så här de har föreställt sig exotiska, nordliga Skandinavien. Sportiga vikingar som tar för sig av det naturen har att erbjuda, oavsett väder och vind.
På sätt och vis är det här min hemmaarena – vi befinner oss ändå i Norden och jag är bara några timmar från Stockholm – men jag har också hamnat i en helt annan värld. Tromsö ligger vid Norra ishavets strand, norr om Polcirkeln. Här finns världens nordligaste universitet och domkyrka. Och härifrån är det bara 200 mil till Nordpolen. Inte för inte kallas Tromsö ”Porten till Arktis”. Här har många historiska polarexpeditioner startat, och numera är Tromsö utgångspunkt för mer moderna arktiska turistutflykter.
Tromsö ligger dessutom mitt i den så kallade norrskensovalen, där det är störst chans att se norrsken. Norrskenet är en världskändis som lockar folk från hela världen. I hotellreceptionen hänger norrskensprognoser, och turisterna vandrar runt med stavar i händerna, överdimensionerade pälsmössor på huvudet och broddar på fötterna – redo att ge sig ut på norrskensjakt. De flesta som kommer till Tromsö har nämligen just norrskenet i sikte. Och de flesta har sitt Tromsöprogram klart redan innan de lämnar hemlandet. Det är rätt hårt tryck på populära utflykter, och ett tips är att boka åtminstone några aktiviteter i förväg.
Själv kastar jag mig i väg på en utflykt redan första kvällen – en traditionell, samisk afton väntar. Tillsammans med ett gäng italienare sätter jag mig i en buss och åker några mil utanför stan. Det är kolsvart ute, men vi följer ljuslyktorna som leder in mot kåtan. Snön är flera meter djup och det knarrar under fötterna. En vinter i en sagobok skulle beskrivas ungefär så här. Det är ovanligt kallt för att vara Tromsö, nästan 15 minusgrader, men inne i kåtan är det förvånansvärt varmt. En optimistisk italienare vill ladda sin mobil, men här finns ingen el, inget rinnande vatten, inga element. Vi sitter på renskinn framför den värmande brasan. Kokkaffe lagas i en sotig panna ovanför elden.
– Renarna är väldigt speciella för oss. De har styrt vårt liv i generationer. Vi har följt renarna och hur de har förflyttat sig, säger Lone Ebeltoft, guide vid Tromsø Arctic Reindeer.
Hon berättar om samiska traditioner och vardagsliv. Alla lyssnar uppmärksamt. Men plötsligt avbryter hon sig. Det är tydligen norrsken i sikte. Trettio förväntansfulla naturentusiaster rusar ut. Vi anar några gröna strimmor på himlen, men det är inte det där intensiva skenet som man ser på bild. Så småningom beger vi oss in i värmen igen. Fortfarande finns det norrskenshopp, här ändrar sig ju vädret snabbare än en norrman hinner säga ”God tur”. Men vid midnatt ger vi upp och tar bussen tillbaka till hotellet. Aurora borealis behagade inte visa upp sig i kväll. Italienarna verkar dock inte särskilt deppiga. De pladdrar oavbrutet i bussen. De ska ju vara här i flera dagar och i morgon är en ny dag.

Nästa morgon gör jag som alla andra vid frukosten: förbereder min egen ”matpakke”. Vid varje norsk frukostbuffé finns papperspåsar och smörpapper tillgängliga. Lunchen är ingen stor grej i Norge, många äter smörgåsar mitt på dagen, och föredrar en heldag i naturen framför att slösa bort tid på restauranglunch. Ner i påsen åker knäckemackor med brunost, lefse – ett slags tunnbröd med smör, socker och kanel på – och Kvikk Lunsj, den norska nationalchokladen vars förpackning har sett likadan ut sedan 1937, och som marknadsförs som ”tursjokolade”.
I dag ska jag uppleva Tromsö från havssidan. Vi är ett tiotal personer som ska med på fjordkryssningen. Vi får tjocka överlevnadsdräkter och kliver ner i båten. Jag viftar med åksjuketabletterna – vem vill vara sjösjuk under naturupplevelsen – men guiden skakar på huvudet. Vi kör så nära land att det inte ska vara någon fara. Valarna brukar vara huvudnumret på sådana här fjordturer. Sedan 2010 har stora sillstim övervintrat i fjordarna utanför Tromsö, vilket har lockat till sig både späckhuggare och knölvalar. Tyvärr har vi ingen lycka med valarna – de har för tillfället flyttat längre norrut.
– Men det finns andra djur att se, säger guiden Muriel Hallé uppmuntrande.
Det dröjer inte länge förrän det första havsörnsparet cirklar ovanför båten. Och snart anar kaptenen en rörelse i vattnet. Delfiner! De simmar i stora klungor, nära båten. Vi klickar med kamerorna och glömmer frusna händer och fötter. Vit, ren snö täcker landskapet. Husen lyser upp som små lyktor på land. Det är vackert som i en Lars Lerin-tavla.
– Jag har aldrig varit ute så mycket som jag varit sedan jag flyttade till Tromsö, konstaterar Emilia Fehniger, arkitektstudent från Sverige, och en av deltagarna i fjordkryssningen.
– Här omfamnar folk vintern, de ser den inte som begränsande. Varken mörker eller minusgrader hindrar människor från att gå på vandringstur eller åka längdskidor efter jobbet. De bara klär sig lite varmare – och tar på sig pannlampa om det är mörkt. Jag är ute varje helg, och ibland gör jag ett litet friluftsäventyr direkt efter jobbet. Naturen är så lättillgänglig.
Hon har ett tips till norrskensjägare:
– Gå till Prestvannet – sjön som ligger på en höjd en halvtimmes promenad utanför Tromsö centrum. Alla turister har inte råd att åka på dyr norrskensutflykt och det är heller inte nödvändigt för att se norrsken. Lokalborna brukar gå upp till Prestvannet. Därifrån har man utsikt över både fjäll och vatten, och det finns nästan ingen artificiell belysning, bara lite gatubelysning vid gångvägen. Man kan ligga på den frusna sjön och titta upp mot himlavalvet och knappt bli störd alls av ljuset.
Mitt eget lättillgängliga Tromsötips är att ta linbanan, Fjellheisen, upp på toppen av husberget Storsteinen. I sin enkelhet är det en hisnande naturupplevelse. Utsikten är enorm, inte minst i solnedgången. Den hurtige kan gå upp och ner, men det blir lite påfrestande i halkan, en toppbestigning passar bättre på sommaren.
När jag dragit av mig överlevnadsdräkten och lämnat båten promenerar jag tillbaka till byn och sätter mig på ett fik och beställer dallriga våfflor. I Norge är våfflorna av någon anledning mjukgräddade. Jag följer den norska traditionen och skivar brunost på toppen. Allt i Tromsö handlar nämligen inte om natur. Här finns också många bra krogar och ett rikt kulturutbud och staden går under namnet ”Nordens Paris”. Jag äter rökta Vesterålenräkor, tørrfisk med äggsmör och fløtepudding, en traditionell, norsk variant av pannacotta.
Historiskt har ju inte maten varit vårt grannlands starkaste kort, men som i många länder har det skett en matrevolution också här. Tipset är att äta lokalt och att ha siktet inställt på färsk fisk. Missa heller inte bacalão – den norska fiskrätten med portugisiskt ursprung. Den saltas och torkas ute – den som varit i Nordnorge sommartid har garanterat sett hur fiskarna hängs på rad på röda husfasader.

Jag fortsätter med mitt äventyrliga Norgeliv. Lite av poängen med att åka till Tromsö under ett veckoslut är ju att ta för sig av aktiviteterna. Nu beger jag mig till Tromsø Villmarksenter för att köra hundspann. Först får vi bekanta oss med hundarna. Jag har alltid haft respekt för huskies – särskilt när de skällande deltar i ett hundspann. Men när jag får klappa på hundarna framstår de inte längre som så skräckinjagande. Lite spralliga bara, ivriga att komma i väg. Man väljer om man vill köra själv, eller bara sitta i släden och låta en professionell hundförare styra ekipaget. Ljudet från hundarnas andetag och slädens medar över snön, in i en skogsglänta, ut över vidderna, i de vackraste vinterlandskap… Att åka hundspann är på samma gång meditativt och spännande. Plötsligt får mitt hundteam syn på en ren och struntar hädanefter fullständigt i instruktioner. De börjar jaga renen i stället. En mer van hundförare ryter i och får oss på rätt bana till slut. Vi åker sammanlagt fyra kilometer och turen tar ungefär en timme. En miniexpedition i vildmarken som jag inte skulle vilja vara utan.
För andra kvällen i rad ska jag försöka se norrsken – den här gången ska vi jaga aurora borealis från en minibuss. Vi har fått två instruktioner: att klä oss varmt, och att ta med oss passet – det finns en möjlighet att vi passerar landgränsen till Finland.
Jag tar på mig ullunderställ, fleeceställ, Fjällrävenjacka – den där jättedunjackan som ser ut som ett skämt i storstan – mössa, slalomhandskar och rejäla skor. Vi packar in oss i minibussen, berättar vilka länder vi kommer ifrån – Storbritannien, Holland och Sverige – och så bär det i väg. Två polska tjejer är guider. Faktum är att jag under mina dagar i Norge inte träffar på särskilt många norrmän, här sköts den dagliga ruljangsen av andra européer.
Vi stannar till och hjälper ett spanskt par som har hamnat med bilen i diket. De försökte ge sig ut på egen norrskensjakt, men halkade av vägen. I iskylan och beckmörkret har de hunnit bli både rädda och uppjagade. Det vimlar inte av bilar här, och det är ovanligt kyligt – också för att vara Nordnorge. Egentligen är det en missuppfattning att det alltid är så kallt i Nordnorge. Med tanke på breddgraden har Tromsö faktiskt ett milt klimat, tack vare läget vid havet och Golfströmmens värmande effekt. Det gäller dock inte när jag är här. Temperaturen kommer att passera minus 15 innan kvällen är över, och spanjorerna pustar ut när de har bilen uppe på vägen igen.
Guiden Joanna Tutka håller kontakt med andra aurora-expeditioner via telefon. Var är det störst sannolikhet att se norrsken? Ska vi satsa på havet – vackrast – eller inåt land – färre moln, och bättre norrskensförutsättningar? Vi bestämmer oss för det senare alternativet. Vi stannar till vid en skogsglänta, men Joanna är inte nöjd. I stället åker vi till en sjö.
– Det är här en av mina favoritplatser att skåda norrsken. Inga artificiella ljus eller ljud som stör, konstaterar hon.
Flera av deltagarna har avancerade fotoutrustningar och riggar stativ på strategiska platser. Joanna hjälper dem som inte har fotat norrsken tidigare med inställningarna.
– Ställ in på högt ISO-tal och låt kameran exponera så länge som möjligt, råder hon.
Holländarna å sin sida bidrar med färsk statistik från norrskenssajterna. Både Nasa och meteorologiska institut levererar norrskensprognoser. För norrskenet är lika opålitligt som vädret. Vissa veckor bjuder på ett häpnadsväckande skådespel, andra veckor kammar man noll. ”That’s the thing with mother nature: she’s such a bloody diva”, skriver Financial Times reporter efter en norrskensvistelse vid Abisko turiststation. Först fjärde kvällen får reportern till slut skåda den mäktiga dansen över himlen, och är lycklig hela vägen hem till London.
Också hos oss börjar det hända saker på himlen. Det gröna blir allt mer framträdande och vi är beredda vid våra kamerastativ. Det himmelska skådespelet tar sig.

– Wow, det här är norrsken på riktigt, konstaterar min holländska kamrat nöjt.
Det är så vackert att jag då och då är tvungen att ta en paus i fotograferandet och bara ställa mig och titta. Neongrönt ljus vibrerar över himlen. Aurora dansar över de snöklädda fjälltopparna. Hon är en diskodrottning från åttiotalet, och i kväll är hennes kväll. Och vi är glada att vi får vara med.

Anna Wahlgren "

"Se och göra
Renutflykt med möjligheter till norrsken
En kväll med berättelser framför brasan, mata renar, jojk, trerättersmiddag och – kanske – norrsken. Den som vill kan åka släde efter renarna. Arrangeras av Tromsø Arctic Reindeer och en samisk familj, tanken är att ge en inblick i den samiska kulturen.
www.tromsoarcticreindeer.com
Fjordkryssning inklusive besök i Polaria
Valsafari och fågelturer i bekväm båt organiseras av Wild Seas. Upplev Tromsö med omnejd från havssidan. Chans att se valar, havsörn, sälar och delfiner. Tag med kamera och varma kläder.
www.wildseas.no
Aurora i äventyrsland
The Green Adventure skjutsar i minibuss till en plats där man har bäst förutsättningar att se norrsken. Vädret styr var den fem-sex timmar långa turen går. Ta med pass – ibland passerar man landgränsen till Finland.
www.thegreenadventure.no
Kör eget hundspann
Åk med en professionell hundspannsförare eller kör själv. En timmes lång tur med Tromsø Villmarksenter på den arktiska tundran.
www.villmarkssenter.no
Panoramautsikt över Tromsö
Ta Fjellheisen upp till Storsteinen, 421 meter över havet. Tromsös eget husberg. Härifrån har man bästa utsikten över Tromsö med omgivningar – särskilt vackert i solnedgång.
Sollivegen 12.
www.fjellheisen.no

Bo
Bo mitt i stan
Scandic Grand Tromsø är ett av stadens äldsta hotell, trots att det bara är från 70-talet. Bra läge, mitt i Tromsö. Stadig frukost och nyrenoverade rum.
Storgata 44.
www.scandichotels.se/hotell/norge/tromso/grand-tromso

Äta och dricka
Stadens bästa burgare
Restaurang Burgr serverar burgare och milkshake i pyttelokal. Bra, lokala råvaror. Mängder av spel att roa sig med efter maten.
Skippergata 6.
Mys på kafé
Retroinredda kafé Svermeri är beläget i ett av Tromsös äldsta hus. Hög mysfaktor och bra kaffe.
Skippergata 2.
Fisk i fokus
En Tromsö-klassiker. Restaurang Emmas Drømmekjøkken/Emmas Under är fördelad på två våningar. Emmas Under, på nedervåningen, är mer relaxat. Beläget i en vacker, rödmålad byggnad precis vid kyrkan. Fiskgratängen är krogens signaturrätt. Populärt bland lokalbor. Boka bord.

Kirkegata 8.
www.emmasdrommekjokken.no
Lokalbornas lunchfavorit
Risø mat & kaffebar är ett av Tromsös mest populära lunchställen bland lokalbor. Prisvärt. Öppnar 7.30 på morgonen – här hämtar många sitt morgonkaffe.
Strandgata 32.
www.risoe-mk.no
Stadens finkrog
En av Tromsös tjusigare restauranger är Smak som är med i White Guide. Testa fisksoppa, fish & chips, eller varför inte tørrfisk, den karakteristiska saltade, torkade fisken som kallas bacalão på portugisiska, och som exporteras till Sydeuropa. När det är säsong: satsa på skrei, torsk. Bordsbokning krävs.
Skippergata 16.
www.restaurant-smak.no

Fakta. Norrsken

Legenderna runt norrskenet är många. I Japan anses det ge tur att bli befruktad under norrskenet. Enligt samiska sägner är norrskenet rävar som korsar himlen – rävsvansarna bildar flammor som sveper över himlavalvet.
Vanligast förekommande under senhöst och tidig vår. Under oktober, februari och mars är chanserna allra bäst.
Optimala tiden på dygnet är från klockan tio på kvällen till två på morgonen.
Källa: Visit Norway.

Tromsö.

Resa hit: Tåg via Oslo, Trondheim eller Narvik beroende på var i Sverige man bor. Goda nattågsförbindelser. SAS flyger direkt från Stockholm måndagar och torsdagar, januari till mars.
Koldioxidutsläpp: Flyg Stockholm – Tromsö ca 482 kg per person, tur och retur, inklusive höghöjdseffekt. (För beräkningsmetod se www.klimatsmartsemester.se)
Resa runt: I Tromsö behövs ingen bil, gångavstånd till det mesta. Lokalbuss till exempelvis Fjellheisen. Transport inkluderas i de organiserade utflykterna.
Bästa tiden: Norrskenssäsong från september till mars.
Valuta: Norska kronor. Svenska och norska kronan är ungefär lika mycket värd.
Läs mer: www.visittromso.no, www.visitnorway.se "

"Demokratins försvarare har det kämpigt mot dess dödgrävare

DN MÅNDAG 31 DECEMBER 2018

Det var den 11 november och ledarna möttes i Paris. Ett sekel hade gått sedan första världskriget, det var tid att högtidlighålla minnet av de miljoner som stupade på slagfältet och kanske fundera på hur liknande katastrofer kan undvikas. Men de strömningar som sliter isär var lättare att förnimma än de som förenar.

Emmanuel Macron stod värd och passade på att rikta en appell mot trångsynt nationalism. Sannolikt slog Donald Trump dövörat till, han var dessutom sur för att det regnade och skolkade från delar av evenemanget. Angela Merkel, Europas stabila hand under så många år, deltog medan skymningen föll över hennes kanslerdöme. Vladimir Putin, provokatören och valsabotören, planerade säkert redan sin blockad av Svarta havet. Xi Jinping kom inte, för Kina var fullt upptaget med att bygga den nya stormaktens muskler.

Gamla allianser som har stått för fred och trygghet är inte självklara längre. Globaliseringen, som lyft miljarder ur fattigdomen, ställs vid skampålen för att den också skapar förlorare. Populister av olika schatteringar hånar de västerländska demokratierna.

Kommunistdiktaturen Kina blir allt starkare utåt och alltmer repressiv inåt. Konkurrensen med USA om utrymmet lär prägla åren framöver. Theresa May var inte med i Paris, hon valde en ceremoni på hemma-plan. Det var onekligen talande för ett Storbritannien som är på väg ut ur den europeiska famnen. Eller? Turerna är så många och kaotiska att slutet är ovisst. Premiärministerns Toryparti vacklar fram som en drucken mellan pubarna, Labour försöker slippa bestämma sig för något alls.

Faktum kvarstår att Brexit är en usel affär, trots EU-hatarnas löften om manna från himlen. Ändå skulle en andra folkomröstning inte säkert ge ett annat svar. Hur ett någorlunda civiliserat land kunnat gå ned sig i detta träsk är en gåta.

EU har hållit samman inför Brexit, men i övrigt känns splittringen igen. Såren från eurokrisen läker inte och grälet om flyktingar fortsätter. Stängda gränser är egentligen det enda som går att enas om.

I Frankrike har president Macron makat sig ned från Olympens berg för att tala med folket i de gula västarna. Hans ekonomiska reformer är rätt tänkta, men påvert förklarade. Misslyckas han väntar demagogerna ivrigt bakom hörnet. Italien har redan visat vad populisterna kan åstadkomma: främlingsfientlighet och en budget med allt åt alla.

Den nya stora koalitionen i Tyskland är ett allt annat än lyckligt äktenskap. Socialdemokratiska SPD har rasat till förnedrande siffror, kristdemokratiska CDU led smärtsamma nederlag i ett par delstatsval som fick Merkel att avgå som partiledare. Hon sitter kvar som förbundskansler till nästa val, vilket åtminstone ger efterträdaren en praktikperiod.

En fast europeisk hand måste få Polen och Ungern att sansa sig och tycka att demokrati är en bra idé. Lätt blir det inte. Öst mot väst, syd mot nord, så hankar sig EU fram, alltmedan Putin gör närområdet osäkert.

Den ryske presidenten fick en enkel resa till en fjärde mandatperiod, det blir så när bara en mans röst räknas. Försöket att giftmörda en rysk ex-spion i England och beslaget av ukrainska fartyg gav ytterligare inblickar i putinismens karaktär.

Att diktatorer och autokrater är Donald Trumps favoriter är känt, men den egendomliga presskonferensen i Helsingfors där han tog Putins parti mot CIA stack ändå ut. Ett hugskott förde också Trump till ett hjärtligt möte i Singapore med Kim Jong-Un, vars Nordkorea tidigare skulle jämnas med marken.

Trump prenumererar naturligtvis på en plats i rubrikerna, det gör USA:s president oavsett vem det är. Hans ständiga lögner och glåpord på Twitter placerar honom ändå i en egen division.

I vanlig ordning tog han åt sig äran för allt möjligt som aldrig hänt, men han verkar ha tryggat en konservativ majoritet i Högsta domstolen i ett par decennier framåt. Republikanernas bakslag i mellanårsvalet till kongressen var ändå ett tydligt betyg på Trump.

Demokraterna erövrade representanthuset och får snart möjlighet att granska minsta peg i presidentens golfbag. Särskilde åklagaren Robert Muellers Rysslandsutredning närmar sig samtidigt mål.

Sänkta skatter, höjda statsutgifter och budgethål är Trumps ekonomiska politik, vid sidan av att belägga allierade med ståltullar som inte flyttar jobben tillbaka till USA. Protektionismen är en huvudingrediens i America First, ett koncept fullt av motsägelser. En ny världsordning uppstår inte genom att alla gör vad de själva finner bäst. Och det räcker inte med att vara överens om att puckla på Kina.

USA:s rådande ointresse för mänskliga rättigheter passar hur som helst Kina utmärkt. Där utvecklas förtrycket i rask takt med massövervakning, arbetsläger för muslimer och politiska fångar som den svenske bokförläggaren Gui Minhai. Xi Jinping, ordförande för allt, har gjort sig närmast allsvåldig. Den nya världsmakten är inte vilket land som helst.

Kinas ekonomiska expansion ger resurser även till militär upprustning. Risken för en allvarlig konfrontation med USA kan inte negligeras.

Vinnaren i handelskriget är det för tidigt att kora. Det finns ett brett amerikanskt samförstånd om att kineserna använder ohederliga medel för att lura konkurrenter, och i princip tycker EU likadant. Dessvärre är det svårt att möta Xi gemensamt, eftersom Trump trampar på sina vänner.

Själv har Trump annars en bra kompis i Saudiarabien, kronprins Mohammed bin Salman. MBS bedriver ett vedervärdigt krig i Jemen och skickade en mordpatrull till Istanbul för att ta livet av den regimkritiske journalisten Jamal Khashoggi. Men saudierna har lovat att köpa en massa nya vapen av USA, och då får udda vara jämnt.

Saudiarabien gläds också åt att Trump drog sig ur kärnteknikavtalet med ärkerivalen Iran, ännu ett exempel på hur presidenten fördärvar internationella uppgörelser som faktiskt fungerar.

Även i övrigt hade Mellanöstern mest dåliga nyheter att bjuda på under året. al-Assads slaktarregim har snart vunnit kriget i Syrien. Erdogan stärker sitt envälde i Turkiet. Konflikten mellan israeler och palestinier är mer oförsonlig än någonsin, den arabiska våren ett minne blott.

Klimatet hade inte heller något bra år, trots att FN-mötet i Katowice inte slutade i haveri. Globalt samarbete behövs för att hålla graderna nere, men detta är tyvärr en bristvara. Climate First, glöm det.

Och den liberala världsordningen, så här 100 år efter världskriget? Den har motvind, men är fortfarande värd ett tappert försvar. En rimligare jord går att drömma om. Kanske blir den verklighet nästa år.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se "

”Länder som Sverige får systemet att trots allt fungera”

DN MÅNDAG 31 DECEMBER 2018

Sveriges två år som medlem i FN:s säkerhetsråd är över och ska nu utvärderas. Flera utomstående experter menar att Sverige gjorde skillnad, främst genom att lyfta kvinnor, fred och säkerhet, och genom ett diplomatiskt fotarbete. Men i flera svåra frågor är läget låst.

Vid årsskiftet lämnar Sverige FN:s säkerhetsråd efter två år som tillfällig vald medlem.
Tiden har varit turbulent i internationell politik.
När Sverige tillträdde var Donald Trump nyvald president, och han ledde genast in USA på en isolationistisk väg, med mindre intresse för internationellt samarbete. En liknande trend av nationalism märks i andra länder.
Krigen i Syrien och Jemen har skördat tiotusentals människors liv. I Myanmar har dödandet av rohingyer jämförts med folkmord.
– I fråga om Syrien har vetot i säkerhetsrådet begränsat handlingsutrymmet. Läget har förvärrats. Otroligt mycket återstår, som kräver ett internationellt engagemang. Sveriges budskap är att vi inte får släppa det, säger Sveriges FN-ambassadör Olof Skoog, som under ledning av UD har lett säkerhetsrådsarbetet i New York.
FN har misslyckats med att hitta en lösning på kriget i Syrien, som har pågått i snart åtta år.
De resolutioner om Syrien som trots allt har antagits under de senaste åren har Sverige författat. De handlar om humanitärt stöd, och om skydd för civilbefolkningen.

– De har hållit miljoner människor vid liv, så visst är det meningsfullt, säger Olof Skoog.
Under ett anförande inför rådet, dagarna före jul, betonade han vikten av ansvarsutkrävande av ansvariga för vad som sker i Syrien.
Det tycks inte särskilt sannolikt just nu?
– Så sa man om Jugoslavien också, men man kan göra intervjuer och lägga bevisföring på hög. Då har man, när den dagen kommer.
De humanitära frågorna hör till dem som Sverige har prioriterat i rådet. Dit hör också kvinnors roll i konflikter och deltagande i fredsprocesser. Att frågan nu lyfts av andra länder än Sverige ser Olof Skoog som ett tecken på att arbetet haft effekt.
Sverige har strävat efter att förbättra det stundtals giftiga arbetsklimatet i säkerhetsrådet, och bidragit till en mer handlingskraftig gemenskap mellan de icke-permanenta medlemmarna. Numera gaddar de inte sällan ihop sig mot, och ökar pressen på, de vetobärande.
– Nästa gäng valda medlemmar, Tyskland, Indonesien och Sydafrika, ser sig själva som stormakter. De tar vid, och är otroligt glada för det arbete som bland annat Sverige har gjort, säger Olof Skoog.
Var har Sverige inte lyckats?
– De frågor som når säkerhetsrådet är de allra svåraste. Jag tyckte att vi gjorde vad vi kunde i Myanmar, men jag kan önska att man hade ingripit tidigare. När man går in i det här blir man engagerad. Det är klart att det är frustrerande.
Den moderate riksdagsledamoten Hans Wallmark, ordförande i utrikesutskottet, invänder inte i sak mot Sveriges prioriteringar, men säger att vinjetter och ordval vore andra om en moderat fick bestämma, och tycker att regeringens retorik ibland doftar ”sjuttiotal”.
Han berömmer regeringen för att envetet ha hållit i frågan om Ukraina, och säger:
– Vi ska gräla om arbetsförmedling och jobbskapande, men utrikes- och säkerhetspolitik och försvar är områden som förtjänar konsensustänkande. En opposition ska glädja sig åt en regerings internationella framgångar.
Men nu, säger Hans Wallmark, krävs en rejäl utvärdering:
– Medlemskapet i säkerhetsrådet sker mot ett grundackord som man inte ska glömma. Det var mycket diskussion kring kampanjen, och turer kring hemligstämplade dokument. Det är viktigt att vi granskar och följer upp medlemskapet.
För att få ett mer objektivt material bör en utvärdering ske med extern, utländsk hjälp, anser han:
– Det ska inte enbart handla om att utifrån Margot Wallströms perspektiv lyfta fram det som har varit bra.
Enligt UD ska den utvärdering som nu ska genomföras emellertid göras i första hand internt, med hänvisning till att lärdomarna då bättre tas till vara för eventuella nya försök.
Flera utomstående bedömare som DN talar med anser dock redan nu att Sverige har gjort en tydlig skillnad. Amerikanen Robert Malley, chef för International Crisis Group, en oberoende organisation med säte i Washington och Bryssel, och tidigare rådgivare till USA:s förre president Barack Obama, lyfter fram det konfliktförebyggande arbetet; kvinnor, fred och säkerhet, och en ökad transparens.
– I en tid där polariseringen ökar och säkerhetsrådet är förlamat, kommer handlingskraften snarare från länder som Sverige. Det sker på områden som antingen är mindre laddade eller svåra att ignorera.
Som exempel ger Robert Malley att Sverige fäst uppmärksamhet på krisen kring Tchad-sjön, och att Sverige har bitit sig fast vid den humanitära katastrofen i Jemen. På grund av de permanenta medlemmarnas låsning är resultaten ibland marginella, men bättre det än inga alls, menar han:

– Det är ingen överraskning att Stockholms relationer med de permanenta medlemmarna ibland har varit obekväm, och att länder som Ryssland och Kina har kritiserat Sverige för att hela tiden ta upp kvinnor, fred och säkerhet. Men det kan vara ett pris värt att betala. Robert Malley går så långt som att säga att Sveriges tid i rådet är en - förebild för hur ett land kan använda sin diplomatiska närvaro i världen till en effektiv mandatperiod.
Dan Smith, britt och chef för fredsforskningsinstitutet Sipri och med en bakgrund som forskare och FN-rådgivare i konfliktförebyggande arbete, tar upp samarbetet med ledningen:
– Sverige tog plats i säkerhetsrådet samtidigt som António Guterres blev generalsekreterare, och har varit en stark röst för hans ambition att stärka det konfliktförebyggande arbetet. Den frågan har alltid varit ohyggligt svår för FN, eftersom det gäller händelseutvecklingen inne i självständiga stater.
Han framhåller att Sverige trots starkt motstånd lyckades göra klimat och säkerhet till en fråga för rådet, och medverkade till en resolution om svält och konflikt, där FN slår fast att ett nekande av humanitär access ska klassas som krigstaktik.
I ett FN i konstant behov av effektivisering, menar Dan Smith att Sverige har varit en positiv kraft.
– Lyssnar USA, Ryssland eller Storbritannien på Sverige? Glöm det. Men Sverige tar en aktiv roll, gör det diplomatiska fotarbetet och får saker att hända. USA kanske inte bryr sig, men Sverige hör till de länder som får systemet att trots allt fungera.
Andra är mer skeptiska, och menar att de internationella organisationerna kan ha nått vägs ände.
Heather Conley, chef för Europaprogrammet på Center for strategic and international studies, en tankesmedja i Washington, säger:
– Hela det multilaterala systemet har under lång tid befunnit sig under stark press. I och med att USA, Kina och Ryssland nu på olika sätt utmanar det internationella systemet har utvecklingen accelererat. Samtidigt har de stora organisationerna, som FN, Världshandels-organisationen och Internationella valutafonden, inte alls förmått reformera sig. Vad vi ser i ökande grad är att mindre, och mer flexibla, grupper av länder gör gemensam sak i enskilda frågor när de får nog av att vänta. Det märks inom handel, inom klimat, inom Nato.
Det måste inte nödvändigtvis vara negativt, menar hon:
– Vi måste acceptera att multilateralism är ett verktyg för utveckling, inte ett självändamål. Fungerar det inte får man leta efter ett nytt verktyg.
Sveriges FN-ambassadör ser bristerna med systemet, men är inte beredd att släppa taget:
– Många känner att flera stora frågor rör vår överlevnad, och de är omöjliga att lösa utan internationellt samarbete. Det måste förstås inte vara FN, men FN är unikt: ingen annan organisation har global räckvidd. Alla är där. Vi måste nog kämpa vidare, även om vi måste bli vassare på att hantera rädslan för globaliseringen – som gör att vi väljer ledare som sedan stänger in sig, säger Olof Skoog.
Misstroendet mot de stora institutionerna kan kopplas till en större förändring, menar Dan Smith på Sipri:
– Vi är inne i ett verkligt globalt skifte. Sådana slutar ofta i våldsam konflikt, som när det brittiska imperiet föll. Det största hot vi står inför är att hantera denna omvälvning, säger han.

Sanna Torén Björling "

"Fakta. Sveriges kampanj för en plats i rådet har kritiserats

FN:s säkerhetsråd har 15 medlemmar, varav fem (USA, Storbritannien, Frankrike, Ryssland och Kina) är permanenta och har vetorätt. Övriga väljs på tvåårigа mandatperioder.

Sverige har suttit i säkerhetsrådet fyra gånger: 1957–58, 1975–76, 1997–98 och 2017–18.
Inval sker genom omröstning bland FN-länderna.
Rådets huvudsakliga uppgift är att undersöka om en konflikt eller situation kan leda till internationell konflikt. Rådet kan föreslå vägar till lösningar och sanktioner, samt lägga fram förslag till generalsekreteraren.
Regeringskansliets interna hantering av dokument rörande Sveriges kampanj för en plats i rådet har kritiserats för att vara bristfällig.
Riksdagens konstitutionsutskott har riktat kritik mot utrikesminister - Margot Wallström (S), och KU vill se en närmare genomgång av hur handlingar upprättats och lämnats ut.
Regeringens prioriteringar i FN har bland annat varit kvinnofrågor, fred och säkerhet; barn i konflikt; FN:s humanitära och fredsförebyggande arbete; samt klimat och säkerhet. Sverige har eftersträvat ökad transparens och ett bättre arbetsklimat i säkerhetsrådet.
Sverige har också:
Varit drivande för att ena rådet kring Myanmar.
Stått värd för inledande fredssamtal om Jemen, i december 2018.
Stått värd för samtal om Nordkorea, i mars 2018.
Stått värd för ett arbetsmöte för säkerhetsrådet, i april 2018. "

"10 personer att hålla koll på 2019.

DN MÅNDAG 31 DECEMBER 2018

En klimataktivist, ett ungt stjärnskott i Demokraterna och en mäktig världsledare som sitter på livstid. DN:s reportrar berättar om tio personer som kommer att prägla 2019. Svår balansgång väntar i handelskriget med USA

Vem: Xi Jinping, Kinas president
Kinas president Xi Jinping får en rivstart på året. Han måste genast ta tag i den pågående handelskonflikten med USA. Striden mellan världens två största ekonomier har redan påverkat kinesiska exportföretag som fått känna på högre tullar. Om ingen lösning är nådd sista mars hotar USA:s president Donald Trump med ytterligare straff.
För Xi Jinping blir det en balansgång att nå en lösning och samtidigt framstå som vinnare. Han behöver visa att Kina är ett öppet land, som välkomnar utländska investeringar på samma sätt som kinesiska företag välkomnas i utlandet. Dessutom måste han försäkra att kinesiska bolag som stjäl teknologiska hemligheter straffas. Båda sakerna har Kina sagt sig berett att göra många gånger.
Utgångspunkten är inte den bästa. I slutet av 2018 blev relationen med USA alltmer infekterad efter att Kanada, på USA:s begäran, häktat den kinesiska telekomjätten Huaweis finanschef, tillika dotter till grundaren av företaget.
Samtidigt står Xi Jinpings auktoritära styre inför omvärldens kritik. Inte minst behandlingen av de muslimska invånarna i Xinjang väcker upprördhet. Över en miljon har satts i arbetsläger, som Kina kallar utbildningsläger, där de enligt vittnen utsätts för tortyr och förbjuds utöva sin religion.
Marianne Björklund

Talmannen kan tvingas ta ett historiskt steg mot ”avgrunden”
Vem: Andreas Norlén, talman
En hedersam post som skapade få rubriker. Så brukade det vara. Hösten 2018 har arbetet utförts i mediernas allra skarpaste strålkastarsken. Nu bävar Andreas Norlén för misslyckandet som kryper allt närmare. Ska han bli den förste talmannen som tvingas utlysa nyval?
De fyra herrarna på badhotellet i Torekov kunde inte föreställa sig att det kunde bli så här. Vid den tiden var svenska val fortfarande en enkel historia, åtminstone parlamentariskt sett. S stod mot en splittrad borgerlighet och i slutänden var det S som vann.
De nya uppgifter som lades på talmannen enligt uppgörelsen mellan S, C, FP och M på hotell Kattegatt 1970 tycktes fullt hanterbara. Om kungen hade klarat det så borde det väl vara överkomligt för en senior riksdagsledamot?
Andreas Norlén har vid flera tillfällen motiverat sina beslut med historiska paralleller. Men ingen av föregångarna – Henry Allard, Ingemund Bengtsson, Ingegerd Troedsson med flera – ställdes inför en lika knivig uppgift.
SD har vuxit till riksdagens tredje största parti vid sidan om blocken. Alliansen har spruckit som regeringsalternativ. S har inte lyckats bygga någon bro över blockgränsen. Och ingen vill göra upp med SD. Då är det svårt att nå upp till det magiska talet 175, det antal riksdagsledamöter som måste rösta ja eller avstå för att en statsminister ska bli godkänd.
Hösten 2018 har talmannen tvingats ut i ett parlamentariskt terra incognita. Vid årets slut är det oklart hur slutmålet ska nås.
Andreas Norlén var ändå på intet vis oförberedd. Som disputerad jurist har han länge intresserat sig för konstitutionella frågor. Redan som ny M-riksdagsledamot 2006 motionerade han om de parlamentariska svårigheter som uppstår när partierna blir fler. Som konstitutionsutskottets ordförande hade han att vaka över grundlagarnas efterlevnad.
Han befann sig också i händelsernas centrum hösten 2014, när regeringen Löfvens budget föll och statsministern hotade med extraval. Regeringen och de borgerliga förhandlade fram decemberöverenskommelsen. Andreas Norlén nagelfor avtalstexten för att se till att den rimmade med konstitutionen.
Normalt har han ett stramt språkbruk men tonläget har blivit mer dramatiskt efter att två förslag till statsminister fallit. Nu talar han om att riksdagen närmar sig ”avgrunden”. Han varnar för de effekter ett extraval kan få på medborgarnas förtroende.
2014 var Andreas Norlén med när ”avgrunden” undveks. Det återstår att se om han lyckas med det 2019.
Hans Rosén

16-åringen kvar på världsscenen
Vem: Greta Thunberg
Några dagar in på 2019 fyller Sveriges mest kända femtonåring sexton år. På bara några månader blev Greta Thunberg en världsberömd klimataktivist. Hennes ”skolstrejk för klimatet” spred sig under hösten till ett hundratal platser i Sverige – och till över femton länder. Vid klimatmötet i Katowice talade Thunberg från stolen bredvid FN:s generalsekreterare. Och i december fanns hon på Time Magazines lista över världens mest inflytelserika tonåringar. Inget tyder på att vare sig engagemanget eller synligheten kommer att avta under 2019. Vi lär se henne på Arnold Schwartzeneggers klimatmöte i Wien i maj. Och snart kommer dokumentärfilmen om henne.
Alexandra Urisman Otto

Hon kan bli störst i Europa
Vem: Annegret "AKK" Kramp-Karrenbauer
”AKK” är Angela Merkels kronprinsessa som tar sikte på att bli Tysklands nästa förbundskansler – och Europas mäktigaste kvinna. 56-åringen tog över som partiledare för de tyska kristdemokraterna CDU i december efter att Merkel tackat för sig, efter 18 år på tronen. Nu måste hon övertyga skeptikerna om att hon kan ena och förnya sitt splittrade parti, samt hålla de upproriska männen på mattan. Men framför allt måste hon locka tillbaka väljarna inför EU-valet och de fyra delstatsvalen 2019. Om hon lyckas har hon god chans att bli Tysklands nästa kansler.
Lina Lund

Åkesson: SD är redo för extraval
Vem: Jimmie Åkesson
Sverigedemokraternas valresultat har bidragit till en historisk låsning i svensk rikspolitik. Nästa år kan partiledare Jimmie Åkesson behöva bevisa sitt påstående om att SD är väl förberedda inför ett extraval. Ekonomiskt verkar partiet ha goda förutsättningar att klara ytterligare en kampanj. Dessutom ska Jimmie Åkesson leda det EU-kritiska partiet genom ett EU-parlamentsval.
Det kommer antagligen också att fortsätta spekuleras kring hans framtid – Jimmie Åkesson är den av riksdagspartiernas ledare som suttit längst och frågan är hur länge han kommer att fortsätta.
Amanda Lindholm

Medvind för nye presidenten
Vem: Jair Bolsonaro
Det kvittar vad omvärlden säger. Brasiliens nya president Jair Bolsonaro har ett starkt stöd av befolkningen. I den senaste undersökningen uppger 64 procent att de ser optimistiskt på hans regering och hela 75 procent menar att Bolsonaro är på rätt väg. Med ett sådant starkt stöd blir det lättare för honom att få igenom sina planerade pensions- och skattereformer. Det ger honom också stöd att skövla regnskogen i Amazonas.
2019 kommer att bli smekmånadens år för Bolsonaro, men om han inte visar resultat genom att minska våldet och arbetslösheten kan allt vändas mot honom året efter.
Henrik Brandão Jönsson

Inget tyder på att ilskan ska avta
Vem: Donald Trump
Alla illusioner om att Donald Trump ska börja uppträda som en normal president är sedan länge krossade.
Han kliver in i 2019 utan stabschef. Hans parti är rensat på dissidenter. Det demokratiskt styrda representanthuset gör sig redo för strid. Robert Muellers Rysslandsgranskning går in i slutskedet. Ett valår stundar.
Trump lär knappast bli mindre ilsken eller irrationell. Och skulle han det, mot all förmodan, står barnen redo i kulissen. Donald Trump Jr kör hårt på Twitter och Ivanka och Jared har hittills överlevt både Mueller och interna maktstrider i Vita huset.
Björn af Kleen

Hennes drag blir avgörande
Vem: Annie Lööf
Nyckeln till regeringsbildningen finns hos Annie Lööf. Så har det sagts i veckor, ja månader, nu. Under det att försöken att hitta en ledning för landet misslyckats, har Centerpartiets ledare upprepat att några nej måste bli ja.
Huruvida Annie Lööf har en sinnrikt uttänkt strategi för den närmaste framtiden, eller numera spelar på volley, frågar sig experter och

väljare. Vad hon i slutändan inte kompromissar om vet kanske bara hon själv, än så länge. Oavsett om de gränserna leder till att Annie Lööf hamnar vid makten eller i opposition, kommer hennes drag att påverka hur Sverige styrs.
Sanna Torén Björling

Kongressens yngsta svärs in
Vem: Alexandria Ocasio-Cortez
För två år sedan jobbade Alexandria Ocasio-Cortez som bartender på en mexikansk restaurang i New York. I januari svärs hon in som ledamot i representanthuset och blir den yngsta personen i kongressen hittills. Hon har redan blivit en av de mest inflytelserika rösterna i USA:s nationella politiska debatt. Hennes ihärdiga försök att flytta Demokraterna i en mer progressiv riktning lär sätta prägel på partiet inför nästa presidentval. Ocasio-Cortez har även förändrat politisk kommunikation, med ett Instagram-konto där hon i realtid låter en snabbt växande skara anhängare följa med på resan genom Washington.
Martin Gelin

Tuff start för nya riksåklagaren
Vem: Petra Lundh
Som riksåklagare är Petra Lundh, som tillträdde den 1 september, chef över Åklagarmyndighetens 1 400 medarbetare.
Det är en krympande skara. Avhoppen, som ofta sker på grund av hög arbetsbelastning och otillfredsställande lönenivåer, är ett problem för myndigheten – inte minst sedan polisens ökade resurser börjar ställa krav på rättskedjans andra länkar. Även med mer budgetpengar tar det tid innan en ny åklagare är produktiv.
Petra Lundh är den första kvinnan på posten och har en lång karriär bakom sig som domare och särskild utredare. Som ny RÅ har hon en hög med problem att hantera.
Sanna Torén Björling "

" Korruptionsanklagat Rumänien tar över i EU

DN MÅNDAG 31 DECEMBER 2018

Rumäniens regering vill göra det lättare för korrumperade politiker att slippa straff. Den anklagas av EU för att skada landets eget rättssystem. Nu tar Rumänien över ordförande-klubban i EU, just när unionen står redo att inleda processer mot Ungern och Polen för liknande brott.

I dagarna firar många rumäner att det var 29 år sedan kommunistdiktaturen föll. Julhelgen 1989 var Bukarest i strålkastarljuset när bilderna från avrättningen av diktatorsparet Ceausescu kablades ut över världen.
Landet har kommit långt sedan dess. Det blev medlem i Nato 2004 och i EU 2007. I Bukarest färdigställs världens största ortodoxa katedral.
Samtidigt präglas politiken av kaos och konflikt just när Rumänien står i begrepp att för första gången ta över som EU:s ordförandeland från den 1 januari 2019.
I december fick Rumänien skarp kritik från EU-kommissionen i en rapport som slog fast att landet inte bara släpade efter i sina reformer av rättsväsendet – utan gick bakåt i utvecklingen:
”Utvecklingen på senare tid innebär att utvecklingen går baklänges och gör att de positiva bedömningar som gjordes i januari 2017 måste ifrågasättas”, heter det bland annat i rapporten som antogs med stor majoritet i EU-parlamentet.
Vad det handlar om är främst kampen mot korruption. Ett utbrett system av mutor har varit landets stora problem ända sedan EU-inträdet för mer än tio år sedan och är också anledningen till att kommissionen håller Rumänien under särskild uppsikt.
Problemet är att vänsterpopulistiska partiet PSD, som styr sedan två år, inte vill ha hårdare tag mot korruptionen utan tvärtom lätta på trycket mot anklagade politiker och höga tjänstemän. Till saken hör att partiledaren, landets starke man Liviu Dragnea, själv har en fängelsedom för korruption mot sig som hindrar honom från att sitta i regeringen.
PSD vill höja tröskeln för korruptionsbrott, sänka straffen och släppa en mängd redan dömda personer i en amnesti. Liknande förslag orsakade stora demonstrationer för två år sedan, men nu är de på bordet igen.
– Varför är orden ”amnesti” och ”benåda” sådana hädelser? sa Dragnea – i dag talman i parlamentet – nyligen på ett partimöte.
– De ses som en atombomb som Rumänien tänker släppa över Europa eller världen. Men jag är inte rädd för att uttala dem.
Under året som gått har PSD sparkat ut Laura Codruta Kövesi, landets ledande korruptionsåklagare som har hyllats av EU för sina orädda utredningar mot makthavare. Och i dagarna får chefen för landets riksåklagarmyndighet, Augustin Lazar, lämna sin post. Även han sågs som en tung oberoende jurist.
Det styrande partiet motiverade först sina förslag med att trängseln i landets överfulla fängelser måste minska. Nu talas det i stället om att bryta ett osunt samarbete mellan underrättelsetjänster och rätts-apparaten.
Allt detta ses som svepskäl av oppositionen, som bara för några dagar sedan ordnade en förtroendeomröstning om PSD-regeringen i parlamentet – med motiveringen att landet bryter mot EU:s demokratiska grundvärderingar. Omröstningen föll dock eftersom oppositionen bara fick ihop 166 röster av de 233 som hade behövts.

President Klaus Iohannis hör till regeringens skarpaste kritiker. Han förklarade redan i november att Rumänien ”är totalt oförberett” för ordförandeskapet i EU. Även om han senare har mildrat det uttalandet fick det PSD-ledaren Liviu Dragnea att kräva att presidenten åtalas för ”högförräderi”.
Bland de frågor som kommer på EU-ordförandens bord det närmaste halvåret är Brexit förstås den hetaste, med det officiella brittiska EU-utträdet planerat till den 29 mars. Men det handlar också om unionens viktiga långtidsbudget och om en trolig uppgörelse kring flykting- och migrationspolitiken.
Samt inte minst hur unionen ska hantera sina ”problembarn” Ungern och Polen, länder vilkas regeringar anklagas för att montera ner demokratiska institutioner. Problemet nu är att det land som ska styra detta självt allt oftare räknas till samma grupp av problematiska länder.
Viorica Dancila, premiärministern som de flesta menar går i Liviu Dragneas ledband, protesterade mot sådana påståenden vid ett besök i Bryssel nyligen.
– Jag vill inte sätta Polen, Ungern och Rumänien i samma båt. Situationerna är väldigt olika, sa hon vid en presskonferens tillsammans med EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker.
Sant är att de polska och ungerska varianterna av populism lutar mer åt högernationalism, medan PSD:s har sina rötter till vänster och udden mer mot kapitalismen. I samma tal där partiledaren Dragnea talade för en korruptionsamnesti gick han till ursinnigt angrepp mot multinationella banker och storföretag. Han anklagade bland annat utländska företag för att ”förgifta rumänska barn”.
Men det Dragnea har gemensamt med Ungerns Viktor Orbán och Polens Jaroslaw Kaczynski är viljan att ta kontroll över medier och rättsväsende – institutioner som enligt EU:s grundbultar ska vara oberoende av den verkställande makten.
De presenterar dessutom gärna sig själva som beskyddare av konservativa värden gentemot ett progressivt Västeuropa. I Rumäniens fall har det bland annat handlat om en folkomröstning i höstas om att förbjuda homoäktenskap – som dock misslyckades.
Precis som sina kollegor attackerar Dragnea också gärna EU och Bryssel för att lägga sig i Rumäniens inre angelägenheter, till vilket han uppenbarligen räknar amnesti för korruptionsanklagade ledare inklusive sig själv.
Räkna med spänd stämning mellan Bryssel och Bukarest efter nyår. Spänningen lär inte minska om regeringen senare i januari – som rykten enligt lokala medier gör gällande – klubbar ett nöddekret om amnesti för korruptionsdömda.

Ingmar Nevéus "

"Fakta. Sjunde störst i EU
Rumänien och Bulgarien blev EU:s 26:e och 27:e medlemsländer den 1 januari 2007.
Med 19,6 miljoner invånare är Rumänien EU:s sjunde största land sett till befolkningsmängd. Cirka två miljoner rumäner lever dock i exil, de största grupperna i Italien och Spanien.
Socialdemokratiska partiet PSD vann i det senaste valet, i december 2016, överlägset med 46 procent av rösterna. Partiledaren Liviu Dragnea kunde dock inte tillträda som regeringschef, eftersom han är dömd för korruption – bland annat för valfusk i samband med en tidigare folkomröstning.
Liviu Dragnea betraktas ändå som landets starke man, och hjärnan bakom lagförslag om att minska straffen för korruption och utfärda en amnesti för korruptionsdömda makthavare.
Den 1 januari tar Rumänien över som EU:s ordförandeland till och med den 30 juni. DN "

" Bolsonaro lovar flytta ambassaden i Israel

DN MÅNDAG 31 DECEMBER 2018

Brasiliens kommande president Jair Bolsonaro har bekräftat att han kommer att flytta sin Israelambassad från Tel Aviv till Jerusalem. Det uppgav Bolsonaros gäst, premiärminister Benjamin Netanyahu, efter flera timmars överläggningar mellan de bägge ledarna.

– Det är bara en fråga om tidpunkten, principbeslutet är redan fattat, sade Netanyahu på söndagen i Rio de Janeiro.
Ambassadflytten, som figurerade i den brasilianska valkampanjen, har väckt häftigt motstånd på flera håll. Även om Bolsonaro tar lätt på protesterna från UD i Brasilia och från landets stora arabiska minoritet, så kan han inte blunda för Arabförbundets hot om en handelsbojkott.
Bolsonaro, som tillträder på nyårsdagen, har också lovat att stänga den palestinska beskickningen i Brasilia, ett hot som fick Egypten att ställa in ett brasilianskt ministerbesök häromveckan. Brasilien står för en stor del av Turkiets och arabvärldens import av halal-kött.
Överlag har Brasilien ett kraftigt överskott i sin handel med arabvärlden, medan landet har ett underskott i handeln med Israel.
Netanyahu hoppas att Bolsonaro, som proklamerat kamp på liv och död mot landets drogmaffior, skall köpa in fler israeliska säkerhetssystem. Bolsonaro har redan aviserat inköp av israeliska anläggningar för avsaltning av havsvatten.
Men Netanyahus besök inför Bolsonaros installation handlar inte bara om mätbara fördelar. Bolsonaro tillhör den nya krets av demokrati-skeptiska ledare som Netanyahu dras till och ser som sina naturliga allierade. Till de få andra regeringschefer som accepterat Bolsonaros inbjudan hör Ungerns Victor Orbán, som hjälpt Netanyahu att torpedera EU:s Palestina-politik.
Liksom han polariserat Brasilien till bristningsgränsen, har Bolsonaro splittrat Brasiliens judar i två läger på ett aldrig tidigare skådat sätt. Judarnas förening Hebraica i São Paulo vägrade ta emot Bolsonaro under valkampanjen, medan samma förening i Rio välkomnade honom.
Traditionellt har relationerna mellan araber och judar i Brasilien varit goda. Bland araberna, som är långt fler och mer inflytelserika än judarna, har kristna maroniter dominerat. Både den avgående presidenten Michel Temer och Bolsonaros motståndare i presidentvalet, Fernando Haddad, hör till denna grupp.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

"Våldsam valdag i Bangladesh – oppositionen kräver nyval

DN MÅNDAG 31 DECEMBER 2018

Den sittande premiärministern Sheikh Hasina Wajed och hennes parti Awamiförbundet vann söndagens val i Bangladesh och kan nu bilda regering för en tredje femårsperiod. Men valet blev blodigt och oppositionen har redan begärt att det ska göras om.

Bara minuter efter det att vallokalerna stängdes på söndagen krävde oppositionen att valet ska ogiltigförklaras och göras om.
Vid 22-tiden svensk tid hade den regerande alliansen 265 platser mot oppositionens 8, och övriga partier 3, av de 300 i parlamentet, enligt tv-kanalen Channel 24. Samtidigt hade den sittande premiärministern Sheikh Hasina Wajed vunnit en jordskredsseger i sin egen valkrets med 229 539 röster mot oppositionens S M Gilanis 123.
– Detta visar att ett fritt och rättvist val inte är möjligt under den här regeringen, sa ledaren för oppositionspartiet BNP, Mirza Fakhrul, vid en presskonferens i Dhaka.
Och valet blev våldsamt på flera håll. Minst 17 människor dödades och 64 skadades enligt uppgifter från polisen. Tre av dem hade skjutits till döds av polis, en av dem sedan han enligt polisen attackerat en vallokal i Bashkhali i södra delen av Bangladesh. Sex andra dödades under sammandrabbningar mellan anhängare till regeringspartiet och oppositionen.
Enligt de första siffrorna ser valdeltagandet ut att bli lågt bland landets 104 miljoner röstberättigade, något som kan förklaras av att många kan ha känt sig rädda för att gå till vallokalerna. Vid valet för fem år sedan sattes ett hundratal vallokaler i brand och även den här gången rapporteras om våld och försök att hindra människor från att rösta på flera platser.
Många äldre och funktionshindrade hade också svårt att ta sig till vallokalerna sedan alla kommunala och privata transportmedel förbjudits under valdagen.
Minst 22 vallokaler tvingades stänga, flera av dem sedan valsedlar stulits av kriminella, skriver Dhakatidningen The Daily Star. 47 kandidater från oppositionen har också valt att inte ställa upp efter att de anklagat regeringspartiet för att hindra väljare från att rösta och för att ha planerat ett omfattande valfusk. Landets valkommission bekräftar att man undersöker flera anmälningar om valfusk, skriver Reuters.
– Vi har fått in anklagelser om valfusk från hela landet. Om vi får bekräftelser på att det är så kommer vi att vidta åtgärder, säger S M Asaduzzaman, talesperson för myndigheten.
Samtidigt som premiärminister Sheikh Hasina Wajed har hyllats för att ha gett Bangladesh ett ekonomiskt lyft har kritiken mot henne varit hård när det gäller inskränkningar i yttrandefriheten och ett auktoritärt styre.

John Falkirk
john.falkirk@dn.se
Clas Svahn
clas.svahn@dn.se "

"Johan Schück: Ekonomin kan utvecklas hyggligt, trots stor osäkerhet inför 2019

DN MÅNDAG 31 DECEMBER 2018

Mycket inför 2019 är osäkert. Brexit skapar oro, liksom hotet om handelskrig. Ändå finns förutsättningar att ekonomin ska utvecklas hyggligt under det kommande året.

Konjunkturen blir svagare under 2019. Det gäller i Sverige, liksom i världsekonomin.
Men om det rör sig om en gradvis avmattning eller en djupare svacka är inte lika klart. Grundtipset är ändå att det blir en gradvis inbromsning, inte någon tvärnit.
I så fall kan Sverige räkna med en bnp-ökning på 1 till 2 procent under nästa år, enligt prognoserna. Arbetslösheten stiger något, men håller sig runt 6,5 procent.
Hushållens konsumtion bidrar till att stabilisera ekonomin. Med exporten är det mer osäkert, eftersom en nedgång i världsekonomin direkt blir kännbar för svenska företag och investeringar.
Det verkligt stora frågetecknet gäller bostadsmarknaden. Att det väntar en nedgång i byggandet står klart, men inte hur djup den behöver bli. Bostadspriserna har stor betydelse. En kraftig nedgång skulle slå hårt mot hela ekonomin, särskilt om många hushåll då väljer att strama åt sina konsumtionsutgifter. Hittills talar dock mer för skakiga bostadspriser än för ett brant prisfall.
Riksbankens penningpolitik påverkar också bostadsmarknaden. Men räntehöjningen strax före jul, från –0,50 procent till –0,25 procent, betyder att mycket mer inte är att vänta under 2019. En höjning av reporäntan är aviserad till andra halvåret, men den kan utebli om inflationen dämpas.
I regeringsfrågan råder stor ovisshet, åtminstone till statsministeromröstningen den 16 januari. Om ingen ny statsminister då väljs, blir nästa chans den 23 januari. Annars återstår endast extraval som ska hållas senast den 21 april.
Följden kan då bli att den sittande övergångsregeringen får lägga fram den ekonomiska vårpropositionen (vårbudgeten), som ska finnas på riksdagens bord senast den 15 april.
Med en ny regering, oavsett när den tillträder, kan det väntas ändringsbudgetar för återstoden av 2019. Vårbudgeten ger ett sådant tillfälle, såvida en ny regering har kunnat tillträda. Annars kan det bli vid budgetpropositionen i september.
Här finns dock en restriktion: de sänkningar av inkomstskatten som riksdagen redan har antagit kan inte ändras senare under året. Regeringen kan däremot föreslå ökade utgifter, men inom ganska snäva marginaler.
Ganska små förändringar är därför att vänta i den ekonomiska politiken under 2019, även med en ny regering på plats. De stora förändringarna kommer i stället i omvärlden. Tydligast gäller det Storbritanniens utträde ur EU, där datum är satt till den 29 mars men fortfarande kan ändras. Ingen vet ännu om Brexit kommer att betyda en ordnad reträtt eller om kaos ska bryta ut. Under de närmaste månaderna ska alltihop avgöras.
Även för Sverige ser Brexit ut att bli årets stora ekonomiska fråga, med återverkningar som ännu knappast går att överblicka.
EU-frågorna blir stora under 2019. I oktober går mandatperioden ut för den sittande EU-kommissionen där Jean-Claude Juncker är ordförande. Det är EU-val i slutet av maj, där utgången påverkar vem som ska bli hans efterträdare.

Europeiska centralbankens chef Mario Draghi kliver av den 31 oktober. Personfrågan får stor betydelse för ECB:s penningpolitiska inriktning. Det blir dragkamp mellan nord och syd, där den finländske centralbankschefen Erkki Liikanen är en av kandidaterna.
Sveriges relation till euron, som den 1 januari fyller 20 år, ändras inte under 2019. Men frågan om svenskt deltagande i EU:s bankunion är ändå viktig och delvis fristående från eurofrågan. En utredning om skälen för och emot svenskt medlemskap i bankunionen ska bli klar till slutet av november.
Ännu har USA:s handelspolitik, främst mot Kina, inte nämnts bland riskerna inför 2019. Men konflikterna är olösta och hotet om ett uppblossande handelskrig finns kvar, trots tillfälligt uppehåll efter det senaste G20-mötet i Buenos Aires.
Ett nytt G20-möte, där de globala konfliktfrågorna ska diskuteras, hålls i juni under Japans ledning. Men inte heller där är någon varaktig lösning att räkna med. Troligare är tvärtom att det uppstår nya spänningar, särskilt mellan USA och övriga världen.
Hotet om finanskriser finns också, främst från tillväxtländer i olika världsdelar: Argentina, Turkiet och andra. Men ännu verkar det inte sannolikt att någon av dem skulle ge upphov till en global kris.
Tvärtom finns förutsättningar att ekonomin i både världen och Sverige ska utvecklas hyggligt under 2019. Framtiden är visserligen mycket osäker, men det som är positivt sker ofta i det tysta – utan att kopplas till någon större händelse.
Världen blir gradvis rikare och fattigdomen minskar. Hälsoläget förbättras och medellivslängden stiger. Den utvecklingen kommer ändå ganska säkert att fortsätta under nästa år.

Johan Schück
johan.schuck@dn.se "

"Björn Wiman: Universalgenierna visar vägen mot framtiden 2019

DN MÅNDAG 31 DECEMBER 2018

2018 var ännu ett år då vår dystra tid mildrades endast av utsikten om en fasansfull framtid. Björn Wiman önskar gott nytt år från fästpunkterna i det förflutna.

Årets mest oförglömliga kulturupplevelse? För min del inträffade den under Nobelkonserten i Stockholm för en knapp månad sedan. Solisten Lisa Batiashvili hade spelat Tjajkovskijs violinkonsert som det anstår en ung mästare: virtuost, kraftfullt och med enorma svängningar i temperamentet. Det var storslaget och imponerande – men också helt i samstämmighet med vår larmande, högröstade och självuppfyllda tid.
Det var efter applådåskorna som det inträffade. Med fiolen i handen påannonserade Batiashvili ett extranummer av ”hela mänsklighetens viktigaste tonsättare”. Sedan spelade hon Johann Sebastian Bachs stillsamma koral ”Ich ruf’ zu dir, Herr Jesu Christ”, i arrangemang för violin och orkester av den svenske kompositören Anders Hillborg. Jag satt förstummad efteråt. I kontrast mot den tidigare stormen var detta ett lågmält men koncist rop på hjälp – en bön om att en annan värld än den vi har runt om oss måste vara möjlig.
I dag, på årets sista dag, hör jag musiken igen. Nyårsafton är den dag på året som mer än någon annan handlar om både historia och framtid – på samma sätt som Lisa Batiashvili och Anders Hillborg har tagit Bachs över 300 år gamla musik och gjort den till en bild av en tänkbar framtid.
Vi vet vad motsatsen är. 2018 var ett år som rymde galenskap i riklig mängd, med skränande högerpopulism, politisk tribalisering och förakt

för förnuft, vetenskap och vanlig mänsklig anständighet. Det var ett år då trösklarna för det man trodde var möjligt flyttades ännu ett steg och ett år – för att låna ett uttryck från 1930-talet av den tyske författaren Sebastian Haffner – då den dystra samtiden mildrades endast av utsikten om en fasansfull framtid.
Desto viktigare därför att hålla hårt i fästpunkterna från det förflutna. Den 2 maj 2019 har det gått 500 år sedan Leonardo da Vinci dog – en av dem som visar att det bästa med framtiden finns i historien. Tidernas kanske största universalgeni kommer att uppmärksammas som en av dem som visade att människan kan ta stora och oväntade språng i sin tankeförmåga och självförståelse. Precis som Bach en ledstjärna för alla tider.
Under året som gick skulle en av Leonardo da Vincis mest berömda målningar ha visats på Louvrens nya museifilial i det arabiska oljeemiratet Abu Dhabi. Verket, vars äkthet och ursprung har ifrågasatts, föreställer Jesus i renässansdräkt som ger en välsignelse med sin högra hand och håller en glaskula i den vänstra. Det är också den dyraste målning som någonsin sålts – den auktionerades ut för 4,1 miljard kronor 2017, enligt uppgift till en prins förbunden med det dokumenterat skurkaktiga saudiska kungahuset. Så kan även en inställd visning bli en installation i sig.
Ironin fördjupas ytterligare av titeln på Leonardos målning: ”Salvator mundi” – världens frälsare. Finns en sådan fortfarande? Kanske ändå. I musikdokumentären ”Bach – a passionate life” berättar den brittiske dirigentnestorn John Eliot Gardiner om det benådade ögonblick då förlösningen visar sig i den tyske mästarens musik. Det är på det ställe i ”Matteuspassionen” där kören i våldsam vrede och disharmoni rasar mot Jesus för att sedan på bara ett ögonblick övergå i en skulpturalt eftersinnande koral.
Detta plötsliga brott i musiken är, menar Gardiner, en enastående illustration av mänsklighetens potential. Det är som om en röst kommer in ovanifrån och avbryter det galopperande vansinnet: ”Stopp! Detta som vi håller på med är outhärdligt! Vi kan inte ha det så här längre!” Efter ett ögonblicks tystnad vänder alltså sångarna 180 grader och blir raka motsatsen till det de nyss har varit: från en skränande, hänsynslös Twittermobb förvandlas de till ett ångerfullt och ömsint samverkande kollektiv.
Vågar man tro på ett liknande mirakel i verkligheten 2019? Vad vi vet är att människan är kapabel till både rasande ursinne och medkännande humanism. Men också att hon, när nöden är som störst, är kapabel att både välja det rätta och göra det snabbt.
Gott nytt år!

Björn Wiman
bjorn.wiman@dn.se "

Därför är vi genetiskt anpassade att må illa i ojämlika samhällen

DN MÅNDAG 31 DECEMBER 2018

Som ett arv från sin vandring på den här planeten har människan två olika källor till social ångest – som båda förvärras av ekonomisk ojämlikhet. Tor Wennerberg läser en ny bok om social ångest och vårt oändliga behov av tillitsfulla relationer till andra.

Air rage” är beteckningen, inom flygbranschen, på incidenter då passagerare får känsloutbrott över något som väcker deras missnöje, utbrott som är av en sådan omfattning att de blir störande och potentiellt farliga under flygningen. Eftersom antalet sådana incidenter har ökat på senare år bestämde sig forskare för att undersöka möjliga orsaker. Det visade sig att risken för en air rage-incident blir nästan fyra gånger större om planet har en förstaklassektion. Om passagerarna i ekonomiklass dessutom behöver passera genom förstaklassektionen på väg till sina platser fördubblas risken ytterligare.

Och som Robert Sapolsky, primatforskare och författare till den på svenska nyutkomna ”Varför vi beter oss som vi gör” (Natur & Kultur), konstaterar reagerar den missnöjda ekonomiklasspassageraren inte genom att skandera marxistiska slagord och rikta sin ilska mot de privilegierade i första klass. Troligare är att han (oftast en han) tar ut sitt missnöje på någon i sätet bredvid, eller på kabinpersonalen.

Föreställningen att ekonomisk ojämlikhet förgiftar de sociala brunnarna, att den skapar social söndring och splittring som i förlängningen riskerar att lösa upp samhällsfördraget, har länge funnits som en intuitiv insikt inom politiken. Den spelade en framträdande roll under upplysningstiden, och går hela vägen tillbaka till Aristoteles statsvetenskapliga undersökningar i ”Politiken” (350 f Kr). Det som tidigare var just en intuitiv insikt har numera starkt stöd i empirisk forskning, konstaterar de brittiska epidemiologerna Richard Wilkinson och Kate Pickett.

Wilkinson och Pickett utgav 2009, vid samma tidpunkt som finanskrisen sände ut chockvågor av intensifierad ekonomisk otrygghet genom världsekonomin, den uppmärksammade boken ”The spirit level” (”Ojämlikhetsanden” på svenska), som sammanfattade decennier av forskning om följderna av ekonomisk ojämlikhet. Med den nyutkomna ”The inner level: How more equal societies reduce

stress, restore sanity and improve everyone's well-being" (Allen Lane) tar författarna ytterligare ett steg. Boken uppdaterar den föregående bokens forskningsrön, och fördjupar sig i möjliga förklaringar till de starka sambanden mellan ojämlikhet och försämrad folkhälsa i ekonomiskt utvecklade rika länder.

En eländeskatalog av sociala och folkhälsorelaterade problem förvärras med ökad ekonomisk ojämlikhet. Länder med stor ojämlikhet har lägre förväntad livslängd och högre barnadödlighet, högre brottslighet och en större andel av befolkningen i fängelse (tio gånger fler än i mer jämlika länder, långt mer än vad som förklaras av den högre brottsligheten). De har vidare sämre utbildningsresultat, fler tonårsgraviditeter, lägre social rörlighet samt ökad förekomst av fetma och drogmissbruk.

Också den psykiska hälsan påverkas negativt av ekonomisk ojämlikhet. Psykisk ohälsa, som ångest och depression, är tre gånger vanligare i ojämlika rika länder som USA och Australien jämfört med mer jämlika länder som Japan och Tyskland. I USA hade två procent av befolkningen diagnosen social fobi för 30 år sedan; i dag, efter flera decennier av vidgade klyftor mellan fattiga och rika, är andelen uppe i tolv procent. Och, det kanske mest hjärtskärande forskningsresultatet av alla: mobbning bland barn är nästan tio gånger vanligare i ojämlika länder jämfört med mer jämlika.

Människan är en hypersocial varelse, intensivt upptagen med vad andra tycker och tänker om henne. Vi förhåller oss alltid, i sociala situationer, till det som psykologer kallar *the social evaluative threat*, det sociala utvärderingshotet – risken för att bli negativt bedömd av den sociala omgivningen. I psykologiska experiment där deltagarna får utföra olika slags prestationer ökar stresspåslaget trefaldigt om prestationen också innefattar någon form av social utvärdering, som att redovisa sitt resultat inför en grupp. För vissa, som uppfyller kriterierna för social fobi, blir detta hot så intensivt att det sociala livet kan förvandlas till en fruktansvärd plåga, en ständig ångestfylld upptagenhet med hur andra värderar en. Men det som personer med social fobi tvingas uppleva särskilt intensivt och plågsamt är i själva verket en allmänmänsklig belägenhet – vår djupa känslighet för omgivningens värdering av oss.

Det är här, menar Wilkinson och Pickett, som förklaringen ska sökas till varför ojämlikhet gör oss sjuka och får oss att må dåligt. Ojämlikhet förvärrar nämligen det sociala utvärderingshotet, den upplevda risken att bli negativt bedömd av andra. Med ökade ekonomiska klyftor i ett samhälle förstärks idén att människor är mer eller mindre värda beroende på hur mycket pengar de har, vilken materiell status de åtnjuter. Status blir helt enkelt viktigare ju större inkomstskillnaderna är. Det i sin tur ger upphov till statusångest, och statusångesten blir högre – i alla inkomstskikt – ju mer den ekonomiska ojämlikheten ökar. Följden blir just en intensifiering av det sociala utvärderingshotet. Mänskliga relationer upplevs som mer hotfulla och olycksbådande, en källa till social och existentiell ångest, i mer ojämlika samhällen.

För att förstå varför förhöjd statusångest påverkar människor så negativt behöver vi, konstaterar författarna, ta utgångspunkt i människosläktets evolutionära historia och hur den har format den arvsmassa vi alla föds med. Människans sociala natur är komplex, ett lappverk sammansatt av beteendetendenser som mejslats fram i de sociala miljöer vi levt i genom årmiljoner av evolution.

Det handlar om två mycket olikartade slags sociala miljöer, i två distinkta perioder av vår utvecklingshistoria. Den första perioden, som räknas i årmiljoner, utgörs av vår förmänskliga historia som grupplevande primater organiserade i sociala dominanshierarkier, kännetecknade av intensiv konkurrens om resurser. Den andra perioden omfattar de många hundratusentals år då vi levde som jägare-samlare, i en förhistorisk grupptillvaro präglad av långtgående

jämlikhet och intensivt samarbete för överlevnad. En tredje period, slutligen, som inleddes med övergången till jordbruk och bofast leverne, innebar att dominanshierarkin delvis återupprättades, nu i klassamhällets form – men först efter att jägar-samlar-tillvaron hunnit sätta ett djupt, jämlikhetssträvande avtryck i den mänskliga naturen. Resultatet av denna skiftande mänskliga utvecklingshistoria, menar Wilkinson och Pickett, är att vi alla lever med vad som kan beskrivas som två mänskliga naturer inom oss – en natur anpassad för makthierarkier och social över- och underordning, en annan för jämlika, tillitsfulla relationer och samarbete. Människors beteende och psykiska mående formar sig som järnfilspån kring dessa två poler i vår evolutionärt nedärvda beteenderepertoar – den konkurrensinriktade, mer antisociala polen respektive den samarbetsinriktade, prosociala polen. Vi har alla båda dessa poler inom oss, men de har diametralt olika implikationer för vårt fysiska och psykiska välbefinnande. Vi är starkt känsliga för om våra relationer till andra präglas mer av jämbördighet och vänskap eller av hierarkisk positionering; sociala relationer baserade på konkurrens om status är mycket mer stressframkallande för oss.

Den sociala ångesten i en dominanshierarki handlar om risken att bli utan resurser och fortplantningsmöjligheter, och drivkraften som utlöses handlar om självavancemang. Statuskonkurrensen, som per definition alltid är ett nollsummespel, leder till att vissa reagerar med låg självkänsla och depression, medan andra hanterar det sociala utvärderingshotet genom att bli mer självhävdande och narcissistiska.

Vår andra källa till social ångest härrör från vår tid som jägare-samlare, som innebar att vi blev djupt och ömsesidigt beroende av varandra, av alla i gruppen, för vår överlevnad. Det har gett upphov till vårt starka behov av att bli accepterade, att få känna tillit till andra och ingå i sociala gemenskaper som strävar mot gemensamma mål. Den sociala ångest vi nu också började känna handlade inte om risken för underordning och förlorarstatus, utan om risken för social uteslutning, för att mista vår grupptillhörighet. Också här får ekonomisk ojämlikhet problematiska konsekvenser. De mer ojämlika av de rika samhällena har lägre nivåer av tillit, deras invånare deltar i mindre utsträckning i förenings- och organisationsliv, och graden av social samhörighet (*social cohesion*) är lägre.

Vi har därför, som ett arv från vår mångmiljonåriga gemensamma vandring på den här planeten, två olika källor till social ångest, och båda dessa förvärras av ekonomisk ojämlikhet. Intensifieringen av det sociala utvärderingshotet resulterar i ett slags reträtt från det sociala livet, ett tillbakadragande in i ensamhet, misstro och statuskonkurrens, bort från de tillitsfulla, vänskapliga relationer som utgör en av våra viktigaste källor till upplevelser av mening och sammanhang. Mer jämlika samhällen, å andra sidan, tycks ha bättre psykisk hälsa därför att deras medborgare känner mindre statusångest, och dessutom oftare är engagerade i sociala nätverk och organisationer präglade av ömsesidighet, tillit och samarbete.

I den internationella debatten höjs allt fler varnande röster som menar att den liberala demokratin inte i längden låter sig förenas med den accelererande ekonomiska maktkoncentration som präglar utvecklingen i så många länder i världen i dag. Till detta demokratiargument för ökad ekonomisk jämlikhet lägger Wilkinson och Pickett ett lika kraftfullt argument som handlar om fysisk och psykisk hälsa, om grundläggande mänskligt välbefinnande. Ytterst handlar jämlikhetsfrågan om vad för slags varelser vi är, något som folkhälsostatistiken, och air rage-incidenterna, ger oss tydliga signaler om.

Tor Wennerberg psykolog och författare. "

" Redaktörer stängs av efter bluffreportagen

DN MÅNDAG 31 DECEMBER 2018

Den tyska tidningen Der Spiegel stänger av två redaktörer i anslutning till skandalen kring reportern Claas Relotius, som i åratal har hittat på innehållet i sina reportage.

I ett brev till personalen skriver det ansedda nyhetsmagasinet Der Spiegels chefredaktör Steffen Klusmann att två höga redaktörer stängs av så länge den interna utredningen pågår. ”Affärerna kring Relotius väcker frågan om de kan fortsätta på sina poster efter en sådan här katastrof”, skriver chefredaktören enligt Süddeutche Zeitung. Enligt Steffen Klusmann kan dock hela medieföretagets organisation anses medskyldig till det som skett.
Det var för två veckor sedan som Claas Relotius erkände att han helt eller delvis hittat på innehållet i minst 16 reportage under de senaste sju åren. Relotius är en av Tysklands mest kända journalister. CNN utnämnde honom till årets journalist 2014 och nyligen tilldelades han ett ansett tyskt journalistpris.
Ett av de reportage som visat sig vara delvis hopdiktat handlar om två syriska syskon som lever på gatan i Turkiet. När reportaget hade publicerats i Der Spiegel samlade Relotius in pengar från sina läsare för att hjälpa barnen. Pengarna hamnade på hans eget bankkonto, enligt Der Spiegel. Det är än så länge okänt hur stora summor det handlar om. Der Spiegel kände inte till insamlingen och kommer att lämna över sin egen utredning till rättsväsendet.
Der Spiegel ber sina läsare om ursäkt för vad magasinet kallar ett bottenmärke i dess sjuttiotvåårigа historia. Redaktionen ska nu syna samtliga 60 texter av Claas Relotius. Tidningen ska också publicera ett 23 sidor långt reportage om reporterns lögner, skriver The Guardian. Claas Relotius avslöjades när en kollega anade oråd och slog larm. Relotius förklaring är rädsla: ”Ju större framgångar jag hade desto mer ökade trycket på att inte misslyckas.”

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se "

"Donald Trump mest omskriven i medierna

DN MÅNDAG 31 DECEMBER 2018

Medier. Donald Trump är den mest omskrivna personen i svenska medier under 2018. Det visar en undersökning gjord av medieföretaget Retriever som TT publicerat.

Antalet Trumpartiklar har minskat med 60 000 stycken sedan i fjol, men han behåller ändå förstaplatsen trots att det varit svenskt valår. På andra plats kommer Stefan Löfven, och därefter Ulf Kristersson, Annie Lööf och Jimmie Åkesson. Först på åttonde plats kommer den första icke-politikern, förbundskaptenen i fotboll Janne Andersson.

Hanna Fahl "

”Riksdagen måste säga nej till EU-avtalet med Kuba”

DN TISDAG 1 JANUARI 2019

"DN. DEBATT 20190101
I vår ska riksdagen rösta om det avtal om politisk dialog, utvecklingsbistånd och handel som EU och Kuba tecknade i slutet av 2016. Några av Kubas mest kända och öppna demokratiaktivister, med skilda ideologiska och strategiska ståndpunkter, är eniga: den svenska riksdagen bör rösta nej till avtalet, skriver företrädare för Civil Rights Defenders.

I vår ska riksdagen rösta om det avtal om politisk dialog, utvecklingsbistånd och handel som EU och Kuba tecknade i slutet av 2016. Vi har frågat några av Kubas mest kända och öppna demokratiaktivister, Tania Bruguera, Manuel Cuesta Morúa, Rosa Maria Payá och Antonio Rodiles om hur riksdagen bör rösta. De skiljer sig åt såväl ideologiskt som strategiskt, men säger i denna fråga samma sak: den svenska riksdagen bör rösta nej till avtalet.
Det har snart gått fem år sedan EU och den kubanska regeringen inledde förhandlingarna om avtalet. Samtidigt öppnade flera av medlemsstaterna i EU, USA och Kanada också upp dörrarna för den kubanska regeringen. EU:s förhoppning var att stärka relationen med Kuba för att stödja ”reformprocessen”, samt föra en ”människorättsdialog” med regeringen.
I dag firar den kubanska regeringen 60 år vid makten. Den 1 januari 1959 tog Fidel och Raúl Castro och en grupp gerillaledare makten tack vare en våg av revolutionär entusiasm. Sedan dess har kubanerna aldrig haft sina medborgerliga och politiska rättigheter garanterade,

och aldrig i demokratiska val fått säga sitt om vem som ska styra landet. Bakgrunden till den nyväckta entusiasmen för det kubanska ledarskiktet de senaste åren var några mindre reformer av den kubanska ekonomin efter att Raúl Castro blev president 2008: Småföretagandet förenklades i vissa branscher, utländska investeringar underlättades inom framförallt turismen, kubanerna fick köpa mobiltelefoner och datorer, internet började byggas ut, och försäljning av hus och bilar tilläts. 2013 tog regeringen även bort kravet på att kubaner behöver tillstånd för att resa utomlands.

Med dessa i sammanhanget blygsamma reformer, som inte ifrågasatte det politiska eller ekonomiska system som byggts sedan 1959, satte Raúl Castro bilden av att något höll på att förändras på Kuba och att landet öppnade sig mot omvärlden. Men sedan omvärlden inlett samarbeten och förhandlingar har reformerna stannat av och i många fall dragits tillbaka.

På Kommunistpartiets kongress i april 2016, bara veckor efter att Barack Obama besökt landet och förhandlingarna med EU avslutats, slog man fast att inga nya ekonomiska reformer var på väg.

Sedan dess har situationen för människorättsförsvarare på ön också allvarligt förvärrats. Hela organisationer som Cubalex och Hablemos Press har tvingats i exil. De demonstrationer som Damas de Blanco (Kvinnor i vitt) och flera andra organisationer höll efter söndagsmässan under många år för de politiska fångarna har helt omöjliggjorts. Varje helg väntar poliser utanför deras hem för att gripa dem som försöker gå till kyrkan.

Organisationen UNPACU i Santiago på östra Kuba kunde under flera år samla hundratals personer till protester på söndagarna, men beskrev när Civil Rights Defenders besökte dem för ett år sedan att de nu inte kan lämna sina hem utan att förföljas och riskera att gripas. I maj dömdes tre av UNPACUs medlemmar till två och ett halvt år i fängelse för ”social farlighet”, vilket innebär att de döms i förebyggande syfte, det vill säga innan de begått ett brott. De tre hade i juli 2017 ställt sig vid katedralen i Santiago med lakan med krav på frihet.

Polisnärvaron utanför människorättsförsvararnas hus har inneburit att Kubanska kommissionen för mänskliga rättigheter och nationell försoning, CCDHRN, de senaste åren registrerar betydligt färre godtyckliga gripanden på politiska grunder. Aktivisterna lämnar helt enkelt inte sina hem. I början av 2016 var det 1400 i månaden när protesterna var som starkast. I år är det 200–300 i månaden. Samtidigt har antalet politiska fångar i CCDHRNs register ökat från 71 i juni 2015 till 120 i juni i år.

I skydd av de nya relationerna med omvärlden och det hårdare förtrycket har den generation revolutionärer som tog makten 1959 tillsammans med Raúl och Fidel Castro kunnat påbörja överlämnandet av styret till sina politiska arvtagare. Vid partikongressen i april 2016 förklarade Raúl Castro att syftet med generationsväxlingen inte var förändring, utan att skapa förutsättningar för att den ekonomiska och politiska ordningen ska bestå.

Några månader senare överlämnade han också sitt politiska testamente, utkastet till en ny konstitution. Den innebär dock inte steg mot ett mer demokratiskt Kuba, utan beskriver samma enpartistat men med delvis andra ord.

De nya relationerna, det generösa EU-avtalet och människorättsdialogerna har inte lett till någonting positivt för det kubanska folket. Istället har den kubanska regeringens självförtroende stärkts. Det finns inget som tyder på att den eller dess representanter är intresserade av att lyssna på argument om mänskliga rättigheter.

I mitten av oktober ställde sig den kubanska FN-ambassadören Anayansi Rodríguez Camejo och ytterligare ett tiotal kubanska och bolivianska diplomater upp på ett seminarium om politiska fångar på Kuba i FN-skrapan i New York och skrek och slog i bänkarna i över en timme för att förstöra mötet. Panellisterna läste upp sina presentationer

men det var omöjligt för publiken att höra vad de sa och lika svårt att ställa frågor.
När Manuel Cuesta Morúa, Rosa Maria Payá och Antonio Rodiles de senaste åren hållit seminarier på de interamerikanska toppmötena, som samlar regeringsdelegationer från länderna i regionen, har den kubanska regeringens representanter betett sig på samma sätt. Regeringen accepterar ingen som helst kritik, eller att det skulle finnas en legitim opposition.
Under förhandlingsprocessen innan avtalet undertecknades och tiden efter, har EU därför inte haft ett enda öppet och formellt möte med kubanska människorättsförsvarare om hur de ser på avtalet och EU:s relationer med den kubanska regeringen. EU vågar inte eftersom det skulle störa relationen.
EU har på fem år alltså inte lyckats övertyga vare sig den avgående eller den tillträdande maktgenerationen om några förändringar. Däremot har Kuba lyckats med flera politiska segrar gentemot EU. I samband med att avtalet undertecknades, avskaffade EU den ”gemensamma ståndpunkt” gällande Kuba som antogs 1996 och som tydligt sa att målet med EU:s relationer till Kuba var ”pluralistisk demokrati”. Det målet är nu borta. Det finns inga krav på förändringar av det politiska systemet i avtalet. I stället skriver EU i sin rapport om läget för demokrati och mänskliga rättigheter i världen, att ”Kuba är en enparti-demokrati, i vilken val genomförs till kommunal, provinsiell och nationell nivå”.
Civil Rights Defenders ställer sig bakom kraven från de kubanska människorättsförsvararna ovan om att EU:s Kuba-avtal inte ska godkännas, och menar att riksdagen ska skicka budskapet till Havanna att det inte blir något avtal förrän den kubanska regeringen har tagit tydliga steg mot demokrati och respekt för mänskliga rättigheter. Om riksdagen godkänner avtalet, kommer det tolkas av den kubanska regeringen som att den kan fortsätta göra vad som helst mot sina medborgare utan att omvärlden reagerar.

Anders L Pettersson, chef, Civil rights defenders
Erik Jennische, programchef Latinamerika, Civil rights defenders "

" Det finns skäl att inte lita på ryska gaskontrollanter

DN TISDAG 1 JANUARI 2019

Gasolyckan i Magnitogorsk är ett resultat av dålig säkerhets-kultur, som i sin tur har att göra med korruption. Dessutom litar inte ryska invånare på gaskontrollanterna. Och de har sina skäl.

Det ringde på dörren. Min granne, en stridbar Moskvatant som får försäljare att ta till sjappen på fem sekunder, har förbjudit mig att öppna dörren för okända.
Jag kan ändå aldrig låta bli att åtminstone fråga vem som ringer på.
– Vem där? undrade jag.
– Gaskontrollen! svarade en ung man.
Jag ställde några följdfrågor, samtidigt som den andra dörren öppnades och min granne stridslystet stack ut näsan.
– Det är bara *zjuliki* (lurendrejare)! Öppna inte! meddelade hon.
Den unga mannen visade upp en legitimation. Han skulle kontrollera om våra gasrör är i skick.
Jag sade att jag inte kan göra annat än släppa in en gaskontrollant. Han tittade på röret i köket, kontrollerade att kranen fungerade och gav mig några råd om hur jag ska hålla koll på att ventilen fortsättningsvis håller.
Grannen vägrade släppa in honom.
Det är vanligt med gasolyckor i ryska hem. Enligt den ryska nyhetsbyrån TASS:s sammanställning skedde ett fyrtiotal gasexplosioner i ryska bostadshus mellan 2008 och 2014, från Sotji till Archangelsk.
Situationen sedan dess har inte förbättrats. Själv bor jag i ett moskovitiskt medelklasskvarter där gasventilerna faktiskt kontrolleras – i motsats till i många andra städer i Ryssland. Men inte ens här fungerar det som det ska, eftersom kontrollanterna inte alltid blir insläppta.
Min grannes misstänksamhet är frukten av ett nittiotal där man ständigt fick vara på sin vakt mot olika former av lurendrejeri. Den här bristen på förtroende är utbredd i Ryssland. Invånarna i huset som exploderade i Magnitogorsk bekräftar för Novaja Gazeta att de av rädsla för tjuvar vägrade släppa in gaskontrollanter.
Vidden av olyckan i Magnitogorsk är fortfarande inte fastställd – men det står klart att den är betydande.
24 bostäder där 54 personer är registrerade förstördes av en explosion klockan sex på morgonen lokal tid, enligt Novaja Gazeta. Det saknas ett stort antal personer efter raset – i 18 minusgrader. Dödssiffran på sju personer kommer sannolikt att stiga.
Både polisen och säkerhetstjänsten FSB utgår ifrån att det är en gasexplosion som ligger bakom olyckan. Det innebär att företaget som ansvarar för underhållet av byggnaden, TZJK Magnitogorsk, nu jagar skyldiga bland de anställda. Vladimir Putin har själv åkt till platsen. Genom att flyga dit vill Kreml signalera närvaro till befolkningen.
Men det är enbart en symbolhandling. Som alltid när det gäller frågor om säkerhet och underhåll i Ryssland handlar problemet om korruption.
Under de senaste åren har Ryssland genomfört en mängd reformer angående underhåll av höghus.
Underhållet har privatiserats och splittrats upp på olika bolag, som ofta har täta band till kommunala tjänstemän. Priserna har stigit – kostnaderna för el, gas och underhåll är ofta nästan lika höga i provinserna som i huvudstaden, trots att lönerna på landsbygden är en bråkdel av lönerna i Moskva.

De höga kostnaderna har i sin tur att göra med att privata bolag på olika fantasifulla sätt saltar räkningarna. Kontrollen över dem är närmast obefintlig. Därför är det heller inte så konstigt att invånarna inte litar på gaskontrollanter.
I mitten av december började det lukta sopor i vårt trapphus i Moskva. Sopnedkastet var igenproppat med avfall. Samma dag som jag gjorde denna upptäckt var jag tvungen att åka i väg på en reportageresa.
När jag tre dagar senare kom hem stank hela trapphuset som en avstjälpningsplats. Soporna i det igenproppade röret hade nått tredje våningen.
Jag ringde på hos grannen, som talade om att gårdskarlen åkt på semester. Servicebolaget hade struntat i att skicka en vikarie. Att låta bli att ordna vikarier är ett praktiskt sätt att stoppa budgeterade pengar i egen ficka.
Vi ringde servicebolaget och stadens tjänstemän. Vi skrek att om inte sopnedkastet snart blir rensat så slutar det med att någon kastar en cigarrettfimp i röret och huset brinner ner. Vi engagerade fler grannar som också började ringa. Och sopnedkastet blev rensat.
Det är självklart att i en företagskultur där ledarskapet fokuserar på att bygga upp olika fantasifulla arrangemang för att stoppa pengar i egen ficka är säkerheten aldrig prioriterad.
Vi kan med största säkerhet räkna med att ett antal personer i Magnitogorsk kommer att dras inför rätta för att ha vållat dödsolyckan genom försummelse.
Det avskräcker emellertid inte den som har tjänat ihop till sin dotters studier i London genom att budgetera för säkerhetsuppdateringar som man låter bli att genomföra.
Om något skulle hända gäller det bara att se till att någon annan åker fast

Anna-Lena Laurén "

" Många låg och sov när huset plötsligt kollapsade

DN TISDAG 1 JANUARI 2019

Minst sju personer har omkommit i samband med att en del av ett höghus i Magnitogorsk i södra Ryssland kollapsade under måndagsmorgonen. Över 30 personer saknas ännu efter raset, sju av dem befaras vara barn. Orsaken tros vara en explosion och en brottsutredning har inletts.

Huset som är en del av ett lägenhetskomplex på Karl Marxgatan i Magnitogorsk kollapsade vid sextiden på måndagsmorgonen, lokal tid, medan många av de boende ännu låg och sov. Ryska myndigheter misstänker att en gasexplosion låg bakom raset, lokala myndigheter rapporterade inledningsvis om rop från hjälp som hördes inifrån rasmassorna.
En boende i ett näraliggande hus berättar för en rysk nyhetssajt vad som hände:
– Jag vaknade vid sextiden av en krasch och en smäll och sedan kände jag hur mitt eget hus skakade. När jag tittade ut genom fönstret såg jag en pelare med vit rök och fattade först inte vad som hade hänt. Tio minuter senare hörde jag sirener.
Bilder från en övervakningskamera från ett kontor på första våningen visar hur kontoret rasar samman klockan 06.02 på morgonen. Vid 17-tiden svensk tid rasade ytterligare en del av huset och då fanns det fanns risk att fler delar av huset, som är ett av de största i staden, kunde rasa.

24 av husets lägenheter uppges ha drabbats av explosionen. En del av de boende kunde evakueras och ett femtontal befann sig inte hemma vid raset. För andra fick kollapsen förödande konsekvenser.
– Sju är döda, fem vårdas på sjukhus med skador av varierande grad, för över 30 personer är ödet ännu okänt, sade en talesperson från det ryska katastrofministeriet Emercom, enligt den statliga nyhetsbyrån Ria Novosti.
De skadade fördes till en skola i närheten i väntan på att transporteras till sjukhus. Ett stort antal frivilliga kom snabbt dit med mat, varma kläder och leksaker till barnen. Via sociala medier publicerades platser dit skadade och drabbade kunde ta sig.
På eftermiddagen meddelade regionens guvernör, Boris Dubrovskij, att räddningsinsatsen ännu söker efter de försvunna men att man ännu inte vet var de befinner sig.
– Vi vet inte var de är. Sju av dem är olyckligtvis barn, sade Dubrovskij enligt Tass, och uppmanade allmänheten att höra av sig om någon av de saknade visar sig befinna sig någon annanstans, i säkerhet.
Ett av de saknade barnen är bara tio månader gammalt:
– Hans mamma sov på en soffa med ett äldre barn som är tre år gammalt. Den lille sov i sin spjälsäng. Tyvärr hann hon inte få med sig honom ut, berättar en släkting till mamman för den lokala nyhetssajten 74.ru.
Men det kom också glädjande nyheter via sociala medier:
”Lägenhet 410. Alla lever, på besök hos släktingar”, skrev en av de boende, Tatjana Eliseeva enligt sajten Aif.se.
Omkring 575 personer arbetade på måndagen på platsen och omkring 200 fordon och annan utrustning har satts in för att få bort rasmassorna i en desperat kamp mot klockan för att hitta fler överlevande. Arbetet är mycket svårt då huset bestod av tunga betongblock som måste lyftas bort med hjälp av maskiner.
Samtidigt vågar räddningsarbetarna inte flytta stora block som kan orsaka nya ras. Rasmassorna sträcker sig omkring fyra våningar upp.
Landets hälsominister har skickats till staden och konstaterade på plats att möjligheten att hitta överlevande i rasmassorna blir mindre och mindre.
– Chanserna minskar förstås ju längre tiden går, sade Veronika Skvortsova till den ryska tv-kanalen Russia 24, enligt Ria.
Senare på eftermiddagen anlände Rysslands president Vladimir Putin till Magnitogorsk där han besökte katastrofplatsen och träffade ett antal skadade på det lokala sjukhuset. Meningen är att han även ska möta anhöriga, räddningspersonal och politiker.
Händelsen utreds som vållande till annans död och en statlig utredning ska tillsättas, enligt Vladimir Putin.
– Vi kommer att bilda en särskild statlig kommission med det federala katastrofministeriet, sade presidenten vid ett möte i staden, rapporterar Tass.
Även chefen för den ryska statliga utredningsmyndigheten då det gäller kriminalfall, Alexander Bastrykin, och chefen för katastrofmyndigheten, Jevgenij Zinitjev, fanns på plats för att själva kunna bilda sig en uppfattning om katastrofen.
Utredningsmyndigheten har inlett en förundersökning om att brott kan ligga bakom gasexplosionen.
Rysslands premiärminister Dmitrij Medvedev lämnade under dagen sina kondoleanser till offrens släktingar och vänner via Twitter, och lovade stöd till offren och deras familjer.
Magnitogorsk, som ligger i regionen Tjeljabinsk i Uralbergen, har försatts i katastrofläge. Måndagens räddningsinsats pågick i 18 minusgrader och klart väder, bland annat med hjälp av sökhundar, uppger Ria.

Ett hundratal personer ska vara skrivna i den aktuella byggnaden, som ingår i ett lägenhetskomplex med totalt 1 100 boende som på måndagen evakuerades på grund av den fortsatta rasrisken.

Josef Svenberg
josef.svenberg@dn.se
Clas Svahn
clas.svahn@dn.se "

"Fakta. Gasesplosioner

I februari 2016 dog sju människor när ett fem våningar högt bostadshus i staden Jaroslavl nordost om Moskva rasade när läckande gas antändes.
Den 6 november i år rasade delar av ett bostadshus utan Chabarovsk efter en gasexplosion – fem skadades.
Höghuset som kollapsade i Magnitogorsk ingår i ett lägenhetskomplex som byggdes 1973 med totalt 1 100 boende. "

" Vägen till Mars kantas av faror

DN TISDAG 1 JANUARI 2019

år efter månlandningen pågår en ny kapplöpning i rymden och nu är målet Mars. Men den här gången handlar det om samarbete.

Ett par timmar efter solens nedgång syns en ilsket lysande röd punkt strax över horisonten i söder. Liten och oansenlig, och just nu 190 miljoner kilometer från jorden, är planeten Mars fokus för de nationer som har bemannade rymdprogram.
Men vägen till Mars går via månen.
I juli 2019 är det 50 år sedan en människa satte sin fot på månen för första gången. Detta efter en kamp på liv och död mellan supermakterna USA och Sovjet i något som blev en del i kalla krigets jakt på makt och överlägsenhet.
I dag har en rad länder långt framskridna planer på att återvända till månen. Japan arbetar på att skicka astronauter dit men i så fall som en del i ett internationellt samarbete. Kina hoppas placera en taikonaut på månen någon gång efter 2025. USA bygger som bäst en ny rymdkapsel, Orion, och en ny kraftfull raket som åter kan ta amerikaner – och kanske européer – till månen.
○ ○ ○
David Parker är chef för bemannade rymdfärder på den europeiska rymdstyrelsen ESA och är djupt engagerad i att låta Europa ta nästa steg ut i rymden. För honom är månen och Mars det naturliga steget efter den internationella rymdstationen ISS som sedan 18 år fungerat som ett flygande laboratorium omkring 400 kilometer över jordytan.

– Såväl månen som Mars är platser där människor en dag kommer att bo och arbeta, säger David Parker.
En dag som kommer allt närmare. Nu är ESA:s budget 5 miljarder kronor årligen men David Parker vill höja den till 6 miljarder från och med år 2020. Något han hoppas att EU-politikerna ska gå med på.
– För Sveriges del skulle det innebära en årlig satsning på omkring 160 miljoner kronor eller 16 kronor per invånare, säger David Parker.
○ ○ ○
I fantasin har vi människor redan landat på den röda planeten i Hollywoodfilmer som ”The Martian”, ”Red Planet” och ”Mission to Mars”, filmer som slutar i svårigheter, katastrofer och mindre positiva överraskningar. Den halvårslånga resan dit ses sällan som något problem.
Men verkligheten ser annorlunda ut. Vi människor är anpassade för ett liv på jorden. I rymden, bortom jordens skyddande atmosfär och trygga gravitation ställs våra kroppar inför en helt ny miljö.
Astronauternas muskler försvagas och benen i deras kroppar tappar i styrka. Ben kalkas ur, musklerna anpassar sig till en lättjefylld tillvaro i nollgravitation. Endast genom daglig motion och styrketräning kan nedbrytningen bromsas. Ändå kommer nästan alla tillbaka till jorden veka som nyfödda kattungar, på vingliga ben och med förändringar i sina kroppar som kan ta lång tid att komma över.
När besättningen landar på Mars finns det ingen tid för återhämtning. Då måste den lilla gruppen börja arbeta direkt.
○ ○ ○
Och vägen dit är långtifrån oproblematisk. Rymden är en farlig plats och ombord på den internationella rymdstationen ISS finns en liksäck bland utrustningen. Och ett säkert rum där astronauterna kan ta skydd om solen skulle få ett utbrott.
– En resa till Mars är inte ofarlig och alla som säger att man kan skicka en människa till Mars inom två eller tre år, de talar inte sanning. Några av Apolloastronauterna hade ren tur eftersom de sköts upp mitt emellan stora utbrott på solen. Utbrott som skickade ut partiklar som kunnat ha skadat dem. Tänker vi oss en astronaut på väg till Mars så utsätts den för hundratals gånger mer strålning än en astronaut ombord på ISS, säger David Parker.
De mätningar som gjorts visar att en astronaut under resan till och från Mars kommer att utsättas för 60 procent av den strålning som han eller hon maximalt får utstå under hela sin karriär.
För att hitta en lösning på strålningsproblemet forskas det just nu kring olika typer av läkemedel som skulle kunna öka kroppens eget skydd, men också passiva skydd som att bygga murar med hjälp av de vattentankar som finns ombord.
– I framtiden skulle man kunna tänka sig ett slags elektromagnetisk sköld, som ur ”Star Trek”, men den skulle kräva väldigt mycket energi och den frågan har vi inte löst varken för ett rymdskepp eller för bosättningar på månen, säger David Parker.
○ ○ ○
David Parker berättar att man just nu forskar om hur man kan använda sig av månens geologiska material för att bygga skyddande lager runt de forskningslaboratorier man planerar för framtiden.
– Vi har mycket att lära oss av att vistas i rymden. Till exempel använder du och jag ungefär 100 liter vatten varje dag medan astronauterna på ISS bara använder omkring fem liter eftersom nästan allt återvinns och inget går till spillo. Och med tanke på klimatförändringarna så måste vi människor lära oss att leva betydligt mera sparsamt och effektivt också är på jorden.
– Och ska vi sända människor till Mars eller för att arbeta på månen, ja då måste vi bli ännu smartare när det gäller återvinning, då handlar det om att konsumera mindre än fem liter om dagen. Bland annat att ta bättre vara på det vatten som finns i luften vi andas ut och göra det användbart igen.

○ ○ ○
Det finns mycket att sakna under en rymdfärd. Och för den som är borta länge blir det extra tydligt. Nasaastronauten Scott Kelly som tillbringat långa perioder på ISS summerade det hela i sin bok ”Ett år i rymden”:
”Jag längtar efter att laga mat av färskvaror, doften av grönsaker när jag hackar dem. Doften av frukt, åsynen av färska varor i stora högar i snabbköpen. Jag längtar till snabbköpen, hyllorna fulla av grejer i lysande färger och de glänsande golven och alla människor som går fram och tillbaka längs gångarna. Jag längtar efter människor. Jag längtar efter att träffa nya människor och lära känna dem.”
Men Scott Kellys längtan var dubbel.
Lika mycket som han längtade hem så längtade han till rymden. Och till det största av mänskliga äventyr – att bana vägen för kommande Marsresenärer. Där blir månen en testplatta inför nästa steg mot Mars.
Men vad finns då att upptäcka på månen? Gjordes inte allt redan under Apolloprogrammet som avslutades 1972?
– Nej, säger David Parker och jämför utforskningen av månen med hur det en gång gick till när Sydpolen stod i centrum för mänsklighetens mest våghalsiga expeditioner.
Norrmannen Roald Amundsens kapplöpning med engelsmannen Robert Scott i början av 1900-talet kan liknas vid USA:s och Sovjets kamp om månen. När den var avgjord dröjde det länge innan de första baserna byggdes upp.
Månen är som ett stort naturhistoriskt museum som bara väntar på att undersökas, menar Parker:
– Genom Apolloprogrammet besökte vi bara museets butik, tog med oss några stenar och gav oss av hem igen! Månen har så mycket mer som återstår att upptäcka. Den är givetvis ett steg på vägen till Mars och på månen kan vi lära oss allt vi behöver kunna men på ett avstånd bara ett par dagar från jorden. Vi kan lära oss hur vi kan återvinna vatten och syre och ta vara på resurserna, hur vi ska skydda astronauterna, allt detta måste vi bli bättre på för att kunna resa till Mars.
○ ○ ○
Hur mycket som missades står klart efter en rad lyckosamma sonder efter det att Apolloprogrammet avslutats. Sonder som den svenskbyggda Smart-1 som kartlagt delar av månens kemiska sammansättning och amerikanska Clementine som kunnat visa att det finns nog med vatten i kratrar vid månens poler för att försörja en mänsklig koloni där. Kratrar som delvis ligger i evigt mörker.
Månen är alltså första steget på vägen och till en början kommer den att få besök av olika robotar, enligt David Parker.
Under 2019 kommer en sådan att testas från den internationella rymdstationen då den italienska astronauten Luca Parmitano ska styra en robot som befinner sig i Spanien från ISS.
– Då testas den och nästa gång den flyger är den på väg mot månen, säger David Parker.
○ ○ ○
Vägen tillbaka till månen går via ett projekt som kallas Lunar - Gateway. En rymdstation som blir en hållplats för månfarare:
– Banan blir väldigt utsträckt och som längst kommer Lunar Gateway att befinna sig 70 000 kilometer från månen och som närmast 4 000 kilometer. Man kan se den som en liten rymdstation eller som ett stort rymdskepp.
För att ta sig till Lunar Gateway kommer astronauterna att färdas i en kapsel med namnet Orion. En farkost som Sverige är delaktigt i genom företaget OHB i Kista. Där byggs en del av servicemodulen som ska se till att rymdfarkosten tar sig fram och tillbaka till jorden. Just nu testas den i White Sands i USA.
Från Lunar Gateway kommer forskare att kunna studera hur solen och jorden påverkar varandra.

– Man kommer också att kunna undersöka det ”damm” som kommer in i vårt solsystem från andra solsystem många ljusår bort. Här kan man samla in det. Men det är också härifrån som de robotar som ska arbeta på månytan kommer att styras.

○ ○ ○

Robotar kommer också att ha en viktig funktion på Lunar Gateway. Till skillnad från ISS kommer stationen inte att vara bemannad hela tiden för även här hotar den kosmiska strålningen. Och när rymdstationen är tom planerar kanadensiska forskare att låta robotar arbeta där.

Men har vi inte redan upptäckt allt? Är det verkligen värt alla pengar att skicka astronauter till en ”död klippa”?

– För att de har fel! Månen har så mycket mer som återstår att upptäcka. Den är givetvis ett steg på vägen till Mars och på månen kan vi lära oss allt vi behöver kunna men på ett avstånd bara ett par dagar från jorden. Vi kan lära oss hur vi kan återvinna vatten och syre och ta vara på resurserna, hur vi ska skydda astronauterna, allt detta måste vi bli bättre på för att kunna resa till Mars.

Men det finns också andra problem som drabbar kroppen under långa rymdresor. När en människa befinner sig i tyngdlöst tillstånd börjar vätska från ryggraden vandra uppåt i huvudet och skapar ett tryck på hjärnan vilket förändrar ögats form och förmågan att se skarpt.

– Hur detta fungerar är något som vi bara har börjat förstå de senaste fem åren. Ryssarna har till och med förnekat att det händer, vilket det naturligtvis gör även för deras kosmonauter.

○ ○ ○

När de första människorna kommer att lämna jorden för Mars är svårt att säga, menar David Parker. Sannolikt är vi tillbaka på månen 2030 och kanske Mars 2040.

Men det är många hinder på vägen och tidtabellen bygger på att Lunar Gateway är i drift omkring 2025 eller 2026 följt av den första robotlandningen några år senare och den ”första” människan 2030. Första blir det alltså inte eftersom tolv amerikanska astronauter redan gått där. Den första i egenskap av Neil Armstrong den 21 juli 1969 och den siste, Eugene Cernan, den 14 december 1972.

○ ○ ○

Steg för steg banas vägen för dessa Marsmänniskor då Nasa år 2020 skickar en sond för att ta prover som sedan förvaras i små kapslar som lämnas på Mars yta.

Sex år senare anländer en Nasalandare med en ESA-rover som kör och hämtar dem tillbaka till landaren som skjuts upp och levererar lasten till en sond som cirklar kring Mars och som sedan tar dem till jorden. 2031 är allt tillbaka på vår egen planet.

– Det är den mest komplicerade mission som genomförts med robotar. Det är som att bygga en medeltida katedral. En generation drömmer om dem, en annan flyger dem och en tredje gör vetenskap av det man kommer fram till.

För David Parker är den stora frågan vilken roll Europa vill spela när astronauter och robotar nu tar steget ut till månen och Mars:

– Vill Europa vara med eller vill vi följa detta på tv? Det är ett beslut som EU:s ministrar måste ta i december 2019. Vi vill kunna skicka en europé till månen och i förlängningen till Mars. Att missa det vore att missa en del av vår historia och ett sätt att ena Europa.

Men varför skicka människor till Mars, räcker det inte med robotar?

– Därför att människor har mycket lättare att anpassa sig när de möter det okända. Dessutom löser de problem och tar sig fram snabbare och enklare. Ta Apolloastronauterna som exempel. Genom att använda en månbil kunde de färdas längre under fyra dagar på månen än vad NASA:s robotbil på Mars kunnat göra på ett år.

– I det långa loppet vill ju också se att människor kan bo och verka på andra platser än på jorden och sedan ta med sig sina erfarenheter

tillbaka hit. Bland annat det perspektiv man får på saker och ting när man har rest någon annanstans.
○ ○ ○
Så vad tror då David Parker om möjligheten att hitta spår av liv på vår grannplanet?
– Även om vi får ett positivt resultat som visar att det har funnits liv på Mars så kommer människor ändå att bråka om det. Därför kommer vi att ha olika forskningslaboratorier, ett i USA och ett i Europa, ett i Japan och ett i Kanada. Då kan vi få säkra uppgifter.
– Men jag tror inte att det finns liv där nu. Det är mycket, mycket osannolikt. Men kan liv ha startat där en gång? Jag tror att den chansen är större än 50/50. Allt råmaterial, allt vatten och all kemi fanns på Mars. Samma byggstenar som jorden består av. Men eftersom Mars är mindre bildades aldrig ett magnetfält som det som skyddar oss på jorden från strålningen. Mars är en mycket ogästvänlig plats – nu. Frågan är hur den var en gång i tiden.

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se "

"Fakta. David Parker

Chef för bemannade rymdfärder på ESA sedan 18 år tillbaka och var tidigare chef för den brittiska rymdstyrelsen.
Har jobbat med sondraketer som sedan sköts upp från Esrange i Sverige, raketer som byggdes i Storbritannien.
Gjorde sin forskarutbildning vid Southampton university där han tog sin bachelor of science inom aeronautik och astronautik 1984.
ESA har i dag en budget på omkring fem miljarder kronor eller omkring tio kronor per invånare och år.

Fakta. Ungefär hälften så stor som jorden

Mars har fått sitt namn efter den romerska krigsguden och har länge väckt spekulationer om att kunna härbärgera liv.
Planeten är ungefär hälften så stor som jorden och befinner sig omkring 230 miljoner kilometer från solen.
Mars båda poler täcks av ett lager frusen koldioxid men också en del fruset vatten vid nordpolen.
Atmosfären är tunn men sonder och robotar på dess yta har filmat virvelstormar och hårda vindar.
Mars består av öken men också stora kanjoner och vulkaner som en gång var aktiva. "

" Sverige: Viktigt säkra bevis på våldet i Myanmar

DN TISDAG 1 JANUARI 2019

I två år har Sverige drivit frågan om Myanmar i FN:s säkerhetsråd: Att ansvariga för massakrer och våldtäkter ska ställas till svars och rohingyer kunna återvända. Vid årsskiftet gick mandatet ut – utan resolution i FN. Men i skymundan har en mekanism etablerats som gör att dagens bevis och vittnesmål kan användas i framtiden.

– Vi måste ha uthållighet och ett långsiktigt perspektiv, för det här kan ta tid. Därför ska bevis säkras och vittnesmål systematiseras, för att kunna användas när det blir politiskt möjligt, säger en källa på UD.
Det kan ta 10 år eller 15 år, innan ansvariga militärer och politiker i Myanmar ställs inför rätta i Internationella brottmålsdomstolen i Haag eller någon annan tribunal. Men att beslut fattats vid FN:s råd för mänskliga rättigheter i Genève om att mekanismen ska etableras är ett bevis för att det internationella samfundet inte ger sig i frågan.
Det är också ett bevis för vad samarbete förmår skapa även då länder som Kina och Ryssland förhindrat enighet i säkerhetsrådet.
När Sverige trädde in i FN:s säkerhetsråd den 1 januari 2017 fanns Myanmar bara sporadiskt med i de regelbundna diskussionerna. En enda av punkterna på säkerhetsrådets dagordning behandlade Asien, och den handlade om Nordkorea.
Två år senare finns också Myanmar med. Sverige har vunnit ett par små framgångar genom att arbetet med att återinrätta ett sändebud för Myanmar har blivit verklighet och ett att besök i landet genomförts av säkerhetsrådet.
Framför allt har det varit ett envetet manglande. FN har i en egen rapport fastslagit att militärbefäl bör ställas inför rätta för folkmord på rohinghyer. Brott mot mänskligheten misstänks. Sveriges mål har varit en resolution i säkerhetsrådet, men Kina har inte ens velat ta i frågan och därför har FN inte kunnat nå längre med sin egen rapport.
När USA under president Donald Trump dragit sig tillbaka på världsscenen har Kina klivit fram.
– Det hade varit svårare för Kina och kostat mer politiskt för landet om det här hade skett under tiden med Barack Obama. Då hade det varit lättare att isolera Kina, säger källan på UD.
Nu är det dags för Sverige att lämna över lärdomarna av sitt arbete till nya medlemmar av säkerhetsrådet, bland annat Tyskland och Belgien.
Den vunna kunskapen lyder: om Kina och Ryssland får för stort inflytande finns risk för att internationella ansträngningar hämmas. Det kan betyda att trycket mot Myanmars ledning försvinner. Visa i stället uthållighet och säkra bevisen – för det här är ett spel som kommer att pågå under lång tid.

Torbjörn Petersson "

" 30 år sedan murens fall – nu väntar ett nytt kyligare klimat

DN TISDAG 1 JANUARI 2019

Snart har det gått 30 år sedan Sovjetimperiet kollapsade och kalla kriget tog slut. Men nu utfärdas varningar om allt kallare relationer mellan de tre kärnvapensupermakterna USA, Ryssland och Kina. Precis som då rasar en kamp om intressesfärer, rikedomar och inflytande.

President Donald Trump annonserade i höstas att han vill överge INF-avtalet, en av få återstående rustningskontrollerande överenskommelser mellan USA och Ryssland. Det drygt 30 år gamla avtalet, Intermediate-Range Nuclear Forces Treaty, som slöts mellan USA-presidenten Ronald Reagan och den dåvarande sovjetiske ledaren Michail Gorbatjov, förbjuder parterna att inneha medeldistansrobotar.
USA har sedan många år anklagat Ryssland för att bryta mot avtalet, bland annat genom att utplacera taktiska kärnvapen i västra Ryssland, som en hotfull markering mot östliga stater som tidigare kontrollerades av Moskva.
USA och västalliansen Nato har som motdrag stationerat mindre miltära förband i Baltikum och Polen.
Trumps främsta argument för att upphäva INF är emellertid att Kina inte omfattas av det. USA är genom avtalet förhindrat från att komma med något avskräckande motdrag när Kina har fria händer att stärka sitt inflytande i östra Asien och Stilla havsregionen och att upprusta sin kärnvapenarsenal.
Om kärnvapenkontrollerna försvagas eller försvinner finns det en överhängande risk för en ny upprustningsspiral, befarar inte minst många länder i Europa som befinner sig mitt i skottfältet för en återupptagen öst-västlig konfrontation.
Vid ett seminarium på Utrikespolitiska institutet i Stockholm nyligen klickade den ryske militära experten och journalisten Aleksander Golts fram en Europakarta på väggen. Han koncentrerade sig främst på spänningarna mellan Väst och Ryssland.
– Notera att det inte som förr finns någon gråzon mellan parterna. Tidigare fanns ett avstånd mellan Väst och Öst, från Västtyskland till Ryssland. Nu står de öga mot öga mot varandra med Nato-trupper i Polen och Baltikum vid den ryska gränsen, sade Aleksander Golts.
Diskussioner om ”ett nytt kallt krig” har förekommit i över tio år. Redan 2008, när den brittiske journalisten Edward Lucas skrev boken “The new cold war” – vilket sammanföll i tiden med Rysslands krig i Georgien den sommaren – stod det klart att Vladimir Putin var missnöjd med den rådande världsordningen.
Året innan, vid en säkerhetskonferens i München, höll han ett tal riktat mot Natos utvidgning österut och mot ”USA:s globala hegemoni”. Putin krävde att Ryssland inte längre ska betraktas som den fattige kusinen från landet, utan få sin rättmätiga plats vid det stora bordet tillsammans med supermakten USA – i en multipolär värld.
Rysslands statsideologi, det vill säga det sätt som Putin betraktar världen på, har en likhet med 1800-talets kallhamrade ”realpolitik”, noterade Aleksander Golts. Det är en term som ofta associeras med det tyska kejsardömets kansler Otto von Bismarck i en tid av rivalitet mellan Europas stormakter. Det är en syn på geopolitiken som styrs av vad landets ledare uppfattar som statsnytta. Och då handlar det främst om det egna landets intressen, inte samarbete för gemensamma värden.
För Donald Trump sammanfattas begreppet i ”America first”. För Vladimir Putin har ledordet varit ”Den ryska världen”, som innefattar

stora delar av de sovjetiska delrepubliker som bröt sig loss från Moskvas kontroll när Sovjetunionen upplöstes.
Det ursprungliga kalla kriget, som rasade mellan Sovjetunionen och västvärlden från 1950-talet till det kommunistiska lägrets upplösning mot slutet av 1980-talet, var också en kamp om intressesfärer, rikedomar och inflytande. Men till skillnad från ”det nya kalla kriget” hade det en klar ideologisk motsättning – en bitter rivalitet mellan kommunism och kapitalism.
Karaktären på dagens konflikt är helt annorlunda. Då rådde en sorts väpnad fred i Europa, till stor del på grund av den nukleära terrorbalansen. Våldsamma militära sammandrabbningar inträffade i huvudsak på platser som Korea, Mellanöstern, Kuba, Vietnam och Angola.
Det senaste årtiondets kalla krig utspelar sig däremot närmare Ryssland; Georgien, Ukraina och Syrien – och i form av cyberkrigföring med elektroniska medel.
Det kan på ett sätt tyckas märkligt att det rasar ett nytt kallt krig mellan Ryssland och USA, eftersom det är två länder som numera leds av män med en snarlik, till stora delar värderingsfri, syn på världen.
– Men det faktum att de inte är ideologiska fiender utesluter inte att USA och Ryssland är rivaler, sade Aleksander Golts, som är redaktör för den oberoende tidskriften Jezjedjnjevnij Zjurnal, vars webbsida ständigt jagas, och emellanåt stängs ner, av de ryska myndigheterna. Seminariet som Golts deltog på hade den nedslående rubriken ”How to survive a new cold war” (hur överleva ett nytt kallt krig).
Enligt Golts finns det stor anledning till oro, eftersom detta kalla krig varken har någon segrare eller någon militär eller diplomatisk lösning.
– Det kommande året kan bli farligt. Ryssland har inte några egentliga allierade och har inte en industrikapacitet som kan producera tillräckligt med krigsmateriel. I konventionella styrkor är Nato överlägset Ryssland med två tre gånger om. För Putin återstår ett enda utrikespolitiskt instrument; kärnvapen. Därmed sänks tröskeln för att kärnvapen sätts in.
Golts anser det inte vara någon slump att Putin tar upp kärnvapnen, varje gång det blir konflikt med Väst. Att nämna användning av atomvapen var enligt Golts tabu på den sovjetiska tiden.
– Men Ryssland är en militaristisk stat, där den förhärskande doktrinen är överlägsenhet i det postsovjetiska området. Kärnvapnen kommer in i bilden i och med att Nato sammantaget har ett två-tre gångers övertag i konventionella styrkor.
Framöver blir situationen än mer osäker, när världen går in i ett tillstånd utan omfattande avtal om rustningskontroll. Inom ett drygt halvår löper INF-avtalet om medeldistansrobotar ut om det inte förlängs eller omförhandlas.
Näst på tur står START-avtalet – om nedrustning av strategiska kärnvapen – som löper ut år 2021.
– Tyvärr anser många inflytelserika personer på båda sidor att ”vi inte behöver något avtal”. Misstron är total mellan Väst och Ryssland, det existerar inte ens någon informell kanal för kontakt mellan Washington och Moskva, som det alltid gjorde under det gamla kalla kriget. Då går det inte att bygga ett nytt förtroende. Det ökar risken för att någon gör ett misstag, varnar han.
Orsakerna till misstron finns på båda sidor, som Golts beskriver det:
– I USA tycks det numera vara politiskt omöjligt att ha minsta kontakt med ryska företrädare.
Ett exempel är från valkampanjen 2016 och från den första perioden under Trumps tid i Vita huset, när hans närmaste medarbetare – bland annat den nationella säkerhetsrådgivaren Michael Flynn – ertappades när de försökte sig på att skapa en hemlig ”back channel” till Kreml, och sedan ljög om det.
Att USA:s statsledning är kluven i två delar är en komplicerande faktor; mellan ett hökaktigt säkerhetspolitiskt och militärt

etablissemang (bland annat den nu avpolletterade försvarsministern James Mattis), som står för den gamla fientligheten mot Moskva, och Trump och hans isolationistiska vänner, som vill få till en uppgörelse med Putin.
På sin sida befinner sig Ryssland enligt Golts ”i ett tillstånd av militär hysteri”, underblåst av en intensiv propaganda i den statsstyrda televisionen. I Kreml finns bara en förhärskande linje.
– Eftersom Putin misstror Väst får han förlita sig på de scenarier som den ryska militären presenterar för honom, och det är just sådana som passar in i hans världsbild. Putin är till exempel övertygad om att *Majdan* (samlingsbegrepp för de EU-vänliga protesterna i Ukraina som störtade den proryske presidenten Viktor Janukovytj) var en västlig konspiration.
Golts menar att det finns ett systemfel i beslutsfattandet i Kreml som bidrar till en förhöjd riskbild. På Leonid Brezjnevs tid (ledare för Sovjetunionen på 1960- och 1970-talen) fanns det i regel ett kollektivt sätt att nå fram till beslut i den kommunistiska partitoppen. De olika intressenterna – militären, KGB, industrin – lade fram sina argument, och sedan vägdes det på något sätt ihop.
– Att det i dag skulle finnas en ”politbyrå 2.0” i Kreml köper jag inte. Det är Putin själv som fattar alla beslut, och det går inte att ifrågasätta, vilket mer liknar Stalins styre. Putin är skeptisk till öppen debatt. Jag tror inte ens att säkerhetstjänsten har någon avgörande roll i beslutsfattandet. Inte heller existerar någon ”liberal falang”, alla är lojala tjänare till härskaren.
Detta faktiska envälde gör att Ryssland lättare kan absorbera västliga sanktioner, som till och med stärker regimens argument inför den egna befolkningen att landet omges av illasinnade fiender.
En annan fråga är om Ryssland, med sin försvagade ekonomi, har råd att rusta i kapp med USA. Senast det begav sig – på 1980-talet – gick det inget vidare, och det bidrog sannolikt till Sovjets sammanbrott.
Ett svar från experter är att taktiska kärnvapen är jämförelsevis billiga. Och Putin har själv flaggat för att Ryssland har utvecklat en ny överljudsrobot.
Det vi i så fall kan se fram emot är ett allt kallare krig med de tre kärnvapensupermakterna USA, Ryssland och Kina. Till slut är det troligen bara Kina, med sin enorma ekonomiska potential, som kan matcha USA.

Michael Winiarski "

" Stängda myndigheter riskerar skada den amerikanska ekonomin

DN TISDAG 1 JANUARI 2019

De federala myndigheterna fortsätter att vara stängda i USA över nyåret. Inget tyder på att krisen i Washington kommer att lösas inom en överskådlig framtid. Vita Huset och Demokraterna har inte fört dialog på drygt en vecka. Hundratusentals offentligt anställda har redan drabbats.

USA:s federala myndigheter kan fortsätta vara stängda en bra bit in på det nya året. Inget tyder på att Demokraterna och Trump är på väg att hitta en kompromiss om gränsmuren mot Mexiko, den politiska fråga som orsakat krisen. Det amerikanska folket lägger tydligt skulden för krisen på president Donald Trump, men han står fast vid att han inte tänker vika sig för något annat än en ”gränsmur av betong”, som han uttrycker det.
Enligt Nancy Pelosi, demokraten som snart tar över ledarskapet i representanthuset, har president Trump inte hört av sig till Demokraterna på mer än en vecka. Några förhandlingar verkar i nuläget inte alls pågå mellan presidenten och Demokraterna i kongressen.
En möjlig öppning kan komma i och med att enstaka republikaner i kongressen verkar vara villiga att tänka sig andra lösningar för gränssäkerheten än en mur.
– Muren har blivit en metafor för gränssäkerhet. Det vi talar om är en fysisk barriär där det är rimligt, sade senatorn Lindsey Graham i helgen.
Graham föreslog även en möjlig kompromiss där Demokraterna går med på en viss ökning i finansieringen av gränsmuren, i utbyte mot att fler invandrare får uppehållstillstånd. Graham är därmed den enda republikanen i Washington som offentligt uttryckt stöd för en kompromiss med Demokraterna. Trumps stab har däremot gjort det tydligt att de inte tänker kompromissa över huvud taget, trots att Demokraterna i veckan kliver in med en ny våg av ledamöter i representanthuset, där de nu får en klar majoritet.
Maktdelningen i Washingtons regering är avsedd att leda till just kompromisser mellan presidenten och kongressen. Trots att Trump länge framställt sig som en stark förhandlare återstår det att se om han kan föra dialog med Demokraternas ledarskap om en politisk väg framåt.
Trump och de mest konservativa republikanerna vill se åtminstone fem miljarder dollar avsättas för gränsmuren, en kraftig höjning från de 1,3 miljarder dollar som i dag avsatts för att stärka gränsbevakningen. Demokraterna poängterar att det går att stärka gränsbevakningen med betydligt mer effektiva metoder än en gränsmur. De har också sagt sig vara öppna för att spendera mer av budgeten på avancerade tekniska förbättringar vid gränsen, i form av drönare, satelliter och sensorer, men de verkar ogärna kompromissa om en fysisk mur.
– Det Trump och Republikanerna vill göra är att slösa fem miljarder av skattebetalarnas pengar på en ineffektiv, medeltida gränsmur. Det är en lösning från 500-talet på ett problem för 2000-talet, sade demokraten Hakeem Jeffries i en tv-intervju.
Muren har blivit en symbolfråga för Trump. Men det är gott om demokrater som också vill se en hårdare gränsbevakning. Under Barack Obamas åtta år som president lades enorma resurser på att utöka bevakningen och på att utvisa papperslösa som begått små och stora brott. Det finns även gott om republikaner som kan tänka sig mer liberal invandringspolitik och möjligheter till uppehållstillstånd och

medborgarskap för miljontals papperslösa, men de har till stor del tystats ner av presidenten.
Högerpopulistiska medieröster, som Rush Limbaugh och Tucker Carlson, har också varit drivande i folkopinionen. Skulle Trump vika sig kan han förlora sin image som kompromisslös bland de mest trogna anhängarna.
Opinionsmätningar visar tydligt att amerikanerna ger Trump och Republikanerna skulden för krisen. Trump sade tidigare rakt ut att han vill stänga ner federala myndigheter om han inte får igenom en budget för gränsmuren. Nu påstår Trump att många statsanställda hört av sig till honom och hyllat hans kompromisslöshet.
Enligt Jacque Simon på fackförbundet AFGE, som representerar statsanställda, är det ”absolut inte sant” utan tvärtom vill en klar majoritet av medlemmarna ”återvända till sina jobb så snart som möjligt”, säger Simon.
Fortsatt stängda myndigheter kan skada den amerikanska ekonomin och finansmarknaden. Börserna har präglats av extrema svängningar under december. Att hundratusentals statsanställda går utan inkomst kan skada konsumtion och produktivitet och sänka börserna ytterligare. Analytiker förutser en tillväxt på drygt 2 procent i USA under det första kvartalet av 2019, men med fortsatt stängda myndigheter lär den siffran sjunka.
Amerikaner som vill köpa hus kan för närvarande inte få stöd för sina lån genom den federala bostadsmyndigheten och entreprenörer kan inte få lån via myndigheten för småföretagare. Nationalparkerna är stängda, vilket minskar turism, resande och konsumtion i hela landet.

Martin Gelin "

"Kraven på omval avfärdas

DN TISDAG 1 JANUARI 2019

Oppositionens krav på omval i Bangladesh avfärdades under måndagen av valkommissionens ordförande. Söndagens val gav sittande premiärministern Sheihk Hasina en överlägsen seger, trots rapporter om valfusk.

71-åriga Sheihk Hasinas parti tog hem 288 av landets 300 parlamentsplatser under vad som rapporteras ha varit ett rekordhögt valdeltagande på nära 80 procent.
Men valdagen kantades av rapporter om valfusk och våldsamheter, minst 19 personer har förlorat livet i sammandrabbningar runt om i landet.
Snart efter att segern stod klar gick den tjugo partier stora oppositionsalliansen ut med krav om omval. Men vid en presskonferens mindre än ett dygn senare konstaterade valkommissionens ordförande, KM Nurul Huda, att omval inte är aktuellt, rapporterar Daily Star.
– Det finns inget utrymme för ett nytt nationellt val, sade han vid en presskonferens på måndagen.
Daily Star och andra medier rapporterar om i förväg ifyllda röster till det styrande Awamiförbundet och om hur såväl väljare som journalister har hotats och stängts ute från vallokaler av valarbetare från regeringspartiet – de enda som tilläts arbeta vid vallokalerna.
Valkomissionen meddelade på söndagen att de mottagit anmälningar om valfusk och att dessa skulle utredas. Men vid måndagens presskonferens avfärdades anklagelserna helt av valkommissionens ordförande.
– Det är helt och hållet osant, sade han.

Valvinsten blir Sheihk Hasinas fjärde och hennes tredje i rad. Sheik Hasinas parti Awamiförbundet har styrt landet i snart tio år. Under den perioden har ekonomin utvecklats kraftigt, samtidigt som vissa demokratiska fri- och rättigheter inskränkts.
Sju av de övriga mandaten gick till den av oppositionspartiet BNP ledda alliansen Jatiya Oikyafronten, tre mandat gick till övriga partier.

Josef Svenberg
josef.svenberg@dn.se "

" Vapenaktier väntas stiga när Bolsonaro svärs in

DN TISDAG 1 JANUARI 2019

Det första Jair Bolsonaro tänker göra efter att han tillträder som Brasiliens president på nyårsdagen är att lätta på vapenlagarna. Högernationalisten vill att alla ”goda medborgare” ska ha rätt att inneha ett handeldvapen.

– Vi ska garantera rätten för medborgare att inneha ett vapen, skriver Brasiliens blivande president på sitt Instagramkonto.
Hans ministrar har förberett en lagtext som ligger klar för att godkännas genom ett dekret så fort Bolsonaro tillträtt. De enda kraven som ställs på den som ansöker om vapeninnehav är att hen är 25 år och inte förekommer i brottsregistret.
En av Jair Bolsonaros ministrar, general Augusto Heleno, liknar rätten att ansöka om vapeninnehav med rätten att ta körkort. Generalen tycker inte heller att det är så farligt om mordstatistiken skjuter i höjden till följd av en liberalare vapenlag.
– Låt oss säga att det dör 50 000 i trafiken varje år i Brasilien. Ska vi förbjuda folk att köpa bil för det? säger Augusto Heleno till medierna.
Att göra det enklare att äga vapen var ett av Jair Bolsonaros främsta vallöften. Många av hans anhängare gillade budskapet och tror att det går att minska våldet, som nått rekordnivåer, genom att fler beväpnar sig.
Under valkampanjen formade Bolsonaro sina fingrar som en pistol och fick miljontals anhängare att göra samma sak.
Det gör att en vapenboom är att vänta i Brasilien. Den brasilianska pistoltillverkaren Taurus aktier har gått upp med 88 procent under året

och det ryktas att den österrikiska vapentillverkaren Glock planerar att öppna egen tillverkning i Brasilien.
Brasilien har i dag en strikt vapenlag som skapades av den före detta presidenten Lula da Silva. Lagen infördes 2003 och fick antalet mord att minska med 8 procent. En avväpningskampanj ledde också till att en halv miljon vapen samlades in.
Men med Bolsonaro vid makten blir det annat ljud i skällan. Antalet mord i Brasilien är redan en av de högsta i världen. Förra året dödades 63 880 människor. Det ger ett snitt på 175 mord per dag.
– Det är ett väldigt kraftfullt budskap att säga att var och en har rätt att försvara sig som i Vilda västern. Men en liberalare vapenlag kan göra att fler kriminella får tag i vapen, för att inte tala om alla olyckor med vapen i hemmen. Detta kommer inte att skydda befolkningen mer, säger Claúdio Beato, chef för säkerhetsforskning vid universitetet i - Minas Gerais, till tidningen O Globo.
– En vanlig medborgare har inte heller tillräckligt med träning för att kunna agera på rätt sätt vid ett inbrott i hemmet.
Claúdio Beato menar att mer vapen i omlopp kan leda till mer gatuvåld och våldsammare bråk i trafiken. Bolsonaro har inte den insikten utan är en ivrig anhängare av USA:s vapenlobby National Rifle Association.
På dörren till Bolsonaros kampanjkontor fanns det ett klistermärke med en slogan: ”When guns are outlawed, only the outlaws will have guns”.
Den före detta fallskärmsjägaren Bolsonaro kommer att tillträda som president vid en ceremoni under nyårsdagen i huvudstaden Brasília. Ceremonin kommer att inledas med en mässa i den katolska katedralen som kommunisten Oscar Niemeyer ritat.

Henrik Brandão Jönsson "

" Elizabeth Warren tänker kandidera mot Trump

DN TISDAG 1 JANUARI 2019

Den 69-åriga demokraten Elizabeth Warren, delstaten Massachusetts senator, förbereder sig för att ställa upp i presidentvalet i USA 2020. På nyårsafton tillkännagav hon att hon planerar att utmana Trump.

”Den amerikanska medelklassen är under attack”, säger Elizabeth Warren i ett 4 minuter och 30 sekunder långt videoklipp som mejlades ut till hennes anhängare på måndagen.
”Hur hamnade vi här? Miljardärer och storföretag ville ha mer av kakan. Och de knöt politiker till sig för att få en större bit”, fortsätter hon i videon.
69-åriga Elizabeth Warren har tillsatt en sonderingskommitté som ska undersöka om hennes kandidatur kan ha potential – ett slags mjukstart. Det kan innebära opinionsundersökningar, resor eller telefonsamtal för att se om hon har någon chans mot den sittande presidenten Donald Trump. Hon tillåts också samla in pengar för att sjösätta själva kampanjen.
Videon visar också senatorns uppväxt, när hon deltar i en Prideparad och när hon talar inför folksamlingar, särskilt med svarta människor. Men framför allt vevas bilder av Wall Street och republikaner som Donald Trump, senatens majoritetsledare Mitch McConnell, talmannen Paul Ryan och tv-profiler som Fox News Tucker Carlson. Hennes slogan är ”Join the fight” (”Delta i striden”).

Tillkännagivandet kommer inte överraskande, men tidigt, säger Erik Åsard, professor emeritus i Nordamerikastudier vid Uppsala universitet.
– Hon räknas till vänsterpolitikerna inom Demokraterna och har varit aktiv inom konsumentfrågor. Hon har en radikal profil vad gäller ekonomiska frågor, som banker och kreditfrågor. Hon står ganska nära Bernie Sanders i det avseendet.
Demokraten Bernie Sanders förlorade kandidaturen mot Hillary Clinton 2016.
– Det är ett budskap som går hem i Demokraterna och frågan är om det går hem i större kretsar. Man måste appellera till breda sektorer av väljarkåren, säger Åsard.
2011 sökte Elizabeth Warren den demokratiska nomineringen till den senatsplats som tidigare länge hållits av Ted Kennedy (som avled 2009). Hon vann närmare 96 procent av rösterna vid partikonventet.
I valet 2012 besegrade hon sin republikanske motståndare Robert Brown, som liksom Elizabeth Warren kampanjade som en medelklassens förkämpe. När hon tillträdde i januari 2013 blev hon den första kvinnan att representera Massachusetts i senaten.
Elizabeth Warren har länge varit en stark kritiker av president Trump, vilket också gjort att han attackerat henne på alla möjliga sätt och kallat henne ”Pocahontas”. I höstas gjorde hon ett genetiskt test efter att ha hävdat sitt släktskap med den nordamerikanska ursprungsbefolkningen. Resultatet var att någon i hennes familj tillhört ursprungsbefolkningen någon gång mellan sex och tio generationer bakåt i tiden.
Men efterspelet av testet blev snarare ett bakslag, bland annat när företrädare för Cherokeefolket kritiserade henne för att underminera deras intressen. Donald Trump var inte sen med att slå tillbaka på nytt.
– Hon har blivit något av en slagpåse. Det är detta som hon får arbeta med. Frågan är om hon kan ta sig igenom den skärselden, säger Erik Åsard.
Trots att hon nu är 69 år så är ålder inte en faktor som de amerikanska väljarna tar någon större hänsyn till, enligt Åsard.

TT "

"Fakta. Elizabeth Warren

Elizabeth Warren har en akademisk examen i juridik.
Elizabeth Warren har varit verksam vid flera universitet, bland annat Harvard. Hon är expert på konkursrätt.
Hon var politiskt sakkunnig under Barack Obamas tid i Vita huset.
Sedan 2013 är Elizabeth Warren senator för Massachusetts.

Fakta. Andra möjliga demokratiska kandidater

Joe Biden, 76 år. Han har trots sin ålder varit en av de hetaste kandidaterna. Han var Barack Obamas vicepresident. Han har sagt att han ska bestämma sig i början av 2019 om han ställer upp i valet 2020.
Kamala Harris, 54 år. Senator från Kalifornien med jamaikanskt och indiskt påbrå.
Cory Booker, 49 år. Senator från New Jersey, tidigare borgmästare i Newark.
Beto O’Rourke, 46 år. Sitter i representanthuset för Texas. Förlorade senatsvalet i november mot Ted Cruz, men fick stor uppmärksamhet i medierna under kampanjen.
Michael Bloomberg, 76 år. Förmögen affärsman och tidigare borgmästare i New York som relativt nyligen registrerat sig som demokrat, vilket har tolkats som att han har presidentambitioner.

Kirsten Gillibrand, 52 år. Senator från New York, efterträdde Hillary Clinton på senatorsposten 2008.
Bernie Sanders, 77 år. Senator för Vermont som förlorade kandidaturen mot Hillary Clinton 2016.

TT "

"Samarbete ska tackla flykt över kanalen

DN TISDAG 1 JANUARI 2019

Frankrike och Storbritannien startar en gemensam insats för att sätta stopp för det snabbt ökande antalet iranska migranter som försöker ta sig över Engelska kanalen i gummiflottar.

Beskedet kommer efter ett telefonmöte mellan de två ländernas inrikesministrar på söndagen och insatsen ska inledas senare i veckan, uppger The Guardian.
Det ökade fokuset på frågan kommer efter att sex iranska män hittats på en strand nära staden Deal på den brittiska östkusten på söndagsmorgonen.
Insatsen ska inbegripa fler patruller i området och ökat utbyte av underrättelseinformation kring nätverk av människosmugglare. Dessutom väntas en informationskampanj om riskerna med resorna över kanalen.
De senaste månaderna har minst hundra personer gjort den riskfyllda resan över den Engelska kanalen, ofta i otillräckliga småbåtar eller gummiflottar, enligt det brittiska inrikesdepartementet.
Problemet klassades på fredagen som en ”särskild händelse” av Storbritanniens inrikesminister Sajid Javid, och hans franska motpart Cristophe Castaner har sagt att landets myndigheter sprängt ett nätverk av människosmugglare strax före jul.
Många av dem som tagit sig över kanalen är iranska migranter och anledningarna bakom den ökade trafiken över kanalen uppges vara flera och komplexa. Sajid Javid har bland annat räknat upp ökad instabilitet i Mellanöstern, organiserad brottslighet och strängare bevakning vid den franska hamnstaden Calais.

– Olyckligtvis saknas enkla svar, sade han till tidningen Daily Telegraph.
Den brittiska inrikesministern ska nu diskutera frågan med ansvariga för gränsbevakning och brottsbekämpande myndigheter. Samtidigt får regeringen kritik av oppositionen för hanteringen av problemet. Dianne Abbot, labourledamot och partiets inrikespolitiska talesperson, har uttryckt att det förvisso är rätt att ingripa mot det växande problemet men anklagar regeringen för att utnyttja frågan för ökat stöd för den kritiserade Brexitöverenskommelsen.
– Folket piskas upp av migrationsfrågan, eftersom regeringen tror att det är det bästa sättet att skrämma dem att rösta på deras förslag, säger hon enligt The Guardian.

Josef Svenberg
josef.svenberg@dn.se "

" Företag ger kvinnor extra semesterdagar för mens

DN TISDAG 1 JANUARI 2019

Ett indiskt företag ger sina kvinnliga anställda en extra semesterdag varje månad. Ledigheten ska tas ut i samband med menstruationen.

Det är FlyMyBiz, ett digitalt mediebolag i mångmiljonstaden Calcutta, som inför nyordningen efter årsskiftet.
– Alla kvinnor som jobbar i mitt företag får tolv extra lediga dagar om året förutom den vanliga semestern, säger företagets vd Samyo Datta till tidningen Indian Express.
Samoy Datta är den tredje företagaren i Indien som inför mensledighet. Två företag i den ekonomiska huvudstaden Bombay hann före. Liknande satsningar har genomförts på försök i Australien. Diskussioner om fördelar och nackdelar med ledighet för menstruerande kvinnor pågår i flera länder.
– Jag ser det som min plikt att se till att mina anställda är nöjda, säger han.
– Alla känner till vilket psykiskt och fysiskt lidande som kvinnorna genomgår under den här fasen varje månad. Trots det är det ingen som agerar. Mens omgärdas fortfarande av sociala tabun. Det här är mitt försök att ställa upp för kvinnorna.
Företagets tolv kvinnliga anställda kommer till tals i artikeln i Indian Express. Enligt Samyo Datta är alla nöjda, både kvinnor och män.
I Indien har det länge varit skamligt att prata öppet om mens. Framför allt på landsbygden är det vanligt att unga flickor isoleras under menstruationen, då de anses orena och inte får vidröra manliga

familjemedlemmar. På många platser har menstruerande flickor inget annat val än att stanna hemma från skolan, då det saknas ordentliga toaletter.
En förändring har skett efter den brutala gängvåldtäkten på en buss i New Delhi för sex år sedan. Sedan dess debatteras frågor som berör kvinnors situation flitigt.
Bara en av fem indiska kvinnor har tillgång till sanitetsbindor. I stället används tygtrasor, tidningar och löv. Bristande hygien i samband med menstruationen har bidragit till att Indien har den största andelen fall av livmoderhalscancer i världen. De senaste åren har det dock dykt upp en rad sociala entreprenörer som förser indiska kvinnor med billiga mensskydd.
Tidigare i år hade Bollywood-filmen ”The Padman” premiär. Filmen berättar den sanna historien om Arunachalam Muruganantham. När han inser hur mycket hustrun lider satsar han allt på att ta fram en maskin för att producera billiga bindor. Maskinen har nu sålts till mer än hundra länder.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se "

" Starka reaktioner efter vapenexport

DN TISDAG 1 JANUARI 2019

Spaniens högerregering gav i januari (2018) klarsignal för vapenexport till Venezuela. Därmed bröt landet mot Europarådets embargo mot Nicolàs Maduros regim, beryktad för en lång rad människorättsbrott.

Uppgifterna, som på måndagen kom från Madrid-tidningen El País, har lett till kraftiga reaktioner mot högerpartiet Partido Popular. Den dåvarande premiärministern Mariano Rajoy ser ut att ha gett klartecken för affären, som bland annat ska bestå av spansk ombyggnad av 86 franskbyggda stridsvagnar.
Partido Populars nye partiledare Pablo Casado har just i dagarna - attackerat den socialistiske premiärministern Pedro Sánchez för att denne börjat värma upp relationerna till Venezuela och Kuba.
Relationerna länderna emellan har varit spända i över ett decennium. 2007, då den venezolanske presidenten Hugo Chávez överröstade alla närvarande under en internationell konferens, fällde Spaniens kung Juan Carlos de berömda orden ”Varför håller du inte tyst!” Strax efteråt anklagade Spanien Venezuela för att stödja den numera upplösta baskiska terrorligan ETA, och en spansk parlamentariker utvisades av Venezuela sedan han kallat Chávez för ”diktator”.
Häromåret anklagade Venezuela den förre spanske premiärministern Felipe González för att ”stödja Venezuelas högerterrorister” – regimens beteckning på oppositionen.
Under Venezuelas magra år har nästan hela medelklassen utvandrat. Över en miljon befinner sig i Colombia, 600 000 i Peru och tiotusentals i New York, Miami och Madrid. Lägenhetspriserna i

stadsdelen Salamanca i Madrid har skjutit i höjden som ett resultat av denna migration.
Men den spanska politikens hetaste fråga, näst Katalonien, är jobben. Det skall mycket till för att en spansk regering skall säga upp ett kontrakt som påverkar sysselsättningen, kunden må vara hur motbjudande som helst. Till skillnad från de flesta europeiska länder ändrade Spanien inte sina regler för vapenexport till Saudiarabien efter Khashoggi-affären.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

" Rött skynke för Trump tar plats på toppost

DN ONSDAG 1 JANUARI 2019

New York. Maxine Waters är känd som en frispråkig vänster-demokrat och som en av Donald Trumps allra hårdaste kritiker. Nu tar hon som första svarta kvinna hittills över ordförandeskapet för representanthusets finanskommitté. Det kan påverka regleringen av Wall Street och utredningar av Trumps privata ekonomi.

Det finns demokrater som ser det som sitt jobb att kompromissa och medla med Donald Trumps administration. Sedan finns det de som föredrar en hård strid.
Maxine Waters, 80-årig kongressledamot från Kalifornien, hör till den senare kategorin. Den här veckan ska hon ta över ledarskapet för representanthusets finanskommitté. Waters blir historisk som den första kvinna och den första svarta amerikan som leder kommittén.
Det är en konkret konsekvens av Demokraternas segrar i mellanårsvalet i november, som innebär att de nu tar över ledarskapet i representanthusets viktiga kommittéer och därmed kan sätta dagordningen i kongressens ena kammare.
Waters handlingsutrymme begränsas av att Republikanerna behåller makten över senaten och Vita huset, men hon har gjort det klart att hon vill se radikala förändringar i finanskommitténs verksamhet. Snarare än att genomföra nya regleringar, som sannolikt kommer att stoppas i senaten, lär hon få en viktig roll som bromskloss för Trump och Republikanerna.

I två år har Trump varit i princip otyglad i inrikespolitiken, men det får ett slut nu. Waters personifierar det motstånd till presidenten som fick Demokraterna att vinna så många segrar i mellanårsvalet. Hon har gjort det klart att 2019 blir ett år då Trump och hans administration kommer att ställas till svars för det hon beskriver som hejdlös korruption.
– De senaste två åren har republikanerna i kongressen tjänat som medlöpare till Trump och de har helt ignorerat kongressens ansvar att utreda, vilket banat väg för korruption och skadlig politik, sade hon i ett tal nyligen.
Maxine Waters är en av Washingtons verkliga veteraner. Hon föddes 1938 i S:t Louis, Missouri, men växte upp i Kalifornien. Hon representerar nu Kaliforniens 43:e distrikt, som omfattar södra Los Angeles, ett av Demokraternas starkaste fästen i USA. Deras väljare inte bara tolererar utan kräver just en frispråkig röst som leder den nationella motståndsrörelsen mot Trump. Redan under valkampanjen 2016 attackerade hon Trump för det hon beskrev som ”vidriga och respektlösa” uttalanden om kvinnor. Sedan han blev president har hon lovat att ”arbeta dag och natt tills han blir avsatt”.
Donald Trump har i sin tur fört en frenetisk kampanj mot Waters, som präglats av grova personangrepp. Efter att hon kritiserat honom i en intervju anklagade han Waters för att ha ”extremt låg IQ”.
Även bland högerpopulistiska medieröster och extrema hatsajter som Breitbart och Infowars har Waters blivit en av de demokrater som utsätts för grova attacker dagligen. Det tycks ha spätt på en hotbild mot Waters. I höstas var hon en av de 14 demokrater och liberala röster som utsattes för hot med rörbomber från en högerextrem man i Florida.
Waters fick även landsomfattande uppmärksamhet vid ett stormigt förhör med finansministern Steven Mnuchin i kongressen, där Mnuchin vid ett dussintal tillfällen försökte undvika att svara på konkreta frågor från Waters, bland annat genom att smickra henne.
– Tack för alla komplimanger om hur fantastisk jag är men jag vill inte slösa tid på mig, jag vill ha ett svar på min fråga, sade Waters med en hård blick på Mnuchin.
– När hon pratar är det många av oss som tackar Gud för att någon äntligen säger det där högt, säger Rashad Robinson, som leder medborgarrättsorganisationen Color of Change, till Los Angeles Times.
Som ordförande för finanskommittén förväntas Waters kräva långtgående utredningar av Donald Trumps personliga finanser och företag. Hon har lovat att granska Trumps kopplingar till Deutsche Bank, som nyligen dömdes till böter på 630 miljoner dollar för att ha ägnat sig åt penningtvätt från Ryssland. Deutsche Bank har också försett Trumps företag med stora lån.
Adam Schiff, demokraten som förväntas ta över ledarskapet i kongressens underrättelsekommitté, har också lovat att kräva Deutsche Bank på dokument för att se om det pågått olagliga transaktioner mellan Trump och Ryssland. Vid en tidigare intervju med DN sade Schiff att undersökningar av Trumps privata finanser blir en av hans viktigaste prioriteringar i representanthuset.
Waters har länge betraktats som en av kongressens hökar gentemot Wall Street och förespråkar även hårdare regleringar av finanssektorn, starkare konsumentskydd och fler utredningar av bolåneindustrin, av studielån och den kontroversiella bransch som ägnar sig åt kortsiktiga lån med höga avgifter och räntor.
Hon tar över jobbet som ordförande i finanskommittén från Jeb Hensarling, en av de mest konservativa republikanerna i kongressen, som ägnat sitt ledarskap åt att försöka upphäva många av de regleringar som Demokraterna genomförde, i synnerhet den så kallade Dodd-Frank-lagen, under Obamas administration. Den konservativa

organisationen American Conservative Union, som länge gjort en årlig rangordning av kongressledamöternas ideologi, anger att Hensarling röstat i enlighet med konservativa värderingar i 96 procent av fallen, medan Waters gjort det i 0 procent av fallen.
Statsvetaren Fernando Guerra beskriver henne samtidigt som en strategisk Washington-veteran som kombinerar sin vänsterretorik med sofistikerad förhandlingsteknik. Bland äldre republikaner finns det också många som säger att hennes långa erfarenhet i kongressen gjort henne till en effektiv förhandlare som har goda relationer med flera republikaner. Hon har tidigare samarbetat med Republikanerna när det gäller lagstiftning kring bland annat katastrofhjälp och handelspolitik.
– Hon gillar att framställa sig som en högljudd radikal, men mitt intryck är att hon som person är mer av en slug räv. Det är möjligt att förhandla med henne och veta att hon håller vad hon lovar, säger Frank Lucas, republikan från Oklahoma, till Politico.

Martin Gelin "

"Sverige: Viktigt säkra bevis på våldet i Myanmar

DN TISDAG 1 JANUARI 2019

I två år har Sverige drivit frågan om Myanmar i FN:s säkerhetsråd: Att ansvariga för massakrer och våldtäkter ska ställas till svars och rohingyer kunna återvända. Vid årsskiftet gick mandatet ut – utan resolution i FN. Men i skymundan har en mekanism etablerats som gör att dagens bevis och vittnesmål kan användas i framtiden.

– Vi måste ha uthållighet och ett långsiktigt perspektiv, för det här kan ta tid. Därför ska bevis säkras och vittnesmål systematiseras, för att kunna användas när det blir politiskt möjligt, säger en källa på UD.
Det kan ta 10 år eller 15 år, innan ansvariga militärer och politiker i Myanmar ställs inför rätta i Internationella brottmålsdomstolen i Haag eller någon annan tribunal. Men att beslut fattats vid FN:s råd för mänskliga rättigheter i Genève om att mekanismen ska etableras är ett bevis för att det internationella samfundet inte ger sig i frågan.
Det är också ett bevis för vad samarbete förmår skapa även då länder som Kina och Ryssland förhindrat enighet i säkerhetsrådet.
När Sverige trädde in i FN:s säkerhetsråd den 1 januari 2017 fanns Myanmar bara sporadiskt med i de regelbundna diskussionerna. En enda av punkterna på säkerhetsrådets dagordning behandlade Asien, och den handlade om Nordkorea.
Två år senare finns också Myanmar med. Sverige har vunnit ett par små framgångar genom att arbetet med att återinrätta ett sändebud för Myanmar har blivit verklighet och ett att besök i landet genomförts av säkerhetsrådet.
Framför allt har det varit ett envetet manglande. FN har i en egen rapport fastslagit att militärbefäl bör ställas inför rätta för folkmord på rohinghyer. Brott mot mänskligheten misstänks. Sveriges mål har varit en resolution i

säkerhetsrådet, men Kina har inte ens velat ta i frågan och därför har FN inte kunnat nå längre med sin egen rapport.
När USA under president Donald Trump dragit sig tillbaka på världsscenen har Kina klivit fram.
– Det hade varit svårare för Kina och kostat mer politiskt för landet om det här hade skett under tiden med Barack Obama. Då hade det varit lättare att isolera Kina, säger källan på UD.
Nu är det dags för Sverige att lämna över lärdomarna av sitt arbete till nya medlemmar av säkerhetsrådet, bland annat Tyskland och Belgien.
Den vunna kunskapen lyder: om Kina och Ryssland får för stort inflytande finns risk för att internationella ansträngningar hämmas. Det kan betyda att trycket mot Myanmars ledning försvinner. Visa i stället uthållighet och säkra bevisen – för det här är ett spel som kommer att pågå under lång tid.

Torbjörn Petersson "

"Blockkedjor – mycket mer än bara bitcoin

DN TISDAG 1 JANUARI 2019

Blockkedjor har blivit känd som teknologin bakom nätvalutan bitcoin. Men blockkedjor handlar om mer än bara pengar. Många tror att den kan ge konstnärer rättvist betalt för sina verk och... ja, rent av göra världen bättre.

Regndroppar skimrar i spindelväven uppspänd mellan blåbärsris och ormbunkar. Septemberhimlen har spruckit upp, solen kan ses som glitterstänk på havet bortom skogen. Här, i doften av mossa och ljudet av försiktig fågelsång, sitter programmeraren Thomas Backlund och jobbar med sin laptop, sittstol och termos.
Han fick smeknamnet ”skogskodaren” när han för fem år sedan sade upp sig från sitt arbete som systemutvecklare och flyttade ut i terrängen för att skriva kod.
– Jag trivdes inte på jobbet men insåg att så länge jag var tvungen att betala hyra kunde jag inte säga upp mig. Så jag sade upp lägenheten och lämnade jobbet och flyttade ut i skogen.
I dag bor han i ett hus i Nacka, men går fortfarande till skogs för att få fokus och arbetskoncentration ett par dagar i veckan. Backlund driver nu sin startup, ”Superblocks”, som utvecklar verktyg för den så kallade blockkedjetekniken. Teknologin är mest känd för att ligga bakom kryptovalutan bitcoin, men har flera andra användningsområden.
I våras besökte Technology Review, forskarinstitutet MIT:s tidskrift, ett flyktingläger i Jordanien för att se hur blockkedjeteknik användes där. Det är fascinerande läsning, där man satt upp en temporär ”bank” i lägret för migranter att handla förnödenheter utan identitetshandlingar eller kontanter. Eftersom transaktionerna på en blockkedja sker mellan

två parter, och inte behöver gå via banker eller andra mellanhänder, tacklar det ett centralt program i humanitära kriszoner: att kunna ingå finansiella och juridiska uppgörelser utan ett bankkonto eller statliga identitetspapper, sådant som papperslösa människor på flykt ofta saknar.
Att förklara själva tekniken bakom blockkedjor är ganska svårt. En blockkedja är en sorts databas där stora mängder information kan lagras. Men informationen lagras varken på en server eller i det så kallade molnet utan på tusentals datorer utspridda över världen samtidigt. Det gör det möjligt för människor och maskiner att kommunicera sinsemellan, skriva kontrakt och organisera sig, utan behov av mellanhänder. Tänk ett kalkylblad som har kopierats till flera datorer samtidigt, där varje förändring eller transaktion sparas efter att alla andra delar av nätverket har verifierat förändringen.
På World Economic Forum, den årliga konferens som samlar några av världens mäktigaste beslutsfattare inom politik och näringsliv, är blockkedjetekniken flitigt diskuterad. Enligt deras prognos kommer tio procent av världens samlade BNP vara registrerat i en blockkedja inom sju år. Och nyligen släppte man rapporten ”Building block(chain)s for a better planet”, som räknar upp 65 exempel på hur tekniken kan användas för ett effektivare miljöskydd, främst genom delning av information om till exempel röstningsförfarande för klimataktioner, mätning av havens tillstånd, övervakningssystem för luftkvalitet.
Förändringar i blockkedjor registreras permanent och alla användare har insyn i databasen och det som ändrats i den. Det gör tekniken även lämplig för till exempel välgörenhet och donationer, säger Backlund.
– Då skulle transparensen göra att man kan kontrollera att bara en liten del av summan går till administration, och resten till ändamålet. Det kan öka bidragsgivares vilja att donera om de kan få mer inblick i vart pengarna tar vägen, säger Thomas Backlund.
FN undersöker just nu hur blockkedjor kan användas för att säkra demokratiska val. Lantmäteriet gjorde i våras sin första transaktion i sitt digitala fastighetsregister baserad på blockkedjan. Det finns även försök i Sverige med att inkorporera tekniken för en bättre sjukvård.
– Det kan handla om att äga dina vårdjournaler på blockkedjan och dela dem till olika instanser. Det är inte bara smidigt att dina data finns tillgängliga för alla doktorer i Sverige utan även att veta att man kan skydda sina data och styra vem som har rätt att se dem. Det finns projekt för det, att man kommer med sina data och låser upp dem för läkaren, i stället för att de lagras lokalt.
Backlund säger att det även arbetas på att kombinera ens medicinska läkardata med de man samlat på sig i hälsoappar: då kan man se hur hälsovärden och hjärtrytm förändrats över tid, så att experterna får mer uttömmande information att titta på.
Den filantropiska idén om att omfördela makten från få instanser till många användare har lockat visionärer att experimentera med den unga teknologin. Och det är kanske det man måste ha i huvudet: att den ännu befinner sig i sin linda.
– Blockkedjetekniken nu är att jämföra med var internet befann sig 1995, tekniken funkar men är inte färdig eller optimerad. Många tänker: ”Det är häftigt, men jag vet inte vad man ska ha det till”, ungefär som man gjorde hemsidor för att lägga upp roliga historier i nätets barndom. Det var svårt att på den tiden föreställa sig nätet 20 år senare, och vad sociala nätverk skulle vara, säger Thomas Backlund.
Liksom med det tidiga internet och den påföljande dotcom-bubblan kan man använda sig av hajpkurvan, en grafisk bild framtagen av analysföretaget Gartner som visar hur ett fenomen rör sig genom folks intressefaser – från överdrivna förhoppningar till framtida betydelse – och se hur blockkedjor just nu ligger till.
Med visioner kommer också spekulationer; förutom de tekniska, och allt man kan göra, även de finansiella. Om det är något blockkedjor

och dess avkomma bitcoin handlat om så är det pengar, hausse och hajp. Reuters visade i februari hur de företag som de senaste åren har bytt namn till något med ”blockkedja” i har sett sina aktier tredubblas i värde. I en krönika i maj skrev DN:s Katrine Marcal om ett särskilt anmärkningsvärt fall: ”Long Island ice tea – som mig veterligen tillverkar läsk – bytte förra året namn till Long Blockchain. Vad hände? Aktien tredubblades i värde på mindre än ett dygn. Och en sak kan man säga om blockkedjan: den har inget att göra med iste.”
”Blockchain” har blivit börsklipparnas modeord – lika mycket som det har blivit ett skämt för skeptikerna.
– Så här är det med all ny teknik som involverar pengar. Det finns alltid lycksökare i kombination med okunskap. I början av kortbetalningar på internet fanns det många exempel på personer som blivit lurade och då tar det ett tag innan den bilden blir mer balanserad när mer seriösa aktörer ger sig in, säger Christian Landgren.
Han är vd på företaget Iteam som har tagit fram ett förslag till Riksbanken för en digital motsvarighet till kontanter, kryptovalutan e-kronan, som baseras på blockkedja. Han nämner säkerhetsaspekten av blockkedjans transaktioner.
– Bitcoin har funnits i nio år och än så länge har säkerheten hållit, trots en potentiell vinst på flera triljoner dollar för den som skulle lyckas hacka algoritmen. Sen kan man också titta på bitcoins kurs som har stått emot många spekulationer om att allt skulle vara en bubbla.
Landgren hänvisar till hajpkurvan när han pratar om blockkedjor: efter hajpens spets kommer en kraftig dal på kurvan, ”sänkta förväntningar under det realistiska”. Och på det följer förhoppningsvis en mognad teknik och växande insikter – dit anser Landgren att vi är på väg nu, upp ur baksmällans dipp.
– Blockchain befinner sig på väg upp från den dal som kommer direkt efter en hajp. Vi kommer börja se riktigt enkla och säkra tillämpningar på detta inom ett antal år.
Även kulturvärlden skulle kunna ha nytta av blockkedjor. Om man ska distribuera ett verk i flera olika länder eller världsdelar behövs i nuläget ofta olika avtal för varje geografiskt område, ofta med flera mellanhänder. Det betyder mindre pengar till upphovspersonen, som heller inte har kontroll över sammanhanget verket hamnar i.
En som jobbar för att förändra det är den brittiska sångerskan Imogen Heap. Hon har lanserat initiativet Mycelia som används för att musikskapare ska hålla koll på hur deras verk sprids och hur royaltyn utbetalas, utan kostsamt rättighetskrångel – eftersom blockkedjan fungerar direkt från person till person är det ett sätt att kapa mellanledet. Transparensen gör att man kan se vem upphovspersonen är, och vilka möjligheter som finns att köpa eller licensiera verket.
– Musikskapare går varje år miste om miljontals kronor på grund av betalningar till fel sorts folk och för att rätt information om musiken inte finns tillgänglig, säger hon.
Blockkedjetekniken är för många abstrakt och förvirrande. Hur ska man förklara den för artister och kulturskapare?
– Vi behöver bara tydligt förklara det rådande problemet – de uteblivna affärsmöjligheterna, såsom att få betalt för sitt verk, säger hon.
Och lägger sedan till:
– Nyckeln är att inte använda ordet ”blockkedja”.

Kristofer Ahlström
kristofer.ahlstrom@dn.se "

"Det här är blockkedjor.

En blockkedja är i grunden en typ av databas där stora mängder information kan lagras. Men en blockkedja skiljer sig åt från mer traditionella databaser genom att den är helt decentraliserad. Databasen lagras alltså inte på en och samma dator, utan existerar

parallellt på ett nätverk av datorer. Det innebär att det inte finns en central databas som någon kan förstöra.
Tekniken skapades 2008 av personen eller gruppen som är känd som Satoshi Nakamoto och som också ligger bakom den så kallade kryptovalutan bitcoin.
Blockkedjor beskrivs ofta som kalkylblad, men som har kopierats till tusentals datorer samtidigt. Detta kalkylblad uppdateras regelbundet utifrån de förändringar som görs på varje dator. Varje transaktion, eller förändring, sparas i formen av ett ”block”, som läggs till på kedjan efter att alla andra delar av nätverket verifierat förändringen. Förändringarna registreras permanent och i kronologisk ordning, vilket gör att alla användare har insyn och fri tillgång till databasens fulla historik. Detta omöjliggör att förändringar raderas och gör det svårare att förfalska transaktioner.
I dag används blockkedjor framför allt inom olika former av så kallade kryptovalutor, som bitcoin. Förespråkare av blockkedjor menar att tekniken i framtiden kan komma att användas för finansiella tjänster eller till exempel så kallade smarta kontrakt, där olika typer av transaktioner genomförs automatiskt när vissa villkor är uppfyllda.

Hugo Ewald "

"30 år efter historiens slut vädrar liberalismens fiender åter morgonluft

DN ONSDAG 2 JANUARI 2019

1989 års sommarnummer av den obskyra tidskriften National Interest innehöll en oväntad kioskvältare. Francis Fukuyama, fram till dess en anonym statsvetare och tjänsteman på det amerikanska utrikesdepartementet, noterade att det låg någonting i luften: I kommunistiska Ungern och Polen var demokrati på väg att införas, under Michail Gorbatjovs ledning gick Sovjet igenom en process av ekonomiska och politiska reformer, samtidigt rådde töväder mellan Moskva och Washington. Kalla kriget var på väg att ta slut.

Men Fukuyama levererade inte bara en spaning, utan en förklaring. Anledningen till att konflikten mellan öst och väst var på upphällningen var att själva ”historiens slut” nalkades, argumenterade han i sin essä med samma namn.
Fukuyama omfamnade en intensiv idealism, som explicit förkastade den historiska materialism som utgör kärnan i marxismen. De ideologier som präglar samhällen – kommunismen, fascismen, feodalismen – ger upphov till kategorier av härskare och tjänare; motsättningen mellan dessa är vad som genererar reformer och revolutioner, menade han. Slutstationen är liberalismen. Genom att göra människor jämlika i sin frihet skapar den ett samhälle fritt från skarpa konflikter och drivkrafter för systemförändring.
Med liberalismens anstående seger i kommunistländerna försvann inte bara motsättningarna inom dem, utan också mellan väst och öst. Medborgare i demokratiska stater såg varandra som jämlikar även över

nationsgränser, inte fiender. Med historiens slut nådde därför kalla kriget sitt.
Essän – pepprad med referenser till den tyske filosofen Hegel – blev en dundersuccé. Sommaren 1989 sålde National Interest ”bättre än porr”, enligt en tidningsförsäljare i Washington DC. Fukuyama blev porträtterad i New York Times Magazine.
Dessutom verkade han få rätt. Under hösten 1989 bröt sammetsrevolutionen ut i Prag. I Berlin revs, bokstavligt talat, muren som delat öst och väst. Snart var själva Sovjetunionen upplöst. Och under det följande decenniet bredde demokratin och de fria marknaderna ut sig över världen. Internationella institutioner som FN och WTO fick ett uppsving, medan idén om universella mänskliga rättigheter erövrade ny mark.
När vi nu tar klivet in i 2019 är det inte längre särskilt originellt att påpeka att historien har tagit fart igen. Brexit, Trump och en högerpopulistisk våg över hela Europa har de senaste åren fått delar av den liberala ordning som verkade så robust att knaka i fogarna.
Egentligen borde vi nog inte vara förvånade. Kärnan i Fukuyamas tes om historiens slut var alltså att det liberala samhället – till skillnad från andra ideologiska modeller – saknar konflikter och därmed avväpnar dem som vill det illa. Den idén är knappast trovärdig med någon annan fond än kommunismens kollaps.
Faktum är att Fukuyama själv noterade en traditionellt konservativ kritik av liberalismen: de kalla marknadskrafternas dominans och avsaknaden av obligatoriska gemenskaper kunde ge upphov till rotlöshet och förlorad tillhörighet. I det kunde en lockelse gro till religiös fanatism och etnisk nationalism.
Fukuyama avfärdade dessa ismers dragningskraft. Men nog utgör ett upplevt främlingskap inför en föränderlig värld en källa till den inåtvända högerpopulismens framväxt.
1989 var det också osedvanligt enkelt att avfärda Marx teorier om kapitalismens benägenhet till kris och tendens till rikedomskoncentration. Det är svårare efter 30 år som inkluderar Asienkrisen, finanskrisen och eurokrisen, samt en stadig ökning av den ekonomiska ojämlikheten över hela västvärlden och i synnerhet i USA.
Det är dessutom inte bara Marx som konstaterat att liberala ekonomiska projekt kan generera kris och konflikt. Det är en tämligen väletablerad historieskrivning att den globalisering som präglade det långa 1800-talet gav upphov till ökad social otrygghet och genererade en protektionistisk motreaktion, som i sin tur beredde marken för den stora depressionen och totalitära krafters framväxt. Sociologen Karl Polanyi myntade efter andra världskriget begreppet ”dubbelrörelse” i betydelsen att liberaliseringar ger upphov till osäkerhet och krav på återregleringar av marknaderna.
Även grundläggande insikter från den moderna samhällsvetenskapen understryker att öppna ekonomier kan skapa motstånd. Handel gör visserligen länder rikare över lag, men skapar vinnare och förlorare inom dem. I rika länder med komparativa fördelar i kapitalintensiva sektorer, som USA och Europa, hittas förlorarna främst bland lågutbildade. Det ger en stor väljarpotential för frihandelns motståndare.
Nej, Fukuyama hade fel i att liberala samhällen saknar konflikter. Deras styrka är i stället att de kan hantera dem på ett produktivt sätt. Och att kombinationen av fri ekonomi och politisk demokrati ger en förmåga till självreglering, till att skapa välstånd och fördela det på ett sätt som ger modellen legitimitet över tid.
Samtidigt innebär förekomsten av konflikter att det för dem som vill odla missnöje kommer att finnas matjord. Fria samhällen hindrar heller sällan någon från att så. I tider när motsättningarna skärps, kan skörden bli rätt god.

Något historiens slut utgör därför inte den liberala ordningen. Motrörelser av olika slag går inte att undvika. Vilka konsekvenser dessa får är dock inte förutbestämt. Den determinism som Francis Fukuyama lockades av frestar också dem som pekar på de inre motsättningar som öppna samhällen rymmer.
Men det har betydelse hur en backlash hanteras. Politik är visserligen inte att vilja. Det finns aldrig oändliga alternativ. Men politiker och väljare är heller inte bara historiens marionetter. Det finns alltid fler än ett tänkbart utfall, och de val som görs är med och formar nästa palett av möjligheter.
Bestämmer sig britterna för att bevara nära band med EU eller isolerar de sig från unionen? Agerar den amerikanska kongressen för att begränsa Trumps utfall mot såväl landets institutioner som den regelbaserade internationella ordningen? Väljer Europas hederliga höger att gå i armkrok med den auktoritära populismen? Det är några av de val som väntar 2019, med stor vikt för vilken riktning historien tar när den återigen accelererar.

Martin Liby Troein
martin.liby-troein@dn.se "

”Sverige har gjort skillnad under åren i säkerhetsrådet”

DN ONSDAG 2 JANUARI 2019

"DN. DEBATT 20190102
Under två oroliga år i världspolitiken har Sverige varit i händelsernas centrum i FN:s säkerhetsråd som träffats över 800 gånger och antagit fler än 100 resolutioner. Sverige har visat att det går att göra skillnad även i de svåraste konflikterna, skriver utrikesminister Margot Wallström (S) om det nu avslutade medlemskapet.

Den 28 juni 2016 låg två färdigskrivna artiklar på DN Debatt-redaktionens bord. Den ena inleddes ”*I gårdagens omröstning i FN:s generalförsamling räckte inte stödet hela vägen”*, den andra ”*Sverige valdes in i FN:s säkerhetsråd”*. Några månader tidigare hade Sverige ansetts uträknat mot de andra kandidaterna, Italien och Nederländerna.

Lyckligtvis publicerades den sistnämnda artikeln. Konkurrensen till trots valdes Sverige med god majoritet in i säkerhetsrådet – världens högsta beslutsorgan för frågor om fred och säkerhet. En bekräftelse på omvärldens förtroende för svensk utrikespolitik och diplomati.

Inför medlemskapet lovade vi att som rådsmedlem stå upp för värderingar och principer – för folkrätt, mänskliga rättigheter, jämställdhet och ett humanitärt perspektiv. Vi föresatte oss också att bli en brobyggare i rådet, samt att vara EU:s bästa vän i FN och FN:s bästa vän i EU.

Vi hade inga illusioner om att det skulle bli enkelt. FN är i slutänden summan av dess medlemsstater, och vi ska inte blunda för FN:s brister och misslyckanden: sexuella övergrepp begångna av FN-personal, missbruk av vetot i säkerhetsrådet som har blockerat lösningar i Syrien, svårigheter att åstadkomma reformer, för att nämna några. Men dessa tillkortakommanden är knappast anledningar att inte försöka.

Tvärtom.
Nu är Sveriges medlemskap i säkerhetsrådet till ända. Under två turbulenta år i världspolitiken har rådet träffats över 800 gånger och antagit fler än 100 resolutioner. När jag ser tillbaka är det framför allt utmaningarna och kriserna som framträder:
Krig har rasat i Syrien och Jemen. Nordkorea har utfört kärnvapentester. Spänningar mellan stormakterna har ökat. Brott mot mänskligheten har begåtts i Myanmar. Svenska FN-experten Zaida Catalan mördades i Kongo. Klimatförändringarna har blivit ett tydligare säkerhetshot. Demokrati och internationella samarbeten har attackerats och försvagats.

Sveriges plats vid bordet har gett oss en möjlighet att påverka vår omvärld till det bättre. Allt vårt agerande har styrts av målet att skapa mer trygghet och säkerhet i världen, och därmed också i Sverige. Jag vill särskilt lyfta fram tre exempel:

1 Kriget i Jemen är inte längre en bortglömd konflikt. För drygt två veckor sedan avslutades de FN-ledda konsultationerna mellan krigets stridande parter i Rimbo norr om Stockholm. Det var första gången på över två år som de överhuvudtaget talade med varandra. Resultatet blev Stockholmsöverenskommelsen, som innehåller bland annat vapenvila och fångutväxling – mer än vad någon hade vågat hoppas på.

Det var ingen slump att konsultationerna hölls i Sverige. Vi har kämpat för att öka det internationella engagemanget för Jemen och FN:s roll i fredsförhandlingarna. Nu kunde vi medverka till några första steg mot fred för Jemens folk, bort från krig, svält och kolera-utbrott. Fredagen före jul antog säkerhetsrådet en resolution som bekräftar stödet för Stockholmsöverenskommelsen och fastslår FN:s roll i att upprätthålla vapenvilan i Hodeida.

2 Under 2017 orsakade Nordkoreas kärnvapen- och robottester stor oro i omvärlden och spänningarna mellan Nordkorea och USA nådde nya nivåer. I det läget kunde Sverige bidra till enighet i säkerhetsrådet, mycket tack vare vårt långvariga engagemang på koreanska halvön.

Säkerhetsrådet införde FN:s hårdaste sanktioner någonsin och därmed ökade pressen på Nordkorea. Samtidigt använde vi vår särskilda roll för att försöka förmå parterna att mötas. Nordkoreas utrikesminister kom till Sverige för samtal, och under våren 2018 genomfördes toppmöten mellan Nordkorea och såväl Kina som Sydkorea och USA. Frågan om nedrustning är inte löst, men med diplomati på agendan snarare än vapenskrammel är läget bättre än på länge.

3 Sverige var bland de första att uppmärksamma övergreppen mot rohingyerna i Myanmar i säkerhetsrådet. Rapporter vittnade om våld så brutalt och utbrett att det kunde definieras som brott mot mänskligheten. FN hade misslyckats med att förebygga situationen och reagerade långsamt när våldet eskalerade.

Ett FN-sändebud utsågs, och säkerhetsrådet satte press på Myanmar med ett uttalande i november 2017. Jag reste själv till Myanmar och flyktinglägren i Bangladesh för drygt ett år sedan, en resa som sedan även säkerhetsrådet gjorde. I oktober konstaterade FN:s rapportörer att krigsförbrytelser hade begåtts och att militära ledares ansvar för folkmord behöver utredas. Detta är inte tillräckligt, men det är steg på rätt väg. Ansvariga måste nu ställas till svars och på sikt ska rohingyerna kunna återvända i säkerhet.

Merparten av arbetet i säkerhetsrådet handlar om specifika länder och konflikter, men det finns också övergripande frågor. Sverige har lagt mycket energi på två sådana: jämställdhet och klimatförändringar. Vi har gjort kvinnor, fred och säkerhet till en central del av vår gärning i säkerhetsrådet. Prioriteringen kommer från insikten att det aldrig går att uppnå hållbar fred om hälften av världens befolkning, kvinnorna, lämnas utanför.

Våra ansträngningar har lett till konkreta förändringar. Samtliga mandat för FN-insatser nämner nu kvinnor, fred och säkerhet. Det finns ett nytt sanktionskriterium för sexuellt och könsbaserat våld. Kvinnoorganisationer bjuds nu som praxis in att informera rådet om särskilda händelser – tidigare hände det nästan aldrig. Kvinnor omnämns nu i så gott som alla säkerhetsrådets uttalanden om krissituationer.

Världen har bara sett början av hur klimatförändringar orsakar säkerhetsrisker. Torka, missväxt och konkurrens om förtvinande naturresurser resulterar i spänningar och extremväder tvingar människor på flykt. Detta är problem som blir allt större, och som säkerhetsrådet blir tvunget att hantera.

Genom svenskt ledarskap har säkerhetsrådet för första gången gjort kopplingen mellan klimatförändringar och säkerhet i ett antal uttalanden och resolutioner. Klimat och säkerhet är nu fast förankrat på säkerhetsrådets dagordning.

Sverige har även gjort framsteg när det gäller bland annat barn i väpnade konflikter, humanitär hjälp till folket i Syrien, uppmärksammandet av Rysslands aggression mot Ukraina och fredsprocessen mellan Etiopien och Eritrea som ger nytt hopp för Afrikas horn. Listan kan göras mycket längre. Allt det här har varit möjligt tack vare utrikesförvaltningens skickliga och hårt arbetande tjänstemän. Även dialogen med civilsamhälle, myndigheter, tankesmedjor och akademi har varit värdefull.

Med facit i hand vet vi att Sverige kan göra skillnad. Stor skillnad. Även om många utmaningar kvarstår finns det ljusglimtar, hopp och positiva rörelser i flera av världens svåraste konflikter.

Fred, demokrati, mänskliga rättigheter och internationell samverkan är värden som aldrig kan tas för givna. Kampen för dessa värden måste ständigt vinnas på nytt. Sverige fortsätter den kampen – i EU, i FN, bilateralt. Så tar vi ansvar i en turbulent tid. I dag och i morgon, nästa vecka och nästa år.

Margot Wallström (S), utrikesminister "

" Säpochefen: Vi har varit naiva i Sverige

DN ONSDAG 2 JANUARI 2019

Spionhotet tog under det gångna året en oroväckande utveckling, enligt Säpo-chef Klas Friberg. Nervgiftsattacken i Storbritannien visar enligt honom att statliga agenter är beredda att begå mord – och han utesluter inte att det kan ske även här.

Säkerhetspolisen talar sedan en tid tillbaka om ett nytt normalläge, som innebär att spionaget mot Sverige trappats upp. Klas Friberg pekar ut tre länder som särskilt aktiva: Ryssland, Kina och Iran.
– Vi har kommit upp på en hög nivå i det här nya normalläget och under överskådlig tid ser jag inte att vi kommer att komma ifrån denna höga nivå, säger Klas Friberg.
Året som gått visar att det finns skäl att vara bekymrad, anser han.
– Det blev tydligt i och med mordförsöket på far och dotter Skripal, där Ryssland med hjälp av sina agenter planerade och genomförde ett attentat mot dem. Det visar ju vad de är beredda till, inte bara inhämta underrättelser utan också begå allvarliga brott, säger Klas Friberg.
Det var i mars som den ryske ex-agenten Sergej Skripal och hans dotter Julia Skripal förgiftades av nervgiftet Novitjok i brittiska Salisbury. De återhämtade sig senare. Men en kvinna som senare kom i kontakt med en parfymflaska där giftet misstänks ha förvarats avled. Ryssland har nekat till anklagelserna.
Säpochefen berättar att Sverige samarbetade med britterna i utredningen.
– Men vad vi kunde bidra med vill jag inte uttala mig om, säger han.
Det finns fler varningslampor som blinkar. I oktober grep Säpo en person, tillhörande ett annat lands underrättelsetjänst, i Göteborg – misstänkt för att ha planerat ett mord på exiliranier i Danmark.

– Det är också ett bevis på aktiva statliga aktörer som planerar och är beredda att genomföra mord, i detta fall i Danmark, som visar att det finns en hänsynslöshet hos de här aktörerna.
Är det något som skulle kunna ske på svensk mark också?
– Det går inte att utesluta, säger Klas Friberg.
– Det är en utgångspunkt för oss, erfarenhetsmässigt och historiskt vet vi att de är beredda till det.
Samtidigt brister Sveriges skydd mot spionage- och underrättelsehot i dag i många delar, varnar Säpochefen.
– Vi har varit naiva i Sverige. Vi brukar prata om att vi har ett gap, där digitaliseringen har ökat kraftigt men säkerheten kring digitaliseringsvågen inte har följt med. Det gapet måste täckas.
Att minska sårbarheterna är inget Säpo kan fixa själv – alla myndigheter, verksamheter och företag som hanterar skyddsvärd information måste bidra.
– Det är ett: den fysiska säkerheten, två: säkerheten kring personer som hanterar känslig information eller känsliga system och tre: it-säkerheten. Allt det här behöver vi förbättra, säger Friberg.
I år skärps säkerhetsskyddslagen, med tydligare och mer omfattande krav. Samtidigt får Säpo nya möjligheter att utöva tillsyn när man blir samordnare för andra tillsynsmyndigheter. Även företag kan beröras indirekt av Säpos tillsyn.
Vilka företag eller branscher är det som är intressanta?
– För oss är det finansbranschen och olika typer av verksamheter som hanterar infrastruktur: vägar, vatten och el, säger Friberg.

TT "

" Terrormisstänkta hade fler förråd än polisen kände till

DN ONSDAG 2 JANUARI 2019

Terrormisstänkta hade flera förråd som Säkerhetspolisen inte kände till förrän långt efter att de gripits. Under tiden ska släktingar till en av de misstänkta ha flyttat runt kemikalier och andra föremål mellan förråden, samt städat ur minst ett av dem.

I förra veckan åtalades sex personer misstänkta för terrorbrott. De greps vid tillslag den 30 april förra året i Akalla och i Strömsund, och alla sex åtalas för misstänkt finansiering av terrorism. Tre av männen åtalas dessutom för förberedelse av terrorbrott. Samtliga nekar till brott.
I förundersökningen framkommer att de misstänkta ska ha haft tillgång till fler förråd än vad Säkerhetspolisen initialt kände till. Den misstänkte mannen i 45-årsåldern köpte förra vintern stora mängder kemikalier, bland annat väteperoxid, cirka 100 liter högkoncentrerad svavelsyra, 560 kilo kalciumhypoklorit och 100 kilo kaliumhydroxid. Enligt experter är det fullt möjligt att tillverka stora mängder sprängämne med de inköpta kemikalierna.
Mannen ger sedan missvisande uppgifter i det första förhöret om vilka förråd han har tillgång till – och som han därmed kunde använda för att förvara kemikalierna. Initialt är versionen att han har tillgång till endast ett förråd, förutom en tomt där en del av kemikalierna förvarades. Senare under förhöret berättar han att det finns tre olika ställen där han har förvarat de inköpta kemikalierna. Vissa saker ska han också ha hällt ut i skogen, uppger han.

Vid förhör med mannens familjemedlemmar långt senare framkommer det att familjen haft tillgång till fler förråd än polisen känt till. Man har använt minst fem olika förråd, förutom tomten några hundra meter ifrån området där familjen bor.
I samband med att den misstänkte mannen greps av polisen skickades också ett sms från en familjemedlem för att ta reda på var mannen greps – vid lägenheten eller vid tomten.
I förundersökningen framkommer det också att mannens äldste son haft en bild på en IS-flagga i sin telefon. Sonen menar att den kommit ner på telefonen när han laddat ner en musikapp och att han försökt göra sig av med bilden utan att lyckas.
Det är oklart om ytterligare personer har hanterat kemikalierna – men i förhör med familjen hävdar de att ett av förråden har varit olåst och därför kan vem som helst ha tagit sig in där.
Som DN tidigare har rapporterat säger polisen i samband med förhör av familjemedlemmarna att en stor mängd av kemikalien väteperoxid saknas, ett ämne som kan användas för att tillverka bomber. Polisen uppger även i förhören att en dunk svavelsyra, cirka 50 liter, saknas.
Fortfarande är det oklart om det faktiskt saknas någon väteperoxid. Ingen av familjemedlemmarna känns vid att de gjort sig av med kemikalierna. De uppger i stället att dunkarna ska ha varit tomma.
Den misstänkte mannens äldste son, som är i 20-årsåldern, säger i ett förhör att en blå dunk, som ska ha innehållit väteperoxid, var så tung när han flyttade den att det inte gick att bära den.
”Det går inte direkt att bära den, utan man får typ dra den”, säger sonen i förhör.
De misstänka männen ska enligt TT ha gjort upp en flyktplan innan de greps. I förundersökningen finns bevis för att de har försökt köpa - falska pass och beslag har gjorts av falska resehandlingar.
En av männen uttrycker också en oro över polisen och han skriver till en annan person att han är på ”spänn” när dörren låter. De två männen ska även ha diskuterat vad de ska göra om de ”åker fast bägge två” och hur de ska förklara att de känner varandra.

Agnes Laurell
agnes.laurell@dn.se
Adam Svensson
adam.svensson@dn.se "

"Fakta. Tre misstänkta

De tre män som misstänks för förberedelse till terrorbrott greps, efter att ha varit anhållna i sin frånvaro, när Nationella insatsstyrkan i gryningen den 30 april 2018 slog till mot adresser i Strömsund i Jämtland och Akalla i Stockholm.
Männen – 46, 39 och 30 år gamla – misstänks tillsammans med tre ytterligare män även för brott mot finansieringslagen. De anklagas för att ha skickat pengar till IS-kontakter i bland annat Turkiet. Samtliga förnekar brott.

TT"

" Bolsonaro svors in inför sina trogna kärnväljare

DN ONSDAG 2 JANUARI 2019

Uppemot hundra tusen anhängare följde ceremonin när högernationalisten Jair Bolsonaro svors in som Brasiliens president. Han kommer nu att inleda ett intensivt program de första hundra dagarna. Pensionsförmånerna ska minskas, statliga företag säljas och vapenlagen lättas upp.

Brasília.
Redan i hotellets frukostmatsal märks det att något annorlunda har inträffat i Brasilien. Gästerna är klädda i det brasilianska fotbollslandslagets tröjor utan att det är landskamp. En del har till och med svept in sig i den brasilianska flaggan. Det är inte kärleken till nationalsporten som förenar hotellgästerna utan kärleken till nationen. För första gången sedan diktaturen föll 1985 har Brasilien fått en nationalistisk yrkesmilitär till president.
– Det är ett historiskt ögonblick, säger Alessandro Loiola.
Han är läkare i São Paulo och har rest med sin fru och dotter till Brasília för att stödja den nationalistiska vågen i Brasilien.
– För första gången sedan 1891 får vi en riktigt konservativ högerregering igen, säger han.
Inte ens under militärregimen tycker han att Brasilien var tillräckligt höger.
– Vår flagga ska aldrig mer bli röd. Vi vill ha ekonomisk frihet, säger han och får medhåll av frun och dottern.
På esplanaden framför kongressen i Planaltopalatset, där Jair Bolsonaro ska svära presidenteden, har fler nationalister samlats. Många är militärer och har nostalgiska minnen av diktaturen då de menade att Brasilien var ett bättre land.
– Du kunde gå på gatorna utan att bli rånad, säger en man.
– I skolan gällde disciplin, säger en annan.
– Ingen pratade om genusvetenskap, säger en tredje.
De är alla klädda i gröngula tröjor med Bolsonaros ansikte. På tröjan står hans valslogan ”Brasilien först och främst, Gud över alla”. Många av dem som har röstat fram Jair Bolsonaro är kristna fundamentalister. En av de mest fanatiska är Bolsonaros utrikesminister, Ernesto Araújo. I månadens nummer av den amerikanska tidskriften The New Criterion skrev han om sin relation till Gud. ”Jag bryr mig inte om att mina belackare kallar mig galen för att jag tror på Gud och tror att Gud styr historien. Gud är tillbaka och nationen är tillbaka.”
Utanför katedralen, där Jair Bolsonaro och hans 25 år yngre fru ska välsignas, står en ensam man som svept in sig i den israeliska flaggan. Han hyllar Bolsonaro för hans vilja att flytta Brasiliens ambassad i Israel till Jerusalem.
– Äntligen får vi en handlingskraftig president, säger mannen.
Jair Bolsonaro har kallats för ”tropikernas Trump”. Skillnaden är att USA:s president har drivit ett framgångsrikt affärsimperium medan Bolsonaro inte har åstadkommit mycket. Efter att ha blivit utslängd från militären på grund av civil olydnad inledde han en politisk karriär. Gång på gång blev han omvald som parlamentariker till kongressen av en grupp högerextrema väljare, varav många militärer, poliser och deras respektive. Trots att Bolsonaro bytt parti sex gånger har kärnväljarna varit honom trogen.
Bolsonaros politiska skolning skedde under kalla kriget och han styrs fortfarande av kommunistskräck. För tre dagar sedan sa han att skälet till att den brasilianska grundskolan hamnar så lågt i rankning i världen är att läroplanen styrs av en marxistisk ideologi.

Bolsonaro är kritisk mot den lag som den tidigare presidenten Lula da Silva införde om att det ska vara obligatoriskt att läsa om Afrikas historia i skolan eftersom majoriteten av befolkningen har rötter i Afrika. Bolsonaro vill upphäva lagen och även passa på att ta bort genusvetenskap och sexualundervisningen.
Många av Bolsonaros motståndare menar att han är en fascist som lyckats bli demokratiskt vald. De får medhåll av den italienske sociologen Domenico de Masi, som studerat fascismens uppkomst i Italien och menar att Bolsonaro är tydligt inspirerad av fascismen. Att Bolsonaro sagt att han önskar att diktaturen skulle ha dödat ytterligare 30 000 vänsteranhängare är ett exempel på hans kontroversiella åsikter.
– Den fysiska elimineringen av motståndare var en av egenskaperna hos Mussoliniregimen, säger Domenico de Masi till BBC.
Bolsonaro ingår i den våg av auktoritära högernationalister som vunnit makten på flera håll i världen de senaste åren. En av de mest framträdande i Europa är Ungerns premiärminister Viktor Orbán, som offrat sin nyårshelg för att flyga till Brasilien.
Viktor Orbán är den enda europeiska premiärministern som medverkar vid installationsceremonin, vilket bryter en tradition. När Arbetarpartiets Lula da Silva tillträdde 2003 medverkade Sveriges statsminister Göran Persson och när Dilma Rousseff installerades 2014 var statsminister Stefan Löfven på plats. I år representeras de flesta EU-länder endast av sina ambassadörer.
– Inga seriösa länder i Europa vill ha med honom att göra, säger den brasilianske statsvetaren Mauricio Santoro.
En av de andra ledare som deltog vid ceremonin var Israels premiärminister Benjamin Netanyahu. Han inledde sin vistelse i Brasilien med att tillbringa några dagar med Bolsonaro i Rio de Janeiro, där ledarna kom överens om ett omfattande samarbete när det gäller säkerhet och övervakning.
Bolsonaro har även planer på att köpa avsaltningsanläggningar från Israel som ska placeras i det torra nordöstra Brasilien där Arbetarpartiet har sitt starkaste stöd.
Enligt Benjamin Netanyahu har Bolsonaro även bekräftat att Brasilien tänker flytta sin ambassad i Israel till Jerusalem. Om så blir fallet kan det få arabvärlden att sluta att köpa halalslaktat kött från Brasilien, vilket är en affär på flera miljarder kronor om året.
– Jag bryr mig inte om dessa affärer. Det viktiga för mig är att - Arbetarpartiet är borta och att högern är tillbaka. Detta har vi väntat på i många år, säger Ana Perreira.
Hon har flugit med sin dotter från staden Maceió vid kusten för att vara med när Bolsonaro trär presidentbandet över sin axel.
– Det är ett ögonblick jag har väntat på, säger hon.
Bolsonaro har gått till val på att öka säkerheten och minska korruptionen. Många brasilianare är missnöjda med hur landet skötts och hoppas att den före detta yrkesmilitären ska få ordning på världens femte största land. En undersökning visar att 65 procent av befolkningen tror att Bolsonaro kommer att styra Brasilien på ett bra eller mycket bra sätt. Optimismen påminner om den som fanns i Brasilien när Lula da Silva tillträdde 2003 och ledde in landet på sin mest framgångsrika period någonsin.
– Jag gillade Lula. Han skötte landet bra. Det var hans efterträdare som ställde till det, säger Ana Perreira.
Hon syftar på Brasiliens första kvinnliga president Dilma Rousseff som tog över efter Lula da Silva och fick en ekonomisk kris på halsen. Hon är nu borta från politiken och Lula da Silva sitter i fängelse dömd för korruption.
– Vi är ett korrupt land. Brasilianare är korrupta. Det kommer säkert att ske i denna regering också, men jag hoppas i alla fall att det blir mindre, säger hon.

På en gata bakom katedralen sopar en man gatan. Han är svart och i motsats till de flesta vita som samlats i kvarteren inte en av Bolsonaros anhängare.
– Det blir till att vänja sig. Rasismen kommer återigen att bli rumsren, tror han.

Henrik Brandão Jönsson "

" Turister ska bidra till Venedigs underhåll med hjälp av ny avgift

DN ONSDAG 2 JANUARI 2019

Venedig inför inträdesavgift för att besöka världens mest unika stad. Från 25 kronor och upp till 100 kronor om dagen skall den nya skatten kosta. En avgift som även turister som kommer över dagen måste betala, vilket inkluderar många miljoner kryssnings-passagerare som stannar några få timmar i staden.

Förslaget, som röstades igenom i parlamentet precis före nyår, är redan en godkänd lag. Den har accepterats på högsta nivå och stöttas av Italiens president Sergio Mattarella.
Syftet är att rädda Venedig från den kommersiella massturism som inte ger intäkter utan enbart medför kostnader för staden.
Det är uppenbart att lagen har kommit till för att försöka begränsa de besökare som kommer över dagen. Statistiken talar ett tydligt språk. Antalet hotellnätter under ett år uppgår till 9,5 miljoner, medan det totala antalet besökare uppskattas till svindlande 24 miljoner.
Samtidigt har de bofasta invånarna i centrum sjunkit till 54 000. Detta i en stad som är ett enda gigantiskt öppet museum att bevara, vårda och älska.
I centrum för polemiken står de jättelika kryssningsfartygen. Beslutet om att båtarna, som är högre än många av stadens kyrkor, inte längre skall få gå genom Venedigs centrum har dragits i långbänk i två decennier. Fortfarande går fartygen förbi utanför Markusplatsen och det unika Dogepalatset.
Flera alternativa rutter har diskuterats, men inget beslut fattats. För detta är en mer svårhanterad situation, som inte bara kommunen

beslutar om. Hamnmyndigheterna som är måna om sitt arbete har länge varit en bromskloss.
Stadens borgmästare Luigi Brugnaro är en partilös företagare som står betydligt närmare högern än vänstern. Sedan han tillträdde 2015 har han fått igenom en rad förslag som tidigare varit tabu för demokraterna Pd, som kan liknas vid svenska socialdemokrater.
Ett förslag var att införa särskilda entréer för stadens invånare som slipper stå i kö när de skall ta en kommunal båttransport. Turisterna får snällt stå i kö och betala 70 kronor för en enkel biljett medan venetianarna betalar endast 15 kronor.
Avsikten med den nya lagen är att alla besökare ska betala för ett besök, oavsett om man kommer med tåg, flyg, båt eller bil till Venedig. Undantagna är pendlare som har ett fast jobb i staden, liksom universitetsstudenter som kommer utifrån.
Borgmästare Luigi Brugnaro vill att systemet skall komma i gång så snart som möjligt. Redan nu i vår, betonar han.
– Det är ett historiskt beslut. På detta sätt kan vi äntligen få täckning för de extra kostnader som en så speciell stad som Venedig har, säger borgmästaren till tidningen Corriere della Sera.
Inkomsterna skall gå till stadens underhåll. Vanliga reparationer och restaureringar blir automatiskt 30 procent dyrare eftersom det saknas vanliga gator i centrum. Samma sak gäller renhållningen. Kommunen beräknar extrakostnaderna till 400 miljoner kronor om året.
Niccolò Bortoluzzi driver ett litet familjehotell nära Markusplatsen. Han jublar på telefonen över denna nya lag:
– Äntligen har rättvisa skipats. Det är inte rätt att våra gäster som bor i här, äter och spenderar pengar, skall betala den vanliga turistskatten för hotellnätterna, medan miljoner av dagsbesökare inte behöver betala någonting alls till stadens underhåll.
Maria Luisa Semi är notarie – hon undertecknar försäljningar och affärsöverenskommelser – och en av stadens tongivande profiler.
– Turisterna är så många att det är svårt att ta sig fram i gränderna. Jag är trött på dem och skulle helst slänga dem i kanalen, säger hon på skoj till DN – men med gravallvarlig ton.
En sak är säker. Venedigs ställning som resmål är unikt. Antalet besökare kommer knappast att minska med nya avgifter.

Peter Loewe
loewepeter@gmail.com "

" Nathan Shachar: Ministerns steg på flagga utlöste storm

DN ONSDAG 2 JANUARI 2019

Den jordanska informationsministern Jumana Ghuneimat trampade i torsdags på den israeliska flaggan – och utlöste ett diplomatiskt oväder som inte vill lägga sig.

Jordanien hävdar att det skedde av misstag – och Israel att det var med flit.
Sanningen ligger någonstans mitt emellan. Den jordanska regeringen sammanträdde i de förenade fackförbundens byggnad, där värdarna målat en israelisk flagga som täckte hela golvet vid ingången. Ingen kunde passera utan att skända flaggan, vilket uppenbarligen var meningen.
Så snart bilden spritts av hennes skor på flaggan blev Ghuneimat dagens hjälte i Jordaniens sociala medier. Israel skickade en skarp protest och kallade Jordaniens ambassadör till UD för en skrapa. Jordanska UD underströk att Ghuneimat trampat på flaggan ”ofrivilligt”, men israelerna påpekar att premiärminister Omar al-Razzaz och flera andra ministrar undvikit huvudingången och valt en sidoingång för att undvika skandal, vilket också Ghuneimat kunde gjort.
Det israelisk-jordanska fredsavtalet från 1994 är inte populärt i kungariket. Det rör sig om en mycket kylig fred. Israeliska turister är ytterst sällsynta, och då mest israeliska araber som semestrar i badorten Aqaba. Kungafamiljen, som haft kontakter med sioniströrelsen och med Israel i över ett sekel, är mycket ovillig att offentligt försvara sina relationer till Israel.
Nyligen, hellre än att väcka latenta och lättretliga opinioner, valde kung Abdullah att inte förnya ett lukrativt avtal som låter Israel leasa två enklaver i öknen mellan länderna. Men i det fördolda pågår ett intensivt säkerhetssamarbete, och Israel pumpar mer vatten till Jordanien än det är skyldigt att göra enligt fredsavtalet. Detta för att bidra till stabiliteten i grannlandet, där service, arbetsmarknad och folkhushållning knäar under trycket från ett par miljoner flyktingar. Nära tvåtusen jordanier från Aqaba korsar gränsen dagligen för arbete i den israeliska turistorten Eilat.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

" Internet stängdes ner efter kaosval

DN ONSDAG 2 JANUARI 2019

Internet ligger nere och det går inte att skicka sms i Kongo-Kinshasa efter helgens kaotiska val – som de tre huvudkandidaterna hävdar att de ska ta hem.

Regimen har för andra dagen i följd stängt ned landets internet- och sms-kommunikation i väntan på valresultatet.
Enligt Barnabe Kikaya bin Karubi, rådgivare till den avgående presidenten Joseph Kabila, är nedstängningen en åtgärd för att bibehålla den allmänna ordningen sedan falska valresultat börjat cirkulera i sociala medier.
– Det skulle kunna leda oss rakt mot kaos, säger Barnabe Kikaya bin Karubi.
Även populära Radio France Internationales signal ligger nere, och regimen drog på nyårsafton in ackrediteringen för kanalens utsände journalist för att ha rapporterat om oppositionens uppgifter om valresultatet.
Företrädare för EU, USA, Kanada och Schweiz i Kongo-Kinshasa har i ett gemensamt uttalande uppmanat regeringen att öppna de stängda kommunikationskanalerna.
”Vi begär att regeringen håller sig från att blockera kommunikationskanaler, särskilt tillgång till internet och medier”, skriver de.
Söndagens val hölls efter två år av förseningar. Om allt går som tänkt kan det innebära det första fredliga maktskiftet i landet på flera decennier. Valdagen präglades dock av anklagelser om fusk och oroligheter.
Både oppositionen och regeringen hävdar att deras kandidater kommer att segra i valet, vars slutresultat väntas offentliggöras först den 15 januari.

TT AFP Reuters "

" Rymdsond överlevde rekordpassage

DN ONSDAG 2 JANUARI 2019

Efter tolv års resa genom rymden har sonden New Horizons nått mystiska Ultima Thule. Tio timmar efter den riskfyllda förbiflygningen fick Nasas kontrollrum en signal om att farkosten överlevt. – Grön status, säger insatschefen Alice Bowman, enligt AFP.

Ultima Thule är den mest avlägsna himlakropp som kunnat studeras på nära håll. Den amerikanska rymdmyndigheten Nasas New Horizons passerade himlakroppen klockan 00.33 på nyårsdagen, amerikansk tid.
– Heja New Horizons, ljöd det i högtalarna på Johns Hopkins Applied Physics Laboratory i Maryland.
Flera timmar senare kom bekräftelsen på att den obemannade farkosten klarat förbiflygningen. Då nådde sondens signaler jorden.
– Vi har en välmående rymdfarkost, säger Alice Bowman från Nasas kontrollrum.
New Horizons har under passagen dokumenterat Ultima Thule – belägen 160 miljoner mil bortom Pluto – med sina kameror och instrument. En mänsklig farkost har aldrig tidigare besökt en himlakropp så långt ut i universum.
Det tidigare rekordet var när Pluto besöktes 2015 – också av New Horizons, skriver Reuters.
Både Pluto och Ultima Thule ligger i det så kallade Kuiperbältet – som består av miljontals frusna objekt i omloppsbana runt solen bortom Neptunus. Resan dit började redan 2006, när New Horizons lämnade jorden med syfte att studera Pluto och Kuiperbältet. Men Ultima Thule var fortfarande okänd för forskarvärlden då, och det var först åtta år senare som det jordnötsformade objektet fotograferades av Hubbleteleskopet.
På grund av avståndet till jorden kommer de första bilderna från rymdsonden att dröja. Men att en milstolpe har nåtts inom rymdvetenskapen går inte att ta miste på.
Fysikern och rymdforskaren Hal Weaver, som arbetat med New Horizons sedan starten, säger till AFP att projektet befinner sig vid frontlinjen av planetär forskning.
Nu hoppas man kunna få svar på hur planeter som jorden bildades, vilket möjliggörs just tack vare att Ultima Thule är så djupfryst.
– Vi har äntligen nått utkanten av solsystemet och dessa ting som funnits där sedan början och knappt förändrats – tror vi. Vi kommer att ta reda på det, säger han.

TT "

" Milslång mänsklig mur för rättigheter

DN ONSDAG 2 JANUARI 2019

Indien. Tiotusentals kvinnor bildade på tisdagen en lång kedja i delstaten Kerala i Indien. Aktionen gjordes för att visa stöd för en domstolsorder som hävt ett kvinnoförbud i det hinduistiska templet Sabarimala.

Lokala medier, samt anhängare av initiativet, hävdar att den mänskliga ”muren” sträcker sig över hela den drygt 620 kilometer långa delstaten.
Domstolsordern från september har lett till stora protester från både dem som vill öppna templet för kvinnor och dem som vill hålla det stängt. Många kvinnor har försökt ta sig upp till templet, men stoppats av aktivister från andra sidan. Många hinduistiska grupper, samt premiärministerns nationalistparti BJP, har motsatt sig domstolsordern och menar att den ignorerar deras tro.
Sabarimala är ett av världens mest besökta pilgrimsmål dit miljontals människor vallfärdar varje år.

TT-AFP "

"Ateisterna fast i den kristna frälsningstanken

DN ONSDAG 2 JANUARI 2019

”Du tror på dig, Sigrid och jag tror på mig”, slog en av min dotters vänner fast när flickorna var i sjuårsåldern och hade hört talas om att man kunde tro på Gud.

Jag tyckte det lät rätt friskt och när jag i tidskriften Respons (nr 6, 2018) läser Johannes Heumans utmärkta intervju med den brittiske filosofen John Gray och hans kritik av dagens ateism, känns det som om det är där han vill hamna. Inte i något ”nytt sekulärt substitut för religionen”, som tron på mänskligheten, vetenskapen eller teknologin, utan ett accepterande av livet som det är.
Gray tar i boken ”Seven types of atheism” författaren Joseph Conrad som exempel på en person med stark ateism, som inte har ersatt religionen med dyrkan av någonting annat. Ateisterna har dessutom missat poängen med religion när man ser den som ”misslyckad vetenskap”, menar Gray. ”Religion är i första hand ett försök att finna mening i tillvaron och inte en teori som ska förklara allt.”

Maria Schottenius
maria.schottenius@dn.se "

"Passagerare: Innertaket slets loss – sedan blev allt svart

DN TORSDAG 3 JANUARI 2019

En vält godstrailer tros ha orsakat olyckan på Stora Bältbron där sex personer omkom och 16 skadades på ett mötande passagerartåg. Det är den värsta tågolyckan som har drabbat Danmark på 30 år.

Olyckan inträffade vid 07.30-tiden på onsdagen. 19-årige Simon Voldsgaard Tøndering satt i en av de tre vagnarna som blev mest skadade.
– Plötsligt började tåget att skaka kraftigt och när jag tittade ut genom fönstret såg jag gnistor slå upp från tågets sidor. Sedan krossades alla fönster så glasskärvorna flög omkring oss, och innertaket slets loss. Sedan blev allt svart, berättar han för Politiken.
Vid olyckstillfället fanns 131 passagerare och tre personal ombord på Intercitytåget. De fördes efter evakueringen till ett kriscenter i Nyborg där de bland annat fick stöd av psykologer och präster.
På sociala medier har passagerare lagt upp bilder inifrån tåget som visar på stor förödelse. Många vittnar om att det var en våldsam kollision.
– Vi kände en hård inbromsning och sedan hördes det något som lät som grus som rammade tåget från sidan, säger passageraren Tore Bentsen till tidningen Ekstrabladet.
En annan resenär berättar för TV2 att hon hörde ett ovanligt ljud i kupén innan smällen.
– Ljudet blev allt högre tills tre fönster plötsligt krossades. Jag vet inte vad som orsakade det, men tåget fortsatte att köra. Det är svårt att

bedöma hur länge, kanske två minuter. Jag var i chock och jag kröp in under mitt säte, säger Li Peng till TV2.
Vad som orsakade olyckan som berövade sex människor livet och skadade 16 är inte klarlagt. Staten har tillsatt en haverikommission och polisen har inlett en förundersökning.
– Det vi kan bekräfta är att det har vält något gods från en vagn på godståget som passagerartåget har kört på. I samband med det har det uppstått en väsentlig skada på tåget, säger Lars Bræmhøj vid Fyns polis på en pressträff i Odense.
Under gårdagen förhörde polisen passagerare och de två lokförarna för att få mer information om händelseförloppet. Man genomförde en teknisk undersökning av olycksplatsen och har säkrat en videofilm från brons övervakningskameror. Polisen arbetade också med att identifiera de omkomna. Olyckans omfattning och stora materiella skador gör att utredningsarbetet kommer att ta tid, uppger Lars Bræmhøj.
Stora Bältbron är en motorvägs- och järnvägsförbindelse över Stora Bält, mellan Fyn i väst och Själland i öst.
Vid olyckstillfället var godståget från DB Cargo på väg med retur-emballage till Carlsbergs bryggeri när det mötte Intercitytåget som körde i motsatt riktning på bron mot Köpenhamn.
Enligt haverikommissionen körde persontåget på en tom trailer som hade blåst av en vagn på godståget och låg på spåret.
– Man kan se att det ligger en godsvagn som har vält eller blåst av tåget och som Intercitytåget har kört in i. Om den har träffat tåget i sidan eller framifrån vet vi inte, säger Bo Haaning som leder haveri-utredningen till nyhetsbyrån Ritzau.
Utredaren Bo Haaning kan inte säga om det är trailern som direkt har förorsakat olyckan eller om det är något annat. Varför trailern har fallit av från tåget är heller inte utrett än.
Vid olyckstillfället blåste det en mycket stark sidvind på bron i spåren av stormen Alfrida.
På bryggeriföretaget Carlsberg råder förstämning efter händelsen.
– Vi är djupt, djupt berörda och finner inte ord över det som har hänt, säger Kasper Elbjørn till Fredericia Dagblad.
Inte heller Carlsberg eller DB Cargo har någon förklaring till hur olyckan har gått till.
– Vad som faktiskt har hänt vet vi inte. Vi tror att det är något som rivits loss från tåget och träffat persontåget. Men det vet vi inte, säger Jan Wildau, kommunikationschef på DB Cargo Danmark, som ägs av tyska Deutsche Bahn AG.
Enligt Jan Wildau har godstransporten kört i överensstämmelse med Banedanmarks regler.
– Vi fick grönt ljus från Banedanmark att det var säkert att köra över bron. Vi var införstådda med att det blåste kraftigt men våra godsvagnar är mycket robusta och ska klara det, säger han till TV2.
Tågkraschen blev en tragisk inledning på det nya året och är den värsta som drabbat Danmark sedan 1988 då åtta personer omkom när ett tåg körde av spåret i Sorø.
Danmarks statsminister Lars Løkke Rasmussen beklagade sorgen i ett pressmeddelande:
”Morgonens tragiska olycka på Stora Bältbron med många omkomna och sårade har skakat oss alla. Mina tankar går till olyckans offer och deras familjer.”
Även justitieminister Søren Pape Poulsen uttryckte sin medkänsla.
– Det är helt fruktansvärt det som skett på Stora Bältbron, säger han till Ritzau.
Sveriges statsminister Stefan Löfven (S) framförde sitt deltagande efter den allvarliga olyckan till Lars Løkke Rasmussen.
”Fruktansvärd tågolycka på stora Bältbron i Danmark till följd av stormen Alfrida. Våra tankar är med de skadade och med de

omkomnas familjer och närstående. Detta har jag under morgonen också framfört till min kollega statsminister Lars Løkke Rasmussen”, skriver Löfven på Twitter.
Biltrafiken på Stora Bältbron var avstängd i båda riktningar efter olyckan. Vid lunchtid började trafiken släppas på igen men med sänkt hastighet på grund av blåsten. Tågtrafiken beräknades inte komma i gång förrän först på torsdagen.

Katarina Lagerwall
katarina.lagerwall@dn.se "

" Kamp mot ebolasmittan försvåras av striderna

DN TORSDAG 3 JANUARI 2019

Beni. ”Vi kommer att spreja kvarlevorna. Ni får se kroppen innan liksäcken sluts”, säger Jean Pierre Mujuane från civilförsvaret till de anhöriga till en tvååring som nyligen dött. Ebola skördar fortfarande offer i Kongo, nära 600 har smittats under det senaste utbrottet som är det värsta i landets historia.

För första gången har den fruktade sjukdomen dykt upp i en krigszon. Upprepade attacker av rebellgruppen ADF har tvingat internationella organisationer att evakuera sin personal från området i östra Kongo. Kvar är invånarna som kämpar mot epidemin.
Som familjen som snart ska begrava en tvåårig pojke.
En begravning av ett ebolaoffer liknar ingen annan. Men även med detta i åtanke, är det något som inte stämmer när tvåårige Chrisostome förs till den sista vilan.
– Vi kommer att spreja kvarlevorna. Ni får se kroppen innan liksäcken sluts. Men vi måste ha en garanti från er om att ingen kommer att störa processen, säger psykologen Jean Pierre Mujuane som är utsänd av det kongolesiska civilförsvaret.
På två träbänkar i det mörka rummet med stampat jordgolv sitter några av byinvånarna och lyssnar på Mujuane när han förklarar att den avlidna pojkens sjukdomshistoria stämmer överens med symtomen på blödarfebern ebola och att man därför måste vidta skyddsåtgärder. Familjen representeras av pojkens farfar, Paluku Kisughumu, som registrerar instruktionerna i det skumma mörkret.

– Vi kommer att ta ett prov från pojken och analysera det. Om resultatet är positivt kommer alla som vidrört kroppen att vaccineras, berättar Mujuane.
Sällskapet bryter upp och går ut i solen.
– Jag visste inte mycket om ebola förut, säger farfar Kisughumu.
Civilförsvarets begravningsteam, en grupp om sex kvinnor och män som rekryterats till insatsen, har visat stort tålamod under mötet med byborna men nu går det snabbt undan. De kör en fyrhjulsdriven bil till huset där tvååringen dött och har redan börjat klä på sig sina gula skyddsdräkter av plast när resten av sällskapet anländer.
Det är tystnaden som inte stämmer. Chrisostomes moster Makasi gråter högljutt utanför huset när begravningsteamet i sällskap med en skyddsklädd familjemedlem går in för att desinficera kvarlevorna. Men annars hörs inte ett knyst i byn Paida denna onsdag.
Inga djur, inga barn. Var är alla barnen?
– Husen är igenbommade och obebodda. Ingen bor här ute på natten, de har flyttat in med familjerna till stan och kommer bara ut på dagtid för att jobba på sina åkerplättar. Det är för farligt här om natten. Rebellerna attackerar ständigt, berättar Jean Pierre Mujuane.
Men så pekar han på en kongolesisk soldat som strosar förbi begravningsscenen.
– Han är inte den ende soldaten. Vi har haft kontakt med armén nu på morgonen och de har skapat en ring av soldater runt oss för vår och er säkerhet, säger han.
Det var i juli i år som de första fallen av ebola dök upp. Knappt hade Kongo lagt det förra utbrottet, i den västliga staden Mbandaka, åt sidan förrän sjukdomen började spridas kring staden Beni i östra Kongo, just där den väldiga regnskogen övergår i Östafrikas savannlandskap.
Ebola har aldrig tidigare rasat i detta hörn av landet och är därför en ny företeelse för invånarna. Och hjälparbetarna som flugits in från landets och världens alla hörn har aldrig tidigare bekämpat sjukdomen i en konfliktzon.
Striderna har bidragit till att utbrottet nu är det största efter epidemin i Västafrika 2014. Till dags dato har 596 personer smittats. 361 av dessa, 60 procent, har avlidit.
Demonstranter stormade i förra veckan ett behandlingscenter för ebolaoffer i centrala Beni, i protest mot att årets presidentval ställts in i både Beni och Butembo. Valkommissionen Ceni ansåg att det skulle bli för farligt och 1,3 miljoner väljare berövades därmed sin rösträtt med hänvisning till ebolan.
Vid attacken tvingades de 24 patienterna fly för sina liv. 17 av dem visade sig ha testat negativt för ebola, men sju har oklar status.
Sjukdomen spreds först från det lilla samhället Mangina till den större staden Beni, som ligger vid foten av de mäktiga Rwenzoribergen. Därifrån spreds ebolan till det större regionala centret Butembo. Farhågan att miljonstaden Goma, längre söderut, ska drabbas har ännu inte besannats. Men farsoten har dykt upp vid gränsen mot Uganda i öster.
– Vi kan stoppa det, vi behöver bara säkerhet. Det har varit våldsamt i Beni och det var därför smittan spreds till Butembo. Osäkerheten tvingar folk på flykt och de tar med sig sjukdomen. Dessutom är det svårt för oss att nå ut till människorna i byarna, förklarar den kongolesiska läkaren Luke Djayerombe för DN.
Den gemensamma insatsen mot sjukdomen kallas lokalt för ”La riposte”, fäktarens motattack. Djayerombe liknar arbetet vid den trebenta gjutjärnsgrytan som återfinns i varje kongolesiskt hushåll.
– Moja, mbili, tatu, räknar han på swahili till tre.
– Du har hälsoministeriet, de internationella hjälporganisationerna och lokalsamhället. Tar du bort ett ben faller alltihop, säger han.
Alla ben som bär upp denna gryta är sköra. I veckan publicerade nyhetsbyrån Reuters en enkät bland hjälporganisationer som slog fast att situationen i Kongo är den mest försummade av världens kriser –

för andra året i rad. Av landets 80 miljoner invånare är 13 miljoner i behov av nödhjälp men pengarna räcker inte till.
Men när det gäller ebolainsatsen har många läxor lärts sedan 2014 års utbrott i Västafrika. I dag fungerar organisationen kring sjukdomsbekämpningen betydligt smidigare och samtliga aktörer har beredskap som mobiliserats fortare.
Vad gäller behandlingen har stora medicinska framsteg gjorts, liksom inom bekämpningen, där det nu finns ett experimentellt vaccin att tillgå. Många har insett värdet av kommunikation. Det är ingen slump att Jean Pierre Mujuane, som leder begravningsteamet i byn Paida, är utbildad i klinisk psykologi och social kommunikation och arbetar jämte antropologer i insatsen.
En stor skillnad mot 2014 års utbrott i Västafrika är att Kongo under sju tidigare utbrott byggt upp en betydande lokal kompetens, som blir viktigare i takt med att utländska organisationer drar ner på bemanningen. I mitten av december beslutade USA att alla anställda på den amerikanska smittskyddsmyndigheten CDC skulle evakueras från det drabbade området i väntan på att säkerheten ska förbättras. Tidigare i november drog FN ned på den internationella bemanningen.
– Du har en rebellrörelse som skjuter granater och kulor mot hotell och vandrarhem och personalen är utsatt. Personalen blir traumatiserad och jag har full förståelse för om några måste evakuera, säger WHO:s insatschef Michel Yao till DN.
Det är främst på helgerna som rebellgruppen ADF, som har en 30-årig historia i området, attackerar med granater. DN besöker Beni under veckodagarna.
Kvar är invånarna, kongoleserna. Chefen för civilförsvaret, Joseph Makundi, beskriver sin egen verksamhet som insatsens frontlinje. Han ansvarar för alla team som tar hand om avlidna i misstänkt eller bekräftad ebola. ADF har granatkastare och raketramper men lokalbefolkningens okunskap kan vara lika farlig.
Han berättar om ett fall där en kvinna avlidit i ebola på en behandlingsklinik. Hon var gravid och enligt lokal tradition måste fostret avlägsnas för att det skulle få en egen grav. Ett sådant ingrepp skulle vara livsfarligt för vårdpersonalen eftersom döda kroppar är mest smittsamma.
När förhandlingen pågått i två dagar, utan framgång, måste beslutet fattas.
– Då måste vi gå vidare och begrava utan familjens samtycke, säger Joseph Makundi.
Solen står lågt på Benis himmel när soldater ställer upp sina fordon utanför bårhuset som ligger vägg i vägg med en behandlingsklinik. Kvinnan, och det ofödda barn hon bar på, lyfts ut i en kista som sprejas med klorin av personal i skyddsutrustning.
En kortege med åtta bilar rullar ut från Beni mot den särskilda kyrkogård som anlagts en dryg mil utanför staden. Gravarna är redan grävda och ett tiotal beväpnade poliser intar position kring kyrkogården innan ceremonin inleds.
Jaques Ango, den enda bymedlem som accepterade de särskilda omständigheterna, säger ett par hastiga ord som dränks av dieselmotorernas brummande.
Graven är redan halvt igenskottad när bläcket tar slut i den tuschpenna som Gracia Shakila använder för att skriva namnet på korset. En kulspetspenna får duga när hon fyller i de återstående bokstäverna i Dorcas Kahindo Lyakunas namn.
Träkorset körs i jorden när graven fyllts av röd jord.
Född år 2000. Död år 2018, liksom alla andra ebolaoffer som vilar på kyrkogården.
Erik Esbjörnsson
erikesbjornsson@gmail.com "

"Fakta.

Ebola är en fruktad blödarfeber som på mindre än tre veckor kan döda en person som smittats av viruset.
Sjukdomen sprids genom kontakt med kroppsvätskor och attackerar kroppens inre organ. Vanligtvis är sjukdomsförloppet så hastigt att sjukdomen inte hinner spridas bortom avlägsna byar i Centralafrikas inland, men 2014 fick ebola fäste i Västafrika där sjukdomen tidigare varit okänd. Över 30 000 människor smittades och en tredjedel av dessa förlorade livet.
Det pågående utbrottet i östra Kongo upptäcktes i augusti och har till dags dato dödat 361 av 596 smittade. Antalet smittade kommer sannolikt att överstiga 600 när Kongos regering släpper färska siffror över utbrottet som är det största i Kongos historia.
DN "

"Stor korruptionshärva riskerar att ”trollas bort”

DN TORSDAG 3 JANUARI 2019

Den peruanske presidenten Martín Vizcarra vädjade på onsdagen till kongressen att stifta undantagslagar mot riksåklagaren. Utan sådana lagar kan presidenten inte hindra riksåklagaren att begrava korruptionsutredningarna mot en rad peruanska ex-presidenter och andra politiker.

Den peruanske presidenten lämnade på tisdagmorgonen brådstörtat Brasília, innan han hunnit bevista president Jair Bolsonaros tillträde. Dramatiska händelser i Lima hade öppnat ett nytt kapitel i Perus treåriga mega-skandal och Vizcarra skyndade hem.
Riksåklagaren Pedro Chávarry, själv misstänkt för oegentligheter, hade sparkat två av sina underordnade. De två leder utredningen om korruptionshärvan.
Konstitutionen tillåter inte presidenten att styra eller avskeda riks-åklagaren, men Vizcarra sade vid hemkomsten att han tänker begära speciella befogenheter för att se till att korruptionsutredningen inte trollas bort. Folkmassor demonstrerade på nyårsaftonen och på nyårsdagen i Lima och krävde att riksåklagaren avsätts.
”Lava Jato”, portugisiska för biltvätt, kallas den utredning som lamslagit brasiliansk politik i flera år och som utmynnat i populisten Bolsonaros triumf. I denna härva, som utgick från skumrask hos den statliga oljemonopolet Petrobras, blev Odebrechtaffären efterhand det viktigaste sidospåret.
Odebrecht är Brasiliens största multinationella industrikonglomerat och den skandal som bär dess namn torde vara den mest omfattande

korruptionsaffären i kontinentens historia. Dess epicentrum är Odebrechts högkvarter i Bahía, men tryckvågorna har tumlat om politiken i de flesta av Sydamerikas stater.
Ingenstans har skalvet gått så hårt fram med det politiska landskapet som i Peru. Den utredning som riksåklagaren Chávarry nu försöker begrava har redan svårt tilltygat alla Perus valda presidenter de senaste tjugo åren – Alejandro Toledo, Alan García, Ollanta Humala och P.P. Kucinsky – och det senaste decenniets dominerande oppositionspolitiker Keiko Fujimori.
Alla dessa, ser det ut, har tagit emot dusörer från Odebrecht. Det har också en rad borgmästare, guvernörer och ringare makthavare. I gengäld har företaget tagit hem de fetaste kontrakten på broar, vägar, tunnelbanor och grandiosa husbyggen.
Minst trehundra miljoner kronor i mutor har bevisligen delats ut till politiker av företagets peruanska chefer.
Alejandro Toledo, som 2001 återupprättade Perus demokrati efter Alberto Fujimoris auktoritära regim, är nu på flykt i USA och efterlyst.
Alan García, som efterträdde honom 2006, tog häromveckan skydd på Uruguays ambassad då han kände utredarnas andedräkt i nacken. Men Uruguay vägrade ge honom politisk asyl och García inväntar nu sitt öde, fråntagen sitt pass.
Ollanta Humala, officeren och populisten som valdes till president 2011, är misstänkt för att ha tagit emot trettio miljoner kronor från Odebrecht under valkampanjerna 2006 och 2011. Han och hans energiska hustru Nadine Heredia släpptes i april i fjol efter nio månader i preventivt fängelse. Men rättegången mot dem för penningtvätt och mutor fortsätter.
Pedro Pablo Kuczinsky, som valdes till president 2016 på löftet att sanera politiken, tvingades avgå i april i fjol sedan det framkommit att han tagit emot pengar från Odebrecht under en följd av år. Den nuvarande statschefen Vizcarra, Kucinskys vicepresident, tillträdde i hans ställe.
Keiko Fujimori, som förlorade presidentvalen 2011 och 2016 med en hårsmån, och vars parti kontrollerar kongressen, greps i oktober på liknande misstankar och befinner sig i preventivt fängelse.
Alla de misstänkta har nekat, väl medvetna om att kontanta mutor är svåra att spåra och belägga, men deras sak har skadats av händelserna i Brasilien, där Odebrecht gjorde upp med brottsutredarna och lovade berätta allt. Uppgörelsen omfattade också Odebrechts chefer i Peru, vilka lättat sina hjärtan under snart ett år, med explosiva resultat.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

" Journalist hotad: ”Nästa gång dödar vi dig”

DN TORSDAG 3 JANUARI 2019

FN:s matprogram WFP beskyller huthierna i Jemen för att stoppa hjälpsändningar. Huthierna försvarar sig med att maten FN skickar är oätlig. I samband med matbråket kommer andra övergrepp fram i ljuset. DN har varit i kontakt med en journalist som jagas av huthimilisen.

Mohammed Abd al-Razaq har varit på flykt inne i Jemen i snart ett halvår. Han flydde från sitt hem och sin familj i en förort till huvudstaden Sanaa i augusti 2018 efter att ha hotats till livet av huthiernas milismän.
”Jag hade skrivit artiklar som huthierna ansåg misshagliga. Därför kom milismännen till mitt hem i augusti förra året. De sade att de skulle göra en husrannsakan. De stal pengar och kamerautrustning. ’Nästa gång dödar vi dig’, var det sista de sade innan de gav sig i väg”, skriver Mohammed Abd al-Razaq till DN.
Mohammed Abd al-Razaq flydde till provinsen Hadramaut öster om Sanaa. Där flackar han omkring, tar påhugg för att få mat för dagen. Oron för hustrun och dottern som är kvar i Sanaa finns ständigt. Drömmen är att lämna Jemen. Men då måste han först skaffa de 1 500 dollar (cirka 13 500 kronor) som behövs för flygbiljetter till Egypten för honom, frun och dottern.
Hans fall är inte unikt. Det finns minst två miljoner internflyktingar i Jemen i dag, enligt FN. Men mediefokus har i mångt och mycket legat på de övergrepp som utförs av den militärkoalition som leds av Saudiarabien och som backar upp regeringssidan i Jemen. Saudiarabien, som stöds av USA, har dödat tusentals civila jemeniter i flygattacker och infört en blockad mot Jemen som förvärrat den rådande hungerkatastrofen.
Huthiernas hårdföra styre – grupperingen kontrollerar minst en fjärdedel av Jemen – har det hittills inte rapporterats så mycket om. Enligt Mohammed Abd al-Razaq beror det på att folk är rädda. Han vågar själv inte använda sitt riktiga namn utan använder ett alias.
Motparten i konflikten, den Saudistödda regeringssidan, har länge anklagat huthierna för att lägga beslag på nödhjälp som är ämnad för miljontals hungrande civila. Härom dagen bekräftades detta av FN:s livsmedelsprogram WFP, som har granskat hur deras hjälp distribueras inne i Jemen. WFP har kommit fram till att bara 40 procent når de mest behövande. Resten dirigerar huthierna till sina egna.
Huthiernas talesman Mohammed al-Houthi säger till tidningen Daily Telegraph att maten är ”oätlig” och anklagar FN för att ta ställning för regeringssidan.

Erik Ohlsson "

"Vapenvila i Hodeidah

Sedan mars 2015 pågår ett krig mellan en militärallians och huthierna. FN har beskrivit läget i Jemen som världens värsta humanitära katastrof.
I december 2018 slöts en överenskommelse om en lokal vapenvila i hamnstaden Hodeidah. Huthierna har börjat dra tillbaka sina trupper. Samtidigt kommer rapporter om brott mot den överenskomna vapenvilan.
DN "

" Experten misstänker: Släpet inte rätt förankrat

DN FREDAG 4 JANUARI 2019

Tågolyckan i Danmark där åtta personer omkom kan ha orsakats av att ett lastbilssläp inte förankrats på korrekt sätt på godståget. Det säger Mats Nyblom, tidigare vd på järnvägsoperatören Hector Rail och hänvisar till en olycka i Tyskland med ett av företagets tåg inblandat.

Dödstalet efter onsdagens olycka på Stora Bältbron steg på torsdagsmorgonen till åtta omkomna, fem kvinnor och tre män, efter att polisen meddelat att ytterligare två personer hittats döda.

Samtidigt fortsatte haveriutredarna att söka orsaker till kollisionen mellan ett godståg och ett persontåg med drygt 130 personer ombord.

En ledtråd är den trailer som återfanns på olycksplatsen uppe på bron.

En talesman för haveriutredningen bekräftade att det tomma lastbilssläpet kastats av en av vagnarna.

Mats Nyblom, som i tolv år arbetade och var chef för järnvägsoperatören Hector Rail, med verksamhet i Sverige, Norge, Danmark och Tyskland och vars tåg trafikerar bron över Stora Bält, säger att en tänkbar olycksteori är att trailern inte förankrats i tågvagnen på rätt sätt och att den kommit i rörelse på grund av den mycket hårda vinden.

– När jag ser bilderna från olyckan gissar jag att trailern på den första vagnen inte varit förankrad i den så kallade Kingpin-lådan, så som den ska. Den hårda nordanvinden kan ha gjort att släpet vreds mot det motsatta spåret och att en utskjutande del kolliderade med persontåget, säger Nyblom.

Han förklarar att trailern ska fästas på ungefär samma sätt som när den kopplas till en dragbil. Dessutom finns fördjupningar i vagnsgolvet som ska få släpet att stå stadigt.

Nyblom betonar att hans teori bara är spekulation, men han ser inget som motsäger den och hänvisar även till en incident i Tyskland med ett av Hector Rails tåg inblandat. På samma sätt hade en trailer förskjutits på godsvagnen och slagit i en bro. Det blev inga personskador, men händelsen fick omfattande konsekvenser för företagets lastningsbestämmelser och säkerhet.

– Hector Rail tog det här på största allvar och gick igenom rutiner med personal på terminalen och sin egen personal, säger Nyblom och förklarar att lastningen sker i två steg.

– Den som lastar ska se till att släpet ”klickar i”, men före avfärd är det lokföraren som har det yttersta ansvaret för att syna hela tåget och då ska han också kontrollera att släpet är förankrat på rätt sätt, säger Nyblom.

Vittnesuppgifter från olyckan visar att passagerare som satt på vänstra sidan längst fram i den första vagnen fanns bland de omkomna. IT-specialisten Thomas Schou-Moldt skrev på Facebook.

”Kära alla. Jag var på snabbtåget över Stora Bält på morgonen. Jag har inga fysiska skador och är därför ok. Helt mirakulöst, då jag satt i första vagnen längst fram.”

”Alla på min vänstra sida som satt i den lugna kupén omkom, men jag satt till höger. Livet är skört”. Det ena ögonblicket sitter man på väg i tåget, och plötsligt förvandlas allt till kaos”, skrev Schou-Moldt som med hänsyn till de omkomnas anhöriga avböjde att ge några intervjuer.

Olycksbilderna visar att persontågets första vagn och dess vänstra sida tagit den hårdaste smällen. Det, menar Mats Nyblom stärker teorin om att trailern slagit emot persontåget och sedan kastats av godståget, men han poängterar att det är haverikommissionen som ska avgöra orsaken till olyckan.

Tågolyckan på Stora Bältbron

Den långa bron som förbinder Fyn med Själland är öppen för både bil- och tågtrafik.

1 Mellan Fyn och ön Sprogø kör både fordon och tåg på västbron. Östbron ligger högre upp än västbron och påverkas därför mer av vindar.

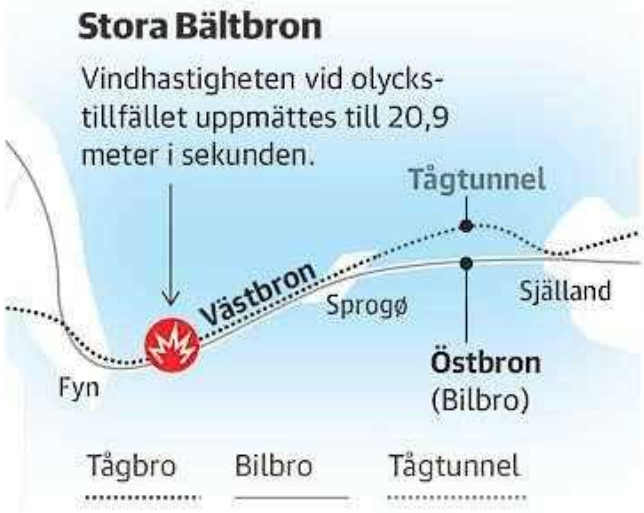

2 Natten till onsdagen, innan olyckan, rådde svåra vindförhållanden och biltrafiken på östbron var därför avstängd medan tågen gick som vanligt eftersom de inte kör där.

3 Passagerartåget körde upp på bron strax efter klockan 07.30. Samtidigt närmade sig ett godståg i motsatt riktning från Själland lastat med tusentals tomma ölflaskor från Carlsberg och Tuborg.

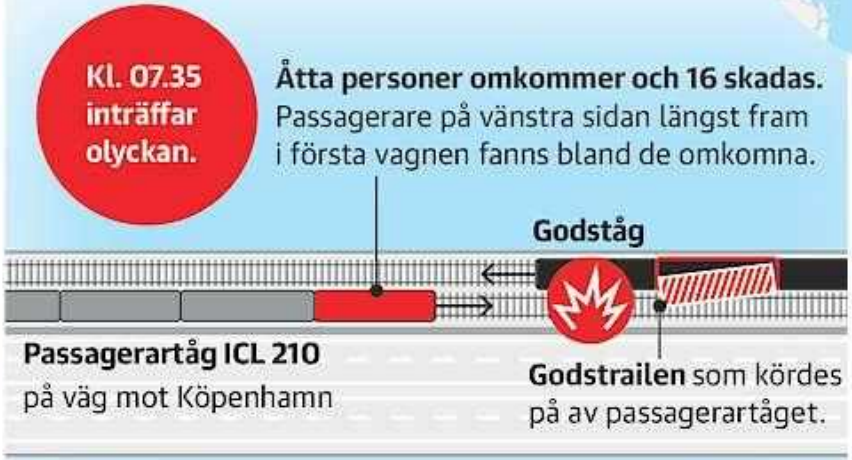

4 Enligt haverikommissionen tyder allt på att en godstrailer har lossnat och vållat den våldsamma kraschen. Trailern kan ha förankrats felaktigt i tågvagnen och kommit i rörelse på grund av den mycket hårda vinden.

Tillåten maxhastighet på bron för godståg är 100 km/h och för persontåg 180 km/h.

Källa: Den danska haverikommissionen, Fyns polis. Banedanmark, DSB, järnvägsexpert Mats Nyblom, ekstrablade.dk, berlingske.dk och politiken.dk. Grafik: Paloma Pérez Lucero.

Haverikommissionens chef, Martin Puggaard, säger till Ekstrabladet att man säkrat de svarta lådorna på tågen, som kan ge information om

" Nordkoreansk diplomat kan ha hoppat av

DN FREDAG 4 JANUARI 2019

Nordkorea/Italien. Nordkoreas toppdiplomat i Italien Jo Song-Gil har hoppat av och håller sig gömd, uppger en sydkoreansk parlamentsledamot.

– Jo Song-Gils tjänst upphörde i slutet av november och han flydde från det diplomatiska residenset i början av månaden, säger den sydkoreanska parlamentsledamoten Kim Min-Ki efter ett möte med sydkoreansk underrättelsetjänst.
Mötet hölls efter det att den sydkoreanska dagstidningen JoongAng Ilbo rapporterat att Jo Song-Gil i början av december sökt asyl tillsammans med sin familj i ett ospecificerat land i väst. Tidningen hänvisar till en källa som uppger att italienska myndigheter har beslutat att hålla Jo Song-Gil på en säker plats.
På Italiens utrikesdepartement känner man dock inte till att diplomaten håller sig gömd och ska ha sökt asyl, uppger en högt uppsatt diplomatkälla för Reuters.

TT-AFP-Reuters "

" Presidenten som symboliserar de privilegierades revansch

DN FREDAG 4 JANUARI 2019

Tidigare i veckan svors Jair Bolsonaro in som president i Brasilien. Vad väntar nu? Våldet och rasismen lär eskalera med en högerextrem politiker vid makten. Forskaren Patricia Lorenzoni minns barndomens Santa Catarina där Bolsonaro i dag dominerar politiken.

Dagen efter presidentvalet i Brasilien kunde jag inte slita mig från de interaktiva kartorna. Jag bröt ner valresultatet på delstatsnivå, på kommunnivå. Besökte varje plats jag någonsin älskat och skrämdes av dem alla. I staden där jag tillbringat många av mina förlängda jullov hade den högerextreme hyllaren av militärdiktaturen, Jair Bolsonaro, fått närmare 82 procent.
Det har gått nästan tre månader. Staden med de 82 procenten ligger i Santa Catarina, Brasiliens näst sydligaste delstat. Det är en av de mest välmående staterna i landet, och också den vitaste. Santa Catarina är känt för sina surfvänliga stränder och för staden Blumenaus Oktoberfest, den största utanför den tyskspråkiga världen. För många år sedan besökte jag festen, aldrig i mitt liv har jag sett så många Lederhosen.
Jämte delstaten Acre är Santa Catarina Bolsonaros starkaste fäste, med 77 respektive 76 procent av rösterna. Vid en första anblick tycks de två staterna ha lite gemensamt. Santa Catarina präglas förutom av sin tyska migrantkultur av ett rikt industriliv och ett pittoreskt kuperat inland som bland annat lever på snöturism. Acre tillhör det tropiska Amazonas, men är också ett av det industriella storjordbrukets

expansionsområden. Det var här fackföreningsledaren Chico Mendes tog strid mot godsägarna och lyckades skapa en allians mellan gummitapparna och urfolken. Och det var här han 1988 mördades för sitt engagemang.
Mönstret blir tydligt. Bolsonaros starkaste fästen finns dels i de förhållandevis välmående delarna av landet, dels i de områden som med järnhand styrs av storgodsen. Den nya auktoritära högern i Brasilien är inte någon folklig missnöjesyttring. Den är de privilegierades revansch. Bedriften ligger i att ha lyckats kanalisera en mer allmän politisk vanmakt för att direkt tjäna de privilegierades intressen.
Vänner har frågat mig: Hur kunde det ske? Fascismens och ultrahögerns framgångar stämmer inte överens med den bild av Brasilien som gått på så framgångsrik export. Ändå var det inte länge sedan landet styrdes av militärer. Om detta visste jag inget som barn. Min barndoms Santa Catarina var kärleksfull familj, *picanha* på söndagarna och ändlösa sandstränder på vilka solen låg så het att vi brände våra fötter på dynerna. Men det var också det privilegierade barnets erfarenhet av en rasialiserad orättvisa för vilken hon saknade språk. Barnen som putsade skor eller tiggde om min halvätna *churro* kunde vara i min ålder, men de var alla brunare än jag. Tjänstefolk tog hand om köket, tvätten, bensinpumpen. Vi som betjänades var vita. De som tjänade var nästan alltid svarta eller blandade, *pardos*, barnbarnsbarn till människor som en gång kidnappats och forslats över Atlanten. Det koloniala förflutna levde vidare i kropparnas erfarenheter; utsatthet för hunger, handens förtrogenhet med en skurborste.
Bortom mitt synfält fanns andra koloniala historier. De handlade om att bryta mark och sätta bo, och om den successiva fördrivningen av dem som kallades *índios*, urfolken. För mig tillhörde allt det där en mytisk dåtid. Först som ung vuxen förstod jag att den koloniala erövringen också var del av Santa Catarinas nutid, och att det ständiga talet om *índios* i imperfekt var ett sätt att tvätta nuet rent.
Avståndet mellan Santa Catarina och Acre minskar. I den lilla kuststaden Penha i Santa Catarina inleddes det nya året 2018 med ett brutalt mord. På nyårsdagens morgon misshandlades den 38-årige familjefadern Marcondes Namblá till döds av en man som uppgav att Marcondes muckat med hans hund. Offret var lärare i en skola för xoklengbarn. Under skollovet åkte han till Penha för att sälja glass på stranden.
En yrkesverksam lärare, högskoleutbildad, och likväl var han tvungen att extraknäcka på loven som glasspojke. Dessutom var han omedelbart identifierbar som *índio*, och det försatte honom i livsfara. Övervakningskameror fångade mordet. Förövaren går med en påk i händerna fram till den ensamme Marcondes. Om några ord utbyts tar de inte mer än exakt tre sekunder. Sedan faller det första av en serie slag mot Marcondes huvud.
Xoklengfolket lever i dag på en spillra av det område över vilket de för hundrafemtio år sedan rörde sig fritt. 1800-talets Brasilien sökte locka europeiska migranter i hopp om att späda det svarta och bruna blodet med vitt. Den rasism som vilar på blandning har ibland inte ens igenkänts som rasism i Europa, som historiskt sett varit mer fixerat vid renhet. Men rasismen finns där, hela tiden. Jag minns vad jag fick berättat för mig, om hur morfars blonda systrar föraktfullt sa om mormor: ”Tänk, en kvinna vars armbågar är lika svarta som bordet hon vilar dem på!”
Mormor, sades det, hade guaraníblod. Det gjorde henne genuint brasiliansk och det var fint. Men måste det synas så mycket? Morfar var vit migrantfamilj från Rio Grande do Sul, söder om Santa Catarina. För de europeiska migranterna erbjöd södern det behagligaste klimatet. Att landet redan var befolkat var en bisak. Ända in på 1940-talet opererade lejda *bugreiros*, ”indianjägare”, på

landsbygden. Deras metod gick ut på att överfalla människor i sömnen. Ett hjältemod, skrev den samtida Eduardo de Lima e Silva Hoerhann ironiskt, som ”består i att skära det hjälplösa köttet av män som förvekligats av chocken”.
Hoerhanns namn dyker upp när jag i arkiven spårar en kolonial tråd mellan Brasilien och Sverige. Det börjar med uppgifter om ”svensk gymnastik” som del i urfolkens fostran. 1910 bildades Brasiliens första ”indianmyndighet”, Serviço de Proteção ao Índio, SPI. Myndigheten skulle skydda urfolken mot kolonisatörerna, men också ”nationalisera” dem, det vill säga assimilera dem med nationalstaten. I detta projekt hade skolan en nyckelroll. Och i SPI-skolor från norr till söder instruerades barnen i ”svensk gymnastik”, det vi här brukar kalla för Linggymnastik.
Hoerhann grundade en urfolksstation och en skola för xoklengerna. Sin första expedition genomförde han som mycket ung man 1914. På markplätten han stakade ut skulle xoklengerna kunna leva i fred, bara de höll sig inom gränserna. Hoerhann blev stationens föreståndare och stannade där till 1954. I dag går den under namnet Ibirama-La Klãnõ och var Marcondes Namblás hem. Fick xoklengbarnen där träna Linggymnastik? Positionerna hos barnen som på arkivbilderna gymnastiserar utanför skolan ”Getúlio Vargas” känns välbekanta. Hoerhanns far undervisade vid en militärskola i just svensk gymnastik. Antropologen Antônio Carlos de Souza Lima har kallat SPI:s urfolksprogram för ”en fortsättning på erövringskriget med andra medel”. Det var ett pacifistiskt företag, men icke desto mindre militärt. SPI:s grundare Marskalk Rondon talade om hur SPI-funktionärer ”darrade av medborgerlig entusiasm för urfolkens sak, fädernelandets framåtskridande och mänsklighetens goda”. Nationaliseringen av *índion* var ett steg på väg mot en högre mänsklighet. Vad xoklengerna själva tyckte frågade ingen. Men mot slutet av sitt liv skulle Hoerhann tala om ”pacificeringen” som en synd han ångrade.
År 2019 är konflikterna kring marken fortsatt levande. Bolsonaro har deklarerat att urfolken inte ska ha en enda centimeter till. Han har också sagt att han vill beväpna jordägarna. I praktiken ger han frikort till ett våld som redan är omfattande på landsbygden.
När mina vänner frågat mig, har jag svarat: Det kunde ske för att det alltid har skett. Det koloniala våldet har aldrig upphört, det är bara betoningen som skiftar. En yngre släktings vän deklarerade för några år sedan: ”Min morfar, han sköt svarta!” Inte utan viss stolthet.
Namnet Hoerhann dyker oväntat upp igen, när Henrik Brandão Jönsson i DN (26/10) tar tempen på Santa Catarina inför presidentvalets andra omgång. Han besökte bland annat en skytteklubb där Bolsonaros söner är medlemmar. Klubben drivs av barnbarn till den berömde och ångerfyllde pacificeraren Hoerhann. I klubben får *cidadãos do bem*, ”goda medborgare”, lära sig skjuta för att döda. Sedan 2014 har man regelbundet bjudit in amerikanska veteraner från Afghanistan för att ge kurser.
Bolsonaro har gått till val på en kraftig liberalisering av vapenlagarna. För bröderna Hoerhann, liksom för landets vapentillverkare, väntar strålande affärer. För andra väntar en eskalering av en redan mycket hög våldsnivå. Framför allt för den vars kropp är omedelbart identifierbar, på det sätt Marcondes Namblás kropp var under de första gryningstimmarna det ödesdigra året 2018.

Patricia Lorenzoni "

" David Sheff. ”Det var ofattbart smärtsamt att se filmen”

DN FREDAG 4 JANUARI 2019

David Sheff levde länge med sonen Nics dödliga drogmissbruk. Att skriva om de tunga åren då han var som besatt av sitt barns knarkande blev ett slags terapi. Niklas Wahllöf har ringt upp författaren vars djupt personliga bok nu blivit den Golden globe-nominerade filmen ”Beautiful boy”.

Är det här värt något? Och det här? Det unga paret irrar omkring och rotar, alltmer stressat, i killens föräldrahem. Hans pappa, styvmamma och småsyskon kan komma hem när som helst. Plötsligt stannar han upp, för någon sekund bara, han har fått syn på en utskrift på pappans skrivbord: ”Vad har hänt med min vackra pojke?”, står det på översta raden.
Killen är den en gång söta Nicolas Sheff, det som hänt med honom är att han alltsedan han tog metamfetamin första gången har varit fast. Och nu är på god väg åt helvete. Besöket i pappans hus har utvecklats till ett inbrott i jakt på pengar till mer ”meth” att skjuta in i underarmsvenernas svårt infekterade sår.
Det han fått syn på är ett utkast till pappa Davids artikel ”My addicted son” för New York Times. Som sedan blev boken ”Beautiful boy. A fathers journey through his sons addiction”. Som nu har blivit film med svensk biopremiär 11 januari.
– Efter att ha levt med Nics missbruk, skrivit artiklar, böcker och blivit intervjuad fler gånger än jag kan minnas trodde jag mig vara härdad, men det var ofattbart smärtsamt att se filmen, säger David Sheff på telefon från hemmet strax utanför San Francisco.
– Det är klart att det är en bra film, och Timothée Chalamet som spelar Nic kändes verkligen som min son, samma rörelsemönster, samma småknäppa energi och allt. Ändå var det starkaste för mig påminnelsen om vilken oerhörd tur vi hade, att Nic faktiskt överlevde.
Filmen ”Beautiful boy” bygger på både pappans bok och Nics självbiografi ”Tweak: growing up on methamphetamines” och det är inte mycket till spoiler att berätta att Nic efter en stadig nedstigning överlevde en självmordsdos på ett skitigt toalettgolv. Han har nu levt utan droger i åtta år.
Men det är inte heller ”hur det ska gå” som den här berättelsen handlar om, utan hur ett tungt drogmissbruk sveper med sig allt och alla kring själva brukaren. Det blir gastkramande ändå. Det är berättelsen om ständiga lögner, stölder från småsyskonens spargrisar, arresteringar, relegeringar, ambulansfärder och akutmottagningar. Det är att nattliga telefonsamtal – från polisen?, från sjukhuset? – det är att se sitt barn ruttna och försvinna inför ens ögon. Behandlingar och återfall, hopp, besvikelser och uppgivenhet i en evig loop.
I filmen spelar Steve Carrell sin kanske hittills knepigaste roll som pappa David Sheff. Förebilden känner igen sig i det mesta, berättar han, och minns möten initialt med skådespelare och regissör.
”Beautiful boy” bjuder på soliga kaliforniska bilder som berättar om en speciell kemi mellan far och son. De två surfar, garvar, läser och lyssnar på musik. Nic verkar multibegåvad och dyrkas av de decenniet yngre halvsyskonen. Där finns också den skilsmässa som – liksom i verkligheten – innebär att alltsedan Nic var liten efter varje läsår reser från pappan i San Francisco till mamman i Los Angeles. Och så på höstarna tillbaka till pappa igen. En uppgörelse som inte precis gagnade Nicolas trygghet.
– Jag har ägnat så mycket tid till att rannsaka mig själv, vår skilsmässa, uppfostran, allt, säger David Sheff. Vad gjorde jag för fel, hur

påverkade det Nic? Men det finns inga svar, däremot tusen tvärsäkra råd: alltifrån ”sparka ut honom ”till ”släpp honom inte ur sikte”.
Så den välmeriterade journalisten David Sheff (som var en av de sista att intervjua John Lennon och från honom hämtat titeln ”Beautiful boy”) researchade och skrev. Halva nätterna höll han på. Skrev och försökte förstå. Hur funkar det? Hur tänker de? Var kan han vara nu? Hur länge brukar det ta innan de dör? Det går inte att rädda någon, jag ger upp. Nej, jag åker ut och letar. Och så plötsligt, en telefonsignal: ”Pops, snälla jag behöver din hjälp”.
– Skrivandet blev som en terapi för mig, säger David Sheff. På något sätt även för Nic, han vann en gång The Ernest Hemingway Award for High School Students, vilket är rätt är enormt, och jag tror att skrivandet blev en kontakt med ett klart tänkande, han skrev alltid i en anteckningsbok även under de värsta åren på gatan.
– Men jag blev nästan besatt av Nics missbruk. Efter boken började jag forska kring droger på allvar. Det är så många som har missförstått alltihop, man tror att om knarkaren kan fås att sluta så blir det bra. Men deras ursprungliga problem finns ju kvar, och det finns nästan alltid ett ursprungligt problem – ett trauma, en brist eller en sjukdom – som får dem att börja igen, menar Sheff.
– De här människorna lider av något och knarket är den enda medicin som fungerar. Och som snart förvandlas till paradoxen – det som gör att livet rasar. Alldeles för många inbillar sig att narkomaner bara är vettlösa och skiter i allt utom sig själva, men de lider otroligt av skamkänslor för vad de gör mot sig själva och de som älskar dem.
David Sheff beskriver hur han själv tog en del droger som ung. Till och med metamfetamin provade han men rörde det sedan aldrig igen. Då, i college, hade han en vän som bara fortsatte med crystal meth efter att de gått ut. Och som dog på natten mot sin 40-årsdag. Sheff tänkte att förstahandserfarenheterna skulle fungera som extra giltiga varningar för Nic. Det var fel.
– Tio gymnasieungar kan prova droger. Några blir skrämda och håller sig undan, några tycker att det är kul att ta då och då – men den tionde bär på någon av riskfaktorerna, genetiska eller miljömässiga, och för denna blir drogen svaret på allt. Då hjälper inga varningar. Som för Nic, när han prövade meth första gången förstod han att han aldrig dittills hade mått bra.
I dag är Nicolas Sheff 36 och medicinerar för bipolär sjukdom. Sedan han började sin behandling har han inte haft något återfall.
– Där har du ”The war on drugs” misslyckande, säger David Sheff med viss hetta. Man ser det som kriminalitet och inte sjukdom. USA har lagt ner en triljon dollar (det är 18 nollor, red:s anm.) under fyra decennier och vi har fler missbrukare, fler i fängelse och fler överdoser än någonsin.
– Året min bok gavs ut dog 36 000 av överdos i USA, 2017 var det 64 000. Det är en hälsokatastrof, en växande epidemi, och vi straffar de sjuka.

Niklas Wahllöf
niklas.wahllof@dn.se "

"Golden globenominerad roll.

”Beautiful boy” har regisserats av Felix van Groeningen och har svensk biopremiär 11/1.
I rollerna ses bland andra: Steve Carell, Timothée Chalamet, Maura Tierney och Amy Ryan.
David Sheff är född 1955. Han arbetar som frilansjournalist och har skrivit för bland andra New York Times, Rolling Stone och Wired. Hans bok ”Beautiful boy. A fathers journey through his sons addiction” gavs första gången ut 2009. Sedan dess har Sheff skrivit

böckerna ”Clean: overcoming addiction” och ”Ending America’s greatest tragedy”.
Nicolas Sheff är född 1982 och bor i Los Angeles. Han är författare (”Tweak: Growing up on methamphetamines” och ”We all fall down”) och manusförfattare åt tv. Tillsammans med fadern David föreläser han om missbruk och rehabilitering.
Timothée Chalamet har chans att vinna en Golden Globe för bästa manliga biroll på galan den 6 januari. "

"Ledare: President Trump har vant oss vid att acceptera idioti

DN LÖRDAG 5 JANUARI 2019

The Trump Show, säsong 2. Så kallar Economist det skede som USA nu är på väg in i, med resten av världen som både åskådare och medaktör. Och nog började andra halvan av mandatperioden med en skräll.

Det var på onsdagen som Donald Trump höll ett regeringsmöte som med Washington Posts ord utvecklades till ”en 95 minuter lång medvetandeström till försvar för hans presidentskap och hans världsbild, full av falsarier, historierevision och självförhärligande”.
Bland många märkligheter som sprang ur presidentens mun fanns en liten utläggning om kurderna: ”Turkiet gillar dem inte, andra gör det.
”Vi fick en sammanfattning av situationen i Syrien: ”Det handlar om sand och död.”
Och det kom en kärleksförklaring till generaler som måste återges i helhet: ”När jag blev president hade jag ett möte i Pentagon med massor av generaler. De var som ur en film. Snyggare än Tom Cruise, och starkare. Och jag hade fler generaler än jag någonsin sett, och vi var längst nere i detta fantastiska rum. Och jag sa ’detta är det bästa rum jag någonsin sett’.”
Och det var ändå inte det mest bisarra. Där hittar vi snarare Donald Trumps utläggning om Sovjetunionens krig i Afghanistan som pågick under hela 1980-talet.
”Skälet till att Ryssland gick in i Afghanistan”, sa presidenten, ”var att terrorister kom in i Ryssland, (ryssarna) hade rätt att vara där.”
Uttalandet är svindlande. Inte ens de ansvariga för invasionen, dåtidens kommunistiska styre i Sovjetunionen, hävdade något liknande.

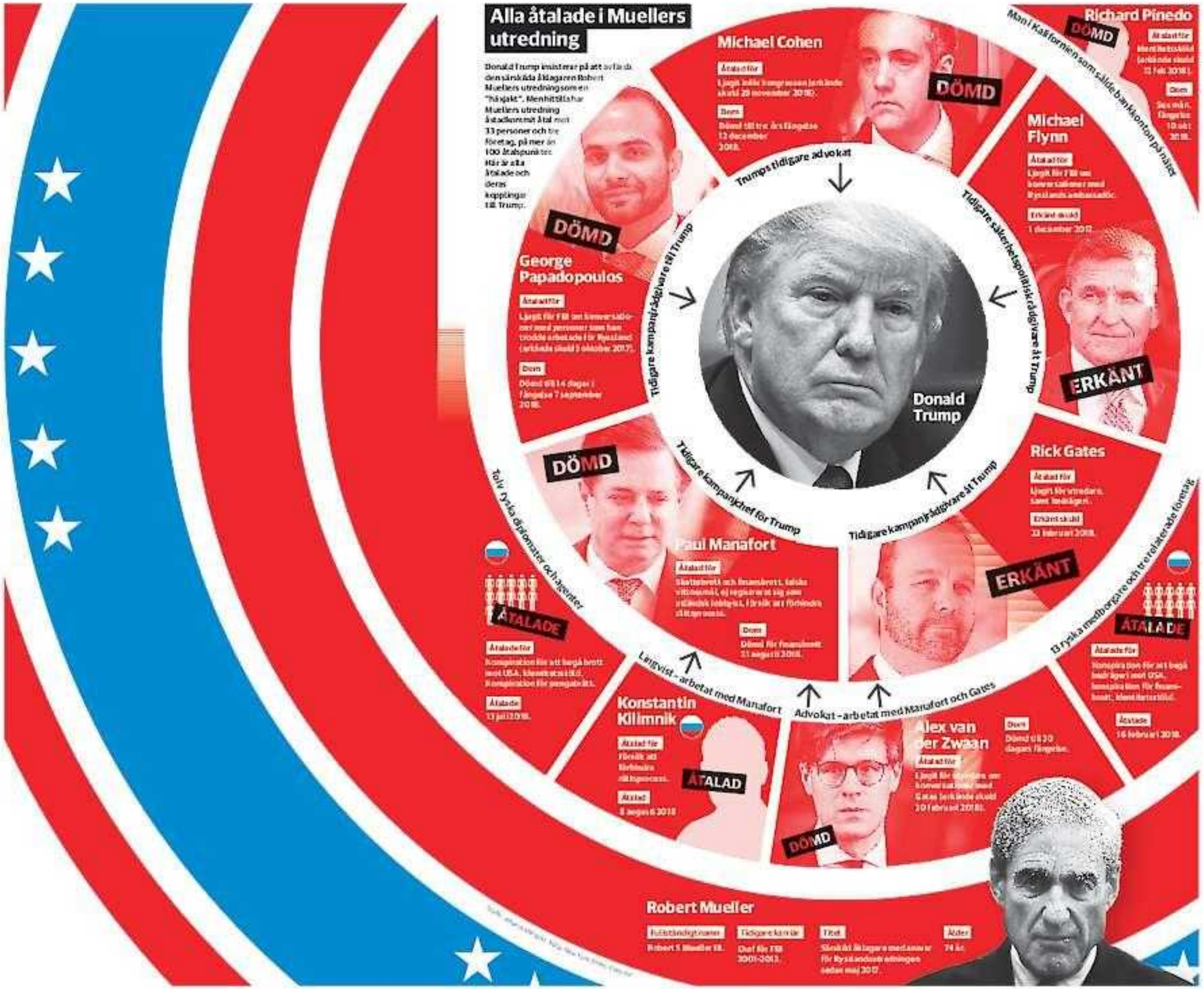

1970-talets Afghanistan var ett hörn av kalla krigets cyniska spelplan. En kommunistregim tog makten 1978, och när den hotade att falla rullade de ryska stridsvagnarna in. USA stod då på den motsatta sidan och tränade och finansierade motståndsrörelsen, mujaheddingerillan.

Att presidenten i dag plötsligt deklarerar invasionen som ett rättfärdigt krig mot terrorister som ”kom in i Ryssland” är obegripligt. På egen hand skriver han om historien.

Omedelbart uppstod en teori om vad som hänt. Just nu arbetar regimen Putin för fullt med att revidera den ryska och sovjetiska historien och sminka över den med ett mer sympatiskt ansikte. Så sent som i slutet av förra året antog duman en resolution som rättfärdigade inmarschen i

Afghanistan.
Än en gång spelar Donald Trump alltså med i det ryska manuset.
Det finns förstås en annan möjlighet, nämligen den att presidenten bara låter munnen gå och säger det som låter bra i stunden, sant eller ej. Det är bara marginellt mindre skrämmande.
Trumps beteende har flera obehagliga aspekter. En är att världen har vant sig, det har varit ett successivt nedstigande i idioti. Vem orkar bry sig till slut? Vem orkar protestera?
En annan är att många inte ens vill reagera. I vår polariserade värld är det ofta viktigast vilket lag någon tillhör, inte vad hen säger eller gör. Donald Trump må vara en tölpaktig fåne, tänker folk, men han är vår tölpaktiga fåne. Så länge han sätter De Andra på plats – vänstern, Demokraterna, feministerna, pk-eliten, ”träsket” i Washington – får han kläcka ur sig vilken sörja som helst.
Så lever hans märkliga och falska åsikter vidare, sprids och förökas. Alltid får de fäste hos någon av de många som hellre lyssnar på lögnaktiga auktoriteter än på folk som visserligen vet vad de pratar om men som har hemvist i motståndarlägret.

DN 5/1 2019"

”<u>Vad du än gör i livet: Prata aldrig med FBI</u>”

DN LÖRDAG 5 JANUARI 2019

"Han är 31-åringen som utlöste Robert Muellers Rysslandsutredning. DN möter George Papadopoulos, som just har avtjänat sitt fängelsestraff och snart ger ut sina memoarer – om ”internationella underrättelsetjänsters sabotage mot Donald Trump”. – En berättelse om mitt liv med Trump och Mueller, säger Papadopoulos vars försvar mot FBI kan användas av Republikanerna inför nästa presidentval.

På Avra, en grekisk restaurang i hjärtat av Beverly Hills, sitter den 31-årige amerikan som utlöste Rysslandsutredningen.
George Papadopoulos, en politisk konsult född och uppvuxen i Chicago, släpptes ur fängelset för nio dagar sedan.
Vistelsen på Federal correctional institution, i Wisconsin i Mellanvästern, har inte lämnat några spår på utsidan.
Inte på den blanka, kritstrecksrandiga kostymen, det ansade medelhavsskägget eller på hans chokladbruna loafers med guldspännen.
Men över jätteräkor och grillad havsabborre i Los Angeles flottaste kvarter, mittemot ”Pretty woman”-hotellet Beverly Wilshire, vill Papadopoulos ändå förmedla ett kåkfarartips till mig.
– Vad du än gör i livet: Prata aldrig med FBI, säger han.
George Papadopoulos satt fängslad i tio dagar för att ha ljugit för FBI om sina relationer med ryska regeringskontakter under den amerikanska presidentvalrörelsen 2016.
Papadopoulos har kvar att beta av 200 timmar samhällstjänst och måste betala nästan 100 000 kronor i böter.
Dagen innan vi ses frågar jag på Twitter om Papadopoulos är tillgänglig för en intervju. Endast tidningar som betalar, svarar han och

hänvisar till sin ”agent”. När jag erbjuder honom en söndagsmiddag i Los Angeles, dit han nu flyttat för att börja om sitt liv, svarar han omedelbart:
–*Sure!*
Beverly Hills är decemberljummet och glittrigt av juldekorationer. På restaurangen sitter flera andra gäster som också startat nya liv. En kvinna några bord bort har ansiktet inlindat i vitt bandage efter vad som ser ut som en omfattande näsoperation.
– Mitt framtida liv utspelar sig i underhållningsindustrin, säger George Papadopoulos.
Han och hustrun Simona spelar sig själva i en dokusåpaliknande dokumentärserie som just nu spelas in. En spökskrivare i New York färdigställer en snabbskriven självbiografi om Papadopoulos öde, ”Deep state target” heter boken som kommer ut i mars. Säljtexten på Amazon beskriver boken som det första självupplevda vittnesmålet inifrån ”Amerikas och internationella underrättelsetjänsters sabotage mot Donald Trump”. På omslaget är Papadopoulos ansikte täckt av ett kikarsikte.
– En berättelse om mitt liv med Trump och Mueller, säger Papadopoulos till mig.
Vilket liv, ändå.
– Ja, jag önskar ibland att det inte vore mitt.
Papadopoulos är konsulten som ville så väl och ändå hamnade så fel. I mars 2016, ett drygt halvår före presidentvalet i november, landade Papadopoulos en tjänst på Donald Trumps utrikespolitiska team, som hade svårt att rekrytera meriterade rådgivare.
Papadopoulos, då 29 år, hade begränsad politisk erfarenhet. Han hade jobbat, delvis som oavlönad praktikant, på tankesmedjor i Washington DC och i London, och två månader för den republikanske kandidaten Ben Carsons presidentkampanj (en nästan lika extrem politiker som Trump; han är i dag USA:s bostadsminister).
Under anställningsintervjun med Trumps kampanj förstod Papadopoulos att förbättrade relationer mellan Ryssland och USA var en prioriterad fråga för Donald Trump.
Papadopoulos gav sig ut i världen med målet att arrangera ett toppmöte mellan Trump och Putin.
Han skulle visa sina chefer att han var en oumbärlig del av en framtida Trumpregering, en stjärndiplomat i vardande. Han skulle lösa upp knuten mellan Washington och Moskva en gång för alla.
I slutet av den månaden, den 31 mars 2016, deltar Papadopoulos i ett möte där den blivande justitieministern Jeff Sessions sitter vid ena kortsidan av sammanträdesbordet och Donald Trump vid den andra. Papadopoulos är placerad längs ena långsidan. Kroppsspråket vittnar om att han är på hugget. Rak i ryggen, intensivt lyssnande. Nu gäller det.
– När jag satt i det rummet så visste jag att Trump skulle vinna valet, säger han. Politik är marknadsföring. Och Trump hade ett tydligt budskap. Vad var Hillarys budskap? Trump var en lyssnare. En väldigt smart man. Det är möjligt att han har förändrats. Jag har inte träffat honom på två år. Men den man jag lärde känna var en lyssnare. Han lyssnade på alla innan han fattade ett beslut. Jag tror att man föds med en politisk förmåga. Det är inget man kan lära sig. Trump föddes som politiker.
Redan då, i slutet av mars 2016, hade Papadopoulos grävt guld under sina första resor för Trumpkampanjen i Europa. I Italien hade han träffat en professor från Malta vid namn Joseph Mifsud, som skulle visa sig sitta på värdefulla regeringskontakter i Moskva. När det gick upp för Mifsud att Papadopoulos arbetade för Trump började professorn att uppvakta 29-åringen och tillsammans smed de storslagna ryskamerikanska vänskapsplaner.
Mifsud presenterade Papadopoulos för ett av Putins ”syskonbarn”, en ung kvinna från St Petersburg vid namn Olga Polonskaja (i

verkligheten har Putin inga syskon kvar i livet och heller inga syskonbarn). Papadopoulos lärde även känna Ivan Timofejev, chef för en akademisk diskussionsklubb som står i kontakt med Putin. Papadopoulos och Timofejev brevväxlade i månader om ett framtida möte mellan Putin och Trump.
Hemma i USA måste Trumps kampanjchefer ha funnit Papadopoulos användbar. Han fick äran att skriva delar av utkastet till Trumps första utrikespolitiska linjetal, som hölls på Mayflowerhotellet i Washington DC den 27 april 2016. Papadopoulos lyckades inkludera några diplomatiska rader om Ryssland, vilket gladde 29-åringens nya kontakter i Europa. ”Ett statsmannamässigt tal”, smickrade Mifsud Papadopoulos. Putins ”släkting” Olga var nöjd med Trumps hållning mot Moskva, som hon fann ”mjukare” än de andra kandidaternas mer snarstuckna attityd. ”Denna förskräckliga fas av fientlighet måste upphöra”, sade Trump i talet.
Så långt allt väl i Papadopoulos kometkarriär. Problemet med framgång är att den stiger en åt huvudet. Man blir varm i kläderna. Slappnar av. Och börjar snacka. I slutet av april befinner sig Papadopoulos i Storbritannien. Det är vår i London och Trump går oväntat bra i de amerikanska opinionsmätningarna. Professor Mifsud inviger nu George i en stor hemlighet. Kreml sitter på ”smuts” om Hillary Clinton i form av ”tusentals” stulna mejl från det demokratiska partiets ledarskikt. En pusselbit som ytterligare kan stärka Papadopoulos aktier hos cheferna i Trumpkampanjen, som knappast skyr kompromettterande information om hatobjektet Clinton.
Upplyser Papadopoulos sina överordnade om de stulna mejlen och vad gör de då? Uppmanar Kreml att publicera dem? Detta är fortfarande centrala frågor i Muellerutredningen. Vi, allmänheten, vet inte vad Papadopoulos faktiskt rapporterar hem. Själv använder Papadopoulos advokatspråk när han får den frågan. ”Jag har inget minne av att jag berättat om det”, säger han i dag. Men vad som står klart är att George Papadopoulos börjar skvallra om de stulna Hillarymejlen med sina nyfunna vänner i Europa.
En kväll i maj dricker han gin & tonic med Australiens högsta diplomat i London och inviger honom, Alexander Downer, i hemligheten. Två månader senare låter Wikileaks publicera delar av de stulna mejlen som Papadopoulos pratat om. Downer känner sig då manad att informera regeringen i hemlandet om Papadopoulos, den unge amerikanen som hade kännedom om stöldgodset. Australien och USA är allierade. Canberra larmar Washington. FBI får upp ögonen för George Papadopoulos.
Här tar Rysslandsutredningen sin början, den härva som hittills kostat amerikanska skattebetalare omkring 250 miljoner kronor och avtäckt flera kriminella verksamheter bland Donald Trumps tidigare nära medarbetare. Utredningen som FBI inleder om rysk påverkan på presidentvalet utgår från Papadopoulos mejlskvaller. Han är den första dominobrickan. New York Times sammanfattar senare ögonblicket: ”Hur Rysslandsutredningen börjar: en kampanjrådgivare, drinkar och prat om politisk smuts”. Tidningen syftar på Papadopoulos sittning med Alexander Downer i Kensington wine rooms i maj 2016.
En bakfylla som måste ha suttit i länge.
Är du traumatiserad?
– Vem skulle inte vara det, säger George Papadopoulos i Los Angeles. Jag blir nervös i närheten av regeringstjänstemän. Det är därför jag har tagit en paus från politiken i ett par år.
Under sommaren och hösten 2016, när Trump nominerats till Republikanernas presidentkandidat och fått lite lättare att rekrytera rådgivare, glider Papadopoulos gradvis ut i periferin.
Vid den här tiden är FBI:s Rysslandsutredning fortfarande en hemlighet. Men Papadopoulos gör även publika misstag. I maj 2016 läxar han upp Storbritanniens dåvarande premiärminister David Cameron i en intervju i Londontidningen Times. Cameron har kallat

Trumps utfall mot muslimer ”korkade”. Papadopoulos uppmanar Cameron att be Trump om ursäkt. Annars kan USA och Storbritanniens ”särskilda relation” vara hotad, antyder han. En attack på högsta diplomatiska nivå som 29-åringen knappast hade Trumps mandat att dundra ut i en av Englands största tidningar.
Den 20 januari 2017 installeras Trump i Vita huset. Papadopoulos är på plats i huvudstaden och firar men får ingen inbjudan till en arbetsintervju. Han återvänder till Chicago, där han bor med sin mamma i ett hus i Ravenswood i stadens nordvästra delar. Den 27 januari, en vecka efter att Trump har intagit Ovala rummet, tar FBI kontakt med Papadopoulos. Han tror att de vill fråga om en rysk affärsman som förekommer i den brittiska agenten Christopher Steeles rapport om Trumps historia i Moskva. I stället är de intresserade av professor Joseph Mifsud. Papadopoulos spelar ned betydelsen av deras relation. Han lämnar vilseledande tidsuppgifter om deras möten. När samtalet med FBI är över raderar Papadopoulos sitt Facebookkonto, där han korresponderat med sina ryska kontakter i månader, och byter telefonnummer.
Livet går vidare. Han träffar en ny tjej, italienska Simona Mangiante, som även hon har varit kollega med Joseph Mifsud på en tankesmedja i London. Simona är blond med slaviska drag. Hon bryter på en accent som vissa av Papadopoulos kritiker vill placera nordost om Italien. George och Simona började flörta via Linkedin och är i dag gifta. De tillbringar en lång sommar tillsammans på Mykonos. Den 27 juli 2017 flyger Papadopoulos tillbaka till USA. På Dullesflygplatsen utanför Washington DC väntar agenter utskickade av Rysslandsutredaren Robert Mueller. Så fort Papadopoulos kliver av planet sätter de handklovar på honom, beslagtar hans mobiltelefon och kör honom till ett FBI-hus i Alexandria söder om huvudstaden. Han sitter där i tolv timmar.
Hade du på känn vad som var på väg att hända när du satt på flyget?
– Nej, då hade jag inte återvänt till USA.
Var detta första gången som du träffade Robert Mueller?
– Jag kan inte gå in på det. Men ja, det var första gången. Kort därefter.
Ett par månader innan Papadopoulos grips på Dullesflygplatsen har Donald Trump avskedat James Comey, den dåvarande FBI-chefen. Presidenten anger flera anledningar till varför, men åtminstone en handlar om att Trump vill få slut på den Rysslandsutredning som Comey nu offentliggjort (den som George Papadopoulos utlöst). När Comey får sparken tillsätts Robert Mueller som särskild åklagare, en tjänst med vidsträckta maktbefogenheter.
Mueller, en långsmal 74-årig golfare, är ingen duvunge. Han var FBI:s chef mellan 2001 och 2013. Han besitter ovanliga kvaliteter i dagens Washington: en kylig tjänstemannasjäl utan behov av att synas eller höras i medierna. Han är en republikan som styrt en av landets mer kontroversiella institutioner, den amerikanska säkerhetspolisen, under en extraordinärt stormig epok: USA efter elfte september. Trots bagaget tycks Mueller ha få politiska ärkefiender. När han tilldelas jobbet som särskild åklagare står båda partier bakom honom, ovanligt i denna hyperpolariserade stad.
Robert S Mueller III är Wasp, vit anglosaxisk protestant, det vill säga sprungen ur USA:s gamla härskarklass, den östkustbaserade elit som länge styrde landets politiska institutioner. Klasstillhörigheten tycks avteckna sig i fysiken: den högresta figuren, den silvriga sidbenan, den livströtta uppsynen. Tidigare utrikesministern John Kerry, en gammal skolkamrat till Mueller, har samma gängliga konstitution. Pojkar som formats till ledare på privatskolor, i militären, genom idrott. Kerrys nuna har liknats vid ett av stenansiktena på Påskön, och Mueller utstrålar samma tigande, eviga auktoritet.
I brist på politiska utspel har amerikanska journalister intresserat sig för Muellers person. Den intellektuella tidskriften New Yorker har

utnämnt åklagaren till en stilikon och läst in samhälleliga budskap i hans bländvita buttondownskjortor, diskret mönstrade slipsar och billiga armbandsur, en plastig Casio. Författaren som skrev Muellers biografi, Garrett Graff, frågade en gång Mueller varför han envisas med vita skjortor när andra växlar med blå. Mueller svarade på ett ”mer filosofiskt sätt” än han någonsin uttryckt sig tidigare, enligt Graff. När FBI riktade om sin verksamhet mot terrorismbekämpning tyckte Mueller att det var viktigt att påminna medarbetarna om byråns polisiära rötter, bland annat genom den vita skjortan.
Detsamma gäller nu i överförd bemärkelse: i ett land där Vita huset kämpar för att upplösa gränsen mellan sanning och lögn har Robert Mueller blivit symbolen för byråkratisk beständighet, sanningslidelse och ämbetsmannamässig korrekthet. Genom granskningen av presidentvalet 2016 men också i den amerikanska statsapparaten i stort. Donald Trump, hur mycket han än twittrar om saken, har inte lyckats stoppa Robert Mueller eller domstolarna i Washington DC och New York där han portionerar ut sina brottsmål.
Få som hittills förhörts av Mueller har berättat om upplevelsen offentligt. Papadopoulos säger till mig att han av juridiska skäl inte kan ge några interiörer så länge som Rysslandsutredningen pågår. Washington Post har försökt ge en bild: vittnen körs till en dyster glas- och cementbyggnad i sydvästra Washington. De leds in i ett fönsterlöst konferensrum där Muellers medarbetare turas om att grilla dem i skift: två, tre agenter åt gången beväpnade med tjocka svarta pärmar fulla av utskrifter av mejl och andra dokument som de vill veta mer om. (Till exempel, kan man tänka, Papadopoulos Facebookmeddelanden.)
Ibland kommer den långe själv in i rummet, och sätter sig tyst på en stol vid väggen och lyssnar. Mueller är motorn i utredningen. Men i förhörsrummet är han skuggan på väggen, stenstatyn.
– Jag hade haft en underbar sommar, säger George Papadopoulos om dagarna innan han mötte Robert Mueller för allra första gången.
– Jag hade varit på Mykonos med min nya tjej. Festat på Ischia och Capri. Tre månader. Föreställ dig: du kliver av ett plan och behandlas plötsligt som en internationell narkotikaterrorist. De har kört samma metod mot de andra. De tog (Michael) Cohen när han klev in på sitt kontor en morgon och satte handklovar på honom. Vi behandlas som terrorister.
– Jag har känt mycket osäkerhet, paranoia och rädsla, säger han. Jag gick ned tio kilo. När jag såg Michael Cohens ansikte på tv häromdagen, de lila ringarna under ögonen, såg jag mitt eget ansikte i hans.
(Michael Cohen har sagt att FBI bemötte honom ”professionellt, artigt och respektfullt”.)
Sju gånger har George Papadopoulos förhörts av Robert Muellers utredare.
– Väldigt länge varje gång, säger han. Jag såg att (Michael) Flynn sagt att han suttit med dem i 70 timmar. Jag måste ringa mina advokater och fråga hur länge de höll på med mig, för det kändes som mycket mer än 70 timmar.
Den 5 oktober 2017 erkände Papadopoulos att han gjort sig skyldig till brott i form av lögner för FBI. Nästan ett år senare, den 7 september 2018, fick Papadopoulos sitt straff: 14 dagar i fängelse. Den 26 november infann han sig på en anstalt för manschettbrottslingar i Oxford, Wisconsin. Han anlände i svart kostym med polotröja under. Fängelseerfarenheten är så färsk att Papadopoulos inte har listat ut hur han ska stöpa om vistelsen till en dråplig skröna, vilket han gjort med många andra passager i sitt märkliga liv.
Var det som du trodde därinne?
– Det var mest affärsfolk, som skrattade åt mig: ”Är du här en vecka?” Jag var ett litet skämt för dem.

På Twitter kallas Papadopoulos för landsförrädare, och liknande. Lägger han upp en bild från en restaurang får han höra: ”Hur smakade borsjtjen?”
Vad sade de andra internerna till dig?
– Alla visste vem jag var eftersom mitt ansikte är så känt. De verkade lite fascinerade. De hade suttit där i åratal.
Hade du en egen cell?
– Ja, det var som ett studentrum. Det var ett slags paus antar jag. Men det är skönt att vara ute igen. Skaffa familj. Det är vårt mål nu. Njuta av Hollywood, att kunna resa utanför USA; de tog ju mitt pass när jag greps men nu har jag fått tillbaka det igen. Vi ska åka till Italien och ha en ordentlig bröllopsceremoni. Jag har inte träffat Simonas föräldrar, eller bröder eller systrar. Jag vet ju inget om hennes tidigare liv.
Vad åt du?
– Man kunde beställa vad man ville ha. Det var inte som på film, inte som i ett vanligt fängelse.
Vad tänkte du på?
– Fängelsereformer, faktiskt. Hur kan man få saker och ting att bli lite mer effektiva. Jag fattar inte riktigt varför jag skulle sitta där, egentligen. Vad fyller våra straff för funktion? På vilket sätt skulle dessa dagar rentvå mig?
Lögnerna förenar Trumpmedarbetarna som fastnat i Robert Muellers nät. De har ljugit för att skydda Donald Trump och samtidigt vilselett kongressen, säkerhetspolisen och allmänheten. De har förorenat demokratin.
Drevs medarbetarna av partipolitiska motiv? Inte nödvändigtvis. Mellan Papadopoulos och Trumpadvokaten Michael Cohen, som i mars påbörjar ett treårigt fängelsestraff för ekonomiska bedrägerier och lögner inför kongressen, finns paralleller. Båda är invandrarsöner, Cohen har polskjudiska rötter och Papadopoulos föräldrar föddes i Grekland. De är uppvuxna i liberala storstäder, New York respektive Chicago, långt ifrån den provinsiella nationalism som Trump spekulerade i för att vinna Vita huset.
George Papadopoulos kallar sig själv liberal. Han vill bevara Nato, som han betraktar som en garant för fortsatt amerikanskt inflytande i Europa, säger han. Han vill inte bygga en mur mot Mexiko, ett av Trumps viktigaste vallöften. Fattade Papadopoulos vad han höll på med våren 2016? Vilka politiska krafter han lekte med?
Papadopoulos tidigare advokater pläderade för att han inte gjorde det. I september sade hans dåvarande advokat Tom Breen att Papadopoulos är en ”idiot”, en ”osofistikerad” person som begick ”korkade, korkade misstag”. Papadopoulos själv höll med och sade till domaren att han var ”djupt skamsen” över att ha obstruerat FBI-utredningen genom sina lögner om kontakterna med Mifsud. Domaren påverkades av argumentationen och kortade det påtänkta straffet från 30 dagar till 14.
Men snart bytte Papadopoulos försvarslinje. Han sparkade sina advokater. Han har insett, säger han, att han i själva verket utsattes för en komplott av FBI och deras partnerorganisationer i Europa. Professor Mifsud, som berättade om de stulna mejlen för honom, är ingen rysk spion, säger Papadopoulos. Mifsud skickades ut av FBI för att lägga krokben för Papadopoulos. Detta eftersom 29-åringen representerade Trumpkampanjen, som Obamaregeringen ville övervaka och kontrollera.
Detta är priset man får betala, säger George Papadopoulos, om man råkar vara ett diplomatiskt underbarn. Han och Simona kämpar dagligen på sociala medier för att upprätta Papadopoulos rykte. Han vill inte vara ”idiot” längre. Han vill vara smart.
– Jag är på förnamnsnivå med fyra regeringschefer, säger han. Vid 24 satt jag i enskilt möte med en utrikesminister. När man är så ung och möter så många högt uppsatta personer väcker man underrättelsetjänsternas nyfikenhet och de börjar granska en. Är man inte en förutsägbar person så måste man förvandlas till en förutsägbar

person. Det är vad min historia handlar om: jag var för ung och rörde mig för snabbt uppåt.
George Papadopoulos nya försvarslinje kan verka nipprig. Men den speglar konspirationsteorier som sprids dagligen av konservativa kommentatorer på Fox News, den största tv-kanalen i USA. En av dessa röster, Dan Bongino, författare till boken ”Spygate: The attempted sabotage of Donald J. Trump”, intervjuade häromveckan Papadopoulos på sin podd. De lade ihop pusselbitarna. Papadopoulos, och andra åtalade Trumpmedarbetare, är utsatta för ett övergrepp av en ”stat i staten”. Samma berättelse om ett underrättelseetablissemang som trakasserar Trumpmedarbetare kan komma att prägla det republikanska partiets retorik inför nästa presidentval. Det säger politikprofessorn Steven Schier.
– Det du hör Papadopoulos säga kommer också Republikanerna att säga. Donald Trump gör det redan. Det amerikanska folket har i dag väldigt skilda föreställningar om vad som händer i politiken och de håller fast vid dessa föreställningar på ett helt annat sätt än för 20, 30 år sedan. Därmed finns en grogrund för sådana här teorier.
Det krävs bevis på ”Nixonnivå” för att Republikanerna i kongressen verkligen ska vända Trump ryggen, säger Steven Schier. Han syftar på Watergateaffären i början av 1970-talet. Ljudupptagningar inifrån Ovala rummet bevisade då att president Richard Nixon betalat för att tysta vittnen som kände till inbrottet på Demokraternas partihögkvarter i Watergatebyggnaden i Washington DC. Då tvingades Nixon bort. Sådana bevis har inte materialiserats inifrån Trumpregeringen, än.
George Papadopoulos säger att Donald Trump kommer att klara sig igenom Rysslandsutredningen.
– Låt Robert Mueller avsluta sitt jobb, säger han. Presidenten borde sluta säga att utredningen bör stoppas. Ju mer presidenten anstränger sig, desto mer kommer den att skada honom.
George Papadopoulos ursäktar sig och lämnar bordet. Han och Simona har inlett ett gräl på sms.
– Ibland är det till och med svårare att få ihop sitt privata än sitt professionella liv.
Han försvinner ut i natten, mot hotellet där Julia Roberts en gång väntade på Richard Gere.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

" Martin Gelin: Robert Muellers utredning närmar sig presidenten

DN LÖRDAG 5 JANUARI 2019

Inom kort kan Robert Muellers utredning bli offentlig, efter tusentals intervjuer. Totalt 33 personer och tre företag har redan dömts eller åtalats. Fem av dem är nära medarbetare till Donald Trump. Men det återstår att se om presidenten själv kommer att ställas inför rätta.

Donald Trump och hans anhängare påstår fortfarande att Robert Muellers utredning är en ”häxjakt” som har fått pågå alldeles för länge. I själva verket har det aldrig tidigare i amerikansk historia varit så många nära medarbetare till en president som har dömts eller skickats i fängelse under en så kort period: på ett och ett halvt år har 33 personer och tre företag dömts eller åtalats. Brotten rör allt från skattefiffel och bedrägeri till falska vittnesmål för FBI. Många av dem som har dömts eller erkänt brott, som Trumps personliga advokat Michael Cohen, säkerhetspolitiska rådgivaren Michael Flynn, tidigare kampanjstrategerna Paul Manafort, George Papadopoulos och Rick Gates, var nära medarbetare. I Manaforts fall är det första gången sedan Watergateskandalen på 1970-talet som en sittande presidents tidigare kampanjchef döms till fängelsestraff.
Snart riskerar utredningen omfatta personer som står ännu närmare Trump, som hans svärson och rådgivare Jared Kushner eller strategen Roger Stone, en av Trumps mest långvariga vänner och medarbetare. Enligt källor till NBC kan Muellers utredning offentliggöras redan i februari. Då får vi förmodligen veta om presidenten själv kan drabbas.
Om det är svårt att hålla reda på alla trådar och anklagelser i utredningen beror det på att det rör sig om så många olika misstänkta brott och skandaler. Initialt fokuserade utredningen på Trumpkampanjens eventuella samröre med Ryssland under presidentvalet 2016. Där har flera nära medarbetare redan dömts för att ha ljugit för FBI. Många nyckelpersoner i utredningen har också valt att samarbeta med Mueller i utbyte mot lindrigare straff, vilket kan tyda på att de sitter på känslig information om Trump. Under utredningens gång har även andra brott avslöjats. De har rört kampanjfinansiering och utbetalningar till två kvinnor för att hålla tyst om relationer med Trump.
Den röda tråden är att alla misstänkta brott ska ha ägt rum under Trumps valkampanj. Det förklarar varför frågan är så känslig för Trump. Det gäller inte bara hans framtid som en fri medborgare och president, utan rör även legitimiteten i hans valseger 2016.
Trumps mest lojala anhängare försöker fortfarande avfärda utredningen som nonsens. Rudolph Giuliani, Trumps juridiska rådgivare, sade nyligen att det är ”dags för Mueller att lägga korten på bordet eller hålla käften”. Men vinterns avslöjanden om att Trump förhandlat om en fastighetsaffär i Moskva under valkampanjen, samtidigt som han och hans medarbetare avfärdade alla påståenden om detta, har fått även de mest konservativa rösterna i USA att bli oroade. John Podhoretz, redaktör för den anrika högertidskriften Commentary, erkänner i en krönika att han ändrat sig när det gäller Muellers utredning. Efter att ha varit en skeptiker i två år konstaterar han nu att utredningen visat att Trump har haft tydliga affärsintressen i Ryssland och att hans medarbetare tycks ha koordinerat sina kampanjbudskap med ryska aktörer. I konservativa National Review skriver David French att Muellers utredning redan har bevisat att Trumps beteende varit ”oacceptabelt” och beskyller honom för att ha ökat Vladimir Putins popularitet bland republikaner.

För Trumps personliga nätverk har Muellers utredning redan varit en katastrof. Paul Manafort, Michael Cohen och Roger Stone såg först Trumps valseger som en potentiell guldgruva. Nu är två av dem redan dömda till fängelsestraff, medan Stone har snärjt in sig i en spindelväv av anklagelser och nyligen uppgivet sade att hans karriär som politisk strateg kan vara över.
I takt med att utredningen närmar sig presidenten själv ökar risken för att Trump försöker lägga ner den. Mueller ska hittills ha riktat frågor till Trump personligen om bland annat mötet med ryska kontakter på Trump Tower sommaren 2016, kommunikationen mellan Wikileaks och Roger Stone och Michael Cohens kontakter med ryssar. Även om det inte går att bevisa att Trump har gjort något olagligt i dessa fall är det möjligt att Trump i de svar han skrivit till Mueller kan ha brutit mot lagen genom att ljuga under ed. Då justitiedepartementets interna riktlinjer rekommenderar att undvika åtal för en sittande president betyder det inte automatiskt att Trump skulle ställas inför riksrätt, utan i stället kan en explosiv politisk konflikt ta vid i kongressen.
Nyligen avskedade Trump justitieministern Jeff Sessions, för att ersätta honom med Matthew Whitaker, som själv uttryckt sig mycket kritiskt till Muellers utredning, ofta med Trumps egna ordval om att det skulle röra sig om en ”häxjakt”. Som tillförordnad justitieminister har Whitaker nu makten att förhindra att Muellers utredning offentliggörs.
Skulle Trump försöka stoppa Muellers utredning ökar samtidigt risken att han ställs inför riksrätt. Parallellt pågår en rad andra utredningar som Trump inte kan förhindra.
Adam Schiff, demokrat som blir ordförande för representanthusets underrättelsekommitté i veckan, har tidigare sagt i en intervju med DN att utredningar av Trumps eventuella korruption, skattebrott och privata ekonomi kommer att ha hög prioritet under våren. Även delstaten New York har påbörjat undersökningar av Trumps företag, som är baserade här.
Efter 85 veckor med Muellers utredning väntar därmed ännu en lång period av nya utredningar.

Martin Gelin "

" Så avslöjades stjärnreportern som bedragare

DN LÖRDAG 5 JANUARI 2019

Den flerfaldigt prisbelönade journalisten Claas Relotius hyllades för sina faktaspäckade och gripande reportage. Problemet var bara att han hittade på sina historier och karaktärer. Här är historien om hur den tyske stjärnreportern lurade alla.

Det är början av december 2018 och det 33-årige stjärnskottet Claas Relotius befinner sig på höjdpunkten av sin karriär. Iklädd jeans och mörk kavaj kliver han upp på en scen i Berlin för att ännu en gång ta emot pris för årets bästa reportage, den här gången för historien om en syrisk pojke som tror att inbördeskriget är hans fel. Det är en gripande berättelse som inte lämnat någon läsare oberörd.
Av oöverträffad lätthet, djup och relevans, och som aldrig utelämnar vilka källor det bygger på, enligt juryn för Deutscher Reporterpreis, Tysklands motsvarighet till Stora journalistpriset.
Bilderna från galakvällen visar Claas Relotius som strålar av lycka när han håller upp prisplaketten i form av en gyllene penna.
Det här är hans stund.
De senaste åren har utmärkelserna haglat över den unge reportern från veckotidningen Der Spiegel, sedd som en av den tyska kvalitetsjournalistikens verkliga flaggskepp. Fyra gånger har han mottagit reporterpriset, han har tilldelats det prestigefulla European Press Prize och blivit utsedd till årets journalist av den amerikanska mediejätten CNN. Bland annat.
Problemet är bara att hans reportage är för bra för att vara sanna. Två veckor efter prisutdelningen faller korthuset samman.
Det här är berättelsen om hur en av de värsta skandalerna inom den tyska journalistiken rullas upp och stjärnreporterns makalösa karriär tar slut över en natt. ”Fallet Relotius” ska få flera högt uppsatta redaktörer på fall, sätta igång en debatt om journalistikens trovärdighet och orsaka en diplomatisk strid med en av Donald Trumps närmaste män.
Men nu är det början av december och 33-åringen är fortfarande firad som en av landets skickligaste reportrar och en förebild bland yngre kollegor.
Redan som 25-åring publiceras Relotius texter i några av Tysklands mest ansedda tidningar. Han skriver för FAZ, Die Zeit, Süddeutsche Zeitung och framför allt för veckotidningen Der Spiegel som är ett av de mest lästa nyhetsmagasinen i Europa. Efter fem års frilansande får han 2017 en hett eftertraktad anställning på tidningens huvudkontor, ett skinande glaspalats med utsikt mot hamninloppet i Hamburg, och når en position som många av hans kollegor bara kan drömma om.
Han är omhuldad av cheferna och omtyckt av arbetskamraterna; sedd som ”den trevligaste kollegan på planeten”, enligt frilansjournalisten Juan Moreno som senare ska spela en avgörande roll i den här historien.
”Man unnar inga andra kollegor reporterpriser, men när det gällde Claas så tänkte jag att han förtjänar det”, säger en annan kollega.
Relotius artiklar är långa som romaner, han porträtterar människoöden som inte lämnar någon oberörd, intervjuar prominenser och får ägna veckor, ibland månader, åt sina prisvinnande reportage.
Redaktionens motto som hänger i entrén till tidningshuset lyder ”Säg som det är” (*sagen, was ist*). Det tar Tysklands mest firade reporter med en klackspark.
Det har hunnit bli vårvinter 2017 när stjärnreportern begår ett ödesdigert misstag. Han har rest till den nordamerikanska hålan Fergus Falls i Minnesota för att skriva ett reportage om väljarna som röstat på

president Donald Trump. Idén kommer från hemmaredaktionen som vill ha ett matigt tidsdokument om Trumps första månader vid makten och som ska hjälpa läsarna att bättre förstå hans anhängare.
I fem veckor bor den utsända reportern i utkanten av orten för att lära känna lokalbefolkningen och samla material till sitt reportage. Men det går trögt. Han hittar ingen story och inga karaktärer att spinna artikeln kring. Det händer alla journalister någon gång att planen spricker och man får ge upp.
Det gör inte Claas Relotius.
– Jag tror att en normal person hade sagt: 'hör på chefen, det här funkar inte, jag har kört fast, vi kan inte göra historien', säger han själv senare.
Men i stället för att säga som det är förfalskar han en historia som är fullmatad av påhittade detaljer och karaktärer.
Resultatet blir ett stort uppslaget reportage med rubriken "I en liten stad" (*In einer kleinen Stadt*) om en ort som befinner sig i moraliskt och fysiskt förfall. Det är ett dystert porträtt av en inskränkt amerikansk avkrok vars trångsynta invånare hyser rasistiska åsikter och röstar på Donald Trump.
I reportaget, som tidningen nu har raderat från sin hemsida efter önskemål från stadens invånare, strösslar skribenten med uppdiktade detaljer, karaktärer och citat. En nyckelscen utspelar sig i en mörk skog som inte existerar. Där finns även en påhittad skylt som välkomnar besökare till staden med texten "Mexikaner håll er borta". Han intervjuar en beväpnad borgmästare som vid 27-års ålder fortfarande är oskuld, och kolarbetaren "Neil" som i vredesmod övergett sitt gamla parti Demokraterna. Inte mycket av detta stämmer.
Vad Claas Relotius inte räknar med är att en av invånarna i Fergus Falls, Michele Anderson, blir nyfiken på vad den tillreste tysken skrivit om hemorten. Eftersom Anderson inte kan tyska använder hon Googles översättningsprogram för att läsa reportaget. Först tror hon att programmet fått rena snurren. Sedan förstår hon att det inte är översättningen som spökar, utan reporterns fantasier.
Upprört skriver hon ett Twittermeddelande till Der Spiegels konto och undrar varför deras reporter tillbringat så lång tid i Fergus Falls när han bara hittat på en massa kränkande tokigheter som inte stämmer. Svaret uteblir.
Michele Anderson börjar tillsammans med en vän göra det som faktagranskarna på der Spiegels huvudkontor i Hamburg undanlåtit. De går igenom hans text noggrant.
– På 7 300 ord har han endast återgett stadens invånartal och den årliga genomsnittstemperaturen korrekt, säger hon senare till Der Spiegel.
Men det ska dröja ytterligare ett och ett halvt år innan bluffen avslöjas.
Hösten 2018 reser Claas Relotius på nytt över Atlanten för att skriva ett reportage från gränsen mellan USA och Mexiko. Han nosar upp ett amerikanskt medborgargarde som utrustade med automatgevär och värmekameror jagar migranter som illegalt försöker ta sig över gränsen. Fram träder ett skrupellöst och skrytsamt gäng som tagit lagen i egna händer.
Men den här gången är Relotius inte ensam om storyn. Från andra sidan gränsen rapporterar frilansjournalisten Juan Moreno från migranternas läger, också på uppdrag av Der Spiegel. Tillsammans ska de två reportrarna belysa händelserna vid gränsen från två håll, det är så chefernas beställning lyder.
Den 46-årige Moreno värjer sig för att samarbeta med den hyllande och omtyckta reportern. Han har en dålig magkänsla.
När utkastet är skrivet tycker Moreno att den rafflande historien om det hårdkokta medborgargardet innehåller för många konstigheter och undrar hur Relotius på så kort tid fått tag i beväpnade amerikaner att intervjua, berättar han senare i en intervju.

Han konfronterar cheferna och tidningens faktagranskare med sina misstankar utan att bli trodd. De utgår ifrån att han inte unnar ”den 33-årige superstjärnan framgången”, berättar han i en intervju.
Trots Morenos protester publiceras texten med de bägges byline i november 2018. Det stort uppslagna reportaget ska bli Relotius sista. Morenos oro gnager och han bestämmer sig för att själv resa till Arizona för att följa i kollegans fotspår. Han letar upp personerna som figurerar i reportaget och finner ett nedslående resultat. De har varken träffat eller talat med reporten som citerat dem.
Några dagar före julafton avslöjas skandalen. Pressad av skärrade och grundlurade chefer tvingas 33-åringen medge att han inte bara fejkat reportaget från gränsen. Utan att han i många år och på ett systematiskt vis diktat ihop sina historier. Av det 60-talet artiklar som bär Relotius signatur och som publicerats i Der Spiegel har minst 14 delvis eller helt fabricerats. Dit hör bland andra reportaget från Fergus Falls liksom det prisbelönade reportaget om den syriske pojken som tror att inbördeskriget är hans fel.
”Det mesta är uttänkt, påhittat, förljuget. Citat, platser, händelser, påstådda människor av kött och blod. Fejk” skriver en av tidningens chef-redaktörer Ullrich Fichtner i en kommentar.
Hur har detta kunnat fortgå? Der Spiegel är ingen nedbantad lokalredaktion utan en av de mest resursstarka tidningarna i Europa. De har en hel avdelning med faktagranskare där ett sextiotal anställda jobbar heltid för att granska sakpåståenden som hamnar i tidningen.
”Fallet Relotius markerar ett lågvattenmärke i tidningens 70-åriga historia”, konstaterar tidningens ledning i ett uttalande. För att rädda vad som räddas kan av tidningens trovärdighet har Claas Relotius fått sparken, två redaktörer har stängts av och en utredning har tillsatts. Tidningen har även skickat en reporter till Fergus Falls för att be invånarna om ursäkt och skriva ett nytt reportage som stämmer bättre överens med sanningen.
Skandalen kommer olägligt i en tid då de stora medierna misstänkliggörs och slagordet ”lögnarpressen” skanderas på demonstrationer som organiseras av ytterkantshögern runt om i Tyskland. Företrädare för det högerradikala partiet Alternativ för Tyskland (AFD), som blev tredje störst i valet till förbundsdagen, var också snabba med att peka ut Der Spiegel som spridare av fejkade nyheter.
”Der Spiegel, det självutnämnda ledande mediet, som älskar att baktala AFD, Trump och co, har i åratal levererat fake news”, skrev förbundsdagsledamoten Götz Frömming triumfatoriskt.
En annan tongivande kritiker är USA:s Berlinambassadör Richard Grenell. Han är ansedd som en av Donald Trumps närmaste män och anklagar i ett brev Der Spiegel för att drivas av anti-amerikanism.
Trodde Claas Relotius själv på sina fantasier?
Nej, ska han ha sagt enligt Der Spiegel.
– Det handlade inte om nästa stora grej. Utan om rädslan för att misslyckas.
Han säger att han skäms och ångrar sig, att han är sjuk och behöver hjälp.

Lina Lund
lina.lund@dn.se"

"Fakta. Här är några av reportagen som är fejk

Det sista vittnet (”Die letzte Zeugin”)
Om en påstådd amerikansk kvinna som ställer upp som vittne under avrättningar. I reportaget ger Claas Relotius sken av att han följt kvinnan under en längre tid, vilket inte är fallet.

Lejonpojkarna (”Löwenjungen”)
Om två irakiska barn som påstås ha kidnappats av terrororganisationen IS.

Nummer 440 (”Nummer 440”)
Om en påstådd fånge som i 14 års tid ska suttit oskyldigt fängslad i Guantanamo och där utsatts för bland annat tortyr.

I en liten stad (In einer kleinen Stadt”)
Om den amerikanska småstaden Fergus Falls vars invånare utmålas som inskränkta rasister. Flera av karaktärerna, platserna och citaten är påhittade.

Pojken som startade Syrienkriget (”Der Junge, mit dem der Syrienkrieg begann”)
Om en syrisk pojke som målat en Assad-kritisk graffiti och tror att han gett upphov till inbördeskriget.

Jaegers gräns (”Jaegers Grenze”)
Om ett amerikanskt medborgargarde som utrustade med maskingevär och värmekameror patrullerar gränsen mot Mexiko. Men Relotius har aldrig träffat de beväpnade gardisterna han citerar och påstår sig porträttera.

Kungabarnen (”Königskinder”)
Om ett påstått syskonpar från Syrien som lever på gatan i Turkiet. Stora delar av historien var påhittad. Relotius anklagas även för att ha startat en pengainsamling till “syskonen”. I privat e-postkommunikation uppmanade han sina läsare att sätta in pengar på ett privat konto. Pengarna skulle gå till att adoptera barnen, vilket inte skett. Via sin advokat har Relotius bestridit att han haft för avsikt att använda pengarna för eget bruk.

Claas Relotius. En av Tysklands mest aktade reportrar
Claas Reloitus, född i Hamburg 1985, var fram till det omfattande fuskavslöjandet en av Tysklands mest aktade reportrar och mångfaldigt prisbelönad. Han har nu lämnat tillbaka flera av priserna.
Relotius har jobbat för veckotidningen Der Spiegel sedan sju år och varit fast anställd där sedan 1,5 år. Hans texter har även publicerats i en rad andra tyskspråkiga medier, däribland Cicero, Neuen Zürcher Zeitung, Financial Times Deutschland, Die Welt och Frankfurter Allgemeine Zeitung.
Utredningar pågår på flera håll för att undersöka äktheten i hans reportage.

Läs mer: Skandalen skadar medierna

Läs Kulturens artikel på dn.se eller i söndagens e-DN om hur bluffande journalister skadar trovädigheten för etablerade medier. "

" Demokraternas budgetförslag kommer inte förbi muren

DN LÖRDAG 5 JANUARI 2019

De federala myndigheterna i USA kan förbli stängda i månader eller till och med år, säger Donald Trump. Uttalandet kommer efter att Demokraterna ägnat sin första dag i representanthuset åt att rösta igenom två budgetförslag där de inte ger några nya medel till den gränsmur som Trump kräver.

På torsdagen röstades Nancy Pelosi in som Demokraternas talman i representanthuset. Hon använde partiets nya majoritet i kongressens ena kammare till att omedelbart rösta igenom två nya budgetförslag, med klar majoritet.
Där blev partiets prioriteringar för året tydliga. Främst handlar det om att stärka demokratins hörnpelare i USA, med reformer av röstsystem, strängare etiska riktlinjer för kongressen och Vita huset, samt förändring av finansieringen av valkampanjer. Budgetförslagen skulle innebära att de federala myndigheterna kan öppna igen, efter att ha varit stängda i två veckor.
Men Demokraternas förslag vägrade samtidigt ge några nya resurser till den gränsmur mot Mexiko som Donald Trump vill bygga. Det kunde Trump som väntat inte tolerera. I stället gick han på fredagen ut med kommentarer där han sade att de federala myndigheterna får fortsätta vara stängda i flera månader, eller flera år, om han inte får igenom en budget för gränsmuren.
Under Trumps valkampanj 2016 lovade han att som president övertyga Mexikos regering skulle betala för en gränsmur. Det har han inte lyckats med, så i stället försöker han nu få kongressen att godkänna fem miljarder dollar för muren.
Pelosi och Demokraterna i kongressen gjorde det omedelbart tydligt att de inte tänker vika sig i frågan. Under första dagen som talman sade Pelosi att Trump, i bästa fall, kommer att få nöja sig med en enda dollar för muren. Vid en presskonferens efteråt sade hon:
– Gränsmuren kommer inte att hända. Är det någon som kan tvivla på det?
Donald Trump är märkbart irriterad av Demokraternas utspel i kongressen. I fredagens kommentarer förklarade han även att han är redo att utnämna en nationell kris och bygga börja bygga gränsmuren utan stöd från kongressen. “Det har jag tillåtelse att göra”, menade Trump.
Något sådant mandat har presidenten i själva verket inte.
Demokrater och liberala kritiker varnar nu för att Trumps auktoritära riktning i invandringspolitiken kan eskalera, i konflikten med Demokraterna. Rashida Tlaib, nytillträdd kongressledamot från Michigan, sade i sin tur att det här är rätt tidpunkt att inleda en process för att ställa Donald Trump inför riksrätt.
Pelosi var i veckan tydlig med att ett av målen med Demokraternas nya majoritet i representanthuset är just att stoppa Trumps kontroversiella invandringspolitik.
I ett tal till kongressen förklarade Pelosi att invandring alltid varit en styrka för USA och valde att citera Ronald Reagan, Republikanernas mest populära president.
– Han sade att om vi någonsin stänger dörren för nya amerikaner så kommer vårt ledarskap i världen snart att gå förlorat.
När Pelosi inte hörde särskilt många applåder från den halvan av rummet där Republikanernas ledamöter sitter vände hon sig ditåt och sade förvånat:
– Vad är det här, applåderar ni inte ett citat från Reagan?

Det var en medveten påminnelse om hur drastiskt Republikanerna har rört sig bort från den vision om öppenhet och framtidsoptimism som Reagan spred som president, där han bland annat genomförde en invandringsreform som gav en väg till medborgarskap för tre miljoner papperslösa i USA. Pelosi gjorde det tydligt att hon inte tänker anpassa sin agenda efter Trumps restriktiva invandringspolitik.
Pelosi är den enda kvinnan som haft positionen som talman i USA:s historia och det här blir andra gången hon har ämbetet, efter perioden 2007–2011. Det kommer att bli svårt för Pelosi att få igenom lagar så länge Republikanerna har makten över senaten och Vita huset. Men på torsdagen blev hon åter Washingtons mäktigaste kvinna.
Redan under den första dagen i kongressen visade hon att Demokraterna står för en radikalt annorlunda framtidsvision för USA än den som Trump representerar.

Martin Gelin "

" Borgmästaren har dragit i gång en liten jordbävning

DN LÖRDAG 5 JANUARI 2019

Rom. Italiens nya säkerhetspaket som även kallas Salvinilagen, efter landets tongivande inrikesminister Matteo Salvini, visar att långt ifrån alla landets borgmästare delar ministerns främlingsfientliga politik. Även inom regeringspartiet Femstjärnorna finns borgmästare som underkänner lagen.

Salvinilagen skärper villkoren för Italiens många migranter. Den största förändringen är att det inte längre räcker med ett uppehållstillstånd för att kunna ta del av en stor del av samhällets service. Tiotusentals migranter riskerar att hamna på gatan när de måste lämna de kommunala boenden de haft.
Den nya lagen säger att endast de som har beviljats asyl har rätt till detta. Sjukvård garanteras, men det blir svårare att skriva in barn i skolan som inte är mantalsskrivna.
Säkerhetspaketet är en lag som klubbades igenom av parlamentet i november. Lagen har godkänts av Italiens president Sergio Mattarella. En del populister försöker nu lägga skulden på Mattarella. Men Italiens författning är glasklar. Presidenten kan endast neka att skriva under om en lag uppenbart strider mot författningen. Det är inte fallet.
– Lagen är omänsklig och jag kan omöjligt acceptera den, lyder motiveringen av Palermos borgmästare Leoluca Orlando, vars olydnad växt till ett uppror som spridit sig från Sicilien till stora delar av Italien.
Såväl Orlando som Salvini spelar högt politiskt. Orlando som tidigare varit advokat har en glasklar plan. Den är att bli att ställd inför en

domare. Skulle han bli dömd kommer han att överklaga till författningsdomstolen som kan ogiltigförklara regeringens lag.
Salvini gör det som han alltid gör. Han spyr okvädesord omkring sig: ”Förrädare och de illegalas vänner”, kallar han de borgmästare som inte lyder och menar att de borde avgå.
Bland de städer och borgmästare som hörsammat Orlandos appell finns Neapel, Reggio Calabria och Florens. Hamnstaden Livorno i Toscana styrs av regeringspartiet Femstjärnorna. Borgmästaren Filippo Nogarin lyder men konstaterar ”att detta är en mycket dålig lag”.
I Palermo har Leoluca Orlando, 71, gett flyktingmottagande absolut prioritet. Och han har lyckats väl med integration. Det är en smärre politisk jordbävning som Palermos borgmästare dragit i gång. Var den slutar är ännu ovisst.

Peter Loewe
loewepeter@gmail.com "

" Motstånd mot Orbán enar höger och vänster

DN LÖRDAG 5 JANUARI 2019

Nu enar sig den ungerska oppositionen – från extremhöger till socialister – i mot- ståndet mot premiärminister Viktor Orbán. Över 30 000 har anmält sig till en protestmarsch i Budapest på - lördagen.

– Det är bara i diktaturer som beväpnade vakter skickas ut mot oppositionens representanter, sa ledamoten Péter Jakab i torsdags efter en extrasittning i parlamentet som bojkottades av regeringspartiet Fidesz.
Jakab tillhör Jobbik, ett högerextremt parti som tidigare utmärkt sig för antisemitism och främlingshat, men som på sistone har ansträngt sig för att rensa ut de värsta övertrampen och rört sig mot mitten i ungersk politik.
I en manifestation som för inte länge sedan hade varit otänkbar stod han på trappstegen utanför parlamentet tillsammans med representanter för andra oppositionspartier – liberaler, socialister och gröna – och läste upp en gemensam deklaration.
För en utomstående kan det verka obegripligt att liberaler och vänsterpartier över huvud taget är beredda att samarbeta med ett aldrig så reformerat extremhögerparti.
Men det som driver vitt skilda partier i varandras armar är motviljan mot den allt mer maktfullkomlige Orbán, och mer specifikt en ny arbetsrättslagstiftning som går under öknamnet ”slaverilagen”. Lagen, som kommit till på beställning av multinationella företag, ger arbets- givare rätt att begära 400 timmars övertid per år av sina anställda

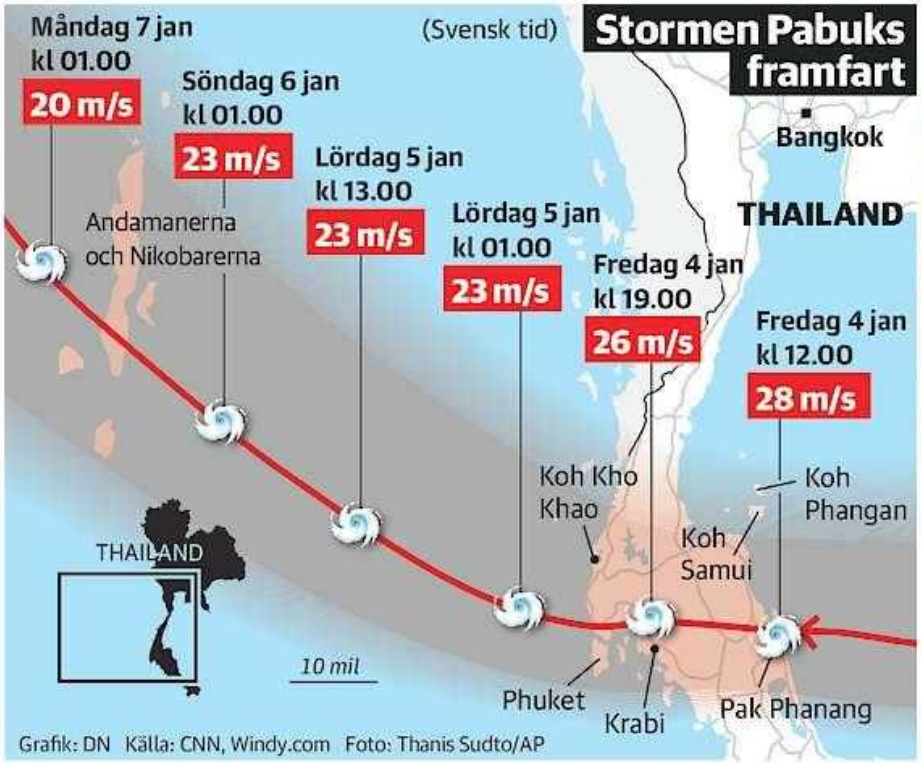

Pak Phanang, fredag 4 januari.

jämfört med tidigare gränsen 250 timmar – utan att förhandla med fackföreningar. Övertidsersättningen kan företagen vänta i tre år med att betala ut.

När lagen klubbades av Fidesz i mitten av december utbröt relativt omfattande protester utanför parlamentet och statstelevisionens högkvarter. Polisen svarade med pepparsprej. Nu hoppas oppositionen på än större uppslutning i en planerad manifestation på lördagen.

På fredagseftermiddagen hade runt 31 500 personer anmält sitt intresse att delta i marschen på en särskild Facebooksida. 8 600 sa att de definitivt kommer.

Inför valet i april 2018 diskuterade oppositionen ett samarbete för att bryta Fidesz grepp om politiken. Men tanken på att ställa upp gemensamma kandidater mot regeringspartiets föll på alltför stora politiska meningsskiljaktigheter.

Ingmar Nevéus "

" Tropiska stormen Pabuk nådde Thailands södra kust

DN LÖRDAG 5 JANUARI 2019

Den tropiska stormen Pabuk nådde på fredagen södra Thailands kust – med nedblåsta träd och avblåsta hustak som följd. Minst en person har omkommit. På turistön Koh Phangan finns Helena Brunkman med vänner och familj där stormen hade börjat märkas av. – Det blåser hård vind och ösregnar, säger hon.

Förödelsen blev stor i distriktet Pak Phanang där stormen Pabuk nådde land på fredagen. Häftiga skyfall och kraftiga vindar orsakade nedfallna elledningar med strömavbrott som följd, kraftigt regn ledde till översvämningar och hus raserades.
Ett dödsfall har hittills rapporterats och ytterligare en person saknas sedan en fiskebåt kapsejsade utanför Pattanis kust.
Pabuk är den första tropiska stormen som drabbat området när det inte är monsunperiod på omkring 30 år. Vindhastigheter på över 20 meter per sekund och vågor på upp till fem meters höjd har uppmätts till havs. Många turister har lämnat de populära turistöarna Koh Phangan, Koh Tao och Koh Samui efter myndigheternas varning, men några svenskar finns fortfarande kvar.
Helena Brunkman från Göteborg semestrar på Koh Phangan tillsammans med åtta andra personer. De är två barnfamiljer där det minsta barnet är tre år och det äldsta 16.
Helena Brunkman berättar att ön har tömts på turister de senaste dagarna inför stormens ankomst innan färjetrafiken ställdes in. Men de och ett tiotal andra turister bestämde sig för att stanna kvar.
– Vi är här på två veckors semester och har en vecka kvar. Det är svårt att fatta beslut om när man ska fly och när man ska stanna. Som nordbo är man van vid ruskväder så man får vara både lite klok och lite modig, säger hon.
När vi pratas vid på mobiltelefonen är det tidig fredagseftermiddag på Koh Phangan, och några timmar kvar innan stormen ska slå till.
– Det blåser så hårt att kokosnötterna ramlar ner i huvudet på en om man inte passar sig, säger Helena Brunkman.
Husen de bor på ligger vid stranden och är byggda på pålar. Blir det för besvärligt kan de söka skydd på hotellet.
– Men om det fortsätter så här i två dygn kommer det vara ett annat läge. Vi kan inte ta oss någon annanstans i det här vädret, säger hon.
Efter att stormen dragit in över Nakhon Si Thammarat på fredag-eftermiddagen åkte myndigheterna på de översvämmade gatorna och ropade i högtalare att folk skulle lämna området:
”Om någon är kvar var snäll och ropa så kommer vi och hjälper er ut. Ni kan inte stanna kvar, det är för farligt”, löd budskapet skriver Bangkok Post.
Vindarna har dock avtagit sedan stormen drog in över land och Pabuk väntas bli nedgraderad, enligt thailändska myndigheter.
Stormens öga väntas passera över regionen Nakhon Si Thammarat och vidare över den smala landsdelen mellan Thailandsviken och Andamansjön, där turistorten Phuket ligger, där den kommer att slå till på lördagen.
I Phuket har myndigheterna förberett med husrum för invånare som evakuerats och för turisterna i området.
Svenska utrikesdepartementet uppmanar svenskar i området att hålla sig informerade om den aktuella vädersituationen.

Katarina Lagerwall
katarina.lagerwall@dn.se "

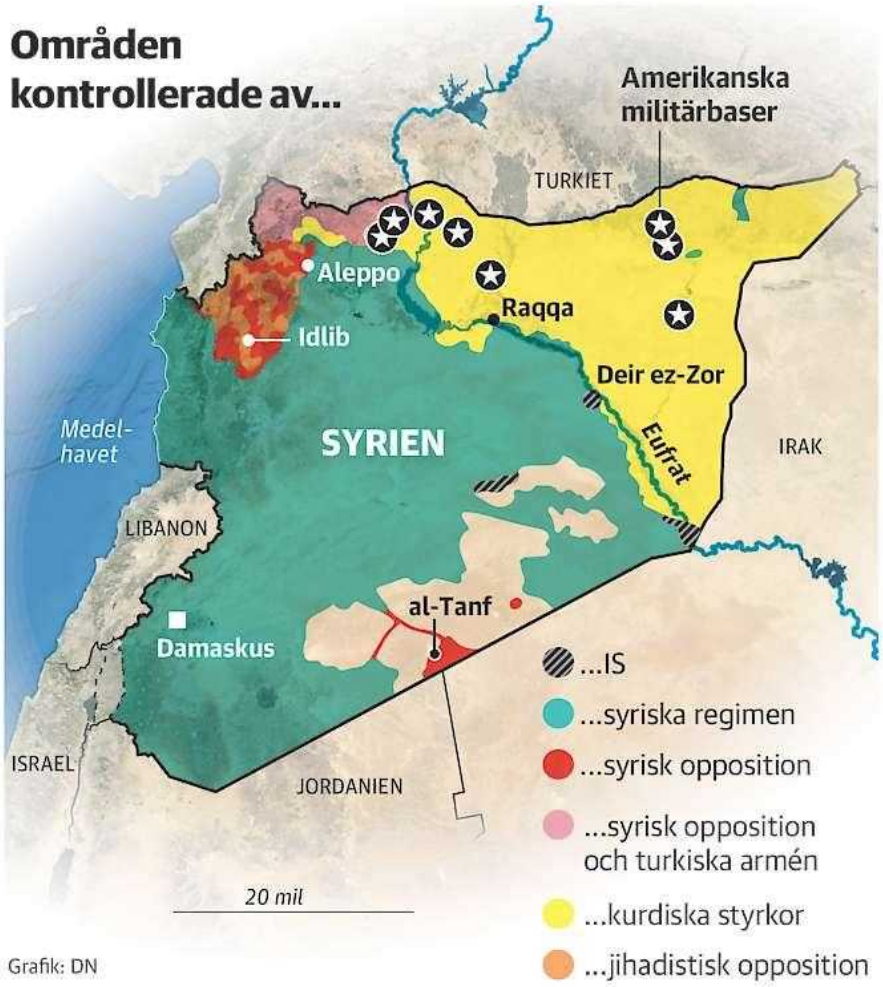

" USA trappar upp bombattackerna – trots Trumps besked om reträtt

DN LÖRDAG 5 JANUARI 2019

De senaste dagarna har amerikanskt stridsflyg intensifierat sina attacker mot de fästen som terrorgrupperingen IS fortfarande håller i Syrien. President Donald Trumps besked om att USA ska dra sig tillbaka från Syrien håller på att luckras upp.

Arabiska nyhetskanalen al-Jazira rapporterade på fredagen om upptrappade bombanfall mot de samhällen längs floden Eufrat som fortfarande kontrolleras av IS. Tidigare i veckan ”jämnades byn al-Kashmah med marken”, enligt vad ett ögonvittne berättar för tv-kanalen.
För mindre än tre veckor sedan, den 19 december, tillkännagav den amerikanske presidenten Donald Trump att IS var besegrat och att USA skulle avsluta sitt militära engagemang i Syrien inom 30 dagar. USA har cirka 2 000 specialsoldater på marken i Syrien. De ingår i den så kallade Operation Roundup som lanserades i början av maj förra året. Syftet är att eliminera de kvarvarande motståndsfickor som terrorrörelsen IS håller i Syrien. Till sin hjälp har de amerikanska markstyrkorna flygstridskrafter. De har också samarbetat med den av kurder dominerade milisen Syriska försvarsstyrkorna (SDF).
Washingtons motiv att ha militär i Syrien är att IS utgör ett inrikespolitiskt hot mot USA. President Trumps uttalande om tillbakadragande välkomnades av Syriens envåldshärskare Bashar al-Assad, som fördömt den amerikanska närvaron i landet.
Men på andra håll har Trumps utspel skapat oro och förvirring. Strax efter uttalandet gav USA:s försvarsminister Jim Mattis besked om sin

avgång. USA:s militära Syriensändebud Brett McGurk meddelade att han också hoppar av.
Syriens kurder har betraktat USA:s militär som en garant för att Turkiet skulle hålla sig borta från syrienkurdiska områden. Turkiets president har en längre tid hotat med att invadera de delar av Syrien som kontrolleras av SDF. Turkiet ser SDF som en del av de turkiska kurdernas terrorstämplade självständighetsparti PKK.
Efter Trumps besked om reträtt vände sig Syrienkurdernas militär till Bashar al-Assad för att få skydd mot den turkiska armén.
Många iakttagare har också konstaterat Trump helt enkelt har fel – IS är visserligen försvagade i Syrien, men långt ifrån besegrade. Inte minst är IS allerhögste ledare, Abu Bakr al-Bagdadi, alltjämt på fri fot, trots att USA sedan länge satt ett pris på 25 miljoner dollar på hans huvud.
Och Donald Trump har i veckan gradvis retirerat från sin ståndpunkt. Vid presskonferensen i onsdags som följde på årets första regeringsmöte i Vita huset sade han att trupptillbakadragandet från Syrien skulle ske ”över en tidsperiod”, utan att gå in på närmare detaljer. Trump lyckades även reta upp syrier på bägge sidor av konflikten genom att sammanfatta nationen Syrien i tre ord: ”sand och död.”

Erik Ohlsson "

"Amerikaner varnas för godtyckliga gripanden i Kina

DN LÖRDAG 5 JANUARI 2019

USA:s utrikesdepartement uppmanar amerikaner att iaktta ökad försiktighet under resor i Kina då de riskerar att arresteras godtyckligt av myndigheterna.

Påpekandet kommer sedan USA för drygt en månad sedan bad Kanada att gripa Meng Wanzhou, finanschefen för det kinesiska telekombolaget Huawei som också är dotter till företagets grundare. Hon misstänks för att ha brutit mot USA:s sanktioner mot Iran.
Sedan dess har en kanadensisk före detta diplomat och en affärsman frihetsberövats i Kina. Enligt ett uttalande av Kinas motsvarighet till riksåklagare har de utan tvivel brutit mot lagen.
Nu på fredagen kom uppgifter från Kanada om att 13 kanadensiska medborgare gripits i Kina på kort tid, varav åtta emellertid släppts. I ett annat fall hindrades i november tre amerikanska medborgare att lämna Kina. De tre är frun och två vuxna barn till en tidigare bankchef som är efterlyst som delaktig i en svindel på över motsvarande tio miljarder kronor. De var på resa i Kina när de förbjöds att lämna landet. Hustrun sitter, enligt New York Times, i kinesiskt häkte medan de två barnen tillåts resa i Kina, men inte lämna landet.
Dottern har i ett brev till John Bolton, USA:s nationella säkerhetsrådgivare, beskrivit sin och broderns situation som att de hålls som pant för att Kina vill komma åt deras far, som klippte banden med familjen 2012. Själva har de fått veta att de inte är föremål för utredning.

Individer som inte är misstänkta för någon brottslig handling har förbjudits att lämna landet för att förmå familjemedlemmar att samarbeta med kinesiska myndigheter, löd ett stycke i varning från USA:s utrikesdepartement redan för ett år sedan, skriver BBC. De som utsatts för utreseförbud får för det mesta reda på det först då de försöker lämna Kina och det finns inget sätt att avgöra när förbudet hävts, enligt USA:s utrikesdepartement.
Kina tillåter inte dubbla medborgarskap. Amerikaner med kinesiska rötter kan därför nekas konsulär amerikansk hjälp, varnar ett stycke i den nya amerikanska texten om reseråd för Kina.

Torbjörn Petersson "

”Julkalender” spred privata uppgifter

DN LÖRDAG 5 JANUARI 2019

Hundratals tyska politiker, kändisar och journalister har fått sina datorer hackade. Privata chattmeddelanden, semesterfotografier och kreditkortsuppgifter – har publicerats på nätet.

Nyheten om de massiva hackerangreppen mot politiker och andra kända personer skapar stor oro i Tyskland där arbetet med att kartlägga jätteläckan pågår för fullt.
– Regeringen ser väldigt allvarligt på det som har hänt, sade regeringens talesperson Martina Fietz under en hastigt sammankallad presskonferens på fredagen.
Bland den stulna informationen som publicerats via sociala medier finns telefonnummer och adresser till högt uppsatta politiker, kändisar och journalister, enligt ARD och Bild. Men även chattmeddelanden mellan familjemedlemmar, semesterfoton och kreditkortsuppgifter. Där finns även inscannade id-handlingar, brev och räkningar, liksom stora mängder politisk information som inte varit avsedd för allmänheten. Till de som uppges vara drabbade hör bland andra förbundskansler Angela Merkel och president Frank-Walter Steinmeier, skriver bland andra tidningen Bild och hänvisar till egna efterforskningar.
Uppgifterna har skickats runt via länkar på Twitter sedan en längre tid tillbaka. Läckorna ska ha organiserats som ett slags digital julkalender, med nya ”luckor” som öppnats varje dag. Varför det dröjt fram till nu innan allt avslöjats är oklart.
Det aktuella Twitterkontot har cirka 17 000 följare och tillhör en plattform registrerad i Hamburg, enligt ARD. Vem som ligger bakom och vad som är motivet är oklart.

Lina Lund
lina.lund@dn.se

" Huawei straffade anställda för nyårshälsning med Iphone

DN LÖRDAG 5 JANUARI 2019

En halvtimme före tolvslaget på nyårsafton sändes meddelandet ut på det kinesiska telekombolaget Huaweis twitterkonto: "Happy 2019". Problemet var informationen i nedre högra hörnet. Där stod att publiceringen skett med en Iphone. Nu har två anställda straffats med löneavdrag.

Trots att den kinesiska techjätten snabbt raderade sin publicering och ersatte det med en ny hann det spridas i vida kretsar på social medier enligt medier i Hongkong.
Händelsen inträffade kort efter att Huawei gjort offentligt att företaget levererat 200 miljoner smarta telefoner under 2018 och passerat Apples Iphone som världens näst största tillverkare efter Samsung.
Incidenten sker också då Kina och USA befinner sig i en handelskonflikt, där USA riktat en särskild udd mot Huawei. Dels har USA fått hjälp av Kanada att gripa bolagets finanschef Meng Wanzhou, som anklagas för att ha kringgått USA:s sanktioner mot Iran. Något som bolaget förnekar – i Kina talas det desto mer om att USA försöker stoppa kinesiska företags expansion i världen.
Dels har USA uppmanat andra länder att säga nej till bolaget att bygga ut 5G-näten.
Under de senaste veckorna har det som en reaktion förekommit kampanjer i Kina för att bojkotta Iphone. Genomslaget av dem är okänt, men häromdagen varnade Apple för att försäljningen i Kina saktat in, vilket följdes av ett kraftigt börsfall för bolaget i New York.
Den allmänt minskade tillväxttakten i Kina ligger sannolikt bakom. Konsumenter håller i pengarna, men de är uppenbarligen heller inte längre lika begeistrade av varumärket Iphone. Apple har sig självt att skylla som inte förmår överraska, men effekten av olika nationalistiska köpbojkotter – särskilt om handelskriget inte får någon snar lösning – ska inte underskattas.
Kina har då konflikter med olika länder genom åren dykt upp med framgång strypt importen av norsk lax. Uppmaningar i medier har skett till allmänt köpstopp av franska viner och ostar. Senast var det Sydkorea som straffades genom att sydkoreanska varuhus i Kina utsattes för bojkott och ställdes tomma på kunder. Det inträffade eftersom ledningen i Peking i ogillade ett försvarssystem som Sydkorea introducerat.
Efter twittrandet på nyårsafton har två anställda vid Huawei pekats ut som ansvariga för misstaget. Enligt uppgifter i kinesiska medier har de degraderats en nivå i bolagets hierarki och fått sin lön reducerad med motsvarande drygt 6 000 kronor.
Orsaken till att det skedde hör samman med att Kina blockerar tillgången till Twitter. När det digitala marknadsteamet på Huawei ville önska Gott nytt år kom de inte ut på sin dator via VPN-tunneln, verktyget som kan kringgå censuren, och använde då i stället en Iphone med ett simkort från Hongkong, förklarade bolaget i ett internt mejl.

Torbjörn Petersson "

" Carl Johan von Seth: Trumpfaktorn oroar mest

DN LÖRDAG 5 JANUARI 2019

Det nya börsåret har inletts nästan lika dystert som det förra slutade. Många små orosmoment i världen – och en jättelik osäkerhet i Vita huset – kommer att skapa spänningar under 2019.

Apples vd Tim Cook firade in 2019 med ett dån. Bolaget, som nyligen var världens högst värderade, varnade på onsdagen för oväntat trög försäljning i Kina. När börserna i New York öppnade dagen därpå rasade aktien med nästan 9 procent. Och på bara tre månader har Apple tappat nästan 40 procent av sitt värde.
Bolaget har en del unika problem. Men smällen speglar också de allmänna bekymmer som gnager i världens finansmarknader. Techbolagens aktier ledde racet under det första halvåret av 2018. Men det var en liten it-bubbla som sprack när samma företag också var först att vika nedåt under hösten. Osäkerheten finns kvar om jättarna klarar att leva upp till högt ställda vinstförväntningar.
Kina bidrar till oron. Apple pekar på landets inbromsande ekonomi – under hösten rapporterades den lägsta kinesiska tillväxten på 25 år – som huvudsaklig förklaring till de sämre försäljningssiffrorna. Handelskriget med USA strör dessutom salt i en sårig ekonomi, skriver Tim Cook i veckans dystra brev till aktieägarna.
Flera små orosmoment förstärker samtidigt den djupare oron. Höjda styrräntor har redan skakat finansmarknaderna. Tanken på ytterligare åtstramningar ger darrningar. Stigande lånekostnader för företagen höjer inte direkt humöret.
Det gör inte heller den stora ovissheten som dröjer kvar kring Storbritanniens utträde ur EU. Brexitkaos kan slå hårt mot Stockholmsbörsen, vars utveckling förra året var den sämsta sedan 2011.
Det som mest oroar institutionella investerare finns dock i Vita huset, visar en undersökning som den amerikanska investmentbanken RBC Capital Markets genomförde i december.
Donald Trump betraktades länge som ett brus. Med vissa positiva bieffekter: Företagen i USA hade i alla fall tur med skatte-sänkningarna. Den amerikanska högkonjunkturen lyfte också den globala ekonomin under 2018.
Men i takt med att uppsägningsbreven strömmar in i Ovala rummet och presidenten blir allt stingsligare ses han av fler investerare som ett hot mot stabiliteten i världsekonomin.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se "

" 5 saker konsten vet om demokratin

" LÖRDAG 5 JANUARI 2019

Konsten har en förmåga att med det estetiska blåsa liv i den politiska fantasin, att visa på alternativ, och därmed stå emot fascismen, skriver Stefan Jonsson.

1Varför inbillningskraften är en demokratisk kraft
Om det finns ett verklighetssinne, och det kan man ju knappast betvivla, så måste det också finnas ett möjlighetssinne, skrev Robert Musil. Konsten är möjlighetssinnets medium, ansåg den österrikiske

författaren. Den talar om människan, samhället och politiken genom påhitt om hur det kunde vara. Det fiktiva greppet – det må vara en saga eller ett montage – ger verkligheten en estetisk gestalt, som ger sina mottagare en djupare förståelse av dem själva, deras plats i historien och samhället och deras möjligheter. Fantasin har därför sin egen politiska kraft: den visar läsaren att det är annorlunda än vad politiska ideologier, kulturella traditioner, religiösa läror och ekonomiska dogmer föreskriver.

Konsten odlar möjlighetssinnet genom att öppna ett reflektionsrum, fantasin, där mottagaren erfar hur det är att vara människa och medmänniska, medborgare och samhällsvarelse, man eller kvinna, slav eller herre, arbetare eller direktör, svart eller vit, monster eller ängel. Detta rum är betydelsefullt, nej oundgängligt, därför att det säger nej till det befintliga samhället och är ett alternativ till det.

Den 11 mars 1937 höll Musil ett föredrag i Wien på inbjudan av Werkbund, modernisternas och funktionalisternas förening. Föredraget hette ”Om dumheten”. Musil beskrev hur verklighetssinnet höll på att bytas ut mot förmågan att ljuga, medan möjlighetssinnet ersattes av just dumheten. Han nämnde inte nazismen, fascismen eller nationalismen. Alla åhörare förstod ändå att det var det han talade om. Föredraget drog stor publik och Musil ombads upprepa det veckan därpå. Exakt ett år senare, den 15 mars 1938, stod Hitler i Wien och proklamerade att landet från och med nu var del av nazisternas tusenårsrike.

I konstverket bryts en estetiskt gestaltad erfarenhet mot det system – politiskt, religiöst, socialt, ekonomiskt – som begränsar denna erfarenhet. Oavsett vilken människa det gäller, oavsett vilket system som står emot henne, och oavsett vem som går segrande ur sammanstötningen (dess värre är det oftast systemet), så förmår konstverket att ur situationen utvinna alternativa möjligheter, som förmedlas till nuet och till kommande generationer. Konstens demokratiska dimension består i förmågan att med det estetiska blåsa liv i den politiska fantasin. Den övar läsaren i att möta världen och medmänniskorna som ett fritt subjekt med ansvar för sina handlingar, och visar att mötet rymmer ett löfte om gemensam lycka.

2Hur ett demokratiskt ting fungerar

Hur definiera offentligheten? frågade antropologen Bruno Latour 2004. Han var trött på ”Realpolitik” (verklighetssinnet) och förslog i stället en ”Dingpolitik”, en tingets politik, som också är demokratins och möjligheternas politik. Enligt Latour ska offentligheten bäst liknas vid ett ting i den gamla nordiska meningen. På tinget blev samhället synligt. När folk samlades till ting manifesterade de sin gemenskap. Men skälet till att man samlades var inte att man ville fira sin gemenskap. Att man höll ting berodde inte främst på att det fanns angelägenheter som delades av alla, utan på att det rådde delade meningar om dessa delade angelägenheter.

Offentlig konst gick en gång i tiden ut på att skapa estetiska objekt som symboliserade den samhälleliga gemenskapen. Länge ordnades tävlingar och salonger där konstnärerna fick i uppdrag att ge gestalt åt ”fosterlandet”, ”nationen”, ”folket” och andra abstraktioner. Offentlig konst handlade om att skapa stora ting som gav visuell och rumslig gestalt åt samhället.

Även dagens offentliga konst ger sinnlig gestalt åt samhället och det offentliga, men det sker inte främst genom visuella representationer, utan genom att producera miljöer, situationer och konfrontationer som får betraktaren att känna demokratins atmosfär: att han eller hon delar något med alla andra, samt att meningarna är delade om det som de delar.

Konsten är ett ting i denna dubbla mening av begreppet: ett föremål med förmåga att förvandla sig till en mötesplats, ett objekt som förefaller slutet och dött men som i tillägnelsens ögonblick springer till

liv och aktiveras till händelse, samtal och diskussion. Den konstnärliga skapelsen och tillägnelsen inrättar så sett vad Hannah Arendt kallade ett ”framträdelsens rum” (space of appearance), där man delar varandras meningar. Detta rum var i hennes ögon det demokratiska samhällets begynnelse.

3Varför demokratin är gränsöverskridande

Aischylos kallas ibland demokratins dramatiker. Under hans tid för 2 500 år sedan ersattes ett aristokratiskt styre av en statsbildning där beslut togs efter debatt mellan fria manliga medborgare. Aischylos övade medborgarna i att hantera politiska svårigheter och sociala påfrestningar på ett demokratiskt sätt.

Vilka räknas in i gemenskapen? Vilka kan uteslutas? Hur långt sträcker sig människovärdet? Intrigen i Aischylos tragedi ”De skyddssökande” drivs av tillhörighetens och utstötningens mekanismer. Båtflyktingar kommer över Medelhavet till den grekiska staden Argos. Danaos femtio döttrar har flytt från Egypten för att undslippa kollektivt tvångsäktenskap med Aigyptos femtio söner. Liksom dagens flyktingar tar de sin tillflykt till templen. Danaos ger döttrarna några faderliga råd. Detta är den tidigaste beskrivning vi känner av hur flyktingen bör föra sig när hon söker asyl:

Skynda er och bär på er vänstra arm högtidligt
den ullombundna kvisten av oliv,
(…) och svara främlingarna fromt och sorgset,
som flyktingar tillkommer, (…)
Och kom ihåg att ge efter, du, en stackars
långväga flykting. Ett alltför dristigt och
oförväget språk anstår inte de svaga.

Strax skyndar kungen i Argos in på scenen, Pelasgos. Tragedin kretsar kring hans dilemma. Tar han emot flyktingarna kan han räkna med kritik för att dra på staden en orimlig försörjningsbörda. Han utsätter också Argos för krigsfara, eftersom de egyptiska friarna är på väg för att kräva tillbaka sina fästmör. Pelasgos fruktar eftervärldens dom: ”Av främlingskärlek du förgjort din stad.”

Tar han å andra sidan inte emot dem bryter han mot en högre lag. Den som såg den ullombundna olivkvisten var förpliktigad att bifalla de skyddssökandes vädjan. Annars följde gudarnas straff. ”Tung är den vrede som kommer från Zeus, flyktingarnas gud.”

Hur Pelasgos än väljer hotar undergången. Han står rådlös. Jag är visserligen härskare i detta land, men ett beslut som detta måste fattas av hela folket, säger han. Svåra beslut kräver bred förankring; därför är demokratin nödvändig. Så resonerar Pelasgos. Ungefär så tänkte Aischylos. På torget i Argos håller Pelasgos brandtal för asylrätten. Sedan håller medborgarna ting och genomför en folkomröstning.

Aischylos skrev i en krigisk tid. I en värld av små och stora krig mellan kungar och furstar uppstod demokratin och asylen som försök att förhindra att allt och alla sänktes i slaveri, våldtäkter och blod.

När den nutida asylrätten instiftas på nytt efter andra världskriget är situationen jämförbar: alla är eniga om att asylrätten är nödvändig, så att inte folkfördrivningarna och Förintelsen ska upprepas.

Det bådar säkerligen illa att det i dag knappast finns någon politiker som håller brandtal för asylrätten och tränar medborgarna i att följa sina solidariska instinkter. Måhända är demokratins och de mänskliga rättigheternas tid över för den här gången.

I den mån det finns hopp så förvaltas det av konsten, som bearbetar konflikterna och våldet i Europas historia och håller fram detta arv som en spegel för nuet. Konsten ger också en löpande gestaltning av gränsöverskridande rörelser och möten mellan främlingar. Den bearbetar vittnesmålen om hur varje samhälle med större eller mindre framgång hanterat sin ofrånkomliga sårbarhet, som kommer sig av att det gränsar till en oförutsägbar omvärld. Konsten ser till att denna gräns hålls öppen. Rättare sagt, konsten är en öppen gräns.

4Varför varje representationssätt förråder demokratin

Den demokratiska jämlikheten är skandalös. Den erkänner inga skäl till att någon ska bestämma mer än andra eller bestämma över andra. I en demokratisk gemenskap ska alla röster höras och alla bestämma tillsammans. Vi lever inte i ett sådant system. Vårt system är en representativ demokrati, det vill säga en inramad och inhägnad demokrati. Den lilla del av samhället och folket som framträder inom ramen får representera helheten. Så sett innebär varje politisk representationsform att demokratins gemenskap beskärs. De flesta hamnar utanför.

Konsten däremot har en förmåga att tränga bortom representationens gränser för att peka ut det och dem som finns på dess baksida eller utanför ramen: tystade röster, osynliggjorda existenser, subalterna livsformer. Konsten hämtar in sådana röster och kroppar till tinget. Hur förklara denna förmåga? Till skillnad från andra kunskapsverktyg är konsten inte främst representerande, utan performativ. Den representerar inte verkligheten, utan presenterar möjligheter. Därav kommer även konstens förmåga att införa nya ting i världen, nya frågor och hållpunkter som offentligheten får förhålla sig till: en röst som tidigare inte hörts, en gestalt som inte synts, ett samband som inte uppmärksammats. Den estetiska gestaltningen är den enda form av mänsklig aktivitet som är kongenial med demokratins skandal: den är mångröstad (som demokratin), den ser världen från många perspektiv samtidigt (som demokratin), den är per definition social och kollektiv (som demokratin), och den är otyglad och gränslös (som demokratin). Därför kan konsten peka ut den inramade, representativa demokratins oundvikliga tillkortakommande. Den vet att varje politiskt representationssätt förråder den gemenskap som det påstår sig representera. Därför är konsten också en blixtsnabb indikator som larmar närhelst ramarna inskränks ytterligare.

5 Hur en kan stå emot fascismen

Konsten inför något nytt i världen. Den är performativ. Den utgör en händelse. När händelsen inträffat ser verkligheten annorlunda ut. Samhällets invånare ruskar på sig och försöker fatta det nya, göra det begripligt. Detta är bara ett annat uttryck för konstverkets existens som ett demokratiskt ting: det framkallar debatt, dialog, gräl och motstånd. I en bok som helt enkelt heter ”What is an event?” (”Vad är en händelse?”) förlitar sig den amerikanska samhällsteoretikern Robin Wagner Pacifici nästan uteslutande helt på konstnärliga och litterära verk när hon ska förklara varför vi upplever vissa händelser som avgörande i samhällets liv. I centrum av analysen står en målning från 1799 av den franske konstnären Jacques-Louis David: ”Sabinskorna”. Den ska inte förväxlas med en annan lika berömd målning av en annan lika berömd fransk konstnär, Nicholas Poussins ”Sabinskornas bortrövande” (eller Sabinskorna våldtas) från mitten av sextonhundratalet.

Motivet är hämtat från romersk myt. ”Sabinskornas bortrövande” (Poussin) visar hur Romulus arméer kort efter att de grundat Rom angriper sabinerna i bergen åt nordost och rövar bort deras kvinnor. Romulus tar Hersilia till sin hustru och hushållerska. Hon blir därför Roms blivande drottning.

Davids målning visar hur sabinerna i sin tur angriper Rom för att ta tillbaka sina kvinnor. Vi bevittnar sammandrabbningen mellan två som är indragna i en vendetta som gäller kontrollen över kvinnan. Sin vana trogen låter David framställa det dramatiska skeendet genom att fånga det i en stilla punkt där krafterna neutraliserar varandra. Wagner Pacifici kallar det en standoff. På svenska brukar det översättas till ”dödläge”. Ordet fångar knappast den energi som laddar händelsen. Så skriver Wagner Pacifici: ”Mitt i kaoset av soldater, svärd, lansar, hästar, kvinnor och spädbarn sätter Hersilia stopp för den våldsamma sammandrabbningen”.

David levde under revolutionens och Napoleons epok. Han behärskade historien med sin pensel. I ”Sabinskorna” syns i bildens centrum Hersilia. Hon står mellan två arméer som ett vitt, fladdrande men stadigt kryss. Hennes bägge armar och händer, höjda åt höger och vänster liknar väldiga stopptecken. Hersilia är en sabinska som i den förra sammandrabbningen våldtogs av sin fiende och erövrare Romulus och fick barn med honom. Nu står hon fast planterad i ingenmanslandet mellan trupperna som slaktar varandra. Dessa trupper representerar var sin sida av hennes barns motsägelsefulla härkomst. Det vore fel att påstå att Hersilia försonar antagonisterna. Snarare löser hon upp motsägelsen dem emellan och får dem att framstå som varandras spegelbilder – båda lika destruktiva, totalitära och förblindade av en soldatkodex som bejakar våldet. David drar betraktarens öga mot Hersilias beslutsamma ingripande. Hon står emot de bägge härarna i kraft av en femininitetens och moderskapets etik som inte har plats för vare sig patriarkat eller patriotism.
När David gjorde sin målning litade han på det som bara konsten vet om det politiska, och som gör konsten oundgänglig i en demokratisk gemenskap. Den säger att det finns alternativ. Som minnet står emot glömskan, och som möjlighetssinnet står emot dumheten, så står Hersilia emot det maskulina våldet. Hon sätter stopp för den våldsamma sammandrabbningen. Och så vet konsten att stå emot fascismen.

Stefan Jonsson "

" Ledare: Kvinnokampen är alls inte bara kvinnornas kamp

DN SÖNDAG 6 JANUARI 2019

Nu inför Irland fri abort, fram till och med den tolfte graviditetsveckan. Det var en av de första nyheter som rapporterades år 2019. Det tidigare förbudet instiftades i en tid då inte ens glödlampan var uppfunnen, och har kastat skuggor över generation efter generation, med oändlig grymhet och lidande.

2012 tog det livet av den indiska gästarbetaren Savita Halappanavar, som nekades hjälp på sjukhus under ett mycket svårt missfall. Det hjälper förstås inte henne själv, för hon finns inte mer, men kanske kan det åtminstone ge någon liten tröst till hennes man, till hennes anhöriga: hennes död blev startskottet för förändringen.
Och i hennes hemland, Indien, har kvinnor fattat varandras händer och bildat en 620 kilometer lång mur genom nästan hela delstaten Kerala, i protest mot att de som är ”i menstruerande ålder” inte tillåts besöka det heliga hinduistiska Sabarimalatemplet.
Inte ens sedan Indiens högsta domstol beordrat templen att häva förbudet, eftersom det strider mot religionsfriheten, har kvinnorna beretts tillträde. Men på det nya årets första fredag kom uppgiften att de trängt igenom motståndarnas rop och våld och stenkastning. De var inne i templet.
”Det här är ett bra sätt att visa hur kraftfulla kvinnor är, och hur vi kan stärka oss själva och hjälpa varandra. Självklart stödjer jag att kvinnor i alla åldrar ska få besöka templet”, sade demonstranten Kavita Das till BBC.

Samtidigt: I sociala medier sprids film efter film på kvinnor i Iran som gör uppror mot slöjtvånget.
I ett av videoklippen står en mulla i en rulltrappa och vrålar åt en kvinna att hon ska ta på sig slöjan.
”Lämna mig i fred, dumma man!”, skriker hon tillbaka.
Andra män ingriper. Säger åt mullan att han inte har att göra med om hon har på sig slöja eller inte, att han ska lämna henne i fred.
I en annan video följer en mulla efter en kvinna på gatan och säger att hon måste rätta till slöjan, annars ska han se till att få henne arresterad.
Till slut får hon nog.
”Du har väl vant dig vid att bestämma över din frus hijab”, fräser hon.
”Din sopa!” Hon sliter av sig slöjan helt och går sin väg, försvinner in i folkvimlet medan mullan står mållös kvar i det kalla draget från förändringens vindar.
Allt fler vägrar slöja nu. På internet organiserar de sig, genom upprop som #mystealthyfreedom, min förstulna frihet. Och när en ny fatwa förbjöd kvinnor att cykla svarade de genom att arrangera offentliga cykelrallyn.
Det är en vanlig vanföreställning att historien är en framgångshistoria. Det är så frestande att berätta om den så: som en serie landvinningar, den ena bättre än den andra. Man måste akta sig för den fällan.
I själva verket går historien lite hit och dit, i stort och i smått. I Sverige, som anses vara ett av världens mest jämställda länder och som kallats ”feminismens Saudiarabien”, föll i fredags domen mot den man – blond och blåögd och ursvensk – som brutalt våldtagit och knivmördat en för honom främmande småbarnsmamma i en gångtunnel i somras, för att han ”ville känna hur det kändes” att mörda en kvinna.
Och i det verkliga Saudiarabien tillåter statsfeminismen nu visserligen kvinnor att köra bil, men när de väl släpps in på fotbollsmatch för första gången, i samband med den italienska supercupfinalen mellan storlagen Juventus och Milan, så är de förvisade till familjeläktaren. Det meddelades också denna årets första vecka.
Sådär fortsätter det. Vår värld är även 2019 en mansvärld, ett patriarkat: Fortfarande könsstympas små flickor i jordens alla hörn. Fortfarande tvångsgifts de bort. Fortfarande saknar de grundläggande mänskliga rättigheter, till utbildning, till sina kroppar, till sin egen vilja.
Inte heller i vårt land går de säkra; ett liv fritt från hedersförtryck är alls ingen självklarhet här, och det beror på okunskap förstås, och på flathet, på en idé om att vissa kulturer är på ett visst sätt och det kan man väl inte begära att de ska behandla alla människor anständigt, även kvinnor?
Men trots allt ser det rätt ljust ut, för många av världens kvinnor. Inte nödvändigtvis för att de har det bra, utan för att allt fler förmår betrakta dem som människor. Det kan vara värt att påminna om: vikten av att män sluter upp. Kvinnokampen är alls inte bara kvinnornas kamp, utan allas. Men i frontlinjen står förstås kvinnorna själva, hand i hand. Deras arbete är svårt och farligt.
Hör deras rop.

DN 6/1 2019 "

" Därför vill allt fler kineser föda sina barn i USA

DN SÖNDAG 6 JANUARI 2019

Peking. Var tredje kines med stor förmögenhet planerar att flytta till USA. Många vill ge sina barn ett amerikanskt medborgarskap. DN har träffat Zhang Li som tog beslutet att resa till New York för att föda sina tvillingar.

Allt fler kineser väljer att föda sina barn i USA. Då får barnet amerikanskt pass och världen öppnar sig. I 39-åriga Zhang Lis fall blev det två amerikanska pass eftersom hon födde tvillingar.
Hon var en driven affärskvinna i Peking långt innan hon var 30 år. Ambitiös och med ett särskilt sinne för att tjäna pengar. När vi träffades första gången för 15 år sedan hade hon just börjat spela golf för att hon visste att det gynnade hennes affärer. Pengarna hon tjänade investerade hon i lägenheter, som ökade i värde. När hon köpte sin första bil blev det en svart Buick tillverkad i Kina. Hon visste att bilen måste vara svart för att ingjuta respekt.
Senare gifte hon sig med en man som blivit avdelningschef på en av de stora kinesiska bankerna.
Innan hon blev med barn stod hon i visumkön på USA:s ambassad i Peking och skaffade ett visum för flera inresor i landet.
– När jag var gravid i tredje månaden reste jag till New York med min mamma. Det syntes inte att jag skulle ha barn, så den gången var jag inte nervös när jag kom till den amerikanska gränskontrollen, säger Zhang Li på telefon.
Hon hyrde en lägenhet på tre rum och kök i Flushing i Queens och hittade sedan ett sjukhus på Long Island. Så var det bara att skaffa sjukförsäkring.
Hon gick metodiskt tillväga.
Förlossningen betalade hon kontant.
Zhang Li pratar bara om sina erfarenheter på villkor att hennes riktiga namn inte nämns. Bilder på henne och hennes i dag femåriga tvillingar, en flicka och en pojke, avfärdar hon resolut.
Många kinesiska kvinnor har precis som Zhang Li rest in i USA i början eller mitten av graviditeten och hyrt en lägenhet – ofta i Flushing i Queens, som i dag är New Yorks största Chinatown, större än det som ligger på södra Manhattan.
Hon är således i gott sällskap, men att öppet berätta om hur hennes barn blev amerikanska medborgare tror hon just skulle kunna äventyra hela upplägget.
Önskan att föda sina barn i USA säger Zhang Li kom från hennes tidigare besök där: hon gillade atmosfären.
– Men först och främst ville jag ge mina barn en bra utbildning, och friheten som ett amerikanskt pass betyder, säger hon.
Graviditeten fortskred utan stora problem. När hon lämnade lägenheten och gick ut på gatan kändes det nästan som att vara hemma i Kina. Flushing är ingen typisk Chinatown där det talas kantonesiska som i Hongkong. I stället hörs olika varianter av den nordkinesiska standarddialekten så som den talas på Kinas fastland. I Flushing finns människor med rötterna i östra, västra, norra och södra Kina.
Flushing kändes tryggt, tycker Zhang Li.
– Om man landar i USA och är kines vill man bo med folk från sitt eget land i början, säger hon.
År 1980 bestod befolkningen i Flushing till 68 procent av vita, bara 12 procent var asiater. 30 år senare var 66 procent asiater och endast 20

procent vita. Största gruppen är invånare med kinesisk bakgrund, som för två år sedan hade vuxit till runt 17 000 människor.
Kinesiska experter pekar på tre sentida vågor av utflyttning från Kina till USA. En ägde rum på 1980-talet då kineser kom för att studera. Nästa inträffade på 1990-talet då högt kvalificerade yrkesarbetare flyttade till USA.
Den senaste vågen pågår just nu då över 600 000 kineser årligen reser utomlands för att studera. Samtidigt planerar en stor andel invånare från samhällets övre skikt, men även invånare från medelklassen, en flytt utomlands.
För närvarande överväger 37 procent av kinesiska invånare med en beräknad nettoförmögenhet på motsvarande minst 13 miljoner kronor att skaffa utländska pass, enligt Hurun Chinese Luxury Consumer Survey 2018. Fyra av fem ur denna flyttbenägna grupp vill slå sig ned i USA. Och 12 procent av dem har redan emigrerat eller anmält sitt intresse att göra det.
Totalt omfattar gruppen cirka 1,5 miljoner invånare. Zhang Li kan inte riktigt räknas dit, men pengar är absolut inget problem för henne och hon räknar med att utan svårighet skaffa en lägenhet i USA, kanske i Los Angeles, när det blir dags att tillsammans med barnen rota sig i sitt nya land. Hennes man, barnens far, kommer däremot att bo kvar i Kina eftersom det är där han har sitt arbete. Något lika bra jobb räknar han inte med att få i USA.
Exakt hur Zhang Li ska gå tillväga för att själv skaffa ett uppehållstillstånd vet hon inte. Enligt något som kallas EB-5-visum kan en utländsk medborgare som investerar minst 500 000 dollar i en verksamhet som skapar minst tio arbetstillfällen i USA så småningom få grönt kort och de rättigheter hon är ute efter. Men säkert är det inte. Och för tillfället lutar Zhang Li åt att pröva någon annan metod, som hon hoppas få hjälp att finna av amerikanska advokater.
Däremot har hon inte mycket förtroende för raden av kinesiska agenter som försöker tjäna pengar på området. De lovar runt och håller tunt, menar hon.
Los Angeles toppar listan över var den kinesiska eliten helst köper bostad utomlands. Därefter följer New York, Boston, San Francisco, Seattle och London. De närmaste tre åren beräknas denna grupp öka sina investeringar i utländska fastigheter med 50 procent.
När invånare ur den kinesiska medelklassen flyttar till New York tycker de ofta att priserna är för höga på Manhattan, och väljer därför i stället Chinatown i Flushing.
Eftersom dagens kinesiska immigranter kommer från ett bekvämt liv i Kina vill de inte leva sämre när de kommer till USA. Det har lett till en viss uppgradering av de kinesiska kvarteren i Queens. Men Wang Fang är inte imponerad. Hon är en vän från Peking som reste till New York för att hjälpa Zhang Li att ta hand om tvillingarna när de var en månad gamla.
– Flushing ser ut som kvarteren i utkanten av Peking. Inte särskilt moderna, säger hon.
Arrangemanget med Wang kan nog beskrivas som typiskt kinesiskt. Klart att hon ställde upp när hennes vän, den nyblivna mamman, ville ha hjälp i New York.
Men när Wang anlände var hela lägenheten redan full med folk.
– Det var min vän som just blivit mamma och hennes tvillingar. Det var också hennes mor, svärmor och svägerska som bodde där. Jag sov i vardagsrummet. Det var ganska trångt, säger Wang Fang, som även passade på att semestra i USA, innan hon tog med sig en av Zhang Lis många väskor hem på flyget till Kina.
Kort senare var det tvillingmamman själv som reste till Kina för att skaffa ett nytt sexmånadersvisum till USA. Det skedde medan hennes mor tog hand om barnen i New York. När Zhang på nytt stod inför den amerikanska gränskontrollen bankade hjärtat hårt i bröstet.

– Jag var nervös för att de skulle ställa frågor om varför jag kom tillbaka till USA så snabbt, men det gick bra, säger hon.
Hösten 2013 reste hon hem med barnen till Peking. Sedan dess har mycket tid gått åt till att förbereda dem för deras framtid. Tillsammans har familjen gjort flera resor till USA, men också varit på semester i Nya Zeeland och i Japan. Nu går tvillingarna på internationell förskola i den kinesiska huvudstaden. Nästa år blir det internationell grundskola. Bristfällig engelska ska aldrig få begränsa deras möjligheter, så som det hämmat henne själv.
Zhang Li går lika metodiskt till väga när hon planerar sina barns framtid som när hon tidigare byggde upp sin affärsverksamhet. Det finns inga ansträngningar som är för stora och målet närmar sig. Frågan är nu bara när flytten till USA kan ske.

Torbjörn Petersson "

"Fakta. 79 procent vill helst flytta till USA

37 procent av kinesiska invånare med en beräknad nettoförmögenhet på motsvarande minst 13 miljoner kronor överväger att skaffa utländska pass, enligt Hurun Chinese Luxury Consumer Survey 2018. 79 procent av denna flyttbenägna grupp vill helst utvandra till USA. När dessa förmögna invånare rankar orsakerna till att de vill flytta utomlands ser listan ut så här (flera svar är möjliga):
Utbildning: 84 procent
Miljön: 69 procent
Livsmedelssäkerhet: 57 procent
Sjukvård: 38 procent
Social välfärd: 36 procent
Många länder har infört riktlinjer som ska stimulera kineser att flytta, som USA som infört betydande skattelättnader för företag, och som flera europeiska länder som förenklat proceduren att bli medborgare och köpa bostad i landet.
Även om önskan är stor att flytta utomlands så säger 90% av de 224 personerna som besvarat frågorna att de planerar att bo i Kina som pensionärer.
Källa: Hurun Chinese Luxury Consumer Survey 2018. "

"Pekingborna som blickar utanför Kinas gränser – söker bättre miljö och sjukvård

DN SÖNDAG 6 JANUARI 2019

Peking. En stor andel av invånarna som vunnit mest på Kinas snabba framsteg vill inte bo kvar i landet. Många har redan hunnit flytta – och trenden har spridit sig till medelklassen. DN träffar tre Pekingbor som smider planer att ge sig av.

Vi träffas utanför en närbutik som drivs av Liu Shao och hans fru Wang Xiao, dit Ouyang Chuquan, en frispråkig företagare, kommit för att diskutera saken.

Varför är det så självklart att vilja flytta från Kina?
Liu Shao: För att vi vill ha större frihet, till exempel att starta företag. Vi driver den här butiken, men myndigheterna kommer ofta hit och vill ha pengar under bordet. Det blir många utgifter.
Wang Xiao: För mig är det viktiga skäl att luften och vattnet i andra länder är renare än i Kina. Maten, sjukvården, medicinerna och utbildningen, allt är bättre utomlands.
Ouyang Chuquan: För fem, sex år sedan kändes det som att jag inte hörde hemma i Kina. Då trodde jag att jag öppet skulle våga börja kritisera Kommunistpartiet, men jag var inte så modig som jag trodde. Och även om det kan kännas hopplöst att leva i ett system under partiet, så har jag inte längre lika bråttom att flytta utomlands eftersom jag hittat vänner på internet som delar mina åsikter. Kontrollen har blivit hårdare, men vi kan skriva och dela artiklar sinsemellan och uppmuntra folk att tänka själva.

Hur långt har ni kommit i planerna på att flytta?
Wang Xiao: Vi håller på att samla information från företag och agenter som ger förslag på hur vi ska gå till väga. I Portugal, Spanien, Grekland och Ungern kan vi investera i en lägenhet eller i en affärsverksamhet för att få medborgarskap. Det kostar mellan 250 000 och 300 000 euro.
Ouyang Chuquan: Lettland är ett annat alternativ jag hört om. Självklart vore det skönt att ha ett utländskt pass, särskilt om något plötsligt skulle hända i Kina, men just nu har jag inte tillräckligt med pengar för att kunna flytta. Det finns två sätt: ett lagligt och ett svart sätt, men jag vill inte göra det illegalt.
Liu Shao: Många gånger flyttar kvinnan och barnet först. Mannen stannar kvar i Kina och tjänar pengar. Men så ska inte vi göra. Det är orsaken till att vi inte skaffat barn ännu. Vi vill inte göra det förrän vi har flyttat utomlands.

Vad är det som oroar er mest i Kina?
Wang Xiao: Livsmedelssäkerheten. Jag köper till exempel aldrig kinesisk mjölk eller snacks tillverkade i Kina.
Ouyang Chuquan: Kranvattnet och föroreningarna i jorden. Jag jobbar på ett företag som tar fram appar för luftkvalitet, vattenkvalitet, fabriksutsläpp och jordkvalitet. Myndigheterna godkände alla appar utom den med jorden, som blev stoppad. De sa att de inte vill oro invånarna i onödan. Föroreningar i marken är ett mycket stort problem.
– Värst är miljöföroreningarna, sjukvården och att man inte kan lita på saker. Se på vaccinskandalen nyligen. Jag är Pekingbo och älskar min hemstad, jag älskar det här landet, men jag vet att vi kommer att flytta utomlands ändå.

Torbjörn Petersson "

”Dexit” på agendan för tyska AFD

DN SÖNDAG 6 JANUARI 2019

Slopa klimatmålen, avskaffa valen till EU-parlamentet och lämna euron. Det kräver det tyska högerradikala partiet Alternativ för Tyskland (AFD) som annars hotar med att driva kampanj för att landet ska begära skilsmässa från unionen.

Med fyra månader kvar till Europaparlamentsvalet har Alternativ för Tyskland (AFD) smygstartat valrörelsen med ett löfte som skapar oro i Europas tungviktare. Enligt det högerradikala partiet måste unionen förändras radikalt de kommande fem åren, annars kommer partiet att dra igång en kampanj för en så kallad Dexit, ett tyskt utträde ur EU.
Till kraven hör bland annat att de gemensamma klimatmålen avskaffas, liksom jordbruksstödet och riktlinjerna som anger att jämställdhet ska råda mellan kvinnor och män. Partiet vill också att Tyskland lämnar det gemensamma valutasamarbetet euron och att EU-domstolens makt begränsas. Ytterligare krav är att valen till EU-parlamentet ska avskaffas och att ledamöterna i stället ska spegla mandatfördelningen i de nationella parlamenten. Därtill måste antalet platser krymper från dagens 751 ledamöter till blott 100.
Får inte AFD som de vill är ett ”tyskt EU-utträde eller en ordnad upplösning av EU” nödvändig, skriver partiet i en skrivelse som tidningen Die Welt tagit del av och som ska klubbas nästa helg. Att sådana genomgripande förändringar kan genomföras under de kommande fem åren är föga troligt.
AFD grundades 2013 som ett eurokritiskt parti i protest mot räddningspaketen till det krisdrabbade Grekland, men har under senare år bytt profilfråga till invandrings- och islamkritik. Partiet blev tredje störst i valet till förbundsdagen 2017 och leder nu oppositionen.

Lina Lund
lina.lund@dn.se "

" Uppskjutet resultat tros dölja oppositionens seger

DN SÖNDAG 6 JANUARI 2019

Stämningen blir alltmer spänd i Demokratiska republiken Kongo. I dag, söndag, skulle ett preliminärt resultat meddelas efter det historiska valet, men valkommissionen Ceni skjuter upp tillkännagivandet. Den inflytelserika katolska kyrkan varnar för att regimen försöker dölja en oppositionsseger.

Det var på fjolårets sista dag som miljoner kongoleser gick till vallokalerna i vad som har beskrivits som ett av de viktigaste valen i landets 58-åriga historia. Processen har redan försenats i två år och sköts strax före jul upp under ytterligare en vecka för att vinna tid åt den pressade valkommissionen Ceni.
Nu har även tillkännagivandet av det preliminära resultatet – tänkt att ske i dag, söndag – skjutits upp. Den inflytelserika katolska kyrkan, som samlar 40 procent av landets drygt 80 miljoner invånare, hävdar att Ceni försöker dölja en brakförlust för avgående presidenten Joseph Kabilas favorit till efterträdare, Emmanuel Shadary.
Kyrkan har genom det kristna samarbetsorganet Cenco haft totalt 40 000 observatörer över hela landet och har genomfört en parallell rösträkning som bygger på lokala resultat vid vallokalerna.
Enligt denna sammanställning ska oppositionens huvudkandidat Martin Fayulu, en tidigare affärsman med förflutet i oljeindustrin, ha fått runt 40 procent av rösterna. Den andra oppositionskandidaten Felix Thisekedi ska bara ha fått 20 procent och samma röstandel gäller för Shadary, vilket ger Fayulu ett helt ointagligt försprång. I valet finns

ingen andra omgång och den som har flest röster vinner, oavsett om personen fått egen majoritet eller ej.
Få bedömare tror att Joseph Kabila frivilligt skulle låta makten glida regeringspartiet ur händerna. Det har spekulerats i om han planerar att ”göra en Putin” genom att lämna över presidentposten till Shadary för att själv kunna kandidera på nytt om fem år. Han har själv inte uteslutit en framtida comeback.
Barnabe Kikaya Bin Karubi, rådgivare åt Kabila, säger till Reuters att oppositionen och kyrkan beter sig ”ansvarslöst och anarkiskt” när de tar ut en oppositionsseger i förskott.
– Det är ett allvarligt brott inte bara mot författningen utan även mot vallagarna, säger han till Reuters.
För tio år sedan anammades Barack Obamas stridsrop ”Yes we can” av snart sagt varje oppositionsgrupp i Afrika men på senare år är det hans efterträdare Donald Trumps tal om fejkade nyheter, ”fake news”, som inspirerat regimer tvärs över kontinenten och det är också den officiella anledningen till att regeringen i Kinshasa har strypt internettillgången över hela landet. Regeringen vill undvika en spridning av resultat som inte har sanktionerats av Ceni medan dess motståndare hävdar att Ceni inte är en objektiv organisation.
Landet är alltså på väg mot en total låsning om valkommissionen drar ut på tiden. Om Ceni snabbt skulle utropa oppositionens Fayulu till vinnare vore valet historiskt. Inte sedan självständigheten har landet genomfört ett demokratiskt maktskifte och förutsättningarna för ett sådant har ansetts låga i landet, trots ett utbrett missnöje med president Kabila och hans regim.
Om Ceni utropar Shadary till vinnare är det ett resultat som står i strid med både opinionsundersökningar inför valet och Cencos preliminära resultat och konfrontationen kommer att hänga i luften – såväl på gatorna i Kinshasa som i östra Kongos berg där milisgrupper med kopplingar till politiken i huvudstaden snabbt kan mobiliseras.
FN:s säkerhetsråd talade på fredagen om Kongo under en sluten session. Enligt källor till DN råder stor oenighet om hur FN ska förhålla sig. Kina, som pumpat in stora belopp i landet under Kabilas styre, ska ha varit skeptiskt till alla former av inblandning medan USA visat större vilja att ta en aktiv roll.
Sydafrika, erfar DN, ska vid mötet ha sagt att både det regionala samarbetsblocket SADC och Afrikanska unionen valt att avvakta med uttalanden för att inte hälla bensin på lågorna.
Enligt CNN ska USA vara redo att med specialförband evakuera amerikanska medborgare och man har publikt hotat med sanktioner mot personer som försöker störa den demokratiska processen.
– De som underminerar den demokratiska processen kan bli nekade inresa i USA och stängas av från det amerikanska finansiella systemet, skriver det amerikanska utrikesdepartementet i ett uttalande som publicerades i veckan.

Erik Esbjörnsson
erikesbjornsson@gmail.com "

" Tre döda vid skjutning i bowlinghall

DN SÖNDAG 6 JANUARI 2019

Tre personer dog och fyra skadades i en skjutning i en bowlinghall i Torrance, Kalifornien, sent på fredagskvällen lokal tid. – Vi sprang in i baren och tog skydd, säger vittnet Jesus Perez.

Klockan var 23.54 lokal tid när larmet om en pågående skjutning nådde Torrance-polisen. När de anlände till platsen fann de att flera personer hade skottskadats. Tre personer avled innan de kunde föras till sjukhus, rapporterar Los Angeles Times.
Två skottskadade män fick föras till sjukhus medan två andra valde att söka vård på egen hand.
På Twitter uppmanade den lokala polisen allmänheten att hålla sig borta från platsen medan insatsen pågick. Tidningen vittnar om - kaotiska scener utanför bowlinghallen.
Jesus Perez var på plats och säger till Los Angeles Times att han hörde omkring fyra skott.
– Vi hörde att det var ett stort bråk före skotten.
Perez gömde sig i bowlinghallens bar i 15 minuter, sedan kom en säkerhetsvakt och hjälpte honom att ta sig ut ur lokalen.
Tidningen beskriver hur anhöriga och vänner samlats utanför avspärrningarna vid bowlinghallen i väntan på besked om skjutningens offer.
Polisen har inte uttalat sig om eventuella gripanden.
Torrance är beläget på den amerikanska västkusten ungefär 32 kilometer söder om centrala Los Angeles.

Ivan Solander
ivan.solander@dn.se "

" Hbtq-kamp och urfolkens rätt i skottgluggen för nya ministrar

DN SÖNDAG 6 JANUARI 2019

Brasilia. President Jair Bolsonaro har inlett med en rivstart. Redan efter några dagar står det klart att han tänker verkställa den högerradikala retoriken han förde under valkampanjen. Mest drabbade väntas bli urfolken, hbtq-personer och miljön.

Brasilien är det land i världen där flest hbtq-personer mördas, men nu förlorar många sitt skydd. Tidigare har deras frågor hanterats av departementet för mänskliga rättigheter, men genom ett dekret har Bolsonaro ändrat på det.
Den som Bolsonaro utsett som minister för mänskliga rättigheter är pingstpastorn Damares Alves som gjort sig känd för att ha sagt ”det är dags för kyrkan att styra”.
– Är detta statsdiskriminering? Samhället måste reagera mot att ingen längre ansvarar för hbtq-frågor, skriver den brasilianska sångerskan och aktivisten Daniela Mercury på Twitter.
Enligt statistik från Transgender Europe mördades 167 transsexuella personer i Brasilien mellan den 1 oktober 2017 och den 30 september 2018. Det är mer än dubbelt så många som mördades i Mexiko, det land med näst flest mördade transsexuella. Att ingen i Bolsonaros regering ser detta som ett problem gör att Brasilien fortsätter vara världens farligaste land för hbtq-personer.
– I denna regering kommer flickor vara prinsessor och pojkar prinsar. Vi ska göra slut på den ideologiska indoktrineringen, sa ministern under sitt installationstal.

Hon varnade pedofiler för att begå brott och vill förbjuda abort även vid våldtäkt.
– Jag vet att staten är sekulär, men ni ska veta att jag är fruktansvärt kristen. Jag tror på Guds väg, sa Damares Alves.
Trots att ministern för mänskliga rättigheter är en av landets främsta motståndare till feminism har hon även fått regeringsansvar för kvinnofrågor. Damares Alves tycker att feminism underblåser ”ett krig mellan män och kvinnor” och vill sätta stopp för vad hon kallar ”genusideologi”. Under ett möte med anhängare i veckan vrålade hon framför kamerorna att ”en ny era har börjat i Brasilien, pojkar klär sig i blått och flickor i rosa”.
Andra som kommer att känna av den radikala förändringen av Brasiliens politik är urfolken. Tidigare har gruppen representeras av Funai, en statlig institution som skyddar urfolkens kultur och rättigheter. Funai har varit ansvarig för landets 672 urfolksreservat som täcker 13 procent av Brasiliens yta. Genom ett dekret har Bolsonaro nu bildat ett särskilt utskott och flyttat över ansvaret för reservatens mark till jordbruksdepartementet.
Den person som Bolsonaro utsett som ansvarig för urfolkens mark är den tidigare ordföranden för den högerradikala organisationen UDR som företräder storgodsens intressen i Brasilien. Organisationen har tidigare blundat för den beväpnade milis som anlitats av lantgodsen för att kasta ut urfolk från deras marker. Konflikterna har lett till över 500 döda bland urfolken de senaste 15 åren, men ingen har dömts till fängelse.
– Från och med nu är det slut på dessa indianer som invaderar privat mark, säger Nabhan Garcia, ordförande för det särskilda utskottet för urfolkens mark.
Han står med några kollegor i en korridor på jordbruksdepartementet och är glad över att Bolsonaro blivit Brasiliens president.
– Äntligen får vi lag och ordning i Brasilien, säger han till DN.
Nabhan Garcia menar att urfolken kunnat bete sig hur som helst i Brasilien eftersom deras rättighet till marken är garanterade av grundlagen. Det vill han, som även är boskapsuppfödare, ändra på.
– Bara för att man är indian ska man inte kunna ställa sig ovan lagen. Indianer ska behandlas som vem som helst, säger han.
I delstaten Mato Grosso do Sul menar han att marker till 126 lantgods ockuperats av urfolket guarani-kaiowá. Lantgodsens milis har svarat med att döda en medlem i urfolksgruppen om året. Den globala organisationen för urfolk, Survival International, varnar för att Bolsonaros politik kan starta ett folkmord av urfolk.
– Tiden är över när internationella organisationer bestämmer över Brasilien. Vi är suveräna och gör vad vi vill, svarar Nabhan Garcia på kritiken.
Han är även kritisk till den katolska kyrkans progressiva organisationer som stödjer urfolken i Amazonas.
– Tidigare har de dikterat villkoren. Det är slut på det nu, säger han till DN.
Att den nye ordföranden för urfolkens marker är en högerradikal boskapsuppfödare gör att jordbruket förmodligen kommer fortsätta breda ut sig i Brasilien. Det leder till skövlingar av regnskogen och att urfolkens tvingas bort från sina marker, vilket kommer att drabba miljön.
En annan av de mest högerradikala personerna i den nya regeringen är utrikesministern Ernesto Araújo. I sitt invigningstal uppmanade han brasilianarna att läsa mindre New York Times och mer av den brasilianske 1800-talsnationalisten José de Alencar.
– Låt oss inte dyka i den tomma poolen som är den globala ordningen, sa utrikesminister Ernesto Araújo.
Den brasilianska börsen har reagerat positivt på den politiska förändringen i Brasilien, vilket framför allt beror på att Bolsonaro tänker privatisera flera stora, statliga företag.

Bolsonaro tänker även sänka landets minimilön, vilket främst drabbar Brasiliens fattiga. Han har även bestämt sig för att inte ha ett kulturdepartement.

Henrik Brandão Jönsson "

" Gula västar marscherar på nytt

DN SÖNDAG 6 JANUARI 2019

Den franska proteströrelsen Gula västarna marscherade på nytt i en rad av landets städer. Protesterna blev våldsamma. Regeringens talesperson Benjamin Griveaux fick evakueras när personer försökte forcera porten till det departement där Griveaux har sitt kontor med en mindre gaffeltruck.

Den ansträngda ekonomin för gemene man stod i centrum denna den åttonde lördagen av omfattande protester mot president Emmanuel Macrons politik.
Franska medier konstaterar att antalet missnöjda som alltjämt ställer upp för att protestera, tidigare för var vecka har blivit färre – dock från en mycket hög nivå. Vid 15-tiden deltog cirka 25 000 protesterande i marscherna över hela landet, ett tal som senare skrevs upp till det dubbla – 50 000 personer, rapporterar tidningen Le Parisien.
– De har ingen rätt att hålla oss i denna skit. Vi har fått nog av att tvingas betala dyrt hela tiden, vi har fått nog av detta slaveri. Vi måste kunna leva på våra löner, säger François Cordier, en av de protesterande i Paris, till nyhetsbyrån Reuters.
Ghislaine, en demonstrant som väljer att enbart framträda med sitt förnamn, beskriver sin bagerianställda dotters pressade ekonomi utifrån en månadslön på 800 euro, motsvarande lite mer än 8 000 kronor:
– Hon arbetar 25 timmar i veckan i ett bageri. För henne handlar det om att överleva, säger demonstranten.
Inledningsvis var demonstrationen i Paris en fredlig tillställning, med cirka 3 500 deltagare. Men framåt eftermiddagen drabbade protesterande samman med den stora polisstyrka som beordrats ut för

att upprätthålla ordningen i huvudstaden. Tårgas sköts mot demonstranter som försökte ta sig över floden Seine för att nå fram till Frankrikes parlament nationalförsamlingen, beläget i sjunde arrondissementet på södra sidan av floden.
Benjamin Griveaux, talesperson för regeringen Macron, fick vid 16.30-tiden evakueras från sitt kontor efter det att våldsamma demonstranter med en mindre gaffeltruck försökt forcera dörren till informationsdepartementet, rapporterar nyhetsradiokanalen France Info. Säkerhetspersonal såg till att via en bakdörr föra ut Griveaux och ett antal av hans medarbetare.
Även från städer som Marseille, Bordeaux, Toulouse, Lyon, Saint-Étienne, Rouen, Nice, Nantes och Caen har det kommit rapporter om sammandrabbningar mellan demonstranter och polisen.

Kalle Holmberg
kalle.holmberg@dn.se "

" Högerextrema Vox kräver skrotade jämställdhetslagar

DN SÖNDAG 6 JANUARI 2019

Regeringsbildningen i Andalusien, Spaniens största och mest folkrika region, har blivit en mardröm för de segrande nationalistpartierna. De måste förvissa sig om stöd från det högerextremistiska Vox, men partiet säljer sig inte billigt.

Valresultatet i december var chockartat. Först och främst därför att socialisterna, som regerat oavbrutet sedan 1978, miste makten. Men nästan lika omtumlande var Vox 11 procent av rösterna. I en mätning häromdagen, beställd av Madridtidningen El Mundo, får Vox 13 procent av rösterna i hela Spanien.
Under valnattens jubel och flera dagar efteråt tog det äldre högerpartiet PP (21 procent av rösterna) och det nyare nationalistpartiet Ciudadanos (18 procent) för givet att de snabbt och galant skulle presentera en regionregering. Vox, tänkte de, hade inget val, det skulle sluta upp automatiskt, eftersom allt annat skulle leda till en vänsterkoalition.
De tog miste. Vox, som har segervittring inför kommande kommunval i vår och nästa års parlamentsval, nöjer sig inte med rollen som bihang till de stora nationalistpartierna. Partiet är på krigsstigen och bytet de är ute efter är PP:s och Ciudadanos väljare.
Efter en månads manglingar står Vox på sig: skrota två feministiskt inspirerade regionslagar, annars blir det nyval. PP och Ciudadanos vet varken ut eller in. De har bägge stött lagarna om jämställdhet och om skydd åt kvinnliga offer för könsrelaterat våld.

Att backa skulle skada deras sak svårt, inte minst bland kvinnor. Men tanken på andalusiska nyval är nästan lika nedslående. Med den medvind Vox har just nu kan de råka ur askan i elden.
Vox menar att de bägge lagarna diskriminerar män. PP:s ledare i Madrid, Pablo Casado, erbjöd på fredagen Vox en ändring i lagen, så att alla offer för våld i hemmen, också ”män, gamla och barn”, skall garanteras stöd. Vox ledare Santiago Abascal säger att han skall studera förslaget.
I studier av Vox väljare framgår tydligt att den stora frågan för deras del är Katalonien och kampen mot separatismen där. Antifeminismen är inte central. Varför ledningen valt att ta strid i detta ämne är oklart. Hittills har inga spanska partier velat eller vågat opponera sig mot feministiskt inspirerade lagar.
Men kanske är det just därför Vox valt att sätta denna fråga i centrum: dess kvistighet garanterar partiet publicitet dag ut och dag in, och om Vox avgår med segern så kommer dess större konkurrenter om väljarna att tappa prestige inför kommande kraftmätningar med Vox.
Vox, som bildades 2013 av dissidenter från PP, är det första extrema högerpartiet på Spaniens politiska karta sedan diktatorn Francos död 1975.
Partiet vill bland annat avskaffa Kataloniens självstyre, deportera illegala migranter, resa en mur kring de spanska Afrikaenklaverna Ceuta och Melilla, stänga salafistiska moskéer, stödja kristendomen, dra Spanien ur Schengenavtalet, förbjuda sexualundervisning i skolorna och abort, underlätta enskildas väpnade försvar mot brottslingar och stoppa allt statligt stöd till radikalfeminismen.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

"1989 symboliserar både liberalismens seger och nationalismens återkomst

DN MÅNDAG 7 JANUARI 2019

Kanske var 1989 Europas bästa år. Men även då fanns en oro för framtiden – inte minst för den nationalism som nu vinner mark.

Det var tänkt att bli ett minnesår. I Paris arbetade byggnadsarbetare dygnet runt för att hinna färdigställa La Grande Arche till firandet av den franska revolutionens tvåhundraårsdag. Tidtabellen höll. När världens ledare samlades till G7-möte den 14 juli 1989 i affärsdistriktet La Défense kunde den storslagna triumfbågen invigas. Firandet kom dock av sig. G7-mötet överskuggades av de kinesiska stridsvagnar som några veckor innan massakrerat demonstranter på Himmelska fridens torg i Peking. Och strax därefter öppnade Ungern gränsen till Österrike. Vem brydde sig om historia när historien nu utspelades i realtid på tv? Den serie händelser som följde, och som kulminerade med Berlinmurens fall i november, fick Timothy Garton Ash att utnämna 1989 till det bästa året i Europas historia.
Förmodligen har han rätt. I efterhand vet vi att kalla kriget tog slut, kapprustningens akuta existentiella hot mot hela mänskligheten upphörde, ett halvdussin diktaturer gav plats åt demokratiska marknadsekonomier och det avgörande hindret mot europeisk integration raserades.
30 år senare har 1989 disneyfierats. Nej, ingen trodde på riktigt att historien hade tagit slut och att världen nu gick in i en kantiansk evig fred. Nej, inte heller Francis Fukuyama själv trodde det. Och nej, det fanns ingen naivitet inför svårigheterna att införa demokrati och rättsstat i länder utan dylika erfarenheter.

Tvärtom. Oron för nationalismens återkomst var redan 1989 lika påtaglig som glädjen över kommunismens fall. 1989 års aktörer var mycket väl medvetna om vilka krafter som sattes i rörelse. Om något underskattades styrkan i demokratiseringsrörelsen, som när George HW Bush föredrog Jaruzelski som polsk president; vem skulle tro att dissidenter som Walesa och Havel kunde styra ett land?
Drygt två veckor före G7-mötet firades en annan minneshögtid, i en annan del av Europa. Den 28 juni samlades en miljon människor vid Gazimestan-monumentet, en halvmil utanför Pristina, för att fira sexhundraårsminnet av det mytomspunna slaget vid Kosovo Polje 1389 då den osmanska armén slutgiltigt besegrade det medeltida serbiska kungariket. Där höll Slobodan Milosevic ett av de mest explicit nationalistiska tal som hållits av en europeisk toppolitiker sedan andra världskriget.
Talet utgjorde ett av flera avgörande steg på vägen mot Jugoslaviens sönderfall. Men det skedde inte i ett vakuum.
Året innan hade inbördeskrig brutit ut i Sovjetunionen, mellan delrepublikerna Armenien och Azerbajdzjan. Konflikten gällde den armenisk-dominerade enklaven Nagorno-Karabach som tillhörde Azerbajdzjan. För ledningen i Moskva var konflikten till en början obegriplig. I den materialistiska verktygslådan rymdes inga redskap med vilka etniska konflikter kunde analyseras.
Men kraften i nationalistiska processer gick inte att ta miste på. Därför kom Politbyrån den 9 november, dagen då muren föll, att ägna all sin uppmärksamhet åt oroligheter i Estland. Östtysklands öden hade man redan slutat bry sig om.
Samtidigt ökade det statligt orkestrerade nationalistiska förtrycket i de alltmer pressade socialistiska staterna. Det svenska lucia-beslutet, tvärstoppet i flyktingpolitiken i december 1989, utlöstes exempelvis av flyktingströmmen av etniska turkar från Bulgarien, som lämnade landet sedan den bulgariska regimen intensifierat förtrycket. Men det motiverades också av en rädsla för vad som komma skulle, i termer av flyktingströmmar, ifall Sovjetunionen kollapsade i etniska motsättningar.
1989 symboliserar alltså samtidigt både liberalismens seger och nationalismens återkomst.
De ideal som hyllades i Kosovo den 28 juni respektive i Paris den 14 juli är logiska och moraliskt oförenliga. Man kan inte samtidigt bejaka både universella och nationalistiska ideal. Milosevics tal den eftermiddagen bör läsas inte minst av dem som tror att Sverigedemokraternas ”segra eller dö”-retorik saknar ideologisk relevans. Här återfinns den världsbild som tre decennier senare förenar alla nationalistpartier i Europa.
Men 1989 visar också hur nationalism och liberalism ibland kan dra i samma riktning, om än tillfälligt. Som i de demokratiska självständighetskamperna i Baltikum eller i de återföreningskrav som följde så snart regimen i DDR fallit.Nationalismen var avgörande för att Estland i dag är en välfungerande demokrati. Men den bidrog också till oförsvarlig diskriminering av ryssar på 1990-talet.
Inför trettioårsjubileet av 1989 bör vi vara medvetna om att året markerar höjdpunkten på en process som hade varit i gång sedan åtminstone ett decennium – diktaturernas fall i Sydeuropa på 1970-talet, Solidaritets genombrott, dissidenternas metodiska urholkande av kommunismens legitimitet – och som sedan tappade momentum redan några år in på 1990-talet. Nationalismens återkomst utgjorde däremot startskottet på en epok som vi fortfarande är mitt uppe i.
Spänningen mellan dessa processer är det vi numera kallar kulturkrig.
Andreas Johansson Heinö är doktor i statsvetenskap, chef för Timbro förlag och fristående kolumnist i Dagens Nyheter.

Andreas Johansson Heinö "

" Misstänks ha stöttat IS – nu inleds rättegången

DN MÅNDAG 7 JANUARI 2019

Sex män misstänks ha skickat pengar till terrorgruppen IS – och tre av dem ska också ha deltagit i förberedelserna av ett terrorbrott i Sverige. I dag, måndag, inleds huvudförhandlingen mot männen i säkerhetssalen i Stockholms tingsrätt. Samtliga inblandade nekar till brott.

Den totalt tio dagar långa förhandlingen kommer att inledas med åtalspunkten som rör det som kallas ”brott mot lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet”. Just detta fall handlar om en 34-årig man, som ska ha skickat nära 18 000 kronor utomlands – pengar som skulle komma terrorgruppen IS verksamhet till gagn, enligt åklagaren.
Även de övriga fem åtalade ska ha skickat pengar till IS, misstankar som tas upp andra dagar under förhandlingen. Tre av männen – en 46-åring och en 30-åring från Uzbekistan och en 39-åring från Kirgizistan – har åtalats även för förberedelse till terroristbrott.
De ska under tiden februari 2017 till 30 april 2018 ha försett sig med stora mängder kemikalier, gasmasker och annan militär utrustning i syfte att döda och skada människor i Sverige. Den åtalspunkten tas upp först dag två och tre under förhandlingen, vilka hålls den 9 och 16 januari.
Enligt Säkerhetspolisens utredning har de inblandade männen planerat brotten via chattappar som Telegram och Whatsapp. Åklagaren anser att samtalen styrker att tre av männen planerade ett terrorattentat samt att de har koppling till IS. Bland annat har man pratat om ”bröllop”, något som kan tolkas som ett kodord för attentat.
Samtliga åtalade nekar till brott.
– Misstankarna mot min huvudman är fullständigt grundlösa. Det finns inget som helst rimligt skäl att väcka ett åtal mot honom, har 46-åringens advokat Thomas Olsson tidigare sagt till TT.
Männen står åtalade vid Solna tingsrätt men förhandlingen kommer att äga rum i säkerhetssalen vid Stockholms tingsrätt, där sådana som anses vara högriskmål hålls.
Där måste besökare gå igenom en metalldetektor och visiteras av polis, och alla väskor undersöks. Själva säkerhetssalen ligger under mark och de frihetsberövade transporteras in via en underjordisk gång från Kronobergshäktet. Åhörare får sitta bakom en vägg av säkerhetsglas.

TT "

"Fakta. De sex terroråtalade

Man, 39, medborgare i Kirgizistan, bosatt i Stockholmsområdet.
Man, 34, medborgare i Uzbekistan, bosatt i Stockholmsområdet.
Man, 46, medborgare i Uzbekistan, bosatt i Stockholmsområdet.
Man, 24, medborgare i Uzbekistan, bosatt i Jämtland.
Man, 39, medborgare i Uzbekistan, bosatt i Östergötland.
Man, 30, medborgare i Uzbekistan, bosatt i Stockholmsområdet. "

" Presidenten skärper tonen efter Gula västarnas attack

DN MÅNDAG 7 JANUARI 2019

President Emmanuel Macron är upprörd efter proteströrelsen Gula västarnas försök att storma inrikesdepartementet med en gaffeltruck och kallar våldet för ”extremt”. Någon avmattning på protesterna är inte i sikte, enligt Frankrikekännare.

Lördagens protester i Paris började fredligt men under eftermiddagen bröt våldsamheter ut när missnöjesdemonstranterna från Gula västarna gick till attack mot polisen, som svarade med tårgas. Motorcyklar och papperskorgar stacks i brand och en flodbåt fattade eld. En polis uppges ha skadats i sammandrabbningarna, enligt Reuters.
Den franska regeringens talesperson Benjamin Griveaux tvingades fly genom en bakdörr när demonstranter försökte storma inrikesdepartementet i Paris med en gaffeltruck och bröt sig in på departementets innergård på Rue de Varennes och slog sönder fönster samt två bilar.
Såväl president Emmanuel Macron som Benjamin Griveaux är mycket upprörda efter attacken. Macron kallar våldet för extremt och fördömer protesterna i ett inlägg på Twitter där han efterlyser ”debatt och dialog”.
Benjamin Griveaux skriver att en attack på ett departement är en attack ”på vår republik”.
– Det är aldrig speciellt trevligt att på sin arbetsplats attackeras av en gaffeltruck. Men det är inte jag som har attackerats, utan republiken, vårt lands institutioner, sade Griveaux i en kommentar.
Lördagens marsch är den första sedan jul- och nyårshelgerna. Det började i november som en protest mot regeringens nedskärningar och ett krav på Macrons avgång. Gula västarnas missnöje gäller bland annat skattehöjningar på bensin och diesel, för låga minimilöner, bristfällig kollektivtrafik på landsbygden, dåliga tågförbindelser och undermålig statlig service.
Efter de våldsamma protesterna har Macron tvingats backa på flera punkter i sin ekonomiska omformning av politiken. Förra månaden lovade han till exempel skattelättnader för pensionärer, satsningar för de fattigaste arbetarna och att skrota den planerade höjningen på bensin och diesel, till en kostnad för statskassan på tio miljarder euro, skriver Reuters.
Det var det första stora bakslaget för presidenten som valdes med stort stöd för sin plattform att bryta med traditionell fransk politik och att liberalisera den starkt reglerade ekonomin.
Trots protesterna och sin rekordlåga popularitet har Macron skärpt tonen mot Gula västarna och sagt att han ska gå vidare med sin reformagenda som bland annat innebär en rikstäckande debatt de närmaste månaderna om ekologiska, skattemässiga och institutionella frågor.
– Vi kan inte arbeta mindre, höja lönerna och samtidigt skära ner på skatter och öka utgifterna, sade den franska presidenten i sitt nyårstal.
Macron sade också att regeringen ”inte skulle göra några eftergifter för att garantera allmän ordning”.
Tomas Lindbom, Frankrikekännare och författare till ”Slaget om Frankrike”, säger till TT att den nya hårda framtoningen är en medveten strategi från Macron. Inte minst sedan Gula västarna sagt att de planerar att organisera sig och delta i vårens EU-parlamentsval.
– Om det är någonting som Macron nu måste inrikta sig på så är det att göra ett bra Europaval. Lyckas han inte med det så har han en ännu sämre position än i dag, säger han till TT.

Men att missnöjesrörelsen skulle minska sina protester den närmaste tiden finns det inget som tyder på, menar Tomas Lindbom. Tvärtom tror han att protesterna kommer att ta ny fart under de kommande lördagarna. Men vad som händer sedan, längre fram i vår, och vilka följder det kan få för Frankrike är för tidigt att spekulera i.
Runt 50 000 personer uppskattas ha deltagit i lördagens demonstrationer i Frankrike. I Paris deltog omkring 3 500 människor och 35 personer omhändertogs av polis.

Katarina Lagerwall
katarina.lagerwall@dn.se "

"Bakgrund. Protesterna startade i november

Gula västarna (Gilets jaunes) är ett löst sammansatt initiativ som ursprungligen bildades i protest mot höjd skatt på bensin och diesel. Protesterna har sedan vuxit till att omfatta ett mer allmänt missnöje mot den franske presidenten Emmanuel Macron och hans politik.
Flera lördagar i rad, med start i slutet av november, har tiotusentals demonstranter intagit gatorna i Paris och andra franska städer som Lille och Marseille. Stundtals har protesterna gått våldsamt till och lett till vandalisering.
Demonstranter har även blockerat vägar och bränsledepåer runt om i landet och flera personer har dött i samband med trafikolyckor.
Under demonstrationerna i Paris den 1 december blev Triumfbågen nedklottrad och lyxbutiker längs Champs-Élysées fick sina fönsterrutor krossade. Över 260 personer skadades, däribland flera poliser, och över 400 greps.
Källa: TT "

"Larm om dataläcka ignorerades

MÅNDAG 7 JANUARI 2019

Tysklands federala it-myndighet larmades redan för flera veckor sedan om dataläckorna som drabbat hundratals tyska politiker, journalister och andra kända profiler. Myndigheten viftade bort larmet och trodde att endast ett fåtal var drabbade, enligt Deutsche Welle.

Tyskland har skakats av omfattande dataläckor som drabbat hundratals högt uppsatta politiker, journalister och kändisar.
Nu säger Tysklands federala it-myndighet att den nåddes av ett larm redan för flera veckor sedan om att flera högt uppsatta politiker upplevde att det förekom misstänkt aktivitet i deras privata konton, enligt Deutsche Welle. Myndigheten tog dock inte larmet på allvar och såg det som enstaka isolerade fall – vilket visade sig vara helt fel.
I fredags uppdagades att hackare har spridit hundratals telefonnummer och adresser till högt uppsatta politiker, kändisar och journalister via sociala medier. Även privat information som bilder, chattkonversationer och kreditkortsuppgifter har spridits.
Via länkar på Twitter har uppgifterna kunnat skickas vidare och dataläckorna ska ha organiserats som ett slags julkalender där nya luckor öppnas varje dag.
Det är ett specifikt Twitterkonto med cirka 17 000 följare som har laddat upp information som hackarna har kommit över.
Genom att analysera vad det aktuella Twitterkontot har publicerat den 3 och 4 januari kunde myndigheten koppla kontot till det första larmet som kom i december.
Flera politiker har nu rasat mot myndigheten efter uppgiften om det första larmet för flera veckor sedan.

– Den federala myndighetens plikt att informera parlamentet gäller även mellan julafton och nyårsafton, säger Günter Krings, CDU-ledamot i förbundsdagen, enligt Deutsche Welle.

Viviana Canoilas
viviana.canoilas@dn.se "

" Trump: Ledare för terrorattack år 2000 död

DN MÅNDAG 7 JANUARI 2019

Ledaren för den terrorattack som i oktober 2000 riktades mot det amerikanska krigsfartyget USS Cole har dödats av amerikanska styrkor, uppger president Donald Trump i en tweet på söndagen.

”Vår storartade militär har skipat rättvisa för de hjältar som förlorades och skadades i den fega attacken mot USS Cole. Vi har just dödat ledaren för den attacken, Jamal al-Badawi”, skriver presidenten i tweeten.
al-Badawi dödades på nyårsdagen i en riktad flygattack i Jemen, uppger kapten Bill Urban, talesperson för USA:s centrala försvarskommando, rapporterar nyhets-tv-kanalen Fox News.
Jemeniten var uppsatt på FBI:s lista över de efterlysta personer som är prioriterade i jakten på terrorister (”most wanted terrorists”).
Attacken i Jemen skedde när jagaren låg vid kaj i Aden för tankning av bränsle. Jamal al-Badawi ska ha varit hjärnan som lett den grupp, knuten till terrornätverket al-Qaida, som utförde dådet. 17 amerikanska soldater dödades medan 39 skadades.
Två terrorister dödades i det som var en islamistisk självmordsattack – en båt lastad med sprängämnen rammade jagaren varpå explosioner följde som rev upp ett hål i USS Coles skrov. al-Qaida tog på sig ansvaret för dådet. Efter juridisk utredning kom en amerikansk domare fram till att Sudan var involverat i attacken. Amerikanska myndigheter frös sudanesiska tillgångar i USA för motsvarande 13 miljoner USA-dollar, medel som ska ha vidareförts till anhöriga till offren för attacken.

Kalle Holmberg
kalle.holmberg@dn.se "

" Succéfilm tar helgonglorian från katolska kyrkan

DN MÅNDAG 7 JANUARI 2019

När pedofilskandaler briserade över hela den katolska världen klarade sig kyrkan i Polen relativt oskadd – mycket tack vare sin hjälteroll i landets historia. Nu har allt förändrats, tack vare en succéfilm där präster porträtteras som supande, giriga och sexfixerade.

Fem miljoner polacker har sett filmen ”Kler”, en två och en halv timmes uppgörelse med prästerskapet i detta djupt katolska land. Det är uppåt 20 procent av Polens vuxna befolkning.
Och ”Kler” är i högsta grad barnförbjuden.
Den berättar historien om tre präster, gamla studiekamrater från seminariet.
Den förste lever tillsammans med sin flickvän som han uppmanar att göra abort. Den andre gör karriär med svarta pengar, utpressning och maffiakontakter. Och den tredje begår sexuella övergrepp mot en korgosse.
Den hejdlösa inledningsscenen skildrar en återträff där de tre super sig till redlöshet medan de slår varandra i huvudet med bibelcitat. Mitt under festen kallas en av dem i väg för att ge sista smörjelsen åt en gammal kvinna. Trots sitt tillstånd missar han inte att ta rejält betalt av de sörjande anhöriga för sakramentet.
När ”Kler” gick upp i oktober ringlade köer utanför de polska biograferna. På premiären fick den tio minuters stående ovationer. Samtidigt fick filmen hård kritik från konservativa politiker. Jacek Kurski, chef för statliga tv-bolaget TVP och nära lierad med det styrande högerpopulistiska partiet PIS, avfärdade ”Kler” som en ”smutsig attack” mot kyrkan som dessutom var ”brutal och osann”.
En nationalistisk tidning gjorde en egen version av filmaffischen där huvudpersonernas ansikten byttes ut mot vördade polska präster – och med texten:
”Skydda vår kyrka från nazister, kommunister, hbtq-personer och islamister”.
Vissa inom kyrkan ville genast stoppa filmen.
– Jag är nog lite förvånad över att den har blivit en sådan kommersiell succé, säger regissören Wojciech Smarzowski som DN träffar på ett kafé i Warszawa.
– Men det är en egenskap jag älskar hos det polska folket: så fort man vill förbjuda något så blir alla extra intresserade.
Alla filmens karaktärer baseras på verkliga personer och historier. Smarzowski har också vävt in rent dokumentära avsnitt där vuxna före detta pedofiloffer berättar om vad de har varit med om, rakt upp och ner framför kameran.
Just detta med präster som begår övergrepp mot barn är något som varit mindre uppmärksammat i Polen än i andra katolska länder.
Ett av förhållandevis få uppmärksammade fall avgjordes i en domstol i Poznan nästan samtidigt som ”Kler” hade premiär. En orden inom kyrkan dömdes där att betala skadestånd på motsvarande 2,5 miljoner kronor till en kvinna som kidnappades och utnyttjades av en präst när hon var 13 år.
Ett resultat av Smarzowskis film är att fler bortglömda brott kommer upp till ytan. Det märker medarbetarna på organisationen Nie Lekajcie Sie (”Var inte rädd”) som arbetar med hjälp och stöd till offer för pedofili inom kyrkan.
– Jo, det är som att ett lock har lyfts av. Nu ringer åtminstone tre, fyra personer per dag och berättar, säger Marek Lisinski som själv föll offer

för en pedofilpräst i tidiga tonåren. I dag är han runt 50, arbetar som glasmästare och är aktiv i organisationen på sin fritid.
På sin hemsida har Nie Lekajcie Sie publicerat en interaktiv karta där offer syns som prickar i församlingar spridda över hela Polen. Varje dag blir det tätare mellan prickarna.
”Vi hoppas att kartan ska uppmuntra journalister att undersöka saker vi inte känner till än. Arbetar förövarna fortfarande som präster? Har de kontakt med barn?” skriver organisationen.
Den mest tragiska historien i ”Kler” kretsar kring fader Andrzej Kukula, en präst som själv våldtogs av en präst i sin barndom – och som begår samma brott mot en korgosse med stökiga hemförhållanden.
Jag frågar Marek Lisinski hur han reagerade känslomässigt när han såg de scenerna. Svaret blir oväntat.
– Det är ju min egen historia det handlar om. Den där korgossen från ett trasigt hem, det är jag, säger han utan att röra en min.
Det visar sig att Lisinski har haft kontakt med Smarzowski från ett tidigt skede i filmproduktionen och fungerat som informell konsult.
– Det kan jag säga dig att han skildrar det så verkligt som det över huvud taget går att skildra.
En anledning till att kyrkan har kommit lindrigt undan skandaler i Polen jämfört med andra länder är naturligtvis dess speciella och ärorika historia.
Polackerna är sedan århundraden klämda mellan ortodoxa ryssar och protestantiska preussare. Därför har katolicismen blivit ett sätt att definiera ”polskhet” – inte minst under det dryga sekel då Polen var utraderat från Europakartan och uppdelat mellan Ryssland, Tyskland och Österrike-Ungern.
Senare, under tiden som sovjetisk lydstat, blev kyrkan ett centrum för motståndet mot de styrande i Warszawa. I kyrkans regi hölls protestmöten, där trycktes olagliga tidningar.
Och när den polske kardinalen Karol Wojtyla valdes till påve Johannes Paulus II för 40 år sedan markerade det början till slutet för kommunistregimen – inte bara i Polen utan i hela östblocket.
Men den kyrka som en gång stod för uppror går i dag i armkrok med makten.
Lag och rättvisa, PIS, det nationalkonservativa partiet som styr Polen sedan 2015, är nära lierat med kyrkan.
I praktiken råder ett ömsesidigt beroendeförhållande. Partiet åtar sig att föra fram en konservativ dagordning, exempelvis skärpning av Polens redan strikta abortlagar. I utbyte går ledare inom kyrkan ut öppet med stöd för PIS, inklusive i predikningar.
Kyrkan i Polen, med sin stolta demokratiska tradition, tiger när regeringen fyller statsmedier och domstolar med lojalister. I stället applåderar biskoparna partiets nationalistiska inriktning.
På yttersta högerkanten finns fader Tadeusz Rydzyk, en ärkekonservativ präst och entreprenör som bland annat äger den inflytelserika Radio Maryja, en radiokanal som har anklagats för rasistiska och homofobiska utspel.
Rydzyk har ett väl etablerat samarbete med PIS och partiledaren Jaroslaw Kaczynski. Han har mottagit stora statssubventioner, bland annat för sina företag i energisektorn.
Just sammanblandningen av religion och finanser är ett tema i filmen ”Kler”, där en ständigt svärande biskop har rollen som en ”gudfader” i maffiastil. Så fort det behövs försvinner biskopen in i ett rum och kommer ut igen med tjocka sedelbuntar.
När den välgödde biskopen inte räknar pengar ser han till att trolla bort problem. Filmens pedofilanklagade präst, i 40-årsåldern, flyttas snabbt till ett hem för pensionerade präster. Medier som snokar i kyrkans affärer mutas eller hotas till tystnad.
Wojciech Smarzowski vill inte säga om biskopen har en förebild i verkligheten, men elaka tungor säger att han är ärkebiskop i Gdansk.

Inte många inom kyrkan vågar följa en egen linje inom exempelvis flyktingfrågan, väldigt få vågar opponera sig mot de mäktiga biskoparna.
En som har gjort det är Wojciech Lemanski, en 58-årig präst som jag träffar i byn Chotomów utanför Warszawa. Här, i huset där han växte upp, bodde han tillsammans med sin far tills denne gick bort i januari 2018.
2013 hamnade Lemanski i konflikt med sin biskop och anklagades för olydnad. Han stängdes av från jobbet och uppmanades att gå i pension. Dessutom förbjöds han att tala med medier.
– Konflikten hade att göra med mitt engagemang för dialogen mellan kyrkan och judarna, säger Lemanski.
Det handlar om minnet av Förintelsen, Nazitysklands folkmord på Europas judar, som ju till stor del utspelades på polsk mark. Men också om fallet Jedwabne, en by där hundratals judar mördades av sina polska grannar i juli 1941.
Jedwabne är omskrivet men känsligt. Inte minst för dagens polska regering som i en lag i fjol ville förbjuda alla påståenden om att någon enda polack deltog i Förintelsen.
– Ända sedan 2000 har jag och en annan präst varit kyrkans enda representanter vid en årlig minnesdag i Jedwabne. Jag har också kritiserat kyrkan för att inte göra tillräckligt för att stoppa antisemitismen i vårt land.
Wojciech Lemanski har nu bytt stift och kan under en mer tillåtande biskop arbeta igen. Han var för några år sedan en i högsta grad offentlig person som syntes i vimlet i Warszawa. Regissören Smarzowski känner han personligen. Och han tvekar inte att berömma ”Kler”.
– Det är en viktig film som har satt i gång en välbehövlig debatt om kyrkans ställning. Jag tror många troende har anat hur det är ställt men inte har velat se, säger han.
Lemanski tror att pengar är roten till problemen.
– Rikedom korrumperar. Under kommunisttiden hade kyrkan ingenting, men nu har den fått allt tillbaka: mark, skolor, sjukhus, barnhem. Kyrkan har samlat för att äga, inte för att tjäna de troende.
Hela 93 procent av polackerna är katoliker, enligt en undersökning från januari 2018. Det är en högre siffra än i något annat europeiskt land.
Samtidigt visar andra siffror att andelen som faktiskt utövar sin religion sjunker, och det i rekordfart. I början av 90-talet gick 51 procent regelbundet i kyrkan, i dag är den andelen runt 35 procent. Bland dem som är under 30 är den bara 26 procent.
I ett land som Irland har sekulariseringen gått relativt snabbt. Från ett samhälle där allt var genomsyrat av katolska värderingar bara för ett årtionde sedan – till dagens Irland med homoäktenskap och rätt till abort.
Wojciech Smarzowski ser två samtidiga tendenser i Polen. Den ena är en högervridning av kyrkan, som går i takt med framgångar för nationalism och högerpopulism i hela Europa. Den andra är en långsam sekularisering.
– Vi får se vilken tendens som är starkare. Liberaliseringen kommer nog att ta längre tid här än i Irland.
Själv betraktar sig Smarzowski inte som katolik. Men genom ”Kler” har han fått många kontakter inom kyrkan. Å ena sidan är det sådana som skickar hatbrev, ibland hotfulla.
– Men det är också en rad präster som har berömt mig, som skriver och berättar om missförhållanden.
Det största problemet med kyrkan i dag är att den samarbetar så nära med makten, anser regissören.

Ingmar Nevéus "

"Kristendomens historia i Polen börjar med årtalet 966, då hertig Mieszko I – ofta räknad som Polens grundare – lät döpa sig.
I dag räknas Polen som Europas mest katolska land efter Malta, före länder som Italien, Spanien och Irland.
93 procent av Polens befolkning på 38 miljoner betraktar sig som katoliker, men andelen som går regelbundet i kyrkan minskar relativt snabbt och är i dag runt 35 procent.
Ungefär en halv miljon polacker är ortodoxt kristna. Andelen som praktiserar icke-kristna religioner som islam och judendom är totalt under 1 procent. "

" USA:s krav på Turkiet: Lämna kurder i fred

DN MÅNDAG 7 JANUARI 2019

Vita husets nationella säkerhetsrådgivare John Bolton har lagt till ett nytt villkor för USA:s utträde från Syrien. Kravet är att Turkiet går med på att skydda USA:s kurdiska allierade i Syrien, uppger Reuters.

Donald Trumps plötsliga besked om att hämta hem de amerikanska styrkorna i Syrien har väckt många frågor – främst för att kurdiska soldater som är norra Syrien skulle kunna bli en måltavla för deras långvariga fiende Turkiet.
Nu säger Vita husets nationella säkerhetsrådgivare John Bolton, som är på en fyradagarsresa i Israel och Turkiet, att han ska prata med turkiska representanter, inklusive presidenten Recep Tayyip Erdogan, om att kurderna måste skyddas.
– Vi tror inte att Turkiet kommer att genomföra militära åtgärder som inte är helt samordnade med och godkända av USA och äventyrar våra trupper, men vi vill också att de möter presidentens krav på att den syriska oppositionens styrkor, som har krigat med oss, inte är hotade, säger John Bolton, enligt Reuters.
Bolton, som kommer att resa till Turkiet på måndag, säger att USA kommer att prata med för att ta reda på vad landets möjligheter och mål är.
Bolton säger dock att Trumps inställning är att Turkiet inte får döda kurderna och att USA:s uttåg inte kommer att ske utan en överenskommelse om det.

Viviana Canoilas
viviana.canoilas@dn.se

" Dödläge i förhandlingarna om muren vid Mexikos gräns

DN MÅNDAG 7 JANUARI 2019

Den federala statsapparaten i USA förblir stängd. 800 000 anställda går utan lön. Piloter varnar att myndighetskrisen skadar flygsäkerheten nationellt. Men förhandlingarna i Washington har hamnat i ett dödläge, där president Trump vägrar vika sig när det gäller finansiering av gränsmuren mot Mexiko. I stället upprepar han löftet om att han vill utropa nationellt kristillstånd i ett försök att få bygga muren.

Miljontals amerikaner kommer att få sin skatteåterbäring betydligt senare än vanligt i år. Skattemyndigheten är en del av den federala statsapparat som delvis tvingats stänga, efter vinterns konflikt i kongressen i Washington. 90 procent av myndighetens anställda arbetar just nu inte. Den som försöker ringa till skattemyndigheten möts av en inspelad röst som säger att de tyvärr inte kan hjälpa dig just nu.

Fler än 800 000 statsanställda har drabbats av att myndigheterna stängt, vilket innebär att de tillfälligt blir utan lön.

Fackförbunden som representerar statsanställda varnar för att tusentals anställda kan hotas med vräkning, eller böter för obetalda räkningar när deras lön uteblir de kommande veckorna. Flera privata företag som arbetar under statliga kontrakt kan också gå i konkurs om de inte får betalt som planerat.

Tre personer har hittills dött i nationalparker, som inte längre har säkerhetsvakter på plats.

På flygplatser råder personalbrist, då säkerhetspersonal har börjat stanna hemma från jobbet. I ett brev till presidenten från piloter på USA:s största flygbolag skriver de: ”Att de federala myndigheterna hålls stängda har negativt påverkat tryggheten, säkerheten och effektiviteten i vårt nationella flygsystem.”

Dessa alarmerande uttalanden tycks inte påverka president Donald Trumps syn på krisen i Washington. Trump har tillbringat helgen på Camp David, utanför Washington, och sade i ett uttalande på söndagen att han kan tänka sig att utropa nationellt kristillstånd i ett försök att få gränsmuren uppförd.

Trump ska även ha blivit förvånad över att krisen har orsakat sådana allvarliga konsekvenser, då han inte kände till att den federala regeringen ägnade sig åt så många olika verksamhetsområden, skriver Washington Post.

Vicepresidenten Mike Pence har fått uppdraget att förhandla med kongressen å Trumps vägnar; inget tyder på att några framsteg har skett.

Pence och Trump kräver 5,7 miljarder dollar i budgeten för en gränsmur. Demokraterna har gått med på 1,3 miljarder dollar för gränssäkerhet överlag, men inga ytterligare pengar för en gränsmur. Båda sidorna håller fast vid sina tidigare positioner.

Demokraterna använde i veckan sin nya majoritet i representanthuset till att rösta igenom två nya budgetförslag som skulle innebära att alla myndigheter kan öppna igen.

Men förslagen innehåller inga nya medel för en gränsmur. Mitch McConnell, Republikanernas talman i senaten och känd som en hård förhandlare, säger att han därmed är ointresserad av att ens förhandla med Demokraterna.

Att republikanerna i kongressen enar sig bakom Trumps kontroversiella krav på en gränsmur är relativt nytt. I december röstade Republikanerna för en budget utan mer resurser för en gränsmur.

Mick Mulvaney, Trumps tillförordnade stabschef, sade 2015 att en gränsmur mot Mexiko är en ”absurd och barnslig” metod för att försöka stoppa migranter. ”Ranchägare vid gränsen säger att vi inte behöver en mur”, menade Mulvaney på den tiden.
Nu försvarar han dock Trumps beslut, med hänvisning till att ”omständigheterna på marken har förändrats”. Mulvaney säger även att han fått i uppdrag av Trump att försöka hitta federala medel att finansiera en gränsmur, om presidenten skulle utlösa nationellt kristillstånd.
Republikanen Lindsey Graham sade i sin tur att Republikanerna inte är intresserade av att förhandla med Nancy Pelosi, Demokraternas talman i representanthuset, så länge hon kallar Republikanerna för rasister för att de vill ha en gränsmur. Pelosi har inte kallat Republikanerna för rasister, men däremot sagt att gränsmuren är ”omoralisk”.
Myndigheterna har nu varit stängda i 17 dagar, vilket gör det här till den längst utdragna myndighetskrisen sedan 1996.
Trump har tidigare sagt att myndigheterna mycket väl kan tvingas vara fortsatt stängda resten av året. Vid en presskonferens i Camp David tillfrågades han om det verkligen stämmer att han kan tänka sig att se en så utdragen myndighetskris.
– Absolut, det var det jag sade, sade Trump.
Samtidigt syns vissa tecken på att Trump kan förhandla om vad en gränsmur egentligen innebär. Retoriskt har han under veckan slutat prata enbart om en gränsmur, för att i stället tala om gränssäkerhet mer generellt. Det är möjligt att kongressen därmed kan hitta en öppning där de utökar resurser för gränssäkerheten, men inte specifikt för en gränsmur. Trump skulle då kunna göra ett försök att övertyga sina kärnväljare att han trots allt har genomfört sitt vallöfte.
Ursprungligen lovade Trump att Mexiko skulle stå för alla kostnaderna för en gränsmur, men det löftet har han sedan övergivit.
Efter Republikanernas stora nederlag i mellanårsvalet i november har trycket även ökat på republikanerna i kongressen att ta avstånd från Trump. Sju republikaner i representanthuset röstade för Demokraternas budgetförslag förra veckan.

Martin Gelin "

" Rysk-ukrainska konflikten riskerar störa ortodoxa julen

DN MÅNDAG 7 JANUARI 2019

Jerusalem
Patriarken Bartolomeus i Istanbul, de ortodoxa kyrkornas överhuvud, gav på lördagen klartecken för den ukrainska kyrkans utbrytning från den ryska. – Vår jul har kapats av politiker, de skulle ha väntat med detta, säger en högt uppsatt grekisk-ortodox kyrkoman i Betlehem i telefon till DN.

Flera kyrkor i Jerusalem, Betlehem och Haifa frekventeras av både ryssar och ukrainare, dels arbetskraftsinvandrare, dels ex-sovjetiska israeler med kristen tro. Där hoppas man nu att schismen mellan Moskva och Kiev inte skall störa kyrkofriden.
Den som drivit kampanjen för en separat ukrainsk kyrka är president Petro Porosjenko, vars motståndare på hemmaplan anser att hans teologiska engagemang är kopplat till vårens valkampanj. Före ceremonin där den ukrainsk-ortodoxa kyrkan utropades överlade Porosjenko med president Recep Tayyip Erdogan, som i Moskvas ögon därmed tagit Ukrainas parti i dispyten. Patriarkatet i Moskva uppgav att man i protest bryter med patriarkatet i Istanbul. Den ryska kyrkan har dock i praktiken inte på länge varit underställd kyrkoledningen i Istanbul.
På söndagskvällen firar 300 miljoner ortodoxa kristna julafton. Juldagen är den stora dagen, då de flesta av Mellanösterns kristna – syrier, syrianer, palestinier och kopter hälsar varandra med ’Id milad majid! – god jul! Österns katoliker, som maroniter, melkiter och en del av armenierna, har firat jul den 24–25 december.
I det heliga landet är andelen kristna störst i staten Israel, och minst i de ockuperade områdena. De flesta kristna i Gaza har flytt till Betlehem på Västbanken. Trots det är Jesu födelsestad numera en övervägande muslimsk stad.
Mellanöstern, en gång den kristna världens tyngdpunkt och centrum, är numera dess mest osäkra region. Bara i ett av länderna, Jordanien, ökar antalet kristna – då kristna från Syrien och Irak som flytt al-Qaida och IS flyr dit. Andelen kristna i Syrien, Libanon och Israel-Palestina har minskat dramatiskt de senaste hundra åren, under massutvandring till Chile, Brasilien, Honduras, Argentina och USA.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

" Nya samtal mellan Kina och USA ska hindra upptrappning

DN MÅNDAG 7 JANUARI 2019

Samtalen blir de första mellan Kina och USA om handelskonflikten sedan länderna kom överens om vapenvila för drygt en månad sedan. I Peking är det meningen att det första lilla steget ska tas mot en lösning. I annat fall hotar ett misslyckande som riskerar att förmörka hela världsekonomin 2019.

Kina bekräftade i fredags att en amerikansk delegation besöker Peking under måndagen och tisdagen för ”förebyggande och konstruktiva samtal”.
Det var den 1 december som den amerikanske presidenten Donald Trump och hans kollega Xi Jinping vid sidan av ett G20-möte i Argentina kom överens om ett tre månader långt stopp på konflikten.
Det är först nu parterna träffas igen, men beslut om mötet fattades först efter ett telefonsamtal på vad som beskrivs som biträdande ministernivå. USA:s handelsrepresentant Robert Lighthizer väntas möta Kinas biträdande premiärminister Liu He, som är Xi Jinpings främste rådgivare i ekonomiska frågor.
Det är nästan säkert att Peking och Washington kommer att hitta en gemensam grund att stå på eftersom de vill undvika en upptrappning av handelskriget, kommenterar Xu Jianwei, en ekonom vid det franska investmentbolaget Natixis i Hongkong för South China Morning Post.
– Den kinesiska sidan kommer att göra avgörande eftergifter och den amerikanska sidan behöver också bra resultat eftersom ekonomin inte gått bra den senaste månaden och folk kan börja skylla det på Trump. Han behöver något för att stilla oron, säger Xu Jianwei.
Sedan Xi och Trump möttes för drygt en månad sedan har Kina återupptagit importen av sojabönor från USA och dragit tillbaka extra tullar på amerikanska bilar.
Trots det menar Robert Lighthizer, den amerikanska handelsrepresentanten, som är starkt kritisk till den kinesiska ledningen, att regimen i Peking måste pressas hårdare.
Fristen för vapenvilan i handelskriget går ut den 2 mars.

Torbjörn Petersson "

" Niklas Ekdal: Frågorna som måste ställas inför ett ödesmättat 2019

DN MÅNDAG 7 JANUARI 2019

De auktoritära ledarna har medvind. Och ny teknik tycks gynna kaos och kontroll. Den avgörande frågan inför 2019 blir ändå om majoriteter frivilligt röstar för minskad frihet.

År 2019 började starkt. Israels Benjamin Netanyahu gratulerade sin vän Jair Bolsonaro, nytillträdd president i Brasilien. Vladimir Putin skickade en varm hälsning till Donald Trump.
Auktoritära ledare har medvind. Även om en tredjedel av jordens befolkning går till val det kommande året – bland annat i jätteländer som Indien, Indonesien och Nigeria – är det tydligt att demokratin befinner sig på reträtt.
Ny teknik tycks gynna kaos och kontroll. Den avgörande frågan blir ändå om majoriteter frivilligt röstar för minskad frihet.
Efter 1945 försökte världens skarpaste hjärnor analysera varför galningar som Hitler kommit till makten, och hur liknande katastrofer kunde förhindras i framtiden. Diplomater sökte lösningar i en internationell rättsordning, politiker i demokratiska välfärdsstater. Psykologer rotade i folks huvuden.
Ett av resultaten blev tegelstenen ”The authoritarian personality” som kom 1950, symboliskt i halvtid av det blodigaste seklet. Hur identifierar man en fascist? Forskarna upprättade vetenskapliga skalor och sökte förklaringar i individens barndom. Auktoritära personligheter utmärktes av förakt för svaghet och för sexuella avvikelser, dragning till konspirationsteorier och starka män. Om det fanns något gemensamt i deras bakgrund var det dominanta fäder.
Jaha. Analysen sade lika mycket om akademikerna som förläst sig på Freud och Marx – till exempel filosofen Theodor Adorno – som om själva problemet. Potentialen för fascism i denna mening finns nog hos alla, ungefär som potentialen för psykisk ohälsa.
Under vissa omständigheter kan vem som helst fastna i ett bakåtriktat ältande = depression, eller ett framåtriktat ältande = ångest. Det som varierar från människa till människa är vår *breaking point*, stressnivån där mekanismer för överlevnad slår över i sjukdom. Kanske kan man se dragningen till uppenbart olämpliga ledare på samma vis. Säkraste sättet att motarbeta dem är att undanröja deras materiella förutsättningar. Trump-skämt på Twitter hjälper inte.
Efter andra världskriget blev de politiska reaktionerna på fascismens vanvett långt viktigare än de intellektuella. *”Keine Experimente”*, lovade den tyske förbundskanslern Konrad Adenauer. *”You’ve never had it so good”*, konstaterade den brittiske premiärministern Harold Macmillan.
Detta var högerpolitiker, konservativa i så måtto att de slog vakt om den demokrati, välfärdsstat och internationalism som tvingats fram från vänster. Framsynta regeringschefer – Franklin D Roosevelt i USA, Per Albin Hansson i Sverige – hade ju redan på 1930-talet fattat att vägen till politisk stabilitet går via fördelning och inkludering.
Inför ett ödesmättat 2019 är detta västvärldens strategiska dilemma. Går det att tända hoppet om en ny, smartare fördelningspolitik – *A New New Deal* – eller kommer minusräntor och robotisering oundvikligen att öka de redan exploderande klyftorna, med än värre polarisering och handlingsförlamning som följd?
Högerpopulister behöver ingen invandring för att frodas, se på Viktor Orbán som skräms med muslimska flyktingar fastän Ungern inte tar emot några. Vänsterpopulister behöver varken finanskriser eller klimathot för att förkasta kapitalismen – om inte systemet levererar trygghet och framtidstro till vanligt, arbetande folk.

”Fientligheten mot eliterna är ett resultat av deras egen ekonomiska girighet och inkompetens.”
Den som skriver detta är varken fascist eller kommunist, utan seniorkolumnisten Martin Wolf i Financial Times.
Bara för att det finns ett problem är det inte säkert att det finns en lösning. Kanske kämpar mänskligheten med krafter – tekniska och psykologiska – som vi aldrig lär oss hantera. Till syvende och sist blir det likadant med demokratin som med klimatfrågan, där krafterna är rent geologiska:
Ett halvhjärtat försök är bättre än inget försök alls. En halvbra behandling är bättre än att förneka sjukdomen. Och det är aldrig för sent att ställa sig den existentiella frågan: Vilken värld vill vi lämna efter oss till Keith Richards?

Niklas Ekdal "

" Det luktar ruttet i paradiset

DN TISDAG 8 JANUARI 2019

På lördagen stoppades Rahaf al-Qunun i Bangkok. Den 18-åriga saudiska kvinnan hade flytt från sin familj under en semesterresa i Kuwait och var på väg till Australien för att ansöka om asyl. Anledningen till hennes flykt var att hennes far och bröder vid flera tillfällen hotat att döda henne eftersom hon hade lagt upp foton av sig själv på sociala medier.

När hennes plan mellanlandade valde Thailand att gå Saudiarabien, som vill att Rahaf al-Qunun ska skickas tillbaka, till mötes. Hon barrikaderade sig sedan i ett hotellrum i Bangkok så att utvisningen inte kunde verkställas.
I Saudiarabien, där hon som kvinna betraktas som manliga släktingars egendom, är hon rädd att familjen ska göra verklighet av sina hot.
Efter påtryckningar från människorättsorganisationen Human Rights Watch och FN:s flyktingorgan UNHCR avbröt den thailändska migrationsmyndigheten på måndagen försöken att skicka tillbaka henne.
När Rahaf al-Qunun stoppades i lördags var det inte första gången Thailands militärjunta gick andra ljusskygga regimer till mötes.
Fotbollsspelaren och människorättsaktivisten Hakeem al-Araibi från Bahrain sitter redan frihetsberövad i landet. Han lever som politisk flykting i Australien, men togs i förvar under en resa efter att hans hemland begärt honom utlämnad.
Och det var i Thailand som den svenske förläggaren Gui Minhai kidnappades av kinesiska agenter, av allt att döma med juntans goda minne.

Egentligen är det ingenting att förvånas över. Thailand är inte bara ett semesterparadis, utan också en diktatur. Sedan militärkuppen 2014 pågår enligt Human Rights Watch en ”människorättskris” i landet. Det soliga landets skuggiga baksida är det värt att påminna om. Samtidigt som vi kräver att Rahaf al-Qunun får resa vidare.

Martin Liby Troein
martin.liby-troein@dn.se "

" EU vill dra ner på transfetter

DN TISDAG 8 JANUARI 2019

Transfetterna i livsmedel som chips, snabbmat, kex och kakor måste minskas, enligt ett nytt förslag från EU-kommissionen. Den nya maxnivån av de hälsofarliga fetterna motsvarar dagens svenska nyckelhålsmärkning.

EU-kommissionen föreslår att max 2 procent av det fett som finns i livsmedel får vara industriellt framställt transfett. Frågan har debatterats i flera år.
– Det är precis det här vi har efterfrågat i flera år, säger Linnéa Engström, EU-parlamentariker för Miljöpartiet.
– Om Europaparlamentet godkänner förslaget i vår innebär det att vi får en jämn spelplan. I dag har olika länder olika regler, vilket kan leda till förvriden konkurrens. Framför allt länder i östra Europa har en lägre standard när det gäller vissa livsmedel, säger Linnéa Engström, som sitter i parlamentets miljöutskott.
Snacks, snabbmat och hel- och halvfabrikat är de livsmedel genom vilka vi får i oss transfetter, som innebär en ökad risk för hjärt- och kärlsjukdomar.
Enligt Livsmedelsverket är det ur ett folkhälsoperspektiv bra att minska mängden transfett i maten så mycket det går.
– Det är mycket glädjande att EU-kommissionen nu föreslår en gräns för transfett. Livsmedelsverket har länge önskat regler som begränsar mängden transfett i alla livsmedel, även de som inte kan nyckelhålsmärkas, säger Irene Mattisson, senior risk- och nyttovärderare, i ett pressmeddelande.
Svenska livsmedelsföretag har redan sänkt mängden industriellt framställt transfett kraftigt. Enligt Världshälsoorganisationen WHO är

det länder i Sydostasien och Latinamerika som har högst intag av farliga transfetter.
Svenskarna får i sig ungefär 1,7 gram transfett per person och dag. Mest industriellt transfett finns i importerade kakor, kex och chips, enligt Livsmedelsverket. Om reglerna genomförs beräknas även de som nu äter mat med mest tillsatt transfett komma ner till de nivåer som WHO rekommenderar – att högst en procent av energiintaget kommer från transfetter.
Om EU-kommissionens förslag blir verklighet är det enligt Linnéa Engström viktigt att hålla koll på att transfetterna inte ersätts med palmolja.
– Det finns alltid en risk att palmolja, som styrs av ett annat regelverk, används i samma typ av produkter.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se "

" Arabvärldens stöd stärker al-Assad

DN TISDAG 8 JANUARI 2019

Syriens envåldshärskare Bashar al-Assad får nu stöd av sina tidigare fiender i arabvärlden. Allt fler länder, även i väst, tycks acceptera att al-Assad sitter kvar som Syriens president. Det innebär att han kan regera fram till år 2028 – då har al-Assadklanen styrt Syrien i nästan 60 år.

Mellan februari och augusti 2012 försökte Kofi Annan, en av FN:s mest respekterade generalsekreterare, åstadkomma en fredlig lösning på Syrienkriget. Men Annan lämnade sitt uppdrag som fredsmäklare i förtid, frustrerad över bristen på uppbackning från FN:s säkerhetsråd. Någon månad senare intervjuade jag Kofi Annan i Genève. Det jag minns bäst är den före detta FN-chefens bestämda uppfattning om Syriens envåldshärskare Bashar al-Assad:
– Jag är alltmer övertygad att Bashar al-Assad inte kan vara del av en syrisk fredslösning, sade Annan och fortsatte:
– Därtill har han för mycket blod på sina händer.
Detta var som sagt hösten 2012. Syrienkriget har fortsatt, och utvecklats till den konflikt som mest av alla stöpt om 2010-talets världsordning.
Kriget har lett till att närmare sex miljoner syrier flytt sitt eget land. Drygt en miljon av dem har hamnat i Europa. Flyktingkatastrofen har starkt bidragit till att EU hamnat i kris och att Schengensamarbetet ligger i spillror. Flyktingfrågan har också gett bränsle åt nya populistiska och främlingsfientliga partier över hela Europa.
I Syrienkrigets spår har terrorgrupperingar som IS kunnat växa sig starka. Över 400 000 människor har dött. Kriget har också avslöjat maktlösheten och de strukturella bristerna inom Förenta Nationerna,

och fördjupat etniska och religiösa konflikter över hela Mellanöstern. I dag, sex och ett halvt år efter sin kompromisslösa utsaga om Syrienpresidenten al-Assad, är Kofi Annan död – han avled vid 80 års ålder den 18 augusti i fjol. Men Bashar al-Assad lever. Och sitter kvar vid makten. Striderna i Syrien har mattats av och det talas om återuppbyggnad av det bitvis totalförstörda landet. Något som enligt internationella organ kommer att kosta ofattbara 400 miljarder dollar.
– President al-Assad kommer att vara kvar på sin post ett tag till, konstaterade den brittiske utrikesministern Jeremy Hunt en smula uppgivet i förra veckan.
Jeremy Hunts uttalande är inte gripet ur luften. Bara under de senaste veckorna har det kommit flera tecken på att även Bashar al-Assads fiender nu accepterat att han kommer att fortsätta styra Syrien.
• I slutet av oktober 2018 öppnades en av de större gränsövergångarna mellan Syrien och Jordanien. Gränsposten hade hållit stängt i nästan fyra år.
• Strax före jul öppnade Förenade Arabemiraten åter sin ambassad i Syriens huvudstad Damaskus. Ambassaden stängdes 2011, strax efter att den väpnade konflikten börjat.
• Den 27 december landade ett charterplan från Damaskus i badorten Monastir i Tunisien. Ombord fanns 150 syriska turister. Det var det första flyget mellan länderna sedan Syrienkriget började.
Till detta kommer att Sudans president Omar al-Bashir gjorde ett officiellt besök i Syrien veckan före jul. al-Bashir är förvisso lika mycket internationell paria som sin syriske kollega al-Assad. Men den sudanesiske ledarens Syrienbesök ses ändå som ett tydligt tecken på Bashar al-Assads förbättrade relationer med övriga arabvärlden. Dessutom pågår intensiva försök från bland annat Algeriet att släppa in Syrien i Arabförbundet igen. Arabförbundet, de arabiska ländernas samarbetsorganisation, uteslöt Syrien i november 2011.
Att al-Assad ser ut att inte bara sitta kvar, utan också stärka sin ställning internationellt, beror till största delen på stödet från Ryssland och Iran. När Ryssland gick in i Syrienkriget i oktober 2015 kontrollerade al-Assad bara en fjärdedel av Syriens territorium.
Men med hjälp av ryskt stridsflyg och Iranstödda miliser kunde den syriska regeringsarmén vända kriget. Ryssland har genom hela kriget stött Syrien i FN och motsatt sig de resolutioner riktade mot al-Assadregimen som lagts fram i FN:s säkerhetsråd.
Bashar al-Assad har också dragit nytta av USA:s tvekande Mellanösternpolitik, senast manifesterad av president Donald Trumps utspel för tre veckor sedan. Trump sade att det amerikanska uppdraget i Syrien är över och att de 2 000 man ur USA:s krigsmakt som är förlagda där genast ska åka därifrån. Sedan dess har Trump ändrat sitt uttalande flera gånger.
Svensk-italienaren Staffan de Mistura är en av dem som kommit efter Kofi Annan som FN:s Syriensändebud. de Mistura har envetet försökt driva resolution 2254, en av de få Syrienöverenskommelser som säkerhetsrådet kunnat enas om. Resolution 2254 stadgar att en övergångsregering ska upprättas. Detta förväntas leda fram till fria val till parlamentet och till presidentposten. de Misturas sista ansträngning gällde att få ihop en tvärpolitisk kommitté med folk från regimen, oppositionen och civilsamhället i Syrien som tillsammans skulle skapa en ny författning för Syrien.
Men Bashar al-Assad har visat sig demonstrativt ointresserad av att dela med sig av makten. Staffan de Mistura avgick som FN-medlare strax före årsskiftet och lämnade på måndagen över sitt uppdrag till den norske veterandiplomaten Geir O Pedersen. Inget tyder på att han får en lättare uppgift än sin företrädare.
Klanen al-Assad har i alla år använt sig av författningen som ett redskap att behålla makten inom familjen. Den före detta ögonläkaren

Bashar al-Assad har hunnit bli 53 år och har nu suttit vid makten i Syrien i snart 19 år.
När han efterträdde sin far Hafez – som tog makten vid en statskupp 1970 – var han bara 34 år. Den dåvarande författningen stadgade att en syrisk president måste vara minst 40. Men parlamentet ändrade författningen i en hast och Bashar al-Assad valdes till president i en folkomröstning där 99,29 procent av de röstande ställde sig bakom honom.
Han fick förnyat förtroende år 2007, som ende kandidat, med 97,62 procent av rösterna. Vid valet år 2014, som hölls mitt under brinnande krig, hade Bashar al-Assad fått två motkandidater – medtävlare som var närmast okända bland väljarna. Denna gång fick al-Assad ”bara” 88,7 procent av rösterna.
En ändring i grundlagen som godkändes i februari 2012 – i en folkomröstning, med 90 procents stöd – gör att det nu är fritt fram för Bashar al-Assad att sitta ytterligare två mandatperioder à sju år, det vill säga fram till år 2028.
Det spekuleras i oppositionskretsar att tredje generationen al-Assad gör sig redo att styra Syrien med början år 2028. Då är Bashar al-Assads äldste son Hafez visserligen bara 26 och är därmed för ung för att komma i fråga som president. Men den syriska författningen har ju ändrats tidigare, till al-Assad-klanens fördel.

Erik Ohlsson "

"Klanen al-Assad

1945 En ung Hafez al-Assad ansluter sig till det arabnationalistiska Baathpartiet, vid denna tid förbjudet i Syrien.

1963 Baathpartiet gör statskupp. En av männen bakom omvälvningen är Hafez al-Assad.

1983 Hafez al-Assad nära döden efter hjärtattack. Hans bror Rifat försöker störta honom. Rifat tvingas i exil.

2000 Hafez al-Assad avlider vid 69 års ålder. Hans son Bashar, 34, väljs till president med 99,7 procents majoritet.

2007 Bashar al-Assad omväljs i en folkomröstning till ännu en sjuårsperiod som president.

2011 Demonstrationer mot regimen inleds i januari i Daraa. al-Assad säger i februari att uppror mot hans regim är ”otänkbart”.

2012 Arabförbundet kräver att Bashar al-Assad avgår som president.

2013 Kemvapenattack i östra Ghouta utanför Damaskus dödar 1 300 personer. FN kräver en omedelbar utredning.

2014 Bashar al-Assad väljs om för en tredje sjuårsperiod med 88,7 procent av rösterna. Oppositionen och omvärlden kallar valet för ”en parodi på demokrati”.

2015 Franska åklagare inleder en förundersökning om krigsbrott som al-Assad misstänks vara skyldig till.

2016 Med militärhjälp av Ryssland och Iran återtar al-Assads regeringsstyrkor Aleppo, regimmotståndarnas starkaste fäste.

2017 Misstänkt kemvapenattack, mot samhället Khan Sheikhoun. Donald Trump kallar al-Assad ”odjur” och beordrar en missilattack.

2018 I en intervju förnekar al-Assad all användning av kemvapen och hävdar att han har en majoritet av Syriens folk bakom sig. "

" USA:s krav retar upp Turkiet

DN TISDAG 8 JANUARI 2019

Turkiet går på diplomatisk offensiv mot USA och försvarar sin rätt att agera militärt mot syrienkurdiska styrkor. ”Vi kämpar mot terrorister”, sade den turkiske försvarsministern Hulusi Akar på måndagen.

Den turkiska reaktionen är ett svar på utspelet från USA-presidenten Donald Trumps säkerhetsrådgivare John Bolton.
Bolton, som är på rundresa i Mellantöstern, höll presskonferens i Jerusalem på söndagen och underströk då att president Trump inte kommer att tillåta att ”Turkiet dödar kurderna”.
John Boltons uttalande var den senaste akten i det snåriga och oförutsägbara drama som utlösts sedan Donald Trump för snart tre veckor sedan annonserade att USA skyndsamt kommer att dra tillbaka sina trupper från Syrien. USA har cirka 2 000 specialsoldater i nordöstra Syrien vars uppgift är att bekämpa de kvarvarande motståndsfickorna som hålls av terrorsekten IS.
I denna kamp är USA-soldaterna lierade med den av syriska kurder dominerade milisen Syriska försvarsstyrkorna (SDF). Syrienkurderna tillhör YPG, en militär gren som av Turkiet anses nära förknippad med det terrorstämplade turkiska kurdpartiet PKK.
Turkiet har också länge krävt att USA avbryter samarbetet med YPG-soldaterna. För snart ett år sedan gick turkisk militär in på Syriens territorium för att ta kontroll över det kurddominerade området Afrin.
Nu hotar Turkiets president Recep Tayyip Erdogan med en ny militäroperation mot Syriens kurder, denna gång i nordost.
Det är detta hot som fått den amerikanske säkerhetsrådgivaren Bolton att reagera mot Natobrodern Turkiet.
– Vi (USA) anser inte att turkarna ska inleda militäraktioner som inte fullt ut samordnats med och godkänts av USA, sade John Bolton i Jerusalem.
Reaktionen mot uttalandet var häftig i Turkiets huvudstad Ankara.
– De turkiska väpnade styrkorna strider inte mot våra kurdiska bröder (i Syrien), utan mot terrorister från PKK och Daesh (IS), sade Turkiets försvarsminister Hulusi Akar till regeringsvänliga medier på måndagen.
John Bolton väntades fortsätta sin Mellanösternresa till Turkiet på måndagskvällen för att diskutera Syrienfrågan med turkiska ledare.
Samtidigt försöker Trumps administration att mildra presidentens besked om att USA-trupperna ska lämna Syrien omedelbart.
– Presidentens övergripande mål är att bibehålla säkerheten för våra trupper och för våra allierade (i Syrien), sade Vita husets talesman Mercedes Schlepp på måndagen.

Erik Ohlsson "

"Åklagaren: Pengar skickades till två IS-krigare i Syrien

DN TISDAG 8 JANUARI 2019

Den 34-årige mannen ska ha skickat pengar till terrororganisationen IS och chattat om att ”genomföra bröllop” – kodord för mord hävdar åklagaren. Mannen nekar till brott. Han säger att det handlat om återbetalning av lån och att han inte ville framstå som en ”dålig muslim”. På måndagen inleddes rättegången där sex män anklagas för förberedelse till terroristbrott och terrorfinansiering.

Rättegången, som väntas pågå fram till den 11 februari, hålls i Stockholms tingsrätts säkerhetssal, där högriskmål brukar genomföras. Här utspelade sig exempelvis rättegången mot nu terrordömda Rakhmat Akilov förra året.
På måndagen avhandlas den första åtalspunkten av totalt åtta, ”brott mot lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall”. Den gäller en 34-årig man som enligt åklagaren har fört över cirka 18 000 kronor till Turkiet, för att de sedan skulle skickas vidare till terrororganisationen IS i Syrien.
I samband med detta har 34-åringen framför allt haft kontakt med två olika män, som båda rest från Sverige till Syrien.
Enligt mannens försvarare Joakim Johansson har 34-åringen haft kontakt med de två IS-männen för att låna pengar.
– I chattarna framgår att det här är ett lån. Försvarets inställning är att det 34-åringen har gjort är att han ingått ett låneavtal och att han har betalat tillbaka de här pengarna. Han har inte haft något uppsåt, säger Johansson i rätten på måndagen.
Åklagaren Per Lindqvist har en annan bild av händelseförloppet.
– 34-åringen är misstänkt för att ha skickat pengar från Sverige via en mellanhand i Turkiet. Pengarna har landat i Syrien hos två personer och det är de här två personerna som den här åtalspunkten handlar om. De här två personerna har stridit inom ramen för IS under den här tiden, säger Per Lindqvist.
Åklagaren hänvisar till chattkonversationer som 34-åringen haft förra våren med den ena IS-anhängaren, som enligt Säpo ska ha dödats i Syrien i höstas.
I chatten diskuterar 34-åringen och IS-krigaren pengar som behövs i kampen för IS och för att använda som mutor för att hjälpa tillfångatagna kvinnor att bli frisläppta så att de kan återvända till IS. Det framgår också att 34-åringen vill resa till Syrien och ansluta sig till IS, enligt åklagaren. Männen diskuterar att ”genomföra bröllop”, något som Säkerhetspolisen anser är ett kodord för attentat. Det ska också ha köpts ett automatvapen som han ska få använda när han anslutit till IS. Men när åklagaren under förhöret frågar 34-åringen om han tänkt resa till Syrien och strida nekar han. 34-åringen hävdar att ”bröllop” betyder att man räddar kvinnor och barn vid gränsen.
34-åringen säger i åklagarförhöret att det aldrig var hans avsikt att ansluta sig till männen i Syrien. Det var bara något han skrev till dem, utan att ha en tanke på att genomföra resan.
– Jag ville inte att de skulle se mig som en dålig muslim, säger han.
Ytterligare fem män misstänks för terrorfinansiering. Tre av dem har också åtalats för förberedelse till terrorbrott. De ska ha skaffat stora mängder kemikalier, gasmasker och annan militär utrustning.
Samtliga åtalade nekar till anklagelserna.
– Misstankarna mot min huvudman är fullständigt grundlösa. Det finns inget som helst rimligt skäl att väcka ett åtal mot honom, har 46-åringens advokat Thomas Olsson tidigare sagt till TT.

Bland åhörarna finns några av de sex männens anhöriga och vänner. En av dem, som tidigare varit kollega till en av de misstänkta, säger att han är på plats för att själv försöka avgöra vad som har hänt.
– Jag vet inte om han kan ha gjort det. Det står så mycket olika saker på nätet.
I rättssalen ser flera av de misstänkta oväntat till freds ut. De ler mot åhörarläktaren, går raka i ryggen.
– Jag tror inte att de förstår vidden av det här. De jobbade hela tiden innan de greps, de jobbade som byggare. De jobbar med den där typen av ämnen som polisen har hittat. I mitt hemland Uzbekistan blir människor oskyldigt dömda hela tiden. Jag hoppas att Sverige inte blir lika illa som Uzbekistan, säger kollegan till DN.

Emma Bouvin
emma.bouvin@dn.se "

"Fakta. De sex terroråtalade

Man, 39, medborgare i Kirgizistan, bosatt i Stockholmsområdet.
Misstänkt för förberedelse till terroristbrott, brukande av falsk urkund och brott mot lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall.
Man, 34, medborgare i Uzbekistan, bosatt i Stockholmsområdet
Misstänkt för brott mot lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall.
Man, 46, medborgare i Uzbekistan, bosatt i Stockholmsområdet.
Misstänkt för förberedelse till terroristbrott, brott mot lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall och ringa narkotikabrott.
Man, 24, medborgare i Uzbekistan, bosatt i Jämtland.
Misstänkt för brott mot lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall.
Man, 39, medborgare i Uzbekistan, bosatt i Östergötland.
Misstänkt för brott mot lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottlighet i vissa fall.
Man, 30, medborgare i Uzbekistan, bosatt i Stockholmsområdet.
Misstänkt för förberedelse till terroristbrott, brott mot lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall och brukande av falsk urkund.
TT"

" Salvini och Kaczynski överlägger om samarbete inför EU-valet

DN TISDAG 8 JANUARI 2019

Analys
Kontinentens högernationalister satsar hårt på att stärka sin ställning inför valet till Europaparlamentet i maj. Det är det viktigaste skälet till att två av Europas ledande högernationalister, Polens Jaroslaw Kaczynski och Italiens Matteo Salvini, ska träffas i Warszawa på onsdag.

Är Polens styrande högernationalistiska parti Lag och rättvisa, PIS, på väg att gå över till det öppet EU-fientliga lägret? Mötet mellan PIS-ledaren Jaroslaw Kaczynski och Matteo Salvini, vice premiärminister och ledare för Italiens populistiska parti Lega, kan bli en indikation på det.
Politiskt sett har de två männen mycket gemensamt; båda är sina länders starka män, de är EU-skeptiker och lika övertygade invandringsmotståndare.
De siktar också båda två – var och en på sitt håll – på att valet till Europaparlamentet i maj ska öka den antiglobalistiska, nationalistiska och EU-fientliga representationen i Bryssel. Opinionsmätningar tyder på att de kommer att lyckas.
En konkret punkt på agendan rapporteras vara det polska PIS-partiets eventuella medlemskap i ENF, den högerpopulistiska partigrupp i Europaparlamentet som Lega ingår i. I dag tillhör PIS den mer allmänkonservativa ECR-gruppen, där bland andra Sverige-demokraterna finns med. Problemet är att ECR också innefattar EU-parlamentariker från brittiska Tories, vilket gör att gruppen med all sannolikhet faller sönder som en följd av att Storbritannien lämnar EU.
Om samtalen leder till att PIS går över till samma grupp som Lega tillhör innebär det öppen allians i EU-parlamentet med extrema och främlingsfientliga partier som också är EU-motståndare – bland annat franska Nationell samling, Marine Le Pens parti, tyska Alternativ för Tyskland och belgiska Vlaams Belang. Salvini har också målet att dra in Jimmie Åkessons SD och Geert Wilders nederländska Frihetsparti i den euroskeptiska internationalen, vilket kan göra gruppen till EU-parlamentets största.
Intressant nog tillhör den EU-fientlige ungerske premiärministern Viktor Orbáns parti Europaparlamentets kristdemokratiska och liberalkonservativa grupp EPP, där bland andra polska Medborgarplattformen (PO), tyska CDU och svenska Moderaterna ingår.
Kaczynski har för sin del bedyrat att han trots alla motsättningar till EU inte har några planer på en ”Polexit”, utan att landet ska vara kvar i den europeiska unionen. Men en formell allians med Lega, som liksom de flesta andra högernationalistiska partier i Europa är öppet proryskt, skulle undergräva PIS självbild som det polska parti som är det främsta värnet mot ryska försök att försvaga Polen och splittra Europa.
Den polske utrikesministern Jacek Czaputowicz har sagt att mötet mellan de två politikerna demonstrerar att de har en ”speciell relation”.
Samtidigt förklarar Jacek Sasin, parlamentsledamot för PIS, att Salvini och Kaczynski kommer att ”utbyta åsikter om hur EU ska fungera och hur det europeiska projektet ska modifieras”, men att det också finns olika punkter där det finns åsiktsskillnader.
En klar skillnad är just synen på Ryssland. Salvini ställde sig ganska kort efter den ryska annekteringen av Krim på Röda torget i Moskva iförd en t-tröja med en bild på den ryske ledaren Vladimir Putin. Han

har också argumenterat mot fortsatta sanktioner mot Ryssland. Ingen polsk politiker skulle komma undan med någonting liknande.
Men attityden till EU, uttryckt av president Andrzej Duda, är numera snarlik. I höstas sade Duda att ”vi har inte tjänat mycket på att vara med i denna skenbara gemenskap”. Ett uttalande som de andra EU-medlemmarna, som bara under 2017 bidrog med 12 miljarder euro till den polska statskassan, kanske inte håller med om.

Michael Winiarski "

" Ljudattacker kan komma från syrsor

DN TISDAG 8 JANUARI 2019

En ljudinspelning som satts i samband med misstänkta ljudattacker mot amerikanska diplomater i Kubas huvudstad Havanna kommer sannolikt från syrsor och inte från något ljud-vapen. Det menar två forskare som jämfört de båda.

I november 2016 rapporterade ett antal diplomater vid den amerikanska ambassaden i Havanna att de drabbats av illamående, yrsel och hörselnedsättning. USA beslutade senare att ta hem en stor del av personalen och att utvisa kubanska diplomater.
Några av de amerikanska diplomaterna lyckades spela in det ljud som de trodde låg bakom deras problem. Ett ljud som nu har analyserats av två forskare som jämfört ljudet på inspelningen med ljud från insekter. Och ljudet stämde i det närmaste exakt med det från en syrsa – *Anurogryllus celerinictus*. En typ av syrsa som kan frambringa ett mycket högt och irriterande ljud.
– Det råder en hel del diskussion bland medicinska forskare om vad för fysiska skador, om ens några, som dessa individer kan ha drabbats av, säger Alexander Stubbs vid University of California i Berkeley som tillsammans med sin kollega Fernando Montealegre-Z vid University of Lincoln i Storbritannien ligger bakom rapporten, i en intervju med New York Times.
Stubbs beskriver syrsornas ljud som så högt att ”det kan höras i en lastbil som kör 70 kilometer i timmen på en motorväg”.
Forskarnas rapport har ännu inte publicerats i någon vetenskaplig tidskrift utan har lagts ut på en webbplats för vetenskapliga rapporter.
Forskarna själva utesluter inte att det som spelats in av diplomaterna och det som kanske har drabbat dem är två skilda saker:

– Det är absolut tänkbart att de insjuknade av någon helt annan orelaterad sak som inte var en ljudattack, eller att de blivit måltavlor på något annat sätt, säger Alexander Stubbs till New York Times.
I rapporten är forskarna inne på att det kan röra sig om något som inte har med ett vapen att göra och rekommenderar att gå vidare med att utreda även ”potentiella psykogena effekter, samt möjliga fysiologiska förklaringar som inte är relaterade till soniska attacker”, alltså psykiska eller psykosociala orsaker.
Den amerikanska federala polisen FBI konstaterade i en rapport för ett år sedan att man inte hittat några bevis för att diplomaterna utsatts för ett ljudvapen.

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se "

" Tonåring flydde familjen – skickas inte tillbaka

DN TISDAG 8 JANUARI 2019

En ung saudisk kvinna har barrikaderat sig på ett hotellrum i Thailand eftersom hon fruktar för sitt liv om hon skickas tillbaka till sin familj. Nu säger ledningen för den thailändska migrationsmyndigheten att kvinnan inte ska skickas tillbaka.

Det handlar om en saudisk 18-åring som flytt Kuwait, där hennes familj bor. Under natten till måndagen lade hon upp en video på nätet där det syns hur hon barrikaderat sig i ett hotellrum på flygplatsen i Thailands huvudstad Bangkok för att slippa åka tillbaka. Den 18-åriga kvinnan har ansökt om asyl i landet och har uppgett för AFP att hon rymt från sin familj eftersom hon utsatts för fysisk och psykisk misshandel.
Hon har sagt att hon låsts in i hemmet i månader, hindrats från att utbilda sig, resa och att familjen även hotat att döda henne. ”Min familj hindrar mig från att leva.” På måndagseftermiddagen uppgav den thailändska migrationsbyrån att hon inte ska skickas någonstans mot sin vilja, rapporterar Reuters och AP.

Anders Bolling "

"Donald Trump talar till nationen

DN TISDAG 8 JANUARI 2019

USA-Mexiko. I ett försök att påverka Demokraterna och det amerikanska folket kommer president Donald Trump att i kväll tisdag hålla ett tal till nationen.

På torsdag reser han till gränsen mot Mexiko. Stora delar av den federala förvaltningen i USA är stängd sedan Trump krävt att få 5,7 miljarder dollar till en mur mot Mexiko medan Demokraterna i kongressen vägrat gå med på det. Parterna har hittills stått mycket långt ifrån varandra. Vita huset utreder om det finns lagliga medel att utlysa ett nationellt nödläge och att presidenten i så fall skulle kunna besluta om muren på egen hand. Enligt presidenten råder en humanitär och säkerhetsmässig kris vid gränsen och endast en mur byggd av stål kan förhindra detta.

Clas Svahn "

"Katarina Frostenson är ”beredd att ta strid för sin heder”

DN TISDAG 8 JANUARI 2019

"Katarina Frostenson har nu lämnat in sina krav till Svenska Akademien. Hon öppnar för att frivilligt lämna institutionen – men kräver ersättning för att kunna försörja sig och fortsätta som lyriker.

Katarina Frostensons krav framkommer i en skrivelse som advokat Per E Samuelson under måndagen lämnat till Svenska Akademien. Där framgår att Frostenson är villig att lämna Akademien frivilligt men att ”det måste ske på sådana villkor att hon kan försörja sig och fortsätta sitt värv som lyriker”.
– Hon vill ha en ersättning för utebliven inkomst kan man säga, men inte ett skadestånd för det avtalsbrott som Akademien har begått mot henne, säger advokat Per E Samuelson till TT.
Den summa som Frostenson kräver för att lämna framgår inte av den skrivelse som DN tagit del av. Per E Samuelson motiverar det med att förlikningsförhandlingar inte ska ”föras i media”, skriver han i ett mejl till DN. I skrivelsen till Akademien framkommer dock att institutionen tidigare under hösten beslutat att Frostenson ska få ett arvode på knappt 13 000 kronor i månaden tills vidare, samt betalning för ett juridiskt biträde och fortsatt hyresreduktion på sin bostad.
Frostenson och hennes advokat anklagar i sin skrivelse Akademien för avtalsbrott, eftersom man anser att institutionen på flera punkter brutit mot de förpliktelser man har gentemot en ledamot. ”Hennes anseende som yrkesmänniska har lidit irreversibel skada”, står det att läsa i dokumentet. ”Att bli behandlad så internt och i media skadar

självfallet anseendet även om angreppet är obefogat”, skriver Samuelson till DN.
Frostensons advokat uppger i sin skrivelse till Akademien att det sätt som ledamoten behandlats av institutionen sedan november 2017 varit ”alltigenom felaktigt” och menar att hon är ”beredd att ta strid för sin heder”. Att hon trots det öppnar för att lämna institutionen beror, enligt skrivelsen, på att hon är ”mån om att inte ställa sig i vägen för återupprättandet av Akademiens förtroende, även om hon är helt oskyldig till det inträffade”.
Per E Samuelson har tidigare sagt till DN att han anser att den kompletterande utredningen ”lider av uppenbara och oursäktliga brister” och att advokatbyrån som utfört utredningen ”drar slutsatser bara utifrån ena partens uppfattning att Frostenson ska uteslutas”.
DN var tidigare under måndagen i kontakt med Svenska Akademiens ständige sekreterare Anders Olsson. Han hade då inte fått information om Frostensons förslag, men senare under dagen säger han till TT:
– Det är utmärkt att det kommer in ett förslag. Men det är ingenting som jag kan kommentera i dagsläget. Jag måste tala med advokaterna och ledamöterna om hur man ska se på det först.
Skrivelsen från ledamotens advokat innehåller samtidigt flera nya detaljer kring hur samtalen mellan Anders Olsson och Katarina Frostenson har fortlöpt under hösten.
I skrivelsen citeras bland annat ett sms från den 1 september då Olsson (som tidigare under året röstade för att Frostenson inte skulle uteslutas) skrev till Frostenson: ”Vi vet att du blev mycket orättvist behandlad under den gångna vintern och våren. Du borde ha fått juridiskt biträde och fått möjlighet att själv komma till tals”, skrev han enligt skrivelsen.
Dessutom citeras ett mejl från den 4 oktober 2018, samma kväll som Akademien röstat igenom den resolution där man uppmanade Frostenson att frivilligt avgå. Mejlet innehåller, förutom information om arvodet till Frostenson, en skrivning där Olsson framhåller att det är tal om ett ”yttersta nödläge där Akademien hotas av sönderfall”.
Efter att resolutionen röstats igenom den torsdagskvällen lyckades Svenska Akademien besluta om inval av två nya ledamöter. Anders Olsson har i tidigare intervjuer beskrivit att det var beslutet kring Frostensons framtid som förhindrade institutionen från att ”gå under”.

Hugo Lindkvist
hugo.lindkvist@dn.se "

" Ledare: Nationalisternas vinter sänker sig över Europa

DN ONSDAG 9 JANUARI 2019

Med två kolumner har ledarredaktionen denna vecka uppmärksammat att årets stora politiska minnesår är 1989. Det var då Berlinmuren föll. Det var då kommunismen kollapsade. Det var då våren kom till Europa.

Nu, 30 år senare, har blommorna och förhoppningarna vissnat. *Winter is coming*. Vintern drar in över både nya och gamla demokratier.
I dag möts Jaroslaw Kaczynski och Matteo Salvini i Warszawa. Kaczynski är Polens grå eminens, ledare för det nationalkonservativa regeringspartiet PIS. Salvini är Italiens inrikesminister, tillika vice premiärminister, och ledare för främlingsfientliga Lega.
Mötet är ett exempel bland många på hur de europeiska nationalisterna bygger en international, just nu med sikte på EU-valet den 26 maj. Som DN rapporterat (8/1) väntas samtalen i Warszawa bland annat handla om vilken partigrupp i EU-parlamentet PIS ska tillhöra i framtiden. Salvini skulle gärna se att polackerna anslöt sig till den högerpopulistiska gruppen ENF, Nationernas och friheternas Europa. I den ingår förutom Lega bland andra Marine Le Pens Nationell samling (tidigare Nationella fronten), belgiska Vlaams Belang, nederländska Frihetspartiet och österrikiska FPÖ.
De europeiska nationalisterna har samma ambitioner som Donald Trump. Han vill ersätta en avtals- och organisationsbaserad internationell ordning med den starkares rätt. Högerpopulisterna i Europa vill försvaga, eller förstöra, en europeisk politisk ordning som i deras ögon förtrycker ”folket”.
Men till skillnad från Trump, vandalen som gör vad som faller honom in, strävar européerna systematiskt efter att förverkliga sina mål. Det multinationella nationalistiska projektet blir ett slags bisarr spegelbild av EU-projektet med toppmöten och allianser över nationsgränserna. Matteo Salvini och Marine Le Pen träffades i oktober förra året i Rom. I augusti gästade Ungerns illiberale ledare Viktor Orbán Milano för att med Salvini blåsa till strid inför vårens EU-val.
För inte så många år sedan kunde man nöja sig med att tolka skilda extremistpartiers relativa valframgångar som oroande tecken på växande främlingsfientlighet. Ingen trodde på allvar att dessa partier verkligen skulle kunna utmana demokratin och den Europeiska unionen.
I dag är bilden en annan. Nu sitter sådana partier, eller partier som bestämt sig för att dra nytta av sådana partier, i regeringsbyggnader runt om i Europa. Och det är svårt att se vilka medlemsländer, vilka politiker, som vill eller förmår bjuda dem motstånd. Storbritannien är på väg att lämna EU under patetiska former. Emmanuel Macron, högernationalisternas hatobjekt nummer ett och det liberala Europas sista stora hopp, belägras, kraftigt försvagad, av gula västar.
Till och med Tyskland, unionens trygga modersgestalt, hon som alltid till sist ordnar allt, inger nu oro. Merkel är på väg bort och populistpartiet AFD tycker att Tyskland ska lämna EU om unionen inte slutar bedriva klimatpolitik.
”The best lack all conviction, while the worst / Are full of passionate intensity”, som poeten William Butler Yeats konstaterade i sin ofta citerade dikt om hur centrum tvingas ge vika och allt faller sönder, ”The second coming”.
I ett sådant klimat, i sådana tider, är det både symptomatiskt och djupt olyckligt att ett svenskt borgerligt parti med anspråk på att vara statsbärande är redo att ge ett EU-fientligt nationalistparti extranyckeln till regeringskansliet. **DN 9/1 2019 "**

" Erik Ohlsson: Brickor i ett spel om EU:s havererade asylpolitik

DN ONSDAG 9 JANUARI 2019

Farkoster med oönskade migranter färdas på Medelhavet. Europas hamnar är stängda för de utsatta. Varför? DN:s Mellanösterkorrespondent besvarar fyra frågor om krisen med räddningsfartygen.

1 Varför får inte migranterna på räddningsfartygen ”Sea Watch 3” och ”Professor Albrecht Penck” gå i land?
– De länder som av praktiska skäl kommer närmast i fråga, Italien och Malta, tycker att de tagit tillräckligt med ansvar för båtburna migranter och har därför stängt sina hamnar för de närmare femtio personerna ombord.

2 Vad gör EU?–
EU har försökt begränsa migranttrafiken genom effektivare gränspatrullering och bekämpning av smugglarnätverken – kort sagt: genom att hålla kvar flyktingar och migranter i Libyen och andra afrikanska gränsstater.
– I teorin ska alla länder inom EU, inte bara Italien, Malta och andra stater vid Medelhavet hjälpas åt med asylmottagningen av flyktingar/migranter från den afrikanska kontinenten. Men EU:s medlemsländer har inte lyckats komma överens om en gemensam asylpolitik, trots att frågan varit högst upp på agendan under otaliga toppmöten.

3 Vad kommer att hända med migranterna?
– Det är ju inte första gången räddningsfartyg med uttorkade och brännskadade människor ombord blivit brickor i spelet om EU:s havererade asylpolitik. Utsatta män, kvinnor och barn har skickats fram och tillbaka mellan EU-länderna vid Medelhavet. Hittills har något land eller en enskild hamn så småningom fallit till föga och förbarmat sig. Det kommer förmodligen att inträffa även denna gång.

4 Varför har EU så svårt att enas om en asylpolitik?
Fler och fler av EU:s regeringschefer vill inte ha en EU-gemensam asylmottagning, till exempel Ungerns premiärminister Viktor Orbán och Österrikes förbundskansler Sebastian Kurz. Även i länder som stått för en liberal asylpolitik, som Sverige och Tyskland, har migrationsfrågan blivit alltmer laddad. Som så ofta i EU-sammanhang skjuts beslutet på framtiden. Få bedömare tror att något kommer att hända före valet till Europaparlamentet i slutet av maj.

Erik Ohlsson "

"Migranter på havet i 18 dygn

DN ONSDAG 9 JANUARI 2019

EU:s länder spelar ett Svarte Petter-spel om vem som ska ta ansvar för en grupp båtmigranter som befunnit sig på Medelhavet utanför Malta i 18 dygn. Samtidigt tar flera borgmästare i Italien strid mot sin regerings vägran att öppna hamnarna.

Två fartyg med sammanlagt 49 migranter ombord har fastnat i ett slags ofrivilligt politiskt limbo och befinner sig sedan 18 dygn på Medelhavet i närheten av Malta.
Det rör sig om två räddningsfartyg från fristående organisationer, det nederländskt flaggade ”Sea-Watch 3” med 32 migranter ombord och tyskflaggade ”Professor Albrecht Penck” med 17.
Migranterna plockades upp utanför Libyens kust före jul. De flesta av dem är vuxna män, men fyra är kvinnor och sju är minderåriga, varav fyra barn är utan föräldrar. Det yngsta barnet är ett år gammalt.
Båtarna väntar på klartecken att få angöra en kaj i något av EU:s Medelhavsländer. Men det pågår ett slags Svarte Petter-spel mellan medlemsländerna om vem som ska ta ansvar.
De närmaste liggande staterna, Malta och Italien, har från början vägrat att öppna sina hamnar.
I det senare fallet är det framför allt inrikesminister Matteo Salvini som styvnackat satt klackarna i backen. Flera borgmästare i landet, bland andra de i Neapel, Florens, Parma och Palermo, har sagt sig vara villiga att ta emot migranterna om regeringen bara tillät dem.
– I Palermo försvarar vi den enda ras som finns, den mänskliga. Alla som kommer till Palermo är palermobor, sade den sicilianska storstadens borgmästare Leoluca Orlando i en intervju.
Andra länder, exempelvis Nederländerna och Tyskland, har sagt att de kan tänka sig att ta emot en proportionell andel av de 49 båtmigranterna ”om andra länder också gör det”. Liksom i Italien har ett antal tyska städer sagt sig villiga att öppna sina portar.
Den tyska regeringen ska internt ha fört ”intensiva överläggningar” om saken i helgen.
– Vi behöver en uthållig, gemensam europeisk lösning, säger Berlinregeringens talesperson Steffen Seibert till den tyska tv-kanalen ZDF.
EU:s migrationskommissionär Dimitris Avramopoulos har vädjat direkt till flera regeringar om att besinna sig och ta emot migranterna. Detsamma har flera fristående organisationen gjort, liksom katolska kyrkan.
Läget för de ombordvarande beskrivs som alltmer desperat. Tillståndet är ”psykologiskt ohållbart”, enligt Ruben Neugebauer, företrädare för människorättsorganisationen Sea-Watch.
– Så här länge har det aldrig dröjt tidigare, säger han till ZDF.
Migranterna har tidigare suttit inspärrade i kärva libyska förläggningar, och nu tvingas de tillbringa nästan all tid under däck på grund av det dåliga vintervädret. Några av migranterna på den mindre båten uppges ha slutat äta. Vid ett tillfälle hoppade en man i förtvivlan över bord i tron att han skulle kunna simma till Maltas kust. Han fick räddas ur vattnet av besättningen.
– Det är lumpet och oacceptabelt att EU:s oenighet om flyktingpolitiken får gå ut över människor på det här sättet, säger Ruben Neugebauer.
Migranterna lider dock inte akut brist på förnödenheter. Senast i fredags byttes besättningen på båda båtarna ut, och matförråden fylldes på.
Samtidigt som antalet båtmigranter på Medelhavet minskat avsevärt de senaste två åren har andelen som drunknar ökat i takt med att EU

skärpt sin bevakning och förstört smugglarbåtar. Förra året dog 2 240 människor som sökte sig till Europa. Inget av dessa båda förhållanden har dock än så länge fått EU-länderna att mildra sin hållning eller skyndat på processen mot en gemensam politik.
Migranterna kommer till stor del från länder i Västafrika. Deras rutter mot Europa förändras i takt med gränskontrollerna.
I fjol gick Spanien om Italien och Grekland som det EU-land dit flest migranter anländer. Mer än 60 000 personer nådde 2018 de spanska kusterna eller landets nordafrikanska exklaver Ceuta och Melilla.

Anders Bolling
anders.bolling@dn.se "

" Erdogan gav Trumps utsände kalla handen

DN ONSDAG 9 JANUARI 2019

USA:s nationelle säkerhetsrådgivare John Bolton kom till Turkiets huvudstad Ankara för att få en uppgörelse om de syriska kurderna. Han möttes av en skur av fördömanden och vägrades tillträde till president Erdogan.

USA och Turkiet har länge varit på kollisionskurs när det gäller Syriens kurdiska befolkning. USA stöder den av syrienkurder dominerade milisen SDF (Syriska demokratiska styrkorna). SDF-styrkorna har bekämpat terrorsekten IS i nordöstra Syrien, tillsammans med amerikanska specialsoldater.
Turkiet ser däremot SDF som en avläggare till de turkiska kurdernas terrorstämplade självständighetsparti PKK. När John Bolton härom dagen krävde garantier av Turkiet att inte attackera Syriens kurder blev de turkiska ledarna rasande.
På tisdagen skulle John Bolton träffa Turkiets president Recep Tayyip Erdogan för att gjuta olja på vågorna. Men Erdogan ställde in mötet och ägnade i stället tiden åt att hålla ett pepprat anförande i parlamentet, där han i hårda ordalag kritiserade både USA och Syriens kurder.

Erik Ohlsson "

" Ung hacker bakom stort dataintrång hos politiker

DN ONSDAG 9 JANUARI 2019

Efter den omfattande hackerattacken mot tyska politiker, kändisar och journalister spekulerades det i om en främmande makt låg bakom intrånget. Nu har en 20-årig tysk datanörd som bor hemma hos föräldrarna erkänt sig skyldig.

Berlin.
I närmare en vecka pågick jakten efter hjärnan bakom en av de hittills största dataläckorna i Tysklands historia. Stora mängder privat information stals från omkring 1 000 högt uppsatta politiker, journalister och kändisar och publicerades på sociala medier
Inledningsvis spekulerades det i om en utländsk säkerhetstjänst kunde ligga bakom attacken, och både Kina och Ryssland pekades i tyska medier ut som möjliga aktörer. Men när Tysklands federala polis, Bundeskriminalamt, kallade till presskonferens på tisdagen kunde de meddela att den man som nu erkänt intrånget inte är någon utländsk spion utan en tysk 20-åring.
Enligt uppgifter i tyska medier rör det sig om en datakunnig student som bor hemma hos sina föräldrar i delstaten Hessen och som av vännerna beskrivs som en ”nörd”. Mannen är inte tidigare straffad och utredarna utgår ifrån att han agerat ensam, då ingenting i utredningen pekar emot att fler personer varit inblandade.
20-åringen greps i måndags efter att polisen fått in vittnesuppgifter och säkrat digitala spår som han lämnat efter sig på nätet. Enligt honom själv var motivet att han irriterat sig på uttalanden som gjorts av de drabbade personerna, men han ska inte ha agerat utifrån ett politiskt motiv. Eftersom han samarbetat med myndigheterna har han nu släppts på fri fot.
Den massiva hackerattacken har satt igång en debatt om de uppenbara bristerna i Tysklands cyberförsvar. Regeringen lovar nu att ta krafttag för att öka it-säkerheten och kommer under de närmaste månaderna att bygga upp ett nytt cyberförsvarscentrum.
Det var i torsdags i förra veckan som det blev känt att hundratals tyska politiker från alla partier i förbundsdagen – utom det högerradikala Alternativ för Tyskland (AFD) – fått sina datorer hackade och att stora mängder information stulits.
Via ett nu avstängt Twitterkonto spreds bland annat telefonnummer, adresser och kreditkortsnummer, liksom privat information så som chattmeddelanden mellan familjemedlemmar och semesterfoton. Även ett stort antal kändisar och journalister från bland annat de tyska public servicebolagen drabbades.

Lina Lund
lina.lund@dn.se 2

Torbjörn Petersson: Kims självförtroende är en direkt följd av Kinas stöd

DNONSDAG 9 JANUARI 2019

Nordkoreas ledare Kim Jong-Un anlände med ett specialtåg och tillbringade sedan sin 35-årsdag på tisdagen i Peking. Under det tre dagar långa besöket i Kina, som han gör med sin fru och en mindre delegation, ska Kim träffa Kinas president Xi Jinping.

Det är fjärde gången på ett år som Kim Jong-Un besöker sin mäktiga granne efter att tidigare inte brytt sig om att träffa den kinesiska ledningen under sina sex år som Nordkoreas envåldshärskare. DN:s Torbjörn Petersson svarar på tre frågor om vad som ligger bakom den nordkoreanske ledarens reslust.

1Varför sker ett nytt möte mellan ledarna Kim och Xi just nu?
– För att Kim Jong-Un vill koordinera sin strategi med Kina inför det nya planerade toppmötet senare i vinter med USA:s president Donald Trump. Precis som han gjorde inför det första toppmötet i juni förra året. På samma vis reste Kim till Kina första gången i mars i fjol, inför mötet med Sydkoreas president Moon Jae-In.
– Känslan av deja vu går inte att slå ifrån sig. Samtidigt vill Kim sannolikt försäkra sig om att Kina, tillsammans med Ryssland, fortsätter att pressa på internationellt för att sanktionerna mot Nordkorea ska lättas. Det var just den frågan den nordkoreanske ledaren tog upp i sitt nyårstal, med ett underliggande hot om att om så inte sker blir det inget av med kärnvapennedrustningen.
– En mer försiktig, men ändå provokativ tolkning, är att Kim är i Peking för att försäkra sig om att Kina också i fortsättningen i viss utsträckning tänker bryta mot sanktionerna som Trump vill ska isolera Nordkorea, men som Kina sedan tidigare inte efterlever helt och fullt.

2 Vad vinner Kim Jong-Un mer på att träffa Xi Jinping?
– Signalen hans besök sänder till Vita huset går inte att missuppfatta: Titta här, i Peking har jag en inflytelserik vän. Jag har flera alternativ om ni inte tillmötesgår (i alla fall några av) mina krav.
– Måttet av Kims självförtroende hänger direkt ihop med hur starkt stöd han kan räkna med från Kina.
– Förhoppningarna i kinesiska medier är att 2019 också ska bli en milstolpe av samma slag för Nordkorea som 1979 var för Kina. Då

öppnades Kina mot omvärlden med ekonomiska reformer. Global Times i Kina skriver på tisdagen att Kim Jong-Un planerar för en ny era i nationens historia efter det andra toppmötet med Trump, som kan komma att öppna landet för stora utvecklingsmöjligheter.

3 Förra gången stod Singapore som värd för toppmötet mellan Trump och Kim. Var ska det hållas den här gången?
– Beslutet är inte fattat än, men enligt uppgifter i Sydkorea har tjänstemän från USA:s utrikesdepartement flera gånger den senaste tiden träffat kolleger från Nordkorea i Vietnams huvudstad Hanoi för att planera det nya toppmötet. "

"Carl Johan von Seth: Världsbanken kan bli nytt slagfält i USA:s och Kinas kalla krig

DN ONSDAG 9 JANUARI 2019

Världsbankens ordförande Jim Yong Kim avgick oväntat på måndagen. Nu inleds en hård kamp om vem som ska efterträda honom. USA försöker stoppa Kinas inflytande. Kina strider samtidigt för sin status som ekonomisk stormakt.

Varje år beviljar Världsbanken lån och bistånd för tusentals miljarder till världens låg- och medelinkomstländer.
Men banken, som bildades strax före krigsslutet 1945, är också något mer än summan av dessa belopp. Inflytandet sträcker sig bortom utbetalningarna. I decennier har banken drivit på reformer inom sjukvård, utbildning, jordbruk och ekonomisk politik.
Dessutom är banken en viktig symbol för den multilaterala världsordning som president Trump har utmanat.
Hittills har USA haft ett informellt monopol på ordförandeposten i Världsbanken (i upplägget ingår att Europa prenumererar på toppjobbet i systerorganet IMF).
Men kanske inte länge till. Ordningen kan vältas nu när Jim Yong Kim, som nominerades till posten av Barack Obama för sex år sedan, oväntat har sagt upp sig.
För det första har vi utvecklingsländernas gamla missnöje med USA:s ensamrätt på ordförandeposten. När amerikanen Jim Yong Kim fördes fram som kandidat utmanades han av Nigerias finansminister Ngozi Okonjo-Iweala, som misslyckades med att spräcka det nästan 70 år långa amerikanska ordförandeskapet.

Den striden lär väckas till liv igen. Och om Trump till exempel föreslår någon eldfängd klimatförnekare – Världsbanken utlovade nyligen 200 miljarder dollar i klimatfinansiering inom kommande år – blir det förstås lättare för andra att föra fram ett framgångsrikt alternativ.
För det andra bubblar konflikten mellan Washington och Peking även kring Världsbanken och de globala biståndsstrukturerna. Amerikanerna har flera klagomål. Ett är att Kina fortfarande beviljas lån, trots att landet egentligen inte har några problem med finansiering. Ett större bryderi gäller Kinas tentakler i resten av världen. ”Kinesisk kolonialism”, hette det när republikanen Andy Barr nyligen beskrev problemen kring landets investeringar i Afrika. Donald Trumps säkerhetsrådgivare John Bolton har talat om ett slags gisslantagande av fattiga länder.
Oron delas av andra: Kinas ”nya sidenväg” binder till sig länder och befäster sin globala närvaro genom stora lån och infrastrukturprojekt. Världsbanken har fått kritik för att uppmuntra Pekings maktprojekt. Här är det alltså upplagt för en dragkamp. Och det handlar nu, precis som tidigare, om mer än bara pengarna i Världsbankens kassa.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se "

"Magnus Västerbro blir historieskribent i DN

DN ONSDAG 9 JANUARI 2019

Förra året innebar Augustpris och bästsäljarframgångar för Magnus Västerbro och hans bok ”Svälten”. Nu börjar han att regelbundet skriva om historiska nyheter i DN Kultur, med start på lördag.

Varannan lördag ska Magnus Västerbro presentera det nyaste om det gamla och även testa läsarna i ett quiz.
– Jag kommer att göra ett urval av det historiska nyhetsflödet – det kan handla om ny forskning, upptäckter eller teorier om historia. Jag väljer det roligaste, mest intressanta eller överraskande från världen och Sverige. Det kommer inte att vara så oerhört djuplodande utan sådant som väcker intresse hos folk.
Vilken typ av historiska nyheter är roligast?
– Sådant som handlar om hur människor levde förr. Jag är inte så intresserad av krig och kungar, utan mer av konkreta saker – som när man för ett tag sedan hittade avföring från medeltiden och såg vad folk faktiskt åt i Köpenhamn. Eller när man grävde ut de första pilgrimerna från 1600-talet och hittade föregångaren till Thanksgivingmåltiderna, sådant är häftigt, när man kan se att folk faktiskt åt kalkon redan då. Men det kan också vara sådant som sticker hål på myter om historien! Filmen ”Hysteria” med Maggie Gyllenhaal handlade om hur man botade kvinnors ångest på 1800-talet genom massage med dildos – det visade sig inte stämma, det är en myt.
Vad är ditt knep för att få historia att kännas aktuell?

– Jag utgår från att när jag själv blir nyfiken, blir säkert andra också det. Det är inte mer komplicerat än så. Vissa saker jag skriver om känns otroligt avlägsna och konstiga, andra kan man lätt relatera till – båda aspekterna är spännande. Historia handlar om vad människor är eller kan vara, att vi får perspektiv.
Vilken historisk nyhet hoppas du på under 2019?
– Det jag verkligen skulle vilja – det är jäkligt nördigt, men – det är att någon knäckte Voynichmanuskriptet, en bok från 1400-talet som ingen kan dechiffrera. Det kanske finns historiska upptäckter som vore viktigare, om någon upptäckte att Hitler var det oäkta barnet till en judisk pappa eller så. Men Voynichmanuskriptet skulle göra mig jätteglad. Folk har försökt knäcka det i många decennier, men det verkar tyvärr inte som att texten betyder något. Men det vore underbart om det visade sig vara en bok med riktig berättelse och innehåll!
I november fick Magnus Västerbro Augustpriset för bästa fackbok för ”Svälten. Hungeråren som formade Sverige”. Just nu håller han på att färdigställa sin nästa bok som ges ut i höst.
– Den handlar om spöktro i historien, och det skeptiska tänkandets historia, säger Magnus Västerbro.

Hanna Fahl
hanna.fahl@dn.se "

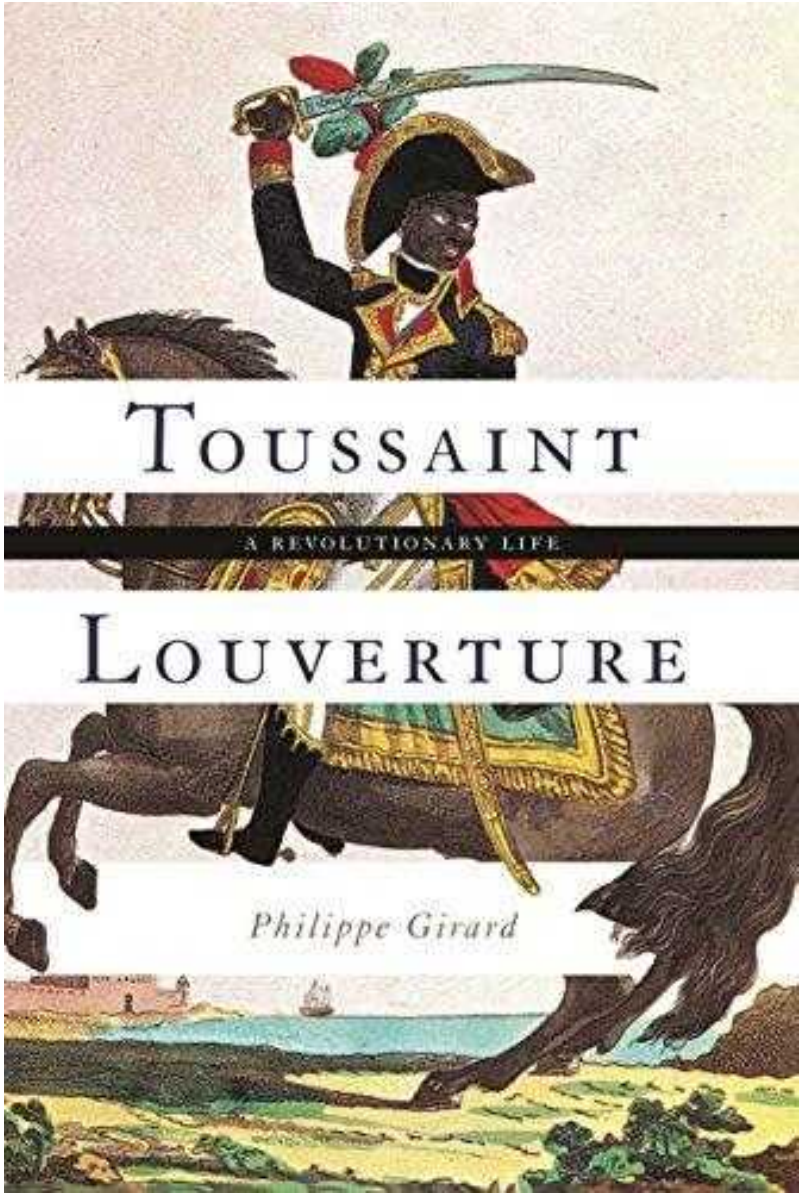

"Han var den svarte upplysningsmannen som ledde kampen mot slaveriet

DN ONSDAG 9 JANUARI 2019

Slaveriets upphävande i den franska kolonin Saint-Domingue på 1790-talet är en brytpunkt i mänsklighetens historia. Men det är en berättelse som man ganska sällan hör om i skolorna. Idéhistorikern Ronny Ambjörnsson läser en ny bok om en okänd upplysningshjälte.

Slaveri har funnits i många samhällen och tider. Slavar har också gjort uppror. Men nästan utan undantag har upproren slagits ner och allt återgått till det gamla.
I slutet av 1700-talet bröts detta mönster. Inspirerad av franska revolutionens deklaration om mänskliga rättigheter – alla människor är födda fria – grep en före detta slav, Toussaint Louverture, makten i den franska kolonin Saint-Domingue, våra dagars Haiti. Tillsammans med andra slavar och frigivna inrättade han, i olika omgångar, ett revolutionärt välde på ön. Man höll ut i över tio år, slog tillbaka invasioner av utländska makter och förhandlade med amerikanerna. Samtiden var överrumplad och förundrad. Visst hade slavar tidigare satt sig upp mot sina herrar, men sällan mot slaveriet som sådant utan i första hand mot de brutala straffen för uppstudsighet. De vände sig mot själva grymheten, men inte mot dess rot, ofriheten. Om grymheten fanns i gengäld många historier, en del groteska som när en av slavägarna lät sy in en upprorisk koskötare i magen på en död mula och på det sättet långsamt kväva honom. Sådana historier berättades om och om igen, ett slags grymhetens eviga litania.

Det som slog 1700-talets europeiska besökare i Västindien var de svartas totala dominans i befolkningen. Vita utgjorde inte mer än fem–sex procent av Saint-Domingues befolkning och i vissa områden var de högst ett tiotal personer mot 3 000–4 000 svarta. Och under dessa fanns hela raden av så kallade ”vita svarta” och ”svarta vita”, mulatter av olika nyanser och färg. En hel del slavägare tog sig älskarinnor bland sina slavar (ett annat ord är våldtäkt), förbindelser som ledde till ett ökande antal färgade.

Många färgade var också friköpta. Det hände till och med att fria färgade själva skaffade sig slavar och drev plantager. Hudfärg uppfattades av allt fler som irrelevant vid bedömning av människor. Det som räknades var driftighet, en uppfattning som naturligtvis ledde till att den vita slavägande befolkningen såg sina privilegier hotade. Ofta var de svarta driftigare än de vita vilka bekvämt kunde luta sig mot sina privilegier, skicka sina söner till Frankrike och sätta dem i skola för att lära dem mer om sin vita kompetens och kunnande. Traditionen gav dem trygghet, en trygghet som troget tjänat dem under århundraden.

Men från 1789 var det franska moderlandet inte längre säkert för människor med privilegier. Franska revolutionen hade förändrat allt. Om den haitiska revolutionen har den amerikanske historikern Philippe Girard skrivit en grundlig, väldokumenterad och överskådlig studie, ”Toussaint Louverture: A revolutionary life” (Basic Books 2017). Det som skiljer Girards bok från andra böcker om samma ämne, till exempel Aimé Césaires ”Toussaint Louverture: La révolution francaise et le probléme colonial” är dess prosaiska saklighet. Det ligger annars nära till hands att romantisera en person som Toussaint Louverture. Toussaint hade, sig själv ovetande, satt i gång en rörelse som kom att förändra historien. Med början i Saint-Domingue upphävdes slaveriet inte bara där utan efterhand i alla Frankrikes kolonier. På lång sikt är det naturligtvis en brytpunkt i mänsklighetens historia, en berättelse man inte fick höra så mycket om i skolan.

Toussaint blev snart en berömd person inte bara i Europa utan också i USA och Västindien. Han hade åstadkommit det omöjliga: att förvandla ett slavägande till ett i princip fritt samhälle (dock med en hel del ofria inslag). Framför allt blev han fruktad. Men Toussaint var inte någon revolutionär i traditionell bemärkelse. Han var en from katolik och upprördes över avrättningen av Ludvig XVI, som han uppfattade som de svartas vän, och hjälpte ägarna till den plantage där han arbetat med att fly. Det han framför allt inte kunde acceptera var att han som svart ständigt blev sedd över axeln. Han ville inte bli hunsad. Hans stora önskan var att bli erkänd av Napoleon, som dock lät ta honom till fånga och skickade honom till Frankrike där han snart dog (frös ihjäl) i ett fängelse.

Toussaint var kanske inte den främste på barrikaderna, men den mest ståndfaste. Det sista han gjorde var att med hjälp av en sekreterare redogöra för sitt handlande under revolutionen, ett slags minnesrapport som han skickade till Napoleon, som dock aldrig nedlät sig till att läsa den.

”Toussaint Louverture: A revolutionary life” ger viktiga inblickar i rasismens framväxt och tidiga historia. Girard visar, steg för steg, hur de vita plantageägarna efterhand byggde upp en ”vetenskaplig” argumentation för att försvara sin ställning. I begreppet ras, ett tidigare sällan använt ord, fick de ett avgörande argument. Ras var ett mer otvetydigt begrepp än hudfärg. Den svartes mörka hud var, enligt den rasism som växte fram, ett tecken på en grundläggande mental och intellektuell oförmåga, en brist som ärvdes. ”Vår säkerhet kräver att vi behandlar de svarta med förakt, så att de förstår sin plats”, skriver en av de vita plantageägarna på 1770-talet. ”Vi måste få dem att inse den vite mannens överlägsenhet.”

Så utvecklades ett rasistiskt program som efterhand drog upp allt fler skiljelinjer mellan den helvita överklassen och den färgade och svarta befolkningen. Svarta fick inte längre ha franska efternamn, de måste klä sig på annat sätt än de vita och inte vara ute på kvällarna; de nattliga danser som tidigare gett liv åt mörkret uppfattades nu som afrikansk trolldom, så kallad voodoo. De vita var naturligtvis rädda för voodoo. Voodoo var primitivt, det nattliga trummandet uppfattades som ett ordlöst hot vilket hela tiden tycktes öka i styrka. På morgonen var allt lugnt. Men hur skulle lugnet tolkas. Var det lugnet före stormen?

Voodoon var aldrig något stort hot. Däremot utgjorde den ett argument för de svartas primitivitet. Den tycktes bekräfta de vitas bild av de svarta – deras hudfärg band dem vid natten, vid ett mörkt, primitivt förflutet, dominerat av magiska föreställningar, hämtade från Afrika. För rasisterna gällde det att beröva de svarta själva grundvalen för ett fritt handlande: förstånd och – inte minst – möjligheten till ett moraliskt medvetande. Om slavarna fick frihet skulle, menade de vita, rollerna kastas om och de svarta männen förgripa sig på de vita kvinnorna. De hade svårt att tänka utanför den av dem själva givna ramen. De vita våldtog de svarta. Varför skulle inte de svarta också våldta de vita?

Senare, under 1800-talet, finslipades de rasistiska idéerna av ”experter” av olika slag, biologer, antropologer, kulturforskare. Till rasismens centrala idéer hörde kopplingen mellan yttre och inre: den svarta huden var förbunden med intellektuell och moralisk oförmåga. Arvstänkandet kom också att spela en allt viktigare, ja avgörande roll. Den svarta människan ärvde sin oförmåga, den var en del av hennes natur.

I dag används begreppet rasism lite hur som helst. Det görs sällan någon skillnad mellan främlingsrädsla, rasfördomar och rasism. Folk är misstrogna mot det som ter sig annorlunda, åtminstone till en början. Man avvaktar. Men enligt en rasistisk uppfattning kan den svarta människan aldrig nå upp till den vita människans nivå. Hur många skolor man än satte de svarta i förblev de intellektuellt underlägsna och moraliskt omdömeslösa. Så är det kanske inte så många som tänker i dag. Det finns så mycket som talar emot en sådan uppfattning. Rasisterna blir allt färre. Men de finns kvar.

Men rasismen är bara det ena inslaget i det sena 1700-talets Västindien. Där fanns också en stark upplysningstro som kommer till uttryck i böcker av Denis Diderot, Nicolas de Condorcet och Guillaume-Thomas Raynal, vilka letat sig in i det franska Västindien. I dessa böcker beskrevs slaveriet som onaturligt. Toussaint var visserligen läskunnig, men vi vet inte säkert om han läst någon av upplysningsfilosoferna – vissa omständigheter pekar på att han kan ha läst Raynals arbete om Västindien.

Men han behöver inte ha läst dessa böcker; tankarna spreds fort bland de litterata grupperna i det färgade och svarta samhället. Toussaint var kusk och reste mycket, snappade upp idéer som han hört av andra kuskar, förde vidare vad han hört och knöt förbindelser. Han var ofta i de många hamnarna, där inte bara varor lossades och lastades utan även idéer bytte ägare. Han kom att vända sig mot voodoo, men fascinerades av de nya upplysningsidéerna.

Girard kan inte peka på någon avgörande händelse som fick Toussaint att bryta med den rasistiska överheten. Det är nog närmast frågan om en gradvis utveckling. Små händelser leder till stora, en insikt tar form: slaveri är, som Toussaint kom att se det, emot både förnuft och moral. Och när omständigheterna gjorde det möjligt sällade han sig till de skaror som ville se en förändring. Efterhand blev han deras ledare. Andra hade kanske större visioner. Men det var eftertänksamheten som vann, förmågan att bedöma risker, reflektera över sin situation och handla när det var möjligt. Att använda det förnuft som vi alla delar, vita som svarta. **Ronny Ambjörnsson "**

"Kultur minskar risken för depression visar studie

DN ONSDAG 9 JANUARI 2019

Hälsa.
Film, teater och museiutställningar är bra för hälsan. En ny brittisk långtidsstudie visar att risken att drabbas av en depression är lägre bland personer över 50 år som ser till att göra plats för kulturupplevelser i kalendern, skriver SVT Nyheter.

För äldre som går på film, teater eller museum minst en gång i månaden minskar risken med 48 procent och bland dem som konsumerar någon form av kultur varannan månad är risken för en depression 32 procent lägre än för dem som låter bli helt.
Resultaten bygger på data från 2 148 britter över 50 år som följts under 10 år, och är en del av The English longitudinal study of ageing (ELSA). Studien har tagit hänsyn till socioekonomiska faktorer och hälsa.

TT "

" Ledare: Putins infokrig förs i vår telefon och dator

DN TORSDAG 10 JANUARI 2019

Nej, 2018 var inte året då svenska skolbarn tvingades att be till Allah. Det var inte heller året då muslimska migranter i Sverige slog sönder en staty av Jesus, då Sveriges industri kollapsade som ett resultat av EU-medlemskapet eller då sex med lik och djur var på gränsen att tillåtas enligt lag.

Däremot var 2018 året då informationskriget trappades upp. Märkligheterna ovan är alla exempel på falska nyheter som fabricerats för att öka motsättningarna i Sverige. Det finns många fler, med ursprung i Ryssland och riktade mot i första hand Ukraina, USA, Storbritannien och EU generellt.
I början av det nya året har EU:s myndighet mot rysk desinformation, East StratCom Task Force, sammanställt över tusen lögner, myter, ogrundade rykten och påhittade nyheter som strålat ut från Kreml. Ukraina målas upp som en naziststat som med västs dolda hjälp planerar vilda och oprovocerade attacker mot broderlandet Ryssland. USA förbereder som bäst ett tredje världskrig. EU är på väg att vittra sönder, ett hjälplöst offer för islamisering och uppluckrade (kristna) värderingar.
Och Storbritannien... Förgiftningen av den ryska ex-spionen Sergej Skripal och hans dotter Julia i Salisbury blev startskottet för en veritabel kanonad av desinformation. På EU-sajten EU vs Disinfo refereras till över 40 olika scenarier, spridda från Kreml, om vad som egentligen hände i mars.
Den goda nyheten i allt detta är att 2018 trots allt var ett år som också såg flera käppar i hjulet på falska nyheter och desinformationskampanjer. I USA åtalades 13 ryssar och tre ryska

företag för att ha försökt påverka presidentvalet till Donald Trumps fördel. Även Finland åtalade – och dömde – proryska nättroll för deras hatkampanj mot journalisten Jessikka Aro, känd för att hon granskat bland annat ryska trollfabriker.
Facebook, ett av de blodigaste slagfälten i informationskriget, har om än senfärdigt och långsamt börjat agera mot lögner och smutskastning. I Sverige har Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, börjat bli ett verksamt motvapen mot trollen och bland annat gett ut en handbok i att bemöta informationspåverkan.
Ett första steg i att skapa ett effektivt försvar är att erkänna att man är under attack. Att informationskriget är en realitet vet envar som sett falska nyheter och ren desinformation få fart i sociala medier och okritiskt spridas i diverse Facebookgrupper.
Problemet är att starka, destruktiva intressen sammanfaller. Rysslands strategi är att söndra och härska. Den som vill splittra ett land, eller en union, gör klokt i att sikta på den ömmaste punkten, den mest kontroversiella frågan – ofta invandring och olika frågor om etnicitet och kulturella värderingar.
Att vara kritisk till migrationspolitiken är fullt legitimt. Att sprida lögner om den och därmed underminera Sveriges säkerhet är en annan sak. Men de ryska budskapen om en västvärld som kollapsar under invandringens tyngd harmoniserar med de berättelser som drivs av högerextrema och populistiska grupper. Där sprids glatt fejkade historier om sönderslagna Jesusstatyer och påtvingad muslimsk bön.
Motmedlet är källkritik och skepticism. Och medvetenhet om att informationskriget redan rasar för fullt i våra datorer och telefoner. Det är ett krig om verklighetsbilder där sanningen åter riskerar att bli det första offret.
Ett krig där varje meddelande om att källkritiken ska upphöra är falskt. Och där en svensk tiger med rena felaktigheter.
DN 10/1 2019 "

" Färre flög med SAS i december

DN TORSDAG 10 JANUARI 2019

SAS följer trenden och tappar passagerare i decembersiffrorna. Trots det, och trots det faktum att planen är långt ifrån fulla, lyckas de hålla lönsamheten.

Flygresandet bromsar in kraftigt enligt Swedavias senaste siffror, och SAS är inget undantag. Antalet passagerare hos SAS under december 2018 var 1,9 procent färre jämfört med samma månad året innan. Det motsvarar omkring 36 000 personer.
Främst var det de interkontinentala resenärerna som blev färre – minus 1,7 procent – och framför allt Asienresenärerna. Resor inom Europa minskade med 2,7 procent.
Inrikestrafiken ökade blygsamt med 0,2 procent i hela bolaget, men det är tack vare norrmännen. Svenskarna gjorde något färre inrikesresor än samma period året innan.
Trots att SAS minskade sin kapacitet – totalt antal stolar – i proportion med passagerarminskningen står många säten fortfarande tomma under flygningarna. Kabinfaktorn kallas det viktiga måttet, som är en indikation på hur välfyllda planen är. För SAS landade den siffran på 68,9 procent i december – i princip samma nivå som året innan.
Det är en förhållandevis låg siffra om man tittar på konkurrenterna Finnair och Norwegian, som hade en kabinfaktor på 76 respektive 78 procent.
Magnus Hurst, chef för investerarrelationer på SAS, ser varken de tomma stolarna eller passagerarminskningen i december som ett problem. Totalt sett över 2018 slår bolaget nämligen passagerarrekord med över 30 miljoner resenärer.

Inrikesflyget minskar

Antal passagerare på Swedavias flygplatser (2011-2018). Cirka 80 procent av svenskars flygresor sker från de flygplatser som statliga Swedavia driver.

Grafik: Elin Lindwall Källa: Swedavia

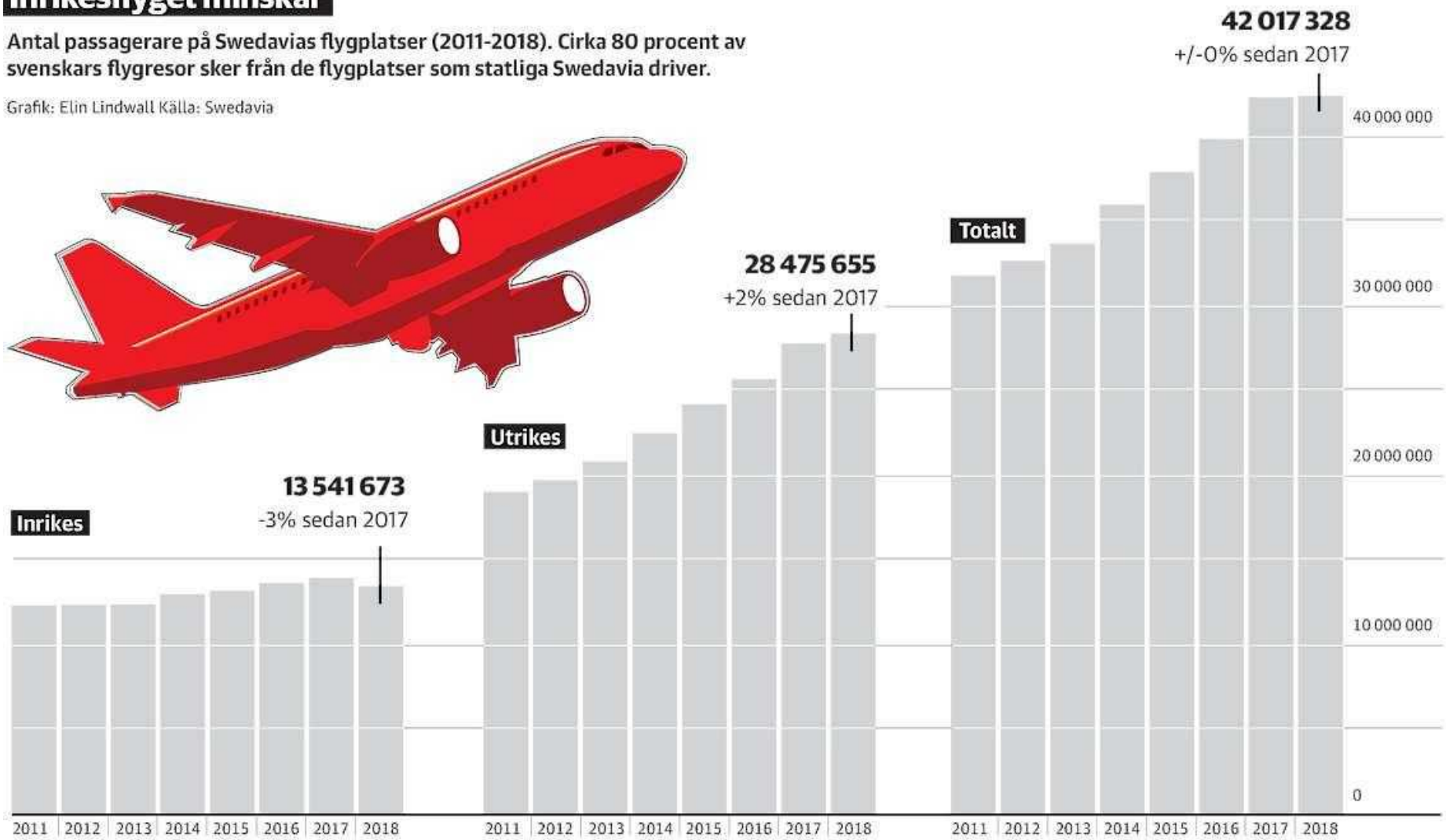

– Det är klart att man vill ha många passagerare i december också, men det är egentligen inget självändamål. Det viktiga för oss är att vi har passagerare och samtidigt blir lönsamma. Vi har generellt en lägre kabinfaktor än andra, men tittar man på vad vi tjänar per passagerare

är det nära dubbelt så mycket som vissa bolag, säger han.
Norwegian tjänade omkring 40 norska ören per passagerare och kilometer under december medan SAS tjänade över 90 svenska ören. Trots att SAS minskade kapaciteten jämfört med december 2017 siktar de i slutändan mot en kapacitetsökning på omkring 2 till 3 procent under räkenskapsåret. Ungefär hälften av vad de uppskattar att branschen i stort ökar med.
– Vi har en konservativ tillväxtstrategi och vi vet om att det är en tuff bransch just nu. Det är därför vi fortsätter vara förhållandevis försiktiga, säger Magnus Hurst.

Andreas Lindberg
andreas.lindberg@dn.se "

" Flygresandet bromsar in – fler väljer att ta tåget

DN TORSDAG 10 JANUARI 2019

Flygresandet i Sverige bromsade in kraftigt förra året efter att ha ökat stadigt i många år. Samtidigt ökade tågresandet både inom och utom landet.

Svenskars flygresande har ökat kraftigt under många år och nära nog fördubblats sedan 1990-talet. De senaste åren har ökningen legat på 4 till 6 procent varje år. Men statistik från statliga Swedavia visar att ökningen bromsade in kraftigt förra året.
Under 2018 ökade flygresandet från bolagets flygplatser bara marginellt, från 41,9 miljoner passagerare under 2017 till 42,0 miljoner under 2018. Det innebär en ökning på knappt hundra tusen passagerare under året, vilket kan jämföras med 2017 då ökningen låg på 1,4 miljoner passagerare.
Antalet personer som flög inrikes minskade med 3 procent, medan utrikesflyget ökade med 2 procent. Antalet passagerare som flög till Europa ökade med 1 procent medan resorna till övriga världen ökade med 9 procent. Att ökningen av flygandet har bromsat in behöver inte betyda att utsläppen har minskat, eftersom inrikesflyget som har minskat med 3 procent bara står för 7 procent av utsläppen.
Inte sedan finanskrisen 2008 har inbromsningen i svenskt flygresande varit lika stor som förra året.
– Det kan bero på flera faktorer. Flyget brukar vara en bra barometer för om vi är på väg in i en lågkonjunktur eller inte och Konjunkturinstitutet har i sin prognos dragit ned på tillväxttakten.

Diskussionerna kring klimatet kan också ha påverkat, säger Jean-Marie Skoglund på Transportstyrelsen.
– Det har också varit förändringar i flygmarknaden. Vi hade en konkurs i ett stort bolag, Nextjet, under 2018 som påverkade flygresandet och en del inställda flyg under sommaren.
Om flygskatten som infördes den 1 april 2018 har påverkat flygresandet anser han är för tidigt att säga.
– Vi såg att nedgången kom några månader innan flygskatten infördes, redan i slutet av 2017. Jag är tveksam om man ska dra för snabba slutsatser om vad flygskatten har inneburit. Det krävs en längre period med flygskatt för att analysera vad den betyder för flygresandet, säger Jean-Marie Skoglund.
Samtidigt som inrikesflyget i Sverige har minskat har, som DN tidigare skrivit, intresset för att resa med tåg ökat.
SJ:s statistik för hela året är ännu inte färdigställd men enligt deras pressavdelning ökade det totala antalet resor under 2018 jämfört med 2017. Under de tre första kvartalen 2018 ökade de med 5 procent jämfört med samma period 2017, även under det fjärde kvartalet har resorna ökat.
När det gäller affärsresor har bokningarna ökat kraftigt. I slutet av november låg bokningarna för vinterns resor, december till och med februari, 21 procent högre än under samma period 2017.
Nya siffror som SJ har tagit fram för DN visar att bokningsläget för affärsresor i dag för perioden januari till och med mars ligger 16 procent högre än vid samma period ett år tidigare.
Men Resia, en av Sveriges största affärsresebyråer, bokade inte mer tåg förra året.
– Vi såg ingen ökning för affärsresor med tåg under 2018, nivån var densamma som under 2017. Men vi upplever att medvetandet om hållbarhet är större vid affärsresor nu än för ett år sedan. Vi ser att fler företag väljer att betala extra för biobränsle vid sina flygresor, säger Ingela Schönning, kommunikationschef på Resia.
– Men jag tror på ökat tågresande framöver eftersom fler ställer hållbarhetskrav på sitt resande.
En Sifo-undersökning som SJ lät göra under hösten visar att intresset för tåg har ökat. Nära hälften, 49 procent, av fritidsresenärerna sa att de väljer tåg framför andra färdmedel på grund av att det är miljövänligt. En tredjedel, 33 procent, av dem sa att de väljer tåg framför flyg när det är möjligt, en ökning med 10 procentenheter jämfört med året innan.
Intresset för semesterresor utomlands med tåg ökade förra året. Som DN tidigare har berättat ökade efterfrågan på Interrailkort med 50 procent 2018 jämfört med 2017, från cirka 11 000 kort till cirka 16 000.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se "

"Fakta.

Tågresandet ökar. Under januari till och med september 2018 ökade samtliga resor hos SJ med 5 procent jämfört med samma tid 2017.
När det gäller bokningsläget för affärsresor var det i slutet av november för perioden december till och med februari 21 procent högre, jämfört med bokningsläget för samma period ett år tidigare.
Bokningsläget för affärsresor under resten av januari, februari och mars är i dag 16 procent högre än bokningsläget för samma period ett år tidigare. "

"Paralleller drogs till Breiviks attentat

DN TORSDAG 10 JANUARI 2019

De tre terroråtalade männen planerade ett storskaligt attentat med kraftiga sprängmedel, enligt åklagaren. Beslagtagna kemikalier hade kunnat användas som bomber och orsakat en förödelse nästan lika omfattande som vid Breiviks attentat i Oslo, sade han i rätten.

– Syftet har varit att genom mord, allvarlig kroppsskada och allmän ödeläggelse beröva andra livet eller tillfoga dem allvarlig skada och syftet har också varit att allvarligt skada Sverige och ingjuta skräck i allmänheten, sade åklagare Per Lindqvist.
Förhandlingarna i det stora terroristmålet fortsatte på onsdagen i Stockholms tingsrätts säkerhetssal. Tre män – 46, 39 och 30 år gamla – står åtalade för att ha förberett ett terroristbrott. Samtliga nekar.
Åklagaren lade på punkt efter punkt fram vad han ser som tunga bevis för att männen planerade en omfattande attack. Det handlar bland annat om beslagtagna kemikalier, chattande med misstänkta IS-krigare, graverande sökningar på nätet samt den uppsjö av IS-propaganda som hittats i männens telefoner.
Kemikalierna, som 46-åringen köpte från ett konkursbo i Skellefteå, spelar en viktig roll. Enligt en analys av Säpo kan flera av dem användas i terrorsyfte – dels för att framställa giftig klorgas, dels för att tillverka sprängämnen som hade kunnat orsaka omfattande förödelse. Åklagaren drog paralleller både till Breiviks attentat i Oslo 2011 och till attentaten i Bryssel 2016.
I 46-åringens dator fanns också sökningar på ”mordförsök med bil i Stockholm” samt på de olika kemikalier som han har köpt. På ett konto på Odnoklassniki, ett ryskt Facebook, har en av de åtalade lagt upp en mängd bilder från Stockholm, bland annat från Cityterminalen, T-centralen och flera platser i centrum.
– Jag misstänker att detta är målbilder, sade Per Lindqvist.
Det har också beslagtagits stridsselar, stridshandskar, en gasmask, bajonetter och walkie-talkies. Männen säger via sina advokater att föremålen inte är deras.
De åtalade tycks även ha haft kontakt med personer som misstänks strida för IS i Syrien. 30-åringen och 46-åringen länkades samman av en IS-kontakt i utlandet, enligt åklagaren. I en chatt diskuterar 46-åringen att ”dekorera en bil” för ett ”bröllop”. Detta ska vara kodspråk för att rigga en bil för ett attentat. 46-åringens advokat Thomas Olsson ifrågasatte dock översättningen.
Thomas Olsson tycker att bevisningen är ”tunn”.
– Nu har åklagaren valt att åtala och lägger fram bevisningen för tingsrätten, så då får den pröva den och se vad de kommer fram till. För vår del är vi fulla av tillförsikt och känner ingen oro över den bedömningen, säger han.

TT "

"Fakta. Kemikalie som används till bomber

En av de kemikalier som tagits i beslag är väteperoxid, som tidigare har förknippats med terrordåd. Det var framför allt det ämnet som användes för att tillverka de bomber som användes vid terrordåden i London 2005, då över 50 människor dödades och fler än 700 skadades. Väteperoxid är förbjudet för allmänheten att inneha i koncentrationer över 12 procent. "

"Amerikansk charmoffensiv i Mellanöstern

DN TORSDAG 10 JANUARI 2019

Analys
USA:s utrikesminister Mike Pompeo befinner sig på en veckolång rundresa i Mellanöstern som syftar till att försäkra USA:s allierade i regionen att Donald Trump inte tänker överge dem trots hans besked att den amerikanska militären ska retirera från Syrien.

Den fråga som allt fler nu ställer sig är vad USA egentligen vill i Mellanöstern? George W Bush ville bekriga och "demokratisera" regionen. Barack Obama ville visa sina goda intentioner och försona sig med arabvärlden. Donald Trump säger sig vilja krossa terrorgruppen IS och stoppa Iran – samtidigt som han drar bort USA:s militär därifrån.
I ett läge när det kanske är mer oklart än någonsin vad USA har för avsikter i Mellanöstern har utrikesminister Mike Pompeo gett sig ut på en resa till tio länder i regionen. Jordanien var första stopp och på onsdagen besökte han Irak. Rundresan omfattar också Saudiarabien, Förenade arabemiraten, Bahrain, Kuwait, Qatar, Egypten, Oman och Israel.
I Egyptens huvudstad Kairo väntas Pompeo inom de närmaste dagarna hålla ett linjetal där han bland annat tar avstånd från den vision för Mellanöstern, som den dåvarande USA-presidenten Barack Obama lade fram i ett tal riktat till den muslimska världen i juni 2009.
Obama deklarerade i sitt tal, som symboliskt nog också hölls i Kairo, sin respekt för islam och han erkände att araber har historiska skäl att misstro USA.
Annars är det mest slående vid en omläsning av det snart tio år gamla talet att Obamas agenda – bortsett från empatin för den muslimska världen – i grunden inte är så väsensskild från Trumps: USA ska inte vara en imperiebyggande världspolis som försöker diktera hur andra samhällen ska styras.
Obama hade gått till val på att ta avstånd från sin företrädares utrikespolitiska misslyckanden, särskilt USA:s anfall på Irak år 2003. Det var "ett dumt krig", till skillnad från USA:s intervention i Afghanistan, som han bedömde som "nödvändigt".
Obama ansåg att USA hade varit alltför inblandat i Mellanöstern och ville därför – i motsats till Bush – intervenera mindre, för att istället låta regionala bundsförvanter i arabvärlden ta ett ökat ansvar. Sagt och gjort: Obama avvecklade det mesta av USA:s militära insats i Irak. Även insatsen i Afghanistan trappades ner kraftigt.
Med den arabiska våren 2011, med nytt hopp om en demokratisk utveckling, kastades situationen om. Nya utmaningar uppstod: Skulle USA ingripa för att backa upp USA-vänliga diktatorer som Hosni Mubarak i Egypten? Eller hjälpa till att störta USA-fientliga diktatorer som Muammar Khaddafi i Libyen och Bashar al-Assad i Syrien?
Från Washington kom oklara signaler. Vita huset reagerade i huvudsak passivt inför den allt värre våldsutvecklingen. Snart rasade inbördeskrig i Libyen, Syrien och Jemen, som USA till slut inte kunde avhålla sig från att blanda sig i.
När Trump inledde sin valkampanj gick han ännu längre än Obama; USA har ingen anledning att öda människoliv och pengar på andras krig, allt i enlighet med sitt isolationistiska slagord "America First".
Pompeo kommer i sitt tal i Kairo, enligt vad som har läckt ut, att kritisera Obamas försök att få en uppgörelse med Iran. Det är en fråga där Trump och Obama står mycket långt ifrån varandra.

Utrikesministerns rundresa sker samtidigt som Washington surrar av motstridiga signaler om USA:s framtida roll i Mellanöstern, särskilt i fråga om Syrien.
Trumps utspel om ett skyndsamt tillbakadragande av USA:s 2 000 kommandosoldater från Syrien ledde först till att försvarsministern James Mattis avgick i protest.
Därefter kom olika "klargöranden" från medarbetare i administrationen om att reträtten inte skulle vara så snabb. Nationella säkerhetsrådgivaren John Bolton hävdade att tillbakadragandet är villkorat och att USA ska bekämpa IS ända tills terrorgruppen är helt nedkämpad. Han sade också att USA:s kurdiska allierade ska skyddas och att Iran först måste bort från Syrien. Men under Boltons besök i Ankara vägrade Turkiets president Recep Tayyip Erdogan möta honom. Erdogan kallade villkoren för oacceptabla med argumentet att de kurdiska styrkorna i östra Syrien är terrorister.
Förvirringen kring USA:s linje blev inte mindre av att Trump därpå förklarade att USA-militären visst ska bort snarast, helt i enlighet med hans ursprungliga plan.
Trumps utspel har redan fått en rad följder, utöver att Erdogan har meddelat att de snart evakuerade USA-baserna i nordöstra Syrien ska övertas av turkiska styrkor som också ska gå till angrepp på de kurdiska YPG-förbanden.
Det finns också tecken på att IS har fått nytt liv efter Trumps besked om reträtt. En brittisk-kurdisk patrull besköts i lördags av IS-krigare i östra Syrien. En brittisk officer sade till tidningen Independent att attacken visar att IS är långt ifrån besegrat. Han jämförde med vad som hände i Afghanistan när koalitionen meddelade att man förberedde en reträtt; det gav talibanerna en injektion av ny energi.
En central fråga är hur Irans roll påverkas av reträtten. I en tweet förklarade Trump att "Iran kan göra vad de vill" i Syrien. Uttalandet svär mot allt som Pompeo och Bolton står för – att Iran är den stora terrorsponsorn som till varje pris måste hållas tillbaka.
Vad däremot få har nämnt är den stora vinnaren när USA lämnar fältet fritt: Ryssland. Moskva är den enda spelaren som har hyggliga förbindelser med alla kvarvarande parter i konflikten: Regimen i Damaskus, Turkiet, Israel, Iran, Saudiarabien och kurderna, som kontrollerar en fjärdedel av Syriens territorium. Och de av USA snart övergivna kurderna har inför den hotande turkiska interventionen tvingats att söka al-Assads och Putins beskydd.
Där finns åtminstone en konsekvent sida i Trumps utrikespolitik; att det mesta han gör gynnar Putin. I Mellanöstern betyder det att Ryssland har övertagit USA:s roll som skiljedomare.

Michael Winiarski "

" Daniel Ellsberg får årets Palmepris

DN TORSDAG 10 JANUARI 2019

Den 87-årige visselblåsaren och fredsaktivisten Daniel Ellsberg får årets Palmepris. – Jag är väldigt lycklig, säger Ellsberg till DN, som tycker att världen oftare borde fråga sig vad Olof Palme skulle ha gjort i en svår situation.

Washington.
Daniel Ellsberg är visselblåsarnas *grand old man*. Mest känd för att ha kopierat och läckt de så kallade Pentagondokumenten 1971: 7 000 sidor hemligstämplat försvarsmaterial som visade att den amerikanska regeringen grovt vilselett allmänheten om utsikterna i Vietnamkriget. Ellsberg var en ung försvarsanalytiker och läckte dokumenten till New York Times, Washington Post och 17 amerikanska regionaltidningar. Skandalen bidrog till president Richard Nixons avgång och USA:s tillbakadragande ur Vietnamkriget.
Ellsberg riskerade 115 års fängelse. Han undkom straff genom vad han kallar ett mirakel. Filmen ”The Post” från i fjol skildrar den dramatiska publiceringsprocessen och regeringens misslyckade försök att undanhålla informationen från allmänheten.
I månadsskiftet gästar han Stockholm för att ta emot Palmepriset. Under besöket tänker han försöka avråda Sverige från att gå med i Nato, som han kallar ”den mest ansvarslösa säkerhetsalliansen i mänsklighetens historia”, på grund av europeiska kärnvapen. Prispengarna, omkring en miljon kronor, vill han investera i översättningar till europeiska språk av sin senaste bok ”The Doomsday Machine. Confessions of a Nuclear War Planner”. Det säger han över telefon från Kalifornien.
Daniel Ellsberg träffade Olof Palme i Stockholm 1978.
– Jag var redan då en av Palmes stora beundrare, säger Ellsberg. För hans ställningstaganden mot Vietnamkriget och för det faktum att han profilerade sig som aktivist och till och med deltog i demonstrationer vilket gjorde min egen regering extremt förbannad. Han var dessutom en lika stark motståndare till kärnvapen som jag var.
Vid frukostbordet i morse kom hustrun Patricia på vad maken bör säga under tacktalet i Stockholm.
– Svenskar och resten av världen bör oftare fråga sig: ”Vad skulle Palme ha sagt i den här situationen?” Vad skulle han sagt om Jemen? USA tankar Saudiarabiens stridsplan så att landet kan fortsätta driva ett krig som utlöst massvält bland Jemens civilbefolkning. Palme skulle ha beskrivit situationen med ett språk som många skulle ha dömt ut som extremt och oacceptabelt. Som när han jämförde bombningarna av Vietnam med Treblinka. Kanske inte det bästa politiska tillvägagångssättet. Men Palmes humanism var sund.
Daniel Ellsbergs oro över ett kärnvapenkrig har knappast mildrats sedan Donald Trump blev USA:s överbefälhavare.
Vad tänker du om kärleksaffären mellan Trump och Kim Jong-Un?
– Många elitfigurer i USA:s politiska etablissemang verkar hängivna åt ett andra Kallt krig. Det är svårt att förstå. Jag säger inte att det inte finns saker att kritisera i Ryssland. Men Trumps impuls – varför kan vi inte vara vänskapliga med Ryssland? – är en av hans mer sunda. Trumps egna motiv må vara felaktiga, det är fullt möjligt att han står under ryskt inflytande på grund av sina affärer. Men själva policyn är klokare än den som ropar efter ett nytt Kallt krig. Detsamma gäller Nordkorea. Det faktum att vi nu pratar med Nordkorea verkar driva många människor i mitt land till panik. Men motsatsen är inga möten alls, vilket ökar risken.
Du betraktade Richard Nixon på nära håll under Watergatekrisen. Ser du några likheter med Trumps beteende nu när Muellerutredningen står för dörren?

– Jag återupplever den perioden just nu. Den särskilde åklagaren (Robert Mueller) signalerar att verkliga brott har begåtts i den exekutiva grenen. Det är inte helt ovanligt. Det ovanliga är att de utreds. Samma sak under Nixon. Det är viktigt att så sker.
Daniel Ellsberg har uppenbarligen förberett sig metodiskt inför avresan till Stockholm.
I telefonen från Berkeley citerar han till och med rikskanslern Axel Oxenstierna, vars ”motto” Ellsberg återvänder till.
– ”Vet du inte, min son, med hur litet förstånd världen styrs.”

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

"Fakta. Daniel Ellsberg

86-årig försvarsanalytiker som 1971 läckte Pentagondokumenten om USA:s krig i Vietnam. Läckan visade att den amerikanska regeringen grovt vilselett allmänheten om utsikterna i kriget.
Är i dag aktivist och författare bosatt i Berkeley, Kalifornien, aktuell med boken ”The doomsday machine: Confessions of a nuclear war planner”.
2006 fick Ellsberg Right Livelihood Award, ”det alternativa nobelpriset”, för sina insatser som visselblåsare. Får 2018 års Palmepris. "

" 18-åringen flydde undan förtrycket i Saudiarabien med hjälp av sociala medier

DN TORSDAG 10 JANUARI 2019

De senaste dagarna har världsmediernas strålkastarljus riktats mot Rahaf al-Qunun, en 18-årig gymnasieflicka som rymt till en annan kontinent för att undkomma misshandelsförhållanden i sin egen familj. Offren för Saudiarabiens förtryckande samhällssystem har fått ett nytt ansikte vid sidan om den mördade journalisten Jamal Khashoggi.

Historien rullades upp för fem dagar sedan, i söndags, då 18-åringen skulle borda en flight till Sydney i Australien från Bangkoks internationella flygplats. Dit hade hon anlänt från Kuwait.
Emellertid stoppades hon från att gå ombord på Sydneyplanet av den thailändska passpolisen, som menade att hennes resedokument var ofullständiga. Rahaf al-Qununs pass beslagtogs av en saudisk ambassadtjänsteman som befann sig på flygplatsen, och det ordnades så att hon skulle skickas tillbaka med vändande plan till Kuwait.
Men Rahaf al-Qunun vägrade. Hon tog sin tillflykt till ett transithotell på flygplatsen och barrikaderade sig på ett rum. Kort därefter startade hon ett Twitterkonto, där hon berättade för omvärlden om varför hon tagit det desperata beslutet att fly sin familj.
”De har torterat mig psykiskt och fysiskt i åratal”, skrev den unga kvinnan i ett av meddelandena. Rahaf al-Qunun berättade att hon avsagt sig sin islamiska tro, något som fått en nära släkting att dödshota henne. Hon beslöt att vända familj och släkt ryggen och söka asyl i Australien. Under en familjesemester i Kuwait såg hon chansen att fly.

Rahaf al-Qununs Twitterkonto har blivit en kombinerad livlina och megafon för hennes sak. Den unga kvinnan har delat lösenordet med flera av sina väninnor, som hjälpt till att sprida hennes vädjan vidare, bland annat på svenska, till ambassader och människorättsorganisationer världen över.
Och Twittermanifesten har haft effekt. De thailändska myndigheterna stoppade avvisningen av 18-åringen. FN:s flyktingorgan UNHCR har tagit sig an hennes fall och förklarade på onsdagen att Rahaf al-Qunun har flyktingskäl. Australien, som inte är känt för att ha liberal asylpolitik, har i vart fall inte avfärdat hennes önskan att få bosätta sig där.
Fallet Rahaf al-Qunun sätter nytt ljus på Saudiarabiens drakoniska familjelagstiftning, som gör att flickor och kvinnor i mångt och mycket är rättslösa.
Visserligen har en viss uppluckring av de hänsynslöst stränga reglerna skett. Förra året avskaffades förbudet för saudiska kvinnor att köra bil, en reform som blev stort uppmärksammad internationellt. Många, inte minst Saudiarabiens kvinnor, hoppades att det skulle vara första steget för fortsatta förändringar.
Men så har det inte blivit. Bara veckorna innan kvinnorna skulle få sätta sig bakom ratten genomförde saudiska myndigheter en arresteringsvåg. Polisen slog till mot de kvinnor som genom olydnads-aktioner öppnat för att häva körförbudet. Bland de gripna fanns Madeha al-Ajroush, en 64-årig psykiater som varit en av de ledande i körkortsupproret.
Madeha al-Ajroush släpptes, men har skrämts till tystnad och vågar inte längre tala med utländska massmedier. Flera andra kvinnor sitter fortfarande inspärrade och har enligt uppgift utsatts för tortyr.
När DN mötte al-Ajroush i mars förra året i Saudiarabiens huvudstad Riyad talade hon om avskaffandet av det manliga förmyndarskapet som en logisk följd av kvinnornas rätt till bilkörning.
Förmyndarskapet innebär att saudiska kvinnor måste ha en manlig ”överrock” som bestämmer över deras angelägenheter i stort och smått. För en gift kvinna är det hennes make, för en ogift kvinna hennes far, för en änka hennes son eller en annan manlig släkting.
– Jag är 64 år och specialistutbildad i psykiatri. Jag kan förmå självmordsbenägna människor att åter hitta livsmening. Man kan nog kalla mig för en vis kvinna. Men i det saudiska samhället betraktas jag som ett barn, sade Madeha al-Ajroush till oss.
Det är detta förmyndarsystem som hennes 18-årige medsyster Rahaf al-Qunun nu revolterat mot, med hjälp av sociala medier. Hon ser ut att ha besegrat systemet. Men för Saudiarabien, ett land i stort behov av att förbättra sin internationella framtoning, kunde år 2019 ha börjat bättre.

Erik Ohlsson "

"Fakta. Detta får saudiska kvinnor inte göra
Kungahuset har beslutat om en rad reformer som stärker de saudiska kvinnornas ställning. Men fortfarande finns det en rad saker kvinnor inte får göra:
Alla saudiska kvinnor måste ha en manlig förmyndare – en make eller släkting som bestämmer:
Om kvinnan ska få resa utomlands.
Om kvinnan ska få gifta eller skilja sig.
Om kvinnan ska få underteckna köpekontrakt.
Om kvinnan ska få läggas in på sjukhus eller genomgå operation.
Kvinnor tillåts inte som regel beblanda sig med främmande män. De flesta offentliga miljöer, till exempel restauranger, har separata ingångar för män och kvinnor.
I domstol väger kvinnans vittnesmål bara hälften mot mannens.
Kvinnor ärver bara hälften av vad männen gör. DN "

"Förbannelser nedkallades över namnbyte

DN TORSDAG 10 JANUARI 2019

I Makedoniens parlament slutförs nu den process som ändrar landets namn till Nordmakedonien. Men demonstranter utanför nedkallar en förbannelse över de politiker som stöder namnbytet.

”Måtte de av makedonskt blod som inte ansluter sig till kampen för Makedonien inte få någon avkomma, vare sig pojkar eller flickor!”, skanderade hundratals demonstranter utanför parlamentet i huvudstaden Skopje på onsdagen.
Den fråga som orsakar så heta känslor är, som vanligt, den om det lilla Balkanlandets namn. Grekland har sedan Jugoslaviens sammanbrott i början av 90-talet hårdnackat motsatt sig att grannlandet heter Makedonien, eftersom en region i norra Grekland har just det namnet. Aten har därför blockerat Makedoniens inträde i såväl Nato som EU.
Ett genombrott kom i juni 2018, då premiärministrarna Zoran Zaev och Alexis Tsipras skrev på det så kallade Prespaavtalet, som går ut på att Makedonien byter namn till Nordmakedonien mot att grekerna släpper motståndet mot EU- och Natomedlemskap.
Överenskommelsen hyllades världen över och premiärministrarna har nominerats till Nobels fredspris. Men på hemmaplan har protesterna fortsatt.
På onsdagen startade en debatt i parlamentet i Skopje, och på fredag röstar man om att ändra konstitutionen, vilket är en förutsättning för namnbytet. Två tredjedelars majoritet, eller 80 av 120 röster, behövs. Zaevs regering har bara 72 röster. Han behöver därför minst åtta avhoppare från nationalistpartiet VMRO-DPMNE, som är stenhårt emot namnbytet. I en omröstning i oktober fick han just det, bland annat genom löften om amnesti för brott begångna vid en våldsincident i parlamentet 2017.
Inför onsdagens debatt var premiärministern säker på sin sak:
– Det är upp till ledamöterna nu, men jag tror på två tredjedelars majoritet, sa Zaev till journalister.
Om förslaget går igenom i Skopje väntar en liknande omröstning i Aten. Där kan frågan leda till att regeringen spricker eftersom koalitionspartiet ANEL är emot avtalet med makedonierna.

Ingmar Nevéus "

" Maduro svärs in igen trots protester från omvärlden

DN TORSDAG 10 JANUARI 2019

I dag torsdag svärs Nicolás Maduro in för en ny mandatperiod som Venezuelas president, men varken parlamentet eller grannländerna godkänner honom. Inte heller USA och EU tänker erkänna Maduro som landets legitime president.

Förra årets presidentval i Venezuela var ett av de mest ifrågasatta som genomförts i Latinamerika i modern tid. Oppositionen tilläts inte medverka, inga internationella valobservatörer fick närvara och befolkningen hotades med matvarubrist om de inte återvalde den auktoritäre ledaren Nicolás Maduro. De enda som godkände valresultatet var länder som Nordkorea, Kuba, Turkiet och Ryssland. Den så kallade Limagruppen, som består av 14 latinamerikanska och karibiska länder, har uppmanat Maduro att överföra makten till parlamentet som kan utlysa nyval där oppositionen tillåts medverka och där internationella valobservatörer får närvara. Maduro har inte lyssnat.
För att befolkningen i de fattiga delarna av huvudstaden Caracas inte också ska kräva nyval har regimen bildat så kallade colectivos, laglösa gäng som fått i uppgift att skjuta dem som demonstrerar mot Nicolás Maduro. Inför dagens installation har flera olika colectivos förberett sig på sammandrabbningar.
– Alla som har pungkulor tar upp sina maskingevär. Vi är krigare, militärt utbildade, för denna konflikt, sa ledaren Jorge Navas inför sina medlemmar, enligt nyhetsbyrån AFP.
Han styr ett av de laglösa gängen som bevakar revolutionsledaren Hugo Chávez grav.
Ett tecken på att regimen kan falla samman inifrån är att en av de domare i Högsta domstolen som skulle ha svurit in Nicolás Maduro i dag flydde till USA i förra veckan för att slippa medverka.

Henrik Brandão Jönsson "

" Trump avbröt möte med demokrater

DN TORSDAG 10 JANUARI 2019

USA:s president Donald Trump lämnade på onsdagen ett möte med kongressens två toppdemokrater. Detta sedan de inte gått med på att finansiera den mur han vill bygga mot Mexiko.

I ett tv-sänt tal till nationen natten mot onsdagen, svensk tid, upprepade den amerikanska presidenten sitt krav på att få 5,7 miljarder dollar till en mur. Spekulationerna hade varit många om Donald Trump skulle göra allvar av sitt hot om att utlysa ett nationellt nödläge. Men så blev det inte. I stället beskrevs talet av flera bedömare som ett kampanjtal utan nyheter.
Senare på dagen mötte Donald Trump representanthusets talman Nancy Pelosi och senatens minoritetsledare Chuck Schumer. Men mötet slutade snabbt:
– Han frågade talman Pelosi: ”Går du med på min mur?” När hon svarade nej reste han sig och sa: ”Då har vi inget att diskutera”, och gick ut, berättar Schumer för Reuters.
Donald Trump själv kallade mötet för ”fullständigt bortkastad tid” i ett inlägg på Twitter. Själv beskriver han det som hände på ett annat sätt än de båda demokraterna:
”Jag frågade vad som kommer att hända om 30 dagar om jag snabbt öppnade för saker, kommer ni att godkänna gränssäkerhet som inkluderar en mur eller stålbarriär? Nancy sa NEJ. Jag sa bye-bye, inget annat fungerar!”
Trump kommenterade också muren inför reportrar vid ett pressmöte i Ovala rummet:
– De säger att det är en medeltida lösning, en mur. Det är sant eftersom det fungerade då och det fungerar till och med bättre nu.

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se "

" Uppgörelse klar för migranter på Medelhavet

DN TORSDAG 10 JANUARI 2019

De 49 migranterna från två räddningsfartyg i Medelhavet kommer att föras till åtta olika medlemsländer i EU, uppgav Maltas premiärminister på onsdagen. Samma uppgörelse ska även omfatta 249 migranter som redan befann sig på Malta.

– Vi har nått en ad hoc-lösning, sade den maltesiska regeringschefen Joseph Muscat till reportrar vid lunchtid på onsdagen.
Malta har självt sagt nej till att ta emot några av de 49 uppmärksammade båtmigranterna, som på onsdagskvällen fick stiga i land i huvudstaden Valletta. Men uppgörelsen innebar att de får gå i land i önationen och därefter fördelas på åtta EU-länder: Italien, Tyskland, Frankrike, Nederländerna, Portugal, Rumänien, Irland och Luxemburg.
Uppgörelsen omfattar också 249 migranter som tidigare plockats upp ur Medelhavet och som nu befinner sig på Malta.
Italiens populistregering har tidigare vägrat öppna sina hamnar för de 49 båtmigranterna.

Anders Bolling "

" Medier: Rosenstein på väg bort

DN TORSDAG 10 JANUARI 2019

USA. USA:s biträdande justitieminister Rod Rosenstein kommer enligt medieuppgifter i USA att inom kort lämna sin post. Rosensteins sorti rapporteras vara kopplad till utnämningen av William Barr som ny justitieminister. Rosenstein är den minister i president Donald Trumps regering som har haft ansvar för Rysslandsutredningen, ledd av den särskilde åklagaren Robert Mueller.

Enligt den republikanske senatorn Lindsey Graham så har nominerade justitieministern William Barr sagt att han kommer att tillåta Mueller att avsluta sin utredning.

TT-Reuters "

" ECB räddar italiensk krisbank

DN TORSDAG 10 JANUARI 2019

Rom. Europeiska centralbanken har beslutat om tvångsförvaltning av den italienska banken Carige. Beslutet har fattats av ECB:s italienske chef Mario Draghi och syftar till att rädda denna stora bank vars omsättning och kunder haft en påtaglig kräftgång de senaste åren.

2014 fick Europeiska centralbanken en ny mer kontrollerande roll av EU:s bankväsende. Detta är första gången som ECB gör ett direkt ingripande i en bank.
En lång rad italienska banker har haft dåliga lån och gjort nyemissioner som inte har gått bra. Räntorna på den enorma statsskulden har förvärrat saken. Redan den 2 januari, då Cariges styrelse avgick, stoppades aktiehandeln på Milanobörsen.
Carige var länge Italiens femte bank där en miljon italienare hade konton. I takt med att vinster förvandlats till förluster har allt fler kunder lämnat banken. Vid en kontroll av ECB visade det sig att Carige bara under tredje kvartalet i fjol gick med en förlust på 2,5 miljarder kronor.
Samtidigt är det en aning pinsamt för ECB:s chef – italienaren Mario Draghi vars mandat nu går ut under 2019 efter åtta år – att den första räddningsaktion som görs på EU-nivå gäller en italiensk bank.
De politiska svallvågorna har gått höga kring beslutet att italienska staten nu går in som garant för 30 miljarder kronor, som en del i räddningspaketet. Det populistiska regeringspartiet Femstjärnorna har varit djupt kritiskt.
– Inte en euro mer till Italiens banker, sade partiledaren Luigi di Maio häromdagen.

Men så blev det inte. Mycket beroende på att regeringens tongivande ledare Matteo Salvini, tillhörande det högerextrema partiet Lega, ändrat sig och nu stöttar räddningspaketet.
Nödpaketet är en i det närmaste exakt kopia av den ekonomiska hjälp som landets förre premiärminister Paolo Gentiloni klubbade igenom. Då gällde det banker i Venetien i Norditalien och den historiska banken Monte dei Paschi från 1400-talet i toscanska Siena.
Då utsattes det dåvarande regeringspartiet Demokraterna (Pd) för en extrem kritik av Lega och Femstjärnorna. Nu gör högern om exakt samma sak.

Peter Loewe
loewepeter@gmail.com "

" Torbjörn Petersson: Både Kina och USA har goda skäl att söka försoning i tider av oro

DN TORSDAG 10 JANUARI 2019

Två dagar blev tre dagar av förhandlingar mellan Kina och USA om hur handelskonflikten ska lösas. Timmarna efter mötets slut gick i den officiella tystnadens tecken. Parterna har närmat sig varandra, enligt informationen som sipprade ut. Men viktigare än vad som sägs är tidpunkten för när en resa går till Washington.

Liu He, vice premiärminister, är den kinesiske presidenten Xi Jinpings främste ekonomiske rådgivare. Han är Kinas nyckelperson i samtalen och dök upp redan på mötet i Peking, trots att det hölls mellan förhandlare på mellannivå. Som för att visa den goda kinesiska viljan till en snar lösning.
Snabbheten med vilken Liu He nu beger sig till Washington visar hur nära länderna har kommit varandra. Reser han inom kort tyder det på en kinesisk iver att slutföra diskussionerna och lägga det kostsamma handelskriget bakom sig. Och likaledes en amerikansk tro på att en lösning är inom räckhåll.
Sker besöket först i februari visar det troligen på svårigheterna för USA och Kina att komma överens om de komplexa frågor som splittrat dem i årtionden – som krav på förändrade grundprinciper för den kinesiska industrin och skydd av immateriella rättigheter. Kanske skvallrar det också om en kinesisk ovilja att precisera hur landet genom åren, ofta på lokal nivå, har öst subventioner över sina företag.

Mötet i Peking var det första mellan USA och Kina för att diskutera handelskonflikten sedan USA:s president Donald Trump och hans kinesiske kollega Xi Jinping möttes den 1 december och då fattade beslut om en vapenvila i tvisten.
Om inget avtal har nåtts den 2 mars har Donald Trump hotat med att gå vidare med planen att höja tullarna från dagens 10 procent till 25 procent på importerade kinesiska varor omfattande ett värde av 200 miljarder dollar.
De amerikanska kraven på Kina är att landet ska köpa varor och tjänster till ett större värde från USA och att amerikanska företag ska behandlas rättvist på den kinesiska marknaden.
Åtminstone då det gäller inköpen från USA verkar Kina redan ha övertygat motparten om sina goda intentioner.
I måndags gjorde Kina sitt tredje stora inköp av amerikanska sojabönor. Och i tisdags gav Kina klartecken till import av fem genetiskt modifierade grödor, som kraftigt kan öka Kinas köp av spannmål från amerikanska bönder.
Kinas vilja att öka importen från USA ser ut att vara det minsta problemet i förhandlingarna. Men USA:s strategi den här gången är också att försöka nagla fast Kina vid löften som landet tidigare avgivit, utan att uppfylla. På den punkten väntas större splittring.
Ändå har båda parter goda skäl att söka försoning i tider av oro.
I Kina genomlider privata företagare ångest och smärta över hotet om en negativ utveckling. Handelskriget har påverkat den allmänna sinnesstämningen. Konsumenterna håller i pengarna. På onsdagen visade statistik att försäljningen av personbilar sjönk med 19 procent i december, jämfört med ett år tidigare. Det är den brantaste noterade nedgången hittills i landet som vuxit till världens främsta bilmarknad.
Kina har tidigare inte exporterat många bilar till USA, men från och med 2020 planerar minst sex kinesiska biltillverkare exportsatsningar till USA.
Men även USA har skäl att nå en lösning på handelskonflikten. Donald Trump vill stabilisera den skakiga aktiemarknaden och tre olika amerikanska departement med sinsemellan olika agendor ingår, enligt New York Times, i förhandlingarna med Kina.
Att mötet i Peking förlängdes med en dag tyder på ambitionen från båda håll att mangla vidare.
Nu väntar sannolikt flera omgångar av möten för att mejsla ut alla de detaljer som den amerikanska sidan är så ivrig att sätta på pränt.
Tidpunkten för när den kinesiske ekonomiske rådgivaren Liu He dyker upp i Washington ger alltså ett och annat svar på tillståndet i förhandlingarna.
Att det skulle vara lätt att nå ett slutresultat är det ingen som tror. Men alternativet är så pass dåligt att det avskräcker. Och under tiden som parterna fortsätter arbetet med att närma sig varandra kan de alltid göra upp om att förlänga vapenstilleståndet.

Torbjörn Petersson
torbjorn.petersson@dn.se "

"Livslögn med tragiskt slut

DN TORSDAG 10 JANUARI 2019

Doktor Romands liv vilade på en lögn. När tillvaron riskerade att rasa samman tog han till en drastisk utväg med tragiska följder.

Under arton år var Jean-Claude Romand en respekterad läkare och anställd som expert vid Världshälsoorganisationen WHO i Genève. Det trodde alla i hans omgivning.
Han levde med hustru och två små barn i en liten stad och var omtyckt. Han betraktades som en mycket god pappa, make, granne och vän. Romand berättade nästan aldrig om vad han gjorde på arbetet, men det tolkades som att han var ovanligt ödmjuk – och inte tillät jobbet att inkräkta på privatlivet.
Vintern 1993 inträffade en tragedi som gjorde Romand känd över hela Frankrike där familjen bodde. Hans hus brann ned. Hustrun och de två barnen omkom, medan han själv räddades i sista stund. Samma dag sköts hans gamla föräldrar ihjäl.
Snart uppdagades dock den hemska sanningen. Jean-Claude Romand hade dödat hustrun och barnen för att sedan åka hem till föräldrarna och kallblodigt mörda även dem. Sedan hade han återvänt till huset och anlagt en brand.
När Romand var ung studerade han till läkare. Han misslyckades på en tenta, men påstod att han klarat den och stannade kvar på universitetet som om inget hänt. Han gifte sig, bosatte sig i en fransk by nära gränsen till Schweiz och fick två barn.
För hustrun, grannar och vänner uppgav Romand att han var läkare och anställd på Världshälsoorganisationen (WHO) i Genève. Han satte sig i bilen varje morgon för att åka till jobbet. Ofta for han i väg på konferenser och när han kom hem hade han med sig fina presenter till barnen.
Men han var som sagt ytterst förtegen med exakt vilka arbetsuppgifter han utförde.
Polisutredningen kom fram till att Romand gärna uppehöll sig i WHO:s reception för att samla på sig information. Men lika ofta körde han till ett skogsparti där han tog långa ensamma promenader. Han uppsökte gärna olika kaféer för att läsa tidningar innan han återvände till hemmet.
Under de påhittade tjänsteresorna checkade han in på ett hotell eller motell i närheten av flygplatsen. Där läste han på om WHO:s verksamhet och studerade noggrant guideböcker om länderna han uppgav att han besökt.
I flera år levde han på pengar han ”lånat” av sina svärföräldrar och av en kvinna han hade ett förhållande med utanför äktenskapet.
Svärfadern föll senare i en trappa med svärsonen Romand som enda vittne. Kvinnan ville till slut avbryta relationen och få tillbaka sina pengar. Då rasade Romands värd samman.
Natten mellan den 9 och 20 januari slog han ihjäl sin hustru i parets dubbelsäng. Morgonen därpå väckte han sina barn, gav dem frukost och tittade på tecknade filmer. På kvällen sköt han barnen i huvudet så fort de somnat. När solen gått upp nästa dag åkte han till sina föräldrar och mördade även dem.
Senare samma dag mötte han sin ex-älskarinna för att äta lunch med en hälsominister. Han låtsades köra vilse, bad älskarinnan kliva ur bilen och försökte sedan strypa henne. Han ångrade sig dock när hon kämpade emot, bad om ursäkt och körde henne hem sedan hon lovat att inte berätta för någon om det som hänt.
Därefter återvände han till sitt hem, tittade en stund på tv innan han tog några sömntabletter och tände eld på huset. Brandkåren var dock ganska snabbt på plats och lyckades rädda honom.

Jean-Paul Romand dömdes till livstids fängelse. Vad fick honom att satsa så mycket energi på att skapa ett lögnaktigt liv? Polisens utredare och psykologer försökte bringa klarhet i frågan. Olika tester visade att Romand led av en narcissistisk personlighetsstörning.
Författaren Emmanuel Carrère skrev en bok om Romand och fann att han redan som barn fått lära sig att aldrig göra någon ledsen eller besviken. I familjen var vita lögner ett naturligt inslag.
Människor ljuger – men konsekvenserna blir sällan så katastrofala som i fallet med den falske läkaren Jean-Paul Romand. En obesvarad fråga är om inte någon eller några i hans omgivning så smått anade att han ljög och lurades om sin bakgrund. Kanske ville de inte inse sanningen?
Källa: Boken ”Doktor Romand” av Emmanuel Carrère som utkom 2001 (Albert Bonniers förlag).

Thomas Lerner
thomas.lerner@dn.se "

" Så skapar AI och automatisering ett nytt klassamhälle

DN TORSDAG 10 JANUARI 2019

AI och robotisering väntas det närmaste decenniet revolutionera - arbetsmarknaden. Men mänskligheten kommer knappast att kunna lägga sig till ro i hängmattan när maskinerna gör jobbet. Många forskare befarar i stället stigande arbetslöshet och vidgade klassklyftor.

I mitten av november 1811 gick sex män med svartmålade ansikten in i huset tillhörande textilmagnaten Edward Hollingsworth i Nottingham. De var beväpnade med svärd och flintlåsgevär och tillsammans förstörde de hans mallar för masstillverkning av billiga strumpor. En vecka senare återvände de för att bränna ner hans hus. Männen var del av den brittiska ludditrörelsen, textilarbetare som i början av 1800-talet slog sönder maskiner och vandaliserade fabriker i protest mot automatiseringen av deras yrken som ledde till ökad fattigdom och arbetslöshet.
Ludditerna orkestrerade ett uppror mot framtiden och den första industriella revolutionen, den som infördes med den mekaniska vävstolen. Sedan kom en andra revolution (ångmaskinen), en tredje (löpande bandet), och nu står vi enligt forskarna inför den fjärde: intelligenta maskiner. Precis som de tre tidigare revolutionerna kommer denna ha stor inverkan på våra yrkesliv. Enligt en studie på Oxford University kan hälften av alla yrken vara bortautomatiserade till år 2033.
I boken ”What to do when machines do everything” (2017) har författarna Malcolm Frank, Paul Roehrig och Ben Pring brutit ner

siffrorna. Enligt deras analys kommer 12 procent av jobben att försvinna i och med den nya maskinåldern, 13 procent nya jobb tillkommer, och 75 procent av de befintliga jobben kommer att förändras av robotisering. Författarna har en minst sagt optimistisk synvinkel på framtiden: ”De nya maskinerna kommer att höja levnadsstandarden och skapa en era av ekonomisk tillväxt starkare än något vi sett i västvärlden de senaste femtio åren.”

Men gäller den tillväxten alla?

En brittisk rapport från i fjol, ”The state of social mobility in the UK”, varnar för att nästa automatiseringsvåg drastiskt kommer att öka den ekonomiska ojämlikheten i samhället. Förutom de vanliga varningstecknen om att traditionella låglöneyrken ersätts av robotar, pekar man på hur yrken som varit klassiska ingångsjobb i olika branscher kommer att försvinna – och därmed möjligheterna till att klättra i karriären och samhället. Bland annat påverkas handläggaryrken på advokatbyråer, myndigheter, domstolar och på juridiska avdelningar i olika företag när AI kan utföra administrativa uppgifter.

Stefan Fölster är nationalekonom och författare till bland annat ”Robotrevolutionen” (2015). Han säger att ett tydligt resultat från forskningen av vad digitalisering och globaliseringen inneburit är att arbetsmarknaden har blivit mer polariserad, med färre jobb i mitten av lönefördelningen.

– Det har förvisso skapats fler jobb med höga löner men fler har också pressats till jobb med låga löner. Om jobbskapandet är svagt blir det fler som trängs till jobb med låga löner. Som på 90- och början av 00-talet, då jobben ökade inom restaurang- och turismsektorn, som har lägre löner.

Han tror att automatiseringen riskerar att öka klyftorna i samhället.

– Den lilla gruppen som kan bli väldigt rik på digitala innovationer påminner om de industrialister man såg för hundra år sedan.

Karl Wennberg, gästprofessor i företagsekonomi vid Institutionen för ekonomisk och industriell utveckling på Linköpings universitet, uttrycker en liknande tanke. Han är orolig för den ökande skillnaden mellan avkastning på kapital, där skatten är låg, och på arbete, där skatten är mycket högre.

– Den skatteskillnaden är högst i Sverige bland alla OECD-länder. Så de som lyckas äga algoritmer, robotar och företag kommer att gå en solig framtid till mötes – men kanske inte vi som jobbar. Denna skillnad är oerhört farlig för vår förmåga att ha ett sammanhållet samhälle även i framtiden.

Den brittiska rapporten larmar också om att bättre bemedlade personer historiskt sett har varit mer flexibla och kunnat anpassa sig till arbetsmarknadens förändringar. Arbetarklassen har inte i lika hög grad skaffat sig vidareutbildning.

Gunnar Karlsson, professor och chef för Avdelningen för nätverk och systemteknik på KTH, instämmer delvis i synen på utvecklingen. Men han ser även en annan, inte så omtalad effekt, som effektiviseringen av arbetsuppgifter kan innebära: en omvänd klassresa, nedåt.

– Visst har de med högre utbildning lärt sig bättre hur man lär sig, men det de inte lärt sig är att hantera en social mobilitet *nedåt* som kan bli aktuell då yrken som revisorer och jurister automatiseras. Därför är det svårt att veta hur det blir. Jag tror därför att det är bäst att se hela samhället som påverkat av automationen och jag kan inte se hur ett klassperspektiv hjälper, eller ens förklarar, det som sker, säger han.

Den amerikanska tidskriften The Atlantic publicerade nyligen en artikel om hur klassklättrandet i landet bromsat in. Hälften av alla 30-åringar i USA tjänar i dag mindre än vad deras föräldrar gjorde vid samma ålder. Att jämföra med 1970-talet, då 90 procent av dem tjänade mer än sina föräldrar. Det, och en fortsättning på den utvecklingen, skapar även ett gynnsamt politiskt klimat för populister.

– Trots konjunkturuppsving är det fortfarande mycket lägre sysselsättning i USA än för 15 år sedan. Och det är just i de geografiska områden där yrken automatiserats som Donald Trump hittat sitt största väljarstöd, säger Stefan Fölster.
Fölster tror att Sverige har god beredskap för den fjärde industriella revolutionen, eftersom uppkomsten av nya jobb beror på hur länder anpassar sig till och kompenserar för den.
– Ett tiotal länder i världen har fortsatt hög sysselsättning och bland de tio länder som reformerats för att underlätta jobbskapande hittar man Sverige, Tyskland, Australien och Kanada. Länder som inte kompenserat, som Italien, där försvinner många jobb: när de automatiseras kommer inte tillräckligt många nya.
Gunnar Karlsson är mer orolig för den globala än den svenska utvecklingen, eftersom även låglöneländer utsätts för förändring.
– De usla löner arbetarna får kostar ändå mer än produktion med robotar och västerländska företag vill inte förknippas med arbetsvillkoren i de länderna: det anses bättre med en ren, högteknologisk fabrik i Sverige än en ”sweatshop” i Bangladesh. De länderna har inte tillräckliga utbildningssystem för att komma vidare i sin utveckling.
Darja Isaksson, strateg inom digital transformation och generaldirektör för Vinnova, det statliga verket för innovationssystem, är också övertygad om att Sverige har bättre förutsättningar än många andra. Men hon saknar en tydlig plan för hur nyskolningen ska gå till.
– Det som oroar mig är att jag ännu inte sett de konkreta förändringar som krävs för att på allvar dra nytta av nya möjligheter att ge människor förutsättningar för livslångt lärande.
Att Sverige anses ha ett gynnsamt läge beror också på de egenskaper som framtidens arbetsuppgifter tros kräva. Om robotisering effektiviserar motorik och kognition blir emotion, mjukare värden, viktigare. Och viktigast för det, menar Karl Wennberg, är bra, gratis förskola, då mjuka egenskaper som att jobba i grupp och att se andras behov tränas upp redan vid barnsben, inte i högre utbildning.
– Här är undersköterskorna betydligt tryggare än revisorerna. De som jobbar med andra människor, att läsa av dem och interagera med dem, kommer att ha en ännu bättre arbetsmarknad än i dag, säger han.
Han understryker att man snarare borde prata om *arbetsuppgifter* som försvinner snarare än hela yrken, och att den anställde därmed får en ny roll. Till exempel att en revisor blir mer av en ”business coach”, med en algoritm i fickan som kollar bolagens redovisning, medan undersköterskan blir mer av en omvårdare som tar sig mer tid till patienter och pratar med dem än en som bara går och kollar tempen och lyfter, något som robotar redan kan eller snart gör.
Roland Paulsen, sociolog och författare till bland annat ”Arbetssamhället. Hur arbetet överlevde teknologin” (2010), ser en utveckling där det mjuka spåret löper jämte ett desto obehagligare.
– Med ökad ojämlikhet ser vi till exempel större efterfrågan på övervakning och säkerhetstjänster. De sociala spänningar och det växande utanförskap som skapas skapar även de jobb, det kan man alltid trösta sig med om man nu ser detta med skapade av jobb som något i sig gott.

Kristofer Ahlström
kristofer.ahlstrom@dn.se "

"5 branscher som påverkas av automatiseringen.

Restaurangbranschen
Kafé- och restaurangbranschen, liksom den närliggande hotellbranschen, spås omvälvande förändringar i och med - automatiseringen, eftersom vissa tjänsteyrken kan utföras av maskiner.

Transport
Buss- och taxiförare liksom långtradarchaufförer kommer påverkas av AI och robotisering och självkörande fordon. Enligt en rapport från Handelshögskolan, ”The Substitution of labor. From technological feasibility to other factors influencing job automation”, är arbetsuppgifter som kännetecknas som rutinmässiga de som har störst - potential för att automatisera, och dessa återfinns enligt rapporten i bland annat transportnäringen.

Detaljhandel
E-handel ersätter butiker, självbetjäningskassor minskar behovet av kassapersonal, och robotar ersätter lagerarbetare. Enligt en rapport från Oxfordforskare kommer 80 procent av jobben inom branschen att automatiseras.

Hälso- och sjukvården
Digitalisering och automatisering ska med sensorer som mäter kroppens funktioner, samt tillgång till analys av medicinska data, gör att individen själv ska sköta en del av sjukvårdens mer rutinmässiga uppgifter.

Revisorer
Både revisorer och kassörer kommer att få se sina yrkesuppgifter - förändras. Detta eftersom AI och automatisering kan effektivisera beräkningar som tidigare gjorts för mänsklig hand. "

" Anna-Lena Laurén: Tintins Sovjetunionen stämde rätt väl med verkligheten

DN TORSDAG 10 JANUARI 2019

Hergé hade aldrig satt sin fot i Sovjetunionen när han lät sin i dag 90-årsjubilerande seriehjälte besöka landet. Ändå träffade ”Tintin i Sovjet” helt rätt i sin skildring av bolsjevismens väsen.

Mina föräldrar ansåg att serietidningar inte var riktig litteratur. Vi prenumererade aldrig på några, men som tur var kunde jag läsa Kalle Anka hos mina kusiner.
Och så fanns biblioteket. Jag dammsög det på Lucky Luke, Asterix och Tintin.
Jag älskade dem. Språket, världarna som öppnades. Serietidningarna lärde mig hur man kan använda ironi och överdrifter som konstnärligt verktyg. När jag flyttade till Frankrike, serietidningarnas förlovade land, lärde jag mig franska genom att läsa serien ”Jim et ses copains” (fyllda med slang, könsstereotyper, sex och alkohol).
Också Tintin är en serie fylld av stereotypering. Hans skildring av Kongo har med rätta kritiserats för rasism. Var Tintin än rör sig har han aldrig några problem med att lura folk på löpande band.
Som barn var min stora favorit i Tintin kapten Haddock och hans rika fatabur av svordomar. Huvudpersonen själv uppfattade jag som ganska tråkig och präktig. Han hade ingen betydelse för mitt yrkesval som journalist – att han skrev i tidningar märkte jag inte ens.
När jag gör en sökning på nätet visar det sig mycket riktigt att det bara finns ett enda dokumenterat fall där Tintin skickar hem en artikel. Det är i ”Tintin i Sovjet”, där han jagas av tjekister, förhörs av folkkommissarier och ställs upp inför en exekutionspluton.

För övrigt behöver Tintin inte göra något alls. Äventyren och storyerna kommer till honom utan att han behöver anstränga sig ett enda dugg. Efter tjugo år i branschen kan jag bara uttrycka min djupa avundsjuka. Tintin gör aldrig någon research, inga intervjuer och han behöver inte ens sända hem några jobb. Jag undrar vad DN:s utrikesredaktion skulle säga om jag föreslog att jag ska omforma mitt jobb enligt Tintins riktlinjer.
– Jag åker till Långtbortistan och så ser vi vad som händer.
– Vem ska du träffa? Vinkel? Ingress?
– Ingen aning. Jag blir säkert anfallen av grobianer som jag sedan springer undan. Jag kanske skriver något när jag kommer hem.
”Tintin i Sovjet” kom ut 1930 och var ett beställningsarbete av Norbert Wallez, chefredaktör med högersympatier för den belgiska tidningen Le vingtième siècle. Hergé, som aldrig hade varit i Sovjetunionen, satte ihop serien på basis av en bok skriven av en belgisk diplomat. Det låter inte som någon bra utgångspunkt. Men resultatet är strålande. ”Tintin i Sovjet” är ett fascinerande exempel på serietidningens överlägsenhet när det gäller att beskriva en diktatur, hur en auktoritär stat odlar egenskaper som frånvaro av finess och en oemotståndligt komisk enkelspårighet. Och den isande undertonen då han ställs inför en exekutionspluton – vars ammunition han har bytt ut till kulor i papier-maché – är en mycket exakt skildring av bolsjevismens väsen. Första delen av ”Tintin i Sovjet” trycktes i Le vingtième siècle den 10 januari 1929 och gavs ut som seriealbum året därpå.

Anna-Lena Laurén "

" Trump besökte gränsen för att vinna sympatier för sin mur

DN FREDAG 11 JANUARI 2019

På torsdagen flög USA:s president Donald Trump från Washington till McAllen, en gränsstad mot Mexiko, i ännu ett försök att övertyga det amerikanska folket om att han borde få bygga en mur.
Trump framträdde bakom säckar med kontanter, knark och en del vapen som skulle visa vad som smugglas in över gränsen. På plats i McAllen hyllade Trump gränsbevakningen och konstaterade att alla älskar dem ”utom bluffmedierna”.
Innan Trump lämnade Washington sa han att han inte övergivit tanken om ett nationellt nödläge:
– Om vi inte kommer överens med Demokraterna så skulle det förvåna mig om jag inte utlyser ett nationellt nödläge. Mina advokater säger 100 procent. Jag skulle säga nästan helt säkert.
Om kritiken mot att muren är en medeltida lösning drog han till med:
– Hjulet är en ännu äldre lösning och det fungerar fortfarande.

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se "

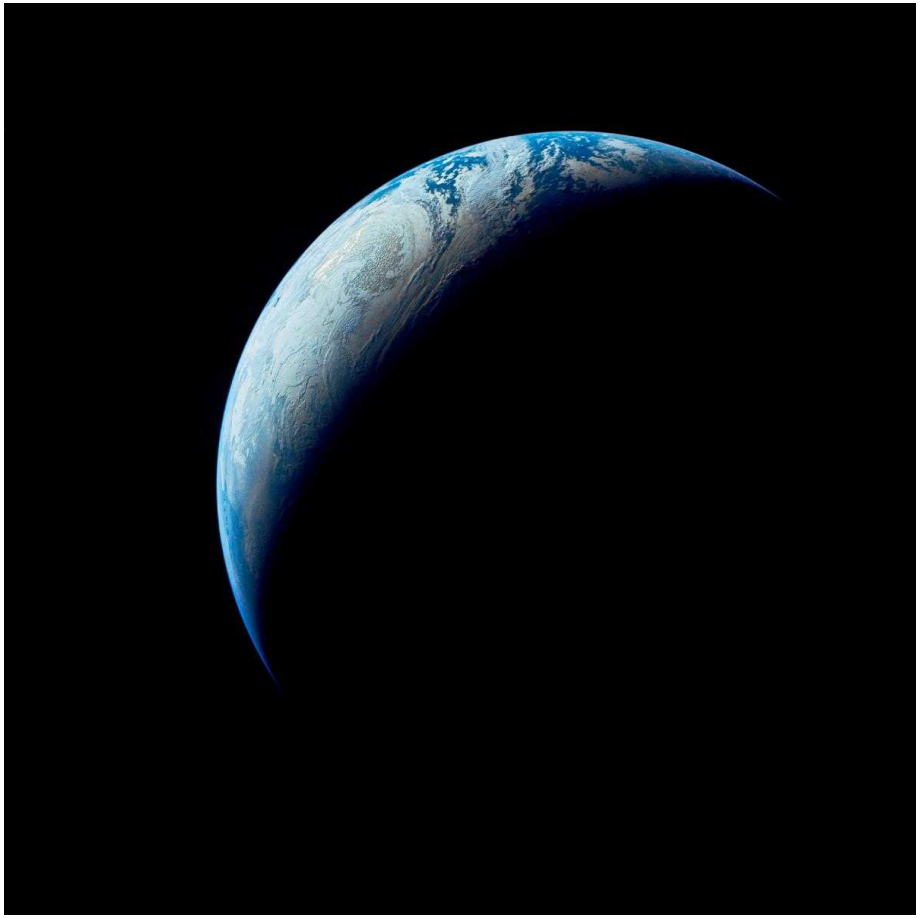

" Runt i rymden

DN TORSDAG 10 JANUARI 2019

Det slog mig, att om ett halvår är vi på andra sidan solen.
Kalle Råsmark, Mölndal
NoN: Och för att komma dit far vi fram i den mörka rymd i en fart av 107 200 km/tim, samtidigt som vi roterar i 1670 km/tim (räknat vid ekvatorn).
Men inte nog med det, hela solsystemet cirkulerar runt Vintergatans centrum i 800 000 km/tim – drygt. Vilket ger en omloppstid på 225 miljarder år. Dessutom rör vi i Vintergatan oss mot grannen Andromedagalaxen med 470 000 km/tim.
Det blir himla mycket fart. "

"Huvudfrågan är om Trumps världsbild ska bli verklighet

DN FREDAG 11 JANUARI 2019

Budgetkrisen som håller USA:s statsapparat stängd sedan tre veckor handlar inte främst om pengar. Utan om huruvida Trumps bild av verkligheten ska få genomslag i något så konkret som infrastruktur vid gränsen. Krisen ser ut att fortsätta utan lösning i sikte.

Minns ni när Donald Trumps dröm om en mur fortfarande betraktades som ett skämt?
En serietidningsbild, ett sätt för en ansvarslös kampanjmakare att åskådliggöra en mer rigid gränspolitik.
Nu har denna metafor hållit den amerikanska statsapparaten stängd i tre veckor, vilket är på väg att bli ett historiskt rekord. Tidigare Vita huset-strategen Steve Bannon lovade att Trump skulle ”dekonstruera den administrativa staten”. 800 000 offentliganställda är tagna som gisslan i detta utdragna test.
Trump begär 5,7 miljarder dollar för att kunna resa en mur mot Mexiko, vilket Demokraterna vägrar ge honom. Men förhandlingarna har inte strandat främst på grund av summan, som flera kommentatorer liknar vid kaffepengar. Utan för att oppositionen inte vill låta presidentens verklighetsuppfattning få utlopp i något så konkret som infrastruktur vid mexikanska gränsen.
På ytan handlar striden om budgetpengar men under ytan handlar den om hur verklighetsfrånvänd USA:s president ska få tillåtas vara i hanteringen av medborgarnas skattemedel.
Flera av de personer som omger presidenten i Vita huset har själva tidigare tagit avstånd från en mur. Trumps ställföreträdande stabschef Mick Mulvaney sade i en intervju 2015 att Trumps mur är ”naiv” och ”absurd och nästan barnslig”. Den nyligen pensionerade stabschefen John Kelly berättade i en avgångsintervju med Los Angeles Times att han tidigare frågat gränsvakter vad de behöver. Några svarade att de skulle vara förtjänta av en ”fysisk barriär” längs vissa sträckor men att de också var i behov av teknologi och ytterligare personal.
Det är för närvarande stökigt vid södra gränsen, främst på grund av en ökad tillströmning av ensamkommande och familjer från Centralamerika. Ett växande antal asylärenden har belastat de byråkratiska systemen, enligt ett mönster som är bekant från Sverige och andra europeiska välfärdsstater.
En mur skulle, som den konservativa debattören David Frum påpekar i tidskriften Atlantic, göra litet för att påskynda dessa processer. En mur skulle heller inte ha räddat de två små barn från Guatemala som dog i förvar i Texas och New Mexico under slutet av förra året.
Om man vill motarbeta illegal invandring bör man stoppa amerikansk efterfrågan på narkotika och utveckla de ekonomiska möjligheterna i Centralamerika. Ord från en förnumstig utvecklingsekonom? Nej, från John Kelly, tidigare stabschefen som Trump rekryterade från departementet för inrikes säkerhet. En mur, oavsett material och design, skulle göra varken eller.
Det är talande att Trumpregeringen tvingats använda rena fantasifigurer för att motivera muren: Företrädare för Vita huset har hävdat att 4 000 kända eller misstänkta terrorister har gripits när de försökt forcera gränsen. Enligt tv-kanalen NBC greps i själva verket sex stycken invandrare identifierade som, eller misstänkta för att vara, terrorister vid södra gränsen under första halvan av budgetåret 2018.
I veckan försökte Trumps personal ge fantasin om muren ett slags hyperrealistisk inramning, genom att låta presidenten äska pengar

genom ett tv-sänt tal inifrån Ovala rummet. Att tala till nationen från den platsen är förknippat med verkliga nyheter: krigsutbrott, katastrofer eller epokgörande policyförändringar. Men försöket att en gång för alla flytta muren från fantasivärlden till verkligheten misslyckades; Trump presenterade inga nya argument.
Politiska lösningar i sikte? Få uppenbara. Demokraterna skulle kunna acceptera en mur om de i utbyte fick ge medborgarskap till de så kallade drömmarna – barn till papperslösa invandrare som kommit till USA som minderåriga. Men högerdebattörerna som är besatta av en mur är lika besatta av att neka drömmarna ett permanent uppehållstillstånd.
Trump skulle kunna frilägga resurser till muren genom att utropa ett nationellt nödtillstånd, men ett sådant tilltag skulle omedelbart prövas i domstol. Så blev det med hans inreseförbud för människor från ett antal muslimska länder.
Då vann Trump till slut. Men när konflikten väl var avgjord i Högsta domstolen tycktes presidenten själv nästan trött på den, som om den hade förlorat sin propagandapotential i långbänk. Kanske gäller det även muren.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

"Fakta. Budget- och murbråket
USA:s president Donald Trump har begärt 5,7 miljarder dollar, motsvarande 50 miljarder kronor, för att bygga sin utlovade gränsmur, en begäran som inte gått att få igenom kongressen.
Budgetbråket har lett till att delar av statsapparaten varit stängd sedan den 22 december, något Trump ger Demokraterna skulden för.
I ett tv-tal häromdagen sade han att motståndarpartiet ”inte vill finansiera gränssäkerhet”.
Men det nu demokratledda representanthuset röstade i förra veckan igenom ett lagförslag om just stärkt gräns- säkerhet, inklusive 1,3 miljarder dollar till ett stängsel.
Det är just muren som Demokraterna motsätter sig, de anser att gränsen kan säkras på bättre sätt.
Källa: TT "

" Uteblivna löner skapar förtvivlan hos statsanställda

DN FREDAG 11 JANUARI 2019

Myndighetskrisen i USA innebär att hundratusentals amerikaner inte får någon lön i dag. Det kan innebära att många av dem blir vräkta från sina hus och inte kan betala räkningar, köpa mat eller livsnödvändig medicin.

Robin Easton är en av omkring 400 000 statsanställda som inte får någon lön den här fredagen. Hon sitter utanför myndighetsbyggnaden på nedre Manhattan och tar en kaffe efter lunchrasten.
– Jag är ensamstående mamma och lever i vanliga fall från lönekuvert till lönekuvert. Den här gången kommer jag att klara mig för att jag har en mamma som är bostadsmäklare och kan låna mig lite pengar. Men jag vet så många som inte har samma tur, säger Robin Easton.
Totalt har över 800 000 statsanställda drabbats direkt av krisen. 420 000 jobbar nu utan betalning, medan 380 000 måste stanna hemma från jobbet och inte heller får betalt. De kommer dock att få retroaktiv lön när myndigheterna öppnar igen.
Utöver dem finns omkring fyra miljoner arbetare som är kontrakterade på heltid eller deltid av federala myndigheter. Många av dem kommer inte att få betalt alls, varken nu eller senare. Det kan handla om vaktmästare och städpersonal i federala byggnader, it-support på federala kontor, eller säkerhetspersonal i nationalparkerna.
Efter snart tre veckor har myndighetskrisen i USA börjat få märkbara konsekvenser.
Det största facket för offentligt anställda, AFGE, har nyligen stämt Vita huset för de uteblivna lönerna. På flygplatser har säkerhetspersonal börjat stanna hemma från jobbet, vilket fått piloter att varna för att flygsäkerheten kan äventyras. Myndigheten som inspekterar matvaror i USA har tvingats upphöra med alla sina rutinkontroller. Tre personer har hittills dött i nationalparker, som inte längre har säkerhetsvakter på plats.
Men framför allt är hundratusentals familjer oroliga över hur de ska betala hyra, räkningar, sjukförsäkringar och bensin nu när fredagens förväntade lönekuvert inte anländer.
På 26 Federal Plaza, ett stenkast från Wall Street och stadshuset på nedre Manhattan, står en enorm skyskrapa som rymmer kontoren för ett tjugotal olika federala myndigheter. Robin Easton arbetar på Departementet för inrikes säkerhet, DHS, och uppskattade länge jobbet just för att hon tyckte att det kändes tryggt att ha en offentlig anställning.
– En av anledningarna till att jag valt att jobba på en federal myndighet är just att det var ett jobb som skulle ge mig trygghet. Arbetet är inte så beroende av konjunkturerna. Men nu har jag i stället drabbats av att federala myndigheter tvingats stänga två gånger på några år, på grund av politiska kriser. Det här är första gången jag inte får betalt, säger Robin Easton.
Alla som jobbar på hennes myndighet, DHS, fick i veckan ett brev med en stämpel från arbetsgivaren och en förklaring till varför myndigheterna är stängda. Brevet var avsett att användas av de anställda för att be om uppskov med räkningar och avbetalningar och därmed förhoppningsvis slippa straffavgifter, eller avstängda telefoner, elförsörjning och vatten, eller försämrad kreditvärdighet hos banken, vilket kan vara förödande i USA när det gäller exempelvis möjlighet till framtida lån.
För de myndighetstjänster som bedöms som mest nödvändiga måste de anställda fortfarande gå till jobbet, men beträffande nästan 400 000 tjänster, främst administrativa jobb, får de anställda nu stanna hemma.

Det innebär att myndigheter som DHS, som ansvarar för USA:s nationella säkerhet, har kraftigt begränsade resurser. En vän till Robin Easton som precis har sökt jobb på myndigheten fick ett felmeddelande när han försökte skicka in ansökningsblanketten på hemsidan. Easton tar fram sin mobiltelefon och visar bilden:
– Det står här att de just nu inte har någon bemanning som kan ta emot jobbansökningar. Det känns tveksamt om USA blir tryggare av att våra viktigaste myndigheter inte kan sköta sitt jobb och rekrytera ny personal, säger Easton.
Ett par kvarter från Federal Plaza arbetar Russell Neufeld, som är jurist för frågor som rör federala dödsstraff. Han får därmed betalt av den federala regeringen och hade räknat med en utbetalning på fredagen, som nu kommer att utebli.
– Jag klarar mig, för jag har besparingar. Men jag har kollegor som väntar på tiotusentals dollar och som kan hamna i rejäl knipa.
Utöver de 800 000 statsanställda som direkt drabbats av myndighetskrisen finns det ytterligare hundratusentals personer som är i samma sits som Neufeld. De är exempelvis jurister, assistenter och administrativa personer i rättsväsendet, som arbetar indirekt för federala regeringen genom kontrakterade uppdrag.
– Om de skickade in en faktura i december så får de ingen lön den här månaden, säger Neufeld.
Själv skyller han, likt en majoritet av det amerikanska folket, myndighetskrisen på Donald Trumps beteende.
– Trump håller hundratusentals statsanställda som gisslan för ett främlingsfientligt krav på en idiotisk mur, säger han.
I sociala medier har statsanställda börjat dela med sig av de omedelbara konsekvenserna av myndighetskrisen, exempelvis under hashtaggen *shutdownstories*. Där berättar statsanställda om hur utebliven lön kan innebära att de kan vräkas från sina hem, eller inte kan betala för livsnödvändig medicin. En småbarnsförälder i Virginia berättar till exempel att hon i ett desperat försök att få in pengar i sista stund börjat baka ostkaka och sälja i kvarteret.
Bland de områden som drabbas värst är reservaten för amerikansk ursprungsbefolkning, där i princip all infrastruktur och sjukvård sköts av federala myndigheter. I Navajo Nation, ett vidsträckt reservat i norra Arizona och Utah, har en allvarlig snöstorm redan lamslagit stora områden. Då inga myndigheter finns till hands för snöplogning är vägarna omöjliga att köra på och invånarna sitter fast i sina hem, utan att kunna ta sig ut för att köpa mat och vatten.
I Michigan har ett reservat för ursprungsbefolkningen förlorat omkring 1,5 miljon dollar sedan myndighetskrisen började, vilket innebär att hälsokliniker, sjukhus och matlager för låginkomsttagare kan tvingas stänga. Värst av allt kan de som får så kallade *food stamps*, federala matbidrag, drabbas. Det är 38 miljoner amerikaner. Skulle krisen fortsätta hela februari kan miljoner av dem att bli utan mat för dagen.

Martin Gelin "

" Presidenten som ingen ville ha

DN FREDAG 11 JANUARI 2019

Analys
Kongos nya president heter Felix Tshisekedi. Det står klart sedan valkommissionen Ceni utropat honom till vinnare i valet den 30 december. För första gången sedan självständigheten 1960 stiger en sittande president åt sidan för att lämna över till en oppositionspolitiker. Samtidigt är han kompromisslösningen som ingen ville ha.

Försening och väntan har präglat det kongolesiska valet som ursprungligen skulle ha hållits redan 2016 och med samma logik meddelades resultatet först klockan tre på torsdagsmorgonen, tio timmar efter utlovad tid.
Då var det inte längre någon överraskning att oppositionspolitikern Felix Tshisekedi skulle utropas till segrare. Ryktena hade gått under flera dagar i huvudstaden Kinshasa och vinnarpartiet UDPS hade redan bekräftat för nyhetsbyråer att man hade haft samtal med avgående presidenten Joseph Kabila om övergången till ett nytt styre, vilket tyder på att de båda parterna visste vad som var i görningen.
Av 18 miljoner röster (ett valdeltagande på 48 procent) gick 7 miljoner till Tshisekedi, vilket motsvarar 38,5 procent. Oppositionens konkurrent Martin Fayulu fick 34,7 procent och president Kabilas föredragna efterträdare Emmanuel Shadary fick 23,8 procent.
Kabila kastar därmed in handduken efter snart 18 år vid makten och accepterar Shadarys nederlag, som också innebär ett stort under-kännande av hans egen regim. Detta är en milstolpe som inte går att ignorera i ett land som aldrig genomfört ett maktskifte utan vapen.
Frågan är hur mycket det är värt när bedömare beskriver sanningshalten i valresultatet som lika med noll.
Oxfordforskaren Nic Cheeseman, aktuell med boken ”Hur man riggar ett val”, konstaterar på Twitter att vi kan ha bevittnat det första valet någonsin där regeringen riggat utgången till oppositionens fördel.
Valet har handlat om fyra personer: Joseph Kabila, presidenten som efter 15 år vid makten skulle ha stigit åt sidan redan 2016 men som lyckades förhala processen
i ytterligare två år, och hans val av efterträdare, den lika impopuläre Emmanuel Shadary.
Mot Shadary ställde en enad oppositionskoalition upp med en gemensam kandidat, den tidigare affärsmannen Martin Fayulu. Men strax före deadline för kandidaturer i somras valde Felix Tshisekedi att bryta sig ur alliansen och ställa upp på egen hand.
Tshisekedi hade bara ett halvår tidigare tagit över partiet UDPS från sin far Étienne Tshisekedi som avlidit. Redan då haglade anklagelserna om att Tshisekedi köpts av Kabila för att splittra oppositionen. Hans far byggde sin politiska karriär på att växla mellan roller i regering och opposition och det ser ut som om junior valt samma strategi.
Inför valet hade Fayulu en betryggande marginal i opinionsundersökningarna på runt 40 procent av rösterna mot de två andra kandidaterna som låg kring 20-procentsstrecket. Siffrorna ska ha stått sig i valresultatet, enligt katolska kyrkan som hade 40 000 valobservatörer utspridda över landet.
Men så plötsligt tycks Fayulus och Shadarys siffror ha förväxlats. Det verkar som om Kabila insett att en fejkad Shadaryseger aldrig skulle accepteras och att han och valkommissionen Ceni i stället valt att satsa på Tshisekedi som setts som mer samarbetsvillig.
Det är sannolikt inte sista gången vi ser Kabila, som i intervjuer inför valet inte uteslutit en framtida comeback i politiken. Kabila är fortfarande relativt ung. När han tog över makten 2001 var han bara 29

år gammal och världens då yngsta statschef. Fadern Laurent Kabila hade mördats någon vecka tidigare och sonen Joseph sågs som en temporär lösning.
Men han skulle stanna i nästan två decennier. Kabilas största bedrift var under det första året då han fick slut på det stora kontinentala krig som plågade landet. Men freden kom aldrig och styret har sedan dess präglats av samma korruption och inkompetens som hos företrädarna. Felix Tshisekedi är lika oerfaren och har liksom Kabila ärvt hela sitt politiska kapital av sin far. Kan han bryta med familjetraditionen och distansera sig från mannen som hjälpte honom till makten? Det blir en avgörande fråga.
En mer akut fråga är om de många rebellgrupper med politiska kopplingar som härjar i olika delar av landet kommer att acceptera valmyndighetens och regeringens fiffel. Om de inte gör det kommer Tshisekedis valvinst att bli en Pyrrhusseger. En fejkad sådan.

Erik Esbjörnsson
erikesbjornsson@gmail.com "

"Fakta.
Kongo-Kinshasa blev självständigt från Belgien 1960 och är ett av Afrikas till ytan största länder. Landet plundrades brutalt på sina rika naturresurser av den belgiske kungen Leopold II, den belgiska staten och senare av utländska gruvbolag.
Den självständiga staten fick en våldsam start med belgisk invasion, uppror och utbrytarprovinser, och blev också föremål för stormakternas spel under kalla kriget. Omkring 1996 inleddes de så kallade Kongokrigen, med upprinnelse i etniska konflikter i östra delen av landet.Minst 3,3 miljoner människor beräknas ha dött i konflikter i landet sedan 1998 och även flera grannstater har varit inblandade.
Källa: Utrikespolitiska institutet, Nationalencyklopedin, Sverige för UNHCR "

"Österrike drabbat av snöoväder

DN FREDAG 11 JANUARI 2019

En man plogar upp en liten stig på en kyrkogård i Vordernberg i Österrike efter de senaste dagarnas snöoväder. Sedan flera dagar har stora snömängder vräkt ner över södra Tyskland och delar av Österrike där läget blivit allt mer akut. Ett tiotal människor har omkommit när de överraskats av laviner eller gått vilse i ovädret, rapporterar den tyska tidningen Bild. Enligt väderleksprognoserna väntas snöandet fortsätta fram till helgen.

DN "

"Huthiernas drönarattack hotar fredsprocessen

DN FREDAG 11 JANUARI 2019

En attack med en bombapterad drönare mot en av regeringssidans militärbaser i södra Jemen dödade minst sex soldater på torsdagen. Bombattacken, som utfördes av huthierna, kan påverka den bräckliga fredsprocessen i Jemen.

Tidigt på torsdagsmorgonen manövrerades en drönare fylld med explosivt material in över militärbasen al-Anad, knappt sju mil norr om Aden. Den fjärrstyrda drönaren släppte sin dödliga last över en militärparad inne på området. Minst sex soldater dödades, enligt brittiska BBC.

Den överraskande attacken väcker flera obehagliga frågor. Dels är den ett tecken på att huthierna har robust militär närvaro ganska nära Aden, hamnstaden som blivit regeringssidans viktigaste fäste sedan huthimilisen tog över huvudstaden Sanaa för drygt fyra år sedan. Huthierna har också haft kontrollen över militärbasen al-Anad, från mars 2014 till augusti 2015. Vid denna tid var huthiarmén också hotande nära att invadera Aden.

Dels kan incidenten påverka fredssamtalen mellan regeringens företrädare och huthierna, en dialog som är inne i ett kritiskt skede. För en månad sedan möttes parterna utanför Rimbo norr om Stockholm och kom överens om ramarna för en framförhandlad fred. Men de FN-ledda konsultationernas trovärdighet hänger på om den lokala vapenvilan i hamnstaden Hodeidah i nordväst kan upprätthållas, och om fientligheterna på andra håll begränsas. Nu växer farhågorna att attacken mot al-Anad-basen kan trappa upp stridigheterna.

FN:s sändebud för Jemen, engelsmannen Martin Griffiths, befinner sig i Saudiarabien där han möter den jemenitiska regeringens representanter, som gått i exil i huvudstaden Riyad. **Erik Ohlsson** "

"Högerextrema blir stödparti i Andalusien

DN FREDAG 11 JANUARI 2019

Det spanska extremistpartiet Vox låter de större nationalistpartierna Ciudadanos och Partido Popular bilda regering i Andalusien, Spaniens största region. Vox har lovat att stödja koalitionen, men först sedan Partido Popular gått med på att anamma flera punkter på Vox program.

Vox, som fick 11 procent av rösterna i valet den 1 december i fjol, kommer inte att ingå i den nya regeringen. Men uppgörelsen med de bägge större rivalerna är ändå en triumf för nykomlingen, det första högerextrema partiet i Spanien sedan demokratin etablerades 1978.
I fyrtio dagar har Spanien följt manglingarna i Sevilla och Vox har fått gratisreklam för sina krav om migration, radikalfeminism och andra eldfängda ämnen.
Vox fick inte igenom sitt krav på en ny lag om definitionen av ”genusrelaterat” våld, eftersom en sådan ändring måste ske i kongressen i Madrid – där majoritet för detta saknas. Men Partido Popular har lovat att driva 37 andra frågor som står på Vox program. Partido Populars ledare i Andalusien, Juan Manuel Moreno, blir ny regionpresident, den första icke-socialisten på posten sedan 1978.
Vox hade kunnat spoliera regeringsbildningen och tvinga fram ett nyval, men avstod. Det nya partiets väljare kommer alla från Partido Popular och Ciudadanos, och Vox gjorde klokt i att inte spoliera spansknationalisters dröm att detronisera socialisterna i deras starkaste fäste.
Både Partido Popular och Ciudadanos är bestörta över Vox plötsliga uppdykande och kan frestas att kopiera dess extrema program för att locka tillbaka högerradikala väljare. Men det kan stå dem dyrt, eftersom bägge partierna har många mittenväljare som skulle stötas bort av en extremistisk kursändring.
För att få igenom sina mer dramatiska krav måste Vox skaffa sig säte i kongressen i Madrid: deportation av illegala migranter, ett slut på statligt stöd åt radikalfeminismen och en ny definition av autonomiparagrafen, så att upproriska regioner som Katalonien kan fråntas självstyret. Vox ambition är sätta dessa frågor i centrum för de kommande kommun-, EU- och parlamentsvalen.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

"Nakenprotest i Australien för att ge 18-åringen asyl

DN FREDAG 11 JANUARI 2019

Rahaf al-Qunun, den 18-åriga saudiska kvinnan som flyr sitt hemlands könsdiskriminerande lagar, har fått problem. Australien, dit hon sökt asyl, kanske inte släpper in henne. På torsdagen hölls en sympatiaktion för 18-åringen i Sydney.

18-åriga Rahaf al-Qunun befinner sig just nu i Thailands huvudstad Bangkok. Ett slags ingenmansland mellan Saudiarabien, landet hon flytt från, och Australien, den nation där hon hoppas kunna bosätta sig och starta ett nytt liv, fjärran från de övergrepp hon säger sig ha utsatts för av sin familj och från de religiösa dogmer som hon tagit avstånd från.
Dramat har pågått i snart en vecka och kan följas i realtid via Rahaf al-Qununs Twitterkonto, @rahaf844277714. 18-åringen från den lilla staden al-Sulaimi i Saudiarabien flydde från sin familj under en semestertripp till Kuwait, bordade ett plan till Bangkok och hoppades kunna ta sig vidare till Australien dit hon skaffat turistvisum.
Hon stoppades, och några dagars drama på Bangkoks internationella flygplats följde. Hennes far, Mohammed al-Qunun, anlände till Bangkok för att hämta hem Rahaf. Han är borgmästare i al-Sulaimi och extremt religiös, enligt dottern.
Rahaf al-Qunun vägrade träffa sin far. Hon har tidigare talat om ”psykisk och fysisk misshandel”, hotande tvångsgifte och att hon avsagt sig sin islamiska tro – en handling som formellt är belagd med dödsstraff i Saudiarabien.
Enligt nyhetsbyrån AP har fadern förnekat dotterns anklagelser:
– Han har tio barn och säger att Rahaf kanske har känt sig åsidosatt, men han nekar till övergrepp, säger chefen för Thailands immigrationsmyndighet, Surachate Hakparn.
Men det återstår att se om Rahaf al-Qunun kan fullfölja sin plan att bosätta sig i Australien. Landet har länge varit känt för sina strikta invandringskontroller. Den australiska regeringen har kritiserats av internationella människorättsgrupper för att dels isolera asylsökande på öar i Stilla havet, dels skicka tillbaka båtar med flyktingar och migranter som närmar sig Australiens kust.
Och när det gäller det uppmärksammade fallet med Rahaf al-Qunun har regeringen skickat motstridiga signaler. Framför allt är både politiker och tjänstemän tydliga med att 18-åringen inte kommer att erbjudas någon ”gräddfil” in i landet.
– Inrikesdepartementet kommer att handlägga detta ärende på sedvanligt sätt, på samma vis som vi gör med alla andra hänvisningar från UNHCR, säger en talesman för myndigheten till tidningen The Australian.
På torsdagen höll en grupp unga kvinnor en aktion utanför Saudi-arabiens konsulat i Sydney. Endast iklädda jeans och med slagord målade på överkroppen uppmanade kvinnorna, som kallar sig Secret Sisterhood (”hemligt systerskap”) den australiska regeringen att ge Rahaf al-Qunun en fristad i landet.
– Hon (Rahaf al-Qunun) är en förebild för kvinnor i övriga världen. De ska inte låta sig förtryckas och de ska kunna lämna de länder där deras rättigheter kränks, säger gruppens talesperson Jacquie Love till nyhetsbyrån AP.
Love tillade att gruppen har öppnat ett insamlingskonto till förmån för Rahaf al-Qunun som efter bara några timmar fått in motsvarande 25 000 kronor.

Erik Ohlsson "

" Fakta. Rahaf al-Qunun

Rahaf al-Qunun, 18 år, lämnade sin familj under en resa i Kuwait och hade för avsikt att söka asyl i Australien när hon fastnade på flygplatsen i Bangkok.
Där barrikaderade hon sig i ett hotellrum och berättade på Twitter att hon stoppats från att resa vidare av thailändska myndigheter.
FN:s flyktingorgan UNHCR bedömer att Rahaf al-Qunun har legitima flyktingskäl.
Hennes Twitterkonto har i dag nära 129 000 följare. TT/DN "

"Minskad bilförsäljning i Kina ger eko i världen

DN FREDAG 11 JANUARI 2019

Bilförsäljningen minskar Kina för första gången på över 25 år. Antalet sålda passagerarfordon på världens största bilmarknad minskade med nästan sex procent under 2018. Det tydliga trendbrottet blev offentligt samtidigt som Kina och USA avslutade ett möte om hur handelskonflikten mellan länderna ska lösas.

Nedgången till 22,3 miljoner sålda bilar under 2018 hör delvis ihop med just handelskriget med USA och osäkerheten den sprider bland kinesiska konsumenter. Det är första gången sedan 1992 som en tillbakagång registreras.
Kinesiska konsumenter är sedan tidigare oroliga för vad den osäkra utvecklingen av Kinas ekonomi i stort ska betyda för deras privata del. Internationella valutafonden har sänkt prognosen för tillväxten i Kina och förutspår att den faller från 6,6 i fjol till 6,2 procent under 2019. I december föll tillverkningen i industrin för första gången på två år. Invånare som tidigare inte tvekat att ta av sina besparingar för att köpa en ny bil håller nu i stället i pengarna.
Den växande försiktigheten gäller för övrigt inte bara bilar. Apple rapporterade nyligen en kraftig försämring av försäljningen av Iphone-telefoner i Kina.
Ytterligare en orsak till nedgången i fordonsbranschen är, enligt bedömare, att den kinesiska staten under förra året slutade att subventionera bilar med liten motorstorlek med skatterabatt, en policy som hade pågått sedan 2015.

Antal sålda bilar i Kina

2018 såldes 22,35 miljoner bilar i Kina, vilket var en minskning med 5,8 procent från 2017.

Källa: Theglobaleconomy.com

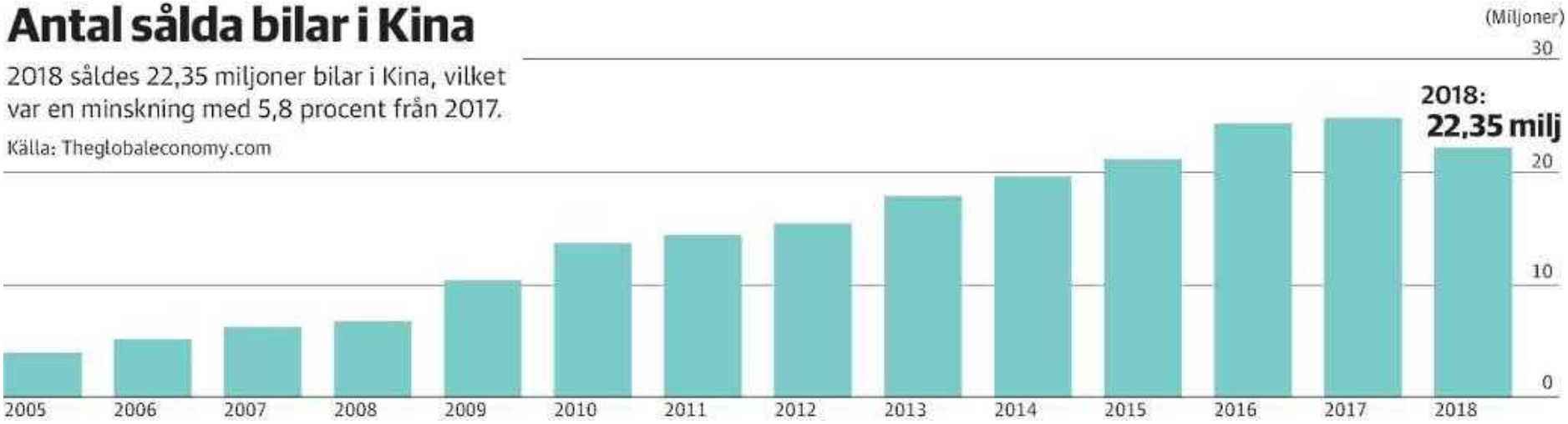

Nyheten om den sjunkande försäljningen kommer att ge eko över världen.
Statistiken understryker behovet för Kina att lösa den utdragna handelskonflikten med USA. Har parterna inte kommit överens den 1 mars har USA:s president Donald Trump hotat med att gå vidare med planen att höja tullarna från dagens tio procent till 25 procent på importerade kinesiska varor till ett värde av 200 miljarder dollar.
På hemmaplan planerar Kina i år att lansera ett stimulanspaket som ska locka landets över en miljard konsumenter att låta pengarna rulla. Förhoppningen är att det ska leda till köp av inte bara fler bilar igen, utan även av kylskåp, övrig köksutrustning och tvättmaskiner i ett allmänt försök att främja ekonomisk tillväxt och motverka effekterna av handelskriget, om det fortsätter.
Kommentaren fälldes av Nationella utvecklings- och reformkommissionens biträdande ordförande Ning Jizhe, då NDRC som Kinas främsta ekonomiska planeringsbyrå före årsskiftet presenterade beslutet att 2019 nå högkvalitativ tillväxt med hjälp av inhemsk konsumtion.
Försäljningen av vitvaror har fortsatt att falla sedan handelskriget började i juli.
Exakt vad i stimulanserna ska bestå är inte helt klart, men tidigare har den kinesiska staten erbjudit subventioner på hushållsapparater till invånare på landsbygden.
Nyheten om den sjunkande bilförsäljningen i Kina har redan fått följder i andra länder.
Internationella tillverkarehar de senaste åren expanderat både produktionen och försäljningen Kina. Nu kommer det första tydliga bakslaget på den nya jättemarknaden.
På torsdagen meddelade Jaguar Land Rover att bolaget ska minska antalet anställda i Storbritannien med 5 000 av totalt 40 000.
Minskningen av sålda dieselbilar och förväntad ökad konkurrens sedan Storbritannien lämnat EU anges som skäl, men den största orsaken sägs vara nedgången i Kina. Även biltillverkaren Ford meddelar att tusentals jobb kan försvinna i Storbritannien och på andra platser i Europa när verksamheten förändras.

Torbjörn Petersson
torbjorn.petersson@dn.se "

"Peter Englund och Kjell Espmark åter till Svenska Akademien

FREDAG 11 JANUARI 2019

Ledamöterna Peter Englund och Kjell Espmark har nu beslutat att ”på nytt ta del i det inre arbetet” i Svenska Akademien. Kravet på att Horace Engdahl ska lämna sin stol har släppts.
– Läget är sådant att Akademiens bästa måste sättas före de personliga motsättningarna, skriver Peter Englund till DN.

Kjell Espmark och Peter Englund meddelade beslutet i ett uttalande till DN på torsdagen: ”Under hösten har vi medverkat i återuppbyggnaden av Svenska Akademien och deltagit i flera viktiga beslut. Vi har nu nått en punkt där en fortsatt insats i reformarbetet bara kan göras inom Akademien. Vi har därför beslutat att på nytt ta del i det inre arbetet”, skriver Englund och Espmark.
Ledamöterna lämnade arbetet inom institutionen den 6 april i år och har sedan dess inte närvarat vid Svenska Akademiens sammankomster. De har dock under senhösten deltagit i beslutet kring den resolution där Akademien uppmanar Katarina Frostenson att lämna sin stol, samt vid invalen av tre nya ledamöter.
– Under hösten gjordes ett antal goda inval och fattades ett antal - betydelsefulla beslut. Inte minst den nya stadgekommentaren är ett viktigt steg framåt i moderniseringen, och torde omöjliggöra en upprepning av 2018 års sorgliga debacle, skriver Peter Englund i ett mejl till DN.
– Vi vill fortsätta det redan påbörjade arbetet för modernisering och ökad öppenhet. För oss är det också en självklarhet att stadgar och regler, inte minst de som gäller jäv, noga skall respekteras. I detta är vi lyckligtvis inte ensamma. Inte heller i åsikten att ledamöternas främsta plikt skall vara att främja Akademien, dess syften och anseende. Inget annat.
I slutet av maj meddelade Englund, Espmark, samt den tidigare ständiga sekreteraren Sara Danius att man var beredda att bistå i återuppbyggnaden av Akademien, men samtidigt ställde man kravet att ledamoten Horace Engdahl skulle lämna sin plats. Peter Englund väljer nu också att kommentera om det kravet har släppts.
– Det gjorde vi i praktiken redan i augusti. Läget är sådant att Akademiens bästa måste sättas före de personliga motsättningarna, skriver Peter Englund, som påpekar att mycket arbete återstår:
– Akademien står inför ett antal betydelsefulla avgöranden redan tidigt i vår, och jag hoppas kunna bidra till arbetet på att reformera Akademien och återuppbygga det förtroende som är den egentliga grunden för institutionens existens. Men jag hyser inga illusioner. Det kommer att bli ett svårt och långdraget göra.
Kjell Espmark säger till DN att han planerar att delta vid Akademiens första sammankomst för våren, den 17 januari. Han kommenterar också varför de båda har släppt kravet på att Horace Engdahl ska avgå och menar att läget nu är annorlunda.
– Omsorgen om Akademiens återuppbyggnad måste gå före en enskild person. Och styrkeförhållandena inom Akademien har förändrats på avgörande sätt; enskilda ledamöter kan inte längre dominera. Det har man kunnat notera utifrån hur den starka majoriteten för Frostenson som förelåg i mars har krympt till bara två reservationer när man nu ett halvår senare antog resolutionen att hon ska lämna Akademien, säger Kjell Espmark.
Han menar att Akademien har fått ny stabilitet, i och med förändringen ”i opinionen”, samt i och med att tre nya ledamöter valts in.
– Och i det nya läget är det möjligt för oss båda (Englund och - Espmark, reds anm) att delta i det arbetet. Och det stora reformarbetet

som förestår är också nödvändigt. När det gäller reformerna så har jag själv en tydlig bild av hur en förnyad Akademi ska se ut och vet att tankarna i det avseendet delas av flera inom Akademien. Men den visionen ska diskuteras inom Akademien så jag kan inte gå in på - enskildheter nu, säger Kjell Espmark.
Vad tänker ni kring diskussionerna om Frostenson och den förlikning som pågår?
– Vårt ställningstagande att återvända sker separat från det.
Ni går tillbaka till arbetet där Horace Engdahl sitter kvar, hur kommer det vara?
– Det är ett helt annat läge, där en enskild ledamot inte längre kan dominera.
Svenska Akademiens ständige sekreterare Anders Olsson säger till TT att han mottagit beskedet från ledamöterna.
– De har bestämt sig för att återvända till Akademien i aktivt arbete från och med den 17, nästa torsdag. Det är naturligtvis väldigt glädjande att de gör det, säger Anders Olsson, som inte är överraskad över beskedet.
– De två har ju varit med under hösten i flera viktiga beslut, inte minst i invalen som vi har gjort.

Kristofer Ahlström
kristofer.ahlstrom@dn.se
Hugo Lindkvist
hugo.lindkvist@dn.se "

" Den gemensamma valutan skapade inte bara gemenskap

DN LÖRDAG 12 JANUARI 2019

Euro infördes av politiska skäl och ledde inte till att ländernas ekonomiska förutsättningar jämnades ut. Men att ingen egentligen vill lämna den är ändå en hedersbetygelse.

Häromdagen var det 20 år sedan euron tog över från D-mark, franc, lira, schilling eller vad européerna innan 1999 använde sig av. Eurons mynt är i allt väsentligt desamma nu som då: gedigna och av en viss tyngd, försedda med nationella symboler eller porträtt av berömda personligheter. Sedlarna däremot känns mer anonyma och sterila – diverse byggnadsverk som broar, kyrkfönster eller portar, men som även den arkitektoniskt bevandrade måste ha stora svårigheter att placera i den europeiska geografin.
Tacka vet jag då mynten som med sin spanske kung, tyska örn eller irländska harpa på outgrundliga vägar måste ha vandrat ända hit till Wien för att förena sig med mynt föreställande Mozart eller Stefansdomen. Jag erkänner det gärna: att så dagligen ha nästan hela Europa i fickan inger åtminstone mig en nästan barnslig känsla av gemenskap.
Ingenting av detta hade varit möjligt utan slutet på kalla kriget, kommunismens fall och Tysklands återförening. Att Tyskland, vars västra hälft redan var Europas mäktigaste stat, så dramatiskt var tillbaka, väckte mer än oro hos de franska och brittiska grannarna. Både Margaret Thatcher och François Mitterrand hade gärna hindrat återföreningen om det varit möjligt. Det var det inte. USA och Sovjetunionen – världskrigets verkliga segrare – ville annorlunda.

Den franska strategin blev att med en gemensam valuta försöka fjättra Tyskland som en gång Gulliver. Vägen över euron skulle Frankrike och snart resten av Europa kunna åka med på det tyska expresståget, dessutom skaffa sig inflytande över vart resan skulle gå.
Och Storbritannien? Otänkbart. Helt uteslutet att dela något för identitet och suveränitet så viktigt som valuta med kontinentaleuropéerna. Dessutom misstänkte man att euron skulle bli ett instrument för den europeiska Södern att med sina allt annat än marknadsliberala och frihandelsorienterade traditioner åka snålskjuts på Tyskland, och till sist förvandla en sådan gemensam valuta till den kroniskt devalveringssjuka mjukvara som man i Södern var van vid från förr.
Det fruktade även tyskarna. Helmut Kohl accepterade därför euron på villkor att det aldrig skulle bli frågan om att tyska skattebetalare tvingades betala andra euroländers räkningar. Alltså inga euroobligationer, ingen gemensam budget, inga europeiska bankgarantier – åtminstone inte innan Söderns banker avskrivit alla utestående lån som aldrig kommer att återbetalas.
Europa var inget ”optimalt valutaområde”. Ändå fick euron gå före de politiska förutsättningarna; vagnen spändes för hästen. Men på längre sikt hoppades man med nästan marxistisk trosvisshet att euron skulle framtvinga politiska förändringar. Den nya valutan skulle rationalisera och disciplinera. Att i Södern för första gången få tillgång till ”riktiga” pengar skulle få sydeuropéerna att börja investera, betala skatter samt avskaffa korruption och klientelism.
Euron skulle helt enkelt göra Södern mer likt Tyskland.
Så har det nu inte blivit. I Södern beundrar man visserligen tyskarnas *savoir faire*, men ryser inför deras *savoir vivre*. Vem vill bli som en tysk? I stället för till investeringar i produktion användes de ”riktiga” pengarna till konsumtion, till kraftigt höjda pensioner, till sjuk- och hälsovård eller statsbyråkratin. Inte minst staten skuldsatte sig för att omgående förbättra samhällets levnadsstandard utan tanke på om man hade råd med den och utan att bekymra sig om framtidens ekonomiska tillväxt.
För snart tio år sedan var Grekland – och euron – på väg mot bankrutt; båda räddades av Tyskland. Det var eurons första stora kris. I dag hävdar många observatörer att Italien står på tur. Men Italien vore en patient bortom varje räddning och med Italien också den gemensamma valutan. Det är kanske svårt att föreställa sig en värld utan dollar eller pund, men inte ens eurons mest militanta försvarare skulle våga utesluta att den försvinner.
Medan Tyskland såg euron som instrument för stabilitet och tillväxt uppfattades den i Södern som instrument för konsumtion och omfördelning. För Tyskland är den en nationell eftergift och en europeisk möjlighet, för Södern en rättighet med starka moraliska och egalitära undertoner. Det skapar stora inneboende spänningar för euron. Kritiker menar att länder som Italien eller Grekland aldrig någonsin var kvalificerade för att få vara med, men att de tvingade sig på och det ansågs politiskt omöjligt att hålla dem utanför.
Samtidigt säger det något om eurons attraktivitet. Populister och nationalister hotar ibland med att lämna den, men det är ett tomt hot; paradoxalt nog skulle förmodligen bara Tyskland ha råd med det, dock av politiska skäl en omöjlighet. Alla i Södern vet däremot att en återgång till den gamla nationella skvalpvalutan vore att döma sig själv till provinsiell obetydlighet och till att ensam tvingas ta itu med problem som inte försvinner genom att byta namn på sedlar och mynt igen. Den insikten gäller också i det östra Europa där alla hänger på låset för att kvalificera sig, helst så snart som möjligt.
Det bästa argumentet för euron förefaller därför ibland vara frånvaron av alternativ.
Richard Swartz
richard.swartz@chello.at "

" Protester mot att utvisningsdömda ska placeras på ö

DN LÖRDAG 12 JANUARI 2019

Kalvehave/Köpenhamn. En obebodd ö i danska Stege bukt utanför Sydsjälland har de senaste veckorna skapat rubriker världen över. I 92 år har ön använts som forskningsstation för virussjukdomar bland boskap. Nu ska regeringen göra den till ett utresecenter för utländska medborgare som dömts för brott och som ska utvisas.

Det är en sådan där gråmulen vinterdag då det knappt går att urskilja var vattnet slutar och himlen börjar vid horisonten.
Någon kilometer ut i havet utanför Kalvehave på södra Själland syns konturerna av ön Lindholm. Från land sett en enda stor skogsdunge med en samling gulvita byggnader och ett par högresta skorstenar som sticker upp mot skyn. Här vill den danska regeringen etablera ett så kallat ”udrejsecenter” – ett läger för utländska medborgare som begått brott och dömts till utvisning men inte kan utvisas, till exempel för att de riskerar att utsättas för tortyr eller förföljelse i sina hemländer.
I Kalvehave hamn står 74-årige Otto Permin i fodrad overall och vinschar upp sin lilla fiskebåt på land.
– Jag är fjärde generationens fiskare i min familj, berättar han med stolthet i rösten och konstaterar att båten har ett visst omsorgsbehov efter en lång säsong till havs.
Under sina glansdagar var Kalvehave ett sjudande fiskesamhälle med 65 yrkesverksamma fiskare. I dag är de bara tre kvar. Otto Permin är en av dem. Under säsong ägnar han dagarna åt att fiska fjordräkor i Stege bukt.

Nu är hamnen tom på liv. Isande vindar tjuter ihåligt kring masterna på segelbåtarna som ligger förtöjda vid kajen. En ensam mås lyfter vingarna mot den pampiga Dronning Alexandrines bro som leder från fastlandet till Mön.
För ett par veckor sedan kände få danskar ens till ön Lindholms existens. Här har den danska statens veterinärinstitut i lugn och ro bedrivit forskning kring virussjukdomar bland boskap i 92 år.
Ön är sju hektar stor och obebodd så när som på en nattvakt som ser till att inga obehöriga går i land. De två färjorna som trafikerar sundet – ”Ulvsund” och ”Virus” – är endast avsedda för institutets 40 anställda.
Nästa år flyttar verksamheten till Köpenhamn. Nu ska ön i stället hysa upp till hundra invandrare som ska utvisas ur landet.
”Det kommer att vara ett utresecenter där de kan leva under ordnade förhållanden, men där man i högre utsträckning är avskild från resten av samhället” kommenterade finansminister Kristian Jensen från det borgerliga regeringspartiet Venstre beslutet när det presenterades som en del av 2019 års statsbudget den 30 november.
Regeringens planer har fått de fastlandsboende på Sydsjälland att reagera. De vill inte ha något boende på Lindholm. De senaste veckorna har det hållits medborgarmöten och gjorts namninsamlingar. Lokala mäklare larmar om prisdumpningar på bostadsmarknaden.
– Politikerna säger att det ska vara så dyrt för de här människorna att ta färjan till fastlandet att de inte har råd. Det tror jag inte kan stoppa dem. Vattnet här ute är dessutom så grunt att man kan vada i land, säger Otto Permin.
Bakom hamnkontoret kommer Vibeke Jensen promenerande. Hon har, liksom de flesta andra bybor, också en åsikt om regeringens planer på att placera kriminella invandrare på ön.
– Det är inte första gången den danska staten gör så här. På Sprogø i Stora Bält hade man i början av 1900-talet en anstalt dit man skickade flickor som ansågs lösaktiga, säger hon och blickar ut mot ön.
– Det är så synd att skicka dem dit. Samtidigt är det ju så *dejligt* här. Jag är orolig för vad ett sådant här beslut gör med byn. Kommer campinggästerna fortsätta resa hit på somrarna?
Tanken är att byggnaderna på ön nu ska saneras och byggas om. Fram till 2022 ska regeringen avsätta 759 miljoner danska kronor för att sätta utresecentret i drift.
Många av dem vi möter kallar regeringens planer för symbolpolitik. Invandrings- och integrationsminister Inger Støjberg, borgerliga Venstre, har blivit känd för sina hårda uttalanden i invandringsfrågan. På Facebook kommenterar hon utresecentret:
”Är man oönskad i Danmark ska man inte kunna ställa till med oro för vanliga danskar. Därför flyttar vi dem till en obebodd ö, Lindholm. De är oönskade och det ska märkas!”.
Förslaget om att placera utvisningsdömda på Lindholm kom ursprungligen från det högerpopulistiska Dansk folkeparti, som länge har pläderat för ett ”paradigmskifte” inom invandringspolitiken – från fokus på integration till hemvändande.
Peter Skaarup, en av grundarna till DF, säger att beslutet att etablera ett utresecenter på Lindholm egentligen inte är partiets ”förstahandsval”.
– Helst hade vi sett att de här människorna reste tillbaka till sina hemländer omedelbart. I andra hand skulle vi vilja placera dem i fängelse i väntan på att avvisning kan verkställas. Men eftersom det strider mot internationella konventioner fick vi ta fram ett tredje bästa alternativ – Lindholm.
Enligt Peter Skaarup ska livet på det nya utresecentret framstå som så oattraktivt att människorna som berörs ska vilja lämna Danmark självmant.

– De ska vara på ön och inställa sig regelbundet. Gör de inte det, hamnar de i fängelse. Det handlar om att sätta press på dem. Ställda inför de här utsikterna tror jag i själva verket inte att det kommer att bli så många som hamnar på ön.
Sedan tidigare finns det andra utresecenter i Danmark. Det mest omtalade är Kærshovedgård på Jylland, ett före detta statligt fängelse som har blivit tillfälligt hem för 200 personer som väntar på att få sina avvisningar verkställda.
Centret har lett till uppror bland lokalinvånarna som menar att de boende skapar otrygghet i omgivningen. Det är därför regeringen nu har beslutat att separera de som är dömda för brott från övriga, och placera dem på en isolerad ö – helt i linje med Dansk folkepartis önskemål.
Mikael Smed, borgmästare i Vordingborg, kommunen som Lindholm tillhör, är kritisk.
– Jag har tre huvudsakliga invändningar mot det här projektet. För det första löser det inte problemet – att vårt flyktingsystem inte fungerar. För det andra är det här inte en värdig situation för dem som ska leva på ön. För det tredje skapar det otrygghet bland invånarna, säger han.
De senaste veckorna har mängder av medier från hela världen jagat den lokale borgmästaren för intervjuer. Efter oss står brittiska BBC på tur.
– Egentligen är jag inte orolig. För det här är ett riktigt dåligt förslag. Politikerna kommer att upptäcka att det blir för dyrt, säger han med övertygelse i rösten.
Det finns andra som är mer bekymrade. Till exempel FN:s människorättschef Michelle Bachelet.
”Jag är allvarligt orolig över planen och kommer att dryfta frågan med den danska regeringen. Vi har tidigare sett negativa konsekvenser av isolering”, säger hon till Reuters.
Många danskar håller med henne. Måndagen den 10 december, på dagen 70 år sedan FN antog den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, samlades tio tusen personer på Rådhusplatsen i Köpenhamn för att protestera under parollen ”Håll fast vid de mänskliga rättigheterna, Danmark”.
– Jag trodde det var ett skämt när jag fick höra talas om de här planerna. Det är en otroligt dyr lösning att placera folk på en öde ö. Både ekonomiskt och i förhållande till grundläggande mänskliga rättigheter, säger demonstranten Nalini Issa-Reimer.
I Kalvehave är byborna mest bekymrade över sin egen säkerhet, att turisterna ska sluta komma och att bostäderna inte ska gå att sälja. För fiskaren Otto Permin är det framförallt ett dumt politiskt skådespel som han stundvis bara skrattar åt. Flyktingar i sig är han egentligen inte rädd för.
– Tidigare hade vi ett antal syriska familjer i ett hyreshus mitt i byn. De gjorde aldrig något väsen av sig. Men de som ska bo på Lindholm är kanske av annat virke, funderar han.

Hanna Grosshög
riksnatverket@dn.se "

"Jag trodde det var ett skämt. Det är en otroligt dyr lösning – både ekonomiskt och i förhållande till grundläggande mänskliga rättigheter.
Demonstranten Nalini Issa-Reimer.

Fakta. Skärpt flyktingpolitik i Danmark
Fredagen den 30 november presenterade den danska regeringen tillsammans med stödpartiet Dansk folkeparti statsbudgeten för 2019.

Av denna framgår att man vill skärpa landets flyktingpolitik. Färre flyktingar ska få permanent uppehållstillstånd och antalet familjeåterföreningar ska begränsas.
Den del av åtgärdspaketet som fått mest uppmärksamhet handlar om etableringen av ett utresecenter på ön Lindholm. Här ska utländska medborgare som fått utvisningsbesked på grund av de begått brott placeras.
Drygt 750 miljoner danska kronor avsätts för centret som ska stå klart senast 2021.
Källa: www.regeringen.dk

Fakta. Lindholm – tidigare station för virusforskning
Lindholm är en sju hektar stor ö i Stege bukt mellan Mön och Sydsjälland.
Ön ägs sedan 1925 av den danska staten och är i dag hemvist för det statliga veterinärinstitutets virusforskning, DTU.
Här bedrivs forskning om virussjukdomar hos boskap, bland annat mul- och klövsjuka, rabies och afrikansk svinpest.
Ny teknologi som isolerar och förhindrar smittspridning gör att verksamheten 2019 kan flyttas till Köpenhamn.
I stället ska byggnaderna saneras för kunna husera omkring hundra personer som fått utvisningsbeslut.
Ön ligger tjugo minuters resa från fastlandet och tillhör Vordingborg kommun.
Källa: www.vet.dtu.dk, www.denstoredanske.dk "

" Nödtillstånd kan vara ett sätt för Trump att rädda ansiktet

DN LÖRDAG 12 JANUARI 2019

Kommentar
Donald Trump förbereder sig för att utlösa nationellt nödtillstånd för att kunna bygga gränsmuren mot Mexiko. Trump vill flytta pengar från budgeten för katastrofhjälp för att bygga muren. Flera republikaner beskriver det som en typ av aggressivt ledarskap de förknippar med ”bananrepubliker”.

En frustrerad Donald Trump stormade i veckan ut ur ett möte med demokraterna på kongressen. Eftersom förhandlingarna är låsta hotar Trump med att utlösa nationellt nödtillstånd i USA, en radikal manöver som skulle ge honom ett hundratal nya befogenheter. Han hoppas då kunna använda sig av federala resurser som tidigare var avsedda för katastrofhjälp för att finansiera gränsmuren mot Mexiko.
Enligt uppgifter från Trumps administration handlar det om 13,9 miljarder dollar, ungefär 130 miljarder kronor, som skulle flyttas från den budgeten för det hjälparbete som avsattes efter orkanerna Harvey och Maria, som lamslog Texas kustremsa och Puerto Rico.
Att utlösa nationellt nödtillstånd för en tydligt politiskt motiverad handling vore en historisk handling, men det är få republikaner i senaten som ifrågasätter Trump.
Lindsey Graham, som fram till förra året var mycket kritisk mot Trumpadministrationen, gick på torsdagen ut med helhjärtat stöd för presidentens kontroversiella krav på att utlösa nationellt krisläge.
– Dags för president Trump att använda krislägets befogenheter för att finansiera en mur/barriär, skrev Graham på Twitter.

Ett fåtal republikaner i kongressen kritiserade öppet Trumps förslag. Lisa Murkowski, republikansk senator från Alaska, har sagt att hon inte tänker stödja presidentens förslag att utlysa nödtillstånd.
– Att utnyttja en kris för att genomföra politiskt motiverade aktioner är sådant de gör i ”bananrepubliker”, inte i George Washingtons republik, säger Dan Eberhart, en inflytelserik republikansk kampanjfinansiär, till Washington Post.
Om Trump utlyser nationellt nödtillstånd för att bygga muren kan den federala myndighetskrisen samtidigt avblåsas, eftersom budgetfrågan som orsakade krisen tillfälligt blir löst. Enligt källor i administrationen är det just det som är planen med detta.
Trump har låst in sig i ett hörn i konflikten om gränsmuren, eftersom han aldrig kommer att få demokraterna att rösta för att finansiera muren. Genom att utlösa nödtillstånd, som sedan sannolikt stoppas genom rättsliga prövningar, kan myndigheterna dock öppna igen.
Det är visserligen en snårig metod, men den kan hjälpa Trump att hålla masken gentemot kärnväljarna, då han kan framställa sig som att han aldrig vek sig i debatten om gränsmuren, samtidigt som myndigheterna kan öppna igen och muren till sist ändå inte blir av.
– Att utlösa nödtillstånd är inte ett sätt att vinna slaget om myndighetskrisen, utan ett sätt att förlora men skylla på rättsväsendet, skriver Rich Lowry, redaktör på konservativa National Review.
Risken är samtidigt att Trump utnyttjar de befogenheter han har under ett nödtillstånd till att inskränka medborgerliga rättigheter och expandera sin exekutiva makt som president. Människorättsgruppen American civil liberties union har redan sagt att de kommer att stämma Trump om han utlöser nödtillstånd.
Demokraterna i representanthuset har röstat igenom ytterligare två lagförslag som skulle innebära att de federala myndigheterna kan öppna igen. Tio respektive tolv republikaner röstade för de två förslagen. Republikanernas talman i senaten Mitch McConnell avfärdade som väntat omröstningarna och sade att det var bortkastad tid att ägna sig åt omröstningar ”som bara handlar om att skicka ut politiska budskap”.
Men omröstningarna är inte bara symboliska, då de även visar att det finns en liten men betydelsefull grupp republikaner i representanthuset som är villiga att rösta med demokraterna för att öppna myndigheterna. Det speglar i sin tur det breda folkliga stödet för att hitta en lösning på konflikten. En klar majoritet av amerikaner skyller krisen på Trump och en ännu större majoritet är emot gränsmuren.
Det är värt att minnas att USA hamnat i den här krisen för att Trump inte fått igenom sitt främsta vallöfte: att få Mexikos regering att betala för gränsmuren. I veckan förnekade Trump att han någonsin påstått detta. En genomgång av Washington Post visade att Trump lovade detta vid 212 tillfällen under valkampanjen.

Martin Gelin "

"Många döda i snöovädret

DN LÖRDAG 12 JANUARI 2019

Berlin. De extrema snömängderna som fallit över Alperna fortsätter att kräva nya dödsoffer. Hittills har tolv människor omkommit i snöovädret och katastroftillstånd har utlysts kring många populära skidorter.

Sedan en vecka har snön vräkt ner över delar av de tyska, österrikiska och schweiziska Alperna och ställt till stora problem. På sina håll har det fallit flera meter snö på kort tid och myndigheterna har fått utlysa katastroftillstånd. Hittills har tolv människor mist livet i det dramatiska ovädret.

I Trautshofen i sydtyska Bayernomkom en nioårig pojke efter att han på torsdagen fått ett fallande träd över sig och i österrikiska St. Anton am Arlberg dog en 16-årig skidåkare efter att han överraskats av en lavin, rapporterar den tyska tidningen Bild. I de schweiziska Alperna rasade en 300 meter bred lavin in i en hotellrestaurang och skadade tre personer.

På många skidorter håller pisterna och liftsystemen stängt till följd av den stora lavinfaran. I de värst drabbade områdena har många skolor tvingats hålla stängt och eleverna har fått stanna hemma hela veckan. På många håll är tågtrafiken inställd och ett stort antal vägar har spärrats av.

Lina Lund
lina.lund@dn.se "

" Macrons ”brev till fransmännen” ska stoppa våldsamheterna

DN LÖRDAG 12 JANUARI 2019

Frankrikes president Emmanuel Macron förbereder ett ”brev till fransmännen”, som i nästa vecka ska bli starten på ett landsomfattande rådslag med debatter. Tanken är att gå proteströrelsen Gula västarna till mötes och visa lyhördhet. Samtidigt befaras nya våldsamma protester i dag.

Paris.
80 000 poliser har mobiliserats, varav 5 000 i Paris, inför ”Akt 9” som lördagens protest har döpts till. Polisen tror att den kan bli den största på nästan en månad och som så ofta när det gäller Gula västarna (Gilets jaunes) fruktar man våldsamheter.
– Det vi har noterat är att detta nu är allt mindre av en spontan protest, och att det finns organiserade element varav många tillhör extrema och odemokratiska krafter som försöker ta kontroll över rörelsen, sa Frankrikes rikspolischef Eric Morvan på fredagen.
Han ville inte gå in på vilka krafter det rör sig om, men sedan tidigare är det känt att såväl höger- som vänsterextrema grupper deltagit.
Regeringen har försökt bemöta protesterna med både morot och piska. Först backade man om den höjning av bensin- och dieselskatten som blev startskottet för upproret. Sedan tillkännagavs en höjning av minimilönen med 100 euro per månad (1 000 kronor), samtidigt som hårda tag utlovades mot våldsverkare.
På måndag väntas president Emmanuel Macron publicera ett ”brev till fransmännen”, som ska bli starten för ett nationellt rådslag, med lokala debatter och en webbportal där medborgarna ska få yttra sig om ämnen som ”ekologisk omvandling”, ”demokrati, medborgarskap och invandring”, ”skattetryck” och ”statens institutioner”.
Många gula västar kräver ett ökat inslag av direktdemokrati genom medborgarinitierade folkomröstningar, en skatteomläggning, stimulerad köpkraft och bättre kollektivtrafik på landsbygden.
Men de åtgärder som regeringen hittills tillkännagett har pressat budgetutrymmet, och Macron vill inte backa från något som gjorts sedan han kom till makten. Det inkluderar den omstridda omvandlingen av förmögenhetsskatten till en ny fastighetsskatt.
De ministrar som kommer från den traditionella högern är skeptiska till hela idén om rådslaget, medan de som har sin bakgrund i Macrons rörelse En Marche tolkar detta som en naturlig del i presidentens politik.
Rådslaget fick dock en dålig start när Chantal Jouanno, som lett förberedelserna, nyligen tvingades lämna sitt uppdrag. Anledningen: Jouannos lön är 146 000 kronor i månaden, nästan tio gånger mer än den minimilön som många gula västar har.
Idén om medborgarinitierade folkomröstningar är regeringen skeptisk till, då man misstänker att det kan öppna för försök att exempelvis skrota lagen om rätten till samkönade äktenskap.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

" Hård kritik mot Pompeos tal: ”Hamnar på historiens sophög”

DN LÖRDAG 12 JANUARI 2019

"Den amerikanske utrikesministern Mike Pompeos tal i Kairo fick i går hård kritik, både från de länder han angrep och från experter på Mellanöstern. ”Kommer att hamna på historiens sophög innan midnatt”, sade en amerikansk ex-diplomat.

Mike Pompeo har varit USA:s utrikesminister i drygt åtta månader. Han befinner sig på en rundresa i Mellanöstern och höll på fredagen ett tal vid American University i Egyptens huvudstad Kairo. Enligt vad som sagts i förhand skulle framträdandet lägga fast riktningen för Vita husets Mellanösternpolitik.
Utrikesministern ägnade en stor del av talet till att angripa USA:s ärkefiende Iran – och president Donald Trumps företrädare Barack Obama, som höll ett liknande tal i Kairo för ganska precis tio år sedan.
Obama nämndes förvisso inte vid namn. Men Mike Pompeo talade om ”en annan amerikan” som ”underskattat ondskan och kompromisslösheten inom den islamiska extremismen”. Något som enligt Pompeo uppmuntrat både Iran och jihadistiska extremister.
Iran var inte oväntat kritiska till Pompeos tal. ”Var än USA griper in följer kaos, förtryck och motstånd”, skrev den iranske utrikesministern Mohammed Javad Zarif i ett twittermeddelande.
Men den mest förgörande kritiken kom från amerikanska experter och före detta diplomater.
– Talet kommer att hamna på historiens sophög innan midnatt, sade den tidigare Jemenambassadören Gerald Feiersteien till den arabiska nyhetssajten al-Monitor.
– Folk vill veta vad ni tänker göra (i Mellanöstern), inte vad ni tycker att Obama gjorde fel, tillade Feierstein.
Shadi Hamid, seniorforskare vid forskningsinstitutet Brookings, kallade Pompeos framträdande ”ett av de sämsta tal jag hört från en företrädare för USA – småsint, cyniskt, osammanhängande och ja, korkat”.
Mike Pompeo anlände på fredagen till Bahrain i Persiska viken där USA har en stor marinbas. Samma dag meddelande den amerikanske utrikesministern att USA tänker bjuda in till ett internationellt toppmöte om Mellanöstern. Det ska hållas i Polen den 13–14 februari och enligt Pompeo ”ha fokus på Iran”.
På fredagen påbörjade också den USA-ledda militäralliansen sin reträtt från Syrien, enligt den amerikanska krigsmaktens talesman, överste Sean Ryan. Ryan gick dock inte in på några detaljer om tidsplan eller omfattning av tillbakadragandet.

Erik Ohlsson "

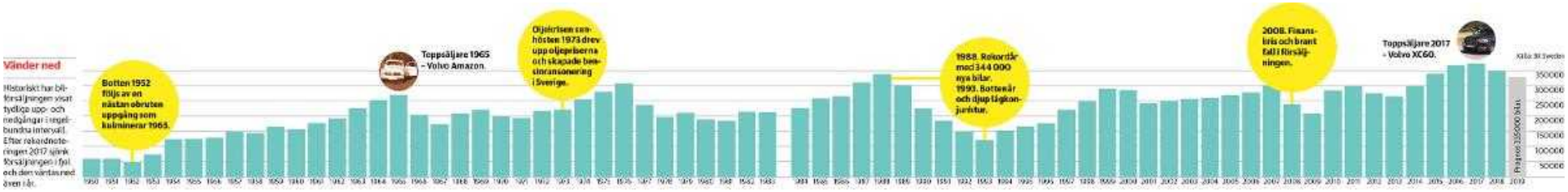

" Bilåret 2018: Dieselras, skattekaos och brist på laddbara fordon

DN LÖRDAG 12 JANUARI 2019

2018 blev ett dramatiskt år för bilhandeln med brant fall för dieslar, kaos inför skärpta avgaskrav och stora svårigheter att leverera laddbara bilar.

Bilhandeln är van vid kraftiga svängningar, men bilåret 2018 går till historien som ett av de mest turbulenta. Det nya skattesystemet bonus malus, som infördes den 1 juli, orsakade extremt högt tryck i bilhallarna i juni.
Bakgrunden var att köparna ville få sina nya bensin- och dieselbilar inregistrerade senast den 30 juni för att undvika skattehöjningen (malus) den 1 juli, som för de flesta modeller på tio-i-topp blev kraftig eller mycket kraftig.
Resultat: 66 244 nya bilar registrerades, en tokrusning med 73 procent. I juli kom baksmällan: ett brant fall med 49 procent till endast 12 504 bilar, den lägsta julisiffran sedan 1996. Till viss del kompenserades raset av gradvis bättre siffror under hösten, men inte fullt ut. Helåret slutade med ett större minus än vad branschen hade räknat med: Facit

blev 353 666 bilar, en nedgång med sju procent från 2017, som var ett rekordår med 379 393 bilar.
Bil Swedens prognos för 2018 var 360 000 bilar.
– Bilåret 2018 präglades av en ryckighet, med ett starkt första halvår och ett betydligt svagare andra halvår, summerar Anders Norén, teknisk chef på Bil Sweden.
– Vi nådde inte riktigt upp till vår prognos, men för lätta lastbilar överträffades den, framhåller han.
Biltillverkarna hamnade också i kläm av de skärpta körcykelproven i WLTP, som började gälla den 1 september. Det gjorde att leveranstiderna drog ut på tiden.
– Effekterna av både bonus malus och WLTP har successivt klingat av och kommer fortsätta att göra så in på 2019, tror Anders Norén.
Efterfrågan på elbilar och laddhybrider ökade kraftigt. Mätt i antal registreringar blev det 28 332 bilar, plus 47 procent. Det motsvarade åtta procent av de totala registreringarna, jämfört med fem procent 2017.
Men det kunde ha blivit ännu fler laddbara bilar i fjol – om tillverkarna hade kunnat leverera.
– Utfallet kan delvis förklaras av en begränsad produktionskapacitet hos tillverkarna, säger Anders Norén.
I år räknar Bil Sweden med att andelen laddbara bilar stiger.
– Vår prognos är att de ökar till 13 procent. De flesta laddbara bilar är fortfarande laddhybrider men andelen rena elbilar ökar. Drygt tio nya laddbara bilmodeller kommer att lanseras under 2019, säger Anders Norén.
Redan i dag finns en rad modeller att välja bland. Bästsäljande elbil i fjol var Nissan Leaf. Försäljningen fördubblades jämfört med 2017, men det är fortfarande små tal – 1 831 bilar blev det i fjol.
Totalt blev det 7 078 bilar – motsvarande endast två procent av alla nya bilar.
– För att få en snabbare omställning till laddbara fordon är det viktigt att vi har rätt styrmedel på plats så att infrastruktur och efterfrågan ökar i takt med att utbudet nu förväntas växa, fortsätter Anders Norén.
Volkswagens modell Passat GTE blev åter bästsäljande laddhybrid, men volymen föll jämfört med 2017 på grund av svåra leveransproblem. VW Golf blev bästsäljande modell till privatkunder.
Volkswagen laddar nu för fullt med en hel serie nya elektrifierade bilar.
– I vår kan kunderna börja beställa vår nya elbil ID. Den kommer att börja levereras under 2020 och vi tror att den har goda möjligheter att bidra till elbilens genombrott för många människor, säger Sten Forsberg, chef för Volkswagen Sverige.
Att Golfen blev etta bland privatkunderna gläder honom:
– Vi har länge haft en stark ställning bland företagskunder men att vi nu är nummer ett när svensken själv väljer bil är mycket glädjande och resultatet av en medveten fokusering på den marknaden. Volkswagens rötter finns ju dessutom just hos privatköparna, säger Sten Forsberg som också kan blicka tillbaka på ett år där Volkswagen firade 70 år på den svenska marknaden.

Lasse Swärd
lasse.sward@dn.se "

"Fakta. Nyregistreringar per drivmedel 2018

2018 blev året då bensinbilar åter fick högre andel av nybilsmarknaden än dieselbilar. Under åren 2009–2017 var dieslar i majoritet. Fördelningen blev 47 procent bensin mot 38 procent dieslar. År 2017 rådde omvänt förhållande.
Till viss del ersätts dieslarna med laddbara bilar, men också med bensinbilar, som inte är lika energieffektiva som dieslar. Följden kan bli att utsläppen av klimatgaser från nya bilar inte längre minskar utan planar ut eller i värsta fall vänder uppåt. Effekten förstärks av att bensin till närmare 95 procent är av fossilt ursprung medan dieselbränslet har högre andel gröna biokomponenter, upp till 50 procent förnybart på vissa mackar. Det finns också HVO100, en dieselkvalitet som är förnybar till 100 procent.

2018 i åtta snabba

De fem mest sålda totalt sett
1) Volvo S/V 90, 24 346 bilar
2) VW Golf, 17 095 bilar
3) Volvo S/V 60, 16 412 bilar
4) VW Passat, 13 650 bilar
5) Volvo XC60, 13 293 bilar

De fem mest sålda laddhybriderna
1) VW Passat GTE, 3 974 bilar
2) Kia Optima, 2 835 bilar
3) Mitsubishi Outlander, 2 826 bilar
4) Kia Niro, 2 539 bilar
5) Volvo XC60, 2 335 bilar

De fem mest sålda elbilarna
1) Nissan Leaf, 1 831 bilar
2) Renault Zoe, 1 663 bilar
3) Tesla Model S, 883 bilar
4) VW e-golf, 606 bilar
5) BMW i3, 580 bilar

De fem mest sålda dieslarna
1) Volvo S/V 90, 18 508 bilar
2) Volvo S/V 60, 11 004 bilar
3) Volvo XC60, 7 203 bilar
4) VW Passat, 6 485 bilar
5) Fiat Ducato, 5 959 bilar

Märken som ökade mest
1) Alfa Romeo, 980 bilar, +100 %
2) Jaguar, 631 bilar, +74 %
3) Jeep, 1 075 bilar, +27 %
4) Porsche, 1 833 bilar, +18 %
5) Fiat, 8 216 bilar, 16 %

Märken som rasade mest
1) Smart, 9 bilar, –85%
2) DS, 38 bilar, –67%
3) Hyundai, 4 622 bilar, –42%
4) Land Rover, 657 bilar, –38%
5) Ssanyong, 384 bilar, –19%

De fem största märkena inom lätta lastbilar
1) Volkswagen, 16 93, lätta lastbilar
2) Ford, 8 599 lätta lastbilar
3) Mercedes-Benz, 6 229 lätta lastbilar
4) Renault, 6 048 lätta lastbilar
5) Nissan, 3 265 lätta lastbilar

De fem bästa nybilsåren
1) 2017: 379 393 bilar
2) 2016: 372 318 bilar
3) 2018: 353 729 bilar
4) 2015: 345 108 bilar
5) 1988: 343 963 bilar "

" Lasse Swärd: Bonus malus börjar ge avtryck

DN LÖRDAG 12 JANUARI 2019

Skattesystemet bonus malus som började gälla den 1 juli i fjol skapade en väldig turbulens på nybilsmarknaden. Kulmen kom i juni månad med otroliga 66 244 bilar. Det var ungefär dubbelt upp mot vad perioden normalt ger.

Bakgrunden var att köparna ville få bilarna inregistrerade senast den 30 juni för att slippa den höjda – i de flesta fall kraftigt höjda – skatten 1 juli.
Nu är frågan: har bonus malus fått avsedd effekt? Har reglerna styrt köparna mot energieffektivare fordon? Har köparna valt bort storsäljare som Volvo V90 och XC60 med diesel till förmån för laddhybrider och elbilar?
Nej, det är alldeles för tidigt att se sådana dramatiska förflyttningar. Det finns heller knappt några eldrivna motsvarigheter att välja bland. Utbudet av laddhybrider är större, men Volvo med flera tillverkare har svårt att leverera.
Vissa förändringar går dock att skönja. Under första halvåret låg Volvo etta, tvåa och trea med V90, V60 och suven XC60. Stora bilar med andra ord och merparten var dieseldrivna – för 90-serien var andelen 76 procent.
Andra halvåret visar en annan bild. Då var den mindre modellen VW Golf etta. Volvo 90-serien låg tvåa och XC60 hade halkat ned till sjätte plats – efter Kia Niro, en het modell som finns som hybrid, laddhybrid och som ren elbil. Andelen dieslar sjönk för fyra av fem bilar på tio-i-topp.

Tanken med bonus malus är att det ska svida att välja en törstig avgasbil. Ta Volvo V90 T5 som exempel. Den har en årlig skatt på 6 083 kronor. Tidigare var skatten 1 416 kronor.
För många snåldieslar blev övergången den 1 juli än brutalare – från miljöklass och skattebefrielse i fem år till fossilklass och årlig skatt på flera tusen kronor.
Återstår att se om förskjutningarna vi hittills sett är tillfälliga, som en följd av de extrema volymerna i juni, eller inledningen till nya köpmönster.

Lasse Swärd
lasse.sward@dn.se "

Fakta. Volvo i Sverige och i världen

Volvo 2018 i Sverige

Modell	Antal bilar	Förändring %
Hela 90-serien	24 346	8
Hela 60-serien	16 412	9
XC60	13 293	-45
V40	7151	-32
XC40	6 175	Ny modell
XC90	2 559	-19
Totalt	**69936**	**-7**

Volvo 2018 i världen

Modell	Antal bilar	Förändring %
XC60II	187 339	387
XC90II	94 182	8
XC40	75 828	79
V40	60 461	-18
S90	57 142	23
V90	31 552	0
S60L	24 330	29
V60	23 325	-34
V90 cc	21 909	15
V60II	19 177	100
V40cc	17 126	-21
S60II	15 136	-19
V60cc	11 593	-29
XC60	2 120	-99
S60cc	1 033	-27
Totalt	**642 253**	**12,4**

Källa: Bil Sweden

"Volvo sprängde drömgränsen

DN LÖRDAG 12 JANUARI 2019

2018 blev ett rekordår för Volvo Cars. För första gången sprängdes drömgränsen 600 000 bilar. I Sverige blev märket marknadsledare – för 61:a året i rad! Nu hoppas ledningen att abonnemangsformen Care by Volvo tar fart.

Volvo Cars vd Håkan Samuelsson har all anledning att vara nöjd med försäljning och modellanseringar 2018. Antalet sålda bilar ökade för sjätte året i rad och passerade för första gången 600 000 bilar. 2015 sprängdes halvmiljonvallen. Nästa mål är 800 000 bilar.
Den mellanstora suven XC60 var bästsäljare globalt sett. I Sverige hamnade den stora kombin 90-serien i topp.
Volvo Cars hade ett intensivt år på flera plan med fabriksinvigning i USA och lansering av de nya modellerna V60, V60 Cross country och sedanen S60. Men det var också ett år med inställda börsplaner och negativa effekter av handelskriget mellan Kina och USA. Mer om det får vi veta när bokslutet presenteras i februari.
Modellerna XC40 och XC60 fick ta emot pris för Årets bil respektive Årets bil i världen.
I USA, där Volvo tidigare haft stora problem, steg försäljningen med 21 procent till 98 263 bilar.
På den viktiga hemmamarknaden, där Volvo Cars i många år legat på en andel på runt 20 procent, blev det dock en nedgång med sju procent till strax under 70 000 bilar. Det gav en marknadsandel på 19,8 procent, mot 19,9 året före.
Nedgången var i linje med hur totalmarknaden gick.
– När vi nu summerar året känns det extra bra att konstatera att vi uppnått de mål vi hade för 2018. Vi befäster vår roll som marknadsledare, säger Kristian Elvefors, vd för Volvo Car Sverige.
Hur stor andel blir det i år?
– Vi räknar med att för 2019 behålla vår plats som marknadsledare och siktar på att vid slutet av året ha, som tidigare år, en marknadsandel kring 20 procent.
Volvo har haft en hög andel diesel, särskilt i de större modellerna. Vad tror du om fördelningen bensin diesel i år?
– Vi kan se en något nedåtgående trend för dieselbilar men det är i dag svårt att skatta hur den procentuella fördelningen mellan de båda bränslealternativen blir.
Hur ser du på privatleasing eller er variant Care by Volvo?
– Vi planerar för 2019 att kunna erbjuda presumtiva kunder konkurrenskraftiga och intressanta erbjudanden inom ramen för Care by Volvo. Rent generellt är vi övertygade om att intresset för att abonnera på en bil kommer att växa sig allt starkare de närmaste åren.
Bli det bättre tilldelning av laddbara bilar? Ni hade ju svårt att leverera i fjol?
– Efterfrågan på laddhybrider är hög på många av Volvo Cars marknader. Under året kommer vi med fler laddhybridversioner på den svenska marknaden. Om jag jämför 2018 med 2017 så har vi nästan fördubblat antalet registrerade laddhybrider från Volvo Cars. För 2019 kommer ökningen att fortsätta.
Vilka nyheter väntas under året?
– Vi har ett spännande år framför oss men jag kan ännu inte berätta vilka modellnyheter vi kommer med. Vi har sedan 2014 haft en unik takt på lanseringar av nya modeller, i princip hela vårt produktprogram är förnyat.
Lasse Swärd lasse.sward@dn.se "

" Bråk i Akademien om stipendium till vittne

DN LÖRDAG 12 JANUARI 2019

Svenska Akademien gav 60 000 kronor till en författare som vittnade på Jean-Claude Arnaults sida i hovrätten. Men flera ledamöter var ovetande om varför pengarna skulle betalas ut till författaren, visar mejl som DN tagit del av. ”Det hela är beklagligt”, skriver Per Wästberg i en kommentar till DN.

I slutet av december blev det känt att en författare, som är bosatt utomlands, fått ett stipendium på 60 000 kronor ur Stina och Erik Lundbergs stiftelse. Pengarna delas ut av Svenska Akademien. Författaren vittnade tidigare under hösten på försvarets sida i - hovrättsförhandlingarna mot kulturprofilen Jean-Claude Arnault, som senare dömdes för två våldtäkter. Enligt författarens vittnesmål har hen känt Arnault sedan början av 1990-talet. Författarens senaste bok gavs ut för cirka fem år sedan.
– Kanske är det en uppmuntran av mitt skrivande här i min exiltillvaro. Jag har inte kommit ut ännu med den bok jag håller på med, sa författaren till Svenska Dagbladet (21/12), efter att först ha berättat i sociala medier att hen fått stipendiet.
DN kan nu avslöja att flera ledamöter i Akademien inte visste varför författaren som vittnade på Jean-Claude Arnaults sida skulle tilldelas pengar. Det framgår av en mejlväxling som inleddes efter att dramaturgen Anna Kölén (som i Akademiens advokatutredning vittnade öppet om misstänkta läckor) skrivit till den nyinvalda ledamoten Eric M Runesson och ifrågasatt varför stipendiet gick till författaren.
Ledamoten Per Wästberg fick också ta del av Anna Köléns inledande mejl. Han skriver sedan i ett svar till Runesson – som också gått som kopia till Anna Kölén – att dramaturgens brev är ”upprörande och sorgligt och gjorde mig djupt bedrövad”. DN har tagit del av mejlet, som skickades den 22 december, i sin helhet. Per Wästberg skriver:
”Det är för mig lika gåtfullt som besvärande att jag inte har minsta aning/minne om pris till författaren. Jag har aldrig hört talas om författaren, ej känt till författarens vittnesmål för JC (Jean-Claude Arnault, reds. anm.). Jag har ju varit med varenda torsdag med något enstaka undantag”, och fortsätter:
”Lundbergmedlen är, tror jag, 60 om året för att uppfylla donators krav, det kan ju hända att namn passerar väl snabbt utan tillräcklig motivering, men jag skulle ha reagerat på ett helt okänt namn, jag som anser mig bra på att just minnas namn, ej minst på författare, även de mer okända.”
Per Wästberg påpekar även att medlen från Stina och Erik Lundbergs stiftelse ”inte anses som belöning eller pris” utan att de ska ”gå till konstutövare som har svårt ekonomiskt; de är en form av socialhjälp”.
Avslutningsvis i mejlet skriver Wästberg om den ständige sekreteraren i Akademien: ”Inte heller Anders Olsson vet vem som kan ha föreslagit författaren.”
Per Wästberg bekräftar för DN att han inte kände till författaren på förhand.
” Jag hade ingen aning om vem författaren var, jag tror det fortfarande är oklart vem som kan ha föreslagit författaren. Det hela är beklagligt”, skriver Per Wästberg i en kommentar på mejl.
Anders Olsson kommenterar inte om huruvida han vet om vem som har föreslagit författaren.
”Vi brukar inte motivera dessa stipendier, men jag utgår från att det finns en rimlig förklaring till just denna belöning. Det finns ingen kontrovers i Akademien om detta”, skriver Anders Olsson i ett mejl.

Anna Kölén säger till DN att hon förundras över att man delat ut pengar till författaren.
– Svenska Akademien borde vara ett föredöme, med tydliga regler för hur beslut ska fattas för att undvika jäv och vänskapskorruption. När de brister i detta, och belönar en svagt meriterad författare som vittnat till Arnaults fördel i hovrätten skapar det ett kulturförakt som smittar av sig på andra välfungerande institutioner och enskilda kulturarbetare. Det skadar inte bara Akademien, utan hela kultursektorn, säger Anna Kölén.
– Så länge sådana beslut kan ske, dessutom utan att Akademien öppet redovisar hur, varför och av vem de fattats, är det långt kvar innan Akademien kan återfå allmänhetens förtroende.
Hon kommenterar också det faktum att flera ledamöter inte verkar ha känt till hur det kom sig att författaren fick stipendiet.
– Om det är enskilda ledamöter som, utan majoritetens vetskap, fattat ett så uselt beslut, är det väl i linje med Akademiens nya vilja till öppenhet att allmänheten får veta detta. Och att beslutsfattarna motiverar sig, säger Anna Kölén.
Per Wästberg och den ständige sekreteraren Anders Olsson var under hösten, när beslut om stipendierna togs, två av nio aktiva ledamöter i Svenska Akademien. Vid en stor del av terminens ordinarie sammankomster var dock endast sju ledamöter närvarande.
Juristen Eric M Runesson tog inträde som ny ledamot först den 20 december och ska därmed inte ha deltagit i de möten där beslut om stipendiaterna togs.

Hugo Lindkvist
hugo.lindkvist@dn.se "

"DN har sökt Eric M Runesson.

Akademien och stipendier.

Hösten 2018 beslutade Svenska Akademien om stipendier ur Stina och Erik Lundbergs stiftelse. Pengarna går till personer som är verksamma i kultursektorn och är på 60 000 kronor vardera.
Tidigare under hösten beslutade Akademien även att dela ut 60 000 kronor från dess egna medel till författaren Elise Karlsson, en av de 18 kvinnor som i DN vittnade mot Kulturprofilen. Hon tackade nej till pengarna och skrev: “Svårt att inte tolka som ett försök att tysta. Att köpa lojalitet.” "

Långt kvar till sträckan är komplett

Att i dag resa på den gamla linjen mellan Turin och Paris (581 km) tar sex timmar.
Den nya sträckan är 235 kilometer.
Höghastighetsbanan i detta alplandskap kommer att ha en maxhastighet på 220 km i timmen för persontåg, medan godståg kommer att köras i 120 km i timmen.

Hitills efter 20 år av planering har Italien byggt klart 6,5 km av den 57 km långa tunneln mellan orterna Venaus och Saint-Jean-de-Maurienne.

Färdig sträcka
Tunnel

Lyon

Totalt har sträckan planerats att bli 235 km lång.

200 miljarder kr

Italiens transportminister Daniele Toninelli säger att linjen kommer att kosta 200 miljarder kronor, guvernören för regionen Piemonte med Turin, säger att kostnaden blir 46 miljarder.

Tunneln ska bli 57 km

Saint-Jean-de-Maurienne

Projektet är baserat på ett bilateralt avtal mellan Frankrike och Italien. Därför är linjen uppdelad på tre sträckor: en italiensk, en fransk och en internationell.

Tunneln är utan nivåskillnader vilket kommer att minska energiförbrukningen ordentligt.

Turin

Venaus

Fransk stäcka

Internationell stäcka

Italiensk stäcka

Grafik: Elin Lindwall
Källa: Corriere della Sera

" Utskällt och dyrt – nu vill Italien stoppa tågsatsning

DN SÖNDAG 13 JANUARI 2019

Italien vill säga nej till höghastighetståg mellan Turin och Lyon. Projektet underkänns och ses som icke lönsamt i en ny studie som landets regering tagit fram. Problemet är att man redan hållit på att planera och bygga sträckan i 20 år och plöjt ned tiotals miljarder kronor i projektet.

Få saker har väckt lika starka känslor i Norditalien som höghastighetsbanan kallad TAV – italiensk förkortning för höghastighetståg: Treno alta velocità – som avsevärt skall förkorta resan mellan Italien och Frankrike.
Demonstrationer och sit-in-protester har avlöst varandra allt sedan byggstarten. I Susadalen väster om Turin har protesterna varit kontinuerliga i ett decennium. Byggarbetsplatser har säkerhetsklassats som militärobjekt. Aktivister som försökt och ibland lyckats ta sig in för att protestera eller sabotera har ställts inför rätta.
Byggandet av banan är fördelat mellan Italien och Frankrike. Den italienska biten är något större. Projektet är därför uppdelat i tre sträckor. En italiensk, en internationell som EU finansierar, och en fransk.
Någon byggstart i Orbassano på början av den italienska sträckan har inte kommit till stånd. Troligen på grund av de våldsamma protesterna i samband med provborrningar. Hittills har Italien endast byggt klart 6,5 kilometer av den centrala internationella tunneln som totalt är 57 kilometer lång.
Projektet framstår som ett Sisyfosarbete som riskerar att aldrig bli klart. Det är sagt att hela sträckan skall vara klar 2035. Men det återstår att se.
I torsdags kom den 80 sidor långa rapport som Italiens transportminister Danilo Toninelli beställt av arkitekten och ekonomiprofessorn Marco Ponti som undervisar vid universitet Politecnico i Turin. Hans utslag är negativt skriver flera italienska tidningar, trots att innehållet i rapporten inte har presenterats i detalj. Anledningen skall vara de höga kostnaderna och att projektet inte kan ses som samhällsekonomiskt acceptabelt.
En konkret anledning som nämnts flera gånger är att godstrafiken inte blir så omfattande som man tidigare kalkylerat. Siffror som aktivister som är för TAV bestrider. De menar att de låga godssiffrorna beror på att man räknat utifrån den nuvarande gamla linjen som är enormt långsam.
– Vi har fryst detta projekt tills vidare. Inte minst för att TAV är ett projekt som kostar mer än 20 miljarder euro (200 miljarder kronor), säger transportminister Toninelli i tidningen Corriere della Sera.
Guvernören i Turin, Sergio Chiamparino, som tillhör det i dag mycket decimerade oppositionspartiet Demokraterna, menar att minister Toninelli har ett helt felaktigt underlag. Enligt Chiamparino så kommer TAV-linjen att kosta Italien 46 miljarder kronor.
På lördagen hölls en ny manifestation i Turin för de som säger ja till TAV. Den förra drog 30 000 personer.
Frågan om TAV har splittrat även Italiens regering. Populistiska Femstjärnerörelsen säger nej, medan Legas partiledare Matteo Salvini nu har svängt och vill ha en folkomröstning i frågan.
Transportministern Toninelli har ställt dörren på glänt:
– Om medborgarna vill ha en folkomröstning så är det bra, även om den borde ha hållits för 15–20 år sedan, säger Daniele Toninelli till Romtidningen La Repubblica.

Ministern är väl medveten om att en folkomröstning i denna fråga endast kan vara rådgivande, eftersom ett annat land är inblandat i projektet. Han vet också att ett stopp kan komma att kosta Italien 30–40 miljarder kronor extra för att återställa landskap och säkerställa grävda tunnlar.
Dessutom måste Italien sannolikt betala tillbaka alla EU-bidrag som man fått för detta jätteprojekt. Italienska politiker kommer inte undan sitt ansvar i denna transporthärva som har slukat åtskilliga miljarder.

Peter Loewe
loewepeter@gmail.com "

"Varannan fransman vill se fortsättning på protesterna

DN SÖNDAG 13 JANUARI 2019

För nionde veckan i rad gick tiotusentals fransmän ut på gator och torg på lördagen för att i gula västar protestera mot president Emmanuel Macron. – Våldet är en reaktion mot det våld vi utsätts för dagligen, sa den 43-åriga barn- skötaren Kingston till DN.

Omkring 84 000 människor deltog i Gula västarnas (Gilets jaunes) demonstrationer runt om i Frankrike, enligt fransk polis.
Det är en klar ökning jämfört med föregående lördag, då 50 000 gick ut på gatorna.
Fler än 240 personer greps av polis.
I Paris pågick något som liknade en katt och råtta-lek med små grupper av gulklädda aktivister och snabbrörliga poliser.
En av aktivisterna var den 43-åriga barnskötaren Kingston, som rest in från en förort väster om Paris.
– Ni i medierna pratar så mycket om våldet, men det är bara en reaktion mot allt det våld vi utsätts för dagligen, säger hon medan tårgas och vattenkanoner sätts in mot våldsamma aktivister ett kvarter bort.
– Min man är svart och stoppades av polis här utanför Paris första gången när han var 17 år. När sådant upprepas år efter år – eller om man tvingas leva under knappa förhållanden för länge – då växer en frustration som till slut exploderar, lägger Kingston till.
Upproret började som en protest mot en höjning av bensin- och dieselskatten, men har förvandlats till en allmän protest mot Macron.

Denna vecka tycktes dock färre av demonstranterna vara tillresta från småstäder. En del av dem kan i stället ha åkt till Bourges, en stad i centrala Frankrike där en stor manifestation hölls.
På måndag ska president Macron publicera ett ”brev till fransmännen”, som är tänkt att bli starten på ett nationellt rådslag med debatter och en webbportal där medborgarna ska få yttra sig.
– Men det räcker inte. Vi vill ha ett systemskifte – något helt nytt, säger Kingston, som beskriver sig som ”varken höger eller vänster; bara människa”.
En bit bort möter jag lärarassistenten Paul. Han har aldrig demonstrerat tidigare, men glider nu fram på rullskridskor i gul väst och med en fransk trikolor i händerna.
– Jag tjänar 1 800 euro i månaden (18 000 kronor), så jag är inte fattig. Men jag tycker att vi har ett demokratiskt underskott. Macron är så arrogant och tänker bara som de rika. Vi behöver mer av direktdemokrati och medborgarinitierade folkomröstningar, säger han – och upprepar därmed ett vanligt krav bland aktivisterna.
Regeringen är skeptisk till att låta vanliga medborgare initiera folkomröstningar. En rädsla finns för att särintressen, som de som motsätter sig samkönade äktenskap eller vill återinföra dödsstraff, ska utnyttja det för att tvinga fram omröstningar.
Stödet för Gula västarna är fortsatt starkt, men har sjunkit till 60 procent. Bara varannan fransman vill nu att protesterna fortsätter.
– Jag kan sympatisera med en del av kraven, men våldet är helt oacceptabelt. Jag är trött på det här nu – man måste kunna tänka och prata också, inte bara förstöra, säger 49-åriga Emmanuelle.
Av rädsla för att aktivisterna ska angripa hennes hus och gata vill hon inte uppge sitt efternamn.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Fakta. Nationellt rådslag inleds i nästa vecka

Gula västarna (Gilets jaunes) växte fram som ett uppror mot den höjning av bensin- och dieselskatten som Emmanuel Macrons regering inlett.
Upprop spreds på Facebook i höstas, liksom idén att använda de gula varselvästar som alla franska bilister måste ha i bilen.
Den franska regeringen backade senare från skattehöjningen och i stället höjdes minimilönen med 100 euro per månad (1 000 kronor).
Protesterna har fortsatt och kravlistan är lång och spretig.
Rörelsen har ingen tydlig ledning, och regeringen har, delvis därför, tagit initiativ till ett nationellt rådslag med lokala debatter i kommunhus över hela landet.
Rådslaget är tänkt att inledas i nästa vecka. "

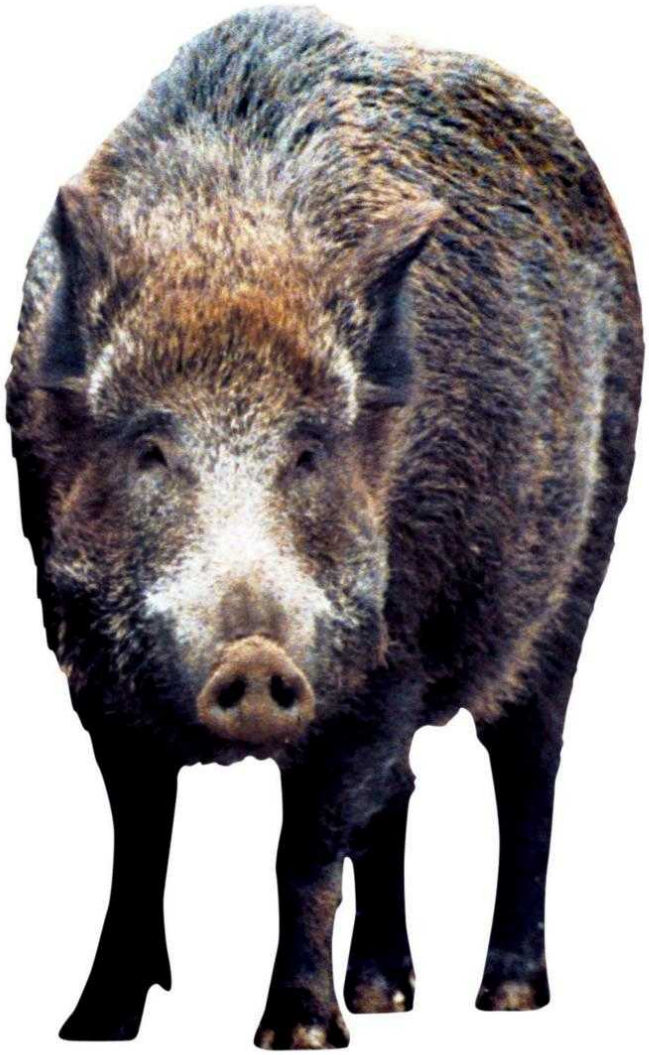

"Omfattande protester mot massjakt av vildsvin i Polen

DN SÖNDAG 13 JANUARI 2019

Regeringen i Warszawa har beslutat att avliva hundratusentals av Polens vildsvin i syfte att stoppa utbredningen av afrikansk svinpest i landet. Forskare, jägare och naturvänner protesterar upprört mot vad de betraktar som en meningslös och barbarisk utrotning av en hel djurart.

En ny miljöfejd, som omedelbart har blivit politisk, har exploderat i Polen. Konflikten gäller regeringens planer på att – från och med i går lördag och till slutet av februari – skjuta av flertalet av landets mellan 200 000 och 300 000 vildsvin.
Den nya naturstriden inträffar bara ett år efter att EU-domstolen tvingade den nationalkonservativa polska regeringen att stoppa skogsavverkningen – enligt kritiker rena skövlingen – i Bialowieza-reservatet, Europas äldsta urskog.
Den gången hävdade regeringen att avverkningen var nödvändig för att skydda skogen mot angrepp från skadeinsekten granbarkborre. Miljöaktivister anade snarare kommersiella orsaker till avverkningen.
Som skäl för den massiva avskjutningen av vildsvin anför den polske miljöministern Henryk Kowalczyk att det är det enda sättet att komma till rätta med den fruktade och ytterst smittsamma afrikanska svinpesten (ASF).
Myndigheternas plan är att upp till 90 procent av Polens vildsvin ska skjutas. Ett sätt att uppmuntra det är skottpengar. Högsta belöning är motsvarande 2 000 kronor för en vuxen sugga.

Den polska regeringens beslut möts av kraftfulla invändningar. Många jägare protesterar mot att avskjutningen bryter mot deras etiska regler för viltjakt.
Känslorna stormar och tonläget är högt uppskruvat. På sociala medier sprids bilder av den nazityske krigsförbrytaren Hermann Göring på vildsvinsjakt i det ockuperade Polen.
”Någon som är sjuk i huvudet har beslutat att alla vildsvin ska skjutas, inklusive dräktiga suggor och de som redan har ungar. Jag vädjar till alla mina kollegor att inte delta i denna massaker”, skriver en jägarorganisation i södra Polen i ett öppet brev.
Andrzej Elzanowski, professor i bioetik och zoologi vid universitetet i Wroclaw, säger till tidningen Gazeta Wyborcza:
– För vissa människor existerar tydligen inga etiska gränser eller gränser för anständighet. Detta är en förening av brutalitet och dumhet och en tillämpning av en fascistisk etik mot vildsvinen, som går ut på att utrota de icke önskvärda.
Moteld kommer även med rent vetenskapliga argument, som går ut på att en massutrotning av vildsvin inte har någon effekt på spridningen av svinpest.
Två experter skriver i en rapport för den polska vetenskapsakademin att det inte finns någon studie som har påvisat ett samband mellan mängden vildsvin och spridningen av ASF. Tvärtom har forskare funnit att områden som har rensats från vildsvin har återbefolkats av andra vildsvin som kommer från andra länder i östra Europa där svinpesten är än mer utbredd.
En massutrotning av vildsvinen kan i själva verket vara riskabel för människan, enligt en del forskare. Vildsvin äter gnagare och råttor och konkurrerar om deras föda, till exempel ekollon. Skogsgnagare är bärare av fästingar, och sprider därmed för människan farliga sjukdomar som borrelia och hjärninflammation (TBE). Försvinner vildsvinen kan det innebära en ökning av infekterade fästingar.
Det polska jägarförbundets styrelse framhåller i ett uttalande artens betydelse för den ekologiska balansen i landets skogar. Jägarna medger samtidigt att en viss minskning av vildsvinspopulationen kan vara nödvändig.
I ett upprop kräver 300 polska vetenskapsmän att regeringen omedelbart stoppar avskjutningen av landets vildsvin: “Vi anser att beslutet har fattats på politiska grunder och inte har någon saklig grund”.

Michael Winiarski "

"Fakta. Afrikansk svinpest

Afrikansk svinpest, ASF, är dödlig för tamgrisar och vildsvin och har inget känt botemedel, men smittar inte människor.
Sedan 2014 har sjukdomen överförts till Europa från Afrika, via Kaukasus till Ryssland, Ukraina och Belarus. I höstas hade utbrott av svinpesten registrerats i nio EU-länder, däribland Estland, Polen, Lettland, Litauen, Tjeckien, Ungern och Sardinien i Italien. I ett av de drabbade länderna, Rumänien, nödslaktades förra sommaren 140 000 tamgrisar.
Även i Kina har utbrott av ASF rapporterats.
Fläskkött från smittade svin kan konsumeras av människor utan risk, men det kan också sprida smittan. Några länder som drabbats av ASF har belagts med exportstopp för fläskprodukter. I ett hårt slag mot de polska grisbönderna beslöt i oktober 2018 USA:s regering att stoppa fläskimport från Polen. "

" Tiotusentals tyskar väntas tåga till minnet av mördade revolutionärer

DN SÖNDAG 13 JANUARI 2019

Tiotusentals personer väntas på söndagen tåga till en socialistisk kyrkogård i östra Berlin. Anledningen är att det gått 100 år sedan vänsterrevolutionärerna Rosa Luxemburg och Karl Liebknecht mördades – ett öde som alltjämt splittrar den tyska vänstern.

Vårvintern 1919 har gått till historien som en av de mest dramatiska perioderna i Tysklands historia. Landet hade nyss förlorat första världskriget och det gamla kejsardömet fallit som ett korthus. På - Berlins gator utkämpades regelrätta gatukamper mellan beväpnade grupper på höger- och vänsterkanten som tävlade om inflytande över den bräckliga republiken.
I centrum stod den radikala vänsterns affischnamn, Rosa Luxemburg och Karl Liebknecht, som ville ha bort militären från makten och bland annat socialisera industrin. I november hade Liebknecht utropat den ”socialistiska republiken” från Berlins slottsbalkong.
Men i januari slogs deras uppror ner, paret mördades och deras kroppar kastades i kanalen som flyter genom norra Berlin. Det har nu gått 100 år sedan dess, minnet av händelserna lever i allra högsta grad vidare i Tyskland där årsdagen får stor uppmärksamhet.
På söndagen väntas tiotusentals människor från olika vänstergrupperingar tåga till den socialistiska kyrkogården i östra Berlin för kransnedläggning och minnesstund. Under DDR-tiden arrangerade den kommunistiska regeringen massdemonstrationer för att minnas martyrerna på årsdagen, men nu kommer människor frivilligt.
En av dem som under söndagen besöker gravarna är den judiska författaren David Fernbach vars farfar kämpade tillsammans med Luxemburg och Liebknecht – och mördades i januari 1919.
– Jag är glad att den tyska minneskulturen sätter sådan vikt vid att uppmärksamma både Förintelsen och händelserna under den tyska revolutionen, säger han.
Luxemburg och Liebknecht är alltjämt två centralfigurer för delar av den tyska vänstern och morden är en orsak till de sekellånga fientligheterna mellan de tyska socialdemokraterna SPD och vänsterpartiet Die Linke. Morden utfördes av soldater från en så kallad frikår som sanktionerades av den dåvarande socialdemokratiska regeringen, vilket delar av den tyska vänstern aldrig har förlåtit.
– Det är här en splittring som lever kvar än i dag och präglar det - politiska samtalet, säger historikern Martin Düspohl som curerat en utställning om de två revolutionärerna på Märkisches Museum i Berlin.
Morden markerar en avgörande händelse under den tyska revolutionen 1918-1919 då landet gick från att vara en militaristisk kejsarmonarki till en skör demokrati. De skakiga åren under Weimarrepubliken ledde till sist fram till nazisternas maktövertagande.
I dagens politiska klimat som präglats av en allt råare ton, tilltagande politiskt våld från både höger och vänster – och där under de senaste åren Tyskland skakats av en rad högerextrema massdemonstrationer drar många paralleller till den tyska revolutionen.
Men curatorn Martin Düspohl tycker att jämförelsen är överdriven.
– Det vore att spela ner revolutionen. Vi har inte en situation där tiotusentals människor beväpnar sig och ger sig ut på gatorna för att kämpa mot sina politiska motståndare, säger han.

Lina Lund
lina.lund@dn.se "

"Fakta. Luxemburg och Liebknecht

Rosa Luxemburg och Karl Liebknecht var två vänsterteoretiker och revolutionärer som framför allt var aktiva i Tyskland.
I polemik mot Socialdemorkaterna grundade de Tysklands kommunistiska parti (KPD) och ledde det så kallade spartakistupproret, som slogs ner på vårvintern 1919.
Paret mördades den 15 januari 1919 av soldater från en så kallad frikår.
Flera olika grupper på vänsterkanten har gett dem martyrstatus. "

" Kvinnor som kan tala med drakar

DN SÖNDAG 13 JANUARI 2019

I den manliga fantasin föddes både jungfrun i nöd och den farligt förföriska drakkvinnan. DN:s Johanna Paulsson berättar en slingrande historia om hur ett fjälligt fabeldjur speglat synen på kvinnan i olika tider, från grekisk mytologi till Lisbeth Salander och ”Game of thrones”.

Nej, Jeanne d’Arc brukar inte gestaltas som ett drakdräpande helgon. Ändå är det hon som står där med draget svärd på omslaget till tidningen The Suffragette i oktober 1913. Framför sig har hon en drake anförd av pressen. ”Indecency” – oanständighet – står det på bestens halsband.
Det råder ingen tvekan om att draken är patriarkatet och representerar etablissemanget. Att den brittiska rösträttsorganisationen WSPU – Women’s social and political union – valde just den franska martyren som ikonisk symbol återspeglade kvinnorörelsens allt mer militanta framtoning.
Klädd i rustning är Jeanne d’Arc dessutom den enda rimliga motsvarigheten till den drakdräpande korsriddaren Saint George eller Sankt Göran. Annars har kvinnliga helgon i regel varit draktämjare snarare än drakdödare. Jag tänker till exempel på Margareta av Antiochia som svaldes av en drake – självaste djävulen – men lyckades bli utspottad igen tack vare sin starka tro. I medeltida konst är hon flitigt avbildad med draken som attribut.
Ett annat exempel är den heliga Marta som förknippas med det drakliknande hybridmonstret *tarasquen*. Enligt den sydfranska legenden lockade hon fredligt med sig det glupska odjuret in till

staden, där invånarna kunde döda det och därefter lät sig konverteras till kristendomen.
Triangeldramat på det klassiska temat ”dam i nöd” spreds bland annat genom ärkebiskopen Jacobus de Voragines krönikor över kristna personligheter i det sena 1200-talets bästsäljare ”Gyllene legender”. Här berättas historien om hur Sankt Göran red in i staden Silene i nuvarande Libyen. Där ska han ha räddat en prinsessa från en hemsk drake, varpå kungen lät sig döpas av ren tacksamhet. En målning av den florentinska 1400-talsmålaren Paolo Uccello skildrar hur Sankt Göran sticker spjutet i draken, som samtidigt hålls i koppel av jungfrun. Något som i modern tid gett upphov till humoristiska meme med budskapet: Rör inte mitt husdjur!
Tack vare tv-serien ”Game of thrones” har vi vant oss vid den mer feministiskt färgade bilden av drakkvinnor som Daenerys Targaryen och hennes halvtama massförstörelsevapen. Men låt oss återkomma till seriens drakar lite senare. För just suffragetternas syn på draken som patriarkatet måste samtidigt förstås mot bakgrund av hur drakkvinnan ända sedan urminnes tider utmålats som ett slingrande hot i den manliga fantasin.
Gränsen mellan orm och drake är etymologiskt sett hårfin. Folksagor från de brittiska öarna använder gärna ordet *worm* – eller *wyrm*, som det heter på fornengelska i det anglosaxiska hjälteeposet ”Beowulf”. I boken ”Fantastic creatures in mythology and folklore” (Bloomsbury, 2018) ger folkloristen Juliette Wood en bakgrund till det exotiserande femme fatale-begreppet ”dragon lady” som förkroppsligades av Anna May Wong i filmen ”Limehouse blues” på 1930-talet.
Nyligen hamnade Harry Potter-författaren J K Rowling i blåsväder, anklagad för dylik rasism. I filmen ”Fantastiska vidunder: Grindelwalds brott” gestaltas nämligen Lord Voldemorts husdjur Nagini – en kvinna som kan förvandla sig själv till orm – av den sydkoreanska skådespelaren Claudia Kim. Något som alltså sammanfaller med den stereotypa idén om den asiatiska kvinnan som en farlig, förförisk ”dragon lady”.
Än värre blev det när Rowling försökte komma undan kritiken på Twitter med ett svar som antydde att olika etniska grupper i (Syd)östasien skulle vara utbytbara. Namnet Nagini är för övrigt den feminiserade formen av sanskritordet *nāga* – en mytologisk ormgestalt, ofta med mänsklig överkropp, som förekommer i det indiska kulturområdet.
Idén om drakkvinnan är således en både gammal och närmast globalt förekommande föreställning. I ”The dragon. Fear and power” (Reaktion Books, 2018) – ett riktigt praktverk i ämnet – visar den både litterärt och kulturhistoriskt bevandrade Martin Arnold hur framställningar av drakar på sätt och vis också hänger samman med synen på kvinnan i olika tider.
Från den judiska mytologins demongestalt Lilit, som ibland förknippas med paradisormen, till vår tids hämndlystna romankaraktär Lisbeth Salander i ”The girl with the dragon tattoo”, som Stieg Larssons bästsäljare ”Män som hatar kvinnor” träffande heter på engelska. Däremellan fördjupar Arnold bilden av monstruösa kvinnogestalter i såväl grekisk mytologi som medeltida legender och modern fantasy. Så blottlägger han också de misogyna drag och den manliga rädsla för kvinnlig sexualitet som finns inneboende i många av dessa skildringar.
Särskilt intressant är historien om Melusina. Berättelsen nedtecknades först av den franska poeten Jean d’Arras i slutet av 1300-talet och handlar om en kungadotter, vars underkropp varje lördagskväll förvandlas till en fisk- eller ormstjärt. Hon träffar adelsmannen Raymondin och accepterar hans frieri på ett villkor: att han låter henne vara ifred på lördagar. Under många år lever de lyckliga och Melusina bidrar till välståndet genom att med sina magiska krafter uppföra byggnader över en natt. Tillsammans får de tio barn, men Raymondins misstänksamhet växer.

Till slut kan han inte låta bli att spionera på henne i badet den förbjudna veckodagen och får då syn på hennes ormlika underkropp. När han senare anklagar Melusina offentligt för att ha gett deras barn monstruösa egenskaper blir hon så förtvivlad att hon förvandlar sig själv till en stor drake, cirklar tre varv runt slottet och jämrande återvänder endast om nätterna.
Folksagan om Melusina förekommer i flera versioner och har troligen sina rötter i keltisk mytologi. Precis som sjöjungfrun är hon ett väsen som personifierar konflikten mellan familjeförpliktelser och farligt begär.
Arnold noterar även likheter med Lamia, hon som i den grekiska mytologin älskas eller rent av våldtas av Zeus. Sedan dennes hustru Hera straffat henne med vansinne är Lamia dömd till ett liv som barnamörderska och har med tiden kommit att avbildas som drakkvinna.
Den sexuellt laddade kopplingen mellan kvinnor och drakar går igen under romantiken och den viktorianska eran. Bram Stokers gotiska skräckroman ”The lair of the white worm”, om en kvinna som terroriserar omgivningen i skepnad av en stor vit orm, är löst baserad på legenden om ”The Lambton worm”.
Men den senare drakdräparsagan från nordöstra England hör egentligen hemma i en annan kategori, nämligen det som Arnold kallar ”Dragons in the anti-establishment folktale”, det vill säga folkliga berättelser som på ett eller annat sätt utmanar den sociala ordningen. John Lambton är den unga godsarvingen som hellre fiskar än går i kyrkan. När han får en otäck orm på kroken kastar han den i brunnen, där den växer till sig och snart terroriserar närliggande byar. John Lambton återvänder så småningom från korstågen och sonar sina ungdomssynder genom att döda draken, men drar samtidigt en förbannelse över ätten.
Mer uppenbar är den sociala kritiken i skillingtrycket ”The dragon of Wantley” som utspelar sig i Yorkshire och där satiren lär vara riktad mot en lokal, hänsynslös markägare. Mer känd blev den 1737 som burlesk opera med musik av John Frederick Lampe – samtida med Händel – där udden riktas mot den dåvarande premiärministerns skattepolitik.
I alla tider har draken fått symbolisera fienden – må så vara oliktänkande, starka kvinnor eller rent av det förtryckande patriarkatet i sig. Därmed har dessa fabelväsen fått klä skott för allt elände som mänskligheten själv ställer till med. När poeten Åsa Maria Kraft i diktsamlingen ”Randfenomen” (Albert Bonniers förlag, 2015) låter jungfrun Margareta av Antiochia återvända till drakens buk finns inte bara feministiska förtecken, utan också en antydan om den moderna människans negativa miljöpåverkan.
För det är i gränslandet mellan natur och kultur som drakfantasierna frodas. Så låt oss återvända till ”Game of thrones” som bygger på författaren George R R Martins ”Sagan om is och eld”. Enligt Martin Arnold är seriens drakar epokgörande. Till skillnad från J R R Tolkiens skattvaktande reptil Smaug, är George R R Martins bevingade bestar kulturella hybrider med egenskaper som påminner om både den nordeuropeiska mytologins eldsprutande monster och den kinesiska kulturens kejserliga maktsymboler.
Daenerys Targaryen, ”Drakarnas moder”, följer å ena sidan godhjärtade och rättvisa ideal när hon bland annat befriar slavar, men väljer å andra sidan att härska och söndra med hjälp av sina tre nyckfulla telningar. Som en påminnelse om hur även demokratier försvarar goda intentioner med atombomber och kryssningsmissiler. Det är inte särskilt svårt att se Daenerys Targaryens drakar som metaforer för moderna massförstörelsevapen och nu har en av dem dessutom hamnat i orätta händer. Draken förkroppsligar, som Arnold

påpekar, inte bara rädslan för naturens krafter, utan också vår fruktan för hur vi själva påskyndar vår egen undergång.
Johanna Paulsson är musikkritiker i Dagens Nyheter och driver bloggen alltomdrakar.se

Johanna Paulsson
kultur@dn.se "

" Snobben och rebellen levde som han lärde

DN SÖNDAG 13 JANUARI 2019

Oscar Wilde var den kvicke dandyn som höll hov i Londons salonger och utmanade tidens konventioner. Men han föll hårt när han dömdes för sin homosexualitet i en uppmärksammad rättegång 1895. Jesper Högström läser en ny biografi om författaren och skandalerna som fortsätter att fascinera.

Matthew Sturgis
”Oscar. A life”
Head of Zeus, 890 sidor

Det var ont om anglofiler i 1890-talets Sverige. De kulturella fanboys som överhuvudtaget förekom i Oscar II:s Stockholm drömde om Paris boulevarder, Köpenhamns vinstugor eller Berlins dekadenta krogar. Det krävdes någonting alldeles särskilt för att en brittisk författare skulle väcka uppmärksamhet, och när den unge Hjalmar Söderberg, på hösten 1895, recenserade det nypublicerade dramat ”Salome” var han medveten om att detta särskilda inte nödvändigtvis talade till författarens fördel. Pjäsen, förklarade han, hade sina förtjänster, men också ett fel som var så svårt att det fullkomligt ställde förtjänsterna i skuggan – ”Vi veta alla, mina damer och herrar, vari det består. Det består däri, att författaren heter Oscar Wilde.”
Skälet till ryktbarheten? Ja, delvis att Wilde faktiskt – i programskrifter som ”Lögnens förfall”, översatt till svenska av Söderbergs kumpan Edvard Alkman – lyckats sammanfatta alla de utmanande idéer som flöt omkring i tidens Europa. Konst för konstens egen skull, frihet från moral och realism, allt sånt som hetsade upp unga rebeller av Söderbergs typ. Men framför allt var det helt uppenbart att Wilde gjorde verklighet av sina idéer. På våren 1895 hade han dömts till två års straffarbete för ”grov oanständighet”, eller homosexualitet: en mycket engelsk skandal som gav eko över hela Europa.
Och har fortsatt att göra det. Intresset för Wildes liv har, ända sedan det begav sig, varit minst lika stort som det för hans verk (ett förhållande som Wilde själv skulle ha varit den förste att uppskatta: ”Jag ägnade mitt geni åt mitt liv, men bara min talang åt mitt verk”, är en av hans många oneliners). Han fick den engelskspråkiga världens mest namnkunniga biografiförfattare att ta sig an honom, Richard Ellmann som även skrivit om Yeats och Joyce och vars stora Wildebiografi från 1987 även finns översatt till svenska. Man kan fråga sig om det finns så mycket att tillägga.
Jo, menar Matthew Sturgis, författare till en nyutkommen biografi med den passande familjära titeln ”Oscar”. De senaste trettio årens kulturella strömningar i västvärlden har ju knappast gjort Wilde mindre aktuell, vare sig man, med Sturgis ord, ser honom som ”subkulturell rebell, gaymartyr, offer för brittiskt kolonialt förtryck, protomodernist, protopostmodernist, eller en föregångare för ’cool’”.
Ett antal nya dokument har också kommit i ljuset sedan Wildes tid, bland annat de fullständiga domstolsprotokollen från rättegångarna som ledde till hans fängelsedom. Man kan i plågsam detalj ta del av korsförhöret där Wildes lättsinnigt briljanta svar nöts ner av den skoningslöse advokaten Edward Carson, en påminnelse om att humorn alltid förlorar i en konfrontation med humorlösheten (en upplevelse som Wilde mycket väl skulle kunna drabbas av även i dag, i den domstol som kallas sociala medier).
Sturgis satsar över huvud taget på breddad research i stället för tillspetsad tolkning i sin skildring av Wildes liv. Som specialist på den senviktorianska miljön – han har tidigare skrivit biografier om de samtida konstnärerna Aubrey Beardsley och Walter Sickert – har han

sin styrka i att måla upp det sociala och idéhistoriska sammanhang Wilde utgick ur, vilket betyder bredare scen och fler referenser, men färre av de briljant koncentrerade sammanfattningar Ellmann excellerade i.
Det betyder också att dramats själva kulmen, rättegången som ledde till Wildes fall, betonas något annorlunda. Grunddragen som gör det så fascinerande finns kvar: hur Wilde, på den absoluta höjden av sin berömmelse, lyckas bli indragen i en konflikt i vad som mycket väl kan ha varit en av världshistoriens mest dysfunktionella familjer. Wildes unge älskare, den bortskämde, labile och allmänt outhärdlige lord Alfred Douglas (”Bosie”), låg i fejd med sin far, den stridslystne knölen markisen av Queensberry. Queensberry förföljde paret med trakasserier och offentliga beskyllningar om ”sodomi” och Wilde lät sig till sist hetsas av Bosie att åtala fadern för förtal. Det var början till slutet, eftersom Queensberrys privatdetektiver hade rotat fram detaljer om Wildes olagliga homosexuella affärer (vilket Wilde, naivt eller övermodigt, trodde skulle kunna hållas hemliga).
Men Ellmann lade tonvikten på det klassiskt tragiska i dramat: Wildes hybris, stolthet eller övermod, ledde honom att utmana det viktorianska samhället i en strid han var dömd att förlora (det var oundvikligt att detaljerna om hans affärer skulle komma fram). Sturgis betonar å sin sida de politiska dimensioner som bidrog till att fälla Wilde.
Premiärministern, Wildes gamle umgängesvän lord Rosebery, omgavs nämligen också av homosexrykten och hade fått sitt namn nämnt vid rättegången. Det bidrog till myndigheternas anmärkningsvärda stränghet i målet: det fick absolut inte se ut som om man skyddade en annan medlem ur den dekadenta överklassen. Wilde offrades inte trots att, utan för att hemlig homosexualitet var så vanlig inom de små aristokratiska cirklar som styrde England.
Så här 120 år senare gör det att det finns en risk att förvandla Wilde till en martyr i kampen mot heteronormen. Det vore, som Sturgis biografi påminner om, att göra honom till en betydligt mindre mångdimensionell figur än han i verkligheten var. Man kan ha många synpunkter på Wildes liv, hans beroende av dåtidens societetsliv (”jag umgås bara med hertiginnor”), hans nonchalanta behandling av hustrun Constance, hans förkärlek för manliga prostituerade ur underklassen och hans därmed sammanhängande och lite larviga tendens att romantisera kriminella.
Det mest graverande uttrycket för den saken är när han i Paris, mitt under brinnande Dreyfusaffär, umgås med skurken i historien, major Esterhazy som förfalskat de dokument som gjort att den oskyldige Dreyfus deporterats till Djävulsön. Skyldiga människor är helt enkelt mer intressanta än oskyldiga, förklarar Wilde. Där får man nog anta att dandyns ”utmanande amoralism” blir för utmanande för de flesta.
Men det är bara det mörka stråket i en historia som fortsätter att fascinera. Om inte annat så genom sin koncentrerade energi. Man blir fortfarande lika häpen över att Wilde bara var 46 när han dog – allt detta hann han med innan! Här behöver man inte dela upp liv och litteratur, geni eller talang: de hänger ihop. Det kan fortfarande få en att lystra ända borta i Stockholm.

Jesper Högström "

"Fem citat av Oscar Wilde:

”Ingenting är nödvändigtvis sant för att någon dör för den saken.”
”Människan är minst sig själv när han talar som sig själv. Ge honom en mask så säger han sanningen.”
”Livet imiterar konsten i långt högre grad än konsten imiterar livet.”

”När jag tänker på all den skada Bibeln ställt till med förtvivlar jag om att någonsin kunna skriva något liknande.”
”Man måste ha ett hjärta av sten för att läsa om lilla Nells död utan att skratta.”
(Om dödsscenen i Charles Dickens ”Den gamla antikvitetshandeln”).

Wilde på film:

”Wilde” (1997). Stephen Fry glänser i rollen som Wilde och Jude Law som den outhärdlige Bosie.
”Den självviske jätten” (2013). Minnesvärd omtolkning av en av Wildes sagor till gripande socialrealistiskt drama i nordengelsk underklass.
”The happy prince” (2018).
Rupert Everett som plågad och dödsmärkt Wilde i perioden efter fängelsetiden, när han lever som utstött i Paris. "

"Fängslande resa i nyliberalismens idéhistoria och vår tids globalism

DN SÖNDAG 13 JANUARI 2019

Nyliberalismen föddes inte på 80-talet. Den har en lång historia och växte fram i Österrike och Tyskland efter första världskriget. Då skulle en stark stat garantera kapitalets frihet – i vår globala tid har snarare juridiken tagit statens plats. Ingemar Lindberg läser en ny studie om hur demokratins makt över penningen beskars.

I sin nyutkomna bok ”Globalists – The end of empire and the birth of neoliberalism” tar Quinn Slobodian med oss på en fängslande resa i nyliberalismens idéhistoria från det habsburgska imperiets fall och fram till nutid. Slobodian är en ung tysk-amerikansk idéhistoriker, verksam vid Harvarduniversitet och Wellesley College i två förstäder till Boston.
Ett vanligt missförstånd är uppfattningen att nyliberalismens idéer huvudsakligen skulle handla om en viss inriktning av den ekonomiska politiken. Slobodian hävdar att kärnan, i synnerhet inom den ordoliberala grenen av nyliberalismen, i stället är en lagstadgad ordning som slår fast kapitalets rättigheter och begränsar folkmajoritetens inflytande över ekonomin. Ordoliberalerna eftersträvar att göra kapitalismen överordnad demokratin.
Den ordoliberala tankeskolan växte fram i Tyskland och Österrike under 1920- och 30-talen. Särpräglande var uppfattningen att det krävdes en stark stat för att upprätthålla konkurrensekonomin och värna den privata äganderätten. Staten skulle skapa marknader men inte ge sig på konjunkturpolitik eller fördelningspolitik. Om

folkmajoriteten fick utrymme för sådana ingrepp i ekonomin hotade kaos, varnade man. Som i 1920-talets tyska Weimarrepublik.
Hur kunde då en stark men begränsad stat säkerställas?
Ordoliberalernas svar var en ekonomisk författning. Statens viktiga men begränsade roll skulle vara orubblig. På så sätt skulle kapitalismen skyddas från demokratin.
Efter andra världskrigets slut tog i stället keynesianismens och välfärdsstatens idéer överhanden. Världsekonomin kom under några årtionden att präglas av en relativt stabil ordning byggd på dollarns dominans som världsvaluta, begränsad frihandel mellan industriländer och imperialistisk utsugning av kolonierna. Kapitalismen tycktes – sett ur vårt begränsade perspektiv i ”västvärlden” – kunna frodas i samexistens med demokrati och välfärdsstat.
Det som ändrade spelplanen och så småningom gav upphov till ordoliberalismens pånyttfödelse var enligt Slobodian imperiernas sönderfall och de undertryckta folkens frigörelse. De nyligen självständiga länderna ställde krav på fördelningspolitisk rättvisa. De sökte kompensation för koloniala övergrepp. De krävde stabilisering av råvarupriser och rätt att reglera de transnationella företagen. De hävdade ländernas suveränitet över sina egna naturresurser.
Kraven på fördelningspolitik och folkstyre utmanade den rådande världsordningen på just de punkter som nyliberalerna fruktat mest. Spetsen riktades mot kapitalismens hjärta; privategendomens makt. Dessutom lyfte de nya ledarna som ledstjärnor upp de värden som ”västvärlden” hade trott att man själv stod för: mänskliga rättigheter och människors lika värde.
Slobodian frilägger i sin historik två parallella processer och ett gemensamt skifte. ”Vänstervågen” som svepte över västvärlden på 1960- och 70-talen hade en samtida parallell i avkoloniseringens nationella frigörelsevåg. Demokratins och keynesianismens bärande idéer radikaliserades hastigt, samtidigt som idékonflikten fördes upp till världsnivå.
Svaret på den dubbla ”vänstervågen” skulle dock inte låta vänta på sig. Redan kring 1980 bryter ett omslag igenom. Keynesianismen överges i västvärlden och en nyliberal hegemoni växer fram. Samtidigt genomförs en motsvarande omläggning inom världsekonomin. De båda skiftena innebär ett likartat byte av färdriktning.
Avreglerade kapitalmarknader och ett snabbrörligt spekulativt finanskapital pressar nu tillbaka demokratin. Ett globalt skydd för kapitalets rörlighet och investerarnas rättigheter byggs upp, först via GATT, senare genom världshandelsorganisationen WTO. Inriktningen är att skydda privata investeringar från regeringsingrepp. Efter WTO-bakslaget i Seattle 1999 ersätts den multilaterala ansatsen av en svällande bukett bilaterala handelsavtal. Ingrepp mot utländska investerare i form av krav på motprestationer, statligt delägande eller statlig kontroll över landets naturresurser ska förhindras.
Det är detta globala idéskifte som är huvudtemat i Slobodians bok. En specifik form av globaliserad ordoliberalism – av Slobodian kallad Genève-skolan – blir den nya ledande ideologin.
Ordoliberalerna hade intagit en splittrad hållning till kolonialismen. I sin strävan att skydda privategendomen stod vissa länge kvar på de vita bosättarnas sida i rasismens Sydafrika och (dåvarande) Rhodesia. Några pläderade till och med för en rösträtt som graderades efter ekonomiska tillgångar. I den tankemiljön byggdes broar till rasistiska krafter inom den nordamerikanska högern, den riktning som nu kallas alt-right.
Flertalet nyliberaler såg dock avkoloniseringen som både rimlig och ofrånkomlig. Med en renlärig tillämpning av de nyliberala idéerna skulle även en värld utan imperier gå att hantera. Idégrunden för hur det skulle göras kom att bli Genève-skolans intellektuella bidrag till ordoliberalismens globalisering.

Från 1980 och framåt är ordoliberalerna – som Slobodians boktitel anger – globalister. Uppgiften är att skydda kapitalets frihet och investerarnas rättigheter mot folkligt grundade krav. Lösningen ligger, menar de, i en federativ ordning där nationerna har formell politisk suveränitet men inskränkt autonomi över ekonomin.
Ordoglobalisterna hade en tankemodell att utgå från. 1930-talets ledande ordoliberaler Walter Euken och Franz Böhm hade kartlagt vägen mot en nationell ordning där demokratin vägrades inträde i ekonomins rum.
Det verktyg som nu skulle begränsa staternas handlingsutrymme var kapitalrörelserna. Det ständiga hotet om kapitalflykt skulle vara det säkraste skyddet mot politik inriktad på att bygga nationella välfärdsstater.
Den globalistiska nyliberala tankeskolan, ledd av den mångårige (1967-1985) utredningschefen vid GATT Jan Tumlir, skalade alltså upp de ursprungliga ordoliberalernas tankar till global nivå. Ordningen var inte ekonomisk utan juridisk. Länderna skulle tvingas att låsa fast kapitalets rättigheter i nationella lagstadgade ordningar, tillämpade av landets egna domstolar. Internationell lagstiftning skulle inte bara gälla *mellan* länder utan *inom* länder.
Grundtanken, som kom att utvecklas vidare efter Tumlirs död 1985 av GATT-juristen Petersmann, var ordoliberalernas ”dubbla reglering”, tillämpad på världsnivå. Slobodian betecknar skiftet av fokus mot lagstiftning som efterkrigstidens viktigaste nytänkande inom den tyskspråkiga världens nyliberalism.
Sammanfattningsvis har enligt Slobodian den ordoliberala tankeskolan genom årtiondena konsekvent strävat efter att i bindande lagregler lägga fast det oinskränkta försvaret för kapitalets rätt. I Freiburg på 1930-talet var regleringen tänkt som nationell. I Genève på 1970- och 80-talen utvecklades i stället – i takt med ekonomins globalisering – den tankeskola som Slobodian kallar *ordoglobalismen*.
Nationalstaten kan däremot behålla sin särprägel i den ”kulturella” sfären. Nationella särdrag och symboler får gärna finnas kvar. Avgörande är bara att ekonomin bygger på privat ägande och fri rörlighet för kapitalet.
Min egen reflektion under läsningen är att den tankefiguren i dag också kan göra det lättare att begripa hur vår tids högerpopulister resonerar när man starkt lyfter fram nationalstaten och samtidigt bejakar kapitalismens världsordning. Högerpopulisterna och de värdekonservativa inom traditionella högerpartier kan på det sättet hitta varandra i att hylla nationen och samtidigt hålla demokratin borta från ekonomin.
Slobodians analys är spännande och fruktbar. Den stannar dock medvetet strax före millenieskiftet. De senaste årtiondens omvälvningar i förhållandet mellan kapitalism och demokrati – den globala hanteringen av finanskrisen 2008 och EU:s förmyndarskap över Grekland och Italien för att nämna två nyckelhändelser – återstår att gå på djupet med. Man kan bara hoppas att Slobodian i en del två ska föra resonemanget fram till vår tid.
Boken: ”Globalists – The end of empire and the birth of neoliberalism” av Quinn Slobodian ges ut av Harvard University Press

Ingemar Lindberg "

" Teneriffa lite vid sidan om

DN SÖNDAG 13 JANUARI 2019

Av Kanarieöarnas många öar har Teneriffa varit relativt styvmoderligt behandlad av svenska resenärer. Så icke längre, i dag upptäcker fler och fler hur mycket denna omväxlande ö har att erbjuda.

Teneriffa är inte bara den största kanarieön, det är också den där flest bor. Som alla öarna har Teneriffa en rad olika klimatzoner men det som är alldeles unikt är den stora vulkanen Teide som med sina 3 718 meter inte bara dominerar Teneriffa utan i klart väder syns från nästan alla öarna.
Teide skapar också ett speciellt mikroklimat som gör sydkusten alldeles extra solsäker – inte konstigt att det är hit kanarieborna själva åker när de ska ha semester. Då åker de gärna till Playa San Juan som många som Kanarieöarnas bästa kombination av miljö, mat, bad och sol.
Att denna ö är känd för sina gourmetkrogar och sina viner gör säkert också sitt till. För så är det, man äter och dricker bra på mer eller mindre alla öarna, men Teneriffa sticker ut med en restaurangscen som spänner över alla prisklasser ända upp till michelinstjärnorna.
Något annat som är speciellt här är valskådningen. Samma Atlant omger så klart alla öarna men just sundet mellan sydvästra Teneriffa och lilla grannön La Gomera är känd för sina fasta populationer av både delfiner och kortfenade grindvalar.
Skulle man fråga en Teneriffabo, eller chicharrero, om vad som är mest speciellt med deras ö är chansen stor att de skulle nämna karnevalen som faktiskt en av världens största, ja själva säger de till och med att den är näst störst efter Rio. När den går av stapeln sänds

det live på tv i dagar. 2019 går den stora paraden genom huvudstaden Santa Cruz de Tenerife den 5 mars, men det festas i många dagar före – och några efter.

Anna W Thorbjörnsson och Marko T Wramén"

10 tips till Teneriffa bortom allfarvägarna

1 Njut av gourmetmat i gulliga Garachico
Den lilla byn Garachico är ett frekvent resmål för söndagslunchande lokala och inte undra på, här är det tätt mellan krogarna. Kombinera restaurangbesöket med en promenad och man har en fin dagsutflykt. Byn består av slingrande kullerstensgator och färgglada små hus, ett torg och en liten kyrka. Bakom tronar gröna höga berg och framför en klippig kust med vilda vågsvall.
Casa Gaspar är en av de mer eleganta restaurangerna och ett populärt val för söndagslunch. Maten håller finkrogsklass, fisken är fångad vid nordkusten och kan alltefter önskemål fås ångad, stekt eller grillad medan allt kött lagas på grillen. En annan favorit är Ardeola där köket trollar fram den ena överraskningen efter den andra. En standardrätt som ”ropa vieja” (vilket betyder ”gamla kläder”) som vanligtvis är gjord på kött, har kocken gjort en moderniserad gourmet-variant av på bläckfisk i stället. Rätten når här riktiga höjder i både smak och frasig textur. Boka bord innan.
Casa Gaspar
Calle Esteban de Ponte, 44, Garachico.
Facebook: sök på Casa-Gaspar
Ardeola
Avenida Tomé Cano 4, Garachico.
www.restauranteardeola.com

2 Bada på dramatiska Playa de el Bollullo
Fyra kilometer öster om Puerto de la Cruz hittar man vad som många anser vara Teneriffas vackraste strand. Det undanskymda läget långt nedanför klipporna gör att få hittar hit – man måste antingen köra bil längs en slingrande väg genom bananplantager, ta en långsam buss eller gå 40-60 minuter längs kuststigen. Och till sist måste man vandra nerför en brant bergsstig vilket gör det svårt för barnvagnar och dem som inte går obehindrat. Men man får belöning för mödan – de täta plantagerna bryts tvärt av ett högt klippstup. Långt nedanför sträcker stranden ut sig som en svart månskära av mjuk sand. Vågorna går ofta höga så var försiktig vid bad, det kan bli underströmmar (och det är definitivt inte barnvänligt). Här finns också en enkel strandbar som erbjuder svalkande drycker och lite mackor och annat smått att tugga på. Uppe vid parkeringen ligger det också en restaurang i flera plan med takterrass på toppen. Här serveras dagens trerätters såväl som a la carte allt av det lite enklare robustare slaget med betoning på fisk.
Camino el Bollullo, utanför Puerto de la Cruz.

3 Prova viner på Bodegas Monje
Familjen Monje har framställt vin sedan 1750 och driver nu i femte generationen Bodegas Monje. Vinet växer på 600 meter över havet i vulkanisk jord, vilket ger framför allt de röda vinerna en lätt bränd karaktär. Själva bodegan ligger med havsutsikt mitt i vinodlingens branter och har både restaurang och möjlighet till provning i sin vinbutik. Vid butikens stabila ekbord slår vi till på att prova hela tio olika sorters vin från gården. Favoriten blir det röda Listán Negro från 2012 gjord på den kanariskt typiska druvan med samma namn och det blir också ett par flaskor av den som får följa med hem. Är man sugen på mer vin efter detta så ligger det en guachinche, en sorts lokal gårdsrestaurang på landet, mitt emot Bodegas Monje som inriktat sig på produktion av naturviner.

Camino Cruz de Leandro 36, El Sauzal.
www.bodegasmonje.com

4 Bila eller vandra vid svindlande Masca
Byn Masca byggdes av Teneriffas ursprungsbefolking, guancherna, högt uppe i en bergsravin omgiven av 600 meter höga bergsväggar. Med sitt läge är utsikten slående och byn är väl värd ett besök trots att det kan bli turisttätt. En bra utflykt är att följa fina bergsvägen TF-436 mellan Buenavista del Norte och Santiago del Teide med ett stopp i Masca och ett vid Mirador de la Cruz de Hilda. Vi stannar lite här och där längs vägen, både för utsikten och för den friska luften. För den erfarne vandraren finns en led i ravinen från byn Masca ner till kusten. Den är känd för sina naturupplevelser och eftersom det är lite tufft att gå både ner och sedan upp tillbaka till Masca finns alternativet att bara vandra ner och sedan ta båt från stranden till orten Los Gigantes.
Masca
www.mascalosgigantes.com
Mirador de la Cruz de Hilda
www.miradorlacruzdehilda.es

5 Friska klippbad på sydkusten
Visst är det fint med strand, men att bada i naturliga klippbad är något alldeles speciellt. Lilla byn Alcalá är en autentisk pärla med ett stort klippbad med ett par små barer ovanför. Solbadarna, de flesta lokala men också en och annan turist, breder ut sig i lä på solstolar ovanför. Det finns en liten strandremsa med svart sand, men det mesta är klippor så se till att ta med en solstol eller hyr på plats. Badet är väl skyddat men med sina klippkanter och lilla rev mitt i inbjuder det till fin snorkling. Vill man ta en simtur finns ordentligt med utrymme.
Ett annat men mindre klippbad finns i närliggande Playa San Juan. En vik i lavaklipporna erbjuder visst skydd, det finns plats att sprida ut badlakanet och en badstege ner i vattnet, som man får tassa försiktigt fram till över lavaklipporna. Ibland är vågorna för stora för bad men när det är lugnt har man klart vatten här och mycket bra snorkling med massor med djurliv direkt utanför stegen.
Playa de Alcalá
Calle la Playa, Alcalá.
Litoral Playa Bay
Utanför Avenida del Emigrante, strax norr om Calle Isla de Fuerteventura.

6 Ät under jätteträd i Santa Cruz
Första gången vi går förbi Plaza 18 i är det kväll och lamporna lyser välkomnande nedanför det enorma jätteträdet på torget Plaza San Francisco. Mysigt men kanske aningens många turister. Oavsett måste det provas tänker vi. Vi slår oss ner vid ett av borden serveras en elegant blandad gin och tonic. Det blir ett par tapas, som snabbt blir fler. Maten visar sig vara utmärkt. Gång på gång hamnar vi här igen, för matens skull, för stämningens skull. Prova gärna det klassiska spanska köket från menyn både charkuterier och de varma rätterna. Inne i restaurangen finns en stilren och Ipod-blänkande vit bar med skönt åttiotaliga inslag av turkos och rosa, men det är uteborden vi gillar bäst. En favorit!
Plaza San Francisco 18, Santa Cruz.
https://plaza18.business.site

7 Valsafari i sundet
Det breda sundet mellan södra Teneriffa och ön La Gomera är ett utmärkt område för valsafari. Här är vattnen relativt skyddade från de stora vågorna på Atlanten vilket gör det lättare att få syn på fenor och utandningssprut. Och trots att det är så nära land blir det ändå riktigt djupt och allt det här får de marina däggdjuren att trivas. Närmare 30

olika arter delfiner och valar har setts i området. Vi åker ut på valsafari med den lilla katamaranbåten Nashira Uno från hamnen i Los Gigantes. Trots att det är relativt blåsigt och vågigt får vi redan tio minuter ut från hamnen syn på delfiner. Sedan följer en rad möten med delfiner och kortfenade grindvalar, ibland precis vid sidan om båten. De flesta OH! och AH! kom när en liten valkalv med mor tog en vända vid vår båt. På slutet av turen gör vi ett stopp i en badvik och följer sedan Los Gigantes branta klippor tillbaka till hamnen.
Avenida Jose Gonzalez Forte 17, Los Gigantes.
www.maritimaacantilados.com

8 Besök gamla universitetsstaden La Laguna
Världsarvsstaden San Cristóbal de La Laguna, i dagligt tal La Laguna, är Teneriffas ursprungliga huvudstad och anses också vara öns kulturella centrum. Som hem för ett större universitet är atmosfären ungdomlig och tillsammans med en över 500 år gammal historia påminns vi om städer som Lund och Uppsala. Bäst av allt – det kryllar av kaféer, restauranger och kul shopping i de mångfärgade gamla husen. Med tiden har La Laguna växt samman med dagens huvudstad Santa Cruz och det går bekvämt att ta sig mellan orterna via spårvagn. Se bara till att ta med en extra tröja, La Laguna ligger 546 meter över havet vilket innebär betydligt svalare temperaturer än vid kusten.
En favorit är det gamla casinot, numera en privat klubb. På en hörna, lite hemligt och till hälften dolt av frodig växtlighet, ligger en av La Lagunas pampigaste byggnader. På innergården porlar en fontän omringad av små runda bord. Om Evita Peron skridit in för att inta sin supé hade ingen höjt på ögonbrynen, det hade varit helt i sin ordning. Trädgårdsserveringen är öppen för allmänheten och där serveras också dagens lunch.
Casino de la Laguna
Calle Nava Y Grimon 7, La Laguna.
www.casinodelalaguna.es

9 Besök konserthuset Auditorio de Teneriffa
En blomma som öppnar sina blad för solen, eller kanske en nautilussnäcka? Det är den världsberömde spanske arkitekten Santiago Calatrava som skapat Santa Cruz fantastiska konserthus (samma Calatrava som står bakom Turning Torso i Malmö). Invigt 2003 blev auditoriet snabbt en symbol för Santa Cruz, och med all rätt. Konserthuset syns på långt håll, men det är först när man går nära som byggnadens enorma storlek framgår. Och först på nära håll ser vi att det som på avstånd ser ut som en jämn vit yta i själva verket är konstfullt krackelerat kakel. Mitt i byggnaden finns ett luftigt kafé där vi gärna sitter och smuttar på ett glas vin och låter utsikten över havet underhålla. På så sätt kan man ta del av denna arkitektoniska pärla utan att behöva köpa biljett till en konsert. Passa på att ta en tur inne i de öppna delarna av foajén upplev alla fantastiska linjer och former.
Av de la Constitucion 1, Santa Cruz.
www.auditoriodetenerife.com

10 Vandra i Teide Nationalpark
Runt vulkanen Teide har man skapat en nationalpark för att skydda det unika landskapet. Det går enkelt att ta sig runt med bil, men bäst är till fots. Lederna har olika svårighetsgrad, de allra flesta branta och tuffa. Vi känner vår litenhet när vi är långt ute på den karga stenslätt som omger vulkanen. Massivt och pampigt vakar berget över oss och det är svårt att avgöra om det känns betryggande eller hotfullt.
När det gäller själva vandringen kan även de enklaste lederna bli svåra, så ta med vatten, keps och bra skor, solskydd och lite grundkondition för att vandra på 2 000 meters höjd. Tar man den Iättare leden (nummer 3 från paradoren) tar den cirka tre timmar.

Det finns många rutter som utgår från paradoren/Cañada Blanca och det går att vandra hela vägen upp till bergets topp, men det är bara för den erfarne. Då är det enklare att ta kabinbanan som går nästan hela vägen upp, kolla bara vädret innan då kabinbanan ofta stängs på grund av starka vindar. Skall man upp till toppen måste man vandra sista biten och i förväg söka speciellt tillstånd.
www.todotenerife.es/en/article/show/5049/0-red-de-senderos

Resa hit: Tåg: Från Stockholm till Cádiz i Spanien runt 6 byten bland annat i Hamburg, Paris och Madrid. Från Cádiz färja till Santa Cruz de Tenerife. Turtätheten varierar beroende på säsong.
www.directferries.se Flyg: Flera av de större bolagen kör charter från Stockholm och Köpenhamn.
Koldioxidutsläpp: Flyg Stockholm-Teneriffa ca 1 426 kg per person, tur och retur, inklusive höghöjdseffekt. (För beräkningsmetod se www.klimatsmartsemester.se)
Bästa tiden: Fungerar fint året om. Lite större risk för moln och regn november-februari.
Tidsskillnad: -1 timme.
Språk: Spanska. Engelska och tyska fungerar på relativt många ställen.
Valuta: Euro.
Prisnivå: Lägre än Sverige, både på mat och inte minst dryck.
Ta dig runt: Det går lokalbuss till en hel del platser, annars hyrbil. Observera att det är olagligt att köra bil samtidigt som man använder elektronisk utrustning. Här finns bussinfo: www.tiadhe.com/en/home
Bra att veta: Det bor nästan 900 000 personer på Teneriffa, mestadels längs kusterna på ön.
Läs mer: www.tenerife.es samt guideboken ”Mitt Teneriffa” (Karavan reseguider) skriven av artikelförfattarna. "

" Fängelsemuseum med dystert och heroiskt förflutet

DN SÖNDAG 13 JANUARI 2019

För genomsnittssvensken kan museer och sevärdheter som knyter an till självständighetskamp och frigörelsekrig kanske vara svåra att leva sig in i. Irländska fängelset Kilmainham Gaol rymmer dock fantastiskt välbevarade miljöer, med klotter och väggmålningar från gamla samvetsfångar, en otäck avrättningsplats på fängelsegården och en guide som med darr i rösten berättar om irländarnas strid för frihet från britterna. Samt självklart en böljande irländsk flagga i storformat ute på gården.

Här i Kilmainham Gaol satt för 100 år sedan de modiga arkitekterna bakom Irlands självständighet fängslade. Flera av dem sköts sedan till döds av en arkebuseringspluton. Särskilt gripande är historien om frihetskämpeparet Joseph Plunkett och Grace Gifford, som vigdes i fängelsets kapell bara timmar innan Joseph Plunkett skulle avrättas. Enda gästerna i det kala kyrkorummet var enligt uppgift brittiska vaktsoldater med dragna bajonetter.
Missa heller inte det imponerande panoptikonet, det vill säga den inglasade innergården med omgivande fängelseceller, där vakter i mitten av rummet kunde hålla ordning på internerna runt omkring. Även om det kan vara svårt att förstå i vår tid ansågs denna del av fängelset oerhört modern och avancerad, långt bortom de trånga, mörka celler som utmärker de ännu äldre delarna av Kilmainham Gaol. Här i fängelsets ljusgård har dessutom flera scener i kända filmer spelats in, såsom ”I faderns namn” med Daniel Day-Lewis från 1993.

Utöver irländare utgör amerikaner en mycket stor besökargrupp till fängelset. Många amerikaner har som bekant irländska rötter, och rörs troligen extra av att höra om anfädernas befrielsekamp för ett sekel sedan.

Joakim Rådström "

"**Land:** Dublin, Irland.
Adress: Inchicore Rd, Kilmainham.
Entré: Cirka 80 kr för vuxna, 40 kr för 12-17-åringar, gratis för mindre barn.
Hemsida: www.kilmainhamgaolmuseum.ie
Övrigt: Boka innan – Kilmainham Gaol är mycket populärt. Läs gärna på inför besöket; fängelset har en lång historia. "

" Donald Trumps mur bäddar för författningsstrid om nationellt nödläge

DN MÅNDAG 14 JANUARI 2019

Presidentens motivering för en mur vid gränsen mot Mexiko kan tyckas befängd. Men det är inte givet att han överskrider sina befogenheter.

Medan delar av USA:s statsapparat fortsätter att hållas stängd finns det ett namn som iakttagare i Sverige snabbt bör bekanta sig med: Youngstown.
Som i Youngstown, Ohio, den lilla staden i mellanvästern med 65 000 invånare som har kallats “sinnebilden för det postindustriella USA” och där president Donald Trump felaktigt påstod sig ha vunnit i valet 2016. Eller som i ”Youngstown”, balladen av Bruce Springsteen.
Och, viktigast av allt, som i ”Youngstown Sheet & Tube v. Sawyer”, en dom i USA:s högsta domstol 1952 och det vikigaste rättsfallet när det gäller att definiera gränserna för presidentens makt. Om Trump utlyser nationellt nödläge för att finansiera en mur längs den mexikanska gränsen, som han har hotat att göra, kommer man att gång på gång höra talas om denna dom.
HD-utslaget hade en dramatisk förhistoria. Mitt under Koreakriget hade ledare för stålindustrin sagt nej till delar av ett kollektivavtal som föreslagits av regeringens myndighet för lönestabilitet. Den 4 april 1952 meddelade företrädare för stålarbetarna att en landsomfattande strejk skulle inledas fem dagar senare.
Endast några få timmar innan strejken skulle börja beordrade president Truman handelsministern Charles Sawyer att ta kontroll över fabrikerna så att de kunde hållas i gång. Truman argumenterade för att

ett avbrott i produktionen potentiellt kunde förstöra krigsinsatsen. Inget stål, ingen ammunition.
Presidenten kunde ha uppnått samma resultat genom att åberopa en lag om relationer på arbetsmarknaden kallad Taft-Hartley Act – ett beslut som hade väckt hårda protester från fackföreningsrörelsen. Hade han agerat med stöd av denna lag skulle han formellt ha beordrat stålarbetarnas fackförbund att inte strejka. För demokraten Truman hade detta varit politiskt ohållbart.
I stället hävdade presidenten att han kunde beslagta fabrikerna i kraft av ämbetets inneboende maktmedel, ”inherent power”, som tillkom nationens högsta verkställande instans och överbefälhavare.
En konstitutionell strid utbröt med företrädare för stålindustrin som kärandepart. Kunde presidenten agera för att förhindra uppkomsten av ett nationellt nödläge om kongressen varken hade tillåtit eller explicit förbjudit honom att göra det? Youngstown Sheet and Tube var namnet på målsägaren. Och när rättsfallet åberopas i juridiska och politiska debatter har benämningen blivit enbart ”Youngstown” (själva stålföretaget slog igen 1977, som en symbol för nationens postindustriella elände).
En anledning till att rättsfall som gäller den verkställande maktens räckvidd är så komplicerade är formuleringarna i den amerikanska författningen. Artikel I beskriver i detalj kongressens makt. Ett exempel är att det explicit slås fast att dess befogenheter innefattar rätten att besluta om skatter och utgifter i nationens intresse. Å andra sidan beskriver Artikel II den verkställande makten i generella och tvetydiga termer. 1787 var ämbetet relativt litet och svagt, och att definiera det i detalj ansågs inte nödvändigt.
I fallet Youngstown fattade HD ett beslut som lyckligtvis inte var till presidentens fördel. Domstolen avvisade i synnerhet påståendet att presidenten hade rätt att lägga beslag på nationens stålverk med hänvisning till de vaga formuleringarna i Artikel II. Ändå gav de tyngsta HD-ledamöterna inom majoriteten en rad olika skäl för beslutet, vilket medförde osäkerhet kring konsekvenserna av Youngstown för framtida fall.
Domare Robert Jackson (tidigare chefsåklagare i Nürnbergrättegångarna) formulerade en särskilt inflytelserik analys där han försökte ge vägledning för fall som hamnade i vad han kallade ”en skymningszon”.
Gränsmuren kan komma att räknas till den kategorin.
Om presidenten vill finansiera muren på eget bevåg är det sannolikt enklast att åberopa ett nationellt nödläge (National Emergencies Act). Det gör det möjligt för honom att aktivera klausuler i andra federala lagar – vilket i sin tur skulle tillåta honom att exempelvis omdirigera vilande försvarsanslag till muren.
Man kan diskutera om det agerandet är korrekt eller inte, men det skulle inte anses självklart olagligt eftersom presidenten har stort utrymme att definiera innebörden av nationellt nödläge. Och i motsats till Youngstown, där Truman gjorde anspråk på omfattande inrikespolitisk makt skulle man kunna argumentera för att Trumps gränsmur handlar om utrikespolitik. Här har domstolarna av tradition gett presidenten mycket större svängrum.
President Trump kom till makten med ett löfte om att inte kompromissa i nyckelfrågor. Han upprepade flertalet gånger att han ”aldrig någonsin skulle svika”, och detta var aldrig mer bestämt uttalat än när han bedyrade att han skulle bygga en gränsmur.
Efter mellanårsvalet styrs representanthuset och senaten av olika partier. Vi kan räkna med att Trump kommer att försöka kringgå kongressen för att hålla sina kampanjlöften. Vi kan också räkna med att han, i populistisk anda, kommer att göra det genom att mana fram det nationella nödlägets spöke.
Detta kommer att sätta frågan som ursprungligen ställdes av Youngstown i nytt fokus. Om vi har tur kommer det i sin tur att lägga

grunden för mer klarhet i framtiden när det gäller lagen och författningen.

Mark S Weiner professor i juridik vid Rutgersuniversitet i New Jersey och gästforskare vid Uppsala universitet 2018–19. Översättning Medina Skenderagic. "

"De kraftiga snöfallen fortsätter orsaka dödsfall i Europa

DN MÅNDAG 14 JANUARI 2019

Den senaste tidens omfattande snöfall i Europa har orsakat ett flertal olyckor och dödsfall. Natten till söndagen hittades tre tyska skidåkare som omkommit efter ett snöskred i skidorten Lech am Arlberg i Österrike, skriver The Guardian. En fjärde från samma sällskap saknas ännu.

Enligt lokal polis hade de tyska medborgarna använt så kallade touringskidor som gör det möjligt att klättra uppåt och upptäcka områden utanför de pistade backarna. På så sätt hade de tagit sig till ett avstängt område.
Trots utrustning som ska skydda mot snöskred ska skidåkarna ha begravts i ett skred och omkommit med ett flertal skador. De kunde slutligen lokaliseras med hjälp av mobilspårning, men en fjärde från samma sällskap saknas ännu, enligt polisen.
På söndagen dog även två anställda vid en skidort i de franska alperna, när en sprängladdning avsedd för kontrollerad utlösning av snöskred exploderade.
Tillsammans med en 16-årig australiensk pojke som i onsdags dog i ett snöskred under en skidsemester i österrikiska Sankt Anton, höjer helgens dödsfall antalet döda i väderrelaterade olyckor i Europa den senaste månaden till minst 25, rapporterar The Guardian.
De österrikiska alperna har under den senaste veckan drabbats av kraftiga snöfall, som skurit av vägar och höjt riskerna för snöskred. I områden 2 000 meter över havet låg risknivån på tre av fem möjliga, medan snöfallet åter tog fart på lördagskvällen, rapporterar Reuters.
Josef Svenberg josef.svenberg@dn.se "

"Svårt att förstå varför Trump är så hemlig om kontakterna med Putin

DN MÅNDAG 14 JANUARI 2019

I helgen avslöjades att Donald Trump försökt dölja anteckningar om möten med Vladimir Putin. FBI har även utrett om president Trump arbetar för ryska intressen. Om Trump inte har något att dölja när det gäller kontakterna med Ryssland är det svårt att förstå varför han vidtar extrema åtgärder för att hemlighålla detaljerna kring dessa möten.

Donald Trump har försökt dölja anteckningar från fem möten med Vladimir Putin, enligt Washington Post. Bland annat ska han ha konfiskerat anteckningar från en översättare som deltog i möten.
New York Times har samtidigt avslöjat att FBI påbörjat en utredning om Trump arbetar för ryska intressen. Den amerikanska underrättelsetjänsten ansåg att Trumps beteende när han avskedade FBI-chefen James Comey var så alarmerande att de ville undersöka hur hans kontakter med Ryssland såg ut.
På konservativa Fox News, president Trumps favoritkanal, fick han i helgen en direkt fråga om relationen med Ryssland.
– Arbetar du nu eller har du någonsin arbetat för Ryssland?
Trump skulle ha kunnat svara nej på frågan, men sade i stället: "Jag tror att det där är den mest kränkande fråga jag någonsin har fått. Jag tror att det där var den mest kränkande artikel som någonsin skrivits om mig".
Skandalerna kring Donald Trump och hans ryska kontakter är så omfattande att de får de mildaste och mest diplomatiska rösterna i Washingtons luttrade etablissemang att höja rösten. Strobe Talbott, tidigare direktör för Brookings Institution, kallar helgens avslöjanden om Trump för en "skandal" av historiska mått.
Om Trump faktiskt inte har något att dölja är det svårt att förstå varför han vidtar så extrema åtgärder för att hemlighålla detaljerna kring de fem möten han haft med Putin.
I en motsägelsefull kommentar påstod Trump att han varit tuffare mot Ryssland än någon annan president i USA:s historia, samtidigt som han poängterade att "det är bra att komma överens med Ryssland".
Chuck Schumer, Demokraternas ledare i senaten, sade på söndagen att han vill genomföra en omröstning för att fördöma Trumps beslut att lyfta sanktionerna på tre ryska företag som kopplats till oligarken Oleg Deripaska, som står nära Putin.
Adam Schiff, som leder representanthusets underrättelseutskott, tillsätter en ny utredning om Trump och Putin. En konsekvens av Demokraternas seger i mellanårsvalet i november är att dessa utredningar nu lär se dagens ljus. Även om Republikanerna i kongressen inte stödjer Demokraternas utredningar kan de inte längre stoppa dem.
Turerna kring Trumps relationer med Ryssland och de många åtalen och fängelsedomarna mot hans närmaste medarbetare tycks ha tagit en törn på presidentens popularitet. I färska opinionsmätningar faller Donald Trumps förtroendesiffror, vilket även beror på myndighetskrisen.
I CNN:s mätning har 37 procent av amerikaner förtroende från Trump, ett fall från 42 procent i den senaste mätningen. Bland vita amerikaner utan collegeutbildning, Trumps starkaste väljargrupp, har förtroendet fallit från 54 procent till 45 procent på ett år. 55 procent skyller myndighetskrisen på Trump, 32 procent på Demokraterna.

Martin Gelin "

" Belgisk legosoldat pekas ut för nedskjutningen av Hammarskjölds plan

DN MÅNDAG 14 JANUARI 2019

En ny dokumentär om Dag Hammarskjöld pekar ut en belgisk pilot och legosoldat som ansvarig för flygkraschen 1961, där FN:s generalsekreterare omkom. Enligt filmen ”Cold Case Hammarskjöld” ska den tidigare utpekade Jan van Risseghem har medgett för en kollega att han attackerade planet utan att veta vem som färdades i det.

Det är den brittiska tidningen The Observer som har fått tillgång till uppgifterna i dokumentärfilmen, som gjorts av den danske filmaren Mads Brügger och som kommer att visas på flera filmfestivaler den närmaste tiden.
Enligt tidningen pekas belgaren Jan van Risseghem ut som den pilot som fick order om att med sitt plan attackera Albertina, den DC6, som Dag Hammarskjöld färdades i när den störtade i Ndola i nuvarande Zambia natten till den 18 september 1961.
Piloten har officiellt förnekat påståendet, men ska privat ha erkänt att det var han som sköt ner planet.
Pierre Coppens, en vän till Van Risseghem, säger sig fyra år efter kraschen hört honom berätta att han attackerade Hammarskjölds plan, men att han inte visste vem som var ombord.
”Ibland måste man göra saker man inte vill”, ska piloten ha sagt. Jan van Risseghem avled 2007.
Ytterligare 15 personer, bland annat de svenska piloterna, omkom i kraschen. I flera utredningar har hävdats att kraschen berodde på pilotfel, men teorin har varit starkt ifrågasatt.
Det är inte första gången van Risseghem pekas ut. Belgaren tillhörde en grupp som flög som legosoldater för separatisterna i Katanga, den utbrytarrepublik som ville göra sig självständig från Kongo. Det är också känt att han flög ett jaktplan av modell Fouga Magister, som ofta förekommit i spekulationerna kring vilket det mindre flygplan var som vittnen påstår sig ha sett angripa Albertina. Legosoldaterna attackerade mål i Kongo och van Risseghems namn nämns i ett telegram från en amerikansk ambassadör redan i samband med kraschen.
Enligt filmen ska piloten ha startat sin färd från ett mindre flygfält, vilket skulle innebära att Fougan hade tillräcklig räckvidd för att utföra dådet i Ndola. Detta är något som tidigare ifrågasatts.
Samtidigt har van Risseghem avfärdats som tänkbar pilot eftersom belgiska myndigheter presenterat dokument som visar att han inte kan ha befunnit sig Ndola under natten för kraschen. Detta är uppgifter som ingår i den rapport som en särskild FN-utredare kom med i fjol.
Den tanzaniske juristen Mohamed Chande Othman konstaterade samtidigt att han fått information som motsade de belgiska myndigheternas uppgifter och att han därför inte ville dra någon slutsats.
Själv anförde van Risseghem officiellt en loggbok över sina flygningar som alibi. Även hans anhöriga har genom alla år nekat till att han skulle vara inblandad och pekat på loggboken som bevis. Men enligt ”Cold Case Hammarskjöld” ska flygloggarna innehålla oriktiga uppgifter.
– Dessutom har Jan van Risseghems änka bekräftat för en av våra researchers att det är hon som fyllt i flygloggarna, säger Andreas Rocksén, svensk journalist som står bakom filmen, till Sveriges Television.
Efter att den så kallade Hammarskjöldkommissionen 2013 presenterade nya uppgifter kring fallet beslutade FN att undersöka omständigheterna kring kraschen på nytt och gav Mohamed Chande

Othman i uppdrag att se till att alla relevanta dokument kring fallet, även hemligstämplade, kommer upp på bordet.
Othman riktade i sin första rapport indirekt kritik mot de ansvariga för ”Cold Case Hammarskjöld” för att man inte redovisat svar på de frågor som han ställt till filmteamet. Filmens producent, Mats Engels, sade i en intervju med DN att man uppskattade det arbete som Othman utförde, men att det fanns uppgifter som man inte kunde lämna ut.
– Självklart kan vi inte ge bort research till FN som vi lagt fem miljoner danska kronor på”, sade Engel.

Jens Littorin
jens.littorin@dn.se "

”Sociala medier är inte så sociala”

DN MÅNDAG 14 JANUARI 2019

Snabba digitala meddelanden har ersatt fysiska möten mellan människor – men är plattformar som Facebook, Instagram och Twitter verkligen så sociala? Nej, svarar forskaren Christoffel Kuenen som menar att det fortfarande pågår en ”smekmånad” i synen på den nya tekniken.

Sociala medier har blivit en allt viktigare plattform för sociala relationer och upplevelser. Den digitala tekniken påverkar inte bara förhållandet mellan människa och ting, utan i än högre grad även våra relationer till andra.
Forskaren Christoffel Kuenen tycker att olika plattformar för sociala medier måste utformas så att mötet med medmänniskor får en högre kvalitet – och inte bara handlar om ”likes” och ogenomtänkta delningar. Då måste designen av plattformarna förändras, säger han.
– När du lägger ut ett foto på Instagram eller planerar ett event på Facebook så socialiserar du egentligen inte med den grupp du riktar dig till. I stället handlar det om att du utför en uppgift och då blir själva kommunikationen bara en biprodukt, menar Christoffel Kuenen.
Tänk dig att du står på läktaren under en fotbollsmatch tillsammans med 35 000 andra åskådare. Eller att du tar tunnelbanan mitt i rusningstrafiken och känner de andra passagerarnas kroppar tätt tryckta mot dig. Sedan tänker du dig att du sitter och lyssnar på en klassisk pianosonat i en konserthall.
Det handlar om tre sociala situationer som ändå är helt olika varandra. Alltifrån den uppslukande känslan av att vara en del i en böljande våg runt fotbollsstadion, till att tränga sig fram mot dörren i den fullsatta

tunnelbanevagnen eller att uppleva den totala tystnaden bland publiken under den där pianokonserten.
– De här tre sociala situationerna påverkar alla på sitt sätt hur vi agerar tillsammans med andra och hur vi upplever varandra. Kanske skulle sociala medier kunna skapa samma känslor av att vara tillsammans. Men verkligheten är snarare den motsatta, menar Christoffel Kuenen.
I sin aktuella doktorsavhandling ”Aesthetics of being together” diskuterar han hur sociala medier är utformade. Arbetet med avhandlingen har skett vid Umeå universitet där Kuenen är knuten till Designhögskolan. Tidigare har han studerat i Nederländerna och i USA.
– När jag inledde min egen forskning insåg jag inte att det finns en vit fläck när det gäller att skapa en design som syftar till att vi ska vara tillsammans och socialisera på internet. I dag ses människor mer som resurser och varor i den digitala världen. Mycket handlar också om effektivitet och prestanda.
Christoffel Kuenen har i många år varit fascinerad av vad som sker i större grupper och även av hur traditionella former för att vara tillsammans kan översättas till den digitala världen. Samtidigt känner han frustration över att det moderna samhället är alltför rationellt.
– Jag tänker ofta på bilden av en flock fåglar. Varje enskild individ följer enkla regler, men den gemensamma effekten av deras aktioner blir vacker, vacker i en skala som är svår att greppa. Går det att skapa samma upplevelse på nätet?
– Jag ser det som en viktig uppgift för designer att skapa produkter på nätet som lägger större vikt vid den sociala upplevelsen och vad det innebär att vara en del av en grupp.
Sociala medier utgör i dag stora delar av våra mänskliga relationer. Snabba digitala meddelanden sända från den smarta telefonen eller datorn har ersatt möten öga mot öga och telefonsamtal. Men är Facebook och liknande designade för att vi verkligen ska umgås?
– Tjänster som erbjuds av företag som exempelvis Linkedin och Facebook är i huvudsak designade för att lösa konkreta uppgifter – inte för att vi ska vara tillsammans. Vi bockar av olika uppgifter och erbjuds egentligen inte en digital gemenskap, säger Christoffel Kuenen .
– Under de senaste två–tre åren har insikten ökat om hur stora datadrivna plattformar som Facebook, Google och Apple påverkar oss som individer och samhället i stort.
Christoffel Kuenen pratar om att den nya digitala tekniken upplever en ”smekmånad” och menar att de som designar den surfar på en ”hippie-dröm” om en bättre värld. Men vi måste börja titta på baksidan, på teknikens mörka sidor.
– Vi drömmer om att sociala medier är just sociala, men de utvecklas mer och mer till att vi ska bli måltavlor för olika former av information. Användarna ses som produkter där de mänskliga sociala behoven får mindre och mindre utrymme.
Google, Facebook och liknande skulle kunna hjälpa oss att fatta välgrundade beslut, menar Christoffel Kuenen, men enligt honom handlar det mer och mer om att sprida kommersiella eller politiska budskap.
Han tycker att vi måste börja reflektera över vad som krävs för att medvetna designer ska kunna börja utforma digitala motsvarigheter till alla de sociala situationer vi möter i det vardagliga livet. Som att gå nedför en gata eller vara på en konsert.
– Ännu finns det inte någon digital motsvarighet till detta. I min avhandling försöker jag inte presentera en färdig social app för mobiltelefoner eller något liknande. Snarare vill jag inleda en debatt så att sociala medier verkligen blir sociala i sann mening.
Men folk är ju väldigt aktiva på sociala medier i dag?
– Dagens plattformar för sociala medier är som sagt främst skapade för att vi ska utföra en rad konkreta uppgifter och inte primärt för att

utveckla sociala relationer. När vi dessutom hela tiden förskönar vår tillvaro på Facebook och Instagram med läckra bilder och uppdateringar om hur bra vi lever våra liv – ja, då sker den sociala samvaron sällan i ögonblicket.
– Det blir inte äkta möten och upplevelser.
Christoffel Kuenen vill fortsätta att undersöka hur digitala produkter och tjänster närvarar i våra liv, hur de påverkar våra relationer till andra människor och hur de som designar påverkas när de formar vår digitala framtid.

Thomas Lerner
thomas.lerner@dn.se "

"Fakta.

Interaktionsdesign
Interaktionsdesign handlar om att forma digitala produkter, tjänster och miljöer med fokus på hur de ska vara att använda.
Begreppet har använts sedan slutet av 1990-talet. I dag, med mobiltelefoner och alltmer avancerad informationsteknik, ökar behovet av en bra användbarhet.
Det finns två olika tolkningar av begreppet: Det ena är inriktat på nytta och användbarhet. Där talas om att digitala produkter ska passa in i sina sammanhang och vara lätta att använda.
Det andra sättet är att se interaktionsdesign som en designdisciplin. Det medför fokus på produkternas estetiska kvaliteter och användarnas upplevelser.

Christoffel Kuenen
Ålder: 43.
Bor: Holmsund nära Umeå.
Familj: Hustrun Ambra (född i Italien), son (5 år) och dotter (8 år).
Bakgrund: Född i Tanzania. Uppvuxen i Nederländerna. Studerande industriell design i Delft och vid MIT Media Lab in Boston. Har arbetat som strategisk och teknisk designer, och utvecklat olika projekt för interaktion och kommunikation.
Gör: Ansvarar för mastersprogrammet i interaktionsdesign vid Designhögskolan vid Umeå universitet.
Aktuell: Med avhandlingen ”Aesthetics of being together” eller ”Samvarons estetik” (Umeå universitet). "

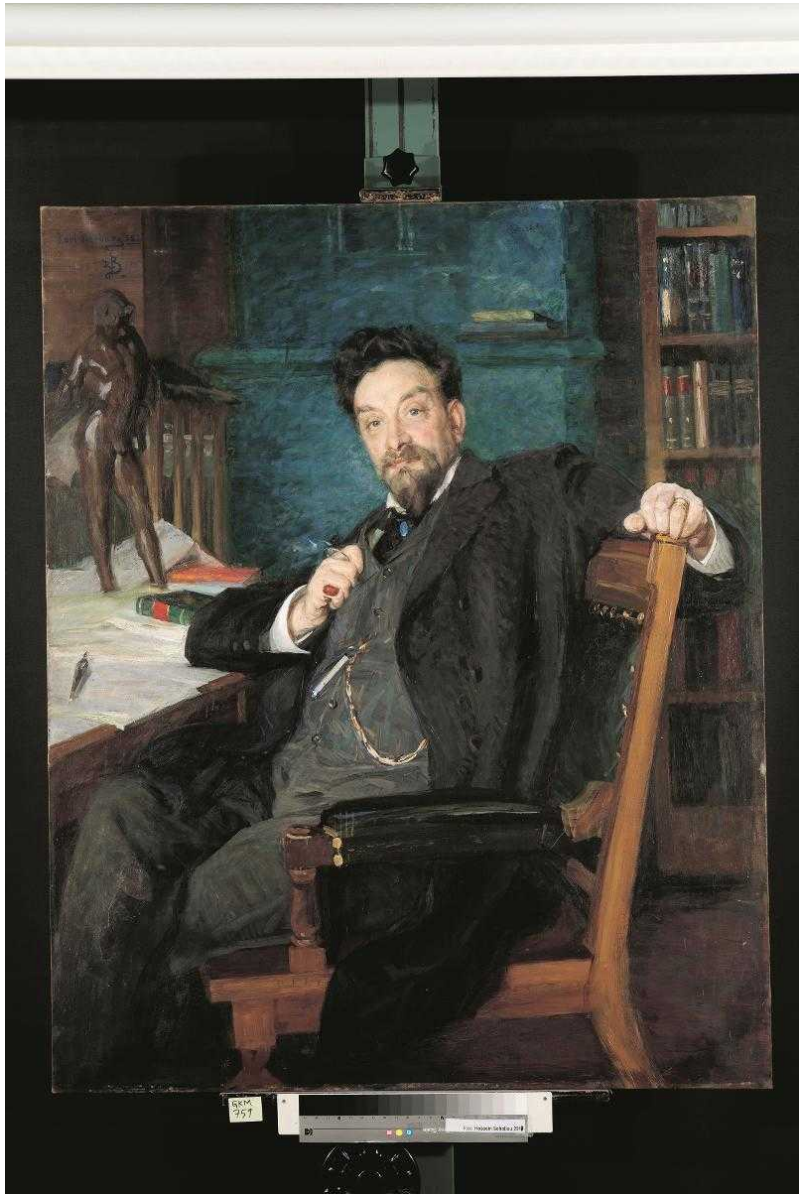

"Maria Schottenius: Så uppfriskande när liberalismen gällde människans frihet, inte marknadens

DN MÅNDAG 14 JANUARI 2019

Sekelskiftet runt 1900 sjöd av idéer och framtidstro. Det känns som om allt fanns redan där, det vi nu förvaltar och fördärvar. Här står vi i en stelnad värld där utvecklingen i första hand handlar om marknad och teknik.

Liberalerna har gycklande ord om sig att ha svårt att välja, och den här hösten och vintern har de haft det värre än någonsin. Om vi spolar tillbaka hundra år i tiden var folkpartisterna också kluvna, men inte på samma grunder.
Genom Monica Lauritzens fascinerande biografi över Karl Warburg, litteraturforskaren som starkt präglade svenskt kulturliv, har jag en period hållit till i tiden runt sekelskiftet. Warburg som byggde upp Svenska Akademiens bibliotek var bland allt annat också liberal politiker, satt i Stockholms Stadsfullmäktige och fajtades högljutt om den tidens radikala frihetsfrågor.
Den politiska scenbilden såg då annorlunda ut.
Liberalerna och Socialdemokraterna höll ihop för demokratin och mot högern, som var motståndare till den demokratiska utvecklingen med allmän och lika rösträtt. Böndernas parti var heller inte särskilt intresserat av demokrati. De hade andra prioriteringar. Näringen, framför allt.

Liberalerna däremot har en historia som handlar om individens fri- och rättigheter. En från början vitalt idébärande rörelse, kulturradikal, starkt kämpande mot konservativa krafter.
I sin Warburg-bok berättar Monica Lauritzen om ett gryende Sverige där allt verkade möjligt. Professorn i estetik med litteratur- och konsthistoria, tillhörde en krets av kreativa och begåvade judiska vetenskapspersoner och konstnärer. Henrik Schück, som han skrev sin litteraturhistoria tillsammans med, Martin Lamm, Oscar Levertin, Ernst Josephson, Hanna Pauli, Ernest Thiel, Otto Salomon och bokläggarfamiljen Bonnier, bland andra.
Det sjöd inom kulturlivet. Nationalromantiken med den nya konsten, musiken, arkitekturen och vurmen för landsbygden och det gamla hantverket hade syresatt offentligheten och skapat skönhet i konstverk och byggnader. Det moderna genombrottet och kulturradikalismen aktiverade tankarna om vad ett nytt slags samhälle kunde innebära. Vetenskaperna om naturen, historien, litteraturen och konsterna utvecklades och politiken hörde samman med allt detta. Folkrörelserna bar upp ett stort folkligt engagemang. Nykterhetsrörelsen, frikyrkorörelsen och arbetarrörelsen, som trots omvägar och stickspår valde en fredlig riktning mot demokrati.
Sedan decennier har nu det liberala partiet gått högerut. Liberalismen har omdefinierats till ekonomisk liberalism, inte politisk liberalism, som saken tidigare gällde. De krympande Liberalernas profilfråga i dag är medlemskap i Nato och mer pengar till försvaret. Och Socialdemokraterna vill fortsätta bära upp ett traditionellt välfärdssamhälle medan en stor del av deras väljarkår röstar på en höger som vill ha bort invandrare. Långt från Karl Warburgs, Ellen Keys och Hjalmar Brantings häftiga engagemang där man trodde så brinnande starkt på bildning, på konsten och på framtiden.
Det fanns då och som alltid partyförstörare. August Strindberg till exempel. Han såg till att bli bjuden hem till Betty och Karl Warburg på några av deras livliga middagar, och tackade för maten genom att skriva ”Svarta fanor” där professor Stenkåhl (Warburg), Zachris (Gustaf af Geijerstam), Hanna Paj (Ellen Key) med flera, görs till åtlöje.
Strindberg gjorde antisemitiska utfall och sådde split. Men ingen förnekade att han skrev bra. Och i hans hårda strid mot Heidenstam tvingades alla att ta ställning.
Det känns som om allt fanns redan där, det vi nu förvaltar och fördärvar. Två världskrig kom emellan och mycket hann vissna.
Här står vi i en ny, stelnad värld där utvecklingen i första hand handlar om marknad och teknik. Människan själv är förtingligad, skrämd och skuldbelagd. Särskilt om man inte tillhör dem som lyckas.
Sekelskiftet, så uppfriskande det var. Och slutade med att man genomförde demokratin. Som nu, även den, håller på att vissna.

Maria Schottenius
maria.schottenius@dn.se "

"Spänd situation när Japan och Ryssland förhandlar om omstridda ögruppen

DN TISDAG 15 JANUARI 2019

Analys
Det var meningen att år 2019 skulle bli året då Ryssland och Japan löser frågan om Kurilerna. Istället inleds året med arga ordväxlingar och demonstrativa gester från bägge sidor.

Japans utrikesminister Taro Kono anlände till Moskva redan i lördags. Just nu pågår förhandlingar med Rysslands utrikesminister Sergej Lavrov. Den stora frågan är Kurilerna – ögruppen i Stilla havet som Ryssland och Japan inte kan komma överens om.
För den ryska presidenten Vladimir Putin vore det en fjäder i hatten att kunna visa på internationella diplomatiska framgångar, efter att han annekterade Krimhalvön 2014 och följande år gick med i kriget i Syrien. Det är över huvud taget en politisk omöjlighet i Japan att ge upp Kurilerna, men för den auktoritära japanska premiärministern Shinzo Abe har Kurilerna ett särskilt oerhört starkt symbolvärde.
Bägge parter vill lösa konflikten, men ingendera är beredd att ge efter en enda millimeter.
Putin föreslog i somras att man skulle skriva ett fredsavtal utan några krav på varandra och därefter lösa frågan om Kurilerna ”som vänner”. Det tackade Japan nej till, väl medveten om att de då skulle förlora sitt enda trumfkort i förhandlingarna.
Kurilerna tillhörde Tsarryssland fram till 1875, då Ryssland lät Japan få hela ögruppen mot att Ryssland fick en del av Sachalinön som kontrollerades av Japan. Därefter var de en del av Japan fram till andra världskriget.
Det finns fortfarande inget fredsavtal mellan Ryssland och Japan, eftersom man inte har kunnat komma överens om de fyra öarna Iturup, Kunashir, Shikotan och Habomai. Japan kräver dem tillbaka, Ryssland säger att frågan löstes under andra världskriget.
I början av året sade Shinzo Abe att 2019 kommer att bli ett genombrottsår för Kurilerna, och att invånarna på öarna bör förberedas för att territoriet ska återges Japan. Moskva svarade med att kalla upp Japans ambassadör i Moskva och anklaga Japan för att man ”på ett konstgjort sätt försöker försämra atmosfären”.
Stämningen inför dagens möte mellan utrikesministrarna är allt annat än varm.
Trots den olösta konflikten har Putin och Abe, bägge ledare med auktoritära tendenser, odlat en varm vänskap. Putin besökte Japan år 2016 och förväntningarna var då höga kring ett genombrott i frågan. Det kom inte. Nu planeras eventuellt ett nytt besök i vår.
Ingenting tyder på att 2019 blir ett år av framgångar när det gäller Kurilerna.

Anna-Lena Laurén "

"al-Qaidas anhängare tar över syriska provinsen

DN TISDAG 15 JANUARI 2019

Nu vajar terrornätverket al-Qaidas svarta fana över Idlib, provinsen i Syriens nordvästra hörn som domineras av motståndare till president Bashar al-Assads regim.

Efter en offensiv som inleddes strax efter nyåret har den al-Qaidaanknutna milisen Hayat Tahrir al-Sham (HTS) krossat de väpnade regimmotståndare som tillhör mer moderata och västtillvända grupperingar.
Att de hårdföra jihadisterna inom HTS tagit över innebär att Idlibs drygt tre miljoner invånare hamnat i en nästan omöjlig knipa.
Med det terroriststämplade Hayat Tahrir al-Shams ”emirer” vid makten kommer invånarna att tvingas underkasta sig strikta sharialagar. Grupperingen har redan upplöst den civila poliskåren, som fick bidrag av EU, och ersatt den med religiös polis.
De västtillvända grupper av ”rebeller” som samlats i paraplyorganisationen Nationella räddningsfronten (NLF) har fått stöd av Turkiet. Men Turkiet agerar just nu mycket passivt i Idlib.
Uppenbarligen koncentrerar sig turkarna på en annan av fronterna i Syrienkriget, den i nordost där den USA-stödda och av syrienkurder dominerade SDF (Syriska försvarsstyrkorna) styr.
Detta innebär att Syriens regeringsarmé är den kraft som kan undanröja Hayat Tahrir al-Sham i Idlib. De syriska regeringsstyrkorna får stöd av Ryssland med sitt bombflyg och Iran som stöder diverse miliser. Vid en attack mot Idlib från det hållet är risken överhängande att civilbefolkningen hamnar i skottlinjen mellan jihadisterna och regimen.
Det var under hotet av en sådan massiv militärattack som två av de ledande aktörerna i Syrienkriget, Ryssland och Turkiet, slöt ett lokalt fredsavtal om Idlib för snart fyra månader sedan, i september förra året.
Ländernas presidenter, Vladimir Putin och Recep Tayyip Erdogan, möttes i den ryska badorten Sotji och kom överens om att skapa en 15 till 20 kilometer bred buffertzon inne i Idlib, där ryska och turkiska trupper skulle upprätthålla ordningen. Enligt det rysk-turkiska avtalet skulle de jihadistiska grupperna, främst Hayat Tahrir al-Sham, frivilligt dra sig tillbaka och lämna över sina vapen.

Men så har det inte blivit. I stället har de cirka 15 000 HTS-terroristerna med våld inkorporerat andra väpnade grupper eller drivit dem på flykten. Situationen i Idlib har ställts på sin spets.
Hayat Tahrir al-Sham, ”Levantens befrielsefront” är sprunget ur Jabat al-Sham som var mer uttryckligt kopplat till al-Qaida.
Men HTS kopplingar till terrornätverket anses otvetydiga av alla experter.
Turkiets militära hot mot syrienkurderna inom Syriska försvarsstyrkorna i nordvästra Syrien har skapat en konflikt med USA. I synnerhet med president Donald Trump som på måndagen skrev ett Twittermeddelande där han varnar för att USA ”kommer att ödelägga Turkiets ekonomi om de anfaller kurderna”.
Relationen mellan Washington och Ankara har en längre tid varit allt annat än stabil, och USA har redan lagt strafftullar på turkiska metallprodukter.
Den turkiska liran försvagades omedelbart efter Trumps Twitterutspel.

Erik Ohlsson "

"Fakta. Idlib kontrolleras av opposition till al-Assad

Provinsen Idlib i nordvästra Syrien kontrolleras av väpnad opposition till president Bashar al-Assad.
al-Assads styrkor backas upp av Ryssland och av Iranstödda miliser. Oppositionen, ”rebellerna”, får stöd av Turkiet och även från väst och Saudiarabien.
De senaste veckorna har terrorstämplade Hayat Tahrir al-Sham skaffat sig ett överläge i Idlib.
De Turkietstödda grupperna har slagits tillbaka. "

" Borgmästare avled efter knivattack

DN TISDAG 15 JANUARI 2019

Pawel Adamowicz, borgmästare i den polska Östersjöstaden Gdansk, har avlidit av skadorna efter en knivattack i söndags. DN:s utrikeskommentator Michael Winiarski svarar på tre frågor om mordet på en av Polens ledande demokratiska politiker.

1. Vad har hänt?
– Pawel Adamowicz, 53 år, som sedan mer än 20 år var borgmästare i Gdansk, knivhöggs i samband med en välgörenhetsgala på söndagseftermiddagen. Attentatsmannen, en 27-åring med brottsligt förflutet som nyligen släppts ut ur ett fängelse, där han även behandlats för psykisk ohälsa, rusade fram till podiet och utdelade flera hugg. Det är första gången på mycket länge ett politiskt mordattentat på den nivån inträffar i Polen och många är chockade.

2. Vad tyder på att motivet var politiskt?
– Adamowicz var tidigt aktiv i studentrörelsen och i Solidaritet och sedan i det högerliberala partiet Medborgarplattformen (PO). I det senaste borgmästarvalet ställde han upp som oberoende kandidat. Han var en av de mest aktiva försvararna av författningen mot den polska regeringens åtgärder för att inskränka pressfriheten och domstolarnas oberoende. Därmed var han ett hatobjekt för högerextrema och utsattes för regelbundna hot.
– Adamowicz stod för allt som ultrahögern och det styrande partiet Lag och rättvisa (PIS) avskyr: En humanitär flyktingpolitik och en tolerant syn på bland annat hbtq-frågor – det senare gjorde att han ifjol ledde en gayparad i Gdansk. Adamowicz ville se sitt Gdansk som en europeisk stad – öppen och solidarisk.

3. Vad får attentatet för följder?
– De som i Polen förespråkar demokratiska och liberala ideal har förlorat en av sina främsta förespråkare.

Michael Winiarski "

" Våldsamma protester skakar Zimbabwe

DN ONSDAG 16 JANUARI 2019

Våldsamma protester skakar Zimbabwe där invånarna vänt sig mot en chockhöjning av bensinpriserna under den gångna helgen. Samtidigt befinner sig presidenten Emmerson Mnangagwa på resande fot i Östeuropa, i ett privatplan som hyrts för över en halv miljon kronor per timme.

Fyra personer ska ha dödats och 20 ska vårdas för skottskador efter måndagens sammandrabbningar mellan demonstranter och kravallpolis i huvudstaden Harare. Hela landet har stängts ned under en tre dagar lång strejk i protest mot helgens chockhöjning av bensinpriserna.
– Demonstranter har plundrat butiker, spärrat av vägar och attackerat fordon och på några ställen har till och med polisstationer ockuperats. Men jag har pratat med poliser som stöder demonstranterna för de menar att även de drabbas av de här prishöjningarna, säger journalisten Everson Mushava på telefon från Harare.
På tisdagsmorgonen föll ett kraftigt regn över huvudstaden vilket lugnat ner situationen men senare under dagen väntades protesterna fortsätta.
Det var i helgen som priset på en liter bensin i Zimbabwe steg från 11 kronor litern till 30 kronor litern, ett påslag på nästan 170 procent som var tänkt att öka utbudet av bränsle. De senaste månaderna har kilometerlånga köer ringlat till landets bensinstationer och människor har setts korsa gränsen till Botswana till fots med gula 20-litersdunkar.
Höjningen fick fackföreningarna att utlysa en tre dagar lång strejk som har lamslagit landet. Demonstrationer har ägt rum i landets större

städer och på flera håll har våldsamheter brutit ut när kravallpolis svarat med tårgas och skarp ammunition.
President Emmerson Mnangagwa sade i ett tv-sänt tal i lördags att regeringen skulle slå ned på ”element som försöker dra nytta av den rådande bränslebristen för att skapa oroligheter och instabilitet i landet”.
Han kom till makten under kuppliknande former för drygt ett år sedan då den mångårige ledaren Robert Mugabe kastades ut ur presidentpalatset. I juli i fjol var det tänkt att Zimbabwes relation till omvärlden skulle normaliseras genom ett demokratiskt val, men efter omfattande fusk och oegentligheter samt våldsamma reaktioner från militära styrkor som sköt ihjäl minst sex civila har isoleringen fortsatt, vilket har förvärrat den ekonomiska krisen.
Butikshyllorna gapar tomma och de produkter som finns att tillgå säljs till kraftiga överpriser. Zimbabwe saknar en egen valuta sedan hyperinflationens dagar för tio år sedan då den zimbabwiska dollarn kollapsade efter att inflationen nått nivåer på över 200 miljoner procent. Landets så kallade ”bond notes”, sedlar som införts för att lösa bristen på kontanter, har officiellt haft samma värde som den amerikanska dollarn men helgens höjning av bensinpriset är det första erkännandet från regimens sida att de lokala sedlarna bara är värda en tredjedel av den amerikanska dollarn.
– Det är en sorts informellt medgivande. Regeringen insisterar fortfarande på att våra bond notes ska ha samma värde som den amerikanska dollarn för i samma stund som de inte har det måste regeringen öka löneutbetalningarna till offentliganställda och det kommer att kosta runt nio miljarder dollar. Det är pengar som regeringen inte har. Man är rädda för åtagandena som följer på en justerad växelkurs, säger Mushava.
Det är i detta läge som president Mnangagwa rest utomlands på en turné till Östeuropa. Han ska avverka besök i Ryssland, Belarus, Azerbajdzjan och Kazakstan innan han avslutar resan i schweiziska Davos. Planet som hyrts för ändamålet är en Boeing Dreamliner som kostar mer än 600 000 kronor i timmen. Det har varit så olönsamt att ägarna letat efter en köpare av planet som beskrivs som världens mest luxuösa privatjet.
Författningsjuristen Fadzayi Mahere, som utan framgång kandiderade till parlamentet som fristående oppositionspolitiker i fjolårets val, är kritisk till Mnangagwas agerande och uppmanar honom att omedelbart återvända till landet.
– Presidenten har helt missförstått hur djupt lidandet är och människor tror inte längre på hans tal om åtstramning när de slösar bort allt vi sparat på det här sättet. Vi ser aldrig några påtagliga positiva effekter från de här resorna så varför slösa bort pengarna? Han måste komma tillbaka och få ordning på sitt hus, säger hon till DN.
Rykten om en ny förestående kupp i Zimbabwe har börjat cirkulera i Harare. Vicepresidenten Constantino Chiwenga, som är ställföreträdande president i landet medan Mnangagwa befinner sig på resande fot, spelade en nyckelroll i Robert Mugabes uttåg och har starka kopplingar till den mäktiga försvarsmakten som han tidigare var chef för. Mahere anser att ett nytt odemokratiskt maktskifte skulle vara mycket olyckligt.
– Vi vill inte ha en militärstat eller en ny kupp. ”ED” (Mnangagwa, reds anm) kan inte vara borta när soldater misshandlar människor på gatorna. Han måste omedelbart komma hem och ta itu med situationen och tala med alla inblandade parter, säger hon.

Erik Esbjörnsson
erikesbjornsson@gmail.com "

" Experter oroas av Kinas hämnd i Huawei-bråket

DN ONSDAG 16 JANUARI 2019

Dödsstraffet för narkotikasmuggling utdömt i en domstol i Kina mot en kanadensare ökar spänningen mellan Kanada och Kina. Händelsen är den senaste i raden av vad som beskrivs som en gisslan-diplomati signerad den kinesiska staten, där syftet misstänks vara att förmå Kanada att släppa en gripen kinesisk chef från telekomjätten Huawei.

Robert Schellenberg dömdes i november till 15 års fängelse för att 2014 ha varit huvudman i ett misslyckat smugglingsförsök av metamfetamin från Kina till Australien. Det tog många år att utreda saken.
I måndags rev en domstol i den kinesiska staden Dalian upp domen sedan nya bevis påståtts ha framkommit i ärendet, som därefter utreddes på endast två veckor.
Den 36-årige kanadensaren dömdes sedan till döden.
Misstanken växer nu i Kanada att det hela är ett sätt av Kina att sätta press på Kanada att släppa Meng Wanzhou, finanschefen för det kinesiska storföretaget Huawei. Hon greps den 1 december i kanadensiska Vancouver på begäran av USA misstänkt för att ha brutit mot USA:s sanktioner mot Iran.
Gripandet av Meng Wanzhou, som också är dotter till Huaweis grundare, följdes av kraftiga protester från Kina och har sedan dess lett till att två andra kanadensare fängslats i Kina – en före detta diplomat och en affärsman – utan att anklagelserna preciserats. Sammanlagt har minst 13 kanadensiska medborgare gripits i Kina de senaste veckorna, men de flesta har släppts och utvisats.
Internationella juridiska experter oroas av att vedergällning som metod har kommit för att stanna.
– Fallet verkar förstärka budskapet... Kina ser gisslantagande som ett godtagbart sätt att utöva diplomati, skrev Donald Clark, expert på kinesisk lag och professor vid George Washington-universitetet i USA, i ett blogginlägg redan innan domslutet om dödsstraff förkunnades i måndags.
Han noterade också att hastigheten med vilken domstolen beslutat tillåta en förnyad prövning låter förstå att beslutet var fattat i förväg.
Tidpunkten och dödsdomen mot den 36-årige kanadensaren har lett till att Kanada uppdaterat rådet för resor till Kina och nu uppmanar sina medborgare att “iaktta stor försiktighet på grund av risken att utsättas för en godtycklig tillämpning av lokala lagar”.
Varningen och ett skarp uttalande av Kanadas premiärminister Justin Trudeau kritiserades på tisdagen i en ledarartikel i statskontrollerade kinesiska Global Times. Där fastslogs att västvärlden ensidigt tagit ställning för Kanada i det pågående bråket med Kina och att spekulationerna om något annat än ett narkotikabrott skulle ligga bakom dödsdomen är oförskämt förakt för den kinesiska lagen
Men enligt Amnesty International har dödsdomen ingenting med rättvisa att göra. Hemlighetsmakeriet kring dödsstraff i Kina bidrar, enligt organisationen, till att många kommer att ifrågasätta tidpunkten för beslutet att döma kanadensaren till döden.
– Vi har sett tidigare hur rättegångar i kraftigt politiserade fall ofta bara varit ett skådespel där resultatet redan varit bestämt på förhand, säger Amnesty International i en kommentar.

Torbjörn Petersson
torbjorn.petersson@dn.se "

"Fakta.

1 december: Den kinesiska telekomjätten Huaweis finanschef Meng Wanzhou grips i Kanada på begäran av USA, misstänkt för att ha brutit mot USA:s sanktioner mot Iran.
9 december: Den tidigare kanadensiske diplomaten Michael Kovrig grips i Peking. Senare grips även den kanadensiske affärsmannen Michael Spavor i Kina.
12 december: En domstol släpper Wanzhou fri mot borgen i väntan på beslut från USA om hon ska begäras utlämnad. Nu sitter hon i husarrest i Vancouver.
14 januari: Kanadensaren Robert Schellenberg döms till döden vid en domstol i Kina, när en tidigare dom för narkotikasmuggling rivs upp. "

"Ny våg av förföljelser mot homosexuella

DN ONSDAG 16 JANUARI 2019

En ny våg av förföljelser mot homosexuella har inletts i Tjetjenien. Enligt den oberoende ryska tidningen Novaja Gazeta har ett fyrtiotal personer gripits och minst två dött i häktet.

– Ungefär fyrtio personer är gripna, både män och kvinnor. Minst två har torterats till döds. De gripna hålls olagligt fängslade i Argun, säger Igor Kotjetkov, som leder LGBT-set, en organisation för sexuella minoriteter i Ryssland. Kotjetkov slår larm i Novaja Gazeta.
I april 2017 rapporterade Novaja Gazeta första gången om en förföljelsevåg mot homosexuella i Tjetjenien. De tjetjenska myndigheterna förnekade kategoriskt uppgifterna och påstod bland annat att det inte finns några tjetjenska homosexuella. DN intervjuade tjetjener som fruktade för sina liv på ett skyddshem i Moskva.
Enligt DN:s källor fortsatte förföljelserna under hela 2017. Nu har alltså en ny våg inletts.
– Polisen gör allt för att hindra dem från att resa ut ur Ryssland, eller ta fallet till rätten. De blir av med sina id-bevis, polisen hotar dem med att de själva eller deras släktingar ska ställas inför rätta för fabricerade brott, säger Kotjekov till DN.
Nu sprids varningarna längs hemliga nätverk i Tjetjenien att myndigheterna har satt i gång med nya utrensningar.
Den tjetjenska presidenten Ramzan Kadyrovs pressekreterare Alvi Karimov säger till Interfax att uppgifterna är ”totala lögner”.
– Det där fängelset i Argun har kontrollerats tusen gånger av västliga medier och människorättsorganisationer. Den som sprider rykten vill misskreditera Tjetjeniens kamp mot terrorismen.

Organisationen för säkerhet och samarbete (OSSE) gav i slutet av förra året ut en rapport där man bekräftar att de tjetjenska myndigheterna förföljer homosexuella. Människorättssituationen är enligt både OSSE och Amnesty under all kritik i Tjetjenien
Under den enväldiga Ramzan Kadyrov, som har infört religiösa regler i Tjetjenien, har otaliga fall av olagliga gripanden, misshandel och tortyr dokumenterats.

Anna-Lena Laurén
"

"Polisen blåser faran över efter terrorattacken i Nairobi

DN ONSDAG 16 JANUARI 2019

Kenyansk polis har säkrat samtliga byggnader som utsattes för tisdagens terrorattack i huvudstaden Nairobi. Det meddelade landets inrikesminister Fred Matiang'i vid en presskonferens på tisdagskvällen. Terrorgruppen Al Shabaab säger sig ligga bakom attacken som skördat minst sex människoliv.

Det var strax efter klockan 15 lokal tid, två timmar före svensk tid, som minst fyra gärningsmän tände eld på bilar parkerade utanför hotellet Dusit D2 i centrala Nairobi innan de fortsatte mot hotellets lobby där en person ska ha sprängt sig själv i luften.
Självmordsattacken dödade fem personer som åt lunch i restaurangen Secret Garden. Det är oklart om gärningsmannen räknas till dödsoffren i polisens redovisning.
Därefter ska gärningsmännen ha fortsatt att gå igenom hotellets 101 rum under intensiv skottlossning i attackens första skede.
Bilder som DN tagit del av under dagen visade blodiga offer som släpades ut av civilklädda poliser och andra personer som assisterade i räddningsinsatsen.
En ytterligare explosion inträffade senare under eftermiddagen då polisens bombgrupp detonerade en misstänkt sprängladdning i den bil som gärningsmännen anlänt i.
Först på sen tisdagskväll kunde polisen meddela att samtliga byggnader säkrats i insatsen som leddes av den kenyanska antiterrorstyrkan Recce Squad. Enligt vittnen på plats assisterades kenyanerna av amerikanska och israeliska specialförband.

– Jag kan nu bekräfta att vi har säkrat alla drabbade byggnader. Säkerhetsteam har evakuerat mängder av kenyaner och andra nationaliteter från byggnaderna, sade inrikesministern Fred Matiang'i vid en presskonferens.
En person ska ha gripits av polis i samband med insatsen.
Islamistmilisen Al Shabaab säger sig ligga bakom attacken. Till tv-kanalen Al Jazeera sade en talesperson kort efter att angreppet inletts att man genomförde en "operation" i Nairobi.
Al Shabaab är en milis som uppstod i spillrorna av de islamiska domstolarna som kontrollerade Somalia under tidigt 2000-tal. Den har kopplats samman med terrornätverket Al Qaida som utfört omfattande attacker i Östafrika genom åren. De mest kända av dessa är 1998 års bombattentat mot de amerikanska ambassaderna i Nairobi och i grannlandet Tanzanias ekonomiska huvudstad Dar es Salaam där totalt 224 människor miste livet.

Erik Esbjörnsson
erikesbjornsson@gmail.com "

" Tusentals polacker i protest mot våldet

DN ONSDAG 16 JANUARI 2019

Var mordet på borgmästaren i Gdansk ett politiskt attentat? När en av Polens mest framstående oppositionspolitiker och kritiker av den högernationalistiska regeringen i Warszawa mördas på öppen gata är det naturligt att en sådan fråga ställs.

Ska man gå efter reaktionen bland de tiotusentals sörjande och chockade polacker som samlades för minnes- och protestmöten runt om i hela landet efter mordet på den populäre Pawel Adamowicz är saken klar: Bakgrunden är politisk.
Europeiska rådets ordförande Donald Tusk, före detta polsk premiärminister och nära vän till Adamowicz som själv är född i Gdansk, flög till sin hemstad för att delta i sorgemanifestationerna.
Adamowicz var, tillsammans med den övriga liberala oppositionen i Medborgarplattformen (PO), sedan länge en måltavla för en brutal politisk hatpropaganda. Från högerextremt håll kunde man inte tåla hans toleranta syn på minoriteter och öppenhet för flyktingmottagande.
Politiker av alla schatteringar fördömde mordet och vädjade om att detta våldsdåd inte skulle utnyttjas politiskt. Det hjälpte föga; från oppositionshåll betonades den politiska dimensionen, medan regeringsföreträdare framhöll att den misstänkte mördaren var mentalt störd.
Men det ena behöver inte utesluta det andra. Den misstänkte gärningsmannen hade verkligen tidigare behandlats för psykiska problem. Att han skrek ”jag satt i fängelse och Medborgarplattformen torterade mig” när han högg kniven mot Adamowicz tyder på att något som han hört eller läst i medierna kan ha ”legitimerat” hans våldsdåd.
Michał Bilewicz, professor i socialpsykologi i Warszawa, säger till tidningen Gazeta Wyborcza att man vet att gärningsmän av den här sorten ofta är psykotiska personer eller psykopater.
Ändå kan politiska idéer rikta deras aggression mot ett konkret objekt, menar Bilewicz, vilket ser ut att förena Anders Behring Breivik och den misstänkta. Deras störning gör inte att politiska motiv kan uteslutas.
Om man jämför med mordet på Sveriges statsminister Olof Palme finns såväl likheter som skillnader. Vi vet visserligen fortfarande inte vem eller vad som låg bakom mordet, ”en ensam galning” eller en politisk sammansvärjning.
Men Palme hade under lång tid varit utsatt för hat och förtal från högerextremistiskt håll.
I Polen var Adamowicz föremål för öppen hatpropaganda, både i sociala medier och i den regeringsstyrda polska televisionen. Närmast till hands ligger en jämförelse med attentatet på det fria Polens förste president Gabriel Narutowicz. Han mördades 1922, endast fem dagar efter att han tillträtt, av en högernationalistisk fanatiker.
I en minnestext skriver publicisten Adam Michnik att Adamowicz var en efterföljare till Gdansks bästa traditioner; motståndet mot Nazi-Tysklands anstormning vid Westerplatte i september 1939, varvsarbetarnas uppror i december 1970 och strejkerna i augusti 1980, som avslutades med att Solidaritet uppstod under ledning av en annan Gdanskbo, Lech Walesa, liksom strejkerna 1988, som ledde fram till det första (delvis) fria valet i det kommunistiska östblocket den 4 juni 1989.
Michnik avslutar: ”Han stod för en polsk patriotism som är tolerant och pluralistisk och vänskaplig mot grannländer; ett sådant Polen arbetade han för under diktaturens tid och som borgmästare i Gdansk”.

Michael Winiarski "

" Phelps nya mål

DN ONSDAG 16 JANUARI 2019

Med sina 23 OS-guld tog Michael Phelps simningen till en ny nivå. Han fick intresset att växa bland publik och sponsorer, och antalet utövare att öka. Nu har han ett nytt och viktigare mål. Michael Phelps vill förändra synen på psykisk ohälsa genom att dela med sig av sina egna erfarenheter.

Historien om Michael Phelps – världens bästa simmare genom tiderna – har flera dimensioner.
Å ena sidan har vi simmaren som blev en idol för många när han i Peking 2008 gjorde det omöjliga och tog åtta OS-guld.
– Inom simningen går det att prata om tiden före och efter Phelps. Så stor betydelse har han haft för vår sport, säger Lars Frölander, OS-guldmedaljören på 100 meter fjäril 2000.
Å andra sidan har vi privatpersonen som under stora delar av sin karriär kämpade mot depressioner.
”Världen känner mig som en 28-faldig OS-medaljör, men för mig fanns det dagar när min största bedrift var att ta mig upp ur sängen. När depressionen slår till kan det kännas som ingenting längre spelar någon roll”, har Michael Phelps skrivit på Twitter.
”När jag öppnade upp och började prata om det som jag hade varit med om, men i många år behållit inom mig, upptäckte jag att livet blev enklare.”
Under en lång tid var livet utanför bassängen en utmaning för Michael Phelps, och mer än en gång hamnade han i problem.
19 år gammal dömdes han till 18 månaders villkorlig dom för rattfylla.
Några år senare publicerades en bild på honom när han tog ett djupt bloss från en misstänkt haschpipa. Men det var när han 2014 på nytt åkte fast för rattfylla och fortkörning som han hade nått botten.
– Jag var på en mörk plats, och ville inte leva längre, berättade Michael Phelps i en intervju med Sports illustrated.
Vändningen kom när han sökte hjälp, men innan vi berättar om nuet tar vi ett steg tillbaka.
Michael Phelps växte upp i Baltimore med två äldre systrar och mamma Debbie som var lärare och pappa Fred som var polis.
Föräldrarnas äktenskap var inte lyckligt, när Michael var tio år skildes de.
Michael och hans fars relation var komplicerad, och i början på 2000-talet slutade de helt att prata med varandra.
I skolan hade Michael svårt att sitta still under lektionerna, och stämplades snabbt som problembarn.
När han var nio år fick rastlösheten och oförmågan att fokusera en förklaring när det visade sig att han har adhd.
Diagnosen gjorde att mamma Debbie började leta efter en aktivitet där sonen kunde kanalisera sin överskottsenergi.
När Michael som elvaåring började träna simning stod det klart att han hade hittat hem.
Där var han som alla andra – och ändå inte.
I skolan fick Michael kämpa lite hårdare än många av kompisarna.
I bassängen var rollerna ombytta. Redan i tidig ålder fick han det svåra att se enkelt ut.
– Han hade de fysiska förutsättningarna, till exempel lång räckvidd, som är viktiga för simmare, säger Lars Frölander.
– Och han hade både talang och träningsvilja.
I North Baltimore Aquatic Club träffade Michael Phelps tränaren Bob Bowman. De höll sedan samman under hela Michaels karriär, och i en

allt snabbare snurrande värld var Bob under många år Michaels trygghet.
– Även om Michael tog VM-guld redan 2001 (200 meter fjäril) var det först under VM i Barcelona 2003 som jag på allvar insåg hur bra han skulle bli, säger Lars Frölander.
Lars Frölander fortsätter med ett skratt:
– Kanske var det för att han där var rätt hyfsad på 100 meter fjäril.
Året efter fick Michael Phelps kliva högst upp på prispallen efter OS-finalen på den distansen.
I VM i Barcelona 2003 tog han tre individuella guld, ett lagkappsguld och ett individuellt silver.
Dessutom satte Phelps fem världsrekord.
I OS i Aten 2004 blev det sex guld, fyra individuella och två i lagkapp.
De följande åren kom allt i Michael Phelps liv att handla om satsningen mot OS i Peking 2008.
Tidigt gjorde han klart att han där var ute efter att slå amerikanen Mark Spitz rekord med sju OS-guld från 1972.
För att lyckas krävdes total hängivelse.
Det fanns ingen tid att reflektera över hur konflikten med pappan hade påverkat honom, eller vad hans nyvunna kändisskap egentligen innebar.
Det enda som spelade någon roll var att göra den perfekta tävlingen i Peking.
När OS i Peking var över var Michael Phelps historisk. Han hade tagit åtta guld, fem individuella och tre i lagkapp, men det var också då som det mörka tog över hans liv.
Han har i flera intervjuer beskrivit tomrummet som uppstod:
– Vi hade drömt den största dröm som vi kunde, och vi hade lyckats. Men vad gör man efter det?
Den frågan skulle det dröja många år innan han hittade svaret på.
Tiden efter Peking blev stökig.
Michael Phelps var inte längre speciellt intresserad av att träna, många gånger stod tränaren Bob Bowman och väntade i simhallen utan att hans adept dök upp eller ens hörde av sig.
Trots att förberedelserna hade varit dåliga simmade Michael Phelps likväl hem fyra OS-guld i London 2012.
Efter det var karriären över.
Det var då det snabbt gick utför.
När Michael inte längre hade den strukturerade vardag som det innebär att vara elitidrottare, blev han på nytt en orolig själ som inte kunde sitta stilla.
Dagarna bestod av att spela golf och hänga på krogen, där det ofta blev för mycket alkohol. Michael har berättat att han undvek att träffa dem som stod honom nära vilket inkluderade såväl mamma Debbie och tränaren Bob.
I början av 2014 kom beskedet att han skulle göra comeback, men det var först när han under hösten samma år åkte fast för rattfylla igen som det blev offentligt hur tufft han hade haft det.
När polisen grep Michael Phelps den där septemberkvällen i hemstaden Baltimore – han fick senare villkorlig dom – trodde han att livet var över.
I stället var det första steget mot ett annat och rikare liv.
På darriga ben och med en stor klump i magen kom Michael Phelps till behandlingshemmet i Arizona.
– Jag var så rädd att ta steget in genom dörren. Jag visste inte om jag var redo att vara sårbar, berättade Michael Phelps i en lång intervju i New York Times inför OS i Rio 2016.
I 45 dagar var Michael Phelps kvar på behandlingshemmet.
I slutet av behandlingen bjöd han dit mamma Debbie, tränaren Bob och pappa Fred. För första gången på nästan tio år pratade Michael och Fred på riktigt, och deras sårigа relation kunde börja läka.
Tiden på behandlingshemmet kom att förändra Michael Phelps.

Han rev muren som han så omsorgsfullt byggt upp runt sig. Med hjälp av terapi kunde han ta steget in en ny värld där det var tillåtet att både prestera och njuta.
Några månader före den andra rattfylleridomen hade Michael Phelps och Nicole Johnson hittat tillbaka till varandra efter ett två år långt uppehåll i relationen.
Nicole stod bakom Michaels planer på att göra en sista OS-satsning, och när Michael 2016 hoppade i bassängen i Rio fanns inte bara Nicole på läktaren utan också parets då tre månader gamla son Boomer.
– Att dela den här upplevelsen med dem betyder allt. Boomer är så klart för liten för att förstå, men att kunna visa honom bilderna härifrån när han blir äldre och säga att han faktiskt var på plats känns stort, berättade Michael Phelps på en presskonferens under OS.
Det var också en helt annan Michael Phelps som journalisterna fick möta under hans sista OS.
I Peking var han spänd och ständigt på väg mot nästa lopp och utmaning, och i London såg han ut som om han helst ville vara någon helt annanstans.
Under de åtta simdagarna i Rio var det däremot en närvarande och ofta leende Michael Phelps som mötte journalisterna.
Det var tydligt att han njöt av att få uppleva ytterligare ett mästerskap. När OS var över hade han utökat medaljsamlingen med fem nya guldmedaljer, två individuella och tre i lagkapp.
Men efter det var karriären över – och den här gången var det för gott.
– Jag är redo att sluta och den här gången är jag bättre förberedd för det, berättade Michael Phelps för DN.
I dag är 33-årige Michael pappa till två söner, och han och Nicole är gifta. Han har hittat ett lugn i tillvaron som gör att han har kraften att dela med sig av sin egen livsresa.
Visserligen kan de mörka stunderna fortfarande komma, men numera har han verktygen som gör att de inte blir lika långvariga eller djupa.
Att berätta om sina depressioner i olika intervjuer, och hålla föreläsningar, har blivit hans sätt att försöka minska stigmatiseringen kring psykisk ohälsa. Michael har också deltagit i ett par dokumentärer som handlat om depressioner och ångest.
Han samarbetar med ett företag som erbjuder terapi online, och sitter med i styrelsen för ett australiensiskt företag som utvecklar ny teknologi som ska hjälpa till att diagnostisera olika psykiska sjukdomar.
Dessutom har han startat en stiftelse som bland annat jobbar med frågor som rör psykisk ohälsa hos barn och ungdomar.
Hans främsta mål är att nå ut med budskapet att det finns hjälp att få – och att det är okej att be om den.
För sitt enträgna arbete tilldelades Michael Phelps i förra veckan utmärkelsen Morton E Ruderman Award, från Bostonbaserade Ruderman Family Foundation.
– Möjligheten att hjälpa en annan människa – ja, kanske till och med kunna rädda ett liv, väger betydligt mer än alla guldmedaljer, sa Michael Phelps i en intervju med nyhetsbyrån AP i slutet av förra året.
Svenska landslagssimmaren Johannes Skagius, som också har berättat om de mörka perioder han har haft under sin karriär, välkomnar Michael Phelps öppenhet.
– Jag tror att mörkertalet bland idrottare som har de här problemen är stort. Vi kopplar ofta ihop vår prestation med vem vi är som personer. Det skapar en press som kan vara tuff att hantera, säger Johannes Skagius.
Trots att Michael Phelps inte kommer att stå på startpallen i OS i Tokyo 2020 kommer hans ande att vila över tävlingarna.

Det är nämligen hans fel, eller om man vill förtjänst, att arrangörerna har gått med på att finalerna avgörs på morgonen japansk tid i stället för som brukligt på kvällen.
Något som hände även under OS i Peking 2008.
Nu som då är finalflytten ett krav från det amerikanska tv-bolaget NBC eftersom de vill att simfinalerna ska avgöras på kvällen amerikansk tid när tv-tittandet är som störst.
För även om Michael Phelps saknas i startfältet lade hans framgångar grunden för ett varaktigt intresse hos den amerikanska tv-publiken som NBC vill dra nytta av även i Tokyo.

Malin Fransson
malin.fransson@dn.se "

"Fakta. Michael Phelps

Född: 30 juni 1985
Familj: Hustrun Nicole och parets två söner treårige Boomer och ettårige Beckett.
Bor: Phoenix.
Uppvuxen:
I Baltimore.
Meriter: Listan kan göras hur lång som helst, men här kommer ett urval:
Phelps har tagit 23 OS-guld, 13 individuella och tio i lagkapp. Det första tog han 2004 och det sista 2016.
Han har tagit 26 VM-guld i långbana, 15 individuella och elva i lagkapp, det första 2001 och det sista 2011.
Världsrekord: Innehavare av tre individuella världsrekord i långbana, 100 och 200 meter fjärilsim samt 200 meter medley. "

"Terrormisstänkta nekar trots nytt bevismaterial

DN TORSDAG 17 JANUARI 2019

Den 46-årige uzbeken skaffade sig utförliga instruktioner om hur man tillverkar bomber med hjälp av bland annat väteperoxid. Sedan köpte han de kemikalier som tagits i beslag av polisen. Det hävdar chefsåklagare Per Lindqvist som kommit in med helt ny bevisning i den uppmärksammade rättegången om misstänkt föreberedelse av en terrorattack i Sverige.

Rättegången mot de sex personer som står åtalade för att på olika sätt ha förberett ett terrorbrott i Sverige fortsatte i går, onsdag.
Samtliga åtalade förnekar brott. Två av de åtalades advokater – Thomas Olsson och Kristofer Stahre – är kritiska till dels hur de inledande förhören genomfördes, dels till hur åtalet är utformat.
– Åklagaren kan inte ens förklara hur förberedelsen till terrorbrott ska ha gått till. Han har bara räknat upp en massa föremål som inbördes inte har något sammanhang, säger advokat Thomas Olsson. Han försvarar den 46-årige uzbeken som är en av tre som står åtalade för förberedelse till terrorbrott.
Han menar att det är rättsvidrigt att gärningsbeskrivningen är så vagt utformad:
– Vi har fått gissa oss till att åklagaren hävdar att min klient ska ha planerat att tillverka en bomb. Så får det inte gå till, menar Thomas Olsson.
Så sent som i tisdags ingav dock chefåklagare Per Lindqvist det som enligt honom är nya bevis i målet.

De består bland annat av ytterligare utdrag av chattar där det framkommer att en av de åtalade, innan han köpte kemikalierna som tagits i beslag, skaffade sig utförliga instruktioner om dels hur man tillverkar en bomb, dels hur man med ett stickvapen kan döda eller allvarligt skada en människa.
De nu presenterade chattarna innehåller också IS-propaganda bestående av bland annat bilder på krigsfångar samt en film där krigsfångar avrättas. Materialet visar enligt åklagaren att tre av de åtalade sympatiserar med IS och att de förberedde ett terroristbrott. En av de åtalade gick också, i januari 2018, med i en privat chattgrupp på meddelandetjänsten Telegram. Den hette ”Den heliga krigarens vapen”. Själva diskussionen hade rubriken ”Gud har skapat oss som muslimer och uppmanat oss till Jihad”.
– Det är djupt olyckligt att det inkommer ny bevisning under pågående rättegång. Jag har inte ens hunnit titta på materialet, säger advokat Thomas Olsson, vars klient på grund av detta inte hördes som planerat under onsdagen.
Varken Olsson eller advokat Kristofer Stahre, som försvarar en 39-åring från Kirgizistan, anser att åklagaren har några bevis för sina påståenden om att de åtalade planerade ett terrorattentat. Enligt dem har det varken förekommit eller påbörjats någon tillverkning av explosiva ämnen:
– Min klient hade inget intresse av de kemikalier han förvarade. Han fick dem på köpte när han köpte ett konkurslager av färg för 200 kronor. Han försökte till och med sälja kalciumhypokloriten till kommunen, för att de skulle kunna använda sig av det till poolrengöring, säger Tomas Ohlsson.
Åklagaren menar dock att allt som skett, sagts och avhandlats ska ses i en ”IS-kontext”.
– De tre som är åtalade för förberedelsebrottet har IS-sympatier och det material som tagits i beslag kan användas på olika sätt för att utföra ett attentat, säger chefsåklagare Per Lindkvist som i nuläget inte har för avsikt att precisera gärningsbeskrivningen.
Advokaterna beskriver sina klienter som byggnadsarbetare i Sverige. En av dem har sökt asyl i Sverige efter att ha utsatts för påtryckningar av sitt hemlands säkerhetstjänst.
De har enligt advokaterna inte haft något uppsåt – tvärtom har de haft ”fredliga avsikter”. En av dem var i Strömsund för att hitta en kvinna som hans bror skulle kunna gifta sig med och pengarna de skickat till Turkiet har varit avsedda till mat och hyra till släktingar.
Bilderna som en av dem lagt upp på sociala medier av olika centrala platser i Stockholm är inga tänkbara mål för terrorattacker – de har han lagt upp för att visa sina vänner och bekanta hur det ser ut i Stockholm.
Vad gäller de omfattande chattarna som förekommit via olika krypterade chattprogram menar de åtalade att väldigt mycket är feltolkat och felöversatt. I chattarna menar åklagaren att man bland annat använt ”bröllop” och ”dekorera” som kodord för att planera attentat i Sverige. Det förnekar de åtalade.
Rättegången fortsätter i ytterligare nio dagar.

Ulrika By
ulrika.by@dn.se "

"Fakta. De åtalade

Man, 34, Uzbekistan, bosatt i Stockholmsområdet
Man, 39, Kirgizistan, bosatt i Stockholmsområdet
Man, 46, Uzbekistan, bosatt i Stockholmsområdet
Man, 24, Uzbekistan, bosatt i Jämtland
Man, 39, Uzbekistan, bosatt i Östergötland
Man, 30, Uzbekistan, bosatt i Stockholmsområdet

• Samtliga sex har åtalats för brott mot lagen för finansiering av särskilt allvarligt brottslighet i vissa fall.
• Tre av dem står åtalade för förberedelse till terroristbrott.
• En av dem åtalas för ringa narkotikabrott då han innehaft 49 gram cannabisharts.
• En åtalas också för brukande av falsk urkund, då han i samband med försök. att överföra pengar använd sig av ett pass. "

"Evighetsmaskinen Lavrov tuffar vidare

DN TORSDAG 17 JANUARI 2019

Moskva. Den ryska utrikesministern Sergej Lavrov är en av världens mest långvariga i yrket. Han är den minister som har tjänat längst under Putin – och den enda ryska politiker förutom Putin som håller årliga presskonferenser.

Sergej Lavrov är en ovanlig rysk minister ur den synvinkeln att han har ett ansikte. Han är inte rädd för att ta sig vissa friheter och är känd för att vara oerhört charmant – när han är på det humöret.
Lavrovs stora rörelseutrymme beror dels på hans absoluta lojalitet, dels på att han är viktig för Putin. Sedan Ryssland attackerade Georgien, annekterade Krim och gick med i kriget i Syrien har Lavrov varit fullkomligt oumbärlig för Putinregimen. Med sin retoriska begåvning, sina språkkunskaper och sin osvikliga förmåga att vända på steken, byta fokus och få motparten ur balans har Lavrov varit Putinregimens diplomatiska spjutspets.
Den årliga presskonferens som hölls i Moskva på onsdagen var en lavrovsk uppvisning i just dessa färdigheter. Angående USA:s planer på att lämna Syrien citerar han Mark Twain:
– Det är lätt att sluta röka. Jag har gjort det många gånger.
Alla kritiska frågor om fredsavtalet med Japan, om Putins diskussioner med Trump och om den gripna amerikanska och brittiska medborgaren Paul Whelan besvarar Lavrov på samma sätt.
– Britterna har inte vänt sig till oss. Vi har ju bett om att få träffa den ryska medborgaren Julia Skripal men det får vi inte. Om de vänder sig till oss kommer vi att agera mer kulturellt, jag lovar, sade Lavrov.

Men faktum är att Storbritannien har bett om att få träffa Whelan. Detta bekräftade ryska UD:s taleskvinna Maria Zacharova i början av januari.
Lavrov använder samma metod när han anklagar västliga medier för att inte vilja besöka de separatistkontrollerade områdena i östra Ukraina.
– Varför rapporterar västliga medier bara från den ukrainska sidan? undrade Lavrov.
Faktum är att till exempel DN i fyra olika omgångar har ansökt om tillstånd av separatisterna för att besöka Donetsk och Luhansk, men fått nej. Precis som de flesta andra.
Men någon möjlighet till följdfrågor ges inte. Det här är Sergej Lavrovs show.

Anna-Lena Laurén "

"Serber bussas in för att hylla Putin vid toppmöte

DN TORSDAG 17 JANUARI 2019

Belgrad. Toppmötet i Belgrad i dag blir ett jättelikt pr-jippo för två auktoritära presidenter. Tiotusentals serber bussas in för att hylla Vladimir Putin vid världens största ortodoxa kyrka. I bagaget har den ryske presidenten en fin medalj till sin serbiske kollega Aleksandar Vucic.

Aleksandar Vucic, Serbiens två meter långe president, är en mästare i att spela ut öst och väst mot varandra.
Hans mål är ett serbiskt EU-medlemskap, och i Bryssel ses han som en garant för stabilitet på det kroniskt instabila Balkan. Han ger intrycket att Serbien i en framtid kan erkänna Kosovo, den tidigare serbiska provinsen som sedan 2008 är en självständig stat.
Samtidigt styr han Serbien ungefär som Putin styr Ryssland. Vucics maktparti SNS har närmast total kontroll över domstolar, och både statliga och privata tv-kanaler är en hejaklack för makten. Ekonomin domineras av lojala oligarker.
I somras skickade Moskva två jaktflygplan som en gåva till Serbien – vilket fick Vucic att utbrista att han ”nästan grät när han hörde och såg dem”. Rysk gas och olja dominerar den serbiska energimarknaden. Många serber tror – felaktigt – att Ryssland är landets största handelspartner och biståndsgivare. I själva verket är EU den överlägset största marknaden för serbiska varor, och vad gäller biståndet ger till och med Sverige mer än Ryssland.

Men att Ryssland och Putin är populära här går inte att ta fel på. Kanske inte underligt med tanke på att västalliansen Nato bombade landet för 20 år sedan, med många civila offer som följd.
– Att vara för Ryssland är ett sätt att visa motstånd mot USA och väst. Det vet Vucic, och hans väljare är till största delen proryska, säger statsvetaren Vuk Vuksanovic som är specialist på rysk-serbiska relationer.
I souvenirbutikerna i Belgrads centrum hänger t-tröjor med en kamouflageklädd Putin bredvid porträtt på Novak Djokovic, den serbiske världsettan i tennis.
Och de Vucictrogna tabloiderna gör allt för att höja stämningen inför besöket. Tidningen Alo publicerar presidenternas middagsmeny och lockar med en ”Putinkalender” för 2019. Samtidigt hävdar den att albaner och den serbiska oppositionen planerar en ”gemensam aktion” mot toppmötet.
Tidningen Vecernje Novosti å sin sida skriver att ”patriotiska krafter” stödda av det styrande partiet planerar att köra in mer än 70 000 människor i bussar från landsorten för att hylla Putin och Vucic. Enligt oppositionstidningen Danas ska lokala partiavdelningar ha fått order om exakt hur många de ska samla ihop. På sociala medier skriver journalister att folk får betalt i mat och mjölk för att resa till Belgrad.
Sedan ett par månader protesterar oppositionen varje lördag mot Vucic och hans auktoritära styre. Även på onsdagen hölls en stor manifestation i Belgrad mot presidenten.
– Vucic använder mötet med Putin som en motvikt mot protesterna, säger Vuk Vuksanovic. Budskapet är att vi kan minsann samla ännu större skaror.
Mötets höjdpunkt blir ett gemensamt framträdande framför S:t Savas tempel, världens största ortodoxa katedral i centrala Belgrad.
Dessförinnan har Putin delat ut Alexander Nevskij-orden till Vucic. Med medaljen om halsen hamnar den serbiske presidenten i ett sällskap av diktatorer och auktoritära ledare. Nevskijorden har tidigare bland annat tilldelats presidenterna i Turkmenistan och Belarus. "

"Minst 21 döda i dådet mot Nairobihotell

DN TORSDAG 17 JANUARI 2019

Angreppet mot ett hotellkomplex i Kenyas huvudstad Nairobi varade i nästan 20 timmar. Extremisterna dödade 21 personer enligt den kenyanska polisen. – Alla terrorister har eliminerats, meddelade landets president Uhuru Kenyattal.

Presidentens tv-tal hölls under morgonen medan man ännu trodde att antalet dödsoffer till följd av dådet var 14. Men på onsdagskvällen meddelade den kenyanska polisen att antalet döda stigit till 21.
Enligt Kenyas polischef Joseph Boinnet hade sex ytterligare kroppar hittats vid platsen och en polis hade oväntat avlidit till följd av sina skador.
Bland de döda var 16 kenyaner, en britt, en amerikan och tre ännu inte identifierade från andra afrikanska länder. Amerikanen var en 40-årig man som överlevde 11-septemberattackerna i New York 2001, enligt inlägg av hans anhöriga på Facebook. 28 personer har enligt polisen fått sjukhusvård efter attacken.
Attacken utfördes av fem personer, som alla är döda, enligt Joseph Boinnet. Angreppet inleddes på tisdagseftermiddagen, och sent på kvällen sade inrikesminister Fred Matiang’i att samtliga byggnader hade säkrats. Men när polis och militär under natten evakuerade en grupp överlevande, som då varit kvar i tolv timmar, hördes åter skottlossning och explosioner.
Under onsdagseftermiddagen rapporterade det USA-baserade övervakningsorganet Site att ett uttalande från al-Shabaab hittats och att gruppen där skriver att attacken bland annat ska ses som ett svar på USA:s president Donald Trumps beslut att erkänna Jerusalem som Israels huvudstad. **TT-AFP-Reuters** "

" Grodan Romeo fick sin Julia

DN TORSDAG 17 JANUARI 2019

Bolivia. Nästan ett år efter det att zoologer i Bolivia skickat ut en vädjan för att rädda en utrotningshotad groda har forskarna fått napp. Och det dittills enda kända exemplaret har fått en partner.
Vattengrodan Romeo har varit ungkarl i tio år, och helt ensam letat efter kärleken och chansen att föröka sig. Han befarades vara den sista kvarvarande grodan av sin art, Sehuencas, och hoppet om att han skulle kunna föröka sig innan han dog har minskat för varje år som gått.
I ett sista försök att rädda arten skickade zoologer på alla hjärtans dag i fjol ut en vädjan om pengar till den ensamma Romeo, och gensvaret blev så stort att det kunde finansiera en expedition till Bolivias regnskog. Där lyckades en grupp forskare från Global Wildlife Conservation (GWC) och naturhistoriska museet i Cochabamba hitta fler exemplar av den utrotningshotade arten. Och Romeo har fått sin Julia.
Sehuencas-grodan lever bara upp till 15 år, så hoppet var nästan ute för Romeo och med honom hela arten. Det var bara Romeo själv som inte hade gett upp hoppet, han fortsatte under alla år i ensamhet med sitt parningsläte för att locka till sig en hona.

TT-AFP "

"Latinamerika blir fattigare

DN TORSDAG 17 JANUARI 2019

Latinamerika. Den mest extrema fattigdomen ökar i Latinamerika, enligt en ny FN-rapport. Andelen extremt fattiga är den högsta på nio år, drygt tio procent av befolkningen.

– Regionen gjorde stora framsteg under det förra årtiondet och halva det pågående, men sedan 2015 har utvecklingen gått bakåt. Särskilt vad gäller extrem fattigdom, säger Alicia Bárcena Ibarra, chef för FN:s kommission för Latinamerika och Karibien (ECLAC), vid en presskonferens.
Generellt är andelen fattiga på samma nivå som tidigare, enligt ECLAC:s rapport: totalt 184 miljoner människor, vilket motsvarar 30,2 procent av befolkningen.

TT-AFP "

"Extremväder största globala risken på sikt

DN TORSDAG 17 JANUARI 2019

Världen är i växande grad en riskabel plats. De globala riskerna ökar medan den kollektiva viljan att tackla problemen saknas. Den mest slående förändringen till det sämre bedöms under 2019 finnas inom geopolitiken. Av tio identifierade risker som ökar är sju kopplade till politik. Det är en av slutsatserna i 2019 års upplaga av Global Risk Report, som gjorts i regi av World Economic Forum.

Över 90 procent av beslutsfattarna i undersökningen förväntar sig att regelrätta ekonomiska och politiska konfrontationer bryter ut mellan tongivande länder i världen under de närmaste tolv månaderna.
Världen är på väg in i en period av starka, centralstyrda länder med nationalistiska agendor.
Mot den bakgrunden är det troligt att det blir svårare att få till de gemensamma åtgärder som behövs för att få bukt med globala utmaningar, lyder en annan slutsats av rapporten.
På tio års sikt bedöms extrema väderförhållanden och misslyckanden med att tackla klimatförändringar som de största hoten.
Extremväder, naturkatastrofer, misslyckade försök till anpassning av klimatförändringar och vattenkriser är fyra av de fem risker som hotar att påverka världen mest redan under 2019.
Snabbt växande städer och de pågående klimatförändringarna gör att en växande skara människor i framtiden påverkas av höjda havsvattennivåer. Två tredjedelar av världens befolkning väntas bo i städer år 2050. Redan i dag bor runt 800 miljoner invånare i 570 kuststäder, som riskerar att påverkas om havsvattennivån höjs med en halvmeter.
Teknologi anses fortsätta att spela en stor roll när det gäller att urskilja globala risker. Datorbedrägerier, cyberattacker och kollaps av kritiska informationssystem ses som påtagliga riskområden.
I undersökningen presenteras tio ”vad-händer-om-scenarier”.
Det är inga förutsägelser, men beskrivs som en påminnelse om att tänka kreativt om en oförutsedd händelse inträffar. De ska fungera som en uppmaning att vänta sig det oförväntade.
Exempel på två sådana områden som tas upp är: monetär populism och slutet för mänskliga rättigheter.

Torbjörn Petersson
torbjorn.petersson@dn.se "

"Fakta. Tio mest troliga riskerna 2019

1) Extremväder
2) Misslyckat försök att anpassa sig till klimatförändringar
3) Naturkatastrofer
4) Datorbedrägerier och stölder
5) Cyberattacker 6) Miljökatastrofer orsakade av människan
7) Storskalig flyktingvåg
8) Förlust av biologisk mångfald
9) Vattenkris
10) Ekonomiska bubblor i tongivande länder "

" Pressat Facebook skärper annonsreglerna

DN TORSDAG 17 JANUARI 2019

Facebook planerar att skärpa reglerna för politisk annonsering i en rad länder där det ska hålls val. EU-länderna, Indien, Nigeria och Ukraina finns med på listan över länder där den sociala mediejätten planerar att ändra reglerna under våren.

Facebook har fått utstå hård kritik på senare tid efter att det framkommit att företaget utgör en plattform för personer och grupper som sprider felaktig information och försöker att påverka val och politiska beslut.

TT-Reuters "

"Omstart. DN listar sju frågor som kvarstår i krisen kring Akademien och Kulturprofilen inför det nya arbetsåret

DN TORSDAG 17 JANUARI 2019

1 Hur ser Katarina Frostensons framtid ut?
Poeten lämnade arbetet redan i april förra året, men hennes situation är fortfarande en av de stora stötestenarna i Akademien. Katarina Frostenson, som är gift med den våldtäktsdömde kulturprofilen Jean-Claude Arnault, har pekats ut för flera brott mot institutionens jävs- och sekretessregler. Akademien har därför ställt sig bakom en resolution där man uppmanar henne att lämna sin stol. Tre ledamöter reserverade sig.
Hon har öppnat dörren till förhandling. Nyligen lämnade hennes advokat över ett förlikningsförslag: ledamoten kräver ersättning för att kunna försörja sig och ”fortsätta sitt värv som lyriker”. Ingen av parterna har uteslutit att tvisten kan gå till rättslig instans. Ständige sekreteraren Anders Olsson sa dock häromdagen till TT att det ”ser lovande ut”.

2 Blir det ett (eller två) Nobelpris i litteratur?
I maj förra året togs beslutet att ställa in litteraturpriset. Akademiens vilja var då att dela ut två priser under 2019. Utgången är oklar. Nobelstiftelsens styrelse väntas inom kort ta ställning till om man anser att Akademien tagit de steg som krävs för att kunna dela ut priset. Akademien har tidigare, i alla fall delvis, gått med på ett av de krav som stiftelsen lagt fram: att inrätta en ny Nobelkommitté med

externa ledamöter. Kommittén ska fortsätta sitt arbete med att förbereda prisdiskussionerna.

3 Vad blir beslutet från Ekobrottsmyndigheten?
På torsdagen väntas Ekobrottsmyndigheten ge besked om läget i förundersökningen kring kulturscenen Forum. I utredningen har Jean-Claude Arnault varit misstänkt. Åklagaren har till DN berättat att man kommer att ha ”ett underlag för att kunna ta ställning till hur vi ska hantera ärendet”.
Förundersökningen inleddes efter att Akademien lämnat över advokatutredningen om ledamöternas kopplingar till Arnault och Forum. Åklagaren har uppgett för SvD att misstänkta bokföringsbrott utretts. Arnault har tillbakavisat alla anklagelser som riktats mot honom och det är inte känt om han kallats till förhör i utredningen.

4 Lyckas Akademien ”återerövra representationen av kvinnor”?
Efter att flera ledamöter lämnat Akademien står två stolar fortsatt vakanta. Traditionen säger att nya ledamöter tar inträde vid högtidssammankomsten i december, men Anders Olsson berättade för DN i december att man diskuterat möjligheterna för att kunna verkställa nya inval betydligt tidigare. Det kan dock bli fler stolar att fylla som en följd av det oklara läget kring framtiden för Katarina Frostenson och även Sara Danius, som inte lämnat besked om hon planerar att återvända. Om de lämnar kommer bara två kvinnor att vara kvar i Akademien. På högtidssammankomsten i december sade Olsson att man ”behöver återerövra representationen av kvinnor”.

5 Prövar Högsta domstolen målet mot Kulturprofilen?
I december dömde en enig Svea hovrätt Arnault till två och ett halvt års fängelse för två våldtäkter. Men domen har överklagats till HD och Arnault yrkar att åtalet ogillas i dess helhet. Kulturprofilen har begärt och beviljats anstånd till den 28 januari för att utveckla grunderna till överklagandet. HD måste ge prövningstillstånd för att målet ska tas upp. Akademien har försökt att distansera sig från rättsprocessen. Men enskilda ledamöter har kommenterat domen mot mannen.
– Det förvånar mig att en man kan sättas i fängelse utan att någon seriös bevisning presenteras vid rättegången. Vi lever i farliga tider, sa ledamoten Horace Engdahl till Times Literary Supplement efter domen i Stockholms tingsrätt.

6 Vad blir resultatet av Kulturrådets granskning?
Efter DN:s granskning av Forums ekonomi inledde Kulturrådet en granskning av de bidrag som betalats ut. Som DN har rapporterat har Kulturrådet under en nioårsperiod betalat ut 1,3 miljoner kronor till ett föreningskonto som klubben uppgett att de stod bakom. Föreningen och det organisationsnummer som uppgetts har inte varit registrerat hos Skatteverket eller Bolagsverket. Det senaste beskedet från Kulturrådet är att granskningen dröjer.

7 Vem ska leda Akademien framöver?
Anders Olsson blev, efter att Danius avgått, ständig sekreterare. Praxis säger att sekreteraren lämnar över ansvaret året då man fyller 70 år, något som Olsson gör i juni. Han, som mitt under krisen övervägt att avgå, har för TT sagt att ett skifte kan komma att ske redan under sommaren. En av dem som tidigare diskuterats för uppdraget är språkforskaren på stol nummer sex, Tomas Riad. Under 2016 ersatte han Sara Danius på posten, då hon under en period var sjukskriven. Frågetecken har dock rests kring Riad: han har varit föremål för en jävdiskussion sedan SVT granskat ett språkprojekt som Akademien är medfinansiär till, där Riad själv är engagerad.
Hugo Lindkvist
hugo.lindkvist@dn.se "

" Det finns inget stopp för den polska hatspiralen

DN TORSDAG 17 JANUARI 2019

Mordet på den liberale borgmästaren Pawel Adamowicz i Gdansk är ytterligare ett tragiskt uttryck för det politiska sönderfallet i Polen. Maciej Zaremba konstaterar att det är lätt att släppa loss demoner, men att det inte går att kalla dem tillbaka.

När det polska regeringsplanet störtade utanför Smolensk i april 2010 skrev jag under natten en artikel som jag kanske borde ångra. Jag såg bilderna av forna bittra fiender som bad varandra om förlåtelse och jag tänkte att en katastrof av sådana dimensioner bara kan ena det splittrade landet. ”Min slaviska själ viskar till mig att den här sorgen inte kommer övergå i bitterhet eller vrede. Kanske därför att den är så stor att den måste delas.”
Jag kunde inte ha mer fel. Det tog inte många dagar innan populist-ledaren Jaroslaw Kaczynski började exploatera katastrofen för att så misstro och hat. Det kom att heta att olyckan var ett attentat, genomfört av Polens liberaler och Vladimir Putin i förening. Därmed var tonen satt för politiken. Kaczynskis politiska motståndare hade inte bara fel idéer, de var onda människor, landsförrädare och av genetiskt sämre sort. Det är för att de vill sitt land illa som de försvarar rätten till abort och tolererar homosexualitet. Och tänker släppa in muslimer.
Det fungerade. Fem år senare vann Kaczynskis parti PIS valet på denna retorik plus löften om dramatiskt höjda bidrag och pensioner. Efter tre år av PIS styre är Polen det land med lägst tillit i Europa och där många familjer inte längre kan dela ett söndagsbord.
Sorgen som drabbar Polen nu lär de inte heller kunna dela.
I söndags mördades den liberale borgmästaren i Gdansk Pawel Adamowicz under en välgörenhetsgala. Inramningen kunde inte bli mer symbolisk. Stiftelsen WOSP, som i tjugosex år genom auktioner och konserter samlat in pengar till utrustning för sjukvården är det i särklass mest omtyckta medborgarinitiativet. Årets insamling inbringade motsvarande en kvarts miljard kronor. Det var när Pawel Adamowicz skulle tacka sina landsmän för deras empati som han fick en kniv i hjärtat.
Knivmannen skrek i mikrofonen att Adamowicz måste dö eftersom det var hans parti som satte honom i fängelse fem år tidigare. Stefan W, som mördaren heter, blev den gången dömd för en rad väpnade rån, som han också erkände. Allt tyder på att 27-åringen inte är frisk i huvudet. Innan han börjat råna banker vårdades han av psykiatrin. En ensam vettvilling?
Kanske vettvilling, men ensam om det?
Få andra politiker har blivit mer smutskastade av Polens statstelevision och nationalistmedier än Pawel Adamowicz. Han var sinnebilden för allt som nationalistregeringen avskyr: prideparader, sexualunder-visning i skolan, viljan att ta emot flyktingar och beredskap att kritiskt omvärdera historien. Han har dessutom haft fräckheten att vinna tre borgmästarval på denna politik. I juni 2017 blev han (tillsammans med tio andra borgmästare) dödförklarad av extremistorganisationen Mlodziez Wszechpolska (Allpolsk ungdom). Dokumentet sprids på nätet, med bild på Adamowicz. ”Dödsbevis” står det. ”Utfärdare: Den polska nationen.” ”Dödsorsaken: liberalism, multikulturalism, dumhet.” Ja, det står också att dödförklaringen är ”politisk”. Men - dokumentet, med Polens vapen, ser ut som en dödsattest.
Hur reagerade det officiella Polen? För två veckor sedan tog den forne ledaren för Allpolsk ungdom plats i regeringen. Adam Andruszkiewicz blir som minister ansvarig för digitalisering och sociala medier. Och en vecka tidigare beslutade åklagaren att ”dödförklaringen” av

Adamowicz varken uttryckte hot eller missaktning, utan var ett ”uttryck för politiska åsikter” samt ”missnöje med borgmästarens initiativ”, vilket omfattas av yttrandefriheten.
Säkert av en slump råkade Jaroslaw Kaczynskis stats-tv i torsdags sända ett hetsinslag också mot WOSP, stiftelsen på vars gala Adamowicz blev mördad tre dagar senare. I ett slags dockteater fick man se hur de insamlade pengarna hamnar i fickan på en vidrigt vanställd, men igenkännbar oppositionspolitiker. Bara en tia blir kvar till de behövande. En märklig sedel, när man tittar närmare. Den har en Davidstjärna i vänstra nederkanten.
Dagen efter mordet gav Polens president Andrzej Duda och även Jaroslaw Kaczynski uttryck för bestörtning och sorg. De kanske menar det. Men det är för sent. De blir inte trodda ens om de gråter. Däri ligger Polens tragedi.
Om några veckor kommer kanske en åklagare att säga att man inte funnit kopplingar mellan knivmannen och högerpolitiker. Det kan vara sant. Men varannan polack kommer att misstro beskedet, eftersom åklagarna numera är underställda nationalistpartiet.
När misstron nått en viss nivå finns ingen väg tillbaka. Den gripne var inte ens förhörd när landets ledande oppositionstidning slog fast att dådet var ett politiskt attentat. Och Adamowicz kropp hade knappt hunnit kallna när Kaczynskis tv började peka ut offrets partivänner som ansvariga för mördarens sinnelag. Var det inte deras ilskna ord om PIS som gjorde folk våldsbenägna? Det måste sägas att den nedrigheten, som indirekt gjorde offret vållande till sin egen död, till och med fick ett par högerskribenter att ropa ”skam”. Men de är för sent ute.
Nej, denna tragedi lär inte sätta stopp för den polska hatspiralen. Jaroslaw Kaczynski kommer att fortsätta med sin söndringspolitik, den enda han behärskar. Man kan släppa loss demoner, men det går inte att kalla dem tillbaka. Återstår att försöka rida på dem.
Jag fick grundligt fel för nio år sedan. Jag kan bara hoppas att jag får det också nu.
Maciej Zaremba "

" Stort pris för upptäckten av mycket liten organism

DN FREDAG 18 JANUARI 2019

Att upptäcka världens minsta syreproducerande organism är vetenskapligt viktigt och intressant men kan också vara överraskande lönsamt. I alla fall om man heter Sallie W Chisholm och är professor vid Massachusetts Institute of Technology. Hon tilldelas nu ett av världens största vetenskapliga pris, Crafoordpriset på sex miljoner kronor.

–Jag blev helt chockad men är förstås jätteglad och känner stor ödmjukhet när jag ser vilka som tidigare fått priset. När jag kommer hem blir det ett party, säger Sallie W Chisholm viskande till DN.
Hon är på skidsemester i Colorado när DN når henne på telefon tidig morgon amerikansk tid. De övriga i semestersällskapet ligger och sover så därav viskandet.
– Och mest glad är jag över att Prochlorococcus nu får ett erkännande , tillägger hon.
Prochlorococcus är namnet på den bakterie som Sallie W Chisholm och hennes forskarkollegor upptäckte i slutet av 1980-talet. Det var under expeditioner i Atlanten och Stilla havet som de registrerade vad de först trodde var ett brus men som visade sig vara en svag signal. Den kom från en levande organism - en mycket, mycket liten cyanobakterie som skulle visa sig ha enorm betydelse för fotosyntesen på jorden. Att upptäckten av den lilla bakterien inte skedde förrän 1988 beror just på att den var så oerhört liten och att det var först vid denna tid man hade de tekniska möjligheterna att via flödescytometri (en laserteknik) uppfatta signalen.

– Vi använde den där lasertekniken egentligen för att studera andra arter i haven när den här lilla organismen dök upp bland övriga signaler. Jag bestämde då att det var det här jag ville forska om och försöka förstå. Det var början på en lång resa, säger Sallie W Chisholm som aldrig funderat på att syssla med något annat än oceanografi.
– Det finns så mycket att forska vidare kring. Jag kan inte tänka mig att sluta med det.
Vad gör då Prochlorococcus som inte andra cyanobakterier kan? Nja, den gör samma sak som de andra. Men det är inte det som gör upptäckten av och forskningen om Prochlorococcus värd ett pris. Det är att den är ytterligare en pusselbit till vår förståelse för hur liv uppstod på jorden. Och den kan i framtiden också fungera som indikator för hur våra hav mår. Om bakteriens antal minskar eller ökar varslar det om mängden näring i haven. Det i sin tur påverkar den traditionella näringskedjan – tillgång på till exempel fisk och skaldjur – som är beroende av ett funktionellt hav.
– Ju mer vi studerade den desto mer avslöjade den sina hemligheter för oss. Vi kunde se skillnader hos Prochlorococcus beroende på var den fanns i haven, det gav oss också information om havsmiljön, hur den påverkar andra mikroorganismer. Prochlorococcus blev vår lilla reporter, säger Sallie W Chisholm och tillägger: Jag brukar säga att jag inte behöver hitta på vad vi ska forska om, Prochlorococcus visar mig vägen.
Hon tycker även att den är vacker.
–Den är som en liten vackert grön boll, men man kan knappt se den i mikroskop.
Det har inte den enskilda storleken på Prochlorococcus någon betydelse utan det är det kollektiva antalet och ytan den finns i som gör dess fotosyntes så viktig. Fotosyntetprocessen är bokstavligen livsviktig för syreproduktionen, för utan syre inget liv.
– Vi är alla beroende av fotosyntesen, och vad man numera vet är att häften av all fotosyntes, all syreproduktion, görs av mikroorganismer i havet. Lika mycket som alla gröna växter på land, säger Jarone Pinhassi, professor i mikrobiologi vid Linnéuniversitetet och ledamot i Kungliga Vetenskapsakademien.
– Sallie Chisholms upptäckt triggar igång många generella frågeställningar. Att ha så många arter som möjligt att studera, och så olika genetiska varianter som möjligt att jämföra med, är ett viktigt verktyg för att förstå evolutionen.
Priscermonien sker i maj, i Lund, och Sallie W Chisholm kommer att närvara.
– *Absolutely!*

Carin Ståhlberg
carin.stahlberg@dn.se "

"Fakta. Crafoordpriset

Instiftades 1980 genom en donation till Kungliga Vetenskapsakademien av Holger och Anna Greta Crafoord.
Priset är ämnat att främja grundforskning inom några specifika ämnesområden: astronomi och matematik, geovetenskap, biovetenskap (företräde för ekologi) och polyartrit (ledgångsreumatism).
Ämnena är valda i syfte att komplettera Nobelprisen. "

" Åsa Beckman: Så gav en fransk rumpa gubbarna svar på tal

DN FREDAG 18 JANUARI 2019

Hörde du om den där fransmannen?" sade damen på min kemtvätt när jag hämtade ut några blusar. Sedan jag i höstas skrev några krönikor om relationer med stor åldersskillnad brukar hon och jag uppdatera varandra med nyheter på det temat när jag lämnar och hämtar tvätt.

Jodå, om Yann Moix har jag läst. I en intervju häromveckan förklarade denne 50-årige författare varför han inte kunde ha sex med jämnåriga kvinnor: "Jag föredrar yngre kvinnors kroppar. Helt enkelt. En 25-årings kropp är extraordinär. Det finns ingenting extraordinärt med en 50-åringskropp."

Reaktionerna lät, som man säger, inte vänta på sig. Olivia Gregoire, 40, som är talesperson för president Emmanuel Macrons parti La république en marche! twittrade: "Väldigt smakfullt Yann Moix. Väldigt, väldigt smakfullt. Dumhet och vulgaritet har ingen åldersgräns." Och franska journalisten Colombe Schneck, 52, la ut en bild på sin rumpa på Instagram och skrev: "Se där, rumpan på en 52-årig kvinna… Vilken imbecill du är, du vet inte vad du missar, du och din lilla hjärna."
Jag tror inte att den hårda och snabba tillbakakakan hade kommit för 20 år sedan. I västvärlden sker just nu en stor demografisk förändring där allt fler kvinnor lever längre, arbetar längre, tjänar mer och syns på prestigefulla poster. New York Times hade häromdagen en hoppingivande artikel om kvinnliga chefer, politiker, skådespelare och journalister som är mellan 60 och 80 år.
Och nu måste jag återvända till mappen med alla fantastiska mejl som jag fick efter höstkrönikorna om relationer med åldersskillnad. Jag har tidigare berättat vad äldre män och yngre kvinnor skrev om varandra, även vad äldre kvinnor skrev om yngre män. Men inte hur yngre män beskrev äldre kvinnor.
De höll inte med Yann Moix.
"I flera artiklar har du tjatat om att äldre kvinnor inte ses som attraktiva. Du har FEL. Det mesta jag har lärt mig om sex har jag lärt mig av äldre älskarinnor", skrev en 28-årig man. Andra fyllde på: "Yngre kvinnor har så mycket nojor runt sina kroppar. Det är väldigt osexigt", "Äldre kvinnor vet vad de tycker om och de ser till att få det" och "Unga kvinnor spelar ofta sexiga men är det inte alltid".
En 30-åring, som främst sökte sig till kvinnor mellan 45 och 60, skrev: "'Mogna' kvinnor brukar kännas mer avslappnade, mer trygga i sig själva än yngre. De har livserfarenhet, har hunnit gå på några smällar… och är klokare och starkare."
Han menade också att äldre kvinnor "är mycket roligare att prata med, lättare att skämta med, har större social kompetens" och fortsatte: "Jag har jättemycket kontakt med en f d medarbetare som är 35 år äldre än jag, vi kan prata i timmar om allt möjligt. Jag föreslog en gång att om vi båda är singlar när jag är 50 och hon 85 så slår vi till :)"
Jodå, det ska sägas att mejlen också bjöd på mindre glansfulla formuleringar om att äldre kvinnor inte "har så högra krav" och "är glada för vad de får"(!). Men oftast vittnade männen om hur sexigt det var med erfarenhet. Många beskrev också – och jag håller verkligen med – vilken underskattad erogen zon roliga och intressanta samtal är.
Ändå funderar jag på varför de här yngre männen var så pass få. Av de 600–700 mejlen jag fått om åldersskillnad kom kanske 15 från män

som föredrog äldre kvinnor. Lite märkligt med tanke på att så många kvinnor glatt skrev om sina yngre män!
Men vem har inte sett celebriteter som Madonna, Susan Sarandon eller Demi Moore med unga män på röda mattan? De har övertagit framgångsrika mäns sätt att markera status genom att visa upp sina troféer. Det ser snyggt och coolt ut. Och även om trofée-tanken inte driver alla, har kändiskvinnorna helt klart gjort att acceptansen ökat. Det är däremot inte lika coolt att vara den unge mannen som har en 30 år äldre kvinna vid sin sida.
Än så länge.
Det ska bli spännande att höra vad damen i kemtvätten tänker om det.

Åsa Beckman
asa.beckman@dn.se "

"Belgrad tog emot Vladimir Putin som en frälsare

DN FREDAG 18 JANUARI 2019

Väst pumpar in pengar och lockar med EU-medlemskap. Men Ryssland håller ändå på att vinna striden om inflytande på Balkan – med propaganda, naturgas och religiösa symboler. På torsdagskvällen mottogs Vladimir Putin som en frälsare i Belgrad av tiotusentals serber.
Belgrad.

Kreml anklagades häromåret för att ha iscensatt en misslyckad statskupp i Montenegro, och i fjol för inblandning i Makedoniens folkomröstning om ett namnbyte.
Men Serbien är och förblir huvudarenan för Moskvas maktspel på Balkanhalvön. Och nu är ryssarna på offensiven.
När president Vladimir Putin anlände till Belgrad på torsdagen mottogs han med största möjliga pompa och ståt av sin kollega Aleksandar Vucic. För den serbiske presidenten, som pressas av protester mot sitt auktoritära styre, är det perfekt att i detta läge kunna sola sig i glansen från den populäre Putin.
Redan tidig eftermiddag, medan de båda ledarna höll överläggningar, samlades hundratals bussar i Belgrads centrum. De var fyllda av tusentals landsortsbor som körts in – med löften om mat och ledighet – för att hylla den ryske ledaren.
Putin lovade Serbien samarbete kring krigsmateriel, kärnkraft och naturgas, samtidigt som han slog fast att USA ”destabiliserar Balkan genom att tvinga sig till en dominerande roll i regionen”.
Samtidigt förvandlades Terazijegatan i centrum till ett hav av ryska och serbiska flaggor. Många bar banderoller med Putins och Vucics porträtt. Stats-tv sände direkt från statsbesöket hela torsdagen.
På kvällen framträdde de båda ledarna inför folkmassan utanför S:t Savas tempel, kyrkan som när den är färdig kommer att bli den ortodoxa världens största.
Från utsidan är kyrkan imponerande med sin 70 meter höga kupol – och den kommer en dag att rymma hela 10 000 troende. Men insidan är ännu en byggarbetsplats, där ryska hantverkare arbetar med takdekorationer.
Att Putins besök avslutas just här är ingen slump. Den gemensamma ortodoxa tron tas alltid upp som en av grundstenarna i ”den uråldriga vänskapen” mellan ryssar och serber, och på en annan plats i Belgrad finns en helgedom som allmänt kallas ”Putin-kyrkan”.
Men broderskapet tas också upp i mindre fromma sammanhang, till exempel när medlemmar i serbiska mc-gäng deltog på den ryska sidan i kriget i Ukraina, eller av de Putintrogna mc-knuttarna i gruppen Night Wolves som har etablerat sig i Republika Srpska, den serbiska delen av Bosnien.
Ändå menar många att talet om religion och historia är överdrivet. Moskva har modernare och mer effektiva metoder att öka sitt inflytande i detta oroliga hörn av Europa.
Serbien är sedan 2012 officiell kandidat till EU-medlemskap. 67 procent av landets utrikeshandel är med EU-länderna – en tio gånger större andel än handeln med Ryssland.
Bilden är liknande när det gäller bistånd. Mellan 2010 och 2016 gav EU Serbien 3,5 miljarder i bistånd, medan Ryssland stod för 98 miljoner dollar. Även Sverige gav mer i bilateralt bistånd, 113 miljoner dollar.
Men ryssarna får ändå bättre publicitet. Ett exempel är det nationella räddningscentret i staden Nis med rysk personal. De rycker ut och hjälper till vid bränder och översvämningar, något som alltid ger rubriker och långa tv-inslag.
Det ekonomiska utbytet länderna emellan handlar dessutom till stor del om olja och gas. Serbiens mest lönsamma företag, energijätten NIS, ägs till 56 procent av ryska Gazprom Neft.
Samtidigt är serberna starkt beroende av rysk naturgas, som står för 80 procent av konsumtionen. Gasexport är ett av Rysslands utrikespolitiska maktmedel – där kranen vid behov kan stängas och öppnas av politiska skäl.
I Belgrad har Putin talat mycket om gas, lovat fördelaktiga priser och anslutning till den planerade ledningen Turkstream. Vucic å sin sida slog nyligen fast att han inte tänkte ”betala dubbla priset för naturgas bara för att göra någon i väst glad”.

Inför Putins besök finns stora gatuutställningar i centrala Belgrad om det statliga ryska järnvägsbolaget som ska uppgradera Serbiens järnvägsnät. När EU betalar för vägar däremot sitter endast en liten EU-skylt upp så länge bygget pågår, sedan tas den ner.
Rysslands taktik – lågbudgetsatsningar lanserade med pukor och trumpeter – ser ut att fungera.
Resultatet är att många serber har en överdriven bild av Rysslands betydelse. Hela 24 procent tror exempelvis att Moskva ger mest bistånd, trots att det alltså handlar om en bråkdel av vad EU ger.
– Det är propaganda och medier som är Rysslands mest framgångsrika maktmedel här, säger statsvetaren Vuk Vuksanovic, som forskar om rysk-serbiska relationer på London School of Economics.
Det stämmer att Putin får god draghjälp av serbiska medier. Under veckan före statsbesöket har han dominerat totalt i Belgrads tabloider, vid sidan av smygtagna nakenbilder på en känd sångerska. Och bevakningen av Ryssland i regeringstrogna medier är undantagslöst positiv.
Den oberoende mediesajten Krik visade i en undersökning nyligen att den stora tabloiden Informer hade Putin på sin förstasida 60 gånger under 2018, varje gång i ett positivt sammanhang. Srpski Telegraf, en annan tidning, hade enligt sajten 46 falska eller ogrundade nyhetsartiklar om Putins budskap när det gäller Serbien, Kosovo och Vucic.
Samma medier torgför utan undantag den ryska bilden av Ukraina som styrt av ”fascister” alternativt CIA, och av Ryssland som en konstruktiv aktör i krigets Syrien.
Att Krim är ryskt är för dem lika självklart som att Kosovo är serbiskt. Just Kosovofrågan är naturligtvis ett trumfkort för Putin i Belgrad. Ryssland, till skillnad från de flesta västländer, erkände aldrig Kosovos självständighetsförklaring 2008 som Putin då kallade ”omoralisk och olaglig”.
Bland serber lever minnet av Natos bombningar under Kosovokriget 1999, som dödade minst 1 000 soldater och cirka 500 civila – med syftet att stoppa ett folkmord på Kosovoalbaner. I Belgrad står vissa förstörda byggnader kvar oreparerade som en påminnelse om detta ödesdigra år.
Att erkänna Kosovos självständighet är otänkbart för de flesta serber, även många som är starkt kritiska till regeringen och president Vucic. Ändå är detta just vad EU kräver. Ryssland däremot ses som en pålitlig bundsförvant i denna fråga.
I intervjuer inför Belgradbesöket har Putin varit noga med att tala om Kosovo som en provins, och fördömt landets beslut nyligen att omvandla sina säkerhetsstyrkor till en armé. Men faktum är att trots bombningarna 1999 har Serbien – som officiellt är neutralt – i dag ett intensivt samarbete med västalliansen. Bara under 2016 deltog serbisk trupp i 127 gemensamma övningar med amerikansk militär.
Samtidigt sker ett mindre omfattande, men mer synligt, militärt samarbete också med Ryssland. Moskva levererade i somras två jaktplan av typ Mig-29, de första i en sändning på sex plan. De var ”en gåva”, men serberna får själva bekosta uppgraderingar till en kostnad av över 200 miljoner dollar.
Serbisk militär tränar också tillsammans med Ryssland, bland annat i övningen ”Slaviskt broderskap” 2015 mitt under kriget i Ukraina, som ryssarna själva beskrev som ett sätt att stoppa ”färgrevolutioner” i stil med den i Kiev. Vid åtminstone ett tillfälle 2016 deltog serbisk trupp samtidigt i en övning med Nato och en med Ryssland.

Ingmar Nevéus "

"Fakta.
Serbiens president Aleksandar Vucic satsar hårt på medlemskap i EU. Landet blev kandidatland 2012.

Drygt 50 procent av serberna är för EU-medlemskap enligt en opinionsmätning från 2017. Men om anslutningen villkoras med erkännande av Kosovos självständighet – vilket EU gör – svarar 70 procent att de är emot.
Militärt har Serbien ett omfattande samarbete med Nato. Men landets militär deltar också i övningar med Ryssland. "

" Flera döda efter bilbomb mot polisskola

DN FREDAG 18 JANUARI 2019

Minst nio personer har dödats och 54 skadats sedan en bilbomb exploderat vid en skola för poliser utanför Colombias huvudstad Bogotá på torsdagseftermiddagen svensk tid.

Det var vid 9.30-tiden på morgonen lokal tid som en person i en bil körde fram till skolans port där föraren stoppades av en säkerhetsvakt. Men i stället för att stanna fortsatte bilen och körde in i en vägg där den exploderade.
Enligt tidningen El Tiempo ska det ha rört sig om en bilbomb och bilder från platsen visar ett totalförstört fordon.
Enligt borgmästaren har minst nio personer, varav flera kvinnor, ha dödats. Målet för det som ser ut som ett terrorattentat var en kadettskola för poliser, Escuela General Santander, söder om Bogotá. Landets president Iván Duque Márquez på väg till platsen för attentatet, enligt El Espectador.

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se "

" Förtroendet för president Trump dalar

DN FREDAG 18 JANUARI 2019

Den stängda statsapparaten får förtroendesiffrorna för Donald Trump att dala. Bara 28 procent av amerikanerna säger att de fått en mer positiv bild av presidenten under krisen.

Washington.
”Jag bär manteln”, sade Trump under ett möte i Ovala rummet i mitten av december. Presidenten skulle med stolthet stänga den amerikanska statsapparaten då motivet gällde säkerheten vid södra gränsen. ”Det är jag som stänger ned den”, förtydligade Trump inför påslagna tv-kameror.
På fredagen har delar av statsapparaten varit stängd i 28 dygn. Det historiska rekordet påverkar Trumps förtroendesiffror negativt. Enligt sajten FiveThirtyEight får Trump i dag stöd av 40,2 procent av amerikanska folket, ett tapp med två procentenheter sedan 21 december, då staten stängde ned.
För närvarande är ingen politisk lösning i sikte, vilket innebär att siffrorna kan rasa ytterligare. Om de federala matkupongerna hinner ta slut (den 1 mars) eller en ekonomisk recession blir tydlig skulle Trump sannolikt få ta smällen.
Andelen amerikaner som är uttryckligen missnöjda med Trump har också ökat under perioden, från 52,7 procent till 54,8. Siffrorna korresponderar med opinionsmätningar som mer specifikt rör den stängda staten. 61 procent av amerikanerna säger nedstängningen givit dem en mer negativ bild av Trump. Att jämföra med den skara som fått ett mer positivt intryck av presidenten under krisen: 28 procent.
Det antyder att Trump inte lyckats övertyga någon massa om att det råder en humanitär kris vid gränsen. Hans fixering vid en mur mot Mexiko tilltalar en minoritet.
Kommer Trump att böja sig för siffrorna? Långt ifrån säkert. Han har tidigare ridit ut tillfälliga svackor. Det är långt till valet 2020. Presidenten har länge förlitat sig på en hårdnackad minoritet av väljare när han manövrerar politiskt.
Situationen kan bli mer prekär om flera republikaner i kongressen vänder sig emot hans mur. För tillfället vill två republikanska senatorer, Cory Gardner från Colorado och Susan Collins från Maine, avsluta nedstängningen utan en överenskommelse om muren och en kongressledamot, Thom Tillis från North Carolina, vill ingå i en uppgörelse med Demokraterna om de så kallade Drömmarna, barn till papperslösa invandrare. Om dessa dissidenter skulle blir fler kan det tvinga honom till en kompromiss.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

" Cohen: Jag riggade opinionsmätningar på order av Trump

DN FREDAG 18 JANUARI 2019

Donald Trumps tidigare advokat Michael Cohen betalade ut 50 000 dollar till en firma för att få den att påverka två opinionsmätningar till Donald Trumps fördel. Det erkänner Cohen på torsdagen.

Det är tidningen Wall Street Journal som avslöjar hur Cohen betalade till en it-firma för att få den att påverka två nätbaserade opinionsmätningar.
Den man som tog emot pengarna för sina tjänster var John Gauger, ägare av it-företaget Red Finch Solutions LLC. Gauger säger till Wall Street Journal att han försökte påverka två online-mätningar för att de skulle ge Donald Trump högre opinionssiffror.
Båda undersökningarna gällde vem som kunde bli det republikanska partiets presidentkandidat. Båda försöken misslyckades dock.
Gauger uppger att han inte fick hela den summa som han skulle ha.
Något som en av Donald Trumps nuvarande advokater, Rudy Giuliani, utnyttjar när han i en kommentar försöker smutskasta Cohen genom att anklaga honom för att ha behållit en del av pengarna för egen del:
”Om det är något som vi har kunnat slå fast så är det att Michael Cohen är helt opålitlig”, säger Giuliani i en kommentar till Wall Street Journal.

Clas Svahn "

" Berlusconi ställer upp i EU-valet

DN FREDAG 18 JANUARI 2019

Italien. Den tidigare premiärministern Silvio Berlusconi ställer upp i EU-valet i maj.

Den skandalomsusade 82-åringen har varit förbjuden att kandidera till offentliga ämbeten efter att han dömdes för skattebedrägeri år 2013, men förbudet har nu löpt ut. I och med förbudet kunde han inte kandidera i det italienska valet förra våren, trots att han fortsatt leder högerpartiet Forza Italia.

TT "

"Leksaksjättens konkursbo sålt

DN FREDAG 18 JANUARI 2019

Den danska dagligvaruhandelskoncernen Salling Group, som bland annat äger butikskedjan Netto, köper konkursboet efter leksaksjätten Top-Toy. I köpet ingår Top-Toys varulager och varumärke BR, men inte Top-Toys fysiska butiker och varumärket Toys R Us.
Top-Toy, som drivit BR- och Toys R Us-butiker över hela Skandinavien, gick i konkurs några dagar strax före årsskiftet.

TT-Ritzau"

" Tv-präst: ”Svenska elever tvingas gå i orange”

DN FREDAG 18 JANUARI 2019

"Rio De Janeiro. Det svenska samhället har angripits verbalt av en präst som står Brasiliens president Jair Bolsonaro nära. Prästen menar i sin tv-predikan att skolbarnen i Sverige tvingas klä sig i könsneutrala orangea skoluniformer. De föräldrar som inte går med på ”den könsneutrala ideologin” skickas till isolerade öar i Nordatlanten.

Påståendena från den brasilianske prästen kom efter att Bolsonaros kvinnominister, Damares Alves, sagt att ”en ny era har börjat i Brasilien. Pojkar klär sig i blått och flickor i rosa”. Hon har även sagt att i Bolsonaros regering ”ska flickor vara prinsessor och pojkar prinsar. Vi ska göra slut på den ideologiska indoktrineringen.”
Den katolske tv-prästen Paulo Ricardo de Azevedo försvarar i sin predikan ministern och angriper Sverige. I sin predikan påstår han att ”I Sverige tvingar regeringen eleverna, både pojkar och flickor, att klä sig i orange.” Han påstår att det finns ”ett utbildningsprogram som kallas ’genusideologi’ som införts i många länder och som tvingar barnen redan som små att vara könsneutrala”.
Den katolske prästen, som står Brasiliens nye president nära, menar att ”svenska föräldrar som inte accepterar uppfostra sina barn som regeringen vill tvingas gå i exil till öar i Nordatlanten”. Enligt tv-prästen är Sverige ett totalitärt samhälle. Påståendena har fått den svenska ambassaden i Brasilien att reagera. Ambassadören berättar att brasilianare mejlat och frågat om det stämmer.

– Vi blev uppmärksammade på ett antal felaktigheter i uttalandet och fann det naturligt att påpeka detta, säger Per-Arne Hjelmborn, Sveriges ambassadör i Brasilien.
I ett svar till de som hört av sig skriver den svenska ambassaden vad som gäller i Sverige.
”Vi vill klargöra att det svenska utbildningssystemet inte tillåter användandet av obligatorisk skoluniform. På alla nivåer i skolsystemet behandlas pojkar och flickor jämställt. De lär sig uppnå vad som helst oberoende av kön, ursprung, hudfärg eller religion. Vi vill också klargöra att Sverige inte har något territorium i Nordatlanten och att staten inte lägger sig i medborgarnas privatliv.”

Henrik Brandão Jönsson "

"Liknar Akademien inte en korg med ruttna grönsaker, som man hoppas ska bli färska igen för att man lagt till några nyplockade gurkor?

DN FREDAG 18 JANUARI 2019

Författaren Thomas Steinfeld skriver i SvD (17/1) att ledamöterna i Svenska Akademien inte tycks se skillnaden mellan sig själva och Nobelpriset. Och det är priset som är stjärnan. "

"Macron på turné för att stilla västarnas vrede

DN LÖRDAG 19 JANUARI 2019

Emmanuel Macron är på turné i Frankrike och deltar i frågestunder med hundratals borgmästare åt gången. Avsikten: att ge flygfart åt det ”nationella rådslag” som Macron initierat och som han hoppas ska stilla vreden i proteströrelsen Gula västarna.

Salen var till brädden fylld i Souillac i södra Frankrike, när den - franske presidenten på fredagen mötte omkring 600 borgmästare från regionen.
– Det har i mer än 20 år talats om en social klyfta i Frankrike. Och ja, det existerar en geografisk klyfta, där man koncentrerar alltmer energi på de stora städerna. Därtill har det uppstått en ekologisk och miljöpolitisk klyfta, och även en demokratisk klyfta, som har växt med tiden. Detta har kastat oss in i en situation där fransmännen nu vill se stora förändringar i sina liv, sa president Macron.
Stormötet var det andra på bara en vecka. I tisdags svarade Macron på frågor från 650 förtroendevalda i Normandie – ett möte som pågick i hela sju timmar.
Ämnena är vitt skilda och sträcker sig från regionalstöd till problem med skogsbränder, men presidenten har hittills aldrig stått svarslös. Hans kritiker anklagar honom för feghet när han undviker att tala direkt med de aktivister i Gula västarna som försökt genomföra protester vid sammankomsterna. Högerpopulisten Florian Philippot – tidigare allierad med Marine Le Pen, och nu ledare för det egna partiet Patrioterna – jämförde till och med Macron med Kubas förre diktator Fidel Castro och dennes ändlösa tal.
Men Macrons avsikt med mötena är att ge en utgångspunkt för borgmästarna, som sedan ska hålla i nästa fas av ”Le Grand Débat National”, som det nationella rådslaget kallas på franska.
I dag, lördag, väntas nya protester i Paris och i övriga Frankrike – för tionde veckan i rad. Förra veckan deltog 84 000 människor i manifestationerna, många fler än veckan dessförinnan.
Proteströrelsen stöds ännu av en majoritet av fransmännen – trots att manifestationerna ofta urartar i våldsamheter. Någon tydlig ledning finns inte, även om en hel del lokalgrupper har valt talespersoner. Vissa individer har fått oproportionerligt stort inflytande på grund av att de administrerar populära sidor och grupper på Facebook, men ingen av dem kan på allvar göra anspråk på att representera hela rörelsen.
För att lugna protesterna har regeringen valt att satsa på det nationella rådslaget. Macron har också tidigare backat från den omstridda höjningen av skatten på bensin och diesel, och höjt minimilönen med 100 euro (omkring 1 000 kronor) per månad.
I tisdags varnade Macron dock för riskerna med att införa med-borgarinitierade folkomröstningar och andra långtgående former av direktdemokrati, som Gula västarna vill.
– Det som hänt i Storbritannien visar vad detta med folkomröstningar – som på ytan kan verka sympatiskt – kan leda till. Folkomröstningen [om Brexit] manipulerades, både internt och från utlandet, med hjälp av det som i dag kallas för ”fake news”. Lycka till sen, ni folkvalda som ska genomföra det som ni vet är omöjligt att göra och förklara för folket: ”ni röstade för en sak, men vi ljög för er”.
Macrons problem är att han inte har mycket konkret att erbjuda - demonstranterna, utöver själva dialogen. Budgetutrymmet är uttömt, och de förslag som presidenten lagt fram i samband med lanseringen av sitt rådslag är till stor del samma reformer som han tidigare har utlovat.

Samtidigt vill han inte backa om de reformer som regeringen genomfört fram tills nu – som till exempel den omstridda omvandlingen av förmögenhetsskatten till en fastighetsskatt. Det återstår att se om Gula västarna nöjer sig med det.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Fakta.

Proteströrelsen Gula västarna (gilets jaunes) tar sitt namn från de gula varselvästar som deltagarna bär. Den började som en protest mot höjningen av bensin- och dieselskatten, men har förvandlats till en bred protest mot president Emmanuel Macron och hans politik.
På lördagen väntas demonstrationer äga rum i Paris och runt om i landet, för tionde veckan i rad. Enligt inrikesministeriet har omkring 1 800 personer, varav 1 000 poliser, skadats i protesterna. Därtill har ett tiotal personer omkommit i trafikolyckor kopplade till rörelsens väg-blockader. "

" USA och Nordkorea förbereder toppmöte

DN LÖRDAG 19 JANUARI 2019

Ett nytt toppmöte mellan USA:s president Donald Trump och Nordkoreas ledare Kim Jong-Un kan bli verklighet i slutet av februari. Det meddelade Vita huset på fredagen. Samtidigt pågår möten i såväl Stockholm som Washington för att förbereda mötet.

De närmaste dagarna pågår ett möte mellan höga företrädare från Nordkorea och USA på en hemlig plats i Stockholmsområdet, erfar DN. Bland annat ska USA:s sändebud Stephen E Biegun och den nordkoreanska toppdiplomaten Choe Son-Hui vara på plats. Också Sveriges utrikesminister Margot Wallström (S) och kabinettssekreterare Annika Söder sitter med i möten.
I Washington möttes på fredagen Donald Trump och Nordkoreas Kim Jong-Chol. Kim mötte först utrikesminister Mike Pompeo och sedan president Trump i Ovala rummet för att, som det hette, ”diskutera de båda ländernas relationer och den fortsatta processen när det gäller Nordkoreas slutliga och fullständigt verifierbara kärn-vapennedrustning”.
Syftet med de båda mötena är att hitta sätt för en väg framåt i processen efter förra sommarens toppmöte mellan USA:s president Trump och Nordkoreas Kim Jong-Un i Singapore.
Och sent på fredagskvällen meddelade Vita huset att ett möte mellan de båda ledarna kommer att genomföras i slutet av februari. Platsen är ännu inte bestämd.
I kulisserna hade Sverige då bidragit med tyst diplomati för att underlätta för länderna att närma sig varandra. Toppmötet mellan Kim Jong-Un och Donald Trump ledde fram till uttalanden om allmänna mål om att göra Koreahalvön kärnvapenfri.

Att Sverige har fått en speciell roll under förhandlingarna kring Nordkorea har en historisk förklaring. Sverige har haft en ambassad i Pyongyang sedan 1975, längre än något annat västerländskt land. Sverige har också, tillsammans med Schweiz, i uppdrag att övervaka stilleståndszonen mellan Syd- och Nordkorea – svensk militär har i 55 år bevakat gränsen.
Dessutom är Sverige skyddsmakt för bland annat USA, Kanada och Australien, ett uppdrag som innebär att Sverige hanterar konsulära ärenden som rör dessa länders medborgare, eftersom de saknar egna ambassader och diplomatisk personal i Nordkorea.

Hanna Jakobson
hanna.jakobson@dn.se
Juan Flores
juan.flores@dn.se
Clas Svahn
clas.svahn@dn.se "

" Bakslag i fredsprocessen efter beskjutningen av FN:s utsände

DN LÖRDAG 19 JANUARI 2019

Analys
FN:s utsände fredsövervakare blir beskjuten. Ett möte som ska leda till utväxling av fångar slutar i dödläge. Hur många bakslag tål den bräckliga fredsprocessen i Jemen?

Det har varit en vecka av motgångar för den sköra fredsprocessen i Jemen. På fredagen meddelade FN:s sändebud för Jemen att ett möte mellan de stridande parterna om fångutväxling avslutats utan att någon överenskommelse nåtts.
Mötet mellan regeringssidan och huthierna hölls i Jordaniens huvudstad Amman. Frågan om utbyte av fångar var en central del av de FN-ledda fredssamtal om Jemen som hölls i Johannesberg norr om Stockholm för en månad sedan.
Under det snart fem år långa kriget har 15 000 soldater och civila tagits som fångar. De sitter inspärrade under eländiga förhållanden. Det har kommit uppgifter om att tortyr förekommer.
Detaljerna i fångutväxlingen skulle ha avhandlats vid ett möte i Jordaniens huvudstad onsdag och torsdag. Men något beslut om att släppa fångarna loss blev det aldrig, bekräftade FN:s talesperson Hanan al-Badawi på fredagen till nyhetsbyrån Ansa. al-Badawiu gick inte närmare in på vad parterna inte lyckats enas om.
En annan hörnsten i den så kallade Stockholmsöverenskommelsen om Jemen är den lokala vapenvila i hamnstaden Hodeidah som parterna kommit överens om. Till Hodeidah skeppas merparten av den humanitära hjälpen till det krigssargade och nödlidande Jemen. Men

lossningen har störts av de pågående striderna, vilket har drabbat civilbefolkningen hårt, med svält och uppblossande fall av bristsjukdomar till följd.
Den holländske generalen Patrick Cammaert har varit på plats i Hodeidah sedan julhelgen för att på FN:s uppdrag förbereda en observatörsstyrka som ska övervaka vapenvilan. Att arbetet är både vanskligt och farligt fick generalen klart för sig i torsdags, då hans konvoj besköts, sannolikt av huthiernas milis.
Trots allt har våldet minskat i Hodeidah de senaste veckorna. Och efter mötet i Stockholm har en kvarts miljon människor i och kring Hodeidah fått tillgång till nödhjälp från FN:s livsmedelsprogram World Food Programme.
Men behoven är så skriande stora, vapnen så många och motsättningarna så oförsonliga att man måste vara optimistisk på gränsen till omdömeslös för att tala om påtagliga framgångar.
Skotten mot FN-konvojen i Hodeidah ger ett obehagligt eko av hur det slutade när FN förlade obeväpnade observatörer till Syrien sommaren 2012. FN-missionen, däribland en grupp svenskar, skulle övervaka ett fredavtal som den före detta FN-chefen Kofi Annan med stor möda med möda förhandlat fram.
Men i slutänden struntade parterna i både FN-närvaron och överenskommelsen. Striderna fortsatte och FN-observatörerna hamnade i korselden och fick evakueras. Syrienkriget gick in i en ny, blodigare fas. Det bästa man kan hoppas på att är FN får draghjälp i detta känsliga läge i den jemenitiska fredsprocessen. Både av länderna i säkerhetsrådet och av de parter som direkt eller indirekt stöder de krigförande parterna, som Saudiarabien, Förenade Arabemiraten och Iran.

Erik Ohlsson "

"Fakta. Ett barn dör var tionde minut

Under de närmare fyra år som Jemenkriget pågått har 57 000 människor dödats.
Tre fjärdedelar av Jemens befolkning, 22 miljoner människor, behöver nödhjälp utifrån för att överleva.
Det dör ett barn var tionde minut i Jemen i sjukdomar som skulle kunna förebyggas av vaccin, men bristen på medicin ger farsoterna fritt spelrum. 400 000 barn lider av livshotande undernäring.
Närmare 2,5 miljoner jemeniter, varav en miljon barn, är flyktingar i sitt eget land.
Källa: Reuters, Unicef "

"Vänstergerilla pekas ut för bilbomben mot polisskolan

DN LÖRDAG 19 JANUARI 2019

Colombias regering pekar ut gerillagruppen ELN som ansvarig för bilbombsattacken i Bogotá på torsdagen, som tog över 20 människors liv.

Det var på torsdagen som gärningsmannen körde en bil fylld med omkring 80 kilo sprängmedel in i en skolbyggnad under en ceremoni för nya poliskadetter.
Colombias försvarsminister Guillermo Botero säger att han har tydliga bevis på att gärningsmannen varit medlem av vänstergerillan ELN i över 25 år.
– Detta var en attack som planerats under de senaste tio månaderna, säger Botero, och tillägger att gerillagruppen bär det ”intellektuella” ansvaret för dådet.
Myndigheterna har tidigare uppgett att de identifierat gärningsmannen. Den utpekade 56-åriga mannen tjänade som underrättelsechef för ELN i regionen Arauca, vid gränsen mot Venezuela, enligt Guillermo Botero.
Attentatet skördade 21 människors liv, bland dem attentatsmannens. Ytterligare minst 68 personer skadades.

TT-AFP "

”Tågförseningssjalen” som krossar myten om den tyska punktligheten

DN LÖRDAG 19 JANUARI 2019

DN En stickande pendlare fick nog av de många förseningarna i den tyska tågtrafiken och genomförde en tyst protest. Hennes ”tågförseningssjal” gör nu succé på sociala medier – och sticker hål på myten om den tyska punktligheten.

Berlin.
Pünktlichkeit är för den tyska självbilden vad *lagom* är för den svenska.
En i folksjälen djupt rotad uppfattning om vikten av att komma i tid. Fast när det gäller tågens punktlighet lever Tyskland inte upp till sitt rykte.
I fjol kom endast tre av fyra långsdistanståg fram enligt tidtabellen (de var inte mer än sex minuter försenade) vilket är snudd på samma usla resultat som för de svenska långdistanstågen.

Vid sidan av den dieselfuskande biljätten Volkswagen hör det statliga tågbolaget Deutsche Bahn till de mest utskällda tyska företagen och är en ständig källa till nya vitsar:
”Får anställda vid Deutsche Bahn ta tåget till jobbet, eller måste de komma i tid?”
Men en 55-årig kvinna som dagligen pendlar mellan hemorten på den bayerska landsbygden och München hittade ett annat sätt att få utlopp för sin frustration.
Varje kväll stickade hon två rader på sin ”tågförseningssjal”: grått för förseningar under fem minuter, ljusrosa för förseningar upp till en halvtimme och rött för mer än 30 minuters försening eller försening i båda riktningarna. I våras flöt resorna på bra, det visar de många grå och ljusrosa partierna, men under sommaren färgades sjalen röd.
Vid årsskiftet stickade hon den sista raden.
Efter att hennes dotter lagt upp en bild av den 1,5 meter långa halsduken på Twitter dröjde det inte länge innan den blev en riksange-lägenhet och en viral succé.
I veckan såldes den på nätauktion. En anonym användare på E-bay ropade in den för 7 550 euro, motsvarande cirka 80 000 kronor som skänkts till en hjälporganisation som är verksam på tyska tågstationer. Senare avslöjades köparen – det var Deutsche Bahn som ropat in halsduken.
Efter ett krismöte tidigare i veckan lovade Tysklands trafikminister att tågens punktlighet och servicen ska förbättras.
Men det återstår att se om löftet uppfylls. Den stickande 55-åringen stickar redan på en ny sjal.

Lina Lund
lina.lund@dn.se "

"Kvinnor får beskydd efter tempelbesöket

DN LÖRDAG 19 JANUARI 2019

De två kvinnor som besökte templet Sabarimala i Kerala i södra Indien erbjuds skydd dygnet runt, efter ett beslut i Högsta domstolen på fredagen. Kvinnorna är hotade till livet sedan de retat upp konservativa hinduer. De senaste veckorna har de bytt gömställe varje dag.

Juridikläraren Bindu Ammini och den statliga tjänstemannen Kanaka Durga blev historiska för drygt två veckor sedan. Med hjälp av poliseskort lyckades de ta sig in i det hinduiska templet som i flera århundraden varit stängt för ”orena” kvinnor i menstruerande ålder. Sedan dess har protesterna eskalerat och kvinnorna varit jagade villebråd. Mer än tusen personer har gripits i samband med oroligheterna. En person har dödats.
De båda kvinnorna har gått under jorden och tvingas byta gömställe varje dag. Kvinnorna har begärt skydd i Högsta domstolen med motiveringen att deras liv är i fara. Kanaka Durga har också polisanmält sin svärmor för misshandel. Den äldre kvinnan, som motsätter sig tempelbesöket, ska ha slagit Kanaka Durga i huvudet med en käpp.

Mia Holmgren "

"Förslag om tullförhandling med USA klart

DN LÖRDAG 19 JANUARI 2019

Bilar och industriprodukter, javisst. Men jordbruket får som väntat inte plats när EU-kommissionen lägger fram sina förslag till mandat för handelsförhandlingar med USA.

Handelskommissionär Cecilia Malmström lade fram två utkast till förhandlingsmandat när hon presenterade sina planer på fredagen. Det ena rör borttagandet av tullar på industriprodukter, det andra handlar om ömsesidiga godkännanden av produkter.
Allt har sitt ursprung i de samtal som EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker hade med USA:s president Donald Trump i Washington i somras för att mäkla fred i det då allt mer tilltagande handelskriget över Atlanten.
Tanken är nu att snabbt och enkelt kunna ta bort en mängd av de tullar som framför allt Trump högljutt gnällt över.
– Förslagen i dag täcker alla industrisektorer, inklusive fiskeprodukter och fordon. Att få bort tarifferna kan få viktig betydelse för både konsumenter och företag på båda sidorna. Det skulle särskilt gynna småföretag, säger Malmström.
Som väntat ingår dock inte några jordbruksprodukter i förhandlingarna, trots att USA gärna vill det. Såväl regeringar som jordbrukare och konsumenter i en rad EU-länder är minst sagt skeptiska till tanken på att underlätta ytterligare för import av jordbruksprodukter från USA.
– Det området ligger helt utanför, liksom många andra områden där vi vet att det skulle bli svårt att nå enighet, förklarar Malmström.
Utkasten går nu vidare för godkännande från EU:s medlemsländer innan förhandlingarna kan komma igång. **TT** "

" Frostenson lämnar Svenska Akademien

DN LÖRDAG 19 JANUARI 2019

Svenska Akademiens förlikning med Katarina Frostenson är klar. Poeten får nästan 13 000 kronor i månaden i utbyte mot att hon utträder ur Akademien. Avtalet skrevs under på fredagen.

Svenska Akademien uppger i ett pressmeddelande att man ”har gjort gällande att Katarina Frostenson är ansvarig för sekretessbrott genom närstående”, och att Frostenson själv ”förnekat sekretessbrott”.
Frostenson har i sin tur gjort gällande att Akademien ”har haft förpliktelser mot henne och åsidosatt dessa förpliktelser” och att Svenska Akademien förnekar detta.
Nu har man dock nått en överenskommelse som går ut på att Frostenson utträder ur Akademien och i utbyte får 12 875 kronor i månaden. Hon får också ”stöd för fortsatt boende i den lägenhet som hon hyr av Svenska Akademien”.
– Jag är väldigt glad över att det har kommit så här långt till ett samförstånd. Jag är väldigt lycklig över det. Och jag tycker också att det är bra att Katarina Frostenson har varit villig att gå in i den här dialogen. Det har varit en förutsättning för att vi har nått den här lösningen, säger Akademiens ständige sekreterare Anders Olsson till TT.
Han menar att Akademien inte velat särbehandla Katarina Frostenson, utan försökt skapa en rimlig pensionsliknande lösning.
– Vi vill kunna ha en liknande lösning också för andra som lämnar Akademien, så att det inte blir orimliga belopp eller en känsla av utköp. Det här tycker vi är ett modest belopp, säger han.
Svenska Akademien beskriver den ekonomiska uppgörelsen som en ”pensionsliknande förmån”.

– Vi har ingen annan kommentar än vad som framgår av pressmeddelandet, skriver Per E Samuelson, Frostensons juridiska ombud, i ett mejl till DN.
En annan av Svenska Akademiens viktigaste frågor just nu handlar om huruvida det blir något Nobelpris i litteratur i år eller ej. Till TT säger Nobelstiftelsens presschef Mikael Östlund att förlikningen med Frostenson inte avgör frågan.
Hovets informationschef Margareta Thorgren uppger för DN att kungen, Akademiens höge beskyddare, har blivit informerad om utvecklingen.
Katarina Frostenson är gift med den våldtäktsdömde kulturprofilen Jean-Claude Arnault, och hon har pekats ut för flera brott mot institutionens jävs- och sekretessregler. I början av oktober ställde Svenska Akademien sig bakom en resolution där man uppmanade Frostenson att lämna sin stol. Tre ledamöter reserverade sig.
Frostenson vägrade hörsamma kravet, och hennes advokat lämnade i början av januari ett förlikningsförslag till Svenska Akademien där Frostenson krävde ersättning för att kunna försörja sig och ”fortsätta sitt värv som lyriker”.
Den summa hon enligt pressmeddelandet forsättningsvis ska tilldelas är samma som Katarina Frostenson redan den 4 oktober fick veta att hon tills vidare skulle erhålla från Svenska Akademien.
I och med att Frostenson nu lämnar Svenska Akademien står tre av de 18 stolarna tomma. Dessutom har Sara Danius lämnat arbetet i Akademien, och det är oklart om hon planerar att återvända eller ej.

Hugo Lindkvist
hugo.lindkvist@dn.se
Hanna Fahl
hanna.fahl@dn.se "

"Björn Wiman: Tolv män och två kvinnor – det verkliga problemet kvarstår

DN LÖRDAG 19 JANUARI 2019

Uppgörelsen med Katarina Frostenson undanröjer det mörkaste molnet på Svenska Akademiens himmel – men den djupa förtroendekrisen är inte över.

Ny regering i Sverige och förlikning i Svenska Akademien på samma dag. Undrens tid är inte förbi. Inom politiken fick det maktbärande partiet sälja en del av sin själ. Svenska Akademien klarade sig undan med 12 875 kronor i månaden plus fortsatt hyressubvention för ledamoten Katarina Frostensons lägenhet, när hon nu frivilligt lämnar sin plats i den anrika församlingen.
För Svenska Akademien är det en löjligt låg summa. Institutionen har många problem, men pengar är inte ett av dem. Sannolikt var man mån om att bli av med Frostensonfrågan inför nästa vecka, då Ekobrottsmyndigheten väntas ge nya besked om utredningen kring kulturföreningen Forum, som ägts av Frostenson och hennes make Jean-Claude Arnault tillsammans.
Är då Svenska Akademiens kris över i och med detta? Möjligen kan man säga att förlikningen röjer undan det allra mörkaste molnet över Börshuset och att chanserna stiger för Akademien att återerövra den hett åstundade rätten att utse Nobelpristagare i litteratur.
Men uppgörelsen angriper inte det verkliga problemet. Hela konflikten kring läckor och påstådda brott mot jävs- och sekretessregler är egentligen en bisak. Akademiens egentliga kris har i grunden handlat om institutionens oförmåga och arrogans inför de anklagelser om sexuella övergrepp och trakasserier som fördes fram av 18 kvinnor i

Matilda Gustavssons granskning i DN hösten 2017 – och som sedan ledde fram till en dom för våldtäkt mot Jean-Claude Arnault. I ljuset av detta har utredningen om läckor och jäv varit en sidofråga – en kris *by proxy* som behandlat något annat än problemets egentliga orsak.
Att Svenska Akademiens problem kvarstår visade sig senast före jul, då man beslutade att dela ut prispengar till en av ledamoten Horace Engdahls bästa vänner samt till en obemärkt författare som vittnat till försvar för Jean-Claude Arnault i Svea hovrätt. Även Engdahls nedsättande uttalanden om den kvinna som våldtogs av Arnault och försöken att belöna en författare som kritiserat Akademien visar att krisinsikten inom institutionen på sina håll är fortsatt obefintlig.
Svenskt kulturliv behöver en fri, självförvaltande institution som Svenska Akademien. Men Svenska Akademien behöver också förtjäna förtroendet från svenskt kulturliv – och där återstår allt att göra.
När Katarina Frostenson nu lämnar Akademien förstärks den bild som tonat fram under det senaste årets kris: det är de framträdande kvinnorna som lämnat institutionen, de allt gråare männen som kommer tillbaka eller tar deras plats.
Kvar runt bordet i dag sitter tolv män och två kvinnor.
Inga pengar i världen kan köpa Akademien fri från den bilden.

Björn Wiman
bjorn.wiman@dn.se "

" Nyupptäckt bild stärker teorin om att planet sköts ner

DN SÖNDAG 20 JANUARI 2019

Ett tidigare okänt fotografi av flygplansvraket samt delar av en ”självbiografi” från ledaren av den paramilitära sydafrikanska organisationen SAIMR stärker teorin om att flygkraschen som dödade FN:s dåvarande generalsekreterare Dag Hammarskjöld var ett attentat. Uppgifterna kommer från dokumentärfilmen ”Cold Case Hammarskjöld”, som har världspremiär nästa helg.
– Nu måste FN se till att vraket grävs upp och undersöks på nytt, säger Göran Björkdahl, en av filmens huvudpersoner.

Dagens Nyheter kan i dag visa ett tidigare okänt fotografi av delar av vraket efter den störtade DC6-an ”Albertina”, som Dag Hammarskjöld färdades i när han omkom. Bilden, som filmarna bakom ”Cold Case Hammarskjöld” funnit i Nationalarkivet i Zimbabwes huvudstad Harare, visar ett hål i planets stjärtfena, som inte varit känt tidigare. Experter som filmteamet talat med hävdar att hålet sannolikt skapats av granatsplitter eller en missil.
Fotot, som återfanns i en mapp med 226 bilder, varav de flesta inte presenterats offentligt tidigare, finns inte med i den utredning som gjordes av lokala myndigheter direkt efter kraschen och inte heller den som FN följde upp med.
– Det här förstärker bilden av att utredningen försökte dölja något, säger Göran Björkdahl, den Sidaanställde svensk vars efterforskningar kring gåtan Hammarskjöld är upphovet till filmen.
Förra helgen avslöjade uppgifter ur ”Cold Case Hammarskjöld” att en belgisk legosoldat, Jan van Risseghem, ska ha erkänt för en vän att han

med sitt jaktplan av modellen Fouga Magister sköt ner ”Albertina” när planet natten till den 18 september 1961 var på väg att landa på flygplatsen i Ndola. Officiellt har van Risseghem nekat och belgiska myndigheter har hävdat att han befann sig i Belgien vid händelsen, men enligt filmarna har uppgifter i den loggbok som piloten använde som alibi förfalskats.
Den hittills okända bilden av vraket visar ett hål något större än en apelsin. Bilden har analyserats av flygsäkerhetsexperten Hans Käll, som bedömer att vrakdelen sannolikt är en del av stjärtfenan med tillhörande sidoroder.
”Skadan kan ha orsakats av yttre splitter från en granat/sprängladdning och kan vara en större splitterdel med tanke på skadans utformning, delvis cirkulär och två rätsidor med nära rät vinkel mellan sidorna”, skriver Käll i ett utlåtande till filmarna.
Käll konstaterar vidare:
”Om skadan inträffat före flygplanets kontakt med marken har splittret träffat sidrodret från sidan och skulle då kunna härröra från en granat avfyrad i luften, möjligen försedd med så kallat zonrör, vilket medför att granaten briserar nära flygplanet utan att nödvändigtvis träffa flygplanet. Splitter sprids då över en större yta av flygplanet och skulle i detta fall då kunna vara en brisad vid sidan av flygplanet där ett splitter träffat fenan.”
Vittnen, som bodde i närheten av flygplatsen och som bland annat Göran Björkdahl intervjuat, har förklarat att de såg ett mindre plan förfölja ”Albertina” och att man såg skarpa ljussken på himlen. Enligt en teori ska piloten på ett attackerande plan i ett försök att tvinga planet till en annan flygplats av misstag ha träffat det med en missil, vilket gjorde att de svenska piloterna tappade kontrollen över planet och störtade.
Käll skriver i sitt utlåtande att det finns en möjlighet att hålet orsakats av en trädstam, men att detta är mindre troligt eftersom skadan i så fall borde ha mer oregelbundna kanter.
Björn Virving är en av de ledande experterna på Hammarskjöldfallet, särskilt när det gäller olycksplanet. Hans far, Bo Virving, var teknisk chef på Transair, det flygbolag som DC6-an tillhörde, och på plats på olycksplatsen för att undersöka vraket. Björn Virving, som ärvt en stor del av sin fars utredningsmaterial, har aldrig hört talas om bilden och anser att om det funnits ett hål i stjärtfenan är det något som hans far borde ha noterat och analyserat. Han ställer sig skeptisk till uppgifterna.
– Men om det nu är ett hål i stjärtfenan skulle jag kunna tänka mig att det orsakats av att planet kolliderat med något. Det vrider sig ju 90 grader och kanar i samband med nedslaget, säger Virving till DN.
Enligt Göran Björkdahl grävdes vrakdelarna, efter att de analyserats efter kraschen, ner i närheten av flygplatsen. Filmarna har nekats tillstånd att gräva upp dem, men Björkdahl menar att detta nu måste ske.
– Av någon märklig anledning blev planet hackat i småbitar och det är inte troligt att stjärtfenan finns kvar, men med den nya teknik som är tillgänglig i dag finns det ändå all anledning att gräva upp det och undersöka det igen och leta efter rester av granatsplitter, säger Björkdahl.
Så vem var det då som verkligen låg bakom den misstänkta attacken. Filmarna lutar åt att den iscensattes av den paramilitära sydafrikanska organisationen SAIMR (South African Institute for Maritime Research). Detta är inte nya uppgifter. Under den sydafrikanska sanningskommissionens arbete återfanns kopior av dokument med SAIMR:s brevpapper som beskrev en operation med kodnamnet ”Celeste”. Dag Hammarskjöld skulle mördas genom att en agent placerade en bomb i hjulhuset på ”Albertina” före start från flygplatsen

i Leopoldville, men eftersom inget tyder på en explosion och eftersom dokumenten är kopior har teorin blivit ifrågasatt. Nu stärks den.
Filmarna har med hjälp av brodern till en kvinna som tillhörde SAIMR, och som mördades under mystiska omständigheter, kommit över ett handskrivet manus till en form av självbiografi, som enligt filmarna skrivits av organisationens ledare Keith Maxwell Annadale, kallad ”Commodore”. I manuset beskrivs både planerna och genomförandet av attentatet. Filmteamet har uppgifter som styrker att det fanns tre alternativa attentatsplaner: en bomb placerad ombord, en attack med flygplan från luften samt en attack från marken med luftvärnskanon.
Filmarna har varit i kontakt med flera av de personer som ska ha tillhört SAIMR. Gruppen, vars existens varit ifrågasatt, ska enligt en av de intervjuade ha utfört en rad andra politiska attentat i Afrika.
Företrädare för brittiska MI6 har avfärdat anklagelserna om att man skulle ha gett SAIMR uppdraget som desinformation från dåvarande Sovjet.
Göran Björkdahl anser att de nya dokumenten passar väl in i den bild som framkommit tidigare och att de tillsammans med fotografiet av hålet i vraket stärker attentatsteorin ytterligare. Han medger samtidigt att ”Cold Case Hammarskjöld”, som tagit sex år att göra, inte utgör det slutliga beviset för vad som hände för 58 år sedan.
– Vi har ingen ”smoking gun”, men vi hoppas att filmen kommer att sätta fart på undersökningarna och att alla länder följer FN:s uppmaning om att lägga alla dokument som rör fallet Hammarskjöld på bordet, säger Göran Björkdahl.

Jens Littorin
jens.littorin@dn.se "

"Fakta.

Dag Hammarskjöld, FN:s dåvarande generalsekreterare, dödades i en flygkrasch natten mellan den 17 och 18 september 1961. Ytterligare 15 personer, vara åtta svenskar, omkom i kraschen.
”Cold Case Hammarskjöld” är en dokumentärfilm med den danske - regissören Mads Brügger, Sidamannen Göran Björkdahl och journalisten Andreas Rocksén som huvudmän.
Filmen, som har världspremiär i USA nästa helg och som visas på Göteborgs filmfestival, har tagit sex år att göra.
Ett tjugotal researchers har varit involverade i att söka efter människor och gräva i arkiv i 15 länder på fyra kontinenter. Researchen i Harare har gjorts av Hanna Johnsson. "

”En värld där kvinnor får ta plats kommer inte av sig själv”

DN SÖNDAG 20 JANUARI 2019

"Våld och trakasserier mot kvinnor tar sig många uttryck. Från scenen på Norrmalmstorg i Stockholm vittnade på lördagen talare om könsstympning, hedersförtryck, övergrepp mot funktionsnedsatta och betonade rätten till preventivmedel vid den tredje upplagan av Women’s march.

Therese Johansson har för första gången tagit med sig dottern Lotten på en manifestation. 12-åringen bär ett plakat med texten ”I min framtid ska alla vara lika mycket värda”.
– Jag tyckte att det var dags att visa Lotten vikten av systerskap och att man kan bidra till förändring genom att vara politiskt aktiv, säger Therese Johansson.
– Våld mot kvinnor och jämlikhet diskuteras mer, det har metoo bidragit till. Samtidigt är det viktigt att engagemanget syns och blir en ständig påminnelse.
Idén till kvinnomanifestationen Women’s march föddes för två år sedan som en reaktion på kvinnofientliga uttalanden från Donald Trump under den senaste amerikanska presidentvalskampanjen.
I årets svenska upplaga är kulturminister Alice Bah Kuhnke först ut bland talarna. Hon berättar om det mångåriga arbetet bakom samtyckeslagen, ett förslag som först blev utskrattat.
– Vi har väntat länge på en värld där kvinnor ges och tar plats och där förövare står till svars för övergrepp. Den världen kommer inte att komma av sig själv, säger ministern.
Charlotte Lagerkvist har liksom många andra i publiken en stickad rosa pussyhat på huvudet.
– För mig är det otroligt viktigt att stå upp mot mäns våld mot kvinnor och det strukturella våld som finns inbyggt i samhället, säger hon.
73-åriga Hélène Gladsaxe tänker på kvinnokampen i ett historiskt perspektiv. Hon är dotter till den tidigare riksdagskvinnan Nancy Eriksson (S), som var en pionjär när det gäller kvinnofrågor.
– Först på senare år har jag börjat tänka att jag har en skyldighet att stå upp för det som mamma stred för, säger hon.
– Jag är också här för att jag är trött på patriarkatet.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se "

" Niklas Orrenius: IS-dådet i Malmö passar inte i muslimhatarnas världsbild

DN SÖNDAG 20 JANUARI 2019

På tisdag börjar en rättegång i Köpenhamn mot en IS-anhängare som tidigare åtalats för ett terrordåd mot en shiamuslimsk bönelokal i Malmö. Niklas Orrenius berättar om den misstänkte terroristen, och undrar varför mångas blick halkar när terrorn riktas mot muslimska mål.

Det är eftermiddag den 18 oktober 2016 när Moyed al-Zoebi berättar för sin mor att han tillhör terrororganisationen Islamiska staten, IS.
”Förstå mig jag är soldat hos dem”, skriver al-Zoebi, en 29-årig man från Syrien som då befinner sig i Skåne, till sin mamma.
En vecka tidigare har ett terrordåd genomförts i Malmö. Klockan fem på morgonen den 11 oktober 2016 krossar någon ett fönster till en shiamuslimsk bönelokal på Norra Grängesbergsgatan i Malmö. Två molotovcocktails, brinnande bensinfyllda flaskor, slängs in och sätter eld på inredningen.
Några timmar tidigare var lokalen full av Malmöbor som firade ashura, en shiamuslimsk högtid. Nu skadas ingen, men stora delar av lokalen förstörs. Saneringen kommer att kosta över en miljon kronor.
Terrorgruppen IS tar på sig ansvaret för attacken. IS-mannen Moyed al-Zoebi ska snart komma att gripas och häktas, på sannolika skäl misstänkt för att ha utfört dådet. Men när han chattar med sin mamma på Facebook den här eftermiddagen är han fortfarande på fri fot.
Mamman befinner sig i Saudiarabien där hon bor med sin make.
Moyed al-Zoebi är asylsökande från Syrien, och har varit i Sverige i drygt ett år. Han kom hit i september 2015, när strömmen av flyktingar till Sverige var som störst. Vid tiden för chatten bor han på ett asylboende i Vittsjö, i Hässleholms kommun, och väntar på besked om uppehållstillstånd.
Till sin mamma skriver han att han inte är som de andra asylsökande från Syrien, som flytt kriget. I stället har han kommit till Europa och Sverige för att själv kriga.
”Min vistelse i Europa är jihad och ingen lek.”
Mamman skriver en suck i chatten: *”uff”*.
”Dina handlingar gör en sjuk”, fortsätter hon.
På flyktingboendet i Vittsjö är Moyed al-Zoebis dator full av IS-propaganda, halshuggningsfilmer och andra mordklipp. I datorn finns även nedladdade instruktioner på arabiska om hur man tillverkar en bomb. Bakgrundsbilden han valt på sin datorskärm är IS svarta flagga.
Likt många IS-anhängare bär Moyed al-Zoebi på ett starkt hat mot shiamuslimer. De är ”fähundars barn som har krälat till oss”, skriver han.
Han ber sin mamma om förståelse för hans val att bli jihadkrigare.
Mamman frågar: *”Var kommer du att utföra jihad?”*
”Där jag befinner mig.”
Mamman äcklas av sonens vänner. Sonen kontrar: *”Men då kan du äcklas av mig också. För jag är en av dem.”*
Chattdiskussionen, som jag hittat i en förundersökning, är en fascinerande brottningsmatch mellan den IS-dyrkande sonen och mamman, som avskyr terrorsekten.
”Vi ska döda hela världen tills Gud blir dyrkad till 100 %”, skriver Moyed al-Zoebi.
Samma vecka som chatten äger rum publicerar de IS-kontrollerade tidskrifterna Nashir och Al-Naba bilder från den brinnande bönelokalen i Malmö. I texterna skryter IS propagandister om att ”kalifatets soldater” har ”förstört ett rafidi-center i Malmö” (rafidi är en i sammanhanget nedsättande term för shiamuslimer).

I december 2016 grips Moyed al-Zoebi, Han häktas på sannolika skäl misstänkt för dådet. Han nekar, men en rad omständigheter talar emot honom.
Med hjälp av data från mobilmaster kan polis och åklagare visa att IS-sympatisören och shiahataren al-Zoebi befann sig i just de Malmökvarter där bönelokalen ligger, under just den tidiga morgon då den brandattackerades. I hans dator finns mycket misstänkt material. Tre dagar före brandattacken har Moyed al-Zoebi skrivit att han ”vill dö martyrdöden” i en chatt med en kusin. Han har bett en kompis kontakta hans mor om något händer honom: ”meddela min mor att jag har förverkligat min dröm”.
Dagen efter brandattacken chattar Moyed al-Zoebi med en person som efterfrågar en ljudfil för IS räkning. ”De vill ha ett uttalande”, skriver personen, ”nämn detaljer och gatunamnet”. Moyed al-Zoebi lovar att skicka en ljudfil. En vecka senare skickar han en ljudfil där han säger ”Hela hussainia brändes upp” (hussainia är ett ord för en shiitisk bönelokal). Moyed al-Zoebi säger också att branden blev av ”för att vi fick tag på bensin”.
Men trots många indicier lyckas åklagaren inte övertyga Malmö tingsrätt om att det helt säkert är Moyed al-Zoebi som kastat in brandbomberna i bönelokalen. I den friande domen står att ”bevisningen inte är tillräckligt robust för en fällande dom” – men också att ”det framstår som uppenbart att Moyed al-Zoebi sympatiserar med IS”.
När Malmö tingsrätt i april 2017 försätter Moyed al-Zoebi på fri fot står säkerhetspoliser beredda och omhändertar IS-sympatisören. Säpo bedömer att han är alltför farlig för att få gå lös i Sverige. Enligt lagen om särskild utlänningskontroll har Säpo därför bett att Migrationsverket fattar ett beslut om att först hålla Moyed al-Zoebi inlåst i förvar och sedan utvisa honom. Det finns, enligt Säpo, anledning att tro att han kan komma att begå eller medverka till att begå terroristbrott i Sverige.
Kruxet är att det inte tycks gå att utvisa honom. Att skicka honom till hemlandet Syrien skulle strida mot svensk lag, eftersom han där riskerar tortyr och/eller dödsstraff. Moyed al-Zoebi säger själv att han vill lämna Sverige. Men vilket land vill ta emot en IS-krigare som anses alltför farlig för att få gå lös? I slutet av maj 2017 beslutar Säpo att släppa Moyed al-Zoebi, och hålla honom under noggrann övervakning.
Ett halvår senare grips Moyed al-Zoebi av säkerhetspolis i Danmark. Tillsammans med en 21-årig fängslad IS-man i Tyskland misstänks han ha planerat ett terrordåd i Köpenhamn. Planen var att attackera slumpvis utvalda människor med kökskniva, och därefter detonera en eller flera sprängladdningar i Köpenhamn, enligt den danske åklagaren.
IS-mannen som skrev till sin mamma att han skulle ”döda hela världen” har nu suttit häktad i över ett år i Köpenhamn. På tisdag inleds rättegången i Köpenhamns byret. Enligt åtalet planerade Moyed al-Zoebi att möta sin IS-kumpan på Köpenhamns hovedbanegård den 19 november 2016 – endast en dryg månad efter terrordådet i Malmö.
Det händer att jag tänker på IS terrorattentat i Malmö hösten 2016 som ”det okända IS-attentatet”. För trots att brandbombningen av den shiamuslimska bönelokalen i Malmö är det enda terrordåd på svensk mark som IS har tagit på sig ansvaret för, så tycks många nästan ha glömt att det inträffat.
Delvis handlar det säkert om att ingen människa skadades, även om förödelsen blev stor. Men jag kan inte frigöra mig från misstanken att det även handlar om måltavlan: en muslimsk bönelokal. Det är förstås en hypotetisk spekulation – men jag tror att IS terrorattack i Malmö hade väckt större upprördhet om den riktat sig mot ett ickemuslimskt mål.

IS ligger bakom en lång rad blodiga bombattentat mot moskéer världen över. Den som följer IS och al-Qaida vet att hatet mot shiamuslimer är en central del av ideologin, och att även sunnimuslimer angrips. Som häromåret i Eskilstuna, när två IS-anhängare under fredagsbönen trängde sig in i den sunnimuslimska Årbymoskén och hotade imamen för att han tagit avstånd från IS. Ändå är det som om många västerlänningars blick halkar från det faktum att IS hatar andra muslimer. Muslimska terrorister som attackerar och mördar andra muslimer – det passar inte in i den berättelse som odlas av den antimuslimska rörelsen – den rörelse som hävdar att det pågår ett krig mellan muslimer och andra (en syn som de för övrigt delar med IS).
Men det som främst utmärker terrorgrupper som IS är inte att de är muslimer, utan att de är sekteristiska mördare. Och måltavlor är alla vi som inte ställer upp på deras människofientliga världsbild.

Niklas Orrenius
niklas.orrenius@dn.se "

"Karin Bojs: Mat som håller åt tio miljarder

DN SÖNDAG 20 JANUARI 2019

Sedan urminnes tider har människor definierat sin grupptillhörighet med mat. Som att många kristna fastar två dagar i veckan och att hinduer avstår från nötkött. Sådana övertygelser och tabun svallar än i dag.

Några är vegetarianer eller veganer. Deras drivkraft kan vara respekt för djurens liv och/eller omsorg om klimatet.
Andra är starka motståndare till vegetarisk livsföring. De vill absolut ha kött på menyn, bland annat för att gynna lokalt jordbruk.
En del tror att socker är den främsta förklaringen till övervikt och sjukdom, och vill gärna hålla nere på kolhydrater över huvud taget.
Vissa dricker inte mjölk. För att de månar om klimatet, för att de inbillar sig vara laktosintoleranta, eller för att de av genetiska skäl faktiskt är laktosintoleranta.
Somliga ser rött av ilska när de hör talas om sådana som inte dricker mjölk. För att de månar om lokalt jordbruk. Eller för att de anser att människor som tål mjölk tillhör en genetiskt överlägsen ras. (Den sistnämna grupperingen är förvisso extrem, men den finns.)
Sedan finns de som ogillar all forskning om mat och hälsa, eftersom mycket bygger på befolkningsstudier där det är svårt att få helt tvärsäkra svar om orsak och verkan. (Dock brukar dessa personer göra undantag för epidemiologisk forskning som stöder deras egna teser.)
Till er allihop vill jag säga: chilla lite! Ät vad ni vill, men inte för mycket. Och framför allt, ta in vad forskningen säger.

I veckan publicerade The Lancet, en av världens tyngsta medicintidskrifter, en studie som kallas för Lancet EAT. Bland författarna finns bland annat Line Gordon som är chef för Stockholm Resilience Center, Johan Rockström som numera är chef för Potsdam Institute for Climate Impact Research och Walter Willett, som är en av världens tyngsta namn när det gäller epidemiologiska samband för mat och hälsa.
Studien Lancet EAT presenterades också på DN:s debattsida samma dag som den blev offentlig och har blivit mycket uppmärksammad. Den handlar om hur människor på jorden ska kunna äta år 2050 när vi blir tio miljarder, om vi ska hålla oss så friska som möjligt och om matproduktionen ska vara uthållig. Med uthållig menas skonsam för klimatet, men också för biologisk mångfald, vatten, tillgång på fosfor med mera.
I korthet kan man säga att alla ovan nämnda grupper (utom de som anser att laktostoleranta är en genetiskt överlägsen ras) får lite vatten på sin kvarn.
Olika världsdelar har olika utmaningar. I Asien behöver folk dra ner på fisk och skaldjur (mest av miljöskäl) medan afrikaner behöver dra ner på stärkelse (av hälsoskäl).
I vår del av världen är största utmaningen att dra ner på kött, socker och stärkelse och äta mer av nötter, baljväxter och fullkorn. Ett eller max två hekto rött kött i veckan är lagom, slår forskarna fast. Det motsvarar en eller två portioner. Två och en halv deciliter helmjölk om dagen tycker de att man kan konsumera, och då tillkommer inte något extra smör.
Ur ett svenskt perspektiv är slutsatserna om rött kött och mjölkfett mest kontroversiella.
Klimatvinster finns definitivt, framför allt om man minskar på nötköttet. Men hälsovinsterna är kanske inte så stora. Mjölkfett ser ut att vara rätt neutralt ur hälsosynpunkt, även om folk som äter mycket rött kött drabbas oftare av mag- och tarmcancer.
Det finns marker – inte minst i vårt land – som passar bättre för djurhållning än för växtodling. Rött kött är en bra källa för järn, vilket många unga kvinnor lider brist på.
Järn kan man dock få i sig på andra vägar, till exempel med baljväxter som vi alltså borde äta mycket mer av, enligt studien.
Visst kan man hänga upp sig på detaljer i Lancet Eat. Men som helhet är det ett viktigt dokument. Rekommendationerna är inte särskilt svåra att följa. Jag äter själv ungefär så sedan många år. Och tro mig! Man klarar sig fint med max två portioner rött kött i veckan och ett par, tre deciliter mjölk om dagen.

Karin Bojs
vetenskap@dn.se "

" Dödssiffran väntas stiga efter bensinexplosionen

DN SÖNDAG 20 JANUARI 2019

En bensinexplosion har kostat minst 66 liv i Mexiko. Branden bröt ut efter att bensintjuvar borrat hål på en pipeline. När folk rusade dit med plastdunkar för att hämta bensin exploderade pipelinen. – Vi är bedrövade över vad som hänt, säger Mexikos nye president Andrés Manuel López Obrador.

Explosionen inträffade vid sjutiden i fredagskväll, lokal tid, i utkanten av byn Tlahuelilpan med 17 000 invånare, åtta mil norr om Mexico City. Vittnen berättar att bensintjuvar borrat hål på en pipeline som ägs av det statliga oljebolaget Pemex. När ryktet spred sig i byn att det fanns gratis bensin att hämta rusade invånare dit med plastdunkar för att stjäla. Vad som orsakade branden är ännu okänt, men det kan ha varit något så enkelt som att någon tänt en cigarett. Bland de 66 dödsoffren finns sju minderåriga, varav en 12-årig pojke.
– Våra tankar går i första hand till familjerna som förlorat anhöriga, säger presidenten.
Klockan 17.04 lokal tid, i fredags fick myndigheterna rapporter om att pipelinen sprungit läck och skickade soldater till platsen. På grund av den välorganiserade maffian som har kontroll över de vanligt förekommande bensinstölderna vågade soldaterna inte ingripa utan lämnade platsen efter att situationen blivit hotfull.
Två timmar senare exploderade pipelinen. Det tog brandkåren nästan fem timmar innan den lyckats släcka branden med hjälp av skum. När arbetet var slutfört kunde myndigheterna räkna till 66 förkolnade lik. 76 personer har förts till sjukhus där de nu vårdas för livshotande brännskador. Myndigheterna befarar att dödssiffran kan stiga. När civilförsvaret anlände med grävmaskiner bröt anhöriga avspärrningarna och rusade in på katastrofområdet. De anhöriga var rädda att deras familjemedlemmar skulle begravas i en massgrav. Först när myndigheterna klargjort att grävmaskinerna var till ett annat ändamål lade paniken sig.
– Vi ska utreda vad som hänt och ta reda på sanningen från början till slut, säger José Luis Lomelí, som är delstaten Hidalgos säkerhetschef.
Explosionen kommer olägligt för Mexikos nye president som knappt suttit två månader vid makten. Han bärs upp av ett sällan skådat stöd i Mexiko och började året med att angripa maffian som ligger bakom de omfattande bensinstölderna i landet. Över 1 700 fall av bränslestölder utreds just nu. Andrés Manuel López Obrador vill att det statliga oljebolaget Pemex åter ska bli en viktig del i landets ekonomi och bad bolaget att stänga sina bensinkranar för att kunna lokalisera var maffian har borrat hål i ledningarna. Åtgärden ledde till bensinbrist i Mexico City, som är en av världens största städer med över 22 miljoner invånare.
Problemet med stölderna är att den sköts av en maffia som har band till landets kokainsmugglande karteller. Bensinen säljs på den svarta marknaden och beräknas kosta Pemex nästan 30 miljarder kronor om året. På grund av de stora belopp som maffian tjänar har det blivit enkelt för den att muta myndighetspersoner från att ingripa. Det är också svårt att övervaka alla ledningarna som sträcker sig över tusen mil runtom i landet.
Delstaten Hidalgos guvernör är djupt tagen av katastrofen och använde sitt Twitterkonto för att uppmana Mexikos befolkning att inte köpa stulen bensin på svarta marknaden: ”Förutom att det är olagligt, så sätter det ditt liv och din familj i fara. Det som hände i dag i Tlahuelilpan får inte upprepas”, skriver han.

De senaste fem åren har 63 personer dödats vid två liknande - explosioner i Mexiko.

Henrik Brandão Jönsson "

"Fakta. Bensinstölder

Vid sidan av narkotika har bränslestölder under den förra regeringen vuxit till en stor beståndsdel av den svarta marknaden i Mexiko, vilket den nuvarande regeringen försöker bekämpa.
På vissa orter är stölderna en stor lokal inkomstkälla, men dödliga explosioner vid illegala tappställen av bränsle är vanliga.
Liknande explosioner inträffar flera gånger om året i Nigeria där stölder av olja och bensin ur ledningar är relativt vanliga. Enligt en rapport från brittiska Chatham House stjäls olja till ett värde av omkring 90 miljarder kronor årligen i landet. Men de som drabbas av olyckorna är oftast fattiga som stjäl mindre kvantiteter och som dödas eller skadas när ångorna antänds av en gnista eller en cigarett.
I oktober 2009 omkom mellan 70 och 80 människor sedan en tankbil exploderat på en väg i södra Nigeria. "

" Tiotusentals hedrade mördade borgmästaren

DN SÖNDAG 20 JANUARI 2019

"Begravningen av Gdansks liberale och frispråkige borgmästare Pawel Adamowicz, som knivskars till döds under ett välgörenhetsarrangemang förra veckan, utvecklades på lördagen till en manifestation med omkring 45 000 deltagare.

Gdansks byggnader var draperade med svartvita bilder på Adamowicz och i begravningsmässan i Mariakyrkan deltog 3 500 personer; familjen, polska politiker och Gdanskbor.
Bland andra deltog den förre presidenten och Solidaritetsledaren Lech Walesa i ceremonin, och även Europeiska rådets ordförande Donald Tusk och den polske premiärministern Mateusz Morawiecki, skriver Reuters.
De som inte fick plats i katedralen kunde på gigantiska skärmar se ärkebiskopen Leszek Slawoj Glodz ge radband och andra gåvor från påven Franciskus till Adamowicz familjemedlemmar.
Borgmästaren i Gdansk var en kritiker av Polens regeringsparti Lag och rättvisas (PiS) invandrarfientliga politik, och han uppmanade migranter att söka skydd i Gdansk.

Juan Flores
juan.flores@dn.se "

" Nya franska protester trots Macrons vädjan om samtal

DN SÖNDAG 20 JANUARI 2019

Fortsatta demonstrationer – men med något mindre uppslutning. När Gula västarna för tionde veckan i rad demonstrerade i Frankrike, fanns vissa tecken på att president Macrons initiativ, det nationella rådslaget, trots allt kan ha börjat få avsedd verkan.

”Frihet, jämlikhet, F-L-A-S-H- B-A-L-L” skallade ropen mellan sekelskifteshusens väggar i Paris centrum på lördagen. Med ”flash-ball” syftade de gulklädda aktivisterna på de vapen som den franska polisen ibland använder vid kravaller (LBD40), och vars gummiprojektiler kan ge allvarliga skador om de träffar olyckligt.
Sedan Gula västarna inledde sina protester för två månader sedan har tiotals aktivister tvingats söka sjukhusvård efter att ha träffats av ”flash-balls”. Temat för lördagens protester var just detta polisvåld.
Frankrikes människorättsombudsman Jacques Toubon anser att vapnen bör förbjudas. Men fransk polis menar att det är Gula västarna (Gilets jaunes) som ensamma bär ansvaret för de våldsamheter som har ägt rum, och under vilka många poliser också skadats.
– Vi har ställts inför manifestationer med våldsnivåer som aldrig tidigare skådats. På ena sidan: vandaler och extremt våldsamma demonstranter. På den andra: poliser som använder sig av legitimt och proportionerligt våld med stöd i lagboken. Det går inte att jämföra dessa former av våld. Vi har nu flera lördagar tvingats hantera extrema omständigheter, med demonstranter som vill angripa, döda eller allvarligt skada poliser, sa polisens talesperson Camille Chaize.
Lördagens demonstration i Paris var dock inledningsvis relativt lugn. ”Bara” omkring 30 personer greps. Betydligt mer oroligt uppges det ha varit i städer som Caen och Rennes, där flera personer skadades.
Vid klockan 14 hade 27 000 personer deltagit i protester runt om i landet, att jämföra med 32 000 vid samma tid föregående lördag.
Sett över tid har demonstrationerna tydligt minskat i omfattning: i den första landsomfattande protesten, den 17 november förra året, deltog 280 000 personer.
Men president Emmanuel Macron vågar knappast pusta ut. Han är ute på turné i Frankrike, för att få fart på det ”nationella rådslag”, (”grand débat national”), som han initierat.
Presidenten talar vid stormöten med omkring 600 borgmästare åt gången, och ger dem i uppgift att arrangera lokala debatter och samla in konkreta förslag via en ny portal på internet.
En del aktivister i den löst sammanhållna proteströrelsen har avvisat Macrons initiativ och kritiserar presidenten för att inte tala direkt med gräsrötter. Men andra lokalgrupper säger att de tänker acceptera presidentens invit och delta i dialogen.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Fakta.
I två månader har nu proteströrelsen Gula västarna (Gilets jaunes) – som tagit sitt namn från de gula varselvästar deltagarna bär – skakat Frankrike. Upproret började som en protest mot höjningen av bensin- och dieselskatten, men riktar sig nu mer allmänt mot president Macron. Regeringen har backat från höjningen av bränsleskatten, och före jul tillkännagav Macron en höjning av minimilönen med 100 euro (1 000 kronor) per månad. Därtill har regeringen initierat ett nationellt rådslag, som är tänkt att lägga grunden för en dialog med den löst sammanhållna rörelsen. "

" Anna-Lena Laurén: De statliga medierna jublar av lycka över varje spår av russofobi

DN SÖNDAG 20 JANUARI 2019

Moskva. DN:s korrespondent ställer en fråga på Twitter om ryskt vardagsliv: Varför tycker ryssar så mycket om att vädra?
Två dagar senare överfalls hon av en trollarmé, efter att statliga RIA Novosti har lyft upp tweeten. Ryska statliga medier jagar systematiskt ”russofobi” på nätet.

Bland det roligaste med att vara utrikeskorrespondent är att studera vardagliga detaljer i landet man bor i. På detta plan är Ryssland en skatt – det finns tusen exempel på hur människor här tänker och gör saker annorlunda än vi.
I veckan skrev jag en tweet om vädring. Ryssar är nämligen besatta av att vädra, de öppnar fönster i alla väder för att ”få in syre”. Det spelar ingen roll hur kallt det är utomhus, eller om vägen utanför råkar vara fyrfiliga Kutuzovskij prospekt där tusentals bilar spyr ut en jämn ström avgaser.
Upp ska fönstren. Sedan får man sitta och huttra.
En orsak är troligen att det ofta är mycket varmt inomhus. I många hus går det inte att sänka värmen, den är centralreglerad. Ryssland har några av världens största olje- och gasresurser, och av gammal vana fortsätter man bränna av energi. Samtidigt är ventilationen i sovjetbyggda hus ofta bristfällig.
Alltnog – den 14 januari skrev jag en tweet om att ryssar är tokiga i att vädra.
Två dagar senare fick jag plötsligt en massa rasande ryska reaktioner på tweeten. Här några av dem:
– Vi tycker om frisk luft och vill inte kvävas på kontoret. Om ni fryser kan ni sätta er på ett värmeelement!
– Vill ni hellre sitta i kvava utrymmen och samla på er mikrober?
– Åk hem!
– Har ni anemi?
Samtliga upprörda twittrare hade anonyma konton, de flesta några enstaka följare. Det visade sig att den statliga ryska nyhetsbyrån RIA Novosti hade gjort en nyhet på min tweet. ”Finländsk journalist irriterar sig på rysk förkärlek för vädrande”, är rubriken på artikeln, som konstaterar att ”Dagens Nyheters och Hufvudstadsbladets korrespondent irriterar sig på ryssars besatthet av att vädra och förebrår ryssar för att slösa med energi.”
Att det var så känsligt att tala om ryssars förkärlek för att vädra gjorde mig å ena sidan full i skratt. Å andra sidan handlar det här inte alls om vädrandet. Det handlar om att statliga ryska medier nuförtiden systematiskt plockar upp vilka betraktelser som helst av västerländska journalister där man kan inläsa kritik mot Ryssland. Inte mot Putin eller regimen, det publicerar man inte. Utan mot ryssar och det ryska samhället.
Allt handlar om att bekräfta Kremlpropagandan om att problemet med den kritiska bevakningen av Ryssland inte är hur Putinregimen agerar. Problemet är russofobin. De föraktar oss.
De statliga medierna citerar våra texter på ett sätt som tydligt signalerar att korrespondenten i fråga bör sättas på plats. Därpå galopperar en armé Twittertroll in och börjar bombardera oss på nätet.
I mitt fall tog det slut efter några dagar. Men min finländska kollega Kerstin Kronvall på Yle fick över hundra samtal på en dag efter att hon skrivit en kolumn där hon kritiserade kvinnosynen i en rysk tv-show. Kolumnen gick rundgång i ryska medier och statliga tv-kanaler ansatte henne i veckor för att hon skulle ställa upp på en intervju.

Elin Jönsson på SVT råkade ut för samma sak efter en kolumn om hur ryska män kommer undan med sådant man aldrig förlåter en kvinna för.
Att ryska medier läser våra texter så flitigt är ett resultat av den statsstödda sajten inosmi.ru. Den översätter våra artiklar till ryska och publicerar dem med nya rubriker, oftast rubriker som Inosmi tror ska locka till läsning. Att få texterna att framstå som ”russofobiska” är ett säkert kort. I kombination med bristfälliga översättningar är allt upplagt för hatstormar på nätet.
Till saken hör att Inosmi, som publicerar våra texter i sin helhet utan tillstånd och utan att ersätta oss, bryter mot upphovsrätten också i Ryssland.
Det som trots allt gör mig optimistisk är att många ryska mediekonsumenter är kloka nog att se igenom detta. De har ju lång erfarenhet av att bli ljugna för.
Jag ser fram emot Inosmis översättning av denna text.

Anna-Lena Laurén "

" Tornens fall gav Trump bränsle

DN SÖNDAG 20 JANUARI 2019

Donald Trump tillträdde för precis två år sedan och har sedan dess drivit en till synes spontan och instinktiv politik.
Men hans världsbild har egentligen djupa rötter i amerikansk historia – idéer som fick bränsle efter 11 september-dåden.
Det hävdar historikern Jill Lepore som väckt sensation med en 900-sidig bok över USA:s historia som kulminerar med installationen av president Trump.

Donald Trump dyker upp på sidan 727 i boken. Han gör det i egenskap av rasistisk upptågsmakare.
2011 började Trump insinuera att Barack Obamas födelseattest förmodligen var falskt. En konspirationsteori tar fart: Obama är född i Nairobi och vill förvandla USA till en afrikansk lydstat. Trump gör sig till talesperson för denna politiska rörelse på Twitter. Men själva kärnan i budskapet, en fond till hans presidentkampanj, är mycket äldre än mediet han tar i bruk.
52-åriga historieprofessorn Jill Lepore har denna vinter väckt sensation med ”These Truths. A History of the United States”. I denna 932-sidiga tegelsten – en resa från Christofer Columbus till Donald Trump – skriver Lepore in Trumps konspirationsteori om Obama i den amerikanska rasistiska historien.
”… att hävda att Obama inte var medborgare var att åkalla århundraden av rashat”, skriver hon och länkar hans kampanj till rättsfallet Dred Scott vs Sandford, där utgången 1857 statuerar att ingen människa av afrikanskt ursprung kan bli amerikansk medborgare.

Efter att ha slagit igen boken inser läsaren att Trumps käpphästar är förankrade i historien. Mycket litet är slump. Det till synes spontana eller instinktiva i hans retorik och politik har rötter. Tvåårsdagen av presidentskapet är ett passande tillfälle att påminna om det.
Inte heller presidentkarriären var en blixt från klar himmel. Jill Lepore visar det i sitt slutkapitel.
Sedan åtminstone 1984 har Donald Trump lekt med tanken på att bli president. 1987 dyker han upp i New Hampshire, där primärvalen tar sin början, och presenterar ett politiskt program som på flera områden är identiskt med det som han i dag driver från Ovala rummet.
Han ska få ordning på handelsbalanserna genom att tvinga Saudiarabien, Japan och Kuwait att betala av sina skulder, säger han. I fråga om kapprustningen med Sovjetunionen erbjuder han sig att ta över vapenförhandlandet: ”Det skulle ta mig en och en halv timme att lära mig allt jag behöver veta om missiler”.
I utrikespolitiken ämnar han provocera USA:s allierade till ödmjukhet: Frankrike är en ”förskräcklig partner” och Tyskland ”misslyckades militärt”. Han tänker rekrytera Oprah Winfrey till vicepresidentkandidat och ser sina politiska möjligheter i mitten, där de etablerade partierna svikit: ”Jag hör ingen som talar för de arbetande männen och kvinnorna”, säger han.
Donald Trumps politiska ambitioner under 1980- och 90-talet avfärdades som skämt men skam den som ger sig.
Jill Lepores kamikazeprojekt, att pressa in hela förloppet i en fängslande volym, är i sig ett ställningstagande. Mot historie- och aningslösheten i Trump-erans ”ständiga nu”.
Böcker som hennes, översiktsverk av nationers historia, brukade tillhöra standardrepertoaren för framgångsrika akademiker. Men under 1960-talet dog den traditionen ut. Nationshistoria började likställas med nationalism. Ansatsen att rymma ett helt lands utveckling i en och samma bok underkändes. Grupper som utlämnats ur de officiella verken – kvinnor, minoriteter – efterfrågade sina egna historieskrivningar.
På Harvarduniversitet i Cambridge i Boston, där Lepore undervisar, slutade man erbjuda studenterna översiktskurser i nationens historia någon gång under 1950-talet, säger hon.
– Det fanns goda skäl för detta. Men det som hände var just det som akademikerna hade varnat för: om vi slutar skriva nationens historia tar charlataner över i vårt ställe och då får vi partiska historieskrivningar.
Lepore har kallats sin generations mest framgångsrika historiker; hon har skrivit 11 böcker under 20 år, bland annat en om Teapartyrörelsen historieskrivning, ”The Whites of Their Eyes: The Tea Party’s Revolution and the Battle over American History” från 2010. (*Det vita i deras ögon. Teapartyrevolutionen och slaget om amerikansk historia.)*
Vi ses i hennes tillfälliga arbetsrum i Widener Library, moderskeppet i Harvards biblioteksystem med 3,5 miljoner titlar. Det är över tio års kö till rummen, för närheten till böckerna och tystnaden i de kusliga korridorerna. Inget skarpt vinterljus från yttervärlden stör. Men hon har utsikt över en läsesal, där studenterna sitter på rad. Hon genomför intervjun med ett inåtvänt leende och en stickning i knät. Hennes tre barn ska få julklappsvantar. Över den blommiga fåtöljen hänger Självständighetsförklaringen inramad, lätt på sned.
– Jag har fått frågan om att skriva en sådan bok tidigare men nu tänkte jag: ”okej, jag gör det”, säger hon om ”These Truths”. En bred, lyrisk historia över nationen som samtidigt inkluderar alla de människor som brukade utlämnas ur sådana verk.
Givande, säger hon.
– Som att skriva ett bröllopstal till en vän och slutligen förstå hur den killen hänger ihop.

Att läsa ”These Truths” är omtumlande. Bokstavligen. Repetitionen i den amerikanska historien är så obönhörlig. Varje socialt framsteg följs av ett bakslag. Att Obama – lärd, kosmopolitisk, optimistisk – följdes av en president som är motsatsen följer en historisk logik.
När sydstaterna förlorar inbördeskriget, och slaveriet upphävs, formar krigsveteraner Ku Klux Klan. Den rasistiska milisen grundas 1866 i Tennessee. De iklär sig vita kåpor för att gestalta spöken som rest sig ur gravarna för att hämnas. Mellan 1882 och 1930 dödas 3 000 svarta män och kvinnor i Södern genom lynchningar.
När de nordliga trupperna drar sig tillbaka från sydstaterna, slutet för rekonstruktionsperioden, börjar delstatsregeringarna instifta så kallade Jim Crow-lagar: segregation, i varje tänkbart offentligt utrymme. Det blir kriminellt för ett svart barn att närma sig en vit kamrat på en allmän lekplats.
När stora delar av den svarta befolkningen ger sig av från Södern under 1900-talet och söker arbete i de stora industrialiserade städerna i norr och väst svarar de vita med att flytta ut i förorterna. När två svarta flyttar in i stadskärnan flyttar tre vita ut. Av de 13 miljoner hem som byggs under 1950-talet ligger elva miljoner i förorten, där 83 procent av all befolkningstillväxt äger rum under det årtiondet. En stor del av efterkrigstidens välfärdsprogram tillägnas krigsveteraner, men svarta före detta soldater exkluderas från förmånliga bostads- och universitetslån. Det sena 1900-talets geografi – med fattiga svarta stadskärnor och vita blomstrande förorter – etableras.
”These Truths” är en katalog av grymheter, skriven i ett rasande tempo för att skapa en frenetisk känsla i texten, säger Lepore. Den tar slut efter Trumps valvinst 2016. Men flera av Trumps bidrag till politiken, som han lanserat under de senaste två åren, skulle ha kunnat vara med i boken, säger hon. Så motbjudande att de matchar några av de gamla amerikanska synderna, säger hon.
– Det börjar med muslimförbudet och fortsätter med det som pågår längs södra gränsen där fängslandet av väldigt små barn förstås är ett lågvattenmärke. Men också hans förhoppning att utradera rätten till medborgarskap för de som föds på amerikansk mark. Sedan lär allt detta blekna i jämförelse med konsekvenserna av klimatförändringarna.
Slutkapitlet – ”America, Disrupted” – tar avstamp i det politiska klimatet efter terrordådet i New York den 11 september 2001. Statligt sanktionerad tortyr och massövervakning av den egna befolkningen sker parallellt, eller i synk med, att några av världshistoriens största teknikmonopol tar form i Silicon Valley. Facebook lanseras 2004, Youtube 2005, Twitter 2006 och iPhonen 2007. I Lepores historieskrivning hänger det samman: ”krisen för Amerikas moraliska auktoritet som började med kriget mot terrorismen kan inte förstås utan (beaktande av) internets uppkomst, som är allt som en regelstyrd världsordning inte är: laglös, oreglerad och ansvarslös”, skriver hon. De sociala medierna, säger Lepore, upplöser gränsen mellan den politiska eliten och masspubliken utan för den skulle demokratiska politiken.
Det är slående hur många av de centrala personligheterna runt Donald Trump som kliver fram i dammet efter de störtade tornen. Ta högerrebellen Ann Coulter, som bidragit till att statsapparaten nu håller stängt på Trumps tvåårsdag. Coulter har oförtröttligt kampanjat för att få en mur. Hon radikaliserades efter 11 september: två dygn efter attacken mot World Trade Center skrev hon i tidskriften National Reviews webbupplaga att detta inte var någon tid för insamling av bevis eller eftertanke: USA bör ”invadera deras länder, döda deras ledare och konvertera dem till kristendom”, skrev hon.
Alex Jones, konspirationsteoretikern som Trump lierade sig med under valrörelsen 2016, ”rapporterade” efter elfte september att det var 98 procents chans att terrordådet var iscensatt av regeringen. Några år

senare var tiden mogen för Donald Trump att sjösatta sin kampanj mot Barack Hussein Obama, vars namn lät som en sammansmältning av USA:s två huvudfiender vid tidpunkten, Osama bin Ladin och Saddam Hussein. Det är Lepore som gör den iakttagelsen.
I ”These Truths” uppehåller sig Jill Lepore vid den 8 februari 1996. Varför? Det är då Bill Clinton undertecknar en lag, Telecommunications Act, som avreglerar den amerikanska kommunikationssektorn och möjliggör för expansionen av Silicon Valleyjättarna; ”ett bestående och förskräckligt eftermäle av hans presidentskap” med ”katastrofala konsekvenser” för samhället, enligt Lepore.
Hon tecknar en fascinerande evolution av den amerikanska entreprenören. 1700- och 1800-talets uppfinnare, som glödlampans upphovsman Thomas Edison, kallades ”men of progress” och i den yrkesbeskrivningen ingick ett slags moralisk förpliktelse, ett upplysningsarv. De skulle inte bara bryta ny mark eller tjäna pengar. De skulle även förbättra världen, avtäcka sanningar. I dag kallas uppfinnarna i teknikvärlden för ”*disrupters*”, ett slags libertarianska anarkister som i ”These Truths” förkroppsligas av Trumprådgivaren Peter Thiel. En entreprenör som agerar efter Facebookgrundaren Mark Zuckerbergs motto: ”Om du inte har sönder saker rör du dig inte tillräckligt snabbt”. Thiel medfinansierade Facebook och grundade Paypal, en betalningstjänst på nätet, med förhoppningen att befria människor från statskontrollerade valutor.
En av Thiels kollegor ur den så kallade Paypal-maffian, Ken Howery, är för övrigt nominerad till att bli ny USA-ambassadör i Sverige. Han ska först godkännas av senaten.
– Ni kan ta honom, fnyser Jill Lepore.
Hennes bok slutar i ett slags kollaps. Inget av partierna, varken republikanerna eller demokraterna, verkar längre intresserat av att representera hela den amerikanska befolkningen. Hillary Clinton kallade Trumpväljarna för ”beklagansvärda”.
Kände du dig mer eller mindre pessimistisk över Amerika när du gick i mål?
Hon lägger ned stickningen.
– Jag landade i en känsla av ökad tillgivenhet, gentemot alla strävanden som möjliggör en demokrati. Små handlingar av mod eller briljant bruk av engelsk prosa; även tragedierna rymmer stark skönhet. Så jag känner en större tillgivenhet gentemot vad detta land kan vara när det är som bäst men mycket större ledsamhet över möjligheten att nå dit igen.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

" Martin Gelin: Ingen slump att presidenten verkat ovillig att lösa myndighetskrisen

DN SÖNDAG 20 JANUARI 2019

Donald Trump firar tvåårsdagen i Vita huset med en historisk myndighetskris. Stora delar av den federala statsapparaten har nu varit stängd i en månad. Det är ingen slump att Trump tillåter detta. Många av hans medarbetare och rådgivare ser myndighetskrisen som början på vägen till en kraftigt reducerad statsapparat.

Det är halvtid för Donald Trump i den första mandatperioden i Vita huset.
Av de 102 konkreta löften Trump gav under sin valkampanj har han lyckats genomföra 17, enligt en sammanställning av Politifact. I ytterligare 11 fall har han genomfört kompromisser som innebär att löftena delvis uppfyllts. En klar majoritet av vallöftena har inte infriats, trots att Trump haft stöd av det republikanska partiets majoritet i kongressens båda kammare under två år.
Mest berömt av dessa löften är gränsmuren mot Mexiko, som Trump vid mer än 200 tillfällen under valkampanjen lovade att Mexikos regering skulle betala för. Så har det inte blivit. I stället har Washington drabbats av en myndighetskris som nu lamslagit den federala statsapparaten i en månad, ett historiskt rekord.
Att Trump varit så ovillig att lösa krisen är ingen slump. Donald Trump och flera av hans närmaste medarbetare har länge pratat om att genomföra kraftiga nedskärningar i den federala statsapparaten. För dem har myndighetskrisen snarast varit ett välkommet test för att se vilka myndigheter som faktiskt behövs i USA.
När nuvarande vicepresidenten Mike Pence var guvernör i Indiana var hans återkommande slogan om den federala statsapparaten ”cut it or shut it”, skär ner den eller stäng den. Grover Norquist, en erfaren konservativ strateg som varit informell rådgivare till samtliga republikanska presidenter sedan Reagan, har sagt att hans långsiktiga mål är att göra den federala statsapparaten så liten att det går att ”släpa in den i badrummet och dränka den i badkaret”. I en intervju i veckan sade Norquist angående myndighetskrisen:
– Det kommer ett ögonblick då folk börjar fråga sig ”Har du lagt märke till att denna myndighet inte behövs?”
Som president har Trump konsekvent tillsatt ministrar som vill skrota just de verksamhetsområden som deras myndigheter ska ägna sig åt. Energiministern Rick Perry byggde en tidigare presidentkampanj på ett krav att lägga ner flera statliga myndigheter, i synnerhet energidepartementet.
Trumps nuvarande stabschef Mick Mulvaney var tidigare chef för myndigheten för konsumentskydd, som han själv ville lägga ner. Trumps säkerhetspolitiska rådgivare John Bolton har sagt att han vill lägga ner FN.
Scott Pruitt, Trumps tidigare miljöminister, ansåg inte att miljödepartementet borde arbeta för att förhindra miljöförstöring i USA, utan ägnade sin tid som minister åt att upphäva så många av myndighetens regleringar och utsläppsmål som möjligt. Larry Kudlow, Trumps ekonomiska rådgivare, har sagt att myndighetskrisen är ett ”pyttelitet pris att betala för det större målet att åstadkomma ekonomisk tillväxt”.
Sedan Trump tillträdde som president har antalet statsanställda även minskat med 17 000 personer, den största minskningen på 2000-talet. Myndighetskrisen har varit ”ett medel för att nå ett mål som de länge

strävat efter, vilket är att begränsa statsapparatens omfattning”, säger Kurt Bardella, en tidigare republikansk tjänsteman, till Washington Post.
Än så länge verkar det dock tveksamt om myndighetskrisen gynnar Republikanernas långsiktiga politiska målsättningar. Tvärtom verkar det som att krisen snarast påmint det amerikanska folket om att federala myndigheter och statsanställda gör mycket som är nödvändigt.
När det gäller
allt från kontrollen av livsmedel, till flygsäkerhet och patrullerna som håller ordning på landets nationalparker har myndighetspersonalen under krisen snarast börjat framhållas som hjältar.
De omedelbara konsekvenserna av krisen har också varit påtagliga. Tusentals familjer i USA hotas bli vräkta efter att bostadsmyndigheten inte kunnat sköta sitt program för bostadssubventioner till låginkomsttagare. Otaliga har även hamnat i ekonomisk kris efter att de inte fått betalt i januari.
Det är talande att Vita huset tvingades vidta akuta åtgärder för att se till att vissa myndigheter jobbar trots krisen, vilket i flera fall kan bryta mot lagen. Politiskt verkar krisen inte heller vara någon framgång för Trump.
Även om Trump gör sitt bästa för att lägga skulden på Demokraterna säger folket konsekvent att krisen är Trumps eget fel. Enligt opinionsanalytikern Nate Silver är det nu 40 procent av amerikaner som har förtroende för Trump, medan 55 procent säger att de inte har det, den sämsta siffran för Trump på nästan ett år.
Mer problematiskt är att fler republikaner i kongressen verkar bli nervösa av krisen. I veckan röstade 136 republikaner i representanthuset och 11 republikaner i senaten med Demokraterna i en omröstning om sanktioner mot Ryssland.
Om drygt en vecka ska Trump hålla State of the union, presidentens årliga tal till den samlade kongressen, om tillståndet i landet. Nancy Pelosi, Demokraternas talman i representanthuset, hotar med att ställa in talet om inte myndighetskrisen lösts innan dess, eftersom personalen som garanterar säkerheten under evenemanget inte får betalt under krisen.
Om talet ändå blir av är det svårt att se hur Donald Trump, trots sin bevisade förmåga att skruva på sanningen, ska kunna formulera en trovärdig berättelse om att allt står rätt till i USA just nu.

Martin Gelin "

" Tullar på upp till 85 procent på elcyklar

DN SÖNDAG 20 JANUARI 2019

EU-kommissionen har klubbat skyddstullar på sammanlagt upp till drygt 85 procent på elcyklar som importeras från Kina. De börjar gälla från och med lördag, skriver Kommerskollegium i ett pressmeddelande. De nya tullarna gäller fem år framöver.

Tullsatserna varierar kraftigt för olika leverantörer, enligt EU:s beslut. Antidumpningstullar som gäller framöver ligger på 10,3–70,1 procent, medan det därtill kommer vad som kallas utjämningstullar på 3,9–17,2 procent, enligt Kommerskollegium.
Tillsammans med ordinarie tullar innebär detta tullar på kinesiska elcyklar på 24,8–85,3 procent. "

" Trump villig ge ”drömmare” skydd – om 37 mil mur byggs

DN SÖNDAG 20 JANUARI 2019

Ett tillfälligt uppskov för de så kallade drömmarna, fler gränsvakter och hundratals miljoner till humanitär hjälp längs gränsen mot Mexiko. I utbyte mot att få bygga 370 kilometer mur redan i år. Det var löften som USA:s president Donald Trump levererade i ett tal på lördagen. Men Demokraterna gav förslagen kalla handen.

President Trumps femton minuter långa tal blev till stora delar en repris av tidigare uttalanden – med några få nya löften.
Inte mycket tyder på att talet kommer att avsluta den drygt 29 dagar långa stängningen av en fjärdedel av de federala myndigheterna där mer än 800 000 anställda går utan lön sedan den 22 december och många i dag får lita på matkuponger för att klara sitt uppehälle.
Presidenten lade fram flera förslag som han vill genomföra:
* Tre års skydd för så kallade drömmare, alltså personer som kom till USA som underåriga.
* Invandrare som i dag har ett tillfälligt uppehållstillstånd kommer att få permanent uppehållstillstånd.
* 800 miljoner dollar till humanitär hjälp vid gränsen.
* 805 miljoner dollar till ny teknik som ska kunna upptäcka droger som smugglas in i USA.
* 2 750 nya gränsvakter längs gränsen mot Mexiko.
Men förslagen hade ett tydligt krav i utbyte – 5,7 miljarder dollar till 370 kilometer mur. Ett förslag som Demokraterna hittills har sagt bestämt nej till.

– Den ska byggas snabbt, sa Trump, som beskrev muren som ett strategiskt bygge.
Under talet målade Donald Trump upp en bild av en katastrof längs landets södra gräns. Han beskrev hur mycket droger som strömmar in i USA men angav mycket höga siffror som också inbegrep cigaretter och alkohol, konstaterade CNN efteråt.
Demokraternas talman i representanthuset, Nancy Pelosi, sa redan före lördagens tal att ett tillfälligt skydd för vissa papperslösa invandrare, de så kallade drömmarna, i utbyte mot pengar för muren mot Mexiko inte var något hon kunde acceptera.
– Det finns inget nytt i presidentens erbjudande, sa Pelosi på lördagskvällen.
Talet kommer sannolikt inte att förändra något när det gäller inställningen från Demokraternas sida till hur gränsen mot Mexiko ska skyddas. Det blev heller inte tydligare hur den rekordlånga stängningen av statsapparaten ska få sin lösning.

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se "

" Hemliga samtalen fortsätter nästa vecka

DN SÖNDAG 20 JANUARI 2019

På lördagen fortsatte samtalen mellan representanter för Nordkorea, Sydkorea och USA på en plats utanför Stockholm. Samtalen syftar till att bereda vägen för ett nytt toppmöte mellan Nordkoreas ledare Kim Jong-Un och USA:s president Donald Trump.

Enligt UD förs samtalen, som kommit till på svenskt initiativ, i form av rundabordssamtal. Parterna kommer att träffas under söndagen och en bit in i nästa vecka.
UD bekräftar att Nordkoreas Choe Son-Hui, Sydkoreas Lee Do-Hoon samt USA:s Stephen Biegun just nu möts i Sverige.
Choe Son-Hui, 54, är en av Nordkoreas högst uppsatta diplomater och vice utrikesminister. Hon deltog i mötet mellan Donald Trump och Kim Jong-Un i Singapore den 12 juni förra året.
Lee Do-Hoon, 56, är sedan september 2017 Sydkoreas särskilda sändebud när det gäller fred och säkerhet på Koreahalvön.
Stephen Biegun, 55, är USA:s särskilda sändebud för Nordkorea sedan augusti förra året. Biegun har arbetat med nationella säkerhetsfrågor under president George W Bush.
Från svensk sida deltar utrikesminister Margot Wallström, kabinettssekreterare Annika Söder och regeringens särskilda sändebud Kent Härstedt.
I samtalen deltar bland annat forskare och politiker med erfarenhet från fredsförhandlingar och olika kriser. En av dem är Sveriges tidigare utrikesminister och FN:s tidigare vice generalsekreterare Jan Eliasson.
Clas Svahn clas.svahn@dn.se "

" Det var vanliga män som genomförde Förintelsen

DN SÖNDAG 20 JANUARI 2019

Hur var Förintelsen möjlig? I den banbrytande boken ”Helt vanliga män” skildrade historikern Christopher Browning en tysk bataljon som deltog i den slutgiltiga lösningen i Polen 1942. De flesta återvände hem efter kriget och fortsatte sina vanliga liv. Elisabeth Åsbrink läser en unik studie i nyutgåva om hur massmördare kan skapas i extrema situationer.

Christopher R Browning
”Helt vanliga män”
Övers. Inger Johansson Norstedts, 347 sidor Peter Longerich ”Hur Förintelsen planerades”
Övers. Viktor Englund Natur & Kultur, 207 sidor

Kära läsare. Om jag får lov att provocera: vad sägs om att svara på några korta frågor för att kolla din potential för att skjuta en obeväpnad man, kvinna eller ett barn till döds? Jag förstår att det kan verka obehagligt – och framför allt orimligt – att resultatet skulle bekräfta någon som helst tendens till att mörda men det hela är ganska enkelt:
Är du i 40-årsåldern eller äldre? Bor du i en stad med en stor del arbetarklass och lägre medelklass, eller tillhör du dessa skikt? Röstar du helst åt vänster: kommunistiskt, socialistiskt eller socialdemokratiskt? Ser du dig själv som god?
Den som svarar ja på dessa frågor är garanterat en helt vanlig människa, skulle man kunna säga. Den som svarar ja på frågorna hamnar också i gott sällskap med de helt vanliga männen i Reservpolisbataljon 101 – en grupp på några hundra män som kom att mörda över 40 000 människor i Polen 1942. Den som svarar ja på frågorna blir faktiskt själv en nyckel till de kärnfrågor som den amerikanske historikern Christopher R Browning försöker besvara i boken ”Helt vanliga män. Reservpolisbataljon 101 och den slutgiltiga lösningen i Polen”, nämligen; vilka var de människor som utförde massmorden på judarna och vad var deras drivkraft?
Nu ges hans banbrytande forskning ut på nytt av Norstedts förlag. Jag återkommer till den. I dagarna utkommer nämligen ytterligare en bok med folkmordet på Europas judar som tema, också den mycket läsvärd. Det är den tyske historikern Peter Longerichs klartänkta och kunniga analys av nazikonferensen i Wannsee 1942: ”Hur Förintelsen planerades”, som ges ut av Natur & Kultur i översättning av Viktor Englund.
Det är naturligtvis ingen slump att böckerna kommer nu i januari. Den 27 januari 1945 nådde sovjetiska trupper fram till koncentrationslägret Auschwitz i Polen och befriade de kvarvarande fångarna. Dagen har utnämnts till symbol för högtidlighållandet av Förintelsens offer. Det är bra. Människors minne är skrattretande kort. Dessutom är vi långt ifrån klara över vad som hände, omfattningen i död, grymhet, slumpmässighet och planering. Nazisterna hann förstöra många dokument i krigets slutskede. Framför allt undvek de att fästa avgörande beslut på pränt. Därför har det enda kvarvarande protokollet från Wannsee-konferensen tillmätts stor betydelse.
Strax utanför Berlin ligger den dyiga sjön Wannsee och där står det stiliga huset dit Reinhard Heydrich kallade ett antal högt uppsatta tjänstemän till konferens den 20 januari 1942.
I Peter Longerichs bok, där själva mötesprotokollet är tryckt i faksimil, analyseras mötets betydelse utifrån det pågående kriget, de beslut som fattades om en fullständig utrotning av Europas judar och hur det hela

skulle gå till. Longerich ger en ny bild av konferensen som ett led i en maktkamp mellan Reinhard Heydrich och Heinrich Himmler – den ene chef för RSHA, säkerhetstjänsten där både Gestapo och Kriminalpolisen ingick, den andre chef för SS och blivande inrikesminister. Massmorden på judar skedde på olika sätt och under olika omständigheter. Heydrich ville få kontroll över dödsmaskineriet. Han ville också stärka sin makt gentemot Himmler. Båda drevs av ambitionen att uppfylla Hitlers återkommande profetia om ett ”judefritt” rike, men hade skilda strategier. Heydrich antog att kriget först skulle vinnas och därefter skulle förintandet av 11 miljoner judar (siffran nämns i Wannsee-protokollet) ta vid. Det krävde samordning och planering. Under tiden kunde judarna användas som gisslan för att få deras ”rasfränder” i USA att hindra USA från att gå med i kriget. Himmler å sin sida ville använda kriget för att åstadkomma själva folkmordet. Judarna skulle användas som slavar tills de dog, de skulle avrättas och svältas, allt samtidigt. Dödandet av judarna var en del av kriget, det var ett raskrig. Himmlers nära relation till Hitler (samt Heydrichs plötsliga död några månader senare) gjorde att Himmlers strategi blev den rådande och Wannsee-konferensen blev den plats då den ”slutgiltiga lösningen” omdefinierades. Resultatet blev en eskalering av utrotningspolitiken. Alla judar inom tysk räckvidd skulle mördas undantagslöst på kortast möjliga tid, helst före krigets slut.
Peter Longerichs analys i ”Hur Förintelsen planerades” är gastkramande och kompletterar Christopher Brownings fascinerande utforskning av de helt vanliga män som var satta att utföra själva massmordet, ansikte mot ansikte med sina mordoffer, varje dag, månad efter månad.
Browning skrev boken ”Ordinary men: Reserve battalion 101 and the final solution in Poland” redan på 90-talet. Den kom på svenska 1998 men ges nu ut igen i en strålande nyöversättning av Inger Johansson. Och den handlar alltså om enkla frågor: vilka var de människor som utförde massmorden på judarna och vad var deras drivkraft? (Männen i Reservbataljon 101 skulle nämligen alla ha svarat ”ja” på de inledande frågorna i denna text.)
Brownings intresse väcktes av ett vittnesmål från en av männen om vad som hände i den polska byn Józefów sommaren 1942. En tidig morgon den 13 juli kördes bataljonens 500 man till byn och ställde upp runt sitt befäl för att få order.
Dessa män var inga starkt brinnande nazister. De flesta var nyinryckta och hade vistats i Polen i knappt tre veckor. De var familjefäder i fyrtioårsåldern ur Hamburgs arbetarklass och lägre medelklass. Nazisterna hade haft svårt att få fäste i Hamburg, som hade en stark fackföreningsrörelse och invånare som gärna röstade på kommunister eller socialister. Männen var för unga för att ha brutaliserats i det första världskriget men för gamla för att ha hjärntvättats av nazistisk propaganda. Av alla tyska män år 1942 var det alltså väldigt osannolikt att just dessa män skulle bli massmördare.
Major Wilhelm Trapp samlade bataljonen och höll ett anförande. Han var blek, nervös och hade tårar i ögonen. Bataljonen måste fullgöra en fruktansvärt obehaglig uppgift, sa han. Det var ett uppdrag som majoren ogillade men ordern kom från högsta ort. I byn Józefów levde 1 800 judar. De manliga judarna i arbetsför ålder skulle föras till arbetsläger, instruerade major Trapp, medan de återstående, det vill säga de gamla, sjuka, kvinnor och barn, skulle skjutas omedelbart. Detta var alltså bataljonens uppdrag.
Sedan skedde något oväntat. Major Trapp sa att om någon visste med sig att de inte skulle klara av uppgiften var det bara att kliva åt sidan. Efter en stunds tvekan klev en man åt sidan. Hans närmast överordnande började skälla ut honom men majoren gav mannen sitt skydd. Då klev ytterligare 10–12 man ut ur leden och ursäktades.
Så tog sommardagen vid. Judarna drevs ut ur sina hem. 300 sändes till arbetsläger i Lublin, resten togs till skogen där de sköts en i taget.

Efteråt, berättar Browning, var männen traumatiserade och sa saker i stil med ”måste jag göra om det där blir jag galen”. Men det skulle bli många återkommande uppdrag av samma slag: att rensa polska byar från judar, tömma getton, att skjuta ihjäl barn, kvinnor och åldringar och skicka människor till Treblinka. Inte blev männen galna. I stället urskiljer Browning tre reaktioner.

En del av männen lärde sig att njuta av mördandet. De erbjöd sig att gå på ”judejakt” för att finna rymlingar, de anmälde sig som frivilliga till exekutionspatruller och de skämtade om vad de hade gjort. En annan grupp gjorde som de var tillsagda. De antog inte erbjudandet från majoren om att slippa men de anmälde sig inte heller frivilligt till extra morduppdrag. En tredje grupp, 10–20 procent, antog majorens erbjudande om att slippa. De deltog inte i mördandet men utförde andra arbetsuppgifter. De omringade getton, de vaktade judarna som skulle tas till tågen eller skogen för att mördas men de höll inte i själva avtryckaren.

Sammantaget kom dessa 500 män att mörda minst 38 000 judar. Dessutom medverkade de till att 45 000 judar tvingades på tåg till Treblinka, där de gasades. Totalt var Reservpolisbataljon 101 delaktiga i mord på över 83 000 människor.

Handlingar rörande männen i bataljonen överlevde kriget, de flesta återvände till sina vanliga liv och kunde spåras upp. På 60-talet genomförde två tyska åklagare intervjuer med 200 av dem om vad de sett och gjort, och detta material utgör grunden för Brownings bok. Efter kriget sa många att mördarna var tvungna, om de inte lydde skulle de lida svåra konsekvenser. Men inte bara erbjöd major Trapp dessa män att slippa, också Heinrich Himmler har konstaterat att alla inte är gjorda för den här sortens ”arbete” och därför skulle ges andra uppgifter. Det finns inte ett enda exempel på att någon blivit straffad eller avrättad för att han inte deltog i mord på obeväpnade kvinnor och barn.

Nästa förklaringsmodell gick ut på att vissa individer var mer benägna att mörda och våldta än andra, de hade en ”auktoritär personlighet”. Men männen från Hamburg hade levt normalt fram till kriget och levde helt vanligt efteråt. Inget i deras personlighet tydde på något abnormt. Då uppstod idén om en ”vilande auktoritär personlighet” som triggades under särskilda betingelser, som en Stalin-regim eller en Hitler-regim. Men, resonerar Browning, mördarna kom till sin roll som massmördare på alltför olika sätt för att tesen ska hålla. Där fanns ideologiskt drivna mördare, fyllda av judehat. Där fanns experter, som läkare och generaler, som ställde sin yrkeskunskap i mördandets tjänst. Där fanns byråkrater på mellannivå, borgmästare som tvingade stadens judar in i getton eller tågmästare som organiserade tågtrafiken mot Polen. Och så gräsrotsmördarna; de som sköt sina offer, misshandlade dem till döds eller knuffade in dem i gaskammaren.

När det inte gick att kalla mördarna abnorma blev nästa tes att den tyska kulturen var abnorm. Judehatet var inbäddat, sades det, Hitler avtäckte bara något som legat latent. Men inte heller detta håller, menar Browning. Redan innan massmorden på judarna hade andra tyskar massmördats: de homosexuella, de döva och blinda, patienterna på mentalsjukhus. Till det kom mord på två miljoner ryska krigsfångar. Dessutom utfördes massmorden inte bara av tyskar – folk från Ukraina, Lettland och Litauen var villiga exekutörer. Svaret låg inte i den tyska kulturen.

Browning fokuserar i stället på gruppdynamik. Förintelsens massmord utgjordes av gruppaktiviteter: grupper av människor fick i uppgift att utföra mord tillsammans. Han stödjer sig på socialpsykologiska experiment som genomfördes efter kriget och som ger en nattsvart bild av vad en människa kan ta sig till för att tillfredsställa en auktoritet eller för att undgå att betraktas som mindre värd än de andra i gruppen. Konformitetens kraft är enorm.

Browning tar också upp människans oförmåga att stå ut med olust. När en människa måste utföra handlingar som strider mot hens grundvärderingar uppstår kraftig olust. För att slippa denna olust ändrar människan sina värderingar. En förödande kraft uppstår när en ideologi som nazismen framkallar vissa handlingar och dessa handlingar i sin tur framkallar ändrade värderingar.
Brownings arbete handlar om att söka förklaringar, inte ursäkter. Den enskilda individen bär alltid ansvar för sina handlingar. Och efter läsning står det klart: för att en helt vanlig människa ska bli en massmördare måste lojalitet gentemot gruppen bli viktigare än identifikation med offret. Det möjliggörs genom stark auktoritetstro, disciplin, en önskan om att lyda order och konformism.
Slutsatserna innehåller information om hur ett samhälle kan konstrueras för att minimera risken för att något liknande ska ske igen. Det är extremt viktigt att utveckla icke-auktoritära kulturer och en yttrandefrihetskultur som inrymmer många olika röster och idéer. Människor måste vänja sig vid att exponeras vid många olika hållningar och idéer – också sådana de avskyr – samt lära sig att argumentera mot dem, allt för att skapa bästa möjliga förutsättningar för självständiga beslut.
Av alla böcker som skrivits om det andra världskriget –vare sig de handlat om militärstrategi, ideologi, enskilda individer eller skildrat Förintelsens olika aspekter – utgör ”Helt vanliga män” en av kanske tjugo böcker som är helt oundgängliga, unika och absolut nödvändiga för att försöka begripa det som inte går att begripa.
Elisabeth Åsbrink är författare och medarbetare i DN. Hon har skrivit ”Och i Wienerwald står träden kvar”, ”1947” och senast ”Orden som formade Sverige”.

Elisabeth Åsbrink
kulturdebatt@dn.se "

" Vinter i London

DN SÖNDAG 20 JANUARI 2019

De kalla månaderna i den brittiska huvudstaden vigs förslagsvis åt afternoon tea, museibesök och gastropubar. Här är tipsen som sätter guldkant på en vintersemester i London. Enjoy!

Under de kyligare vintermånaderna passar det extra bra att utforska Londons kulinariska sida. Gör som engelsmännen: gå till puben – också för att äta. Gastropubarna har nämligen tagit över staden. Det var länge sedan en publunch var lika med flottig scampi och industritillverkad pommes frites. The Harwood Arms, i Fulham i sydvästra London, har till och med en Michelinstjärna. Här serveras nyfiskat och nyjagat och vinlistan är digrare än ölutbudet. Ett tips är att satsa på en lunch här för lunchmenyn är mer prisvärd än middagsditon, tre vällagade rätter runt 300 kronor. Stället erbjuder också en klassisk Sunday Roast – i alla fall på just söndagar.
The Duck & Rice i Soho, som mixar brittisk pubmat med kinesiska recept, är också värd ett besök. Den ligger dessutom strategiskt i musikalområdet West End. Den som gillar tv-kocken Gordon Ramsay kanske vill besöka hans pub The Narrow, i Limehouse i östra London. Husets fish and chips serveras i tidningspapper med ärtpuré som tillbehör.
I South Kensington ligger två icke-turistiska pubar, som framför allt folk i området besöker. The Hereford Arms är avslappnad och mysig, och bjuder på trevlig personal, rejäla portioner och gediget ölutbud. The Queens Arms är ofta fullsatt och ljudvolymen är hög. Rätt trångt, men hög stämning och bra mat.
Afternoon tea är ännu en brittisk klassiker som är lämplig för årstiden. Det erbjuds på alla de anrika hotellen, men de mest populära

teserveringarna måste bokas veckor i förväg. Eftermiddagsteet på The Goring Hotel har fått flera utmärkelser. Men här måste framförhållningen vara extra god – väntetiderna är upp till tre månader.
Teritualen på lyxiga The Dorchester Hotel ser ut som den alltid har gjort. Servicen är omsorgsfull: ”Vill du ha marmeladburkarna med dig hem?”, miljön exklusiv, och hotellets egen teblandning är värd att köpa med hem. Ett klassiskt afternoon tea här kostar 600 kronor och det är förbokning och dress code som gäller.
Ett prisvärt, men ändå klassiskt och vällagat alternativ till de allra lyxigaste hotellen är The Chesterfield Mayfair i hjärtat av området med samma namn. Hotellets afternoon tea är generöst, trevligt och garanterat hembakat av Tom – hotellets egen efterrättskock. Och har man små reskamrater med sig så serveras även afternoon tea särskilt anpassat för barn.

Anna Wahlgren Shutterstock "

"10 värmande vintertips i ett kyligt London

Gå på konstrunda – 3 x konst
Saatchi Gallery, Tate Modern och National Portrait Gallery
1 Konsthallen Saatchi Gallery – inrymd i en gammal armébyggnad vid Sloane Square i Chelsea har en gedigen samling samtidskonst. Nya Tate Modern – ombyggt, tillbyggt, med nya konstinvesteringar är ännu en klassisk Londoninstitution. Här finns verk av bland andra Pablo Picasso, Salvador Dalí, Henri Matisse och Andy Warhol. På sjätte våningen serveras prisvärt afternoon tea. Från kaféet har man utsikt över både St Paul’s Cathedral och Millennium Bridge. National Portrait Gallery är National Gallerys lillasyster och beläget vägg i vägg med det stora nationalmuseet. Här visas enbart porträtt. Fri entré på samtliga tre museer. De flesta stora museer i London tar faktiskt inte ut någon entréavgift.
Duke of York’s HQ.
www.saatchigallery.com
Bankside.
www.tate.org.uk
St Martin’s Place.
www.npg.org.uk

Vinterpromenera!
Kew Gardens och Hampstead Heath
2 Till Hyde Park och Kensington Gardens hittar de flesta, men många missar Kew Gardens, den kungliga botaniska trädgården i sydvästra London, som numera är upptagen på Unescos världsarvslista. Den är värd att besöka året om, här finns flera stora växthus att krypa in i kyliga vinterdagar. Det stora grönområdet Hampstead Heath, med utsikt över stan och åtskilliga bänkar som har donerats av privatpersoner, är också ett utflyktstips. Här är vilt och naturnära, men ändå lättillgängligt – bara en knapp halvtimmes tunnelbaneresa från city. Kombinera med ett pubbesök på The Flask i pittoreska förorten Highgate.
Royal Botanic Gardens, Kew, Richmond.
www.kew.org
Hampstead Heath.
www.cityoflondon.gov.uk/things-to-do/green-spaces/hampstead-heath/Pages/default.aspx

Vandra längs Themsen
South Bank
3 South Bank, på Themsens södra sida, är en bra utgångspunkt för en klassisk Londonpromenad med utsikt över floden, parlamentet och Big

Ben. Här bjuds på gratisunderhållning, alltifrån gatukonstnärer till klassisk, brittisk stand up, framför allt under helgerna. Vid Millennium Bridge väntar Tate Modern för den som vill varva promenad med konst. Tjusig middag kan man äta på Oxo Tower, belägen i en före detta kraftstation. South Banks mest kända turistattraktion stavas dock London Eye. Resan med det jättelika pariserhjulet tar en knapp halvtimme. Lång kö? Satsa på en dyrare ”Fast Track”-biljett. Missa inte 4D-filmen efter åkturen.
South Bank.
www.southbanklondon.com

Häng i östra London
Brick Lane
4 Brick Lane är egentligen en gata i östra London, men också ett helt område med marknader. Helgernas vintagemarknader lockar turister och lokalbor från hela London. Sunday Up-Market, till exempel, som ligger i det gamla Trumanbryggeriets lokaler. Klassiska Spitalfields Market är numera hälften galleria, hälften marknad. Även den som inte är shoppingsugen brukar gilla söndagsstämningen i de marknadstäta, östra delarna. Här kan man gå runt och spontanäta från matställen med rätter från jordens alla hörn. Testa förslagsvis mat från Bangladesh. Här finns dessutom gott om gallerier och konstutställningar, och flera bra nattklubbar.
Brick Lane.
www.visitbricklane.org

Klassisk Londonhistoria på Jermyn Street
Floris, Foster & Son och Turnbull & Asser
5 Den knappt 500 meter långa gatan Jermyn Street, runt hörnet från Piccadilly Circus, är lätt att missa. Genom århundradena har gatan varit hemvist för Londons duktigaste skräddare, hattmakare, skomakare och så vidare. Som turist går man inte främst till butikerna för att handla, utan mer för att insupa klassisk Londonhistoria. Här ligger en av Londons mest kända parfymbutik – Floris, som bland annat säljer Bondparfymen ”No 89”. Här finns klassiska skotillverkaren Foster & Son som har fotavtryck av både kungligheter och celebriteter. Åtta månader tar tillverkningsprocessen av en sko, men så är de hundra procent handgjorda också. Och här finns skjortbutiken Turnball & Asser med fascinerande hantverksskickliga skräddare. På väggarna hänger hälsningar från klädsnobbar som Sean Connery, Robert Redford och Daniel Craig.
Floris: 89 Jermyn Street.
www.florislondon.com
Foster & Son: 83 Jermyn Street.
www.foster.co.uk
Turnbull & Asser: 71-72 Jermyn Street.
www.turnballandasser.com

Sippa på gin
Dukes Bar
6 Är det någonstans man ska unna sig en välblandad martin, rentav en klassisk Vesper, så är det på Dukes Bar på hotellet Dukes London. Mer England, mer tidlös, klassisk miljö går knappast att finna. Här skrev Ian Fleming sina första James Bond-romaner, och en av bartendrarna lär ha inspirerat till den berömda repliken ”shaken, not stirred”. En vanlig kväll blandar barens bartendrar, som alla är från Italien, över 300 martinidrinkar. ”Här ska man sitta i lugn och ro. Gäster som har bråttom och snabbt vill ha sin drink skickar vi till ett annat ställe. Och två martinis per person är maximum. Våra drinkar är starka – de flesta klarar inte av fler”, säger bartendern Alessandro Palazzi.
35 St. James's Place.
www.dukeshotel.com

Testa delikatesser på matmarknad
Real Food Market och Borough Market
7 Botanisera bland lokala producenter och engelska delikatesser på the Real Food Market. Provsmaka starka ostar, öl från mikrobryggerier och nybakat surdegsbröd, och förkasta för alltid idén om engelsk kost som ett gastronomiskt misslyckande. Här handlar matintresserade londonbor sin middag och här kan man på kort tid lära sig en hel del om brittisk kokkonst. Ytterligare en matmarknad är Borough Market, belägen under London Bridge, och också den en favorit bland londongourmeter. Marknadsstånden dignar av ekologiskt odlade grönsaker och välhängda köttbitar. Producenter från hela England säljer sina varor på marknaden.
Kings Cross Square.
www.realfoodfestival.co.uk/markets
8 Southwark St.
www.boroughmarket.org.uk

Drick te ombord på en dubbeldäckare
B Bakery Afternoon Tea
8 Två klassiska Londonaktiviteter – den röda dubbeldäckaren och afternoon tea i en kul kombo. Big Ben, Houses of Parliament, Westminster Abbey, St James Park, Marble Arch... Avverka alla London-turistmåsten från ett bekvämt säte i en vintagebuss à la 60-tal är perfekt en vinterdag när man inte har vädergudarna med sig. Varma drycker serveras i en tekopp med lock. Bakverken och smörgåsarna är dock klart Frankrikeinspirerade – ägarna till företaget kommer från Frankrike. Försök att få bord högst upp i bussen. Turen tar en och en halv timme i rusningstrafik. Det finns inga toaletter på bussen. Förbokning krävs.
Mötesplats: Victoria Coach Station.
www.london.b-bakery.com/afternoon-tea/afternoon-tea-bus-tour

Londons bästa musikaler
West End
9 För många är London synonymt med musikal. Musikalerna i teaterdistriktet West End lockar åtskilliga besökare varje år. Långköraren ”Lejonkungen”, med musik av bland andra Elton John, toppar ständigt listan över de mest populära. Här hänger också barn med i handlingen eftersom musikalen baseras på Disneys film med samma namn. Kolla Visit Britains hemsida för biljetter: www.visitbritainshop.com/nordics/theatre-and-football/theatre-tickets=c/#filter-area. Teatrarnas gemensamma biljettkiosk på Leicester Square säljer också sistaminuten-biljetter. De har dessutom en hemsida: www.officiallondontheatre.com/tkts.
The Lion King går på The Lyceum Theatre: 21 Wellington Street.
www.thelyceumtheatre.com

Besök klassiska Londonvaruhus
Från Harrod’s till Marks & Spencer
10 Varuhuset Selfridges & Co har en av världens största jeansavdelningar och är dessutom ett av de varuhus i världen som säljer flest skönhetsprodukter. Världens mest kända är dock Harrod’s – ett elegant shoppingmecka med ett sortiment som spänner från hårnålar till hästar, och med karakteristiskt gröna shoppingpåsar. Liberty, på Regent Street, måste dock vara Londons vackraste. Och designvaruhuset Dover Street Market (DSM) det med mest intressant innehåll. Här breder experimentellt mode ut sig över fyra estetiska våningar. Marks & Spencer är Londons Åhléns – här finns basgrejerna. Pålitligt och bra kvalitet, men oglammigt och ganska präktigt.
87-135 Brompton Road.
www.harrods.com
400 Oxford Street.
www.selfridges.com

18-22 Haymarket.
www.london.doverstreetmarket.com
Regent Street.
www.liberty.co.uk
168 Fenchurch Street.
www.marksandspencer.com
Gatukonstnärer vid South Bank.
På Brick Lane, en gata i East End där många av husen är byggda i tegel, kan man ägna sig åt vintageshopping.
Det viktorianska växthuset i Kew Gardens i sydvästra London. Trädgården är perfekt för den som vill undkomma storstadshetsen både sommar som vinter.

London.

Resa hit: Tåg: Fyra byten och övernattning i Hamburg alternativt Köln, resan tar cirka 25 timmar. Pris: Resan görs förslagsvis med Interrailkort med fem valfria resdagar inom 15 dagar som kostar 3 145 kronor för vuxna och 2 455 kronor för ungdomar. Varje vuxen kan ta med två barn under 12 år gratis. För sittplatser betalar man dock extra. Flyg: Direktflyg från Stockholm, Göteborg och Köpenhamn. Pris: Från 1 500 kronor tur och retur.

Koldioxidutsläpp: Flyg Stockholm – London ca 516 kg per person, tur och retur, inklusive höghöjdseffekt. Tåg 127 kg per person, tur och retur (För beräkningsmetod se www.klimatsmartsemester.se)
Bästa tiden: Funkar året runt. Mild höst och vinter jämfört med Sverige.
Tidsskillnad: En timme efter Sverige.
Språk: Engelska.
Valuta: Brittiska pund.
Prisnivå: Högre än i Sverige, 120 på Forex Banks stor-stadsindex där Stockholm är 100.
Ta dig runt: Tunnelbana och buss. Köp ett så kallat Visitor Oyster Card som gäller för all lokaltrafik. Själva kortet kostar tre pund och laddas sedan med respengar. Londons svarta taxibilar kör till överkomliga priser.
Bra att veta: London är stort och det finns inte bara ett centrum utan flera stadsdelar som har sitt eget centrum och karaktär. South Kensington är en bra bas under en resa. Trots att det är ett av Londons mest välbeställda områden finns många prisvärda hotell.
Läs mer: Bra aktuella tips har magasinet Time Out London, finns också på nätet: www.timeout.com/london "

”Den dolda makten i Davos måste granskas kritiskt”

DN MÅNDAG 21 JANUARI 2019

"DN. DEBATT 20190121
World Economic Forums makt är problematisk. Organisationen är icke- demokratisk och kan inte utkrävas ansvar. Bristen på transparens är skriande, forskare är inte välkomna och de journalister som deltar är utvalda. Den som är för kritisk blir inte inbjuden till det prestigefyllda mötet i Davos igen, skriver forskarna Christina Garsten och Adrienne Sörbom.

I veckan samlar den företagsledda stiftelsen World Economic Forum världens politiska och ekonomiska ledare till det årliga mötet i Davos. Mötet har nu blivit så etablerat att det ofta misstas för att vara en del av FN-systemet. Det är problematiskt eftersom det inte är det och för att organisationen saknar demokratisk legitimitet. Som forskare har vi följt forumet på nära håll under fem års tid och har samlat våra resultat i boken Discreet Power (Diskret makt). Det är tydligt att organisationen inte får den löpande granskning den förtjänar.
Globala problem kräver globala lösningar. FN tar stort ansvar för att möta upp mot dessa förväntningar och behov men har samtidigt uppenbara svårigheter. Förutom att en stegrande nationalism och populism i många länder medför ett ökat ifrågasättande av FN:s roll och möjligheter är det tydligt att organisationen inte förmår lösa de akuta problem världen står inför. Därför har under senare decennier nya former för globalt styrande prövats.
World Economic Forum är en av de mest etablerade av dessa försök. Det är format som en schweizisk stiftelse, startad 1973 och finansierad av världens 1000 mest inflytelserika företag. Mest känt är mötet i Davos, men organisationen genomför en lång rad möten, runt om i världen, året om.
På dessa möten deltar företagsledare tillsammans med politiker med syftet att de ska resonera sig fram till goda lösningar på världens problem. Från Sverige deltar vanligen cirka 30 personer vid mötet i Davos. Stefan Löfven valde förra året att inte delta, medan Donald Trump deltog för första gången. I år deltar bland andra Brasiliens nyvalde president Jair Bolsonaro. Angela Merkel är en återkommande deltagare liksom Marc Zuckerberg och Bill Gates.
Temat för detta år är ”Globalisering 4.0: Vad det betyder och hur det kan komma oss alla till godo”. World Economic Forum har sedan mitten av 1980-talet konsekvent tagit sig an globala frågor. På det kommande mötet ska bland annat framtidens ekonomiska utveckling, miljöhot, artificiell intelligens, migration, pensionssystem, och utvecklingsländernas betydelse för global utveckling diskuteras. Förslag på lösningar kommer att dryftas och nya arbetsgrupper formeras.
Forumet har inget mandat att föreslå eller genomföra någon av de förslag till lösningar som deltagarna på mötena kommer fram till. Därför finns en återkommande kritik mot att det är en ointressant om än glamorös mötesplats för eliter. Vår forskning visar tvärtom att World Economic Forum är betydelsefullt. Det utövar ett slags diskret makt genom vilket det förmår sätta dagordningen för senare globalt beslutsfattande.
Det är en diskret makt för att den bygger på deltagarnas diskretion och forumets förmåga att efter eget gottfinnande välja ut både finansiärer, deltagare, frågor och förslag till lösningar. Det skiljer sig från annan makt som exempelvis bygger på befogenheter att fatta långtgående beslut eller använda våld. World Economic Forums makt handlar i stället om att sätta själva premisserna för dagordningen, såsom språk

och normativa förståelser av globala problem. Den diskreta makten är också den nya globala ordningens typ av makt par excellence – mer svårgreppbar än soft power och mer undflyende än smart power.
Forumet har under de decennier som gått sedan det startades förmått skapa sig själva som den organisation som alla aktörer med globala ambitioner – individer som företag – vill ha en koppling till. För dem som är där är känslan av att vara utvald en stark lockelse. Genom att bli utvald öppnas dörrar till fler andra sammanhang. Allra helst vill de utvalda få äran att komma tillbaka, helst år efter år, och helst just till mötet i Davos. Att få tillhöra den lilla skaran av inbjudna är förföriskt, och verkar därigenom som en statusmarkering.
Vi lyfter fram följande tre punkter som vi finner problematiska med Forumet:
1 World Economic Forum kan inte utkrävas ansvar och kritik från dess deltagare tystas ned. För att komma tillbaka krävs att du agerar enligt den mission som forumet ser som central. Varje deltagare övervakas därför av anställda på huvudkontoret som har detta som en specifik uppgift. Den som inte anses tillräckligt konstruktiv och levererar den typ av polerad kritik som forumet anser lämplig kan inte räkna med att bli inbjuden igen.
2 World Economic Forum brister i transparens. Visserligen lägger de ut mycket information om vad som händer exempelvis i Davos och det går att följa mötet på nätet. Men forskare är inte välkomna och journalister har bara möjlighet att delta under en begränsad del av mötet. Det som rapporteras blir därför en av forumet kringskuren version. De journalister som finns på plats i Davos är också utvalda av forumet självt. Liksom bland övriga deltagare är det i denna grupp viktigt att få komma tillbaka och det finns därför en tendens att leverera rapportering som inte kritiserar forumet alltför hårt.
3 World Economic Forum är en icke-demokratisk organisation byggd på bristande representation. Den ska inte sammanblandas med organisationer som FN, WTO eller IMF, vilka alla har sina problem men ändå i grunden är demokratiska organisationer, byggda på nationell representation, transparens och ansvarsutkrävande.
Stiftelseformen gör det i hög grad möjligt för World Economic Forum att bjuda in deltagare som inte i första hand representerar ett land, en idé eller en ens en organisation, utan sig själva.
Dessa slutna möten kan avhandla frågor som är av stor vikt. Frågan om Arktis smältande isar är ett sådant ämne. Det har återkommande diskuterats vid de senaste årens möten i Davos. Deltar gör företagsledare, statschefer, någon enstaka forskare och person från civilsamhället.
Tanken med dessa lunchsamtal är att finna förslag att ta upp inom exempelvis Arktiska rådet. Att de äger rum är i efterhand ingen hemlighet, men det som avhandlas där får inte komma ut. Bristen på transparens är i ett sådant här exempel skriande.
Detta till trots har World Economic Forum en väsentlig roll att spela för de globala problem som måste lösas. Politik kan inte alltid vara genomskinlig. Det finns behov av att samtala bortom diplomatiska ritualer och protokoll. Exempelvis menar forumet självt att Cancunprotokollet var ett förslag som kom upp på ett av deras möten. Flertalet av de politiska deltagarna från COP15 i Köpenhamn möttes en vecka senare i Davos och kunde prata igenom situationen. Mexikos dåvarande president Felipe Calderon tog med sig de idéer som kom upp och började driva dem inom ramen för FN:s klimatarbete.
World Economic Forum har alltså skapat en variant på en global politisk arena och det finns många andra organisationer som försöker sig på liknande former. Det informella mötet, med högstatus som viktig ingrediens, återskapas av tankesmedjor runt om i världen, men också av stater och företag som vill påverka den politiska agendan. Såväl medier som människor i allmänhet bör kritiskt granska dem och de förslag som kommer därifrån.

Bakgrund. Forskningen

Artikelförfattarna har forskat på World Economic Forum i flera år i form av etnografiskt fältarbete, intervjuer och dokumentanalys och följt deras möten över världen. I sin forskning intresserar de sig särskilt för WEF som exempel på en framväxande typ av organisation med alternativa sätt att ta sig an globala frågor.
Boken ”Discreet Power: How the World Economic Forum Shapes Market Agendas”, släpptes på Stanford University Press hösten 2018.
Forskningen har finansierats av Vetenskapsrådet och bedrivits vid Stockholm Center for Organizational Research (Score), Stockholms universitet och Handelshögskolan i Stockholm.

Christina Garsten, professor i socialantropologi vid Stockholms Universitet och föreståndare för SCAS, Swedish collegium for advanced study
Adrienne Sörbom, docent i sociologi vid Stockholms universitet och Södertörns högskola
Artikelförfattarna forskar om politisk globalisering. "

" Hemlig organisation pekas ut som skyldig

DN MÅNDAG 21 JANUARI 2019

Den paramilitära gruppen South African institute for maritime research (SAIMR) misstänks ha organiserat attentatet mot Dag Hammarskjöld. En medlem av organisationen bekräftar att man var ”vapen för uthyrning” och låg bakom en rad politiska dåd i Afrika.

SAIMR har tidigare pekats ut som ansvarigt för Hammarskjölds död, men organisationens existens har samtidigt ifrågasatts. Uppgifter i filmen ”Cold Case Hammarskjöld” bekräftar att gruppen fanns och att den spelade en avgörande roll i flygkraschen där Dag Hammarskjöld och ytterligare 15 personer omkom.
Filmarna har fått kontakt med en person som man kallar ”David” och som bekräftar att han arbetade som underrättelseagent för SAIMR under slutet av 1980-talet och början av 1990-talet.
– Vi var ”vapen för uthyrning”, säger David till filmteamets research-grupp och hävdar att organisationen var med om att avsätta regeringar och låg bakom en rad politiska dåd i Afrika, till exempel i Sydafrika, Angola och Moçambique.
Enligt David arbetade SAIMR från en flottbas i södra Johannesburg kallad Wemmer Pan. Han ger inga direkta bevis på organisationens inblandning i ett attentat mot Hammarskjöld, men hävdar att det vid rekryteringsmöten brukade visas bilder från kraschplatsen och flygplansvraket. Enligt David talades det också om kraschen som SAIMR:s mest framgångsrika operation. Rekryteringsmötena leddes av sydafrikanen Keith Maxwell Annadale, som titulerades Commodore.

SAIMR och Maxwell identifierades redan 1998 i samband med att ärkebiskop Desmon Tutu presenterade arbetet med Sydafrikas sanningskommission. Rörelsen beskrivs senare av den brittiska forskaren Susan Williams i boken ”Who killed Hammarskjöld”, som betraktas som det mest ambitiösa försöket att gå till botten med alla teorier kring generalsekreterarens död.
I boken går Williams igenom dokumenten som beskriver hur SAIMR planerade att mörda Hammarskjöld genom att placera en bomb ombord på ”Albertina”, planet som skulle ta honom från Leopoldville till Ndola den 17 september 1961. Här skulle FN-chefen förhandla med Moïse Tshombe, ledare för utbrytarrepubliken Katanga. Attentatsplanen fick kodnamnet ”Operation Celeste”.
Filmteamet påstår sig nu ha kommit över ett handskrivet manuskript till Maxwells ”självbiografi”, som man fått från en bror till en kvinna som tillhörde SAIMR och där misstankarna mot gruppen styrks.
– Det finns ingenting som motsäger att de var inblandade. Tvärtom passar de dokument som vi funnit ihop med uppgifterna som Desmond Tutu presenterade, säger Göran Björkdahl, den Sidaanställde svensken som tillsammans med den danske filmaren Mads Brügger och den svenske journalisten Andreas Rocksén är filmens upphovsmän. Inledningsvis i projektet hade filmteamet ett samarbete med Susan Williams, men enligt uppgifter till DN valde Williams efter en kontrovers att hoppa av.
– Det stämmer att Susan Williams valt att avbryta kontakten med oss, säger Björkdahl.
Filmarna har varit i kontakt med en rad personer, som bekräftar SAIMR:s existens, bland annat en Clive Jansen van Vuuren, som visar upp ett diplom som visar att han var ”soldat” inom organisationen. Maxwell avled 2006. Filmarna har sökt upp hans änka, som avfärdar påståendet om att hennes make skulle ha varit inbladad i hemliga militära operationer. Man har även träffat SAIMR:s påstådda andreman, Rene Goor, som drivit en säkerhetsfirma i Johannesburg. Goor nekar också till inblandning, men medger att det är hans namnteckning och handstil på SAIMR-dokument.
SAIMR uppges ha haft starka band med den brittiska säkerhetstjänsten MI6. Starka konservativa krafter i Storbritannien och Afrika ville se Dag Hammarskjöld undanröjd. MI6 har avvisat uppgifterna i Tutudokumenten om att man hade något med generalsekreterarens död att göra som desinformation från dåvarande Sovjet.
Men även den norska forskaren Bodil-Katarina Nævdal har i samtal med DN pekat på en tydlig koppling mellan SAIMR och Storbritannien.
I de ”nya” SAIMR-dokumenten beskrivs ett möte sommaren 1961, där organisationens ledare inför en grupp personer förklarar: ”Det finns flera nyckelfigurer inom FN, däribland Hammarskjöld, som måste tas bort.” En agent med kodnamnet ”Congo Red” får enligt dokumentet uppdraget att ”handskas med bovarna” och utarbeta en plan med minst tre alternativa lösningar.
Dokumenten beskriver också ett möte under natten för kraschen, där SAIMR-ledningen tror att attentatet misslyckats. Då kommer en officer in i lokalen med en lapp som meddelar att planet sprängts i samband med landningen.
”Det var stora leenden – ’Congo Red’ hade levererat”, står det i dokumenten.
Gåtan Hammarskjöld omges av många teorier, påståenden och historier som visat sig vara falska.
Hur kan filmteamet vara säkra på att dokumenten är äkta och att berättelsen inte är en skröna?
– Att det är Maxwells handstil har vi fått bekräftat av en tidigare underrättelseofficer i organisationen. Vi har också kunnat jämföra dem med andra dokument med hans handstil, som han personligen lämnade

över till en sydafrikansk journalist, säger filmmakaren Andreas Rocksén.

Jens Littorin
jens.littorin@dn.se

"Netanyahu på kontroversiellt besök i Tchad

DN MÅNDAG 21 JANUARI 2019

Jerusalem. Det judiska Israel och huvudsakligen muslimska Tchad återknöt på söndagen de diplomatiska förbindelserna efter ett 46-årigt avbrott. Premiärminister Benjamin Netanyahu sade då han landade i N'djamena att länderna planerar samarbete på en rad områden.

Arabiska och muslimska länder har på sistone försökt övertala president Idriss Deby att inte ta det kontroversiella steget. Tchad är ett utfattigt och konflikthärjat land, men för Netanyahu är det av största intresse.
Varje muslimskt land som bortser från ockupationen av Västbanken och etablerar relationer med Israel sätter palestiniernas isolering och maktlöshet i relief. President Deby snuddade vid detta i sitt välkomsttal, då han lovade att förbindelserna ”inte skulle gå ut över Tchads engagemang för palestinierna”.
När Tchad bröt med Israel 1972 skedde det efter att Libyens diktator Muammar Khaddafi erbjudit Tchads ledare frikostigt bistånd. Deby, som kom till makten med Khaddafis stöd, anses ha köpt vapen från Israel under kampen mot islamistiska rebeller i landets norra del.
Deby besökte nyligen Israel, och har mottagit flera israeliska delegationer av experter och rådgivare på sistone, men premiären för de diplomatiska förbindelserna sköts upp för att ge Netanyahu vind i ryggen under den israeliska valkampanjen.
Ett av hans budskap inför valet är att han brutit tabuet mot relationer till Israel i tredje världen och bland muslimska stater. I sin iver att närma sig arabstater anses Netanyahu rent av ha närmat sig Sudans Omar al-Bashir, en efterlyst folkmördare.
Före 1967 hade Israel utmärkta relationer till afrikanska stater. Dessa länders olust över den israeliska ockupationen av palestinierna bidrog till försämrade förbindelser, men det förekom också rena ”mutor” från Saudiarabien och Libyen till länder som bröt med Israel. På senare år har förbindelserna med flera afrikanska stater etablerats på nytt.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

" Donald Trumps tal har målat in honom i ett hörn

DN MÅNDAG 21 JANUARI 2019

Washington. Trumps nya bud som var tänkt att lösa regeringskrisen har målat in presidenten i ett hörn. Nationalisterna uppfattar förslaget som för invandrarvänligt samtidigt som oppositionen avfärdar det som ihåligt.

Högerrebellen Ann Coulter, som vill att presidenten ska bygga den mur som han länge lovat sitt folk, var inte alls nöjd med Donald Trumps nya kompromissförslag.
Efter Trumps tv-sända tal på lördagskvällen kallade Coulter Trump för ”Jeb”, ett svidande invektiv. ”Jeb” är Jeb Bush, presidentkandidaten från Florida som står för en relativt invandringsvänlig linje i det republikanska partiet. ”Lågenergiska Jeb”, som Trump kallade honom under valrörelsen, är ingen som presidenten vill jämföras med. Jeb är etablissemang och mitten, långt från populistisk fyrbåk för ytterhögern.
I talet närmade sig Trump en kompromiss som hela tiden utmålats som en möjlig lösning på låsningen, som nu har hållit delar av den amerikanska statsapparaten stängd under 30 dygn.
Denna kompromiss går ut på att ”drömmarna”, barn till papperslösa invandrare, ska ges amerikanskt medborgarskap, vilket Demokraterna vill. I utbyte skulle Trump få 5,7 miljarder dollar till murbygge, eller ”stålbarriär” som han benämner drömbygget: ”en kraftfull och vackert designad genomskinlig stålbarriär” vid ”högprioriterade områden”.
I talet erbjöd Trump ett treårigt medborgarskap för 700 000 drömmare, de som för närvarande är inskrivna i Daca, ett program som ger dem rätt att arbeta och studera i USA. Totalt finns det 1,8 miljoner drömmare, men alla är inte inskrivna i programmet.
Problemet med kompromissen som Trump nu erbjudit är att Demokraterna tidigare lovat ungdomarna en permanent lösning. Sedan Trump upplöste Daca i september 2017 har drömmarna svävat i ovisshet kring framtiden. En treårig lösning skulle blott förlänga detta limbo, och riskera att de på nytt används som kanonmat i en kommande förhandling, är Demokraternas farhåga.
Samtidigt har drömmarna blivit en symbolfråga för nationalisterna. De stämplar varje försök att ge dem en tryggad framtid i USA som ”amnesti”, det vill säga straffrihet. Det synsättet innebär att man tillskriver drömmarna ett brott, trots att de inte själva valt att invandra till USA. De har vuxit upp här på grund av sina föräldrar.
Nationalistiska Breitbart refererade Trumptalet under den besvikna rubriken: ”TREÅRIG AMNESTI, STÖRSTA DELEN AV GRÄNSEN ÖPPEN...”
Talet lockade alltså varken Demokraterna till förhandlingsbordet eller muntrade upp presidentens kärnväljare. Reaktionen på talet är en bra bild av polariseringen i landet: förslaget uppfattas som extremt av båda sidor, om än av helt olika skäl. Att röra sig mot mitten – även med krypsteg – är farligt i amerikansk politik.
Sprickan tycks lika vid inne i Vita huset. Presidentens svärson Jared Kushner, som förhandlar med kongressen för Trumps räkning, har länge varit intresserad av att ge drömmarna en mer permanent lösning. Stephen Miller, som formulerar presidentens invandringspolitik, representerar ytterhögern och är sannolikt en hård motståndare mot ett sådant medborgarskapsförslag. Trump själv tycks rådvill.
På söndagen gav sig Trump som vanligt ut i sociala medier, där han påstod att renoveringen av existerande ”gränsbarriärer” är i full gång, med eller utan skattepengar. ”Byggande är, när allt kommer omkring, det jag gör bäst, även när inte pengar finns tillgängliga!”

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

700 000 så kallade drömmare – barn till papperslösa invandrare erbjuds treåriga uppehållstillstånd om Trump beviljas pengar till en bit mur. "

”Mycket bra” möte mellan USA och Nordkorea

DN MÅNDAG 21 JANUARI 2019

Mötet mellan Nordkorea, USA och Sydkorea fortsatte på söndagen utanför Stockholm. – Det är god stämning och mötet har gått mycket bra, säger en UD-källa till DN.

Samtalen, som kommit till på svenskt initiativ, syftar till att bereda vägen för ett nytt toppmöte mellan Nordkoreas ledare Kim Jong-Un och USA:s president Donald Trump. Mötena med parterna leds av kabinettssekreterare Annika Söder.
En fråga som diskuteras under de fyra dagarna är: Hur bygger man förtroende mellan länderna? Hur skapar man det kitt som gör att länder binds samman? Och hur sänker man tonläget mellan länderna?
Enligt en UD-källa är en annan fråga minst lika viktig: hur skapar man gemensamma aktiviteter mellan folken i de olika länderna i form av kulturutbyten, vetenskapliga utbyten, sportarrangemang och handel?
Hittills har mötet i Sverige, som inleddes i fredags, ”gett mycket positivt”, säger en person med insyn i diskussionerna:
– Deltagarna har diskuterat frågor som är förtroendeskapande och som ska få regionen att fungera bättre. Det är god stämning och mötet har gått mycket bra.

Clas Svahn "

"Globaliseringseuforin över – laddat möte väntar i Davos

DN MÅNDAG 21 JANUARI 2019

Trots att de största toppnamnen uteblir från det ekonomiska toppmötet i Davos blir det som vanligt starkt politiskt laddat. Årets Världsekonomiskt forum handlar till stor del om att globaliseringseuforin är över och om hur upplösningen av det internationella systemet ska tacklas. Men även klimatfrågan lyfts högt upp på dagordningen.

Årets möte som startar på tisdag är det 49:e i sitt slag. Temat för årets möte i den schweiziska alpbyn lyder ”The Geopolitical Challenges of Globalization 4.0”, vilket avspeglar att samarbetet mellan de stora länderna i världen övergått till ökad ekonomisk och politisk konfrontation. Den tilltagande nationalismen och geopolitiska spänningen mellan USA, Kina, Ryssland, Indien, Turkiet och andra stater riskerar att underminera det multinationella systemet.
– Vi rör oss från en enpolig till en mångpolig värld, underströk Klaus Schwab, grundare och ordförande för World Economic Forum (WEF), i en presentation av årets möte.
Trots namnet är WEF långt ifrån enbart – eller ens i första hand - ett rent ekonomiskt möte. Förvisso deltar ett stort antal vd:ar för planetens storföretag, men ändå präglas veckan i Davos av de hundratals stats- och regeringschefer, lobbyister och aktivister som alla torgför sina agendor.
Klimatkrisen tar detta år större plats än någonsin tidigare. En annan brännande fråga är cyberhoten och sårbarheten i uppkopplade samhällen.
Till arrangörernas besvikelse dyker USA:s president Donald Trump, inte upp i år, vilket ursprungligen var planerat.
Det är osäkert huruvida hans ryske kollega Vladimir Putin kommer.
Det är klart att Frankrikes president Emmanuel Macron stannar hemma.
Det är inrikespolitiska kriser på hemmaplan som avhåller Trump, liksom Macron, som har Gula västarna att hantera, samt Theresa May, med Brexit, från att komma till Davos.
De enda deltagarna från G7-länderna som deltar är Japans premiärminister Shinzo Abe, Tysklands kansler Angela Merkel och Italiens premiärminister Giuseppe Conti.
Därmed saknas verkliga dragplåster på fjolårets nivå, då Trump använde sig av tillfället för att inför världens affärsmanna- och politikerelit försvara sin isolationistiska ”America First”-linje.
Trump har under det år som gått gjort verklighet av sin protektionism och har infört skyddstullar på stål och aluminium och slagit till med tariffer på Kinas export.
Året innan hade Kinas ledare Xi Jinping mötts med jubel, då han i motsats till den nyvalde USA-presidenten kunde framstå som en stor försvarare av internationell frihandel och globalt samarbete.
Enligt de ursprungliga planerna skulle Trump komma till årets möte i Davos med en stor USA-delegation av höga Vita hus-tjänstemän och ledande affärsmän i släptåg; finansministern Steven Mnuchin, utrikesminister Mike Pompeo, handelsminister Wilbur Ross och två av presidentens närmaste rådgivare, Trumps dotter Ivanka och svärsonen Jared Kushner, till Davos.
Nu blir det inte så, vilket Trump förklarade med att han är fullt upptagen med den federala USA-regeringens nedstängning, eller som han formulerade det på Twitter:

“På grund av Demokraternas omedgörlighet när det gäller gränssäkerhet och vikten av säkerhet för vårt land, har jag respektfullt ställt in min mycket viktiga resa till Världsekonomiskt forum”.
Det betyder att det denna gång inte blir något möte mellan USA:s och Rysslands ledare, även om Putin mot förmodan skulle finnas på plats i Davos. Han har en stående inbjudan men har inte deltagit i WEF sedan 2009 (då i funktionen som rysk premiärminister).
Några andra högt uppsatta ryssar väntas däremot dyka upp i Davos. Det handlar om de Kremltrogna affärsmännen Viktor Vekselberg, ägare till Renova, Oleg Deripaska, aluminiummagnat, och Andrej Kostin, chef för VTB-banken, som enligt vissa uppgifter var portade från Davos på grund av de sanktioner som USA har infört mot ett antal ryska storföretagare efter Rysslands annektering av den ukrainska halvön Krim. Efter bojkotthot från Moskva bytte WEF fot och inbjöd de tre oligarkerna till Davos.
Med de sedvanliga högdjuren frånvarande finns det en chans för nya ansikten att göra intryck; en av dem är Brasiliens nye president Jair Bolsonaro, som blir den mest högprofilerade företrädaren för världens allt fler populistiska och nationalkonservativa statsledare. Bolsanaro är också en uttalad tvivlare på att det råder någon klimatkris, vilket bäddar för möjligheten till en intressant konfrontation med alla miljö- och klimataktivister som kommer till Davos.
I sin årliga Global Risks Report, som WEF sammanställt på grundval av en enkät bland 1 000 experter, rankas klimatfrågan som en av de största riskerna, vid sidan om data- och cybersäkerhet och försämringen av de internationella relationerna.

Michael Winiarski "

"Fakta.

Ett 70-tal stats- och regeringschefer, liksom nästan lika många centralbankschefer och utrikesministrar, väntas närvara.
Bland svenskar på årets deltagarlista finns Jacob Wallenberg, ordförande i Investor, LO-basen Karl-Petter Thorwaldsson, vice riksbankschef Cecilia Skingsley, Dagens Nyheters chefredaktör Peter Wolodarski, Ericssons vd Börje Ekholm, AB Volvos vd Martin Lundstedt och Johan Rockström, klimatforskare, och Greta Thunberg, klimataktivist. "

"Billiga bönor kan få bittra konsekvenser

DN MÅNDAG 21 JANUARI 2019

Kaffepriset fortsätter att sjunka. Men samtidigt som konsumenterna gläds åt billigt fika innebär det låga priset ett hot mot odlarna och kan på sikt leda till kaffebrist. – Man måste tjäna pengar på sin kaffeodling så att man kan ge mat till sina barn, säger Minette Rosen, ansvarig för kaffeinköp för Zoégas.

Höstens rekordskörd av kaffebönor i kombination med politisk instabilitet i Brasilien har lett till att världsmarknadspriset på kaffe nu är det lägsta på 13 år.
Baspriset på ett pund kaffebönor ligger i dag omkring 105 cent på New Yorkbörsen, vilket motsvarar cirka 18 kronor per kilo. Inköpare betalar sedan ett tillägg respektive ett avdrag beroende på bönornas kvalitet. Enligt organisationen International Coffee Association (ICO) som företräder kaffeimporterande och exporterande nationer, förväntas årets skörd bli något mindre än fjolårets. Fortfarande väntas ett överskott, vilket talar för fortsatt låga priser.
Enligt Minette Rosen, ansvarig för kaffeinköp för Zoégas, är odlare som producerar kaffe av hög kvalitet värst drabbade eftersom basen för tillägget blivit lägre.
När vi betalar 35 kronor för en kaffe hamnar i praktiken några ören i odlarens ficka.
Kaffeproducenter i Colombia har skickat ett upprop om att de inte överlever med dagens låga priser. Även i Kenya är läget kritiskt för kaffebönderna och många väljer att odla andra grödor som avokado eller macadamianötter, eller säljer jordbruksmark till bostadsbolag för att kunna försörja sig.
– Det är ett stort problem på kort sikt att odlarna inte vill sälja sitt kaffe eftersom de inte får betalt för sina kostnader och det är ett problem på lång sikt eftersom vi inte får tag i de kvaliteter vi behöver, säger Minette Rosen.
Enligt siffror från SCB blev kaffet billigare under 2018 och under december sjönk priset med 4,6 procent, delvis på grund av extrapriser.

TT "

"Fakta. Kaffe

Brasilien är världens överlägset största kaffeproducent, följt av Vietnam och Colombia.
Finländarna dricker mest kaffe i hela världen, följt av svenskarna som dricker i snitt 3,2 koppar om dagen. "

"Människans hela historia är kortare än en halv millimeter

DN TISDAG 22 JANUARI 2019

Vi har fortfarande inte skakat av oss den unga civilisationens myter om människans gudomliga märkvärdighet. Det kan stå oss dyrt.

Det är inget fel på läroboken men de stora perspektiven ryms inte på papper, förklarar vår lärare och lämnar klassrummet.
”Jag ska bara hämta en tidslinje!”
När han återvänder har han ett rep med sig. Det är långt. 27 meter och sex centimeter för att vara exakt och det är han. Han säger att det är en tidslinje över vårt universum och han håller upp härvan med sträckta armar. Belåtet. Lite som man håller en nyförlöst tronarvinge om man är kung i en saga någonstans. Sen börjar det.
”Här, ta big bang.”
Han lägger tidernas begynnelse i en liten hand på första bänkraden.
”Vårt universum är 13,8 miljarder år gammalt och på den här tidslinjen är varje millimeter femhundratusen år.”
Han har knutit etiketter utmed repet och nu hasar han baklänges medan han nystar upp allt som någonsin hänt. I korta drag. Han berättar om de första stjärnorna som tänds (0,4 meter) och hur vår galax Vintergatan börjar ta form på allvar (4 meter). Han sätter fart ner mot kortväggen och ropar att varje meter är femhundra miljoner år medan han rundar barnen på sista bänkraden. Han är på väg tillbaka upp mot katedern och ett fullbordat varv runt klassen när han hittar vårt blivande hem efter 18,4 meter.
”Nu har jag rört mig 9,2 miljarder år framåt i tiden och här bildas vår favoritstjärna solen. Det är bara en vanlig stjärna med vanliga planeter men en dag ska någonting ovanligt hända här.”
Han tar ett par steg till och hittar det ovanliga.
”Vi vet inte hur men här händer det i alla fall. Det ovanliga. Det är här, för ungefär 3,5 miljarder år sedan, som det uppstår liv på jorden.”
Några steg senare är han tillbaka framför handen som kramar tidernas begynnelse och han håller upp den sista metern rep framför oss. Fler etiketter nu.
Han pekar ut de första växterna på land, 95 centimeter från repets slut.
80 centimeter kvar: insekterna.
60 centimeter kvar: reptilerna.
48 centimeter kvar: DINOSAURIERNA!
40 centimeter kvar: däggdjuren.
13 centimeter kvar: dinosauriernas undergång.
Och sedan berättar han om oss.
”Det kanske är svårt att se där ni sitter men hela människosläktets historia sträcker sig över en halv millimeter i slutet här.”
Jag tittar på min linjal och ryser.
En halv millimeter.
”Människan har gått på repet i trehundratusen år och det är ungefär en halv millimeter. Det betyder förresten att jag, som i bästa fall kommer att leva i hundra år, får en femtusendel av en millimeter på mig. Jag skulle behöva leva mitt liv femtio gånger för att korsa bredden av ett hårstrå på den här skalan. Det är lite kusligt.”
Vi nickar för det är det.
”Men nu ska jag berätta någonting kusligare. Det var inte bara dinosaurierna som dog ut på vägen hit.”
Han sveper med handen längs repet så att det frasar om etiketterna.
”Nästan alla arter som någonsin levt på jorden är utdöda i dag. 99,9 procent har gått under. Och det är inte säkert att historien om oss blir

längre än en halv millimeter. Repet kanske fortsätter utan oss, varv efter varv genom ett poänglöst universum. Jorden är en klotformad kyrkogård på drift i mörkret.”

Nej, så sa han inte. Han hade inget rep med sig heller. Den enda tidslinje vi såg var den i läroboken.

Men om min lärare hade hittat på den här sortens övningar, om han hade ansträngt sig för att verkligen marinera oss i perspektiven, kanske vi redan som barn hade begripit att vår litenhet inte var något vi skulle växa ur. Vi kanske till och med hade odlat ansvarskänsla för artens framtid. För även om lektionen var påhittad var ju allt han berättade sant.

Det har nästan aldrig funnits människor. Ändå har vi så svårt att bottna i den upplysta berättelsen om oss själva, den om en evolution utan mål och en art utan förmyndare. Trots all omtumlande kunskap vi grävt fram ur sedimenten är det svårt – också för en modern och fullvuxen människa – att skaka av sig den unga civilisationens myter om vår gudomliga märkvärdighet och planetens moderliga instinkter.

Det är som en inre tipping point vi behöver ta oss över.

Jorden är inte vår mamma. Ingen vakar över oss. Vi är ett tunt lager av tillfälligheter på en sten i mörkret och vi har nästan aldrig funnits. Och det vore naturligt för oss att gå under. Helt vanligt.

Det är lustigt att vi emellanåt betraktar dinosaurierna som förlorare i det evolutionära spelet när de i själva verket gjorde succé. De vandrade på jorden i 180 miljoner år.

Dinosaurierna fick 36 centimeter på det där repet. Vi kan gå under utan att passera en halv millimeter. Kanske för att vi fortsätter betrakta oss själva som ett slags kosmologiska mellanchefer. Det kan förstås inte uteslutas att något hittills lågprofilerat väsen med övergripande personalansvar ska lösa klimatkrisen åt oss men det är så lite som talar för det.

Jag tänker att en nyckel till människans överlevnad är förståelsen för hur små vi är. Inte bara i rummet utan också i tiden. Kanske bara en evolutionär sommarkatt.

Andrev Walden"

"Tonvis med vägsalt har skapat en proteströrelse

DN TISDAG 22 JANUARI 2019

I Ryssland bekämpar man halkan genom att strö tonvis med vägsalt över trottoarer och vägar. Saltet brukas så ymnigt att det har lett till en proteströrelse i flera ryska städer. Den ryska oppositionen har gjort vägsaltet till en symbol för korruption.

Varje morgon när jag går ut med hunden i våra Moskvakvarter är trappan vit. Inte av snö, utan av vägsalt.
Saltet är omsorgsfullt strött på vartenda trappsteg, ända upp till ytterdörren. För att undvika sår i tassarna måste hunden bäras nerför trappan och längs trottoaren ända tills vi kommer till snötäckt mark i parken. Läderbården på mina ryska filtstövlar är full av sprickor efter flera års kontakt med vägsaltet.
I fjol spreds nästan 260 000 ton vägsalt ut på Moskvas gator. Proceduren upprepas ofta flera gånger per dag. Saltet har både fast och flytande form – den fasta formen används på trottoarer, den flytande på vägarna där dess effekt tar slut efter tre timmar. Då måste man spruta på mer. Annars förvärras halkan eftersom saltet lämnar en tunn hinna efter sig som samlar fukt, fryser och blir glashal.
Vägsaltet består huvudsakligen av acetater, magnesium och kaliumklorid. Det är i princip inte farligt för människan – men enligt Vladimir Koroljov, professor i geologi på Moskvas statliga universitet, leder det obegränsade bruket av vägsalt i Moskva till andra problem.
– Salthalten i jordmånen ökar på grund av vägsaltet. Det leder till att växtligheten minskar. Vi har också kommit fram till att vägsaltet har en frätande effekt på stål och asfalt, står det i en forskningsrapport som Koroljov publicerade i fjol.
Bilister, hundägare och fotgängare klagar i tidningar, tv och sociala medier på att saltet skadar hundtassar och förstör bilar och skodon. Irritationen är så stor att också statskontrollerade medier som till exempel Moskva 24 gör inslag på frågan.
Att saltet brukas i sådana mängder beror på att det är ett enkelt sätt att bekämpa halkan. Saltet behöver bara spridas ut. Det smälter effektivt snö och is så länge temperaturen inte understiger –30°C. En annan orsak är att Moskva stad köper in gigantiska mängder vägsalt och sedan vill bli av med sina lager innan våren. Därför strör gårdskarlarna vägsalt till och med på trappstegen upp till bostadshusen.
– Moskva har så mycket transporter att hala vägar skulle leda till en massa olyckor. Vi behöver vägsaltet. Allt som sprids på våra gator kontrolleras och som ni ser blommar lindarna varje år. Det skulle de inte göra om det är sant att vägsaltet är skadligt för växtligheten, säger vice borgmästare Pjotr Birjukov i en intervju för den statliga tidningen Rossijskaja Gazeta i slutet av december.
Men oppositionen anser att vägsaltet bara är ett sätt för de högre tjänstemännen att tjäna pengar genom otkat. Det betyder i all korthet ett system där statliga eller kommunala tjänstemän tar emot pengar under bordet av företag för att sedan välja ut de här företagen till leverantörer. Just vägsalt är oerhört lukrativt, eftersom mängderna som köps in är gigantiska.
– Det handlar om miljardkontrakt. Det sista våra tjänstemän tänker på är miljön och vår hälsa. Det här kommer att fortsätta så länge Sobjanin är borgmästare, säger oppositionsledaren Ilja Jasjin i en video om vägsaltet från 2018.
I Samara beslöt borgmästaren ifjol att dra ner på vägsaltet, efter att invånarna protesterat och lämnat in namnlistor. Också i Tjeljabinsk har invånarna lämnat in en namnlista mot saltet. **Anna-Lena Laurén** "

"Fakta. Vägsaltets historia i Ryssland

Fram till mitten av 1990-talet användes sand och sand blandat med vägsalt mot halkan i de flesta ryska städer.
Sanden ansågs damma ner för mycket och i mitten av 1990-talet man övergick helt och hållet till vägsalt.
Vägsaltets beskaffenhet har bytts ut flera gånger.
Sedan 2011 blandar man i marmorkross för att öka friktionen. "

" Hotbrev sista spåret efter hustrun

DN TISDAG 22 JANUARI 2019

Polisen har fått in över 800 tips, men norska miljardärhustrun Anne-Elisabeth Falkevik Hagen är fortfarande försvunnen sedan tolv veckor. Hon misstänks vara bortförd av kidnappare som kräver nio miljoner euro i kryptovaluta för att släppa henne. Fallet engagerar hela Norge och har väckt en debatt om - medietystnad.

31 oktober tycks ha varit en helt vanlig morgon för äkta paret Anne-Elisabeth och Tom Hagen hemma i villan i Lørenskog nordost om Oslo. Här, vid den lilla insjön Langvannet, har paret bott sedan början av 80-talet. Tillsammans har de tre vuxna barn.
Tom Hagen är miljardären som byggt upp en förmögenhet som grundare av koncernen Elkraft, med en omsättning på två miljarder kronor och leverans av elkraft till hela Norden. Enligt norska nätsidan Kapitalindeks var 68-åringen i fjol nummer 172 på listan över Norges rikaste personer och god för 1,7 miljarder. Men han har valt att stå utanför rampljuset och syns sällan i medierna.
Denna onsdagsmorgon beger sig Tom Hagen till sin arbetsplats, som ligger i en företagspark bara några kilometer från hemmet. När han återvänder till huset vid lunchtid är hans hustru inte hemma.
Under förmiddagen har hon talat i telefon med en nära anhörig, men när en annan person i familjen ringer lite senare svarar hon inte. Tom Hagen får heller inget svar när han ringer sin hustru. I huset finner han ett hotbrev skrivet på dålig norska. Här uttrycks ett krav på motsvarande nära 100 miljoner i kryptovalutan monero.
Klockan två på eftermiddagen ringer han polisen och berättar att hans hustru sannolikt blivit kidnappad. Polisen stämmer möte med honom

på en bensinmack i närheten för att inte väcka uppmärksamhet. Det blir inledningen på en hemlig polisoperation. Utredarna vill inte äventyra Anne-Elisabeth Falkevik Hagens säkerhet genom att ge offentlighet kring försvinnandet. Flera mediehus uppmanas till tystnad. Den respekteras och sekretessen bryts inte förrän tio veckor senare, den 9 januari.
– Det finns fortfarande ingen misstänkt. Polisen ber om tips från allmänheten, observationer och information, säger polisinspektör Tommy Brøske vid en presskonferens.
Han bekräftar att brevet, som hittats i villan, innehåller ett hot om vad som kommer att ske om inte kraven uppfylls. Trots det har polisen rått familjen att inte betala lösensumman, ett råd som man i alla fall fram till presskonferensen bestämt sig för att följa. Samtidigt presenterar polisen en film från en övervakningskamera placerad utanför Tom Hagens arbetsplats. Den visar en person som går åt ett håll och plötslig vänder om och ser ut att tala i en mobiltelefon.
– Vi kan inte utesluta att familjen och arbetsplatsen har varit kartlagda eller hållits under uppsikt, säger Brøske och förklarar att polisen vill komma i kontakt med personer på filmen.
En cyklist, som också dyker upp i bild, hör snart av sig till polisen och kan avskrivas från utredningen. Det gör däremot inte personen med mobiltelefonen.
Enligt polisen tyder kravet på att lösensumman ska betalas i en kryptovaluta på att man har med erfarna brottslingar att göra. Monero, som skapades 2014, har blivit en av de mest populära av dessa digitala valutor, bland annat för att den ger möjlighet att dölja både avsändare, mottagare och belopp. Svårigheten att få inblick kring transaktioner med monero har gjort den särskilt populär bland kriminella ligor som sysslar med narkotikahandel och olaglig spelverksamhet.
I Sverige inträffade en uppmärksammad kidnappning 2005 när Fabian Bengtsson, arvtagaren till elektronikkoncernen Siba, fördes bort utanför sitt hem i Göteborg. I sjutton dagar följde hela Sverige - polisens sökande efter honom.
Säkerhetskonsulten Stefan Mellström arbetade då som polis vid dåvarande Rikskriminalen och var en av dem som blev satt att lösa fallet.
– Jag minns det som en oerhörd lättnad när han blev fri, säger Stefan Mellström.
Fabian Bengtsson återfanns välbehållen och kidnapparna kunde gripas. Då hade han suttit inspärrad i en låda i en lägenhet i Göteborg. Inte heller här utbetalades någon lösensumma.
– Situationen för de anhöriga under en kidnappning är mycket komplex, men den är också komplex för gärningspersonerna. Att göra upp en plan och föra bort någon är inte det svåra, utan det kommer när man ska slutföra det hela utan att bli gripen. Det är när man underskattar de problemen som det blir besvärligt och det var därför man släppte Fabian Bengtsson, säger Mellström.
Han menar att det är av den anledningen som kidnappning är ett sällsynt brott. 2002 fördes direktörssonen Erik Westerberg bort i Stockholm och hittades fyra dagar senare.
Fallen med Johan Gustafsson, som hölls fången i Mali, och de svenska journalisterna, dåvarande DN-reportern Magnus Falkehed och fotografen Niclas Hammarström, är andra exempel.
Mellström betonar att han inte har någon insyn i det norska fallet, men tror att den långa perioden som man saknat kontakt med kidnapparna var anledningen till att polisen efter att ha beordrat medietystnad gick ut och vädjade om hjälp eftersom man kände sig tvungen att framkalla någon form av reaktion i fallet. Mellström beskriver polisens situation som ett stort dilemma eftersom iakttagelser är färskvara.
– I de allra flesta fall vill man ju ha allmänhetens tips, men i ett sådant här fall där grundförutsättningarna är att det inte ska vara någon polisiär inblandning måste det vara locket på. Nu blir det här en stor

utmaning för polisen, säger Mellström och syftar på de över 800 tips som kommit in och som ska gås igenom.
I Norge har kidnappningen naturligtvis blivit en stor nyhet, men också väckt en debatt kring mediernas agerande. Fyra mediehus, däribland tidningarna Aftenposten och Verdens Gang, hade tidig kunskap om fallet, men valde efter vädjan från polisen att inte publicera uppgifterna med anledning av kidnapparnas krav.
För många kan det ses som en självklarhet för att inte äventyra kidnappningsoffrets säkerhet, men Aftenpostens chefredaktör Espen Egil Hansen förklarade efter att fallet blivit känt att man mycket väl kan resonera annorlunda. Han pekade bland annat på allmänintresset och att vittnens iakttagelser är färskvara. Han menade också att medierna har en skyldighet att granska polisens arbete.
Arne Jensen är generalsekreterare i Norges redaktörsförening. Han är säker på att beslutet inte har varit lätt att fatta.
– Jag har pratat med många redaktörer i frågan. Det är två starka hänsynstaganden som ställs mot varandra. Samtidigt som det är viktigt att få ut viktig information ska man inte bidra till att en människas liv sätts i fara, säger Jensen.
Han menar att medietystnaden kan påverka polisutredningen negativt eftersom iakttagelser från vittnen lätt faller i glömska.
– Om du frågar någon om man såg något misstänkt i grannskapet för tio veckor sedan tror jag att många skulle få problem med det, säger Jensen, som inte kan påminna sig ett liknande fall på norsk mark.
Två och en halv månad ses som en lång tid för den här typen av kidnappning. För familjen är det en svår och oviss väntan och nu vädjar man till kidnapparna om att de ska ta kontakt. I veckan sade familjens advokat Svein Holden i norsk tv att man är beredda att starta en dialog.
– Om vi får bekräftat att hon är vid god hälsa vill vi hitta en lösning så att hon kan komma hem till sina nära och kära, sade han till TV2.
Holden, mest känd som åklagare i rättegången kring Anders Behring Breivik, sade att familj känner förtvivlan och maktlöshet och att man nu vill göra allt som går för att få veta att Anne-Elisabeth Falkevik Hagen är i livet.
Efter att polisen gav offentlighet kring fallet har man satt igång att gå igenom alla tips som strömmar in både från Norge och utlandet. En granne till paret Hagen berättar för tidningen VG om att han under en promenad den aktuella morgonen såg en bil som tog en märklig genväg i området. Polisen betraktar tipset som intressant, men två och en halv månad efter Anne-Elisabeths Falkevik Hagens försvinnande är det oklart om man är hennes kidnappare på spåren. "

"Torbjörn Petersson: Siffrorna oroar trots skönmålning

DN TISDAG 22 JANUARI 2019

Inte sedan 1990 har Kinas ekonomi vuxit långsammare. Den officiella siffran, 6,6 procent för 2018 som släpptes på måndagen, vållar oro för tillståndet i världens näst största ekonomi. Ett större problem är att läget nästan säkert är värre än vad statistiken vill göra gällande och att situationen i Kina påverkar resten av världen.

Kinesiska myndigheter har en lång vana vid att publicera statistik som bekräftar den bild som ledningen i Peking redan pekat ut. Resultatet landar alltid snyggt i närheten av den prognos som givits.
Förr om åren gjordes siffrorna offentliga med endast några dagars eftersläpning, vilket fick belackare att peka på omöjligheten i att på den korta tiden hinna sammanställa statistiken. De anklagade Kina för att fabricera resultaten.
Numera publiceras statistiken, som på måndagen, runt tre veckor eller så efter perioden som mäts för att rimligheten i arbetet inte ska kunna ifrågasättas. Men fortfarande aldrig med något annat än helt förväntade siffror, ned till någon decimals närhet.
I början av 2019 finns det mängder av tecken i den kinesiska ekonomin som är illavarslande:
De utländska investeringarna i Kina minskar, i november med 28 procent, jämfört med ett år tidigare.
Fastighetsmarknaden har stagnerat, med kraftigt skuldsatta bolag.
Viljan hos kineser att öka sin konsumtion är den lägsta på 15 år.
Försäljningen av nya bilar sjönk 2018 för första gången på 26 år.
Apples försäljning av smarta telefoner sjönk också.
Handelskriget med USA har statistiskt inte hunnit sätta djupa avtryck, men i sinnet hos den kinesiska allmänheten har det slagit rot.
Raden av problem gör att det kinesiska Kommunistpartiet har större motiv än vanligt att ge bilden av att allt är under kontroll. Partiet vill varken oroa den egna befolkningen eller omvärlden i onödan. Därför bör den senaste statistiken tas med en ovanligt stor nypa salt.
Svårigheterna inträffar vid en sällsynt osäker tid i världsekonomin.
Förutsättningarna är helt annorlunda än efter finanskrisen för tio år sedan, då Kina fungerade som lok för den globala ekonomin.
Den här gången kommer Kina, vid en nedgång i världen, inte att kunna erbjuda samma hjälp. Några enorma stimulanspaket inriktade på infrastruktur blir knappast aktuella.
Men regimen försöker locka privatpersoner med en skatterabatt för att de ska köpa fler bilar och hushållsmaskiner. Och en idé finns om att införa 4,5-dagars arbetsvecka för att ge anställda tid till shopping.
Detta ligger i linje med den stora plan som funnit i många år att göra Kina mindre beroende av export och investeringar för sin tillväxt och i stället luta sig mer mot invånarnas vilja att spendera pengar.
Inhemsk konsumtion är halmstrået som myndigheterna för närvarande mer än tidigare griper efter.
Samtidigt är det naivt att tro att kinesiska invånare – som känner sig både mer osäkra på framtiden än på länge och som skaffat sig snabbt växande skulder – nu beger sig till närmaste köpcentrum för att lätta på plånboken.

Torbjörn Petersson
torbjorn.petersson@dn.se "

<u>På grund av utrymmesbrist avslutas här med artiklar 22 januari 2019.</u>

Artiklar om Brexit

22 december 2018 - 22 januari 2019

"Pia Gripenberg: Brexit är politikens Ingmar Bergmandrama

DN TORSDAG 27 DECEMBER 2018

Vägen till Storbritanniens och EU:s skilsmässa i mars nästa år är storpolitikens eget ”Scener ur ett äktenskap”. Mest bråk har det varit på brittiska ön. Landet är inne på sin tredje Brexitminister. En 45-årig nära relation gör man inte slut på i en handvändning. Det har stått smärtsamt klart för främst britterna det senaste året. Konflikterna har utspelats inför öppen ridå.

I höstas förödmjukades premiärminister Theresa May vid ett toppmöte i Salzburg. Då var det Europeiska rådets ordförande Donald Tusk som brutalt meddelade att Chequers ”funkar inte”.
Chequers är namnet på brittiska premiärministerns sommarställe. Det var där hon i juli, äntligen, satte ned sin högklackade fot och lyckades ena regeringen bakom ett förslag till skilsmässoavtal med EU.
Det satt hårt inne. Ministrarna fick lämna ifrån sig mobilerna. De fick veta att om de avgick skulle statsrådsbilen omedelbart dras in. Från Chequers är det långt till en taxistolpe.
Därför dröjde det ett par dagar innan först Brexitminister David Davis och sedan utrikesminister Boris Johnson hoppade av.
Redan då visste alla som gått en baskurs i EU-kunskap att Chequersförslaget var svårt att förena med Europeiska unionens regelverk. Det var det Donald Tusk upplyste Theresa May om. Hon blev sårad. Kontrade med att hon alltid behandlat EU med respekt och förväntar sig detsamma tillbaka.

Men May svalde stoltheten, fortsatte härda ut mot de ännu mer oförskämda upprorsmakarna i sitt eget parti och backade på viktiga punkter i den känsliga Irlandsfrågan. I november slöts äntligen utträdesavtalet.
Avtalet fick den nya Brexitministern, Dominic Raab, att avgå. Storbritannien ska inte vika sig för EU:s utpressning, ansåg han.
I underhuset är motståndet, av olika anledningar, massivt mot avtalet. Theresa May har hittills inte ens försökt få igenom uppgörelsen. I stället reste hon på nytt till ett EU-toppmöte för att vädja om hjälp. Denna gång var det kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker som klagade på att May är oklar med vad hon vill ha av EU. Ett kamerateam fångade dagen efter en upprörd Theresa May som tog Juncker verbalt i örat. ”Du kallade mig oklar” röt hon, vilket var precis vad alla tyckte.
Skilsmässan närmar sig. Det äktenskapliga gruffet fortsätter. Mitt i allt detta finns en massa företag och över fyra miljoner medborgare som direkt berörs av oklarheterna runt Brexit. För britter i de kvarvarande EU-länderna liksom polacker, svenskar och andra EU-medborgare i Storbritannien är denna såpa allt annat än underhållande.

Pia Gripenberg "

"Genom hela detta skeende har jag behandlat EU med ingenting annat än respekt. Storbritannien förväntar sig detsamma. Ett bra förhållande i slutet av denna process hänger på det."
"Storbritanniens premiärminister Theresa May. "

" Brexit största hot mot tysk ekonomi

DN TORSDAG 27 DECEMBER 2018

Brexit är det största hotet mot tysk ekonomi, i alla fall i det korta perspektivet. Nyhetsbyrån Reuters har gjort en undersökning bland tyska industriledare, och frågat vad de ser som det främsta hindret för tillväxt och lönsamhet i tysk ekonomi.

Det visar sig att de flesta pekar på Brexit, och risken för att Storbritannien lämnar EU utan något avtal.

TT-Reuters "

" Minskad tillväxt för brittiska tjänstesektorn

DN FREDAG 4 JANUARI 2019

Brittiska tjänstesektorn uppvisar minskad försäljningstillväxt på två år under 2018 års sista kvartal, enligt brittiska handelskammaren.

Det tyder på en bredare avmattning hos företag som är beroende av konsumtion, inför det brittiska utträdet ur EU om några månader. Osäkerheten om handelsvillkoren efter brexit får företagen att hålla igen, enligt handelskammarens generaldirektör Adam Marshall. Många företag har också svårt att hitta rätt kompetens.

TT "

" May hoppas brevväxling ska rädda avtal

DN TISDAG 8 JANUARI 2019

Ska en öppen brevväxling kunna rädda Theresa Mays Brexitavtal? Med bara en vecka kvar till den avgörande omröstningen i det brittiska parlamentet finns inte särskilt mycket som tyder på det – men i kretsen kring May finns de som hoppas att nya klargöranden i skriftlig form ska kunna blidka de trilskande parlamentarikerna.

Jul- och nyårshelgerna har passerat, men den politiska frid och samarbetsanda som premiärminister Theresa May önskade sig för en månad sedan, när hon sköt upp omröstningen om skilsmässoavtalet med EU, har inte infunnit sig.
I söndags uteslöt May i en intervju att skjuta upp omröstningen ännu gång, trots att mycket tyder på att hon går mot ett bittert nederlag. I stället sätter hon sitt sista hopp till en sista-minuten-offensiv.
– För det första ska vi ge klargöranden som rör Nordirland specifikt, för det andra en större roll för parlamentet i nästa steg av förhandlingarna, det som rör vår framtida relation med EU, och för det tredje – och det är något vi fortfarande jobbar på – vill vi ha vidare försäkranden och klargöranden från EU för att stilla den oro som finns, sa May.
Enligt tidningarna The Times och The Guardian vill den brittiska regeringen nu att EU i en öppen brevväxling ska sätta upp en tydlig målsättning om att ett nytt avtal ska vara klart 2021 om den framtida relationen. Avsikten: att lugna de parlamentariker som fruktar att Storbritannien ska fastna i en fortsatt tullunion genom den reservplan (”backstop”) som är tänkt att undvika en hård gräns på Irland, men

som bara träder i kraft om det inte sluts något nytt avtal innan övergångsperioden är slut.
Från EU:s sida står man fast vid att det inte är aktuellt med ändringar i själva utträdesavtalet, och en brevväxling ändrar inte på det. Men kretsen kring May hoppas att en politisk viljeyttring ska vara nog för att få tvekande parlamentariker att rösta ja.
Samtidigt försöker oppositionen mobilisera en majoritet i underhuset för att stoppa en brittisk sorti ur EU utan avtal. Debatten lär med andra ord bli het när den återupptas på onsdag, och omröstningen om Mays avtal väntas nästa tisdag, den 15 januari.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Detta händer om Storbritannien kraschar ut ur EU

DN ONSDAG 9 JANUARI 2019

Vad händer om Storbritannien lämnar EU utan ett avtal om knappt tre månader? Konkreta förberedelser har inletts i sektor efter sektor för en drastisk och oordnad Brexit. Bland annat kan 3 500 soldater stå redo för att hjälpa till på olika sätt. DN:s korrespondent listar sju viktiga områden och vad som händer vid en ”no deal”.

När det brittiska underhuset återupptar debatten om premiärminister Theresa Mays omstridda Brexit-avtal på onsdagen är läget minst lika prekärt som när hon sköt upp omröstningen före jul- och nyårshelgerna. Mycket tyder fortfarande på att det blir ett nej när parlamentet röstar på tisdag i nästa vecka. I så fall befinner sig britterna, som May själv uttryckt det, på ”outforskad mark”.

En avtalslös Brexit skulle innebära att den 21 månader långa övergångsperiod som regeringen förhandlat fram inte blir av. I stället väntar ett omedelbart slut på en rad gränsöverskridande samarbeten och en övergång till världshandelsorganisationen WTO:s regler för handeln.

Såväl den brittiska regeringen som EU har inlett konkreta förberedelser för det. Britterna har bland annat kallat in 3 500 soldater som ska kunna stå redo att hjälpa till på olika sätt. Men de utökade handelshindren och svårigheterna att röra sig över gränserna lär ändå få stora följder vid en avtalslös Brexit den 29 mars.

1. Hamnarna
Ett av de första ställen där en avtalslös Brexit kommer att märkas av är i hamnar som Dover vid Engelska kanalen, där fler än 10 000 lastbilar passerar varje dag.
Marginalerna är små: om varje tullkontroll tar två minuter mer än i dag skulle köerna i Dover snart bli milslånga, enligt branschorganisationen FTA. Detsamma gäller på andra sidan kanalen i franska Calais. I helgen tränade brittiska myndigheter för ett sådant scenario, med en lastbilskonvoj som slussades till Dover via flygplatsen i Manston.
Den brittiska regeringen har dessutom börjat chartra färjor för att kunna erbjuda transporter från andra hamnar.
Men transportorganisationer varnar för att omvägar och längre väntetider kommer att leda till höga kostnader och problem för brittiska företag som är beroende av importerade komponenter.

2. Livsmedel och mediciner
En annan utmaning blir att undvika brist på varor i matbutiker och mediciner på brittiska sjukhus. 70 procent av Storbritanniens livsmedelsimport kommer från EU, och om långa köer uppstår i hamnarna kan en del hyllor i butikerna snart stå tomma.
Priserna på en del importvaror lär stiga markant när tullar på omkring 20 procent införs. Tillsammans med ett försvagat pund kan det bidra till en svårhanterad inflationsspiral.
Redan nu är alla lager för kylvaror fulla. Den brittiska regeringen jagar nya utrymmen och har gett läkemedelsföretagen order om att upprätta lager på sina mediciner så att de räcker i åtminstone sex veckor.

3. Banker och industrier
Den stora finanssektorn i London skulle förlora möjligheten att fritt sälja tjänster till kunder i andra EU-länder vid en avtalslös Brexit. Många banker och finansinstitut har därför börjat förbereda flyttar till städer som Paris, Frankfurt och Dublin.
Även i tillverkningsindustrin växer oron. Såväl flygplanstillverkare som bilindustrin är beroende av import av komponenter från andra EU-länder. Flygplanstillverkaren Airbus varnar för att en veckas förseningar kan kosta företaget uppemot 10 miljarder kronor. Till det kommer högre tullar och byråkratiska hinder, vilket gjort att flera stora industriföretag börjat planera för flytt av fabriker.

4. Rättigheter utomlands
De omkring 3,5 miljoner EU-medborgare som i dag bor och arbetar i Storbritannien ska få stanna, även vid en avtalslös Brexit, enligt Theresa May. För de EU-medborgare (alltså även svenskar) som vill flytta till Storbritannien *efter* Brexit kommer dock samma visumkrav att ställas som på personer från andra delar av världen (med undantag för kortare vistelser).
Betydligt mer oklart är vad som kommer att ske med de omkring en miljon britter som bor på kontinenten. Vid en avtalslös Brexit blir det i praktiken upp till varje enskilt medlemsland att avgöra, även om EU-kommissionen uppmanar regeringarna att behandla britter ”generöst”.

5. Hotell och restauranger
Invandringsmotståndet var en viktig förklaring till att lämna-sidan vann i folkomröstningen 2016. En viss ironi finns därför i att arbetskraftsbrist hotar efter Brexit.
Den som besökt London vet att många av dem som arbetar i service-industrin i dag har sitt ursprung i andra länder. Hundratals kaféer, restauranger, hotell och inte minst de klassiska engelska pubarna är närmast beroende av utländsk arbetskraft.
42 procent av arbetsgivarna i hotell- och restaurangbranschen har redan i dag svårt att hitta tillräckligt med personal för kortare vikariat

och inhopp. Det lär förvärras när ingen nyanländ arbetskraft ersätter de EU-medborgare som väljer att lämna landet.
Om priserna på livsmedel sedan ökar till följd av höjda importtullar och fallande pund kan restaurangnäringen få allvarliga problem.

6. Flyg och tåg
När flygplatsen Gatwick paralyserades av drönare i julhelgen och massvis med avgångar ställdes in och tiotusentals människor blev strandsatta var det en del som frågade sig om något liknande kan ske efter en avtalslös Brexit.
Men det mesta tyder trots allt på att vanliga passagerare inte kommer att märka så stor skillnad. I december föreslog EU-kommissionen att reguljärflyget till och från Storbritannien ska få fortsätta under 12 månader, till att börja med, om än med vissa inskränkningar vad gäller brittiska bolags möjlighet att flyga mellan destinationer i EU.
Även tågbolaget Eurostar är optimistiskt och uppger att det har nära kontakter med den brittiska regeringen för att säkra att tågen kan gå som vanligt efter den 29 mars.

7. Energisektorn
Om Storbritannien lämnar EU utan avtal innebär det att man i ett slag lämnar EU:s system för handel med utsläppsrätter. Den brittiska regeringen kommer i stället att införa en särskild energiskatt.
På kort och medellång sikt kan detta gynna ägare av kol- och gaskraftverk i Storbritannien. Kärnkraftindustrin är dock oroad, eftersom den är beroende av material och högutbildad arbetskraft som rör sig över gränser.
Handeln med el över kanalen kommer att fortsätta, men det finns risk för ökad friktion. På vissa, utsatta platser – framför allt i Nordirland – finns det också risk för elbrist innan nya överenskommelser arbetats fram.

Oppositionen i Labour, Liberaldemokraterna och skotska SNP kommer att göra allt för att försöka förhindra en avtalslös Brexit. Flera ministrar i Theresa Mays regering väntas också avgå i protest. Men premiärminister Theresa May har gång på gång sagt att hon tänker respektera resultatet i 2016 års folkomröstning och ta Storbritannien ut ur EU.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Theresas Mays ödesdagar i underhuset inleddes

DN TORSDAG 10 JANUARI 2019

Storbritanniens premiärminister Theresa May förlorade i går ytterligare en omröstning i det brittiska parlamentet. Hon får nu som mest tre dagar på sig att presentera en ny Brexitplan, om den nuvarande planen röstas ner i nästa vecka.

Under onsdagen inleddes den fem dagar långa debatten inför omröstningen om premiärminister Theresa Mays utträdesavtal med EU.
Det brittiska underhusets talman John Bercow beslutade, trots stark kritik från det konservativa partiet, att underhuset skulle rösta om ett tillägg som innebär att regeringen inom tre arbetsdagar måste presentera en ny Brexitplan, om det nuvarande förslaget inte röstas igenom i underhuset på tisdag i nästa vecka.
Resultatet av omröstningen blev att 308 ledamöter röstade för förslaget medan 297 röstade emot.
Den konservativa politikern Sarah Wollaston beskrev tillägget som ett sätt att försöka hindra den brittiska regeringen från ”att låta klockan rinna ut” och därmed låta landet lämna EU utan ett avtal. Om det föreslagna tillägget inte hade röstats igenom skulle regeringen ha haft 21 dagar på sig innan de behövt agera i Brexitfrågan i underhuset igen.
Resultatet innebär nu att regeringen
i stället har till måndagen den 21 januari på sig.
Motståndare till Theresa Mays utträdesavtal har dels hävdat att regeringen är villig att skjuta upp en omröstning så långt det är möjligt, dels anklagat den för att försöka presentera premiärministerns avtal som det enda alternativet till en Brexit utan avtal. Det föreslagna tillägget är tänkt att hindra underhuset från att bakbindas i väntan på en hård Brexit.
”Om och när premiärministerns plan blir nedröstad på tisdag, så kan inte parlamentsledamöterna tvingas vänta till potentiellt den 12 februari för att rösta nästa gång, situationen är för brådskande redan nu”, sade Labours ledamot Chris Leslie till The Guardian.
Tillägget lades fram av Theresa Mays partikamrat Dominic Grieve och är en indikation på den splittring som råder i det konservativa partiet gällande premiärministerns Brexitavtal. Theresa May har tidigare medgivit att det kommer att bli svårt att få igenom det, eftersom det mötts av starkt motstånd från båda sidor av underhuset.
Onsdagens omröstning innebar ännu ett dråpslag för Theresa Mays regering, dagen innan röstade underhuset igenom ett annat tillägg, som kan begränsa regeringens makt över skatteadministration vid en avtalslös Brexit.

Ivan Solander
ivan.solander@dn.se "

" Katrine Marçal: Fördel parlamentet i armbrytningen med premiärministern

DN TORSDAG 10 JANUARI 2019

Ledamöterna i det brittiska parlamentet kämpar för att ta makt över Brexitprocessen från regeringen. De vill både kunna rösta ner premiärminister Mays Brexitavtal nästa vecka och förhindra en krasch ut ur EU i mars. Frågan är om det är möjligt.

Det ser just nu inte ut som att Theresa May kommer att vinna ödesomröstningen om Brexit i parlamentet nästa vecka. I så fall faller det avtal om skilsmässa från EU som hon de senaste arton månaderna med stor möda har förhandlat fram med EU.
Storbritannien står då mycket nära klippavsatsen.
Om inget görs kommer landet att krascha ut ur EU den 29 mars klockan 23, brittisk tid, utan ett avtal. Konsekvenserna för ekonomin, handeln och landets matförsörjning kommer att bli mycket stora.
Det är mot denna bakgrund som gårdagens kraftmätning mellan premiärministern och parlamentet i London måste förstås. En huvuddel av de 650 parlamentarikerna i London gillar visserligen inte Theresa Mays Brexitavtal, men de gillar inte heller idén att falla handlöst ut ur EU i mars.
Theresa May vill framställa situationen som att valet står mellan hennes Brexitavtal och totalt kaos. En stor del av parlamentet vill däremot både kunna rösta ner Theresa Mays avtal och samtidigt inte riskera en krasch ut ur EU. Det är därför som det brittiska parlamentet just nu i en lång rad mindre omröstningar gör allt för att försöka begränsa premiärministerns makt.
De vill på olika sätt binda Theresa May vid att tvingas försöka förhindra en krasch ut ur EU, även om hennes avtal faller.
Och i går vann parlamentet mot regeringen igen: Theresa May tvingas nu, om hennes avtal faller, inom tre arbetsdagar presentera en plan B för parlamentet. Detta är dels av symbolisk betydelse: parlamentet har brottat makt ur händerna på premiärministern. Dels hoppas många att det kommer att tvinga en motvillig Theresa May att i brist på andra alternativ gå tillbaka till EU och be om att datumet för Brexit skjuts upp. Detta skulle, om EU går med på saken, ge Storbritannien mer tid. Antingen tid att förhandla eller, hoppas en del, hålla en andra folkomröstning om Brexit.
Det är emellertid i nuläget ganska osannolikt att Storbritannien kan skjuta upp sitt utträde ur EU mer än ett par veckor. Det är val till EU-parlamentet i hela EU i slutet av maj och det är svårt att se hur Storbritannien skulle kunna stanna kvar som medlem i EU utan att delta i detta val.
Brexitfrågan skulle behöva lösas på något sätt innan dess. Men armbrytningen mellan Theresa May och parlamentet fortsätter i London.
Och just nu ser det ut som att parlamentet är den starkare parten.

Katrine Marçal
katrine.marcal@dn.se "

” Skulle London vara hotat som finansiellt centrum? Glöm det”

DN FREDAG 11 JANUARI 2019

"Premiärminister Theresa May utkämpar i dagarna en sista strid för det Brexitavtal som hon har förhandlat fram med EU. Valet står, enligt regeringen, mellan detta ordnade utträde och ekonomiskt kaos. – Skräcken är oerhört överdriven, säger ekonomen Roger Bootle, ordförande för det internationella konsultbolaget Capital economics.

Med bara tolv veckor kvar till Brexit svävar Storbritannien fortfarande i total ovisshet om vad som kommer att ske den 29 mars.
Premiärminister Theresa Mays plan har slagit fel. Ingen tycks nöjd med det utträdesavtal som hennes regering under nästan två år – och under stora våndor – har förhandlat fram med EU. Chansen att förslaget ska vinna stöd i nästa veckas avgörande omröstning i det brittiska parlamentet bedöms som liten.
Plan B? Någon sådan existerar inte.
Inget avtal är bättre än ett dåligt avtal, sa Theresa May tidigt under Brexitprocessen. Och ett avtalslöst utträde är alltså vad som kommer att ske, per juridisk automatik, om inga andra vägar öppnas inom de kommande månaderna.
Men hennes regering avfärdar nu ”no deal”-alternativet som ett katastrofscenario. Näringsministern Greg Clark slog i veckan fast att det inte ens borde övervägas.
Att en krasch ut ur EU skulle få värre konsekvenser än finanskrisen bedömer också centralbanken, Bank of England. Brittisk bnp skulle kunna falla med 8 procent, enligt beräkningarna från november förra året.
– Deras meriter är usla på det här området, säger Roger Bootle, ordförande för konsultbyrån Capital economics.
Roger Bootle tror att en avtalslös Brexit är det mest sannolika av alternativen som britterna nu står inför.
Han anser dessutom att det vore bäst för landet.
Det är ingen hemlighet att Bootle, som har sin bakgrund i Londons bankvärld, är Brexitentusiast. Han röstade för ett utträde, skriver regelbundna kolumner i konservativa The Telegraph och har författat boken ”Making a success of Brexit”.
Under sitt Sverigebesök talar han på fondförvaltaren Skagens nyårskonferens, där bolagets kunder har bänkat sig för att lyssna på nya investeringsråd.
– Skulle Frankfurt hota London som finanscentrum? Glöm det!
Replikerna lockar skratt från publiken.
För DN förklarar han att Theresa May begick sina misstag tidigt i Brexitprocessen. Den formella utträdesproceduren inleddes för snabbt, utan förberedelser. Regeringen i London lade sig sedan platt och gav, enligt Bootle, utfästelser som den i stället borde ha sparat som brickor i förhandlingsspelet med Bryssel.
– Storbritannien har tappat mycket trovärdighet. Resten av världen måste tänka att vi är fullständiga idioter.
Vilka kan konsekvenserna då bli om landet lämnar EU, avslutar alla samarbeten tvärt och övergår till Världhandelsorganisationen WTO:s regler utan andra övergångsavtal?
Roger Bootle spontana svar är att ingen egentligen vet.
– Det råder fullständig osäkerhet, både om vilken väg Storbritannien nu tar och vad det innebär för ekonomin. Men min syn på saken är att det inte kommer att bli särskilt hemskt och inte heller behöver bli så långvarigt.

Han påtalar att bara 8 procent av de brittiska företagen har affärer i EU. En liten del av landets bnp är beroende av handeln med Europa. De tullar som riskerar att införas mellan EU och Storbritannien senare i vår är dessutom ”småpotatis”.
– Nyttan av EU:s inre marknad är överdriven. Titta på Nordamerika, eller Asien. Där har man tätt integrerade leverantörskedjor, trots olika valutor och utan inre marknad.
Att det skulle bli kaos och stopp vid gränsen när alla lastbilar plötsligt måste klareras i tullen avfärdar han som skräckpropaganda.
– När man frågar de stora hamnarna säger de att man bara inspekterar ett fåtal procent av alla leveranser från länder utanför EU. Den här risken är kraftigt överskattad.
Företagen ropar ändå på besked.
Ovissheten kring Brexit är ”outhärdlig”, sa flygplanstillverkaren Airbus vd Tom Enders i ett anförande på onsdagen. Han, och många andra, vädjar nu till de brittiska partierna att hitta en lösning som undviker ”no deal”.
Regeringen förbereder sig i sin tur genom att köpa in kylanläggningar och hamstra läkemedel. Militären står redo att mobilisera den 29 mars.
– Det här kommer inte som en blixt från klar himmel. Vi har haft tid att planera, säger Roger Bootle.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se "

"Brittisk film nojar för livet efter Brexit

DN FREDAG 11 JANUARI 2019

De brittiska filmarbetarna håller andan inför Storbritanniens officiella utträde ur EU den 29 mars. Filmfredag har pejlat stämningarna i den blomstrande brittiska filmindustrin och recenserar den kontroversiella tv-filmen ”Brexit: an uncivil war” med Benedict Cumberbatch.

Den brittiska filmen blomstrar som aldrig förr, men det finns ett mörkt hot. Brexit riskerar att strypa det kreativa flödet mellan Storbritannien och resten av Europa. Både de brittiska film-arbetarna och EU oroar sig för livet efter Brexit.

Brexit har visserligen resulterat i den utmärkta politiska rysaren ”Brexit: an uncivil war” och Andy Serkis satiriska Youtubefilmer med Theresa May som Gollum. Men i övrigt har den traumatiska brittiska folkomröstningen mest skapat oro och osäkerhet i den brittiska filmen.
”I England hörs numera endast splittringens oväsen”, sa Ralph Fiennes poetiskt när han nyligen tog emot hederspriset på Europeiska filmgalan i Sevilla. Symboliskt nog genomsyrades hela hans pro-europeiska tacktal av en tydlig anti-Brexithållning.
På hemmaplan har den brittiska filmstjärnan massivt stöd från sina kollegor. En stor majoritet av dem som jobbar inom den kreativa sektorn (6 procent av alla jobb i Storbritannien) är för EU och mot Brexit, visar en färsk enkätundersökning. Redan före folkomröstningen 2016 stöttades Remain-sidan öppet av hundratals brittiska filmarbetare, däribland Keira Knightley, Benedict Cumberbatch, Helena Bonham Carter, Bill Nighy, Danny Boyle,

Chiwetel Ejiofor och manusförfattaren Richard Curtis. Liksom Eric Fellner som bossar för det brittiska succébolaget Working Title som ligger bakom oräkneliga biovältare från ”Fyra bröllop och en begravning”, ”Love actually”, ”Les miserables”, ”Bridget Jones dagbok” och ”Darkest hour”.
”Att stanna kvar i en stark union som EU är det bästa för oss både kommersiellt och kulturellt”, säger Eric Fellner till The Guardian. ”Vi är lyckligt lottade att ha en verkligt stark industri, men detta bygger på att vi kan jobba med skådespelare och andra yrkeskategorier från EU och resten av världen. Det är väldigt synd att kasta bort allt detta och vrida klockan tillbaka. Det verkar bara löjligt att tillfoga denna ekonomiska motor skada”, säger Fellner.
Även på högsta nivå inom EU finns farhågor för att också den europeiska filmen ska drabbas av Brexit: ”Med tanke på den huvudroll som Storbritannien spelar för den europeiska filmproduktionen och dess betydelse som centrum för den största koncentrationen av tv-kanaler i Europa, så är Brexit föremål för betydande oro”, konstaterar The European Audiovisual Observatory i Strasbourg i en färsk studie.
Film är numera en vital brittisk industrisektor som också är mycket starkt sammanflätad med EU. Så har det knappast alltid varit. Efter järnladyn Thatchers beska svältkur på 80-talet var filmen en svårt undernärd och isolerad engelsk patient. 1989 gjordes 30 brittiska långfilmer för sammanlagt 800 miljoner kronor. Under 90-talet förvandlades den brittiska filmbranschen sakta från en liten småskalig så kallad ”cottage industry” till en välsmord europeisk drömfabrik.
Vid millennieskiftet producerades 92 långfilmer för drygt 11 miljarder kronor – varav 8 miljarder kom från Hollywood. Numera pumpar Hollywood (och andra utländska filmbolag) in nära 20 miljarder i den brittiska industrin för att göra filmer som ”Solo: a Star wars story”, ”Mission: Impossible – fallout”, ”Jurassic world: fallen kingdom” och ”Wonder Woman”.
Det stora lyftet började 2006 när dåvarande premiärministern Gordon Brown införde skattelättnader för att locka Hollywood över ”pölen”. I utbyte mot att producenterna spenderar minst 10 procent av sin budget i Storbritannien erbjuds de skatterabatter på 25 procent.
Under den senaste tioårsperioden har omsättningen fördubblats.
Ironiskt nog har Brexit gett industrin en extra skjuts på grund av den svaga pundkursen efter folkomröstningen 2016. Klassiska filmstudior som Shepperton och Pinewood utanför London är fullbokade och byggs ut för miljardbelopp – numera även påhejade av globala strömningsjättar som Netflix och Amazon.
I somras förklarade den brittiska kulturministern Margot James (minister for the digital and creative industries) att ”jag tror inte att Brexit kommer att ha något nämnvärd effekt på filmindustrin. Det kommer varken att påverka filmstudioytorna eller skattelättnaderna.”
På ett sätt har hon rätt. Vare sig en mjuk eller hård Brexit lär kunna rå på James Bond, superhjältefilmer med The Avengers eller ”Star wars”-sviten. Såvida man kan behålla de högkvalificerade filmarbetarna i London så lär det bli business as usual.
Men vissa är bekymrade för att brittiska publikfilmer i mellanklassen kan ta stryk. Zygi Kamasa, chef för Lionsgate i Storbritannien och Europa, som nyligen bland annat producerat ”Colette” och ”On Chesil beach” menar att Brexit skulle utgöra ett dödligt hot mot den typ av brittiska publikfilmer som får stora EU-stöd. I den kategorin ingår till exempel filmer som ”Slumdog millionaire” och ”The king’s speech” som båda har fått cirka 10 miljoner kronor från EU.
När det handlar om den smalare konstnärliga filmen är farhågorna ännu större.
– Om Storbritannien förlorar den kreativa och kommersiella livlinan i form av EU:s stödfond Creative Europe kommer detta att vara ytterligare en spik i kistan för den brittiska independentfilmen, säger den irländsk-brittiska producenten Mike Downey till DN. Under de

senaste 20 åren har hans bolag Fame varit inblandad i ett 70-tal europeiska samproduktioner med bas i Storbritannien – bland annat med regissörer som Volker Schlöndorff, Mohsen Makhmalbaf och Julien Temple.
– Brexit riskerar tyvärr att äventyra den kulturella öppenheten som är en följd av att Storbritannien deltar i det europeiska projektet. Därför kommer europeiska producenter att få det svårare att sälja in sina filmer till Storbritannien. Och vice versa. Det har varit en klassisk tvåvägslösning som nu kommer att blockeras, säger Mike Downey.
Även om själva produktionsstödet från EU är kaffepengar jämfört med skattelättnaderna, så har den brittiska filmen fått totalt 3,6 miljarder i olika former av EU-stöd under de senaste tio åren.
Ett annat orosmoln är att utbytet av kompetent arbetskraft ska äventyras. När det handlar om specialistfunktioner som efterproduktion, visuella effekter och animation är nära var fjärde utländsk medborgare. Veteranen Ken Loach, som vann Guldpalmen 2016 med ”I, Daniel Blake” menar att detta är en ödesfråga.
– Om den fria rörligheten stoppas och det blir en för stor byråkratisk process att jobba i Storbritannien, så kommer detta att hindra samproduktioner, säger Ken Loach till Hollywood Reporter.
Andra ser möjligheter med Brexit. Den gamla branschräven lord David Puttnam, ordförande för de brittiska distributörerna (FDA) menar att Brexit kan hjälpa filmbranschen att ”leverera en form av nationell omprofilering”.
Mike Downey, som även är biträdande ordförande i Europeiska filmakademin (EFA), är dock rädd för att den brittiska filmen ska bli introvert och ännu mer Hollywoodfixerad.
– Om man ska vara krass så har det brittiska filmetablissemanget alltid vänt blicken mot USA för inspiration – medan de kreativa independentproducenterna blickat mot Europa. Inom EU finns en insikt om att kulturen är det kitt som binder oss samman, säger Downey.
Det är en insikt som också delas av det brittiska etablissemanget. Både på 10, Downing Street och på Department for digital, culture, media and sport och Brittiska filminstitutet finns en uttalad vilja att britterna ska förbli en medlem av den europeiska filmfamiljen. I bästa fall finns det hopp även efter Brexit.
– Britterna behöver Europa. Den europeiska kulturen har alltid haft blicken riktad mot en bredare, mer universell horisont i fjärran, trogen den grekiska ursprungliga betydelsen av Europa – kvinnan med en vidsynt blick, säger Mike Downey.

Nicholas Wennö
nicholas.wenno@dn.se

"Brittisk filmindustri.

Brittisk filmindustri omsätter drygt 20 miljarder årligen, tillsammans med tv- och spelsektorn omsätts cirka 95 miljarder kronor. Enligt BBC har Hollywoodjättar och andra utländska filmbolag spenderat nära 20 miljarder kronor i Storbritannien under 2017.

Här är de 10 mest inkomstbringande filmerna som finansierats i Storbritannien, dvs hur mycket filmen spelat in på bio i världen.
1. ”The king’s speech” (2011) 3,9 miljarder kronor.
2. ”Slumdog millionaire” (2009), 3,6.
3. ”Fyra bröllop och en begravning” (1994), 2,3.
4. ”Paddington” (2014), 2,5.
5. ”Allt eller inget” (1997), 2,4.
6. ”Paddington 2” (2017), 2,2.
7. ”The woman in black” (2012), 1,2.

8. ”The Inbetweeners movie” (2011), 0,8.
9. ”The Inbetweeners 2” (2014), 0,6.
10. ”En fisk som heter Wanda” (1988), 0,6.

De 10 mest framgångsrika filmerna som har spelats in i Storbritannien, eller officiellt klassas som brittiska.
1. ”Star wars: the force awakens” (2015), 19,7 miljarder kronor.
2. ”Avengers: infinity war” (2018), 19,5 miljarder.
3. ”Harry Potter och Dödsrelikerna 2” (2011), 12,8 miljarder.
4. ”Skönheten & odjuret” (2017), 12 miljarder.
5. ”Skyfall” (2012), 10,5 miljarder.
6. ”The Dark Knight rises” (2012), 10,3 miljarder.
7. ”Rogue one: a Star wars story” (2016), 10.
8. ”The Dark Knight” (2008), 9,6 miljarder.
9. ”Harry Potter och De vises sten” (2001), 9,3 miljarder.
10. ”Harry Potter och Dödsrelikerna 1” (2010), 9,1 miljard. "

"Politisk rysare. Benedict Cumberbatch lyser i mörkt Brexitdrama

DN FREDAG 11 JANUARI 2019

”Brexit: the uncivil war”
Regi: Toby Haynes, manus: James Graham
Med: Benedict Cumberbatch, Rory Kinnear, Liz White, Richard Goulding, Lee Boardman, Paul Ryan m fl. HBO Nordic.

Betyg 4. Allt börjar i en städskrubb på ett oglamoröst kampanjkontor: ”Alla vet *vem* som vann. Men inte alla vet *hur*”, säger Benedict Cumberbatchs demoniska chefsstrateg i öppningen av ”Brexit: the uncivil war”. I den högaktuella tv-filmen spelar han Dominic Cummings, en av chefsarkitekterna bakom den Leavekampanj som orsakade den kraftigaste politiska jordbävningen i Storbritanniens moderna historia.
I filmens dystopiska prolog från 2020 hänger baksmällan fortfarande blytung över det lilla öriket – fyra år efter den uppslitande Brexitomröstningen. Vi möter en deprimerad och misantropisk strateg med svår bakfylleångest, plågad av samvetskval över att hans draksådd skapat kaos. I några fantasiscener förhörs Cummings av en parlamentarisk kommission som bland annat försöker utreda hur personuppgifter använts i kampanjen.
Resten av ”Brexit: the uncivil war” är en färd till Brexitkampanjens mörka hjärta i samband med folkomröstningen 2016. Bakom det vassa manuset står den heta politiska pjäsförfattaren James Graham, som också, bland annat, skrivit teateruppsättningen ”Labour of love” med Martin Freeman och tv-filmen ”Coalition” som skildrade efterspelet till det brittiska valet 2010. Förutom intervjuer med Cummings och andra nyckelpersoner bygger filmen på böckerna ”All out war” av

Sunday Times politiska redaktör Tim Shipman, samt ”Unleashing demons” av Craig Oliver som varit kommunikatör åt David Cameron.
I förtexterna gör Graham anspråk på att berätta sanningen samtidigt som han öppet erkänner att han tagit sig konstnärliga friheter för att maxa dramat. Regissören Toby Hayes (”Sherlock” och ”Black mirror”) har precis det rätta handlaget för att ge storyn en känsla av autenticitet, ett energiskt driv och en svart humor som påminner om Armando Iannuccis ”The thick of it” och ”In the loop”.
Och, förstås, Benedict Cumberbatch. En superb skådespelare med spetskompetens när det handlar om asociala universalgenier och neurotiska outsiders – Sherlock Holmes, Alan Turing, Patrick Melrose, Hamlet, Julian Assange. Även om Cummings både har beskrivits som en ”briljant excentriker” och ”ondskans genius” visar Cumberbatch att han är en alltför skicklig skådespelare för att göra sin rollfigur till en själlös pappdocka.
I tv-filmen ger han den oglamorösa Cummings en lika mystisk som alldaglig laddning med sitt skyhöga hårfäste, skrikgula reflexväst och cykelhjälm. I några av filmens mer poetiska scener blir Cummings en levande seismograf som bokstavligen lägger örat mot asfalten för att lyssna efter det ”brummande, stönande, jämrande ljudet” från underjorden – det folkliga missnöjet och förbittringen som jäser och måste få utlopp: ”Europa är bara en symbol, ett chiffer för allting dåligt som händer, som har hänt…” säger Cummings i en monolog som skulle kunna vara hämtad ur ”House of cards”.
”Brexit: the uncivil war” är en kittlande bakom-kulisserna-tripp i det nya politiska landskap som styrs av smarta algoritmer och statistiska analyser baserade på väljarnas personliga data. Under verklighetens Brexitkampanj lät Cummings bland annat skicka ut enorma mängder riktade mikroannonser på sociala medier till osäkra väljare. Filmen skildrar också det mytomspunna Heurekaögonblicket när Cummings hittade på Leavekampanjens vinnande slogan: ”Vote leave, take control” som senare vässades till ”Vote leave, take back control”. En säljfras som Boris Johnson använde sju gånger på en minut under sitt öppningsanförande i en valdebatt juni 2016. Till skillnad från Cummings framstår filmens Boris Johnson (spelad av Richard Goulding) som en putslustig karikatyr.
Det gäller i ännu högre grad för Ukipledaren Nigel Farage (Paul Ryan) som framställs som en överklassfånig smilfink. Hans bullriga finansiär Arron Banks (Lee Boardman) skildras som en vulgär högerhuligan med en burköl i handen. I Storbritannien har Graham fått kritik för att han gjort detta radarpar till ett slags oförargliga pajaser när de i själva verket spelade avgörande roller för valresultatet. (Banks har bland annat anklagats för olagliga kampanjdonationer, ryskt samröre och har själv medgett att han tagit hjälp av Cambridge Analytica.)
Det är uppenbart att filmen har hjärtat på Remainsidan, hårdvinklar på Cummings och överdriver hans betydelse. I slutändan är det imponerande hur man kan skapa något så viktigt och underhållande ur något så osexigt som en folkomröstning om EU. Titeln till trots handlar filmen mindre om de hätska motsättningarna mellan Leave- och Remainsidorna som om hur en uppstickare i gul reflexväst beväpnad med personlig data och algoritmer kan vinna en politisk strid mot det gamla Westminsteretablissemanget i kritstrecksrandig Savile Row-kostym.
Oavsett vilket politiskt läger man tillhör bör alla titta med uppspärrade ögon. ”Brexit: the uncivil war” är en osedvanligt sedelärande lektion i hur snabbt det går att förgifta ett politiskt klimat och tjuvkoppla demokratin. Det är ett politiskt skräckdrama som passande nog ackompanjeras av en kuslig, kakofonisk version av Edward Elgars klassiska slagdänga ”Land of hope and glory”.
I eftertexterna står det, i vitt på svart: ”Historien fortsätter att veckla ut sig.” Indeed. Skräckserien fortsätter...
Nicholas Wennö nicholas.wenno@dn.se "

"Pressad May vänder sig till facken för stöd

DN LÖRDAG 12 JANUARI 2019

Storbritanniens premiärminister Theresa May har ringt ledarna för två av landets största fackföreningar och vädjat om stöd för sitt Brexit-avtal. Detta för en konservativ Tory-ledare mycket ovanliga tilltag ses som ett tecken på växande desperation i regeringen och en trevare till Labour inför nästa veckas omröstning.

Klockan tickar för Theresa May. Nu på tisdag kommer avgörandet i det brittiska underhuset: blir det ett ja eller nej till det utträdesavtal som regeringen förhandlat fram med EU?
Just nu tyder det mesta på ett nej.
Uppemot ett hundratal ledamöter i Mays högerparti Tories är skeptiska till avtalet, och hennes samarbetsparti DUP har helt sågat det.
Återstår att gå till oppositionen om May ska ha en chans att kunna bygga en majoritet. En del Labourledamöter är djupt oroade för risken för en ekonomisk kris om Storbritannien lämnar EU utan avtal den 29 mars i år.
På fredagen rapporterade flera brittiska medier att Theresa May ringt till ledarna för två av landets största fackföreningar, Unite och GMB.
– Det fanns inget i tonen som var hårt eller respektlöst. Jag förklarade vår och Labours syn att vi behöver ett nyval, säger Unites ledare Len McCluskey diplomatiskt till brittiska Channel 4.
Sedan Margaret Thatchers tid vid makten (1979–1990) har relationerna mellan Tories och facken varit djupfrysta i Storbritannien.
Len McCluskey har aldrig tidigare samtalat med May, och inte heller med hennes företrädare David Cameron.
Men i torsdags ringde premiärministern även till ledaren för landets fjärde största fackförening GMB.
Det följer på ett möte som May haft med en grupp tveksamma Labourledamöter. Ur det kom ett förslag om att stärka arbetstagares villkor och miljölagstiftningen efter Brexit. Det är dock oklart hur bindande detta ”tillägg” i Brexit-lagen blir och fackföreningsledarna är fortsatt skeptiska.
Några samtal med Labourledningen pågår heller inte, och det är osäkert om May med sina inviter kan få enstaka ledamöter att strunta i partipiskan.
Men inviten kan få betydelse för vad som händer efter ett eventuellt nederlag på tisdag. Då har regeringen bara tre dagar på sig för att presentera en plan b, och kanske kan förhandlingar med Labour och eftergifter om bland annat arbetares rättigheter då vara en väg framåt.
Såväl fackföreningarna som Labourledningen är kluvna. Å ena sidan fruktar de en svekdebatt om det framstår som om de blockerar EU-utträdet – i synnerhet i de områden i norra och mellersta England där många arbetare röstade för att lämna. Å andra sidan oroas de av de ekonomiska konsekvenserna av en Brexit som klipper för många av banden till EU.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

" Katrine Marçal: Brexit har delat upp Storbritannien i två rivaliserande stammar

DN MÅNDAG 14 JANUARI 2019

När du passerar det brittiska parlamentet ser du dem. De står längs med College Green, den lilla parken som vetter mot Westminster Abbey. De hänger mot avspärrningarna och har sina plakat vända mot floden Themsen och den 900-åriga parlaments-byggnaden.

De är här i princip varje dag.
Om du kommer från Lambeth Bridge längs med Milibank ser du först brexitörerna. ”Brexit betyder Brexit” ropar de. De uppmanar parlamentarikerna där inne i parlamentsbyggnaden att inte sälja ut. Kompromissa bort folkomröstningsresultatet från 2016.
Svika revolutionen.
De har blivit lovade Brexit. Folkomröstningen 2016 var den största politiska seger de någonsin varit med om. De upplevde att någon faktiskt lyssnade på dem. Och de tänker se till att de verkligen får Brexit. Att ingen därinne i parlamentet förråder dem: deras dröm om ett annat Storbritannien.
Ett Storbritannien fritt från Europa.
Sedan ser du EU-flaggorna. Människor som röstade mot Brexit 2016 och vaknade i chock på midsommarmorgonen 2016 till nyheten om att Storbritannien skulle lämna EU. De kände inte igen sitt eget land. De förstod inte hur så många av deras landsmän kunde ha gjort detta mot dem. Nu står de här och kräver en ny folkomröstning. En som de hoppas ska ge ett annat resultat. Gör om, gör rätt.
Bakom demonstranterna sätter de internationella tv-stationerna upp sina tält. Fler och fler blir de. De är här för att filma det spektakel som har blivit brittisk politik. Och nu väntar de alla på morgondagens stora parlamentariska drabbning.
De senaste 18 månaderna har nästan allt som kan hända i brittisk politik också hänt. Det har varit extraval, interna kupper mot både premiärministern och oppositionsledaren, ständigt kraschande förhandlingar med EU och fler ministrar som har avgått bara ur Theresa Mays regering än vad som har avgått i Italien totalt det senaste decenniet (ja, Italien…).
Det enda ställe som det inte har hänt någonting på är i folkopinionen. 2016 röstade 52 procent av den brittiska väljarkåren för att lämna EU. 48 procent för att stanna kvar. I dag är siffrorna i princip de samma, med bara en liten förskjutning mot att stanna kvar.
Det är med andra ord jämnt.
Lika jämnt som det var 2016.
Storbritannien tycks ha splittrats upp i två politiska stammar.
Statsvetare har kunnat visa hur folkomröstningen 2016 gav upphov till två helt nya politiska identiteter i Storbritannien. Människor definierar sig i dag i högre grad utifrån om de är för eller mot Brexit än utifrån om de är höger eller vänster. Och bägge sidor har en liknande inställning till verkligheten: antingen är du med oss, eller så är du mot oss.
En konservativ väljare kan i dag ofta tänka sig att gå på dejt med någon som röstar Labour, men inte med någon som har en annan inställning till Brexit. Där går faktiskt gränsen.
I december fylldes brittiska tidningar med råd för hur man undviker att prata Brexit under julmiddagen. Tipsen inbegrep allt från att undvika brysselkål på julbordet till att göra en formell bordsplacering. De mest extrema brexitörerna bör placeras utom hörhåll från de mest högljudda EU-förespråkarna.

Allt för att undvika slagsmål.
Hur man står i EU-frågan har blivit en identitet på ett sätt som partitillhörighet inte längre är i Storbritannien. Vad du tycker om Brexit säger vilken typ av människa du är. Hur du ser på ditt eget land. På framtiden. På världen. Och på historien.
Media har berättat snyfthistorier av typen: ”Jag röstade för Brexit, sedan begärde min fru skilsmässa”.
Just denne man, en läkare i Lewisham, hör till en av få väljare som faktiskt har ändrat sig sedan 2016.
Han är i dag mot Brexit. Och saknar sin fru.
Sett från resten av Europa kan det rådande politiska kaoset i Storbritannien lätt få något farsartat över sig. Men vad man måste förstå är att för britterna själva är det hela på blodigt allvar. Det är svårt att komma på något som har varit mer polariserande för det brittiska samhället sedan gruvstrejkerna på 1980-talet. Då när Margaret Thatcher tog i med batongerna mot protesterande gruvarbetare i norr.
En studie av professor Sara B Hobolt visar hur både brexitörer och EU-förespråkare beskriver den andra sidans väljare som ”hycklande”, ”självviska” och ”inskränka”. Sina meningsfränder tänker de däremot på som ”ärliga”, ”intelligenta” och ”öppensinnade”.
EU-förespråkarna gillar att kalla brexitörerna för ”korkade” och ”rasister”. Brexitörerna använder i sin tur ofta epitet som ”nationell förrädare”. Trots att folkomröstningen ligger snart två år bak i tiden är tonläget fortfarande högt.
Kanske till och med högre.
Dessutom har nästan ingen alltså bytt åsikt. Det är detta som har skapat den rådande politiska situationer i Storbritannien. Den lyckas nämligen med konststycket att vara både totalt kaotisk och fullständigt låst.
Samtidigt.
Det är inne i parlamentet som det kommer att avgöras. I morgon kväll röstar parlamentarikerna om Theresa Mays Brexitavtal. Och premiärministern väntas förlora. Vad som händer sedan vet ingen. Rent tekniskt kommer landet därefter att rulla mot att krascha ut ur EU utan ett avtal. Den 29:e mars i år.
Sett från resten av Europa tycks det hela märkligt. Det är svårt att förstå det passionerade motståndet mot det 587-sidiga dokument som Theresa May har förhandlat fram. Avtalet har naturligtvis både för och nackdelar, men huvudalternativet, är alltså en okontrollerad krasch ut ur EU. Och vem vill riskera något sådant? I sin värsta form skulle ett sådant scenario innebära både handelskaos, mat och medicinbrist.
Varför är de 650 parlamentarikerna här inne i Palace of Westminster beredda att utsätta sitt land för detta?
Jo, det beror på att debatten om Theresa Mays Brexitavtal inte handlar om Theresa Mays Brexitavtal.
Den handlar fortfarande om folkomröstningen. Morgondagens händelser i parlamentet är bara ytterligare en strid i det politiska inbördeskrig som startade 2016. Ena sidan hoppas att Theresa Mays avtal ska falla eftersom det kaos som detta skulle utlösa kanske kan leda till en ny folkomröstning.
En folkomröstning som de eventuellt skulle kunna vinna. Tror de.
Den andra sidan, brexitörerna, ser däremot inget större problem i att krascha ut ur EU. Att lämna utan ett avtal skulle trots alla otrevliga bieffekter i alla fall garantera en hård och definitiv skilsmässa från Bryssel.
De två politiska stammarna som i vanliga fall hatar varandra är därför eniga just nu. Bägge ser ett nederlag för premiärministern imorgon som en eventuell väg genom vilken de själva kan uppnå sina mäl. Men det är alltså ett mycket högt spel de spelar.

Slutar det hela med att Storbritannien kraschar ut ur EU kommer det ekonomiska kaoset att vara orsakat av båda sidor: låsta i en brottningsmatch från 2016 kommer de ha halkat utför stupet tillsammans.
Och dragit landet med sig.
Den stenhårda Brexit som i så fall följer är dessutom ett alternativ som inte ens diskuterades under folkomröstningskampanjen 2016.
Brexitrevolutionen har radikaliserat sig självt de senaste 18 månaderna.
Vilket revolutioner brukar göra.
En del inom det konservativa partiet har jämfört Brexit med utvecklingen i Frankrike i slutet av 1700-talet (brittiska politiker gillar att ta till högtravande historiska paralleller).
När den franska revolutionen började 1789 var det socialt accepterat att vara både för revolutionen och fortfarande tro på monarkin som idé. Men bara fyra år senare hade man giljotinerat ner både kungen och alla som uttryckte någon form av sympati för honom.
När en revolution tar fart blir tidigare extrema positioner snabbt normala.
Något liknande har hänt med Brexit.
Boris Johnson, en av Storbritanniens ledande brexitörer, tyckte för två år sedan till exempel att landet skulle stanna kvar i EU:s gemensamma marknad. Storbritannien skulle visserligen gå ur EU, men lite halvdant. Som Norge ungefär.
I dag liknar samme Boris Johnson Theresa Mays Brexitavtal, vilket går mycket längre i att bryta med EU, vid att ”sätta på Storbritannien en självmordsväst”.
Revolutionären har radikaliserats av logiken i sin egen revolution.
Och låsningarna i det brittiska samhället består.

Katrine Marçal katrine.marcal@dn.se "

" Allt högre tonläge inför tisdagens strid

DN MÅNDAG 14 JANUARI 2019

Analys
Theresa May varnar för att det brittiska EU-utträdet kanske inte alls blir av om det omstridda Brexit-avtal som hon förhandlat fram röstas ned av parlamentet nu på tisdag. Detta vore ”ett katastrofalt svek”, menar premiärministern. Samtidigt förbereder oppositionen i Labour en misstroendeförklaring mot regeringen.

Insatserna blir allt högre inför tisdagskvällens omröstning i det brittiska underhuset. Theresa May ägnade förra veckan åt att vädja om stöd på alla tänkbara flanker – men mycket tyder fortfarande på att hon inte har det stöd som behövs för att få igenom utträdesavtalet.
På söndagen skrev premiärministern en debattartikel i Sunday Express, i vilken hon varnar för en väsentligt ökad risk för en utebliven Brexit om avtalet röstas ned.
Då skulle ledamöterna nämligen ställas inför valet om en avtalslös Brexit den 29 mars och att förhala eller rent av stoppa EU-utträdet helt, menar May. Det senare vore ett ”katastrofalt och oförlåtligt svek som skulle skada förtroendet för vår demokrati”, skriver premiärministern.
”Det är dags att lägga det politiska spelet åt sidan och göra vad som är rätt för landet”, avslutar hon.
Artikeln ska ses som ett försök att mobilisera stöd från de uppemot hundra EU-kritiska brexitörerna i det konservativa regeringspartiet Tories, av vilka många redan bestämt sig för att rösta nej.
Kanske kan några få av dem bevekas. Kanske låter sig några ledamöter också lugnas av det öppna brev som EU-kommissionens ledning publicerar på måndagen och i vilket det lär betonas att den

omstridda reservplanen (”backstop”) inte är tänkt att aktiveras, annat än i nödfall, och att den inte på något sätt är avsedd att bli en permanent lösning.
Men att något större antal brexitörer skulle svänga på grund av ett halvkvävt löfte från Jean-Claude Juncker är knappast troligt.
Med bara ett drygt dygn kvar till omröstningen tyder därför det mesta på att ett antal av Mays partikamrater kommer att fälla avtalet, tillsammans med regeringens nordirländska, unionistiska samarbetsparti DUP – och i stort sett hela oppositionen.
I ett desperat försök att locka över röster från Labour ringde May i förra veckan till ledarna för några av landets största fackföreningar – ett extremt ovanligt tilltag för en Toryledare.
Från Labourledaren Jeremy Corbyn är dock tonen fortsatt oförsonlig.
– Vi kommer att lägga en misstroendeförklaring mot regeringen, och vid en tidpunkt som vi själva väljer. Men det kommer att bli snart, det behöver ni inte oroa er för, sa Corbyn på söndagen.
Labours linje har hela tiden varit att rösta ned Mays avtal och kräva ett nyval. Problemet för Corbyn är att han lär få svårt att samla en majoritet i parlamentet för en sådan misstroendeförklaring.
Trots brexitörernas skoningslösa kritik mot Theresa May finns - nämligen en sak de avskyr mer än allt annat: tanken på Jeremy Corbyn vid makten.
Om misstroendeförklaringen inte går igenom kommer den falang inom Labour som vill se en andra folkomröstning om EU-medlemskapet att bli alltmer högljudd. Enligt ett kongressbeslut ska Labour driva ett sådant krav om man inte lyckas få till ett nyval.
Redan nu pågår samtal mellan ledamöter från olika partier i underhuset som på olika sätt vill vrida kontrollen ur regeringens händer.
Varken Theresa May eller Jeremy Corbyn vill dock se en andra folkomröstning – dels för att de båda fruktar en svekdebatt bland sina respektive kärnväljare, dels för att de vet att en ny folkomröstning skulle polarisera landet ytterligare, utan att för den skull erbjuda någon garanti om ett annat resultat.
Detta kan ironiskt nog leda till att May och Corbyn tvingas sätta sig ned och förhandla, öga mot öga.
Men för att lyckas i en sådan förhandling krävs tid.
Måhända är det därför som EU-kommissionen, enligt källor som brittisk press citerar, redan börjat förbereda sig för en ansökan från britterna om ett senareläggande av EU-utträdet.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Fakta. EU-utträdet

I den folkomröstningen som hölls den 23 juni 2016 röstade 51,9 procent för att Storbritannien ska lämna EU. Valdeltagandet var 72 procent.
Theresa May tog därefter över premiärministerposten från David Cameron och gjorde till sin främsta uppgift att föra britterna ut ur unionen.
På tisdag kväll röstar det brittiska underhuset om det utträdesavtal som May förhandlat fram med EU.

Enligt den tidsplan som britterna själva stakat ut ska landet lämna unionen den 29 mars i år – med eller utan avtal. "

" Sanningens minut närmar sig för Theresa May

DN TISDAG 15 JANUARI 2019

London
Om det blir ett nej till Theresa Mays avtal med EU i tisdagskvällens omröstning i det brittiska underhuset, fruktar premiärministern att parlamentet paralyseras – och att Brexit stoppas helt.

I ett sista, smått desperat försök att mobilisera röster i det trilskande brittiska parlamentet höll Theresa May ett känslosamt anförande i underhuset på måndagen:
– Jag vill säga till er: vad ni än tidigare har kommit fram till, ge detta avtal en andra chans under de kommande 24 timmarna. Nej, det är inte perfekt. Och ja, det är en kompromiss. Men när historieböckerna en gång skrivs kommer man att titta på hur den här kammaren agerade och fråga: respekterade vi folkomröstningens resultat? Såg vi till att trygga ekonomin, vår säkerhet och vår brittiska union? Eller svek vi det brittiska folket?
– Om den här kammaren röstar ja till avtalet ger det oss nästan två år till att förhandla fram ett nytt avtal om vår framtida relation med EU. Vi får möjligheten att förlänga övergångsperioden med ett eller två år. Men nu, med bara 74 dagar kvar till den 29 mars blir det också allt tydligare hur stora konsekvenserna skulle bli av ett nej, sa May.
Tidigare på måndagen var premiärministern i Stoke-on-Trent i västra Midlands i England, där 69 procent röstade för att lämna EU i folkomröstningen 2016. Hon varnade där för att väljarnas förtroende för demokratin kan lida ”katastrofal skada” om Brexit inte genomförs.
– Efter att ha följt de senaste dagarnas utveckling tror jag att den mest sannolika följden [av ett nej till avtalet] vore att parlamentet paralyseras, vilket riskerar att leda till att vi inte får någon Brexit alls.
Vissa EU-vänliga ledamöter i det brittiska underhuset skulle säga att det inte låter som ett så dåligt resultat alls. Men för Theresa May är det stora problemet inte hennes meningsmotståndare – utan hennes egna partikamrater.
Överenskommelsen blev klar i november, men måste godkännas av parlamentet för att kunna träda i kraft. Och upp till 108 av hennes totalt 315 Tory-ledamöter i underhuset väntas rösta nej till avtalet. Många av dem är hårdnackade ”brexitörer” som till varje pris vill lämna EU, men som är djupt misstänksamma mot den nödlösning (”backstop”) som inkluderats i avtalet för att undvika en hård gräns på Irland.
Såväl brexitörerna i Tories som de tio ledamöterna i regeringens nordirländska, unionistiska samarbetsparti DUP fruktar att Storbritannien genom denna nödlösning ska fastna i en evig limbo.
I grunden handlar det om en djupt sittande misstänksamhet mot EU.
För att råda bot på den offentliggjorde regeringen en brevväxling mellan Theresa May och EU:s permanente rådsordförande Donald Tusk och kommissionsordförande Jean-Claude Juncker på måndagen.
I breven intygar såväl Tusk som Juncker att ingen av dem vill att nödlösningen ska aktiveras. Och att *om* den skulle aktiveras, så är det bara tänkt som ”tillfällig” lösning.
Storbritannien skulle också under en sådan period ha rätt att säga nej till ny EU-lagstiftning, enligt EU-ledarna.
Men varken brexitörer som Boris Johnson eller DUP:s ledning blev särskilt imponerade.
– Inget har förändrats av dessa brev. Det finns inget lagligt bindande i dem. Därför kan vi inte rösta för premiärministerns avtal, säger DUP:s talesperson Nigel Dodds.

Enligt den tidsplan som britterna själva dragit upp ska landet lämna EU den 29 mars. Men enligt brittiska medieuppgifter har man i Bryssel redan börjat förbereda sig för en möjlig ansökan om en försening av utträdet.
Theresa May ville på måndagen inte kategoriskt utesluta att hon kan skjuta upp utträdet, om det blir ett nej. Frågan som många ställer sig är dock om hon överhuvudtaget då kan sitta kvar som premiärminister.
Labourledaren Jeremy Corbyn hotar alltmer högljutt med misstroendevotum mot regeringen.
– Theresa May går mot en förödmjukande nederlag och skyller på allt och alla utom sig själv. Det är dags för nyval. Det är hög tid att vi får en ny regering! sa Jeremy Corbyn i underhuset.
Problemet för Corbyn är att han lär få svårt att samla en majoritet bakom en sådan misstroendeomröstning. Ty när det gäller regeringsfrågan är DUP fortfarande tydliga: de tänker inte hjälpa Jeremy Corbyn fälla Theresa May.
Om det blir ett nej till Mays avtal på tisdagen och en misstroendeförklaring sedan misslyckas står en annan stark falang inom Labour redo att träda in: den som vill ha en andra folkomröstning.
Då finns en möjlighet att parlamentet successivt tar över kontrollen av Brexit – något som varken Theresa May eller Jeremy Corbyn egentligen vill. Men just nu är inte många som på allvar kan påstå att de säkert vet vad som kommer att hända de närmaste dagarna i den tragikomiska fars som kallas Brexit.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

" Katrine Marçal: Här är dramats största aktörer

DN TISDAG 15 JANUARI 2019

Omröstningen om det framförhandlade Brexitavtalet närmar sig med stormsteg och premiärministern gör nu ett sista försök att omvända motsträviga parlamentariker. DN:s Katrine Marçal listar nyckelspelarna i det drama som utspelar sig.

Theresa May
I princip ingen förväntar sig att Theresa May ska vinna tisdagskvällens omröstning i det brittiska parlamentet. Det Brexitavtal som premiärministern under stor möda har förhandlat fram med EU kan därmed vara dött. Det beror lite på hur stor förlust Theresa May går mot. Premiärministern, som enligt egen utsago har en tendens att hetsäta jordnötssmör när hon blir stressad har de senaste dagarna tvingats än mer på defensiven. Hennes budskap är att det är hennes avtal, eller ingen Brexit alls. Hon försöker därmed skrämma brexitörer i de egna konservativa leden till att rösta för avtalet. Alla andra verkar hon redan ha gett upp om.
Jeremy Corbyn
Labours radikale partiledare kommer tillsammans med huvuddelen av sina trupper att rösta mot Brexitavtalet. Innehållsmässigt liknar Theresa Mays framförhandlade skilsmässa visserligen den typ av mediumhårda Brexit som Jeremy Corbyn själv förespråkar. Men det handlar inte om det. Det konservativa partiet är i sönderfall och Jeremy Corbyn ser sin chans att ta makten. Om Theresa May förlorar omröstningen kommer han att yrka misstroende mot hela regeringen.

Det händer om:

Parlamentet röstar ja till Mays Brexitavtal

Avtalet är ett politisk begränsning. **Men även EU-parlamentet ska rösta om Brexitavtalet.** En majoritet av dessa parlamentariker kommer att ge sitt kan bidra i februari eller mars.

Fredag **29** Mars

Därmed lämnar Storbritannien EU den 29 mars. Eftersom en övergångsperiod träder i kraft dröjer det till den 1 januari 2021 innan det påtagligt märks att Storbritannien inte längre är medlem i Europeiska Unionen.

Fredag **1** Januari

Fakta: Pia Gruenberg
Grafik: Maria Wesström
Foto: AN, TT

Parlamentet röstar nej

Vid ett nej har den brittiska regeringen tre arbetsdagar på sig att presentera en alternativ plan för parlamentet. De dygnen kan bli dramatiska.

Sex olika scenarier

1 Misstroende-omröstning

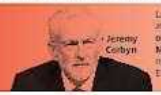

Jeremy Corbyn

Labourledaren **Jeremy Corbyn** har flaggat för att han är redo att kräva en **misstroende-omröstning om premiärminister Theresa Mays regering.** För att det ska det bli nyval i Storbritannien, vilket kan fördröja EU-utträdet.

Kan fördröja utträdet ur EU

2 Förhandlingar om nytt avtal

Theresa May reser till Bryssel och försöker på nytt förhandla med EU om **ändringar i Brexit-avtalet** som kan tänkas bäddas hennes parlamentariker. **EU är inte gå med på några justeringar** i utträdesavtalet. Därmot kan övriga EU regera positivt på om brittiska regeringen till exempel föreslår att tandel ska vara kvar i en fullmakt med EU.

Kan fördröja utträdet ur EU

3 Ny folk-omröstning

Parlamentariker som vill ha en **ny folkomröstning om Brexit** kommer att öka trycket på regeringen att ordna det. **Theresa May är emot** en folkomröstning. Möjligen kan hon ändra sig för att lösa knuten i parlamentet. **Vilka val som folket ska ställas inför är en svårfråga.** Ska folket återrösta om medlemskapet i EU eller ska omröstningen enbart handla om Mays avtal?

Kan fördröja utträdet ur EU

4 May avgår

Theresa May kan självmant välja att avgå om förslaget i parlamentet är tillräcklig stor. Då gäs ett omtag i brittiska regeringen med en **ny premiärminister. Mays ställföreträdare David Lidington,** EU-vän, ligger närmast till. Men **sannolikheten för nyval** blir också, liksom att Brexit skjuts upp.

Kan fördröja utträdet ur EU

David Lidington

5 Hård Brexit

Storbritannien kraschar ut ur EU den 29 mars utan avtal i det som kallas hård Brexit. **Sannolikheten för detta har dock minskat** i takt med att parlamentet, som domineras av EU-vänner, har fått ökat inflytande över utgången av Brexit.

6 Stannar kvar i EU ändå

Storbritannien kan enligt lagen välja att dra tillbaka sin ansökan om utträde och stanna i EU. **Detta alternativ är i dagsläget minst troligt** eftersom det skulle innebära att politikerna gå emot resultatet i folkomröstningen 2016, **vilket mycket väl skulle kunna leda till kravaller.**

Allt i hopp om att trigga ett nyval. Och själv ha en chans att bli premiärminister.

Arlene Foster
Theresa Mays regering är beroende av Arlene Foster och hennes nordirländska protestanter i partiet DUP. Arlene Foster vägrar acceptera den lösning som Theresa May har förhandlat fram för den känsliga nordirländska gränsen. Därför kommer hon och hennes partikamrater att rösta mot Brexitavtalet. Det är däremot mindre sannolikt att DUP kommer vilja vara med och försöka fälla hela regeringen tillsammans med Jeremy Corbyn. Arlene Foster och DUP står långt till höger. De vill inte riskera ett nyval och att en socialistisk premiärminister får chansen att ta över i Storbritannien.

Jacob Rees-Mogg
Denne ärkekonservative brexitör är känd för att ha sex barn utan att någonsin ha bytt en blöja. Han leder det konservativa motståndet mot Theresa May. Jacob Rees-Mogg misslyckades innan jul med sina försök att avsätta Theresa May som partiledare. På tisdagen kommer han att leda de konservativa brexitörerna. Han måste övertyga dem om att det inte är som premiärministern säger: att hennes avtal är den enda garantin för att Brexit verkligen blir av. I stället hävdar Jacob Rees-Mogg att Storbritannien bör kasta ut Theresa Mays avtal och genomföra en mycket hårdare Brexit.

John Bercow
Talmannen i underhuset röstar inte. Hans uppgift är att leda debatten samt tolka och implementera parlamentets komplicerade processer. John Bercow är kontroversiell. Han har anklagats för att mobba och sprida förfärlig arbetsmiljö omkring sig. Framförallt har denna ganska excentriska karaktär på sistone hamnat i luven på brexitörerna. De menar att John Bercows tolkning av parlamentets regler har gynnat de som är mot Brexit. John Bercows försvarare menar däremot att han bara har upprätthållit parlamentets självständighet gentemot May.

Jean-Claude Juncker
EU-kommissionens ordförande har varit mycket tydlig: EU är inte berett att börja omförhandla Brexit-avtalet bara för att göra det lättare för det brittiska parlamentet att svälja. Å andra sidan vill EU inte heller att Storbritannien ska krascha ut ur EU utan ett avtal den 29:e mars. Det skulle få negativa ekonomiska konsekvenser även för resten av EU. Om Theresa May bara förlorar kvällens omröstning med en liten marginal (mindre än 60 röster) kan Jean-Claude Juncker eventuellt vara beredd att ändra sig. Detta skulle i så fall göra Theresa May mycket lycklig.

Katrine Marçal
katrine.marcal@dn.se "

" Studenten Joshua kan tvingas åka hem

DN TISDAG 15 JANUARI 2019

Tusentals britter i Sverige påverkas av Brexit. Många oroar sig över hur framtiden blir. – Jag kommer troligtvis flytta hem igen och det känns fruktansvärt, säger Joshua Carr, student från Storbritannien.

I dag bor ungefär 20 000 britter i Sverige. Många har bott här i flera års tid och en del har dessutom bildat familj i landet. I dagsläget kan britter arbeta och studera i Sverige, men när Storbritannien lämnar EU påverkar det mångas liv.
– Jag har inte råd att fortsätta studera i Sverige, säger Joshua Carr, 25 år och student från Staffordshire, Storbritannien.
När han sökte till en internationell kurs i design vid Linnéuniversitetet i Växjö hade han inga planer på att återvända till Storbritannien. Kursen är på tre år och redan nu, efter ett halvår, säger Joshua Carr att han kan behöva flytta hem igen. Eftersom han inte är svensk medborgare förlorar han troligtvis rätten till CSN-lån och bidrag, vilket gör det för dyrt för honom att fortsätta läsa till en masterexamen.
För att ansöka om medborgarskap behöver personen ha bott i Sverige i minst fem år eller i tre år med en partner. Joshua Carr känner att läget är hopplöst eftersom han inte har bott här i mer än ett halvår. För att få stanna kvar överväger han att gifta sig.
– Jag har en partner jag skulle kunna gifta mig med, men problemet är att vi inte bor på samma adress. Det är en svår fråga men jag vill verkligen stanna här, säger han.
Storbritannien väntas lämna EU den 29 mars i år. Beroende på om vi får en hård eller mjuk Brexit kommer Joshua Carr se sig efter olika lösningar. Att betala ur egen plånbok för sin utbildning har han inte råd med, därför säger han att myndigheterna avgör hans framtid.
– Eftersom de svenska myndigheterna betalar för min utbildning borde de vilja behålla mig i landet, det skulle innebära att deras investeringar inte var helt i onödan, säger Joshua Carr.
Kursen i design som han läser finns inte i hemlandet. Likaså har han byggt upp ett socialt nätverk i Sverige som han menar skulle vara smärtsamt att lämna.
Men framför allt är han orolig över hur relationen med hans flickvän kommer att bli eftersom hon bor kvar i Sverige.
– Min partner vill inte bo i Storbritannien, vilket skulle göra det svårt för oss att bygga en framtid tillsammans, säger Joshua Carr.
Just nu lutar det mot att han kommer att flytta hem igen.
Förhoppningen är att slippa göra det, men i dag har han ingen konkret plan för hur det skulle gå till. Målet är att återvända till Sverige i framtiden eftersom han trivs bättre här än i hemlandet.
– Jag kommer göra allt jag kan för att stanna, säger Joshua Carr.

Rafaella Lindström "

" Britter i Sverige får ett års respit vid en hård Brexit

DN TISDAG 15 JANUARI 2019

Lämnar Storbritannien EU utan ett avtal får ändå britter bosatta i Sverige bo kvar med samma rättigheter som i dag. Men löftet från regeringen gäller under ett år – det är den tid britterna har på sig att söka uppehålls- och arbetstillstånd.

På tisdagskvällen väntas det brittiska underhuset rösta om det utträdesavtal som premiärminister Theresa May och de 27 övriga EU-ländernas regeringar kom överens om i höstas.
Avtalet skyddar britter i EU och andra EU-ländernas medborgare bosatta i Storbritannien, från att förlora de rättigheter de har i dag.
Men mycket pekar på att underhuset kommer att rösta nej till avtalet och då rycker en avtalslös Brexit, en hård Brexit, den 29 mars allt närmare. Därmed blir de 20 000–30 000 britter som bor i Sverige ”tredjelandsmedborgare”. De förlorar den automatiska rätten som EU-medborgare att bo, arbeta och studera här.
EU-kommissionen har dock uppmanat de 27 ländernas regeringar att vara generösa mot britterna i deras respektive länder.
Den svenska regeringen föreslår därför en förordning som ska gälla för britter i Sverige, men endast under förutsättning att det blir en hård Brexit.
– Vi tror ändå att det blir ett ordnat utträde på något sätt. Men för att hindra kaos om det inte blir det, måste vi ha den här förordningen, säger EU-minister Ann Linde till DN.
Förslaget är att under ett år från den 29 mars ska britterna få samma rättigheter som de har nu.
– I princip ger vi alla ett års respit för att ordna alla nödvändiga papper, säger Linde.
Det viktigaste här är uppehållstillstånd, det vill säga fortsatt rätt att bo och verka i Sverige. Till det kommer även arbetstillstånd.
Regeringens och myndigheternas bedömning är att de allra flesta britter kommer att få tillstånden eftersom de redan uppfyller de krav som gäller för tredjelandsmedborgare.
Det blir Migrationsverket som ska sköta handläggningen och de får i uppdrag att vara särskilt inriktade på att hantera de brittiska ansökningarna. Förslaget om förordningen ska ut på remiss fram till mitten av februari.
Ann Linde betonar dock än en gång att det handlar om en nödlösning. En mer långsiktig lösning lär dock dröja. Det handlar då om att komma överens på EU-nivå och det handlar även om hur Storbritannien ställer sig.
– Intentionen från regeringen är att alla som bor här i dag ska kunna stanna på samma vilkor, säger Linde.
Den brittiska regeringen har sagt att de vill att alla EU-medborgare i landet ska få vara kvar på i stort samma regler som i dag. Men Linde påpekar att det än så länge är en politisk deklaration, inte bindande lag.
En känslig punkt för britter i EU är den fria rörligheten.
Vad händer till exempel om en britt i Sverige får ett tillfälligt jobb i Tyskland. Har den personen rätt att återvända? Ingen kan ge svar på det i dag. Det blir föremål för fortsatta förhandlingar, men några garantier finns inte.
– Det är ju så att britterna har lämnat EU och då har de ingen fri rörlighet, påpekar Linde.

Dan Lucas
dan.lucas@dn.se "

"Nu får May kämpa för sin överlevnad

DN ONSDAG 16 JANUARI 2019

Det brittiska parlamentet sa på tisdagskvällen kraftfullt nej till det Brexit-avtal som premiärministern förhandlat fram med EU. Röstsiffrorna blev 432 mot 202. Frågan många ställer sig är om Theresa May kan överleva detta. En misstroendeomröstning väntas redan i dag.

Efter nära två månader av het debatt var det på tisdagskvällen dags för det brittiska parlamentet att säga sitt om det skilsmässoavtal som Storbritanniens regering under mycket tandagnisslan förhandlat fram med EU.
En efter en lade ledamöterna sina röster, och när resultatet slutligen tillkännagavs gick en skälvning genom hela landet: 432 nej, bara 202 ja.
Aldrig tidigare i modern tid har en demokratiskt vald brittisk regering råkat ut för ett så stort nederlag i en så viktig omröstning.
Theresa May har satsat mycket prestige på att få denna 585 sidor tjocka lunta igenom parlamentet. Så sent som i måndags kväll bad hon ledamöterna tänka på vad som kommer att stå att läsa i historieböckerna, och en timme före omröstningen framförde hon en sista vädjan:
– Det här beslutet kommer att avgöra våra barns och barnbarns framtid. Vi kommer att få leva med konsekvenserna i många år.
Men förlusten är inte bara förnedrande för Theresa May personligen, utan försätter hela EU-utträdet i gungning. Oppositionsledaren Jeremy Corbyn var inte sen att kräva en misstroendeomröstning:
– Det här är ett katastrofalt resultat för premiärministern. Regeringen har förlorat den här kammarens och hela landets förtroende. Jag har därför lagt fram en misstroendeförklaring mot regeringen, som kommer att debatteras i morgon [onsdag, DN:s anm.], sa Corbyn.
Premiärministern har kämpat hårt för att mobilisera de Tory-ledamöter som haft invändningar mot avtalet. Framför allt de som likt den förre utrikesministern Boris Johnson hävdat att den nödlösning (”backstop”) i avtalet, som ska undvika nya kontroller längs den känsliga nordirländska gränsen, i själva verket är en ”fälla” som EU gillrat.
Men varken brexitörerna i Tories eller regeringens samarbetsparti, det nordirländskt unionistiska DUP, har låtit sig lugnas.
118 av Mays 315 partikamrater röstade nej, och samtliga tio DUP-ledamöter.
DUP har dock sagt att partiet inte kommer stötta en misstroendeförklaring mot May. Det innebär att Labour bara kan fälla regeringen om den får stöd av ett antal upproriska Tory-ledamöter, utöver den övriga oppositionen.
Det kan bli svårt.
– Det som är bra med det här är att regeringen fått ett massivt mandat att ta med sig till EU i nya förhandlingar. Det här handlar inte en personfråga. Så jag kommer med nöje att rösta för premiärministern och den konservativa partiet i förtroendeomröstningen på onsdagen, sa Boris Johnson, som i flera månader varit en av Mays hårdaste kritiker.
Utanför parlamentet samlades på tisdagen hundratals aktivister, med plakat såväl för som emot Brexit. Det var dock slående hur många av dem som kunde enas om att det bästa för landet vore om avtalet stoppades.
– Jag är här för att jag tror på demokrati. Vi måste göra oss fria från EU, men vi blir inte det genom det här avtalet. Det håller oss kvar alldeles för nära unionen, sa Alwyn Waine, som rest till London från småstaden Nuneaton i mellersta England.
Nu stod hon här och ringde i en klocka som hängde från en vagn som pryddes av texten ”Frihet och demokrati”.

– Jag tycker att det bästa vore om vi lämnar EU nu den 29 mars. Det spelar ingen roll om handeln med EU bedrivs efter världshandelsorganisationen WTO:s regler. Storbritannien kommer att klara sig bra, ska du se, sa Alwyn Waine.
En bit bort stod den 50-åriga Katy Brookes insvept i en EU-flagga. Hon kommer från Loughborough, även det i mellersta England – fast hon höll tummarna för ett nej av helt andra skäl än Alwyn Waine.
– Jag hoppas att detta kan skaka om parlamentet och göra det möjligt att få till en andra folkomröstning om Brexit.
Sedan lade hon till:
– Lite orolig är jag, trots allt. För jag tror inte att vi kan få ett bättre avtal än det här, om vi nu ska lämna EU. Och att lämna EU utan avtal, det vore en katastrof.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"**Labourledaren Jeremy Corbyn har krävt en misstroendeomröstning** om Theresa Mays regering, som av allt att döma kommer att äga rum på onsdagen. May sa själv efter tisdagskvällens nederlag att hon nu behöver ett tydligt besked om parlamentet fortfarande har förtroende för henne.
Förlorar regeringen misstroendeomröstningen måste den avgå. Det kan leda till ett nyval – men inte automatiskt. En annan lösning är att en ny premiärminister utses av parlamentet och då får i uppdrag att bilda en ny regering. Som parlamentet är sammansatt nu skulle den personen troligen bli en annan Tory-politiker, och det skulle i sin tur innebära en potentiellt uppslitande ledarstrid i regeringspartiet. "

" Pia Gripenberg: Storförlusten är en mardröm för Bryssel

DN ONSDAG 16 JANUARI 2019

Bryssel. Tisdagens storförlust för Theresa May gör det närmast omöjligt att knåpa fram en kompromiss som kan tillfredsställa tillräckligt många brittiska parlamentariker.Övriga EU-länder är ändå redo att skjuta upp Brexit för att ge henne mer tid att få igenom avtalet på hemmaplan. Men unionens tålamod är begränsat.

Efter en lång, och bitvis förvirrad debatt, finns nu svart på vitt att motståndet i brittiska parlamentet mot Brexitavtalet är extremt stort. Resultatet är en mardröm för såväl Theresa May som EU-länderna. Parlamentet är inte ens på samma våglängd som sin premiärminister, som är den EU förhandlar med.
Hon måste de närmaste dygnen ta fram en ny plan. Den lär med all säkerhet på något sätt kräva insatser från EU:s kvarvarande medlemsstater.
Grejen är att EU:s stats- och regeringschefer redan har ägnat väldigt mycket av sin tid åt britternas interna problem. Dessa 27 stats- och regeringschefer har samtidigt svårigheter på hemmaplan som kräver engagemang.
Några exempel:
Sverige saknar ordinarie regering sedan valet i september. Samma läge har Lettland sedan valet i oktober. Belgiens regering har spruckit.
För Greklands premiärminister Alexis Tsipras stundar på onsdagen en misstroendeomröstning. Frankrikes Macron och Ungerns Orbán

utmanas av gatudemonstranter. Polen har drabbats av ett politiskt mord. Finland och Danmark är på väg in i en valrörelse.
Lägg därtill gemensamma EU-frågor som långtidsbudget, migrationspolitik och handelskrig med USA samt enskilda medlemsstater som tänjer på gränserna för grundläggande demokratiska principer.
Det finns helt enkelt en hel del annat för EU:s olika ledare att ägna sig åt än att hitta lösningar som det djupt splittrade konservativa Tories kan enas kring. Det är för övrigt en spricka som har funnits i årtionden och som är omöjlig att överbrygga under nattliga förhandlingar i Bryssel.
EU27 var utåt sett enigt under Brexitförhandlingarna i fjol. Det har länderna fortsatt att vara även senaste veckorna när Theresa May har vädjat om justeringar för att blidka sina parlamentariker.
Innanför EU-fasaden finns dock sprickor. Frankrikes Emmanuel Macron har hållit hårt på att britterna inte kan plocka russinen ur kakan, som är EU:s gemensamma inre marknad. Andra länder värnar förstås också dessa russin. Men flera har haft en mer pragmatisk syn på hur flexibelt EU kan vara för att hjälpa Theresa May att få igenom avtalet. Sverige och Danmark tillhör den senare kategorin.
I hela EU:s intresse ligger ett ordnat brittiska utträde, inte en krasch den 29 mars. Därför är EU-länderna öppna för att skjuta på Brexit-dagen och hålla nya samtal med Storbritannien. Inför omröstningen i London luftade till exempel både spanska och tyska utrikesministern de tankegångarna.
Bollen ligger dock hos Storbritannien, vilket EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker underströk i sin reaktion på omröstningen.
För att samtal ska hållas måste alltså Theresa May presentera en trovärdig strategi för en lösning som kan få en majoritet i brittiska parlamentet, utan att tumma för mycket på resultatet i folkomröstningen 2016. Samtidigt ska planen vara förenlig med EU:s prioriteringar. Hur detta guldägg ska kunna kläckas fram i elfte timmen är en gåta.
EU önskar förmodligen att hon lutar sig mot Europavännerna i sitt parlament, som gärna ser att Storbritannien ingår i en tullunion eller till och med i inre marknaden. Kan parterna sikta på sådana överenskommelser kommer sannolikt stats- och regeringscheferna att rensa sina möteskalendrar.

Pia Gripenberg
Frederick Florin AFP

" Carl Johan von Seth: Ett rungande nej tänder också hopp om besinning

DN ONSDAG 16 JANUARI 2019

Regeringens Brexitnederlag ledde paradoxalt nog till att pundet stärktes på tisdagen. Nu öppnar sig flera vägar framåt. DN:s Carl Johan von Seth svarar på tre frågor om beskedet. analys Carl Johan von seth, ekonomireporter

1. Vad betyder Mays nederlag för brittisk ekonomi?

Parlamentets rungande *no!* till premiärminister Theresa Mays utträdesavtal i tisdagens omröstning var mer förkrossande än väntat. Med bara 202 ja-röster mot 432 nej ser det nu mörkt ut för överenskommelsen med EU.
Finansmarknaderna tog dock beskedet med ro. Efter den historiska omröstningen stärktes pundet, kanske oväntat, mot både euron och dollarn.
Inför nederlaget har Theresa May sagt att ett nej i parlamentet kan leda till att utträdet EU ställs in. Marknaderna verkar dela hennes bedömning. Sannolikheten ökar nu för andra lösningar och att hela Brexithistorien skjuts upp och kanske rinner ut i sanden.

2. **Vad kommer att hända härnäst?**
Det finns flera tänkbara vägar framåt. Att utträdesdatumet – den 29 mars – förskjuts och att Brexit inte blir av är ett av dem. En ny folkomröstning skulle till exempel kunna leda till det. Ett inställt utträde är sannolikt det alternativ som skulle skänka mest lugn i ekonomin.
Samtidigt har vi katastrofscenariot. Nästan alla bävar nämligen inför är en Brexit utan avtal med EU, vilket är det som kommer att ske om parlamentet inte lyckas fatta något annat beslut. Varuhandeln kan då drabbas av rejäla störningar. Särskilt försörjningen av mat och mediciner är sårbar.
Med en sådan ”hård” Brexit skulle det uppstå flaskhalsar i ekonomin som kan bromsa företagen ordentligt. Osäkerheten skulle också leda till en dämpad inhemsk efterfrågan och mindre investeringar. Konsekvensen blir ett sjunkande pund, högre inflation och högre arbetslöshet. Kort sagt en lågkonjunktur.
Man ska samtidigt komma ihåg att Brexit, om utträdet blir av, är en unik händelse oavsett om britterna gör en välkoordinerad sorti eller snubblar ut ur EU. Att en avancerad ekonomi har klippt banden till en så nära gemenskap har inte hänt förut. Ingen vet vad som kommer att hända.

3. **Hur påverkas Sverige?**
Det råder redan stor osäkerhet i världsekonomin och på finansmarknaderna. Börserna har gått upp och ned – och upp igen. Sverige påverkas förstås av nervositeten. Och det är inte till någon hjälp att Storbritannien kan gå in i en period av total ovisshet. Storbritannien är Sveriges sjätte största exportmarknad och dessutom en stor leverantör av viktiga varor. Uppemot 70 000 arbetstillfällen i Sverige är beroende av exporten till Storbritannien. De svenska företagens brittiska dotterbolag omsätter i sin tur hundratals miljarder kronor varje år.
Särskilt om Brexit leder till finansiellt tumult och ännu större osäkerhet i den globala ekonomin kommer det att märkas hos oss.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se "

" Varning för total brexit-förvirring vid nej

DN ONSDAG 16 JANUARI 2019

Britternas väntade nej om utträdesavtal med EU skapar troligen mest förvirring och osäkerhet, enligt Anna Stellinger, generaldirektör på Kommerskollegium. – Då öppnas hela paletten av möjligheter, säger hon.

– Om vi får ett nej då blir ju faktiskt osäkerheten för våra svenska företag ännu större än de varit hittills, säger Stellinger i en paneldebatt på konferensen DI Världen.
– Förvirringen och osäkerheten riskerar att bli större efter omröstningen i dag, tillägger hon.
Enligt Stellinger vore mardrömmen att det hela slutar med brexit utan utträdesavtal om tio veckor, vilket hon befarar skulle slå hårt mot handel och ekonomiskt utbyte med EU-länder som Sverige.
I panelen deltar även Göran von Sydow, tillförordnad direktör på Svenska institutet för Europapolitiska studier (Sieps).
Det stora problemet med en Brexit utan avtal är enligt von Sydow att det gör det ”mycket svårare” att få en långsiktigt bra relation mellan EU och Storbritannien efter Brexit.
Han konstaterar att det är få som tror att Theresa May får sitt utträdesavtal med EU godkänt av det brittiska underhuset. Det talas om att två tredjedelar av de 650 ledamöterna tänker rösta nej till Mays utträdesavtal. Avtalet består av 580 sidor som reglerar en övergångsperiod fram till december 2020. Under den tiden ska ett nytt handelsavtal mellan EU och Storbritannien förhandlas fram.
Många av nej-rösterna i underhuset kommer från politiker som helst vill att Storbritannien stannar kvar i EU.
Oppositionen har flaggat för att de kommer kräva en misstroendeförklaring i underhuset om Mays avtal ratas, vilket i sin tur kan utmynna i nyval eller en ny folkomröstning om Brexit. Alternativt överlever May politiskt bakslaget och återkommer med ett modifierat förslag för omröstning på måndag den 21 januari.
Mattias Hedwall, partner och handelsrättslig expert på advokatbyrån Baker McKenzie, följer processen noga för sina klienters räkning och tror att May i ett sådant läge måste sätta ned foten: antingen med att sikta på Brexit utan avtal eller en betydligt mjukare väg ut ur EU än den hon nu föreslagit.
– Hon klarar inte att få igenom sin medelväg, då det finns två falanger på varje sida som drar åt olika håll, som har gemensamt att de inte vill gå hennes väg, säger Hedwall.
– Ska hon få igenom något den 21 januari måste det komma något ganska drastiskt och då måste hon välja sida. Det skulle kunna vara att hon går mot en tullunion, tillägger han.
Som vanligt är dock den politiska spelplanen full av fallgropar.

Joakim Goksör TT "

"Tillfällig andningspaus – nu måste ”plan b” läggas fram

DN TORSDAG 17 JANUARI 2019

Analys
Oppositionsledaren Jeremy Corbyns misstroendeförklaring mot den brittiska regeringen röstades på onsdagskvällen ned i parlamentet med röstsiffrorna 325 mot 306. Men Theresa May kan inte pusta ut: nu väntar hårda förhandlingar, och senast på måndag måste hon lägga fram en ”plan b”.

London.
Ett Frankensteinavtal – så kallade Labourledaren Jeremy Corbyn det utträdesavtal som den brittiska regeringen förhandlat fram med EU, och som röstades ned med historiskt stor marginal tidigare i veckan.
I ryggen hade Corbyn inte minst den brittiska pressen, som gått mycket hårt åt May efter förlusten. ”En fullständig förödmjukelse”, braskade Daily Telegraphs förstasidesrubrik, medan Daily Mail krasst konstaterade att: ”Hon kämpar för sitt liv”.
– Om en regering inte kan få nya lagar godkända av parlamentet, då måste den gå tillbaka till folket och be om ett nytt mandat. Och det kan inte råda någon tvekan om att det vi har här är en zombie-regering, sa Corbyn inför misstroendeomröstningen.
Han hade säkrat stöd av oppositionspartierna Liberaldemokraterna, skotska SNP och De gröna. Men det räckte inte. De 128 ledamöter i regeringspartiet Tories och dess stödparti DUP som i tisdags var med och fällde Mays avtal, stod nu återigen på premiärministerns sida i parlamentet.
– Det är inte någon hemlighet att Theresa May och jag ofta är oense om frågor som rör EU. Men jag är konservativ, först som sist, sa Marc Francois, en av de ”brexitörer” som räddade Mays regering.
Nu står Theresa May inför en svår, ja kanske rent av omöjlig, uppgift. Senast på måndag i nästa vecka måste hon lägga fram en ”plan b”, enligt den tidsplan som antogs av parlamentet i förra veckan. Sedan kommer den att debatteras livligt i ytterligare en vecka.
– Jag kommer att bjuda in ledarna för oppositionens partier för samtal, med start i kväll, sa Theresa May efter omröstningen.
Men hur stort manöverutrymme har egentligen May när hon nu ska försöka samla en majoritet för ett Brexitavtal? Fram tills nu har hon i första hand sökt stöd hos de egna. Det var länge det naturligaste för henne, då de egna ledamöternas röster utgör regeringsunderlaget tillsammans med det nordirländska, unionistiska partiet DUP och dess tio mandat.
Så sent som på onsdagseftermiddagen träffade May ledningen för DUP, för att försäkra sig om dess fortsatta stöd. Det fick hon – men inte utan krav på motprestation:
– Lärdomar måste dras av det som hände i parlamentet. Problemet med nödlösningen för Nordirland i avtalet måste nu lösas, sa DUP:s ledare Arlene Foster.
Men om det är något som de senaste veckorna har visat är det att denna anpassning till de mest EU-kritiska rösterna i parlamentet är en återvändsgränd.
EU kommer knappast att gå med på att slopa den omstridda nödlösningen (”backstop”) i avtalet, såsom DUP kräver. Irlands premiärminister Leo Varadkar var på onsdagen mycket tydlig med att detta bara kan bli aktuellt om London öppnar för ett fortsatt medlemskap i tullunionen eller i den inre marknaden.
– Det är upp till dem som röstade nej till utträdesavtalet att visa hur vi ska kunna undvika en hård gräns. Det är de som har bollen. Vi har hela

tiden sagt att om Storbritannien kan röra sig från sina röda linjer om medlemskap i tullunionen och den inre marknaden, då skulle vi kunna röra oss också, sa Varadkar.
Ser man på sammansättningen i parlamentet är det inte omöjligt att det går att bygga en majoritet för ett nytt Brexitavtal baserat på ett fortsatt medlemskap i EU:s tullunion. Labourledningen hör till dem som skulle se det som en god grund. Men det innebär i så fall flera beska piller för premiärminister May. Hon har hittills motsatt sig ett fortsatt medlemskap i tullunionen, eftersom det gör det omöjligt för Storbritannien att sluta nya handelsavtal – om man nu inte lyckas förhandla sig till något långtgående undantag.
För att kunna säkra en majoritet för ett sådant avtal behöver May också sannolikt stöd av Labour. Då måste de sätta sig ned och prata. Men Jeremy Corbyn sa på onsdagskvällen att han först vill ha en garanti för att det inte blir en avtalslös Brexit den 29 mars.
Frågan är om det över huvud taget är möjligt. För om May ger en sådan garanti riskerar mullret i det egna partiet och inom DUP växa till ett vrål – och leda till att hon faller i en annan misstroendeomröstning.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Theresa May försöker på nytt förhandla om ändringar i avtalet som kan tänkas blidka parlamentet. EU lär inte gå med på några justeringar. Däremot kan övriga EU reagera positivt på om brittiska regeringen till exempel föreslår en tullunion med EU.
Trycket på regeringen att ordna en ny folkomröstning kommer att öka. Theresa May är emot, men kan möjligen ändra sig. Tvistefrågan är vilka val som folket ska ställas inför: Att åter rösta om medlemskapet i EU eller om Mays avtal med EU?
Theresa May kan välja att avgå om låsningarna i parlamentet blir för stora. Då görs ett omtag i brittiska regeringen med en ny premiärminister. Mays ställföreträdare David Lidington, EU-vän, ligger närmast till. Men sannolikheten för nyval ökar också, liksom att Brexit skjuts upp.
Storbritannien kraschar ut ur EU den 29 mars utan avtal i det som kallas hård Brexit. Sannolikheten för detta har dock minskat i takt med att parlamentet, som domineras av EU-vänner, har fått ökat inflytande över utgången av Brexit.
Storbritannien kan ensidigt välja att dra tillbaka sin ansökan om utträde och stanna i EU. Detta alternativ är i dagsläget minst troligt eftersom det skulle innebära att politikerna går emot resultatet i folkomröstningen 2016. "

”Möjligheten till Brexit utan avtal måste bort”

DN TORSDAG 17 JANUARI 2019

"Premiärminister Theresa May blev hårt ansatt under onsdagens fem timmar långa debatt i parlamentet, men hon klarade misstroendevoteringen med 19 rösters marginal. Premiärministern bjuder nu in företrädare för alla partier till samtal om vägen framåt.

325 parlamentsledamöter uttryckte sitt stöd för premiärminister Theresa May. 306 röstade mot.
– Vi kommer att fortsätta arbetet med att leverera det vi lovade folket att genomföra: folkomröstningen och att lämna EU, sa Theresa May.
Hon bjöd in ledarna för de andra partierna till omedelbara samtal om vägen framåt. Labourledaren Jeremy Corbyn kontrade:
– Innan det kan bli tal om några positiva diskussioner måste regeringen ta bort den katastrofala möjligheten av Brexit utan avtal.
Och Corbyn valde under onsdagen att inte svara på Mays inbjudan. Något som gjorde premiärministern besviken:
– Jag har redan haft konstruktiva samtal med Liberaldemokraterna, SNP och Plaid Cymru och de kommer att fortsätta i morgon. Men jag är besviken på att ledaren för Labour ännu inte sagt att han vill vara med. Men vår dörr är öppen, sa May vid 23-tiden på onsdagen.
Gårdagens omröstning föregicks av en lång debatt i parlamentets underhus, med hårda ordväxlingar.
– Alla tidigare premiärministrar som ställts inför ett nederlag som det i går hade avgått. Den här regeringen är inte kapabel att vinna stöd för Brexit. Det naturliga är att låta folket välja en ny regering, sa Labourledaren.
Tisdagskvällens nederlag verkade inte ha påverkat Theresa Mays stridsvilja.
– Det finns två sätt att undvika en hård Brexit utan avtal. Det första är ett nytt avtal och det andra är att återkalla artikel 50 och stanna i EU.
Alternativ två är inte aktuellt enligt Theresa May. Folkomröstningen som hölls 2016 slog fast att Storbritannien ska lämna EU. Allt annat vore att svika det brittiska folket, sa May och anklagade Corbyn för att vara otydlig med vad han planerar att göra i Brexitfrågan om en Labourregering skulle komma till makten.
– Vi måste lyssna på parlamentsledamöterna för att se vad vi ska göra för att få det stöd som behövs, sa premiärministern.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se
Clas Svahn
clas.svahn@dn.se "

"Katrine Marçal: Här är de sju misstagen bakom Theresa Mays EU-kris

DN TORSDAG 17 JANUARI 2019

Theresa May förlorade omröstningen om Brexitavtalet med 230 röster: en av de största förlusterna för en brittisk regering de senaste 100 åren. DN:s Katrine Marçal listar den brittiska regeringens sju strategiska misstag på vägen mot nederlaget i parlamentet. Vad som händer nu vet ingen.

1. Man definierade inte på förhand vad Brexit var.
Vad är Brexit? Innebär det att bara lämna själva EU? Eller, att lämna även EU:s gemensamma marknad och dess tullunion? Detta diskuterades i princip inte under folkomröstningskampanjen 2016.
I stället blev det upp till Theresa May att bestämma.
Premiärministern gjorde tolkningen att folkomröstningsresultatet handlade om att britterna ville minska invandringen från EU. Det var ingen orimlig analys. Invandringsfrågan hade varit stor under kampanjen och Theresa Mays fokus blev därför att få till en skilsmässa med EU vid vilken Storbritannien fick makt att minska inflödet av europeisk arbetskraft.
Detta gjorde emellertid att Theresa May under de långa förhandlingarna tvingades kompromissa på en rad andra områden.
Premiärministern verkar ha trott att om hon bara kom hem med ett Brexitavtal som levererade gällande invandringen (vilket hon gjorde) skulle parlamentet och folket bli nöjda.
Det blev de inte.
I stället röstades avtalet ner.

2. Man hanterade inte de orimliga förväntningarna på Brexit.
Under folkomröstningskampanjen 2016 deklarerade ledande brexitörer att Storbritannien skulle kunna ”äta kakan och ha den kvar”. Å ena sidan skulle man kunna lämna EU:s princip om fri rörlighet för människor och därmed kraftigt minska invandringen. Å andra sidan skulle man fortfarande kunna vara medlem av EU:s gemensamma marknad och åtnjuta de ekonomiska fördelarna av det.
Så fungerar dock inte EU.
Ingen har däremot på riktigt förklarat detta för det brittiska folket.
Därför har det också funnits väldigt lite förståelse för de kompromisser som Theresa May har tvingats göra i förhandlingarna. När premiärministern väl kom tillbaka med det färdiga Brexitavtalet fick både väljare och parlamentariker en chock.
Detta var inte den Brexit som de hade röstat på.
Men grundproblemet är att den Brexit som många röstade på helt enkelt inte existerar. Och det är Theresa May som orättvist har fått skulden för detta.

3. Strategierna gjordes upp i små rum och förankrades inte.
Theresa May är känd för att hålla sig till en mycket liten krets rådgivare. Hon litar inte på särskilt många människor och det har visat sig förödande under Brexitförhandlingarna. Premiärministern hade kunnat skaffa sig ett förhandlingsmandat i parlamentet på förhand.
Hon hade kunnat prata med oppositionen, eller i högre grad bjuda in de mer radikala brexitörerna. I stället gick hon direkt till EU, körde över sina egna Brexitministrar och förväntade sig att parlamentet skulle godkänna det hela i efterhand.
Det gjorde de inte.

4. Man överskattade sin egen enighet och underskattade EU:s.
Historiskt har Storbritannien i EU ofta ägnat sig åt att spela ut olika medlemsländer mot varandra. Det fanns stora förväntningar på att den brittiska regeringen skulle kunna göra samma sak nu under Brexitförhandlingarna. Man tänkte sig att länder som till exempel Sverige, som har mycket handel med Storbritannien skulle gå emot EU-kommissionen i många frågor och därmed hjälpa den brittiska regeringen.
I stället har EU:s 27 kvarvarande medlemsländer stått förvånansvärt enade. Detta har gjort dem starka i förhandlingarna. EU-kommissionen skaffade sig också, till skillnad från Theresa May, ett officiellt förhandlingsmandat på förhand.
Det har hjälpt.
På den brittiska sidan har det däremot varit nästintill ständiga konflikter.

5. Parlamentet röstade för att sätta i gång Brexitprocessen alldeles för tidigt.
En skilsmässa från EU regleras av artikel 50 i Lissabonfördraget. Regeln som gäller är att när ett land väljer att ansöka om skilsmässa (aktivera artikel 50) har landet 24 månader på sig att förhandla fram detaljerna för hur denna skilsmässa ska se ut.
Theresa Mays kanske största politiska misstag var att hon satte i gång denna process alldeles för tidigt. Parlamentet aktiverade (med stor majoritet) artikel 50 i Lissabonfördraget innan regeringen ens hade kommit fram till vilken typ av Brexit den ville uppnå. Det är detta som gör att Brexitförhandlingarna för Storbritannien hela tiden har varit en kamp mot klockan. Om man inte får till ett avtal i tid riskerar man att krascha ut ur EU.
Och nu är det knappt två månader kvar.

6. Theresa May kallade till nyval 2017.
Innan Brexitförhandlingarna tog fart på allvar kallade Theresa May till nyval. Det var våren 2017 och hon ledde med nästan 20 procent i opinionen.
Hon hoppades kunna förstärka sin majoritet i parlamentet och därmed få ett större mandat att förhandla om Brexit.
Men det gick inte som planerat.
Premiärministern genomförde en historiskt katastrofal valrörelse som slutade med att hon i stället förlorade sin majoritet i parlamentet och blev beroende av de nordirländska protestanterna i DUP.

7. Man tänkte inte på Nordirland.
Under folkomröstningen om Brexit 2016 diskuterades Nordirland i princip inte. Nordirland är dock egentligen huvudförklaringen till det rådande Brexitkaoset.
När Storbritannien lämnar EU blir gränsen mellan Irland och Nordirland en yttre EU-gräns. Och eftersom Storbritannien vill lämna även EU:s tullunion kommer varor som passerar här att behöva kontrolleras. På något sätt.
Detta är ohyggligt politiskt känsligt.
Innan det blev fred på Nordirland 1998 var gränsen ett av de främsta terrormålen.
Ingen vill naturligtvis att Brexit ska öka risken för nytt våld på Nordirland men det har visat sig oerhört tekniskt och politiskt komplicerat att få till en lösning för gränsen som alla sidor kan acceptera.
Det var på grund av Nordirland som Theresa May till slut tvingades in i ett flertal stora kompromisser. Både brexitörerna och de nordirländska protestanterna blev tokiga.
Och resten är historia.
Katrine Marçal katrine.marcal@dn.se "

" Oroliga svenskar i London vänder sig till kyrkan med frågor

DN TORSDAG 17 JANUARI 2019

Situationen för svenskar i Storbritannien fortsatt oklar efter det nedröstade Brexitavtalet. I takt med att utträdesdatumet – den 29 mars – närmar sig råds osäkra utlandssvenskar att hålla sig uppdaterade.

Vid Sveriges ambassad i London har en särskild telefonlinje öppnats för att kunna ge vägledning till svenskar med Brexitfrågor.
– Det är folk som hör av sig till oss varje dag med frågor om vad som händer och vad de kommer att behöva göra, säger Åsa Höjer, presskontakt vid svenska ambassaden i London.
Vanligast är att ambassaden informerar om de nya uppehållstillstånd som finns och som planeras av den brittiska regeringen som ska träda i kraft i samband med en Brexit.
Därtill hålls regelbundna informationsmöten samt uppdatering av webbplatsen med den senaste informationen från den svenska och brittiska regeringen.
– Svenskar i Storbritannien bör hålla sig uppdaterade om vad som händer och hur det kan komma att påverka dem, säger Åsa Höjer.
Svenskar som bosatt sig i Storbritannien på senare år inom ramen för EU:s fria rörlighet kan söka två olika varianter på uppehållstillstånd beroende på hur länge man bott i landet. Tillstånden ska vara fullt tillgängliga att söka senast den 30 mars.
– Vid en Brexit måste svenskar som vill stanna kvar i landet se över sina rättigheter och i de fall man behöver registrera sig för det nya permanenta uppehållstillståndet för EU-medborgare, ett så kallat settled eller pre-settled status. Detta skulle gälla även vid ett avtalslöst utträde, säger Åsa Höjer.
Till Svenska kyrkan i London kan personer som är oroliga över situationen vända sig för stöd.
– När folk kommer hit är det för att slappna av och dela vad som sker i livet, säger Eric Muhl, kyrkoherde vid Svenska kyrkan i London.
Allt fler telefonsamtal om Brexits påverkan inkommer till kyrkan.
– Det är som vid stora kriser och katastrofer: kyrkan blir en plats att komma till och slappna av utan att behöva köpa tio koppar kaffe. Bara det räcker för att få den styrka, sans och balans som man kanske behöver i en sådan här tid, säger Eric Muhl.
– Man vet aldrig vart engelsk politik tar vägen. Det har vi lärt oss. Vi avvaktar för att se vad som kommer att ske de närmaste dagarna. Vi kanske är lite mer oroliga än vi brukar vara men det är väl alla, säger Eric Muhl.

Ida Yttergren
ida.yttergren@dn.se "

" Svenska småföretag rådvilla inför Brexit

DN TORSDAG 17 JANUARI 2019

Ledningarna för små- och medelstora företag har förstått att Brexit kan innebära svårigheter för dem. Men hur de ska möta dem är den stora utmaningen, menar Anneli Wengelin, ämnesråd på Kommerskollegium.

Den brittiska regeringens historiska förlust i omröstningen om Brexitavtalet har ökat sannolikheten för en hård Brexit, ett utträde ur EU utan avtal.
Det kommer att påverka tusentals svenska företag, eftersom Storbritannien är en av Sveriges viktigaste handelspartners.
Kommerskollegium uppskattade i fjol att det finns minst 7 000 svenska små och medelstora företag som enbart har handel med de nuvarande EU-länderna, inräknat Storbritannien.
Det är i synnerhet dessa företag som behöver göra sin Brexitläxa, det vill säga analysera vad Brexit kan betyda för dem – i synnerhet om det blir en hård Brexit.
Men under de informationsträffar som Anneli Wengelin genomförde med representanter för småföretag i fjol och förfjol var intresset ljumt, även hos företag som hade handel med Storbritannien.
– Många tar den smidiga handeln mellan EU-länderna för given. Man tänker inte ens på att det kan bli problem, sade Wengelin i en DN-intervju i september.
Den inställningen är nu borta inför risken att det kan bli ett oordnat utträde med kaotiska följder för handeln. Det finns, säger Wengelin, ”ett stort sug efter information”.
– Medvetenheten är större i dag, men det är fortfarande svårt för företagen att se vad som kommer att ske och vad det kommer att innebära för dem, säger hon.
Hon uppmanar företagen att göra en analys av hur exponerade de är mot Storbritannien. Därför har också Kommerskollegium tagit fram ett frågeunderlag på sin hemsida med ett 40-tal punkter som ska ge företagen stöd i det arbetet.
– Det är ingen fullständig lista. Alla företag har sina individuella förutsättningar. Men vi har ändå identifierat ett antal frågor under månaderna som vi har jobbat med det här, säger Wengelin.
– Den kan fungera som en startpunkt för en sådan här analys. Vad ska jag tänka på i min analys, fortsätter hon.
Ett givet område för ett företag att fundera på är eventuella tullar, men Anneli Wengelin menar att företagen behöver ”titta brett på Brexit”. Till exempel upphör ju den fria rörligheten för personer.
– Ett företag kan ju leverera en vara, men även tilläggstjänster, som installation och service. Det kan komma att påverkas efter Brexit, säger hon.
Även tjänstehandeln påverkas.
– Du kanske levererar en tjänst och din kompetens är automatiskt erkänd eftersom den är erkänd i Sverige. Det är inte säkert att Storbritannien kommer att erkänna den på samma sätt efter Brexit, säger Wengelin.
Även avtalen bör ses över, inte minst vilka eventuella skadeståndskrav som kan ställas på ett företag om det blir stopp eller förseningar i leveranser på grund av Brexit.
Vart sjunde svenskt företag räknar med att Brexit har en negativ påverkan på verksamheten, enligt en undersökning som småföretagens intresseorganisation Företagarna lät göra i höstas.

När frågan ställs till företag som handlar direkt med Storbritannien stiger andelen som räknar Brexit som negativt för verksamheten till drygt en tredjedel.
De företagare som räknar med en negativ påverkan fick också lista vilka faktorer som de trodde skulle ha mest påverkan. Listan toppas av krångligare momshantering (44 procent), följt av tullar (43 procent).
I våras släppte Stockholms handelskammare en rapport som gjorts av konsultföretaget Oxford Economics. Enligt den skulle en hård Brexit kosta Sverige 18 miljarder i sämre tillväxt och drygt 8 000 jobb fram till utgången av år 2020.

Dan Lucas
dan.lucas@dn.se "

" Corbyn spelar högt inför EU-utträdet

DN FREDAG 18 JANUARI 2019

Labourledaren Jeremy Corbyn vägrar att sätta sig ned och prata med premiärminister Theresa May, om hon inte helt utesluter en avtalslös Brexit. Det är ett högt spel av Corbyn, med bara 71 dagar kvar till EU-utträdet. Spänningarna i arbetarpartiet växer.

När det i onsdags kväll stod klart att Labours misstroendeförklaring mot regeringen hade misslyckats, bjöd Theresa May in samtliga oppositionspartier till överläggningar om Brexit.
Alla partiledare utom Jeremy Corbyn tackade ja.
– Några samtal kan inte inledas förrän hotet om en katastrofal, avtalslös Brexit tas bort från bordet, sa Corbyn bestämt.
En misstanke finns i Labour om att Theresa May bara försöker vinna tid efter det katastrofala nederlaget i veckan, då hennes Brexitavtal röstades ned med historiskt stor marginal.
Den misstanken blev bara starkare på torsdagen, då en talesperson för May sa att regeringen går in i samtalen med öppet sinne, men att det är uteslutet att stanna kvar i EU:s tullunion, eftersom det skulle göra det omöjligt att sluta nya handelsavtal.
– Detta visar bara att premiärministerns inbjudan till samtal var en bluff, säger Corbyn.
Labour förespråkar en tullunion med EU efter Brexit – men även Corbyn vill helst att landet ska kunna sluta nya handelsavtal på egen hand. Det skulle dock kräva någon typ av undantag för britterna, och sannolikt hårda förhandlingar med Bryssel.
För att komma dit måste man först hitta en brittisk förhandlingsposition som är acceptabel för en majoritet i parlamentet – och då krävs det att partiledarna sätter sig ned och pratar.

Förre Labourledaren och premiärministern Tony Blair kritiserar Corbyn för att han inte accepterat Mays samtalsinvit.
– Om en premiärminister bjuder in oppositionens ledare till samtal mitt i en nationell kris, då är det självklart att man hörsammar det, säger Blair till BBC.
Liberaldemokraternas ledare Vince Cable anklagar samtidigt Corbyn för att sätta på kampen om regeringsmakten före landets bästa.
– Corbyn kan inte räkna med vårt stöd i framtida misstroendeomröstningar, för han tycks ha bestämt sig för att spela politiska spel, i stället för att lyssna på sina egna medlemmar, sa Cable, som i stället vill att Labour stöder förslaget om en ny folkomröstning om Brexit.
I höstas beslutade Labours kongress att partiledningen ska kunna driva kravet på en ny folkomröstning, om det visar sig omöjligt att få till ett nyval. Men Jeremy Corbyn är skeptisk till idén – dels är utfallet av en ny folkomröstning långtifrån säkert, dels är han rädd för en svekdebatt i de städer i mellersta och norra England där många röstade för att lämna EU.
När DN besöker Islington, den stadsdel i London som Corbyn representerar i parlamentet, är splittringen i arbetarpartiet tydlig.
– Om Labourledningen ställer sig bakom idén om en ny folkomröstning tror jag att det skulle gå att samla en majoritet i parlamentet bakom det, säger Keir Harris, som är ordförande i Young Labour (motsvarigheten till svenska SSU) i North Islingtons lokalavdelning.
Harris är 23 år gammal och tillhör vänsterflygeln i partiet. Men i likhet med Londons borgmästare Sadiq Khan vill han nu att partiledningen driver frågan om en ny folkomröstning, så att det åtminstone finns en chans att stoppa EU-utträdet.
– Jag ser gärna att Jeremy Corbyn blir premiärminister. Men jag tror att det vore farligt för oss att komma till makten i samband med EU-utträdet, för det skulle slå hårt mot ekonomin och göra det omöjligt att styra landet. En ny folkomröstning är det bästa sättet att ta oss ut ur den här katastrofala situationen, säger Harris.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Fakta. Plan B

I tisdags röstade det brittiska parlamentet med historiskt bred marginal nej till det skilsmässoavtal som regeringen förhandlat fram med EU. Labourledaren Jeremy Corbyn krävde sedan en misstroendeförklaring mot regeringen, men med röstsiffrorna 325 mot 306 röstade parlamentet för att premiärministern ska sitta kvar.
Theresa May ska på måndag lägga fram en plan B. Parlamentet kommer debattera den fram till den 29 januari, då beslut väntas. Enligt den liggande planen ska Storbritannien lämna EU den 29 mars i år – med eller utan avtal.
DN

Fakta. Opinionen

Opinionsinstitutet Yougov presenterade i går nya siffror om Brexit-opinionen:
56 procent av de tillfrågade svarar ”Remain” (stanna kvar).
44 procent av de tillfrågade svarar ”Leave” (lämna). "

" Britternas kaos gynnar Europas mörka krafter

DN FREDAG 18 JANUARI 2019

Den kris som skakar London efter omröstningarna om Theresa May och hennes avtalsförslag förlamar inte bara Storbritannien och förhållandet till EU. Hotet om att landet kraschar ut ur EU med en ”hård Brexit” kan också leda till en vidare försvagning av världens demokratier.

Theresa May har nu gjort ytterligare en katastrofal felkalkyl. Nyvalet förra året, där hon tappade Tory-partiets majoritet, var den första och veckans förlorade omröstning om Brexitavtalet är den senaste.
Hon kan snart nå upp till företrädaren David Camerons nivå, som bäddade för Brexit med ett annat självmål: folkomröstningen om EU-medlemskap 2016.
Cameron trodde att det skulle bli ett ”ja” till att stanna i EU, vilket var tänkt att ge honom ett stärkt mandat. Men det blev ”nej”, vilket ledde till hans fall.
I dag betraktas han som en av de mest inkompetenta politikerna i Storbritanniens historia. Detta i konkurrens med Neville Chamberlain, som proklamerade ”Fred i vår tid” efter att ha fått försäkringar från Nazitysklands rikskansler Adolf Hitler.
Året därpå utbröt det andra världskriget.
De som vinner på britternas självskadebeteende har beröringspunkter med 1930-talets nationalsocialister. Det är de politiska krafter som vill söndra Europa och undergräva samarbetet mellan kontinentens demokratier.
I första hand handlar det om högernationalister som Marine Le Pen, Matteo Salvini och Viktor Orbán. De ägnar sig med stor energi och inspirerade av Brexit-arkitekten Nigel Farage åt att försvaga EU.
Allt detta sker med aktiv uppmuntran från Vladimir Putins Ryssland.
På andra sidan Atlanten finns en annan tung aktör som betraktar EU som fiende. Donald Trump har ingen talan om EU, men han ogillar multinationellt samarbete och har sagt upp frihandelsavtalet i Stilla havet och dragit ut USA från Parisavtalet om klimatet.
Nu har det också framkommit att Trump internt har sagt att han skulle vilja ta USA ut ur västalliansen Nato. Det kan ha betydelse för EU:s framtid. Nato är en hörnsten i den internationella säkerhetsordningen och kan sägas utgöra EU:s militära gren. Sågas den av står Europa närmast försvarslöst.
USA:s politiska system befinner sig samtidigt i kris, med den längsta nedstängningen av den federala statsapparaten hittills, och en president som blir allt mer insnärjd i misstankar om att ha spelat under täcket med Kreml.
Därmed framstår två av de transatlantiska makter som historiskt har stått fast mot bruna och röda diktaturer som gravt dysfunktionella.
Det har knappast Putin någonting emot. Tvärtom har han systematiskt strävat efter att återupprätta Rysslands forna storhet på bekostnad av västvärldens. I det syftet är både det av Trump hyllade Brexit och Trump själv honom behjälpliga.

Michael Winiarski "

"Niklas Wahllöf: Historien spökar när britterna grälar om Brexit

DN SÖNDAG 20 JANUARI 2019

Veckans brittiska kaos kring Brexit gör ingen gladare. Vad händer nu? Läs Dick Harrisons nyutkomna ”Englands historia” så länge. En bladvändare som skänker perspektiv på gamla oförrätter och trätor mellan England och Frankrike.

De senaste veckornas kaos kring det brittiska EU-utträdet har inte skingrat frågetecknen. Sannolikt inte heller i morgon måndag när Theresa May lägger fram sin Plan B efter att skilsmässoavtalet i tisdags röstades ned av högröstade nay-sägare. Så världen gissar på. Räkna med fortsatta gissningar fram till 29 januari när ett beslut, kanske, tas.

Alltsedan premiärminister David Cameron 2015 sturskt utlyste en folkomröstning – och året efter häpet konstaterade att lämnasidan fått 51,9 procent av rösterna och hans karriär förpassats till Wikipedia – har detta pågått. Hade hälften av britterna plötsligt insjuknat och blivit från vettet?

Hur kunde, exempelvis, Wales med några av Europas fattigaste (och EU-bidragsberoende) områden göra gemensam sak med flinande Eton-glin som Boris Johnson i Brexit-kampanjen? Eller, hur kunde man peta i den slumrande konflikten i Nordirland med en nygammal hård gräns till Irland?

Det numera så populära illusionstricket att människors meningslösa liv är *invaderande utlänningarnas* fel och inte marknadens var ett svar. Den allt synligare klyftan mellan urbana världsmedborgare och försummade industriarbetare (lägg en karta över stängda kolgruvedistrikt ovanpå en över Brexit-röstaområden) ett annat.

Här ska sägas att även i Sverige har EU-frågan levt länge och väl. Vår ja- sida vann med bara 52,3 procent. En Swexit har drivits av flera politiska färgkulörer. Och Norge har i två folkomröstningar sagt: ”Nei takk”. Historiskt har EU knappast fått Dagens ros i pressen, varken här eller där.

Och det finns ju en historia bakom allt.

Vältajmat nog gavs extremproduktive historieprofessorn Dick Harrisons ”Englands historia”, i två band, ut nyligen (Historiska Media). Han får ofta stryk för att undvika sådant som social och kulturell analys – regenter, parlamentsupplösningar, marina tragedier och grandiosa segrar, erövrade kolonier och förlorade fackkamper staplas på varandra. Och alla som har ett hum om popkulturens betydelse blir rimligen röda om örsnibbarna av pliktskyldiga uppräkningar av sådant som, ähum, Gerry Rafferty.

Däremot fungerar ”Englands historia” som bladvändare, och gödning för fortsatta privatspanargissningar kring Europa-ambivalensen på gamla Albion. Språket hinner Harrison inte få beröm för innan ådern brister i skallen på upprörda kolumnister. Men det är fint balanserat mellan myndighetskorrekt och akademikerkokett.

När man rusar fram över sidorna kan man höra ekon in i vår tid, se gamla skeenden leva kvar som nutida skräckhistorier. Ungefär som vårt snack om ”Ryssens” tydligen eviga dille att för full rigg segla in i Stockholms skärgård.

Inte omöjligt är att gamla oförrätter på samma sätt listigt strös som nytt salt i brittiska sår. Som att Storbritannien ansökte men inte välkomnades som medlemmar i EEC, den första europeiska gemenskapen – ”Non!”, sade Charles de Gaulle 1963. Eller en annan fransmans djävulskap.

För klingade inte *kontinentalsystemet* bekant i bakhuvuden när Nigel Farages gäng ljög på om pungslagning av det brittiska folket. En invasion av England hade inte sedan 1066 varit en vidare lyckad idé. Och när Frankrike misslyckats inta ön två gånger på 1700-talet återstod att knäcka de industriellt framgångsrika britterna handelspolitiskt. På så vis kanske ändå en invasion av en utmärglad ö var möjlig.
År 1806 förkunnande Napoleon Bonaparte embargo på brittiska varor i alla med Frankrike förbundna stater. Till och med postförsändelser. Året efter utökades kontinentalsystemet till att gälla även neutral sjöfart på brittiska hamnar. På fyra år hade blockaden kvävt uppemot hälften av brittisk Europaexport, orsakat djup arbetslöshet och fattigdom.
Spela roll 200 år senare? När makthungrige Emmanuel Macron driver frågor som ett europeiskt finansdepartement med beskattningsrätt av medlemsstaterna, kanske ser då Brexitbritter en gammal kejsare framför sig.
Eller som EU-parlamentarikern David Coburn i ett närmast sinnessjukt svavelosande tal i december sade: ”EU är som Napoleon Bonaparte, en fara för europeisk fred och stabilitet!”

Niklas Wahllöf
niklas.wahllof@dn.se "

”Vi kan skjuta på Brexit”

DN SÖNDAG 20 JANUARI 2019

" Österrike. Förbundskansler Sebastian Kurz i Österrike säger i en intervju med tyska Welt am Sonntag att han är öppen för att skjuta upp datumet för britternas utträde ur EU.
– Om London presenterar en ordentlig strategi och plan kan man tänka sig ett uppskov med ett par månader, säger Kurz.
Enligt gällande plan ska Storbritannien lämna EU den 29 mars.
Tidigare har Fredrick Federley (C) sagt att han kan tänka sig att skjuta på Brexit till den första juli.

Anders Bolling "

”Den brittiska debatten har präglats av önsketänkande”

DN MÅNDAG 21 JANUARI 2019

"Storbritanniens premiärminister Theresa May ska i dag, måndag, lansera en ny Brexitplan för det brittiska parlamentet. Med alla falanger som vill olika saker är hennes uppdrag i det närmaste omöjligt, enligt experter som DN talat med.

Efter Theresa Mays förödande nederlag i underhuset förra veckan ska hon nu presentera en ny plan för hur Storbritannien ska lämna EU. Parlamentet är djupt splittrat om vilken väg landet ska ta. Från EU:s sida är man dessutom mycket ovillig att ändra i överenskommelsen som man har slutit med Mays regering.
Hur Theresa May ska hitta en väg framåt som accepteras av såväl hennes parlament som EU är alltså knäckfrågan.
– Ser man från EU:s sida borde någon av modellerna som man redan har med andra länder fungera, med undantag för de speciella förutsättningar som gäller för Nordirland, säger statsvetaren Göran von Sydow, tillförordnad direktör för Sieps, Svenska institutet för europa-politiska studier.
Men han konstaterar samtidigt att den brittiska regeringen, av olika skäl, har dömt ut dessa modeller. Det handlar till exempel om att Storbritannien vill begränsa invandringen från EU och inte vill behöva rätta sig efter EU-domstolens beslut.
Labours partiledare Jeremy Corbyn har nyligen föreslagit att Storbritannien ska ha en tullunion med EU, vilket är i linje med vad Turkiet har med EU.
– En nackdel med tullunion är att det frånhänder Storbritannien att ingå egna handelsavtal, vilket har varit viktigt för delar av Torypartiet på Brexitsidan, framhåller Göran von Sydow.
Anneli Wengelin är ämnesråd och expert på Kommerskollegium, statlig myndighet för utrikeshandel. Hon är osäker på om Labour har fullt klart för sig vad en tullunion innebär.
– Hela den brittiska debatten har präglats av otroligt mycket önsketänkande. Det verkar som om man tror att man kan få som man själv vill, obegränsat tillträde och rättigheter, utan motsvarande skyldigheter, säger hon.
Anneli Wengelin pekar på att en tullunion inte löser den kniviga frågan om Irlandsgränsen. För att undvika gränskontroller mellan Irland och Nordirland, som alla parter säger att de vill, behövs ett mer långtgående avtal.
– När det gäller Irlandsgränsen har jag dessutom väldigt svårt att se att EU skulle kunna backa på reservlösningen, säger hon.
Reservlösningen, eller backstop, är inskriven i utträdesavtalet för att hålla landgränsen öppen och innebär att Nordirland i princip är kvar i EU:s inre marknad.
Bland Labourledamöterna i parlamentet finns en stor grupp som vill ha ett avtal som liknar det som Norge har, eller som ligger ännu närmare EU. Anneli Wengelin utesluter Norgemodellen som kompromiss-alternativ, utifrån de villkor som den brittiska regeringen satt upp.
– I dokumenten som regeringen publicerat har den explicit sagt att Storbritannien ska ha en självständig handelspolitik, inte stå under EU-domstolen och inte ha fri rörlighet för personer. Givet de villkoren har jag väldigt svårt att se vad en Norgelösning skulle kunna vara, säger hon.
Vad tror du Theresa May föreslår, som kan få majoritet i det egna parlament och samtidigt är något man kan bli överens med EU om?

– Det är otroligt svårt att säga. Falangerna i parlamentet verkar stå väldigt långt ifrån varandra. Många ledamöter röstade mot Brexitavtalet, men på helt olika grunder, säger Anneli Wengelin.
Statsvetaren Göran von Sydow tror att det går att bilda en majoritet i brittiska parlamentet för en mjukare form av Brexit jämfört med det avtal som röstades bort förra veckan.
– Det stora kruxet är att det i sådana fall inte skulle följa Theresa Mays tolkning av vad folkomröstningen sade, säger Göran von Sydow.
Vid folkomröstningen 2016 ville 52 procent av väljarna att Storbritannien inte ska vara medlem av EU. Vad väljarna vill ha i stället tolkas olika av beslutsfattarna.
Göran von Sydow tycker sig märka att regeringen kan vara redo att jämka en del vad gäller en tullunion och EU-domstolens roll.
– Lyssnar man till Theresa Mays argumentation har mycket handlat om den fria rörligheten för personer. Jag uppfattar det som en stark princip för henne och hur hon tolkar resultatet i folkomröstningen, säger han.

Pia Gripenberg"

"B**rexitavtalet, som det brittiska parlamentet röstade ned i förra veckan, består av två delar.**
Dels ett juridiskt bindande utträdesavtal, som reglerar hur skilsmässan mellan EU och Storbritannien ska gå till. Det innehåller en omdiskuterad nödlösning för hur gränsen på irländska ön ska hållas öppen. Nödlösningen ska gälla tills britterna och EU sluter ett nytt handels- och samarbetsavtal, eller om man inte lyckas sluta ett sådant avtal.
Dels en politisk deklaration för hur det framtida samarbetet ska vara mellan parterna.
De kvarvarande 27 EU-länderna har hittills vägrat att ändra i utträdesavtalet, men varit öppna för att diskutera den politiska deklarationen. Om inte parterna kommer överens om ett utträdesavtal kraschar Storbritannien ut ur EU den 29 mars i år, i det som kallas en hård Brexit. "

"Ledamöter i parlamentet vill skjuta på Brexit

DN MÅNDAG 21 JANUARI 2019

En stor grupp brittiska parlamentariker vill tvinga Theresa May att skjuta på Brexit. Detta för att ge henne mer tid att förankra en mjukare variant av EU-utträde, inklusive möjligheten att hålla en ny folkomröstning. I dag, måndag, ska hon presentera en plan B.

Storbritanniens utträde ur EU rycker närmare. Den 29 mars infaller Brexit. Om det då inte finns en överenskommelse som är godkänd av såväl parlamentet i London som EU-parlamentet kraschar Storbritannien ut i det som kallas hård Brexit.
I det brittiska parlamentet pågår nu febrila försök bland EU-anhängarna att stoppa den utvecklingen. I stället vill de försöka skjuta upp Brexitdagen. Dessa parlamentariker väntas presentera sina alternativ i dag, måndag.
– Vi står inför en nationell kris och det finns många ledamöter i underhuset vars första prioritet är att se till att vi inte lämnar utan ett avtal, säger Hilary Benn, Labourpolitiker och ordförande i parlamentets Brexitutskott, till BBC.
I gruppen ingår även flera konservativa politiker. Tidigare utbildningsministern Nicky Morgan säger till tv-kanalen Sky att finns det inget avtal på plats den 29 mars stödjer hon förslaget att skjuta på Brexit.
Premiärminister Theresa May ska på måndag presentera sin plan B för underhuset. Plan A, Brexitavtalet som regeringen slöt med EU:s stats- och regeringschefer i november, förkastades nyligen med stor marginal i en historisk omröstning i parlamentet.

Ledamöterna som vill stoppa en hård Brexit kommer att lämna sina förslag som tillägg till Theresa Mays plan. De olika alternativen ska underhuset sedan rösta om den 29 januari.
Flera EU-ledare har sagt sig vara villiga att skjuta på Brexit, med tillägget att initiativet måste komma från Storbritannien och att landet måste visa upp en trovärdig strategi som motiverar förlängningen.
Theresa May har bjudit in oppositionspartierna till samtal för att försöka nå en kompromiss som parlamentet kan acceptera.
Labourledaren Jeremy Corbyn har dock vägrat att träffa Theresa May så länge som hotet om hård Brexit ligger kvar.
På söndagen höll Theresa May en telefonkonferens med sina ministrar, enligt brittiska medier. En av få regeringsmedlemmar som uttalade sig offentligt under helgen var handelsministern och Brexitanhängaren Liam Fox.
Till BBC sade han:
– Du har en befolkning som vill lämna och ett parlament som vill stanna. Parlamentet har ingen rätt att kidnappa Brexitprocessen.

Pia Gripenberg "

" Katrine Marçal: I brittisk politik är det relativt normalt att kasta saker på varandra

DN MÅNDAG 21 JANUARI 2019

”ORDNING! OOOORDNING!”
Talmannen John Bercow vrålar där han sitter på sin plats i det brittiska underhuset iförd svart slängkappa och gredelin slips. Parlamentarikerna tjuter, viftar med papper och slår sig på knäna. Ljudnivån kan, enligt mätningar, ligga på runt 97 decibel vilket är ungefär som en genomsnittlig nattklubb.

Vid heta debatter är det mycket värre: ”som en Deep Purple konsert på 1970-talet”, enligt John Bercow. Och han borde veta.
Den senaste veckans Brexitomröstning i det brittiska underhuset har gjort att resten av Europa fått upp ögonen för brittisk politisk kultur. Svenskar, tyskar och holländare har med förundran betraktat de vilda scenerna från underhuset.
Hur kan vuxna människor bete sig på detta sätt?
Här får du inte tilltala andra parlamentariker med namn. Däremot är det helt okej att prata om premiärministern som en ”sexhungrig boaorm” (i alla fall om hon är kvinna), be finansministern ”hålla käft” eller kalla talmannen för ”dum, skenhelig, dvärg”.
Vid en omröstning skriker man ”aye” eller ”no” beroende på vad man tycker. Den sida som skriker högst vinner. Går det inte att höra vem det är får parlamentarikerna i stället ställa sig upp. Funkar inte detta vrålar talmannen ”Division!”. De över 600 parlamentarikerna börjar då köa för att kunna gå förbi talmannen och bli räknade.
Parlamentarikerna får inte heller ta varandra i hand. I stället måste de referera till varandra som ”den högt ärade parlamentarikern” eller ”den

galanta och lärda medlemmen”. Kontrasten mellan dessa fraser och de förolämpningar som ofta följer ger debatterna deras speciella ton: ”Kan den högt ärade parlamentarikern sluta vara så jävla dum i huvudet.”
Kammaren där besluten fattas är liten. Det finns 650 parlamentariker men bara 427 sittplatser. Oppositionen och regeringssidan sitter vända mot varandra på två läktare. De som debatterar står i mitten: som två gladiatorer inför blodtörstig publik. De två röda linjerna på golvet markerar ett avstånd på två svärdslängder. Parlamentarikerna får inte korsa linjen.
Allt för att undvika slagsmål.
I Sverige blir Jimmie Åkesson kränkt när han får en tårta i ansiktet. I brittisk politik är det annorlunda.
Här är det relativt normalt att kasta saker på politiker.
”Jag välkomnar all kontakt med väljarna”, skrattade Labours förre partiledare Ed Miliband med äggula rinnande nerför kostymen. Tony Blair träffades av en kondom fylld med violett pulver. När dåvarande vice premiärministern John Prescott blev äggad vände han sig blixtsnabbt om och drämde till den som kastat. Det hela urartade till att vice premiärministern och den äggkastande aktivisten pucklade på varandra i rännstenen.
Hårda ord och hårda nävar har länge varit en del av kulturen på de internatskolor från vilka många brittiska parlamentariker kommer. Gissningsvis spelar det även roll för den politiska kulturen.
Brittisk politik är nämligen en manlig bastion. Visserligen har man haft inte bara en, utan två, kvinnliga premiärministrar, men bara 32 procent av parlamentsledamöterna är kvinnor.
Det högljudda vrålandet i underhuset verkar dessutom bokstavligen tysta kvinnor. En studie från i höstas visade att manliga parlamentariker tog upp 90 procent av talartiden om Brexit. Männen pratade i 12,5 timmar. Kvinnorna i 2,4.
Ytterligare en pusselbit för att förstå parlamentet är det där med britter och deras humor. I Storbritannien finns en månghundraårig tradition av att offentligt retas och hacka på varandra. Det kallas för ”banter” och fyller en viktig social funktion.
Till exempel när förre premiärministern David Cameron till underhusets jubel avfärdade oppositionsledaren och skuggfinansministern som ”två muppar” sa han efteråt att det hela var ett uttryck för ”banter”, skämt.
Därmed var det också helt statsministermässigt. Tyckte han.

Katrine Marçal
katrine.marcal@dn.se "

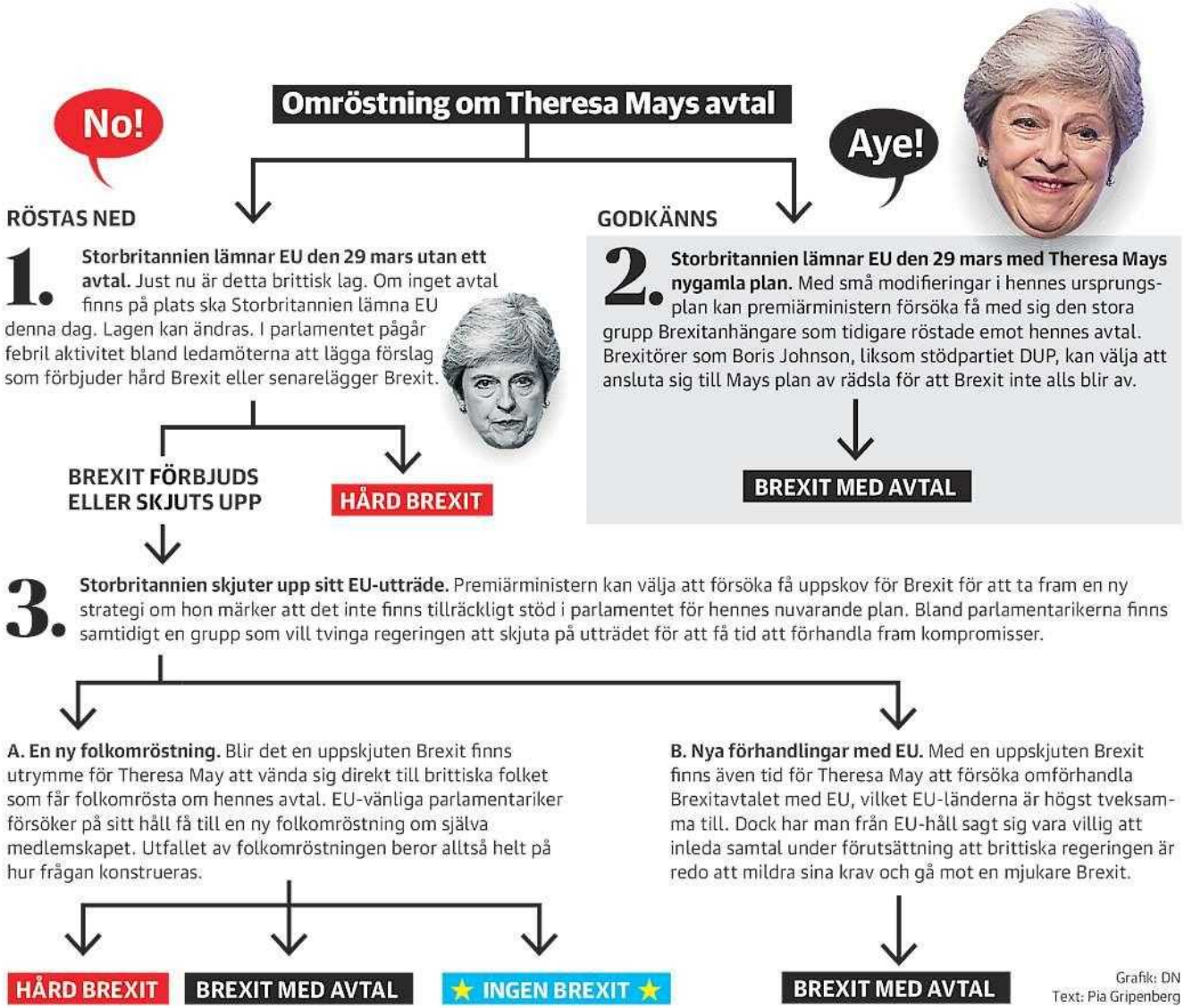
Omröstning om Theresa Mays avtal
No!
Aye!
RÖSTAS NED
GODKÄNNS
1. Storbritannien lämnar EU den 29 mars utan ett avtal. Just nu är detta brittisk lag. Om inget avtal finns på plats ska Storbritannien lämna EU denna dag. Lagen kan ändras. I parlamentet pågår febril aktivitet bland ledamöterna att lägga förslag som förbjuder hård Brexit eller senarelägger Brexit.
2. Storbritannien lämnar EU den 29 mars med Theresa Mays nygamla plan. Med små modifieringar i hennes ursprungsplan kan premiärministern försöka få med sig den stora grupp Brexitanhängare som tidigare röstade emot hennes avtal. Brexitörer som Boris Johnson, liksom stödpartiet DUP, kan välja att ansluta sig till Mays plan av rädsla för att Brexit inte alls blir av.
BREXIT MED AVTAL
BREXIT FÖRBJUDS ELLER SKJUTS UPP
HÅRD BREXIT
3. Storbritannien skjuter upp sitt EU-utträde. Premiärministern kan välja att försöka få uppskov för Brexit för att ta fram en ny strategi om hon märker att det inte finns tillräckligt stöd i parlamentet för hennes nuvarande plan. Bland parlamentarikerna finns samtidigt en grupp som vill tvinga regeringen att skjuta på utträdet för att få tid att förhandla fram kompromisser.
A. En ny folkomröstning. Blir det en uppskjuten Brexit finns utrymme för Theresa May att vända sig direkt till brittiska folket som får folkomrösta om hennes avtal. EU-vänliga parlamentariker försöker på sitt håll få till en ny folkomröstning om själva medlemskapet. Utfallet av folkomröstningen beror alltså helt på hur frågan konstrueras.
B. Nya förhandlingar med EU. Med en uppskjuten Brexit finns även tid för Theresa May att försöka omförhandla Brexitavtalet med EU, vilket EU-länderna är högst tveksamma till. Dock har man från EU-håll sagt sig vara villig att inleda samtal under förutsättning att brittiska regeringen är redo att mildra sina krav och gå mot en mjukare Brexit.
HÅRD BREXIT
BREXIT MED AVTAL
★ INGEN BREXIT ★
BREXIT MED AVTAL
Grafik: DN
Text: Pia Gripenberg

"May kan ha börjat förbereda för nyval

DN TISDAG 22 JANUARI 2019

Theresa Mays ”nya plan” är att damma av den gamla – och åka till Bryssel för att kräva att den omstridda nödlösningen om Nordirland slopas. Men redan nu står det klart att även den nya planen har liten eller ingen chans att fungera. Så varför öppnar inte May för andra alternativ? En förklaring kan vara att hon redan börjat förbereda sig för nyval.

Efter förra veckans historiska nederlag i parlamentet, väntade sig många att premiärministern skulle presentera en tydlig kursändring. Men när hon på måndagen lade fram sin ”plan B”, var beskedet i praktiken: vi kör plan A ett varv till.
– Jag kommer att fortsätta att hålla samtal med olika partier och se vad som kan göras för att minska farhågorna kring nödlösningen för Nordirland. Sedan kommer jag att framföra det till EU, sa May, som samtidigt signalerade att hon ”inte tror att det finns en majoritet i den här kammaren för att utlysa en andra folkomröstning”.
Strategin förblir därmed densamma som tidigare: att låta tiden gå och ett oordnat, avtalslöst EU-utträde komma allt närmare. Avsikten: att det ska öka pressen på Bryssel och säkra eftergifter som kan blidka ”brexitörerna” i Tories och det nordirländska, unionistiska stödpartiet DUP.
Det lär inte imponera på EU.
– Det utträdesavtal som ligger på bordet är det bästa tänkbara avtalet, och det inkluderar nödlösningen för Nordirland, sa EU:s chefsförhandlare Michel Barnier på måndagen.
Han hällde därmed kallt vatten på ett utspel från Polens utrikesminister Jacek Czaputowicz, som öppnat för att nödlösningen skulle kunna vara tidsbegränsad.
Om EU och britterna behövde en påminnelse om varför det är så viktigt att undvika gränskontroller på Irland, fick de en sådan i lördags. En bilbomb exploderade då i Londonderry, en knapp mil från gränsen. Ingen skadades, men polisen misstänker att gärningsmännen tillhör terrorgruppen ”Real IRA”. En annan, liknande incident inträffade på måndagen.
Få boende vid gränsen hyser några tvivel om att den sortens attacker kan bli vanliga efter en avtalslös Brexit. All ny fysisk infrastruktur väntas bli mål för attacker från radikala republikanska grupperingar som kräver att Nordirland lämnar Storbritannien och blir en del av Irland.
En upptrappning kan komma som ett brev på posten, med polisbevakning av gränsen och nya attentat – något som riskerar bli slutet för Långfredagsavtalet, som garanterat freden sedan 1998.
Labourledaren Jeremy Corbyn har, bland annat av det skälet, krävt att May ska utesluta en avtalslös Brexit. Men premiärministern vägrar – hon ser hotet om en avtalslös Brexit som sitt starkaste förhandlingskort med Bryssel.
May är övertygad om att en sådan ”hård” Brexit är att föredra framför att ta risken att det inte blir någon Brexit alls. Det bångstyriga parlamentet skulle kunna slita kontrollen från henne och förbjuda en avtalslös Brexit – men då kan premiärministern svara med att utlysa nyval.
Sannolikt kalkylerar May med att det kan vara en fördel att Tories nu är det enda stora parti som konsekvent insisterat på att folkomröstningens resultat ska följas, oavsett följderna.
I grunden handlar detta dock också om självbevarelsedrift. En kompromiss med Labour eller andra oppositionspartier skulle kunna

leda till att Mays konservativa parti Tories klyvs i tu. Det mullras redan i högerfalangen, och om May skulle drista sig att acceptera något i stil med en tullunion med EU, kan dissidenterna välja att bilda ett nytt parti.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Nödlösningen för Nordirlands gräns

”The Irish backstop”, är den punkt som mött störst motstånd i det utträdesavtal som Storbritannien och EU kommit överens om – och som det brittiska parlamentet röstade nej till i förra veckan. Nödlösningen innebär att hela Storbritannien stannar i en tullunion med EU och att Nordirland i princip är kvar i EU:s inre marknad om inget nytt avtal nåtts om den framtida relationen mellan EU och Storbritannien när övergångsperioden är slut den 31 december 2020. Övergångsperioden kan förlängas med upp till två år.
Många ”brexitörer” i Mays parti fruktar att det är en fälla gillrad av EU. Regeringens samarbetsparti, nordirländska DUP, irriteras av att Nordirland skulle omfattas av en stor del av den inre marknadens regleringar. "

"Pia Gripenberg: Polen vred det starkaste - vapnet ur handen på EU

DN TISDAG 22 JANUARI 2019

De 27 kvarvarande medlemstaternas enighet om Brexit har spruckit. Polens utrikesminister sade på måndagen att nödlösningen för gränsen på irländska ön kan tidsbegränsas. Precis vad brittiska regeringen vill.

Enigheten höll i nästan två år. Och det var just den som var EU27:s starkaste vapen. Lutad mot bestämmelserna i Lissabonfördraget talade syd, nord, öst och väst med gemensam röst gentemot ett splittrat Storbritannien.
Det händer i stort sett aldrig i EU.
Medlemsterna gav EU:s chefsförhandlare Michel Barnier ett förhandlingsmandat som de höll fast i. Ända tills måndagen den 21 januari 2019.
I en intervju med polska Rzeczpospolita säger utrikesminister Jacek Czaputowicz att om Irland skulle gå med på att tidsbegränsa nödlösningen, han nämner fem år, skulle problemet med att britterna riskerar att krascha ut ur EU lösas.
Reaktionen från Irland har varit tydlig. Utrikeshandelsminister Simon Coveney underströk efter ett möte med Michel Barnier på måndagen att Irland och EU är enigt om att inte förhandla om utträdesavtalet och därmed nödlösningen.
Samtidigt försökte Coveney gjuta olja på vågorna genom att säga att Polen nog helt enkelt försökte vara hjälpsamt.
Irland, och EU, ser nödlösningen som en försäkring. Den ska se till att landgränsen hålls öppen mellan Irland och Nordirland på samma sätt

som i dag. Nödlösningen ska finnas där tills det finns ett nytt avtal på plats mellan EU och Storbritannien. Eller utifall att det inte går att komma överens om ett nytt avtal.
En försäkring säger man upp först när man inte behöver den. Man sätter inte en automatisk tidsgräns.
För att förstå Polens engagemang i Brexit är det viktigt att veta att inget annat EU-land har så många av sina egna medborgare boende i Storbritannien. Runt en miljon polacker uppskattas bo där, till och med fler än irländarna.
Polen vill helt enkelt trygga sina landsmäns framtid genom att försöka hindra en hård Brexit, att Storbritannien kraschar ut ur EU utan avtal.
Vad det här kommer betyda för premiärminister Theresa Mays plan att åka till Bryssel och försöka få nya eftergifter av EU beror på hur många andra medlemsstater som ansluter sig till polska linjen.
Än så länge är det tyst. Man misstänka att det pågår en hel del aktivitet från EU-topparna för att inte fler ska vidga sprickan.
Deras starkaste argument är fortsatt att utträdesavtalet är färdigförhandlat och undertecknat av såväl brittiska regeringen som EU:s 27 stats- och regeringschefer.

Pia Gripenberg "

"Vilket engelskt parti exploderar först?

DN TISDAG 22 JANUARI 2019

Inget mindre än en revolution kan rädda England från Brexits förlamande grepp. Andrew Brown ser de traditionella partierna digna under tyngden av en motsägelsefull Europapolitik.

När det gäller att avvärja revolutioner är engelsmännen självbelåtna. Det har inte utkämpats ett slag mellan engelska arméer på engelsk mark sedan 1688. Konvulsiviska skalv som demokratins ankomst på 1800-talet bemöttes med fredliga medel. Till och med självständigheten för större delen av Irland hanterades så att nästan all

blodspillan skedde utomlands. Men vad händer när en revolution faktiskt behövs?
Inget mindre än en politisk revolution kan rädda oss från Brexits förlamande grepp. Men om den inträffar kommer den att splittra bägge partierna, och därför har de föresatt sig att inte låta den ske. Frågan är nu i stället vilket av dem som kommer att krackelera först under försöken att representera två fullkomligt oförenliga förhållningssätt till Brexit.
Den stora skiljelinjen inom politiken i dag återfinns inte mellan partierna utan inom dem. Även om proportionerna skiljer sig åt mellan partierna är både Labour och Tory hopplöst delade i Europafrågan. I dag skulle inget av dem, med hedern i behåll, kunna möta väljarna med en plattform som uttrycker en tydlig ståndpunkt om Brexit.
Det är mest uppenbart i de konservativas fall eftersom de i regeringsställning inte kan undvika att lägga fram konkreta förslag. Men det konservativa partiet innehar inte bara regeringsmakten i Storbritannien. Det utgör dessutom den farligaste flanken av oppositionen. Två tredjedelar av de konservativa parlamentsledamöterna röstade emot sin egen regerings Brexit-planer, tillsammans med de åtta representanter för DUP vars stöd regeringen i dag vilar på.
I normala, icke-revolutionära tider skulle det innebära att Labours politik föredrogs, men Labour saknar Europapolitik. Faktum är att den har något värre än ingen politik alls: den har för mycket. Alla dessa hållningar är oförenliga med varandra. Man har förbundit sig att respektera resultatet i folkomröstningen, men bara under villkor där alla fördelar med att stanna kvarstår, vilket innebär att bli kvar i Europa. 80 procent av partiets medlemmar vill stanna, men dess kärnområden är fulla av lämna-väljare, flera av ledamöterna som representerar dessa valkretsar och ingår i skuggregeringen uppges ha hotat med att avgå om partiet överger Brexit. Under allt detta bubblar migrationsfrågan som skapat en djup splittring i partiet.
Något måste ge vika.
Vilket parti kommer att explodera först?
Om ett val hölls skulle en förlust antagligen innebära slutet för Labour. För närvarande är det enbart hoppet om att få bort Tories som håller partiet samman.
Som många andra europeiska partier på vänsterkanten är det kluvet mellan en urban medelklass och en lantlig före detta arbetarklass: mellan globaliseringens vinnare och förlorare. Ingen Brexitpolitik kan tillfredsställa båda parter, men båda är fulla av hat inför Tories.
Ändå är det svårt att se hur man någonsin skulle kunna vinna ett val. Corbyn är enormt impopulär utanför partiet. Den senaste väljarundersökningen visar att endast 20 procent anser att han skulle vara den bästa premiärministern. Det placerar honom långt efter både Theresa May som fortfarande, efter alla sina misstag, har 36 procent – och väljarnas förstahandsval, Vet Ej, med 41 procent.
Men om en valförlust vore dödsstöten för Labour kan undvikandet av ett val splittra det konservativa partiet. Där är sprickan mellan nationalister och affärsmän, mellan ideologer och pragmatiker, nu total. Ingen av dem kan vare sig rösta för den andres Europapolitik eller förlåta dem för den.
Men de är varandras fångar, som i ett förfärligt äktenskap.
Engelska partier hålls samman av krafter som sällan är i spel på andra platser och definitivt inte i Sverige. Partistödet är minimalt. Man är helt i händerna på sina väljare och pressas därmed ut mot extremerna. Tröskeln utgörs inte av en fyra procents-spärr utan av systemet med stora enmansvalkretsar och föreställningen om att det bara finns två partier som räknas: regeringen och den officiella oppositionen.
Detta arrangemang belönar framför allt en geografisk koncentration av väljarstöd, vilket gör att skillnaden mellan antalet röster och mandat

ofta är absurd. I förra valet erövrade De gröna 525 000 röster och ett mandat, medan Democratic unionists fick 292 000 röster och knep de åtta mandat som gör att May kan sitta kvar. Ukip, som har varit det mest inflytelserika brittiska partiet de senaste fem åren, har aldrig haft en enda vald parlamentsledamot (två avhoppare bytte till partiet efter att ha blivit valda för de konservativa).
Det måste uppstå ett ögonblick då denna dysfunktionalitet blir systemet övermäktigt. Folkomröstningen innebar början på den krisen. Slutet är långtifrån i sikte. Att lämna EU, med eller utan uppgörelse, innebär bara början av åratal av ytterligare snåriga förhandlingar och motbud. Att stanna kvar efter en andra folkomröstning skulle behöva åtföljas, och legitimeras i efterhand, av en omfattande reform av valsystemet. Det finns ingen majoritet för någondera och heller inte skymten av en ledare någonstans som skulle kunna ena sitt parti, än mindre landet.

Andrew Brown"

"Belönad med Orwell Prize.

Andrew Brown är född i London 1955 och är journalist, författare och redaktör. Han var med och grundade The Independent på 80-talet och medverkar regelbundet i The Guardian.
Brown har varit bosatt i Sverige och kom 2008 ut med boken ”Fishing in utopia – Sweden and the future that disappeared”, som belönades med Orwell Prize, Storbritanniens största pris för politiska skribenter."

<u>På grund av utrymmesbrist avslutas här med artiklar 22 januari 2019.</u>

" Öppnar för ny Brexitomröstning

DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

Storbritannien. Oppositionspartiet Labour öppnar nu för tanken på en ny folkomröstning om det brittiska medlemskapet i EU.

I ett ändringsförslag som lagts fram i det brittiska parlamentet vill Labour att underhuset ska få tid att debattera och rösta om olika alternativ till att undvika att britterna lämnar EU utan ett färdigt avtal. ”Det är dags för Labours alternativa plan att ta plats på scen, samtidigt som alla alternativ hålls öppna, inklusive tanken på en folkomröstning”, heter det från partiledaren Jeremy Corbyn enligt Reuters.

”Vårt förslag kommer att låta parlamentsledamöterna rösta om vägar ut ur Brexitlåsningen och undvika kaoset vid ett avtalslöst utträde”. Förslaget är ett av många som väntas inför nästa veckas parlamentsomröstning om vägen vidare kring Brexit.

TT "

" Därför driver May britterna mot klippkanten

DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

Hur har britterna kunnat ställa till det så? Premiärminister Theresa May lyckas inte skapa stöd för sitt utträdesavtal ur EU. Och samtidigt verkar det inte finnas en majoritet för något annat alternativ i parlamentet.

Visst sitter de i en rävsax. Men problemet handlar inte om att det inte går att få till en majoritet för något förslag. Dilemmat fångas bättre av Condorcetparadoxen, som fått sitt namn från den franske matematiker som formulerade den: Varje alternativ kan samla majoritetsstöd, beroende på vilket motförslaget är.
Tänk dig att det brittiska parlamentet har att välja mellan tre alternativ: Mays avtal, att lämna EU utan något avtal och en ny folkomröstning. Tänk dig också att ledamöterna kan delas in i tre ungefär lika stora grupperingar: (1) Remainers, som helst vill stanna. De vill ha en ny folkomröstning, men föredrar Mays avtal framför inget avtal alls. (2) Brexiteers, som vill ha så stort avstånd till Bryssel som möjligt. De lämnar helst utan avtal, men föredrar en ny folkomröstning framför Mays avtal som de tycker gör Storbritannien till en unionens vasallstat. (3) Premiärministerns lojalister. De tycker att Mays avtal är det bästa alternativet, men om de måste välja mellan inget avtal alls och en ny folkomröstning väljer de inget avtal alls, eftersom de lovat att genomföra resultatet från 2016.
Tänk dig till sist att alla röstar på sitt favoritförslag om det går, men annars väljer sitt andrahandsalternativ. Det betyder att om Mays avtal ställs mot en ny folkomröstning, så får väljarna säga sitt en gång till.

Alternativet folkomröstning skulle däremot förlora om det ställs mot att lämna utan ett avtal. Står valet mellan Mays avtal och inget avtal, ja då går helt plötsligt premiärministerns förslag segrande ur striden. Varje alternativ kan alltså vinna, beroende på vilket det ställs emot. Det betyder att det är avgörande vilket som sorteras bort och vilka två som parlamentet till slut får ta ställning till.
Därför kämpar Theresa May för att hennes avtal, möjligen i reviderad form, ska överleva till den avgörande voteringen. Och för att det där ska ställas mot det enda alternativ det nog kan besegra – att lämna utan något avtal alls.

Martin Liby Troein
martin.liby-troein@dn.se "

Folk och försvar www.folkochforsvar.se

RIKSKONFERENSEN

Varje år genomför Folk och Försvar Rikskonferensen – Sveriges viktigaste forum för diskussioner om säkerhetspolitik, försvar och samhällets krisberedskap.

2019 års Rikskonferens kommer att genomföras den 13-15 januari på Högfjällshotellet i Sälen.

Rikskonferensen samlar varje år ca 350 deltagare och 50-60 talare under tre dagar för kunskapsspridning, samtal och debatt. I fokus står världens säkerhet, Sveriges försvar, människors trygghet och samhällets krisberedskap.

Konferensen uppmanar till möten mellan politiker, aktiva inom organisationer i civilsamhället – inte minst ungdomsorganisationer – samt representanter för fackliga organisationer, näringsliv och myndigheter. Därtill finns en stor och växande medienärvaro.

Hela Rikskonferensen webbsänds och kan ses live och i efterhand här på vår hemsida.

- **Folk och försvar:**
  STARTSIDA www.folkochforsvar.se
- **OM FOLK OCH FÖRSVAR**
- **VÅRA MEDLEMMAR**
- **SEMINARIER OCH KONFERENS**
- **UTBILDNING**
- **KONTAKT**

Försvarsminiter Peter Hultqvist: Anförande vid Folk & Försvars rikskonferens i Sälen, 2019-01-13

Det talade ordet gäller
Ers majestät,
Ers kungliga höghet,
Mina damer och herrar,

Först av allt: Tack till alla som gjorde beundransvärda insatser i samband med bränderna sommaren 2018. Ni gjorde alla en viktig insats för Sverige. Tack ! Jag vill också upprepa mitt tack till alla som gjort och gör en insats för freden i internationell tjänst. Tack !

Låt mig inledningsvis klargöra att mitt anförande främst kommer att fokusera på de försvarspolitiska delarna av Sveriges säkerhetspolitik. Vår säkerhetspolitik har en bredd som inkluderar såväl försvars- som utrikespolitik, diplomatin som den främsta försvarslinjen, dialog och strävan efter internationella överenskommelser, respekt för internationell lag och rätt, varje nations rätt till suveränitet och Sveriges roll som internationell brobyggare. Starka bi- och multilaterala samarbeten, insatser för avspänning och ett säkerhetsbygge tillsammans med andra nationer och organisationer hör också till vår agenda.

Regeringen har också antaget en nationell säkerhetsstrategi. Och det finns att ta del av här på konferensen.
Syftet är ytterst är att bidra till fred och säkerhet.

Det är insikten om djupet i det som sker i vårt närområde som avgör vad som är nödvändigt när vi bygger vår försvars- och säkerhetspolitik.

Handlingarna är det som ytterst är intressant att analysera och ta ställning till.

Frågor som de här måste återkommande ställas : Vad är det som döljer sig bakom olika utspel ? Vad är syftet med olika typer av ageranden ? På det försvars- och säkerhetspolitiska området är några viktiga noteringar om utvecklingen i vår nära geografi följande:

-Ryssland investerar mycket stora belopp i en ökad militär förmåga både konventionellt och när det gäller kärnvapen. Man gör det långsiktigt och förbanden övas och vi kan notera en förbättrad kapacitet. Förstärkningar sker i såväl det västra militärdistriktet, Kaliningrad som i Murmanskområdet och gamla sovjetiska baser i Arktisområdet aktiveras.

- Kriget i Ukraina pågår som en lågintensiv konflikt. Den folkrättsvidriga annekteringen av Krim 2014 och den ryska aggressionen mot Georgien 2008 ändrade de grundläggande säkerhetspolitiska förhållandena i vårt närområde. Annektering av Krim var oacceptabel då, och det i lika hög grad nu.
-
- Från tid till annan noterar vi provokativt beteende från rysk sida på både mark och luftarenan i Östersjöområdet. Såväl i Östersjön som utanför norska kusten har Ryssland avlyst stora arealer inom s k FIR-områden för testverksamhet som någon form av ny markering.
-
- Giftattacken i Salisbury och spioneriet mot organisationen för förbud mot kemiska vapen (OPCW) är handlingar från den ryska regimen som är oacceptabla.
-

Det vi har att betrakta är ett helt batteri av aktiviteter som sträcker sig över hela skalan med militär aktivitet och uppbyggnad, säkerhetspolitisk markeringspolitik, psykologiska operationer med vilseföring – splittring – överraskning – underminering och desinformation. Spioneri och provokativt beteende med dominanshandlingar som ingredienser hör också till bilden.

Vid sidan av det ryska agerandet står Europa inför stora utmaningar som får konsekvenser även för oss här i Norden. Svårigheter att återhämta sig efter finanskrisen 2008, fortsatt hög arbetslöshet, instabilitet i unionens grannskap och oförmågan att hantera flyktingsituationen är alla utmaningar som bidragit till osäkerheten. Högerextremism och populistiska rörelser som ifrågasätter värderingar och överenskommelser är också ett faktum.

Dessutom står EU inför Storbritanniens utträde och de konsekvenser som därav följer, samt ett auktoritärt Kina som allt mer aktivt använder sin ekonomiska makt och strävar efter säkerhetspolitisk positionering.

Kinesiska infrastrukturinvesteringar och drift av transportnoder i olika delar av världen, inklusive Europa, är för dem en strategisk fråga. Kina deltog 2017 för första gången i en militär marinövning i Östersjön tillsammans med Ryssland. I Arktisområdet visar man ett ökat intresse för forskning, utvinning och transporter. EU-kommissionen har föreslagit en ram för granskning av utländska direktinvesteringar.

Vi är mycket medvetna om de säkerhetsproblem som kan uppstå när utländska aktörer förvärvar verksamhet som rör kritisk infrastruktur och säkerhetskänsliga uppgifter. Regeringen har tillsatt två utredningar som har bäring på det området. Det handlar om säkerhetsskyddsfrågor och skydd av totalförsvaret.

Så ser den situation ut varje regering har att förhålla sig till. Vi kan inte blunda för att det säkerhetspolitiska läget över tid har försämrats. Vi måste ha en medvetenhet om att kriser och incidenter som inbegriper militära maktmedel kan uppstå och vi kan heller inte utesluta militära angreppshot. Därför är det nödvändigt med långsiktiga och ökande

satsningar på att förbättra den svenska nationella militära förmågan. Försvaret ska vara krigsavhållande och därmed fredsbevarande.

Att förstärka vår nationella försvarsförmåga är det ena benet i regeringens försvars- och säkerhetspolitiska strategi. Jag är glad för att det finns en bred enighet om detta i Sveriges riksdag. Försvarsgruppen med representanter från Moderaterna, Centerpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna har träffats med regelbundenhet. Fyra försvarsöverenskommelser har gjorts under de senaste fyra åren. Försvarsbeslutet från maj 2015 var en nödvändig omriktning av försvarspolitiken, men arbetet måste fortsätta och gå vidare.

Försvarsberedningens kommer att redovisa sin slutrapport i maj 2019. Nästa försvarsbeslut kommer att omfatta åren 2021 – 2025.
Jag vill påminna om följande punkter i mina anvisningar till försvarsberedningen:

- Belysa krigsorganisationens och den militära förmågans relevans för nationellt försvar som för internationellt fredsfrämjande insatser.

- Särskilt belysa behovet av försvarsförmåga på Gotland.

- Analysera behovet av att utveckla försvarsunderrättelseförmågan samt utveckla plattformen för cyberförmågan i Försvarsmakten.

- Utvecklingen av försvarssamarbetena med andra länder och ytterligare fördjupat samarbete med Finland.

Detta är strategiskt viktiga punkter som ytterst handlar om hur vi fortsätter utvecklingen mot en högre nivå av militär förmåga samtidigt som vi stärker våra möjligheter att samverka med andra länder. Det höjer tröskeln för konflikter och bidrar till stabilitet och fred. Jag ser fram emot att ta del av försvarsberedningens slutsatser.

Jag vill också peka på några viktiga saker som hänt de senaste fyra åren och som är grundläggande för den framtida Försvarsmaktens utveckling:

- Förstärkning av försvarsmaktens basplatta med bland annat 200 fordon och personlig utrustning, såsom t. ex 88 000 marschkängor Stora resurser har lagts på renovering, vidmakthållande och underhåll vilket förbättrar den materiella tillgängligheten.

- Reaktivering av mönstring och grundutbildning med värnplikt i syfte att skapa fulla och övade förband. Omkring 3.700 värnpliktiga ingick i den första kull som ryckte in 2018. 2015-2017 genomförde 2.500 personer repetitionsutbildning.

- 40 st granatkastarbandvagnar 90 har beställts och ska levereras innan 2020. Sex brobandvagnar är levererade.

- Alla 24 Archerpjäserna är levererade till Försvarsmakten.

- Två nya ubåtar, A-26, har beställt

- Vi har beställt ett nytt medelräckviddigt luftvärn, Patriot. Det var ett väldigt viktigt beslut vi fattade innan valet.

- Sjömålsrobot till JAS 39E och fartyg har levererats. 18 stycken helikopter 14 har levererats.

Leveransen av radarjaktroboten Meteor har en avgörande betydelse för flygvapnets kapacitet.
- Bygge av ett nytt signalspaningsfartyg.

- Förbättrad förmåga till ubåtsjakt, innefattande sensorer och antiubåtsgranatkastare. Även lätt torped är beställd.

- Hemvärnet har fått fyra granatkastarplutoner och har tillförts nya fordon. I juni i år genomfördes en lyckad beredskapsövning med hemvärnet. Den största sedan 1970-talet.

- Etablerandet av och invigningen av ett nytt regemente på Gotland. Det innefattar i nuläget ett stridsvagnskompani och ett mekaniserat kompani. Luftvärn i form av luftvärnskanonvagn 90 har tillförts.

- Återtagande av brigadförmågan vilket också prövats i flera övningar såsom Cold Response 16, Aurora 17 och Trident Juncture 18. En generellt sett mer kvalificerad övningsverksamhet.

- Ny logistisk organisation införs från 1 januari 2019 som innebär övergång till anpassning till krigstida krav och inte fredsrationell effektivitet.

- Genomförandet av övningen Aurora 2017 med 20.000 soldater med scenariot försvar av Sverige tillsammans med trupper från andra länder i Norden, Baltikum, Frankrike och USA. Övningen var den största på 23 år.

- Återupptagandet av utvecklingen av ett totalförsvar där militär och civil krisberedskap samverkar. Gotland är ett pilotprojekt på detta område.

Mycket som stärker den svenska militära förmågan har hänt under den gångna fyraårsperioden. Vi har brutit en negativ trend. Vi har ett starkare försvar idag än 2014. Det är ett entydigt faktum. Men för att klara framtiden och en fortsatt nödvändig förmågeökning så måste det finnas en insikt om, vilket jag sagt många gånger i Sälen, att det tar tid att bygga militär förmåga, men snabbt att rasera den. Långsiktighet och uthållighet är absolut nödvändigt om vi ska nå de resultat som eftersträvats.

Med tanke på utgångsläget kan man inte nog betona den förändrade inriktningens betydelse för vår förmåga och för vårt militära försvar. Att förbereda oss för krigstida krav, dvs att kunna försvara oss mot en kvalificerad motståndare i ett högintensivt krig ställer helt andra krav än de som gällde i den förra försvarsinriktningen med fokus på internationella insatser. Planeringen är nu mer konkret och tydligare, övningar följs upp ordentligt och redovisning av styrkor och svagheter är ett kvitto på detta. De nationella kraven står nu i fokus.

Försvarsmakten tillförs betydande ekonomiska belopp fram till 2020. Men det handlar inte bara om ekonomiska medel för att klara våra mål, utan också om att pengarna används på ett effektivt och bra sätt. Statskontoret har pekat på behovet av förändrade styrningsmekanismer inom Försvarsmakten. Det är konstateranden som ska tas på allvar.

Underlag och planering ska vara av högsta kvalitet.
Jag vill göra följande markering; Det är viktigare att diskutera hur vi skapar konkret militär förmåga och hur pengarna verkligen används, än att fokusera på olika fyrkantiga procentsatser av BNP. Det är nämligen resultaten som räknas i skarpt läge.

Det andra benet i regeringens strategi är våra internationella samarbeten. Det handlar dels om renodlade försvarssamarbeten, dels om materielfrågor. Under den gångna fyraårsperioden har vi undertecknat sammanlagt 14 avtal. Det vittnar om en omfattande aktivitet och att vi rejält fördjupat Sveriges internationella engagemang. Avtalen bidrar till ett säkerhetsnätverk som skapar en höjd tröskel och stabilitet i vårt närområde. På den punkten har vi varit mycket aktiva.

Det handlar om Finland, övriga nordiska länder Danmark, Norge och Island, de baltiska länderna Estland, Lettland och Litauen, Polen, Tyskland, Storbritannien och Nederländerna. Det skapar ett säkerhetsnätverk i Östersjöområdet och en plattform för att kunna agera gemensamt i samband med olika krissituationer. Självfallet spelar den transatlantiska länken till USA en oerhört viktig roll. USA:s och Nato:s närvaro i vårt närområde är av stor betydelse för stabilitet. Vårt bilaterala avtal med USA och det svensk-finska avtalet med USA har stor betydelse.

Det utgör oavsett administration eller minstrar en kärna i vårt försvarspolitiska samarbete. Vår EOP-status inom ramen för NATO:s partnerskap har också stor betydelse.

Det är ett nationellt intresse för Sverige att EU agerar enigt i svaret på säkerhetsutmaningarna, inte minst när det gäller det ryska agerandet. Sverige har tydligt drivit vikten av att upprätthålla sanktionerna mot Ryssland med anledning av agerandet mot Ukraina. Vi markerar respekten för folkrätten och den europeiska

säkerhetsordningen. Men samtidigt söker både Sverige och EU dialog med Ryssland där det är av ömsesidigt intresse.

Vi har också inom EU mycket tydligt och aktivt hävdat svenska intressen i samband med etablerandet av det permanent strukturerade samarbetet Pesco och i förberedelserna för den europeiska försvarsfonden, EDF.

Imorgon kommer mina försvarsministerkollegor från Danmark, Finland och Norge hit till Högfjällshotellet. Det gläder mig, då det nordiska samarbetet är av stor betydelse i vår strategi för att stabilisera läget i vårt närområde, minimera risken för civila och militära kriser och bana vägen för en fredlig utveckling. De nordiska länderna är bundna till varandra genom geografi, historia, kultur och värderingar. Vi har ett gemensamt ansvar för att bl a genom NOREFCO – det nordiska försvarssamarbetet - upprätthålla fred och stabilitet i vårt närområde.

För Sveriges del är det väl känt att vårt djupaste samarbete sker med Finland. Det är ett samarbete inom samtliga stridskrafter - arme, flyg och marin. Där finns även en operativ planering för att göra det möjligt för gemensamt agerande bortom fredstida förhållanden, om nödvändiga nationella beslut fattas.

Sverige tar nu 2019 över ordförandeskapet i NORDEFCO. Under det året kommer vi att gemensamt ta avstamp i arbetet med vår vision inför 2025. Det innebär bl a :

- Att militära enheter med minimala administrativa restriktioner ska kunna förflyttas mellan nationerna för att genomföra gemensamma aktiviteter och operationer.

- Att ha fördjupat den civil-militära samverkan inom ramen för totalförsvarsuppbyggnad och stödfunktioner för gränsöverskridande hjälpinsatser i krissituationer.

- Att i alla nivåer kunna bistå varandra med information för att ha en aktuell lägesbild om den relevanta situationen i en eventuell konfliktsituation.

- Att stärka NORDEFCO:S roll som plattform för kriskonsultationer.

- Att understödja beredskapen och hållbarheten i att kunna agera tillsammans i samband med en krissituation.

- Att samordna övningsverksamheten mellan de nordiska länderna.

- Att stärka den transatlantiska länken i samband med övningar och andra aktiviteter.

- Att stärka uthålligheten och förmågan i ljuset av ökade cyber- och hybridhot.

- Att tillsammans etablera logistiskt stöd där det är nödvändigt för nationella behov i kris eller konflikt.

- Att fortsätta att stärka dialogen och fördjupa samarbetet med de baltiska länderna.

Detta är en mycket omfattande och ambitiös utmaning. Men rätt hanterat kommer denna vision att kunna föra de nordiska länderna än närmare varandra och dessutom skapa en stark gemensam regional plattform för fred och säkerhet. Tillsammans, oaktat att Sverige och Finland är militärt alliansfria och Norge-Danmark och Island är med i NATO, så kan vi göra mycket för att stärka varandra och dessutom bidra till säkerheten för våra medborgare.. Vårt arbete är fredsbevarande. Vi har ett gemensamt ansvar för den nordiska säkerheten.

Mot bakgrund av solidaritetsförklaringar i såväl EU som nordiskt perspektiv så är det naturligt för Sverige att inta en både framåtlutad och aktiv position.

Genom samarbete blir vi starkare. Tack för att ni har lyssnat.

Det talade ordet gäller

ÖB Micael Bydén Rikskonferensen Folk och Försvar Sälen, 14 januari 2019

Svensk försvarsförmåga

Vi låter Sverige vara i fred. Så att livet kan fortsätta som vanligt.
Vi lever i ett privilegierat hörn av en orolig värld. Vi får äta oss mätta. Vi får uttrycka vår åsikt. Vi får älska vem vi vill. Den friheten har vi, och den friheten vill vi ge våra barn.

Men det vanliga livet är ingen given gåva. Det vilar i våra egna händer. Det vackraste vi har – vår fred, vår frihet och vår säkerhet – måste vi slå vakt om, varje dag och varje stund. Försvarsmaktens uppdrag är att värna Sveriges intressen och de värderingar vårt samhälle bygger på. För att göra det behöver vi samhällets stöd och förtroende.

För påfrestningar hanterar vi tillsammans. Allas insatser krävs för att rusta vårt samhälle att klara kris och krig. Vi fick en påminnelse om vår sårbarhet i somras, när torkan slog till och skogarna brann. Civila myndigheter och Försvarsmakten kämpade sida vid sida med släckningsarbetet. I det skarpa läget fick vi också stöd av våra partnerländer. Det var en bekräftelse på att samarbetet fungerade när det gällde och ett styrkebesked i utvecklingen av det nya totalförsvaret.

Sverige är nämligen ingen avkrok. Vårt lugna hörn av världen befinner sig i en militärstrategisk skärningspunkt mellan öst och väst, mellan aktörer och intressesfärer. Vi måste ha beredskap att möta alla typer av

utmaningar – klimatpåfrestningar såväl som påverkansoperationer och ytterst det väpnade angreppet. Det förutsätter en förståelse för våra

långsiktiga behov. Försvarsmakten måste få fortsatt utrymme att bygga förmågor för framtiden. Vi måste ges handlingsfrihet att göra egna prioriteringar. Vi måste få stöd för våra bedömningar.

Jag vet att förtroendet finns där. Allmänhetens tillit till vår förmåga att lösa uppdraget är högre än på mycket länge. Det finns en politisk samsyn om behovet av ett stärkt försvar. Inom Försvarsmakten har medarbetarnas förtroende för verksamheten, ledarskapet och de egna möjligheterna att utvecklas stärkts ytterligare. Med en sådan grund att stå på är allt möjligt. Vi är på väg i rätt riktning. I en tid som präglas av osäkerhet står vi stadigt.
* * *

Vi är nu drygt halvvägs in i det försvarsbeslut som styr vår verksamhet fram till och med år 2020. Jag kan med stolthet konstatera att Försvarsmakten levererar. Låt mig ge några exempel:

- Krigsdugligheten, alltså krigsförbandens förmåga att lösa sina huvuduppgifter vid höjd beredskap, har ökat. Det gäller både Försvarsmakten som helhet och de olika stridskrafterna. Men resan började från låga nivåer. När den militära förmågan i vår omvärld stärks i en snabbare takt än här hemma så ökar risktagningen – inte för Försvarsmakten utan för Sverige. Vi måste hålla jämna steg.

- Vi utbildar fler. Vi tog under förra året emot den första gruppen nya värnpliktiga. Under hösten har jag runt om i landet mött unga kvinnor och män under utbildning som imponerat genom sin kompetens och sitt engagemang. Vi har fått de bäst lämpade. Dem vill vi behålla.

- Genom de internationella insatserna bidrar vi till arbetet för fred och säkerhet i världen, en lika fin som långvarig svensk tradition. På utsatta platser som Mali, Irak och Afghanistan arbetar vi tillsammans med andra för att skapa förutsättningar för en fredlig utveckling. Vi gör skillnad.

- Vår säkerhet värnar vi tillsammans med andra. Vi tar nya steg i våra internationella samarbeten med länder och organisationer. Samarbetet med Finland har fördjupats och omfattar planering för operativt samarbete bortom fred. Genom övningsverksamheten vässar vi våra förmågor, senast i NATO-övningen Trident Juncture, den mest omfattande av sitt slag på decennier. Förmågan till samverkan med andra länder i skarpt läge stärker tröskeleffekten. Tillsammans är vi starkare.

- På Gotland har vi invigt det första nya regementet sedan 1940-talet. Det är stort. En blick på kartan räcker för att förstå den strategiska betydelsen av militär närvaro mitt i Östersjön.

- Slutligen: Försvarsmakten leder tillsammans med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap utvecklingen av ett nytt totalförsvar. Syftet är att skapa ett motståndskraftigt samhälle. Många bidrar och alla har ett ansvar – myndigheter, organisationer, företag, enskilda.
***

Var står Försvarsmakten idag?
Sverige har en försvarsmakt som känner stolthet och tillförsikt inför framtiden. Vi har lämnat ett framgångsrikt år bakom oss. Vi verkar och vi syns. Trycket är hårt men vi levererar med det vi har.

I den budget som antogs av riksdagen i december tillfördes Försvarsmakten det ekonomiska tillskott som vi äskat för år 2019-2021. Tillskottet är välkommet och nödvändigt för att den operativa förmågan ska öka. Det ger oss möjlighet att fortsätta enligt fastställd plan, upprätthålla beredskap, genomföra övningsverksamhet och fullfölja investeringar. Det skapar förutsättningar för att vi under de närmaste åren ska kunna möta de utmaningar som utvecklingen i omvärlden ofrånkomligen ställer oss inför.

Men faktum kvarstår: De angivna ekonomiska ramarna måste följas upp genom långsiktiga politiska beslut. Det kommande försvarsbeslutet för åren 2021-2025 måste ange mål och ambitionsnivåer som tar sikte på längre perspektiv. En försvarsförmåga som utvecklas i takt med omvärlden kommer att kräva ytterligare resurser. Långsiktighet är en förutsättning för att

vi ska kunna behålla riktningen i verksamheten – i arbetslaget, i förbandet och i hela Försvarsmakten.

Vi har varit tydliga med förutsättningarna och med behoven. I nästa steg är det de politiska besluten som sätter ramarna för det svenska försvaret.
* * *

Här och nu tar jag mitt ansvar för att vi bygger en organisation som möter varje hot och klarar varje utmaning.

Människorna i Försvarsmakten utgör vår mest värdefulla tillgång. Under mina besök vid förbanden, resor till insatser och nedslag i övningsverksamheten får jag samma budskap: Vi behöver fler kvinnor och män med försvarsvilja, färdigheter och engagemang. Hanteringen av en mer komplex hotbild kräver bredare kompetens. Därför ska vi fortsätta våra ansträngningar att fylla våra krigsförband. Vi ska behålla dem vi har. Vi ska rekrytera nya. Vi ska skapa fler möjligheter till karriär i Försvarsmakten.

Vi gör mycket. Men det krävs mer. Därför har jag beslutat att i det korta perspektivet gå vidare med fyra initiativ.

För det första: Jag vill se en substantiell ökning av antalet kvinnor och män som genomför militär grundutbildning. Det är min ambition att vi i ett första steg redan år 2020 ska grundutbilda upp till 5 000 personer. Det är tusen fler kvinnor och män än idag. Så skapar vi en rekryteringsbas till officersyrket och till en fortsatt karriär som anställd eller frivillig i Försvarsmakten. Så breddar vi förankringen i samhället. För det andra: Förmågan till cyberförsvar måste stärkas.

Försvarsmakten kommer därför att senast år 2020 genomföra en pilotutbildning av upp till 30 ”cybersoldater” som ska stärka både vår egen och andra myndigheters cyberkompetens. Våra system måste skyddas mot en kvalificerad motståndare som söker påverka svensk militär verksamhet och andra samhällsfunktioner. Den insikten delar vi med andra myndigheter. Därför kommer Försvarsmakten också att fördjupa cybersamarbetet främst med FRA, Säkerhetspolisen och MSB.

För det tredje: Försvarsmakten genomför nu beslutet att skapa en mer robust ledning som ger oss möjlighet att leda på samma sätt i fred, kris och krig. Det sker genom etableringen av tre försvarsgrensstaber och genom att vi nu tar över medarbetare från Försvarets materielverk som kommer med värdefull erfarenhet och kompetens. Tillsammans blir vi ett starkare lag. Med denna förändring i ryggen vill jag fortsätta se

över möjligheter att vässa och skärpa organisationen av Försvarshögkvarteret. Vi kan göra mer.

För det fjärde: För att möta utvecklingen i vårt närområde måste vi stärka och komplettera luftförsvarsförmågan i brigaderna och i 18:e stridsgruppen på Gotland. Som ett led i detta arbete har jag beslutat att påbörja förbandssättning av luftvärnssystemet Robot 70/90, med tillhörande personal.
* * *

Försvarsmakten ska bli bättre på att spegla det samhälle vi har i uppdrag att skydda. Det handlar om trovärdighet och det handlar om operativ effekt. Därför ska vi öka antalet kvinnor i Försvarsmakten. Skälet är enkelt: Vi vet att ett jämställt försvar är ett starkare försvar. Det är en insikt som inte är unik för Sverige. Det finns ett växande internationellt engagemang och jag är stolt över att Sverige under förra året kunde spela en ledande roll i detta arbete.

Jag kräver fortsatta aktiva ansträngningar, på alla nivåer, för att motverka förekomst av trakasserier, kränkningar och andra ovälkomna beteenden i Försvarsmakten. Respekten för varandra ska genomsyra allt vi gör. Vår försvarsmakt ska vara en förebild i samhället.
* * *

Varför behövs en stärkt försvarsförmåga i Sverige?
Svaret finns i utvecklingen i vårt närområde. Sveriges geostrategiska läge i kombination med en mer komplex hotbild ställer nya och högre krav på vår förmåga. Vi måste förhålla oss till ett över tid försämrat säkerhetsläge som alltjämt präglas av osäkerhet och oförutsägbarhet. Vi ser inga tecken på att spänningsläget avtar.

Sverige är en del av en friktionsyta som spänner från Arktis och Nordatlanten, ner över Östersjön och till Svarta Havsområdet. Längs vår egen gräns är Östersjön idag föremål för en omfattande militär aktivitet. Med många aktörer på en begränsad yta ökar risken för incidenter. Försvarsmakten måste ha beredskap och verktyg att analysera och agera för att undvika en eskalering.

Ryssland stärker sin militära förmåga och utmanar genom sitt agerande den europeiska säkerhetsordningen. Vi ser ett målmedvetet arbete för att nå de egna säkerhetspolitiska målen med både militära och icke-militära medel.

Icke-linjär krigföring, eller vad vi kallar agerande i gråzonen mellan krig och fred, har blivit en del av den säkerhetspolitiska verkligheten. Sverige måste kunna möta försök att systematiskt påverka samhället som helhet. Det är en realitet. Gråzonsproblematiken skär över myndighetsgränser och måste hanteras därefter. Det är ett gemensamt ansvar.

På den världspolitiska arenan är kasten tvära. Vi ser utspel och agerande med höga insatser. Det påverkar även oss. Vår säkerhetspolitiska hemvist har vi i Europa, där dynamiken nu förändras samtidigt som det europeiska försvars- och säkerhetspolitiska samarbetet fördjupas. Det innebär både utmaningar och möjligheter.
* * *

Vad säger då denna lägesbild om Försvarsmaktens långsiktiga behov? Det undgår ingen att komplexiteten i hotbilden har ökat. Krigföring kan ske på olika sätt och på vitt skilda arenor. Därför behöver Sverige en bred militär försvarsförmåga. Den ska omfatta kvalificerade mark-,

sjö- och flygstridskrafter och en balanserad förmåga till ledning, logistik och underrättelse. Den ska bidra till att upprätthålla en militär tröskeleffekt över tiden. Genom vår förmåga ska vi kunna möta utvecklingen i vår omvärld så att vi begränsar den militärstrategiska risktagningen. Det ska finnas kapacitet att växla upp eller ändra riktning om läget motiverar det. Vi ska kunna upprätthålla vår trovärdighet och relevans som partner i bilaterala och multilaterala sammanhang.

En sådan försvarsförmåga förutsätter långsiktighet. Och den förutsätter handlingsfrihet.

I vår kommer Försvarsberedningen att genom sin slutrapport att ange tonen för inriktningen av det svenska försvaret från år 2021. Inför det arbetet vill jag ge följande budskap:

Om vårt land hamnar i krig måste vi vara nationellt uthålliga. Uthållighet får vi genom ett utvecklat totalförsvar, förankrat i hela befolkningen. Vi får det genom ett militärt försvar som är rätt bemannat, materiellt uppfyllt och med samövade stridskrafter ur försvarsgrenarna.

Jag vill att vi bygger ett sådant försvar, med hög tillgänglighet. Jag vill arbeta för att säkra en långsiktigt hållbar personalförsörjning, med kompetenta anställda och frivilliga. Jag vill stärka vår förmåga att med militära resurser skydda samhällets infrastruktur. Jag vill öka vår kapacitet att försvåra och förhindra en motståndares utnyttjande av vårt nationella territorium. Jag vill säkra vår förmåga till långräckviddig krigföring. Jag vill stärka vår kompetens att hantera cyberkrigföring. Jag vill rusta Försvarsmakten att dra nytta av utvecklingen av nya teknologier.

* * *

Vi har kommit långt i vår resa. Från ett försvar helt inriktat på internationella operationer till en Försvarsmakt som möter och anpassar sig till en ny säkerhetspolitisk verklighet. En Försvarsmakt som mår bra och är redo att ta sig an framtida utmaningar. En Försvarsmakt som vill göra skillnad. Det handlar inte om att gå bakåt mot framtiden. Det handlar om att med öppna ögon och blicken mot målet skapa de bästa förutsättningarna för att dina och mina barn ska kunna leva i fred, frihet och säkerhet, precis som vi själva.

Så att livet kan fortsätta som vanligt.

Anförande av Morgan Johansson på Folk Försvars rikskonferens i Sälen den 15 januari 2019.

Det talade ordet gäller.

Mina damer och herrar,
Jag ska tala om två saker. Jag ska tala om återupprättandet av det civila försvaret, och jag ska tala om nya lagar för att bekämpa organiserad kriminalitet och terrorism.

Först om det civila försvaret. Sedan några år tillbaka pågår återuppbyggnaden av ett civilt försvar och civil beredskap, efter att detta i praktiken legat i träda i över 20 år. Grunden för de satsningar som nu görs är den försvarsuppgörelse som träffades mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Moderaterna 2017, och det arbete som bedrivits i Försvarsberedningen.

Varför gör vi då det här? Varför ska vi ha ett civilt försvar? Varför inte satsa allt på det militära, så att vi kan slå tillbaka en angripare? Är det inte det som är det viktigaste av allt?

Det kan man tycka. Men det finns tre mycket starka argument.
Det första är att det är en moralisk plikt för varje stat att göra vad den kan för att skydda sina medborgare. Erfarenheterna av så gott som alla krig, både i historien och i modern tid, är att det ofta är civilbefolkningen som utsätts för mest lidande.

Soldaterna i fält är ofta unga, friska och starka och de har vapen att försvara sig med. Men det är i civilbefolkningen som de mest utsatta befinner sig – barn, äldre, sjuka – och de har inga vapen. Det är de som inte strider som ofta lider mest.

Staten har en moralisk plikt att försöka se till att nödvändiga samhällsfunktioner i så stor utsträckning kan upprätthållas, också i extrema situationer. Och då handlar det om livsmedel, det handlar om el och värme och vatten, det handlar om läkemedel, det handlar om fysiskt skydd, det handlar om kommunikationer, det handlar om upprätthållande av lag och ordning och mycket mer.

Så det är det första, statens moraliska plikt gentemot sina medborgare. Det andra handlar om försvarsviljan. En angripare vet ju att om man kan knäcka civilbefolkningen, då kan man också knäcka försvarsviljan, och då är kriget snart vunnet. En soldat som får veta att hela hans eller hennes familj gått under, kan mycket väl ge upp.

Så utan ett bra civilt försvar, så försämras också våra möjligheter att slå tillbaka en angripare. Det är det andra.

Det tredje argumentet är att civil beredskap har vi nytta av inte bara i krig utan också i fredstid. Krig och krigsfara är visserligen förmodligen den värsta och mest extrema krisen som vi förbereder oss på, men det är fortfarande bara en av många kriser som kan pressa samhällssystemen till det yttersta.

I ett modernt samhälle så kan hoten komma från många håll, det behöver inte vara främmande makt.

Det kan vara en pandemi. För jämnt hundra år sedan dödade spanska sjukan nästan 40 000 svenskar. Det är det inte många krig som har gjort.

Det kan vara en terrorattack som lamslår en hel stad. Det kan vara en hackare som lyckas slå ut el- och vattenförsörjningen. Det kan vara en kärnkraftsolycka. Det kan vara omfattande skogsbränder som vi mycket väl vet. Det kan vara en tsunami på andra sidan jorden. Civil beredskap har vi nytta av i alla dessa situationer, oavsett hur krisen ser ut.

Försvarsuppgörelsen innebar att vi första gången på 20 år fick loss ordentliga pengar för att bygga upp den civila beredskapen igen. 1,3 miljarder kronor sattes av under tre år från 2018. Det var 17 procent av den totala ökningen av försvarsanslaget.

För de pengarna så genomför vi nu ett stort antal åtgärder. Många aktörer har nu kunnat höja sin ambitionsnivå. Det är MSB, det är kommuner och landsting, det är frivilligorganisationer, det är länsstyrelserna för att bara nämna några. Man har rekryterat personal, genomfört utbildningar, stärkt sitt planeringsarbete, utvecklat arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser och mycket, mycket mer.

För allmänheten så är det kanske den här broschyren, som MSB skickade ut i maj till alla hushåll, som varit det mest konkreta tecknet på att något nu händer.

Men vi har också under förra året sett till att samtliga 46 bevakningsansvariga myndigheter arbetat med att krigsplacera den personal som man anser sig behöva. Det är första gången på många år som det sker.

Polisen, Tullen, Kustbevakningen, Energimyndigheten, Socialstyrelsen och alla de andra bevakningsansvariga myndigheterna fick det här uppdraget av regeringen förra året.

Men när vi nu går igenom område efter område, så upptäcker man också vilka luckor som det finns. Sånt som man inte brytt sig om tidigare eller kanske inte ens tänkt på.

Eller i värsta fall handlat rakt emot bättre vetande.

Jag ska bara ge er ett exempel: läkemedel. Man kan tycka att just läkemedel är en sådan sak som är ganska bra att ha om det skulle bli krig. Att det finns antibiotika. Vacciner. Smärtstillande. Insulin.
Vet ni vem som idag har nationellt ansvar för att det ska finnas läkemedel i beredskap i extrema situationer?

Ingen.
Det brukade vara Apoteksbolaget. Det reglerades i en särskild förordning.

Men när monopolet upphävdes för 10 år sedan så försvann den uppgiften. Och det var ingen annan som fick den. Man trodde att marknaden skulle kunna lösa den uppgiften.

Det var naturligtvis ett stort misstag, och nu finns det en annan insikt. Vi tillsatte därför en särskild utredning som ser över bland annat läkemedelsfrågan och som ska lämna betänkande nästa år. Men det här är bara ett exempel på hur fel det kan bli om man inte tänker efter före. Det är viktigt att vi nu kan fortsätta stärkandet av den civila beredskapen. Det finns oerhört mycket att göra. Det blir upp till en kommande regering att dimensionera insatserna.

Redan nu i april så träder en ny säkerhetsskyddslag i kraft. Den nya lagen innebär en utvidgning av ansvaret och en ambitionshöjning när det gäller aktörer som bedriver säkerhetskänslig verksamhet. Nu blir det högre krav på privata aktörer som bedriver sådan verksamhet.

Dessutom så har vi remitterat förslag om sanktioner för den som bryter mot säkerhetsskyddslagen, om förstärkt tillsyn och om skärpta krav vid upplåtelser och överlåtelser av säkerhetskänslig verksamhet. Det är en rejäl uppstramning.

En ny regering ska också utse vem som ska genomföra de två nya viktiga utredningar som är beslutade: det är utredningen om en ny myndighet för att stärka det psykologiska försvaret, och utredningen om den framtida organisationen av det civila försvaret.

Där är direktiven färdiga, men vi har inte kunnat utse utredare på grund av regeringsfrågan. Men jag ser framför mig att en tillträdande regering kan få dessa utredare på plats ganska omgående.
* * *

Så långt försvarspolitiken. Så hade jag tänkt säga något om terror- och brottsbekämpningen.

Vi genomför just nu den största expansionen av polisorganisationen någonsin. Polisen ska bli 10 000 fler anställda, en ökning med 30 procent.

Och vi börjar nu se resultaten av de senaste årens satsningar. Från och med i höstas så började antalet poliser att öka, och vi är nu åter över 20 000. Totalt sett så är vi i myndigheten just nu drygt 30 300 anställda. Polisen har nu fler anställda än man någonsin haft tidigare.

Vi har fördubblat polisutbildningen, och vi utbildar nu fler poliser än på 10 år. Om någon vecka drar de nya utbildningarna i Malmö och Borås igång. Och det roliga, mina vänner, är att fler än någonsin vill bli polis! Senast hade vi 15 000 sökande, rekordmånga! Aldrig tidigare har så många sökt sig till polisen – varit "redo för en större uppgift" som det heter i polisens rekryteringskampanj.

På senare år så har polisen också fått ett stort antal nya verktyg för att bekämpa brott. Straffen för så gott som alla allvarliga våldsbrott har skärpts. Häktningsmöjligheterna har utökats. Övervakningskameror har satts upp i stor omfattning. Resurser har satts av till uniformskameror, mer förstärkningsvapen, hjälmar och skyddsvästar. Möjligheterna till hemlig avlyssning har utökats.

Och nu börjar också den nya polisorganisationen leverera. Sju år i rad så föll antalet genomförda brottsutredningar, det vill säga polisens effektivitet minskade. Nu går det åt andra hållet: för andra året så ökar nu antalet genomförda brottsutredningar.

Och det märks i Kriminalvården. För några år sedan var det ganska tomt på många häkten och anstalter. I dag har vi stundtals 100 procents beläggning, och vi måste bygga ut. Vi fångar helt enkelt fler bovar i dag, och de vi fångar sitter längre i fängelse.

Alltså: vi har fler polisanställda än någonsin, vi har de hårdaste straffen i modern tid, vi har bättre verktyg än någonsin, vi har bättre utrustning än någonsin, vi har större resurser än någonsin, vi har fler övervakningskameror än någonsin, vi burar in fler bovar än på mycket länge, vi utreder fler brott än på länge – och fler än någonsin vill bli polis.

Det är bra. Och det behövs. För vi vet ju att utmaningarna är stora. Det gäller framför allt den organiserade brottsligheten, som de många skjutningarna är ett uttryck för.

Min uppfattning är att svensk polis ska ha de resurser och de verktyg som behövs för att rycka upp den organiserade kriminaliteten med rötterna. Då måste vi fortsätta både med resurstillskott och att utveckla lagstiftningen. Det kommer en tillträdande regering att ha goda förutsättningar att göra under kommande år.
* * *

Så några ord om terroristbekämpningen. I likhet med den öppna polisen så har också Säkerhetspolisen fått stora resurstillskott de senaste åren, och på Brottsförebyggande Rådet har vi inrättat ett centrum mot våldsbejakande extremism.

Polis och åklagare har också fått ny lagstiftning att arbeta med. Låt mig bara ge ett exempel.

När vi tillträdde för drygt fyra år sedan så var det i praktiken tillåtet att åka utomlands och utbilda sig till terrorist. Det var ju inte klokt.
Nu har vi nya lagar. Terrorismresorna har kriminaliserats. Vi har kriminaliserat att ta emot terroristutbildning – tidigare så var det bara förbjudet att ge terroristutbildning.

Och vi har utvidgat finansieringsbrottet. Tidigare var man tvungen att visa att en person finansierat en konkret terrorhandling. Nu räcker det att visa att en person finansierat en organisation som sysslar med terrorism.

Faktum är att den pågående terrorrättegången i Solna delvis handlar om just det. Där har åklagaren åtalat just för brott mot den terrorfinansieringslag som vi drev igenom 2016.

Men det räcker förstås inte. Vi måste fortsätta att utveckla lagstiftningen, och jag har på mitt bord inte mindre än fyra lagförslag som en ny regering kan gå vidare med.

Det är för det första deltagandebrottet, där vi kriminaliserar allt deltagande i och samröre med en terroristorganisation. Med det följer också utökade möjligheter till hemliga tvångsmedel, till exempel hemlig avlyssning, så att vi lättare kan upptäcka och kartlägga terrornätverk.

Det är för det andra en möjlighet för brottsbekämpande myndigheter att få del av signalspaningsinformation, även om man öppnat en förundersökning i ett ärende. Det hänger ihop med deltagandebrottet, eftersom det kommer att innebära att Säpo kommer att öppna betydligt fler förundersökningar.

Och med nuvarande ordning skulle det innebära att Säpo i så fall inte längre kan få del av FRA-information, och det skulle vara mycket farligt. Så dessa två lagstiftningar måste synkas, och träda i kraft samtidigt.

Det är för det tredje lagstiftningen om hemlig dataavläsning, som ökar våra möjligheter att avlyssna krypterad kommunikation, som ju terrornätverk ägnar sig åt.

Och det är för det fjärde en ny datalagringslagstiftning, som återigen skulle tvinga telekommunikationsföretagen att lagra uppgifter om till

exempel vem som ringt till vem vid vilket tillfälle, och var de då befann sig – och tvinga dem att hjälpa polisen med sådan information. Och detta är viktigt inte bara när det gäller terrorism, utan i så gott som all brottsbekämpning när det gäller grova brott. Det lagförslaget underlättar också IP-spårning, så att vi lättare kan klara upp till exempel barnpornografibrott.

Så här ligger dessa lagförslag på rad. Vi är i slutskedet av beredningarna, och jag ser framför mig att en ny regering kan gå till riksdagen med dem under våren.
* * *

Så, mina damer och herrar. Vi är mitt uppe i en snabb utveckling av både den civila beredskapen och rättsväsendet, för att möta de hot och de utmaningar som tornar upp sig. Nu gäller det att med kraft driva detta arbete vidare under kommande år.

Tack. Publicerad 18 januari 2019

C LEDS, Jonas Haggrens tal vid Folk och Försvars rikskonferens i Sälen 2019.

Inledning

Det tillskott av medel som Riksdagen har fattat beslut om innebär att nuvarande försvarsbeslut kan fullföljas. Om Riksdagen beslutar om tillväxt, kommer FM först i kommande försvarsbeslutsperiod, som är 2021 fram till 2025 att kunna tillväxa. I FM perspektivstudie 2018 har vi fokus på nästa försvarsbeslutsperiod och den långsiktiga utvecklingen efter 2025. Vi kommer idag att beröra alla dessa tidsperspektiv.

Den omvärldsutveckling som vi lever med och som ÖB visar på beskrivet visar på behovet av en ökad försvarsförmåga. Vår militära kapacitet måste bygga på en grundläggande nationell militär förmåga som utgör en tillräckligt hög tröskel för att tillsammans med övriga strategiska verkansmedel som regering och riksdag förfogar över, kunna verka krigsavhållande.

En ökad militär förmåga och uthållighet är nödvändig för att verka krigsavhållande samt i värsta scenariot kunna avvärja militär aggression i vårt närområde. Det moderna slagfältet kräver sammansatta och gemensamma operationer med armén, marinen och flygvapnet som grund för att skapa effekt.

Strid mot en tekniskt kvalificerad motståndare kräver en hög prestanda på materiel och kvalificerad personal. Sensorer och vapensystem som kan förskjuta den väpnade striden utanför vår

landgräns, minskar risken för att befolkning och infrastruktur utsätt för krigets brutalitet.

Moderna vapensystem verkar tillsammans i nätverk med andra system. För det krävs ledningssystem som har höga krav på interoperabilitet. Även utvecklingen av cyberförsvaret är viktig, den är en strategisk förutsättning för framgång.

Avancerad teknik och komplicerade system kräver även i framtiden kvalificerad personal. En personalförsörjning som bygger på frivillighet, plikt och anställda är en förutsättning för uppbyggnaden av ett starkare försvar.

För att skapa en sammanhängande beslutskedja i ett nationellt försvar krävs på den strategiska nivån metoder för samordning av de politiska och militära målen tillsammans med det övriga totalförsvaret. Detta kommer att vara i fokus under Totalförsvarsövning 2020, ett viktigt steg för att skapa en robust strategisk ledning.

En nationell operationsledning samt nyinrättade armé-, marin-och flygstaber med totalansvar för respektive försvarsgren, möjliggör i alla beredskapsnivåer en professionell, sammanhållen och mer robust ledningsförmåga.

Detta har vi framgångsrikt övat både under FMÖ 17 och Trident Juncture 18. Vi har startat förberedelserna för FMÖ 20 som ska öka effekten ytterligare.

Militärregionstaberna kommer fortsatt att vara Försvarsmaktens regionalt ansvariga och vara vårt regionala ansikte utåt och bland annat hantera samverkan mellan Försvarsmakten och övriga samhällsfunktioner. Genom samordning av samhällets gemensamma resurser på regional nivå stärks landets totala motståndskraft.

Den så kallade gråzonsproblematiken måste vid höjd beredskap kunna hanteras samordnat av bland annat Polisen och Försvarsmakten. Här har Hemvärnet en särskild roll.

En allsidigt sammansatt försvarsmakt och ett totalförsvar som anpassas för de utvecklingstrender som sker relativt omvärldsutvecklingen, är nödvändig för vårt lands säkerhet. Vi har idag inte kunskap om vilka olika nya hot som vi i framtiden kan bli utsatta för, människans innovationskraft är oanad och gränslös.

Avslut

Det finns mycket som Försvarsmakten kan vara stolt över, inte minst vår personal och den verksamhet vi bedriver idag. Men det finns fortsatt stora utmaningar att hantera.

Med riksdagsbeslutet om ekonomiskt tillskott så kan innevarande försvarsbeslut fullföljas, en nödvändig plattform för att i nästa försvarsbeslutsperiod kunna tillväxa.

Den utpekade politiska riktningen måste nu följas av långsiktiga beslut. Nya vapensystem och plattformar tar lång tid att utveckla och anskaffa.

Försvarsberedningens rapport och det kommande försvarsbeslutet är avgörande för Försvarsmaktens utveckling och framtid.

Vi bygger för Sverige en bred militär försvarsförmåga, en Försvarsmakt som attraherar unga människor och som tar tillvara på teknikutvecklingen.

Stf Arméchefens tal vid Folk och Försvars rikskonferens i Sälen 190114

Armén
Väpnad strid - Här och nu och mot framtiden
Armén är en del av ett större sammanhang där vår förmåga i fält (där ute där uppgiften skall lösas) och arméns krigsförband måste vara interoperabla och hantera dagens konflikter likväl som morgondagens.

Detta görs i gemensamma operationer med våra försvarsgrenar och tillsammans med våra partnerländer. Den väpnade striden mot en kvalificerad motståndare nationellt försvar skall vara dimensionerande då striden på marken är mycket komplex, dynamisk och med en snabb teknikutveckling.

Vi utmanas kontinuerligt av motståndaren på samtliga teknik- och förmågeområden. Målen för arméns förmåga måste därför sättas i relation till motståndarens förmåga och kapacitet. Lågt satta mål nås enkelt och i teorin men leder obönhörligt till förlust i praktiken.

Striden på marken sker där civilsamhället i stor utsträckning kommer att vara kvar. Armén är således där människor bor och verkar och våra soldater och officerare står längts fram och tar striden och ansvaret.

Redan i dag och i nära samarbete med industrin måste beslut tas för att vi skall vara snabbare och mer anpassningsbara än motståndaren. Här har Sverige alla de moraliska, teknologiska och personella förutsättningarna som krävs. Med kontinuerlig framtidsanalys, tydlig strategi och i ett totalförsvarsperspektiv kommer vi att lyckas.

En Armébrigad består av flera delar såsom stridsfordon, artilleri, sjukvårdstjänst, fältarbeten, luftvärn m.m. Stridsmiljön måste samordnas för att hantera alla de händelseutvecklingar som väpnad strid på marken innebär. Brigaden är den organisation som kan sammanhålla dessa system på ett framgångsrikt sätt. Brigaden är stridsenheten/laget som måste vara samspelat. Där arméns brigader sätts in är det område där FM ytterst har beslutat att avgöra striden på marken, enskilt eller tillsammans med andra.

För att bibehålla markoperativ förmåga och uthållighet måste armén därför kunna vinna de stridssituationer som krävs och hantera värdlandsstöd/tredje part tillsammans i gemensamma operationer. Som exempel kan nämnas markmålsbekämpning i samordning mellan arméförband och flygstridskrafter.

Planen är dock inget planering är allt, men genomförandet, det är på riktigt. En avgörande förutsättning för den väpnade striden är därför konkret samträning inom gemensamma operationer och med våra partnerländer.

Divisionsnivån är internationell norm där brigader, underrättelse- och jägarförband och tillförda förband bland annat samordnas. Division är följaktligen ett exempel på interoperabilitet. Men interoperabilitet är inte bara organisation och materiel. Centralt är en gemensam syn på stridens förande och att, enkelt uttryckt, kunna strida tillsammans redan i dag och innan det händer.

En armé som kan hantera den väpnade striden kan därför hantera övriga uppgifter. Att optimera för gråzon och/eller snäva internationella insatser leder fel och resulterar i en degenerering av vår förmåga till väpnad strid och sänker då tröskeleffekten.

Jag påstår att våra soldater och officerare tillhör de bästa i världen, där vår personal dagligen gör ett fantastiskt arbete båda nationellt och internationellt. Vi är bra på att strida/slåss/verka med det vi har i dag. Vi gör det här och nu och dagligen i bland annat Mali, Irak och Afghanistan samt övar tillsammans med andra länder. Ett exempel på övning är Trident Juncture 18 i Norge där våra förband stred synnerligen väl och fick mycket hög respekt och beröm från andra länder. En strid vi genomförde tillsammans med finska förband. Vi kommer följaktligen alltid att strida med det vi har och så länge det krävs. Men Armén behöver ha fler kvalificerade förband som möjliggör att vi kan strida i flera riktningar och strategiska områden. Därmed minskar vi också vår nationella risktagning.

Här och nu arbetar vi bland annat med att lyfta våra två brigader. Ser vi i perioden mot år 2025 så behöver armén tillväxa och ges en materiel utveckling. Initialt med tre brigader, med I19 i Boden, P4 i Skövde och P7 Revingehed som bas. Två stridsgrupper varav en på Gotland, P18, och en i Mälardalen, LG, samt en divisionsledning.

Parallellt sker självklart utveckling av samtliga Arméns krigsförband. Tillsammans med nytillförd och moderniserad materiel blir då armén den stabiliserade roll på marken som behövs. Deltat mot nuvarande förmåga är således stort och därför krävs en tydlig utveckling av arméns förmåga i fält inom ramen för omvärldsläget och kraven på det framtida stridsfältet.

Att vi har en utveckling framför oss är således uppenbart. Med teknik som redan finns i dag och med fortsatt teknikutveckling med billiga sensorer, till exempel drönare, långräckviddiga bekämpningssystem, stridsfordons/stridsvagnsutveckling, robotsystem och en utveckling inom AI så ser vi också nya kombinationer av system vilka vi skall exploatera och samordna i vår strid.

Avslutningsvis: För fortsatt utveckling behöver Armén:
- tillväxa personellt och med fler krigsförband. Övergripande till tre brigader, två stridsgrupper och en divisionsledning.
- ökad samträning med våra partnerländer. Övningar i divisions ram med deltagande av samtliga förmågor/förband i nära utveckling med teknik och operationskonst.
- materiel/teknisk uppgradering och nyanskaffning inom initialt en 5-10 års period och vidare mot år 2035

Arméns förmåga är attraktiv och efterfrågad bland våra partnerländer och internationellt. I ett operativt sammanhang måste vi öka antalet efterfrågade arméstridskrafter för nationellt försvar samt internationella samarbeten. Detta är en bärande del av vår säkerhetspolitik! Besluten för morgondagen tas i dag. Armén är beredd!!

Flygvapenchefens tal vid Folk och Försvars rikskonferens i Sälen 190114

Flygvapnet

Flygvapnet är en del av den helhet som behöver fungera om vi ska kunna försvara Sverige på ett realistiskt och relevant sätt. Och för att försvarsförmågan ska utgöra den tröskeleffekt vi eftersträvar.

Utan ett luftförsvar som förnekar en motståndare luftherravälde kan inte någon del av vår Försvarsmakt genomföra verksamhet utan stora förluster och stora svårigheter.

Ett försvar utan förmåga att förneka en motståndare luftherravälde blir ett försvar som är av gerillakaraktär och skulle utsätta samhället i stort för påfrestningar som jag inte tror vi vill utsättas för eller är rustade för.

Det svenska Flygvapnet har fem huvuduppgifter, vi ska kunna

• Luftförsvara

• Genomföra luftburna transporter

• Inhämta underrättelser, (t.ex. det vi gör med våra luftburna radarstationer ASC-890)

• Genomföra offensiva företag (t.ex. gemensam sjömålsbekämpning med Marinen)

• Stödja både FM och samhället med våra befintliga resurser. (Som tex brandbekämpning)

Luftförsvaret är den dimensionerande uppgiften för oss i Flygvapnet och utan att den uppgiften löses, i samverkan med luftvärnet, kan inte de andra uppgifterna lösas. Det nya luftvärnssystemet Patriot och det av ÖB just nämna brigadluftvärnet, kommer vara mycket bra tillskott till vår luftförsvarsförmåga.

För att bygga ett över tiden användbart Flygvapen måste man tänka i flera tidstempon, samtidigt som man säkerställer att helheten i luftstridskrafterna är i balans.

Utan att flygbaser, bränsleförsörjning, ammunitionshantering, klargöringsfordon, flygtrafikledning, hangarer, basförsvar, verkstäder, reservdelsförråd, snöröjning, landningshjälpmedel o.s.v. fungerar, fungerar inte Flygvapnet. Det går inte att bara satsa på ett delområde och tro att det löser förmågebehovet.

Alla dessa områden kräver erfaren och kompetent personal för att fungera. Flygvapnet har fantastisk personal, och vi behöver lägga stor kraft på att behålla och rekrytera vår personal under de kommande åren.

Samtidigt måste vi hela tiden säkerställa att vi följer utvecklingen. Den tekniska nivån på flygstridskrafterna är extremt utslagsgivande i strid. Prestandan på t ex sensorer och vapen sätter spelplanen på ett avgörande sätt.

Forskning och omvärldsbevakning är därför viktiga delar i helheten. Förmågan att kunna genomföra gemensamma eller samordnade

operationer med övriga stridskrafter är en mycket viktig del av helheten. Ett bra exempel på detta är gemensam sjömålsstrid.

Vi måste också kunna samverka med våra grannländer. Det innebär att vi måste vara interoperabla. Jag vill peka på några operativa konsekvenser för Flygvapnet som utgår från vårt strategiska läge.

För att nå framgång i sin operation kommer en motståndare att göra allt för att vi inte ska kunna behålla vårt luftherravälde. Det innebär att motståndaren kommer våga och vilja lägga sina bästa och mest kvalificerade resurser på att slå ut vårt luftförsvar.

Flygvapnet måste därför ha resurser som kan möta det bästa motståndaren har att erbjuda. Vi måste kunna bita ifrån rejält. Och, hur många man är spelar stor roll. När vi är tekniskt jämbördiga spelar numerären lika stor roll som den alltid har gjort.

Flygvapnet måste över tiden kunna vara snabbt gripbara och ha en egen inbyggd uthållighet som gör att priset för att slå ut vårt luftförsvar är högre än vad den operativa intäkten är. Flygvapnet är redan idag bra på att slåss med det vi har. T ex Gripen C/D med meteorrobotar är i världsklass när det gäller luftförsvar. Vi är det flygvapen i världen som först blev operativa med meteorroboten.

Vi har utvecklat vår basförmåga de senaste åren och vi har ökat förmågan att stödja armé- och marinförband med våra helikoptrar och transportflygsystem. Vi övar ofta och mycket med våra internationella partners. Cross-Border-Training och övningen ACE är bra exempel på detta.

Utvecklingen av luftstridsförmågan mot år 2035 innebär att vi stärker helheten samtidigt som vi bäddar för framtiden. Vi behöver te x ersätta skol-, special- och transportflyg, vi behöver göra vårt bas- och strilsystem robustare. Vi behöver t.ex. minst 8 st. stridsflygdivisioner för att långsiktigt ha operativ- och produktionsmässig balans.

Det innebär att vi behöver ha ett stort fokus på grundläggande personalförsörjning de kommande åren.

Vi måste säkerställa att vi har förutsättningar för ett välfungerande Flygvapnen även på 2040- 2050- och 2060 talet genom de satsningar som vi gör idag på forskning och teknikutveckling. Kan vi hantera dessa realiteter kommer vi i Flygvapnet bidra till att göra vår samlade tröskeleffekt så trovärdig och hög som möjligt. Det är därför vi ska ha ett starkt och välfungerande Flygvapen.

Marinchefens tal vid Folk och Försvars rikskonferens i Sälen 190114

”Marinens roll för försvarsförmåga idag och imorgon”

Sveriges geostrategiska läge i den globala eran kan ses som en halvö omgärdat av hav som länkar oss samman med andra och också utgör en grund för vår försörjning. Vårt beroende av export och import ger sjövägarna en viktig och dominerande roll. Sveriges välfärd och utveckling är beroende av den fria tillgången till dessa hav, sund, kuststräckor och skärgårdar. Längs våra kuster rör sig konstant över 4 000 fartyg varje dygn beroende på årstid. Konsekvensen av störningar i denna sjöfart skulle omedelbart innebära påfrestningar på hela vårt samhälle.

Men dessa hav och sund innehar också en säkerhetspolitisk och militär dimension i såväl fred som vid kriser eller regelrätta krig. Under kalla kriget fokuserade mycket kring att dåvarande Sovjetunionens marinstridskrafter sökte tillgång till Atlanten. Idag är förhållandena ännu mer komplexa då även NATO och de västliga staterna söker tillgång till ökad närvaro i Östersjön och sina allierade där och samtidigt bedriver Ryssland verksamhet allt längre västerut i vårt närområde.

Regionen i och kring Östersjön, Öresund och Bälten samt Västerhavet har idag alltså fått en ökad strategisk betydelse. Sverige hävdar ett territorialhav som sträcker sig 12 nautiska mil ut från kusten. Utanför den finns Sveriges angränsande zon och ekonomiska zon i vilka vi har både rättigheter och skyldigheter. Då andra aktörer nu ökar sin närvaro fritt till havs i vårt närområde ökar också betydelsen att kontinuerligt ha en aktuell lägesbild på, över, och under havsytan. Landgrupperade sensorer ger oss en god täckning längs kusten men har inte möjligheten att se mycket längre än strax utanför vår territorialvattengräns.

Jorden är helt enkelt rund vilket gör att systemen bara ser en viss sträcka. Och det är i detta perspektiv marinens ständiga närvaro i dessa områden är avgörande för att kunna identifiera avvikelser och finna den trigger som kan utgöra eventuella hot mot Sverige eller våra intressen. Dessa omständigheter gäller såväl i fred, kris som krig.

Utveckling med hybridkrigföring accentuerar detta behov.

Med professionell personal i stående förband med hög tillgänglighet levererar marinen idag en icke obetydlig del av Försvarsmaktens samlade tröskeleffekt var den än krävs. Vi har idag regionens bästa marina förmågebredd men förmågedjupet är mycket grunt. Redan idag är det en betydande utmaning att genomföra den ständigt pågående sjöövervakningsoperationen vilket vi idag löser med 1 till 2 fartyg ständigt till sjöss. Om man går upp på skalan till kris, kan marinen med, dagens numerär, genomföra ett begränsat antal operationer med begränsad uthållighet.

Om Sverige skulle bli indraget i ett krig behöver resurserna fokuseras ytterligare. Detta betyder då att allt annat och alla andra havsområden skulle behöva släppas. Detta är allvarligt då import/export måste fortgå och sjövägarna i regionen fortsatt måste kunna trafikeras. Detta är avgörande för vår ekonomi och försörjning, vilket givetvis även gäller våra grannländer. Idag finns också begränsade resurser för skydd, basering och logistik vilket begränsar uthållighet och redundans.

Men marinen är bra att slåss med det vi har. Våra ubåtar är bland världens bästa och är genom sin blotta existens ett strategiskt verktyg. Våra ytstridsfartyg är med sin smygteknik stridstekniskt överlägsna och utgör ett operativt övertag och våra minröjningsförband är operativt erfarna, då deras uppdrag alltid är skarpa (Vi har fortfarande ca 50000 minor kvar sedan världskrigen i Östersjön). Att hålla sjölederna öppna och säkra är som ovan nämnt ett nationellt intresse.

Vår amfibiebataljon innehar en unik förmåga i skärgårdsområden och kustnära terräng med hög rörlighet och flexibilitet. Men flera materielsystem går på övertid och snart följer tyvärr många fler. Detta är marinens största utmaning och situationen kräver beslut för att inte numerären och vår förmåga ska nedgå ännu mer. I perioden 2025 till 2030 kommer ett förmågeglapp att uppstå om inte dessa beslut fattas här och nu. Det handlar främst om ersättare till de äldre korvetterna, nya stridsbåtar och nya typer av stödfartyg. Men även om viktiga delsystem som sensorer, luftförsvarssystem med förmåga att skydda även andra enheter och områden, vapen och ledningssystem till befintliga plattformar.

Men sådana beslut vidmakthåller i grunden endast en befintlig numerär. Men med några ytterligare åtgärder ser jag möjlighet att öka vår operativa förmåga genom att satsa där det bär. Marinen behöver inledningsvis öka antalet ytstridsfartyg med 6-8 st och initialt skapa ytterligare en amfibiebataljon till 2025, inte minst för att medge en ökad närvaro på Västkusten samt därefter gå mot ytterligare en bataljon till 2030. Marinen behöver i det korta perspektivet modifiera även den tredje Gotlandsubåten i syfte att skapa en femte operativ ubåt. Genom anskaffning av en tredje ubåt typ A26 skulle marinens förmåga i undervattensdomänen öka ytterligare.

Säkerhetsläget blir allt mer oförutsägbart, och en konflikt i och kring Östersjön kommer att påverka Sverige. Säkerhet bygger vi tillsammans med andra och då inte minst med vännerna i den finska marinen, med vilka vi står i ständig kontakt och bedriver gemensam verksamhet. Men nätverket är mycket större än så, såväl regionalt som globalt. Marinens förmågebredd och vår genomgående professionella personal bidrar till att göra Försvarsmakten till en attraktiv samarbetspartner i den maritima arenan.

När vi i marinen ser på oss själva löser vi skarpa uppgifter varje dag. Det är här och nu vi skapar den handlingsfrihet till sjöss som Försvarsmakten och Sverige måste ha i fred, kris och krig. För att Sverige ska ha en fortsatt försörjningstrygghet, ha förmågan att enskilt, i gemensamma operationer och tillsammans med andra, hävda vår territoriella integritet och verka krigsavhållande måste marinens utveckling därför fortgå.

Tal av generaldirektör Dan Eliasson vid 2019 års Rikskonferens i Sälen

Det talade ordet gäller

Ers Majestät,
Ers Kungliga Höghet, kolleger och vänner,

Det är nu i en tredje egenskap jag deltar och talar här på Folk och försvar. 2006 talade jag här som statssekreterare i Justitiedepartementet. 2016 och 2017 talade jag som Rikspolischef och nu har jag fått förtroendet att leda MSB vilket ger mig möjlighet att stå här igen. De olika rollerna ger olika perspektiv.

Som statssekreterare pratade jag om stora satsningar på rättsväsendet. Från yttre säkerhet till inre säkerhet. Ungefär tre miljarder fördes från försvaret till i huvudsak rättsväsendet. Jag pratade om buggning och preventiva tvångsmedel. Den minnesgoda kommer ihåg att jag pratade om att vi alla måste hjälpa till och vittna mot den organiserade brottsligheten och att vi alla har ett ansvar.

Som Rikspolischef talade jag om kampen mot terrorism och arbetet mot gängskjutningarna i utsatta områden. Mitt budskap var klart; alla måste hjälpa till om trenden i utanförskapsområdena ska brytas.
Som chef för MSB är perspektiven bredare än rättsväsendet. Här är det gemensamma ansvarstagandet ännu viktigare!
MSB-51.1

När jag nu efter snart ett år som chef för MSB summerar intrycken kan jag konstatera att Sverige kanske aldrig har varit så sårbart som vårt land är just nu.

Betyder det att vi är nära avgrunden? Inte alls!

Tvärtom, vi har en grundläggande god förmåga. Mycket fungerar ju bra i vårt samhälle, och vi samarbetar brett, systematiskt och målmedvetet framåt för att steg för steg öka samhällets säkerhet.
På vilka grunder påstår jag då att vårt land är sårbart?

Jo, i grunden handlar det om att samhällsutvecklingen och omvärlden förändras i allt snabbare takt.

Vi kommer alltid behöva göra mera eftersom snabba omvärldsförändringar ställer nya krav på nya åtgärder där nya sårbarheter upptäcks.

Exempelvis:
Globaliseringen innebär att vi blir allt mer sammanlänkade. Händelser långt borta kan få direkt påverkan här och vice versa. Våra ekonomier, vår energiförsörjning, våra finansiella system är sammanflätade. Men det kanske tydligaste exemplet är den pågående flyktingkrisen i världen; inbördeskrig långt borta påverkar vårt samhälle. Det här är inte några nyheter för er i salen.

Inte heller är det en nyhet att urbaniseringen sker med hög hastighet. Allt större städer växer fram, större koncentration av människor med alla risker det innebär och samtidigt en glesbygd där statens och samhällets förmåga att stödja blir allt svagare. Klimatfrågorna pratar vi allt oftare om. Sommarens bränder förskräcker.

Inte heller det förändrade säkerhetsläget är någon nyhet. Alla som följt vår granne i öster kan se hur aggressiviteten har ökat under de senare decennierna. Georgien, Krim och Ukraina är obehagliga påminnelser om att den eviga freden inte är här.

Däremot är jag inte säker på att alla inser hur sårbara digitaliseringen gör oss.

Sverige är ett land med höga digitaliseringsambitioner när det gäller att effektivisera verksamhet och att erbjuda nya tjänster. Politik, marknad, lust och nyfikenhet driver på denna utveckling.

Tyvärr utvecklas inte säkerhetsambitionerna i samma takt. Det viktiga systematiska informationssäkerhetsarbetet släpar efter. Gapet mellan takten i digitaliseringsarbetet och säkerhetsarbetet ökar hela tiden.

Detta gap kommer att fortsätta öka - om inte kraftfulla åtgärder vidtas på alla områden – i offentlig sektor såväl som i privat sektor. Det behövs både system och ökat säkerhetsmedvetande, bättre Cyberhygien, på alla nivåer.

Internet of things, 5G och artificiell intelligens kommer att ställa oss inför nya omfattande utmaningar – och fantastiska möjligheter om vi klarar säkerheten.

I detta sammanhang vill jag nämna den avsiktsförklaring som Försvarsmakten, SÄPO, MSB och FRA nyligen har gjort för att fördjupa samarbetet när det gäller cybersäkerhet. Några av frågorna gäller att synka vårt arbete bättre, att jobba gemensamt med utvecklingsfrågor och att säkra ett bra samarbete med näringslivet.

Tanken är att vi ska försöka agera mer samlat till gagn för cybersäkerheten i Sverige. Att vi i praktiken jobbar tillsammans, så att vi inte behöver ge oss i lag med omfattande nya omorganisationer. Jag har en del erfarenhet av hur slitsamt det kan vara...

En arbetsgrupp jobbar redan och vi myndighetschefer har för avsikt att ge en lägesrapport till regeringen under sen vinter.

Det handlar inte bara om det allra mest skyddsvärda eller rikets säkerhet. Ett systematiskt cybersäkerhetsarbete behövs för att skydda grundläggande system som elnät, sjukvård, värme, transporter och betalningssystem.

Naturligtvis finns andra faktorer som påverkar vår sårbarhet, men det här är några av de viktigaste.

För ett antal decennier sedan hade vi ett totalförsvar som var väl organiserat och förmöget att hantera svåra ansträngningar, men helt fokuserad på höjd beredskap och ytterst krig. En del oroar sig kanske för att viktiga delar av det är nedmonterade idag, och så är det. Visst har vi monterat ner mycket av det gamla, men mycket nytt har också skapats.

Vi har idag ett betydligt robustare system för krisberedskap och i många avseenden en bättre förmåga att hantera kriser i fred än vi hade även när det gamla totalförsvaret var som starkast!

Några exempel:
Vid större el-problem har vi en internationell elmarknad med ett nära nordiskt samarbete. Vi kan balansera om mellan olika

driftskällor, importera och målstyra till bäst behövande. Stormarna Alfrida och Jan visar emellertid att mer måste göras.

När det gäller sjukvård så finns en lång tradition av att behandla de som är mest behövande först. Vid större skadeutfall finns möjlighet att kapacitetsutjämna över landet. Vi har ett nordiskt samarbete för att hjälpa varandra vid svåra ansträngningar.

Även när det gäller drivmedelsförsörjning finns utvecklade system. Drivmedelsförsörjning styrs av regelverk som säkerställer lagerhållning och så vidare.

Vi inte är oförberedda när det gäller kriser under någorlunda förutsägbara förhållanden.

I totalförsvarsplaneringen har naturligtvis det arbete som redan har bedrivits för att stärka vår förmåga att hantera kriser en stor betydelse. Detsamma gäller det omvända. Planeringen av ett sammanhängande totalförsvar kommer att stärka vår förmåga att hantera kriser.

Sedan 2015 har vi i Sverige återupptagit totalförsvarsplaneringen. Regeringen gav Försvarsmakten och MSB i uppdrag att ta fram gemensamma grunder för det arbetet.

Detta resulterade i en rapport med namnet ”Sverige kommer att möta Utmaningarna” som lämnades till regeringen i juni 2016.

I maj året därefter kvitterade regeringen innehållet och gav Försvarsmakten och MSB i uppdrag att ”främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret”, och då ägna särskild uppmärksamhet åt frågor som krigsorganisation, säkra kommunikationer och skyddade eller alternativa ledningsplatser samt samhällets stöd till Försvarsmakten.

Och jag vill understryka att

- det är ett arbete som kommer att ta tid
- det kommer att krävas politiska beslut om viktiga vägvalsfrågor och
- det kommer att kräva omfattande satsningar, prioriteringar och nya resurser.

Det handlar om miljarder över tid, som ju bland annat Försvarsberedningen har pekat på.

Till alla försvarspolitiker vill jag vara kristallklar:

Glöm inte att ett starkt totalförsvar kräver ett robust, väl fungerande samhälle!

Det är en förutsättning för ett civilt försvar som har kraft och förmåga att ge Försvarsmakten det stöd den behöver.

MSB:s roll i detta arbete är tydliggjort i instruktionen. Där framgår tydligt att MSB företräder och samordnar det civila försvaret.

Jag vill också passa på att understryka länsstyrelsernas viktiga roll i arbetet!

Under 2018 har MSB i samverkan med Försvarsmakten och de bevakningsansvariga myndigheterna arbetat fram dimensionerande planeringsförutsättningar för civilt försvar.

I fredags fattade jag det formella beslutet om den planeringsinriktning som ska vägleda de bevakningsansvariga myndigheterna. De grundar sig naturligtvis på samma förutsättningar som Försvarsmakten utgår från, men med vissa justeringar och anpassningar.

Uppdraget är att skapa förmåga i samhället att hantera en betydande samhällspåfrestning som inkluderar höjd beredskap under en viss tidsperiod.

Tanken är att samtliga bevakningsansvariga myndigheter ska ta fram planer för hur de ska kunna hantera de påfrestningar vi har beskrivit. Vi har fokus på sju prioriterade områden: Energiförsörjning, livsmedel, information och kommunikation, transporter, finansiella tjänster, hälso- och sjukvård, skydd och säkerhet.

I planeringsarbetet kommer myndigheterna naturligtvis att stöta på utmaningar. Under det kommande året samlar ÖB och undertecknad de berörda myndighetscheferna för att fånga upp de svårigheter som finns.

En del utmaningar behöver myndigheterna nog lösa själva.
Andra utmaningar kräver gemensamma lösningar och stöd av MSB eller Försvarsmakten.

Vissa frågor kommer att kräva politiska beslut.

Vid totalförsvarsövningen TFÖ2020 får vi sedan pröva vår förmåga.

Den utvärdering som görs därefter anser jag bör vara dimensionerande för det fortsatta arbetet, och för nästa försvarsbeslutsperiod.

Alla bevakningsansvariga myndigheter har kommit igång med arbetet.

Att planeringsarbetet kommit igång på nationell nivå innebär att nu fortsätter det också på regional och lokal nivå.

MSB och SKL har gjort en överenskommelse om civilt försvar och om krisberedskap. Överenskommelsen reglerar inte bara ersättning för vad staten förväntar sig av kommuner, landsting och regioner. Det reglerar även vad kommunerna kan förvänta sig för stöd från MSB och länsstyrelserna.

Den samlade arbetet i det offentliga börjar ta form.

Jag tror mig redan nu kunna peka på några av de utmaningar som vi alla kommer att behöva hantera i det fortsatta arbetet med totalförsvarsplaneringen.

1. En av de största skillnaderna i arbetet med civilt försvar är dagens beroenden av internationellt samarbete. På mängder av områden finns internationella överenskommelser och samarbeten som numera är en integrerad del av vår nationella förmåga.

Vi kommer exempelvis alla ihåg hur viktig EU:s civilskyddsmekanism var för att kunna hantera de omfattande skogsbränderna förra sommaren.

Till alla internationella gäster – tack för all hjälp i sommar!
Vi minns norska helikoptrar, italienska och franska flyg, polska brandsoldater etc.

Att kunna ta emot internationellt stöd och integrera det med våra egna insatser kräver ett väl fungerande värdlandsarbete. Det kommer alla sektorer att behöva träna på och förbereda sig för.

Vi har ett mycket nära samarbete nordiskt – det återkommer vi till om en stund.

Sveriges och Finlands samarbete med Nato växer i betydelse även på det civila området. Och vi inspireras av Natos arbete med att definiera grundläggande civila förmågor – basic requirements for resiliense.

Allt hänger ihop och säkerheten bygger vi tillsammans med andra – ensam är inte stark.

2. En annan viktig utmaning handlar om offentlig-privat samverkan. Frågor som för några decennier sedan var under statlig rådighet har i många avseenden nu avreglerats och privatiserats. Det handlar om transporter, telekommunikationer, el-försörjning m.m.

Vårt samhälles goda funktionalitet kräver idag ett väl fungerande näringsliv, även under svåra samhällspåfrestningar.

Hur kan detta säkras? Genom att ytterligare lagreglera krav på privata aktörer? Ska vi tänka som på drivmedelsområdet och införa lagringsskyldighet även när det gäller t ex livsmedel och läkemedel? Eller ska viktiga förnödenheter säkras genom särskilda upphandlingar av staten? Vem finansierar? Och hur?

Men framförallt hur kan vi främja frivillighet och ansvarstagande från näringslivet?

Utredningen om Näringslivets roll inom totalförsvaret, som leds av förra landshövdingen Elisabeth Nilsson, kommer att ge viktig vägledning. Och vi kommer utveckla nya och befintliga samarbetsfora för offentlig-privat samverkan som en del i planeringsarbetet.

3. Personalförsörjning
Alla vi som har arbetat under olika former av kriser vet hur fort en organisation riskerar att bli slutkörd. Därför är personalförsörjningsfrågor så viktiga.

Arbetet med att krigsplacera personal vid de bevakningsansvariga myndigheterna är färdigt vid utgången av 2018. Det arbetet fortsätter nu vidare i regioner och kommuner. Men det betyder emellertid inte att arbetet med att skapa en fungerande organisation under höjd beredskap är färdigt.

Troligen behöver man både utbilda egen personal för andra uppgifter än de normalt ansvarar för, och söka former för att förstärka med andra krafter utifrån.

En mycket viktig resurs är frivilliga – i detta och i andra sammanhang.

Genom de Frivilliga Försvarsorganisationerna organiseras omkring 350 000 personer med specifika och viktiga kunskaper och förmågor. Dessa engagerade och kunniga personer ska naturligtvis nyttjas i planeringsarbetet och i skapande av nationell förmåga.

MSB har fördjupat arbetet med de Frivilliga Försvarsorganisationerna i syfte att skapa så bra förutsättningar som möjligt för att nyttja dem. Tanken är att se om vi kan lösa ett antal viktiga frågor för att främja

samarbete. Det kan handla om försäkringar, ersättningar, utrustning, kostnader för övning etc.

Vi kommer att stärka finansieringen av detta arbete ytterligare under innevarande och kommande år.

Jag vill också kort nämna frågan om civilplikt.

När vi nu planerar för svåra samhällspåfrestningar, inklusive höjd beredskap så är det min uppfattning att frågan om en återupptagen civilplikt bör övervägas.

MSB håller på med ett fördjupat analysarbete om personalförsörjningsfrågan och det kommer en rapport om detta nu under tidig vår.

Men det är viktigt att göra ett systematiskt grundarbete först innan man tar till civilplikt för att lösa personalförsörjningen.
Det vill säga:

Identifiera personalbehovet först.
Vilken kompetens, tillgänglighet och inte minst uthållighet krävs? Hur uppnår man det bäst och mest effektivt?

4. Slutligen några ord om försvarsvilja.
I slutänden kommer mycket att avgöras av att det finns engagemang, vilja och beredskap i hushållen när det krävs.

Broschyren Om krisen eller kriget kommer som delades ut till hushållen i våras har troligen bidragit till en ökad medvetenhet och vi fortsätter med nya krisberedskapskampanjer tillsammans med kommunerna.

Vi kommer också att fortsätta vårt arbete med att identifiera och möta informationspåverkan.

I årets upplaga av opinioner som vi offentliggjorde före jul, ställer vi en ny förtydligad fråga om försvarsvilja. Hela 81 procent svarar att de är beredda att delta efter förmåga i olika uppgifter inom totalförsvaret om Sverige anfalls.

Folkets engagemang – och vilja att ställa upp - är en nyckel till framgång!

Ers Majestät. Ers Kungliga Höghet. Vänner och kollegor!
Sammanfattningsvis:

Sverige är sårbart. Samhällsutvecklingen går allt snabbare och skapar allt större sårbarheter om vi inte vidtar åtgärder.

Berörda aktörer tar ett stort ansvar enligt ansvarsprincipen. Mycket har gjorts men stora utmaningar återstår att ta tag i både för krisberedskapen och totalförsvaret.

MSB och Försvarsmakten leder arbetet med den återupptagna totalförsvarsplaneringen. Planeringsförutsättningarna är nu beslutade. Ett mer omfattande planeringsarbete vidtar bland myndigheter och kommuner. Utmaningar identifieras. Lösningar utarbetas.

Våra system prövas under totalförsvarsövningen 2020. Slutsatserna från den övningen är dimensionerande för arbetet under nästa försvarsbeslutsperiod.

När vi pratar civilt försvar som en del av totalförsvaret är det här vägen framåt för att bygga Sverige starkare.

Tack för er uppmärksamhet!